1- 1=3,669

Digitized by Google

~~15–7 = N° 3669~~

~~124. 7.~~

FCL
17 635

Digitized by Google

[illegible]

CHRONICON ANTIQVVM

SACRI MONASTERII CASSINENSIS,

Olim à Leone Cardinali, & Epiſcopo Oſtienſi conſcriptum:

Nunc vero à Reuerendo Patre

D. MATTHAEO LAVRETO HISPANO, Caſſinenſi Monacho, & Abbate S. Saluatoris de Caſtellis recognitum, & priſtinæ integritati reſtitutum, ac pluribus Adnotationibus illuſtratum, & auctum.

Adiecta inſuper, ab eodem Auctore, breui de Monachatu S. Gregorij Magni, ſub Regula S. Benedicti, diſputatione.

L 27 m
17635
BIBLIOTECA

NEAPOLI, Ex Typographia Tarquinij Longhi. 1619.
SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI, ET DOMINO NOSTRO
PAVLO QVINTO
PONTIFICI OPTIMO MAXIMO,

Abbas, & Conuentus Sacri Monaſterij Caſſinenſis, poſt humilima pedum oſcula, æternam exoptant felicitatem.

ETSI omnes Orbis Eccleſiæ, Pater Beatiſſime, veræ filiæ ſint, ac diſcipulæ ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, cui, Deo auctore, S. V. præeſt: ipſamq. tamquam vnicam, & veram matrem, ac magiſtram agnoſcant, diligant, & honorent: inter eas tamen, Eccleſia Caſſinenſis in amore, deuotione, ac reuerentia erga eamdem ſanctam ſedem (abſit verbo inuidia) videtur quodammodo excellere, & eminere: quippe, quæ in

difficilimis calamitoſiſſimisq. temporibus, quando Pontifices Summi, ſiue vt furorem impiorum Imperatorum ſanctam Romanam Eccleſiam hoſtiliter impugnantium, fugerent: ſiue vt rabiem eamdem ſanctam ſedem nequiter inuadentium, & occupantium, declinarent, ab Vrbe migrare, & exulare cogebantur: tunc Caſſinenſis Eccleſia, tamquam filia dilectiſſima, eiſdem occurrens, dulciter amplectebatur, in ſinu ſuo fouebat, eorum neceſſitates ſubleuabat, & quantum poterat in omnibus ſedulò miniſtrabat.

Teſtantur hæc pleriq. Summi Pontifices in priuilegijs, quæ benignitate Apoſtolica Caſſinenſi Eccleſiæ contulerunt. Vrbanus ſecundus ſic ait. Præter generale charitatis debitum, præter ſingularem veſtri cœnobij prærogatiuam, qua in Monaſticæ legis latione, & latore ſanctiſſimo Benedicto, vniuerſorum per Occidentem Monaſteriorum caput à Domino inſtitutum eſt: Illa etiam magnificentia, qua ſemper (& noſtris præcipuè temporibus) congregatio veſtra ſanctæ Romanæ ſubuenit Eccleſię, multum nos eidem loco fore compellit obnoxios. Is enim locus noſtrorum pauperum releuatio, fugientium refugium, feſſorum ſedis Apoſtolicæ filiorum requies indefeſſa, permanſit, & permanet; *& rurſus.* In quo pręcipuè Monaſterio, quod ſanctæ noſtrę ſedi Apoſtolicæ ſemper familiarius, ac deuotius adhæſit, & in omni opportunitate, promptius, ac benignius adfuit. *Innocentius item ſecundus.* Cùm iniunctũ, *inquit*, nobis Apoſtolicæ ſedis officium, vniuerſis per orbem Eccleſijs efficiat debitores, veſtro Caſſinenſi cœnobio quammaxime obnoxios faciunt, & Beatiſſimi Patris noſtri Benedicti Monaſticæ legis latoris præſentia corporalis: & in vobis, per Dei gratiam, vſque ad noſtra tempora, indefeſſa perdurans eius obſeruantia mandatorum. Accedit ad hoc, quod idem venerabilis locus Romanę Eccleſiæ filiorum vnicum in aduerſis ſolatium, & in proſperis infatigata requies, perſeuerat.

Ex

Ex quibus planè conſtat, Caſſinenſem Eccleſiam ſingulari quodam dilectionis, ac pietatis affectu, ſanctam Romanam, & Apoſtolicam Eccleſiam ſemper proſecutam fuiſſe, ſpecialibusq. officijs, & obſequijs eam pro viribus honoraſſe, & coluiſſe. Vnde etiam effectum eſt, vt ipſi ſummi Patres, & Paſtores Eccleſiæ catholicæ, eamdem Caſſinenſem Eccleſiam propenſius dilexerint, atque innumeris gratijs, fauoribus, priuilegijs, immunitatibus, indultis, exemptionibus, prærogatiuis, ac præeminentijs, ornauerint, decorauerint, illuſtrauerint, ac ſublimauerint: quibus recenſendis ſuperſedemus, ne S. V. tædio ſimus, modumq. Epiſtolæ exceſſiſſe videamur. Vnum vero nullo modo poſſumus præterire, quod valde Caſſinenſem Eccleſiam apud S. V. & ſanctam Sedem Apoſtolicam commendabilem reddat: Illud autem eſt, Glorioſum Apoſtolorum Principem Petrum Caſſinenſem Eccleſiam, adeo, poſt Romanam, dilexiſſe, vt illam vniuerſis alijs prætuliſſe videatur. Cum enim ſancta Romana Eccleſia, factione impijſſimi hæreſiarchæ Guiberti Apoſtolicæ ſedis inuaſoris, magnis procellis agitaretur, atque in ipſa ſanctorum Apoſtolorum præcipua ſolemnitate, Baſilica Vaticana armatis militibus ab eo acriter oppugnaretur, factum eſt, vt eadem Baſilica (heu, prò dolor) in eadem ſolemnitate, omni diuino officio tam diurno, quàm nocturno caruerit. Glorioſus igitur Apoſtolus Petrus, huiuſmodi perturbationum fluctibus à primaria ſua Eccleſia, quaſi violenter expulſus, Caſſinum ſe contulit, & in ea Eccleſia, paſſionis ſuæ feſtum eo die celebrauit. Qualiter autem iſta contigerint, refert Leo Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis cap. 67. lib. 3. Chronici Caſſinenſis, quod modo S. V. ſupplices offerimus: vt ſit index, ac teſtis filialis amoris, & affectus, quem nos omnes erga S. V. & ſanctam Sedem Apoſtolicam, hereditaria ſucceſſione, intimo corde retinemus. Parati enim ſumus, quoties opus fuerit, non ſolum bona temporalia, verum etiam ſanguinem proprium, & ipſam vitam in obſequium S. V. & ſanctæ ſe-

dis Apoſtolicæ profundere. Interim autem preces continuas effundimus, ac iuge ſacrificium offerimus, vt Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus S. V. pro totius Eccleſiæ bono, diutiſſime ſeruet incolumem, ac demum cum ſanctiſſimis Prædeceſſoribus ſuis, vitam largiatur æternam. Suſcipiat ergo S. V. ſolita ſua benignitate, & librum quem offerimus, & vna pariter vniuerſam Caſſinenſis cœnobij Congregationem, quam ad inſtar ſuorum Prædeceſſorum, protegere, defendere, tueri, ac fouere Paterna charitate, & Apoſtolica auctoritate, dignetur.

MAT-

MATTHAEI LAVRETI
MONACHI CASSINENSIS,
Et Abbatis S. Saluatoris de Caſtellis ad Lectorem Præfatio.

PRODIIT in lucem ſuperioribus annis, optime Lector, Bibliotheca Floriacenſis, opera Ioannis à Boſco Cœleſtini, impreſſa Lugduni Anno 1605. Quam cum euoluere cœpiſſem, incidi in tractatum quemdam de Tranſlatione S. P. Benedicti, in quo præfatus Ioannes acriter inſectatur Monachos Caſſinenſes, illosq; mendacij, falſitatis, & impoſturæ inſimulat, quaſi omnia, quæ habentur in Chronico Caſſinenſi, commentitia ſint, ac ſuppoſititia. Et nequis me impoſtorem exiſtimet, legat obſecro, paginam 365. prædictæ Bibliothecæ, vbi poſt adductum quoddam teſtimonium ex martyrologio Adonis Archiepiſcopi Treuerenſis, in fauorem Tranſlationis S. Benedicti, hæc verba ſubnectit. *Hic præclarus Pontifex poſt Leonem Caſſinenſem ſcripſit: & licet aſsiduus eſſet Romanorum Pontificum aulæ, vt Aloyſius Lypomanus indicat, bullas tamen, quas Leo ipſe confingit, vtpote numquam datas in recenſenda Tranſlatione S Benedicti haud pertimuit. Cæterum, ſi quod veriſimiles coniecturæ mihi ſuadent, expromere liceret, dicerem: neothericos Caſsinenſes Leoni Oſtienſi (vt ab eius antiquitate, & dignitate ſibi compararent fidem, & auctoritatem) partum ſuppoſuiſſe, cuius, ſi rediuiuus eſſet, ſe minime patrem inſcriberet. Nam quod rem vrget vehementer, illud eſt, quod S. R. E. Cardinalis multa de Pontificibus ſummis ſui ſęculi dicat quæ veritati nulla ratione quadrare conuincuntur.* Et pag. 381. ſic ait. *Verum cum in Leonis narrationibus, multa, ac penè omnia me haud leuiter admonerent de earum veritatis atq; integritatis certa fide dubitandi, imo & penè compellerent.* Denique pag. 384. aſſerit. *Leonem glorianter, ac mendaciter eſſe locutum.* His, & alijs ſimilibus verbis proſcindit Ioannes à Boſco, non ſolum neothericos Caſſinates, verum etiam ipſum Leonem

Oſtienſem.

Oſtienſem. Quæ cum legiſſem, obſtupui, ac ferè excandui, quod vir alioqui religioſus, ac Regulam S. Benedicti profeſſus; talia effutire ſit auſus: nec erubuerit Fratres, imo Patres ſuos, adeo temere, ac procaciter inſectari, contraq; omnem rationem, ac veritatem manifeſtam, eiſdem falſitatis, & impoſturæ notam inurere. Cui modo non reſpondeo, quia id abunde præſtiti in libello de exiſtentia corporis S. Benedicti apud Caſſinum cap. 40. 41. & ſequentibus.

Clamoribus igitur, & criminationibus, præfati Ioannis excitatus, atque commotus, cępi diligentius Chronicon Leonis Oſtienſis, Venetijs impreſſum, Anno 1513. perlegere, atque cum antiquiſſimo eiuſdem M. S. quod in archiuio ſacri Caſſinenſis cœnobij aſſeruatur, conferre. Quo facto deprehendi Chronicon illud impreſſum, multis ſcatere erroribus, valde multumq; à M. S. diſſidere, & diſcrepare. Cumq; animaduerterem facile poſſe Lectorem ex illius deprauata lectione anſam, & occaſionem errandi, imo & veraci Leonis Oſtienſis Chronico detrahendi, ſumere: Patres Caſſinenſes, in præfato libello monui, vt prædictum M. S. Leonis Chronicon fideliter tranſcribere, ac properè in lucem edere curarent: vt ſic fides, & ſinceritas Leonis Oſtienſis veridici, ac integerrimi ſui temporis ſcriptoris, omnibus innoteſceret: & ora loquentium iniqua obſtruerentur. Valde namq; indignum iudicabam, propter ea, quæ in Chronico illo male impreſſo, perperam ſcripta repe-riuntur, fidem, & auctoritatem Leonis Oſtienſis in dubium reuocari, famamq; & integritatem Monachorum Caſſinenſium denigrari, & deturpari.

Hoc igitur Chronicon (optime Lector) tibi modo exhibent Patres Caſſinenſes: quod ego in gratiam tui, vita ſanctiſſimi Patriarchæ noſtri Benedicti, plurimisq; Additionibus, ſeu Adnotationibus locupletari, & illuſtrare curaui: adiecto inſuper tractatu de Monachatu S. Gregorij Magni ſub Regula S. Benedicti, quem in fine pro coronide appoſui. Fruere igitur veris, ac ſinceris Leonis Oſtienſis narrationibus; & noſtras qualeſcumque Adnotationes, æqui, boniq; conſule. Vale.

ADMONITIO AD LECTOREM,

Super vita ſanctiſſimi Patris noſtri BENEDICTI.

PARANTI mihi in lucem edere Caſſinenſe Chronicon, congruum, immò neceſſarium viſum eſt, vitam ſancti Patris Benedicti Caſſinenſis Cœnobij conditoris ei præfigere, vt cunctis, qui librum iſtum legerint, quis, qualis, quantusq; fuerit vir beatus, cuius glorioſis meritis toti mundo celebre, ac venerandum redditum eſt præfatum Monaſterium, innoteſcat. Cumq; diu mecum cogitarem, vtrum ex ſcriptis Diui Gregorij Magni eam in compendium redactam, an verò fusè, vt ab eo deſcripta eſt, euulgare deberem, gratius Lectori, ipſiq; Beato Patri Benedicto acceptius fore putaui, ſi eam, vt à magno Gregorio contexta fuit, legendam propo-

nerem. Ad honorem namq; ſanctiſſimi Patris Benedicti arbitror pertinere, quòd vitam eius non quilibet ſcriptor, ſed tam inſignis Eccleſiæ Doctor, tamq; egregius Apoſtolicæ ſedis Præſul, deſcripſerit. Et multorum quidem Sanctorum, duo, aut tria deflorauit miracula, noſtri autem Patriarchæ qualis ab ineunte ætate fuerit vita, qualis in progreſſu, qualem denique, quàmq; mirandum habuerit exitum, dulciſſima facundia promulgauit. Diuinitus certè diſpoſitum eſſe videtur, vt cum iſdem excellentiſſimus Legiſlator multis modis ſit à Deo decoratus, etiam hinc maiori authoritate, tam ipſe, quàm eius legiſlatio roboretur, quod eiuſdem vitam ſummus Apoſtolicæ ſedis Pontifex ordinauerit, regulamq; adeò laudauerit, vt ex occaſione Dialogi eius, tanti Patris vita, & doctrina pluribus eſſet cognita: nec ſolum, apud Latinos, ſed etiam apud Græcos notiſſima foret, tranſlatis in eorum linguam Dialogorum Gregorij libris à ſancto Zacchariа Papa primo. Vnde Græci in ſuo Menologio, die, decimaquarta Martij, de ſancto Benedicto ſic aiunt. Sancti Patris noſtri Benedicti, multorum Monaſteriorum Patris celeberrimi, pietate, & miraculorum multitudine illuſtris. Accipe igitur, optime Lector, eius præclariſſimas res geſtas, quas beatus Gregorius toto ſecundo Dialogorum libro complexus eſt, in hunc qui ſequitur modum.

PROOEMIVM B. GREGORII PAPAE in vitam S. Benedicti Abbatis.

FVIT vir vitæ venerabilis, gratia, Benedictus, & nomine, ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore cor gerens ſenile. Aetatem quippe moribus tranſiens, nulli voluptati animum dedit: ſed dum in hac terra adhuc eſſet, quo temporaliter liberè vti potuiſſet, deſpexit iam quaſi aridum mundum cum flore. Qui liberiori genere ex Prouincia Nurſiæ ortus, Romæ liberalibus litterarum ſtudijs traditus fuerat. Sed cùm in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum quem quaſi in ingreſſu Mundi poſuerat, retraxit pedem: ne ſi quid de ſcientia eius attingeret, ipſe quoque in immane præcipitium totus iret. Deſpectis itaque litterarum ſtudijs, relicta domo, rebusq́; patris, ſoli Deo placere deſiderans, ſanctæ conuerſationis habitum quæſiuit. Receſſit igitur ſcienter neſciens, & ſapienter indoctus.

Huius ergo omnia geſta non didici, ſed pauca quæ narro, quatuor diſcipulis illius referentibus agnoui: Conſtantino ſcilicet reuerentiſſimo valde viro, qui ei in Monaſterij regimine ſucceſſit: Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranenſi Monaſterio præfuit: Simplicio, qui congregationem illius poſt eum tertius rexit: Honorato etiam qui nunc adhuc cellæ eius in qua prius conuerſatus fuerat, præeſt.

ADNOTATIO.

PArentes B. Benedicti non prodidit Gregorius, plerique tamen ſcriptores, Patrem illius Proprium, ſiue Euproprium Matrem verò Abundantiam, vocatos fuiſſe referunt, natumq; aſſerunt Anno Domini quadringenteſimo octogeſimo, vno eodemq; partu cum ſorore ſua Scholaſtica.

De Capiſterij fracti reparatione. *Cap. I.*

Nutricem hanc, quidam Cyrillã vocant.

HIC itaq; cùm iam relictis litterarum ſtudijs, petere deſerta decreuiſſet, Nutrix, quæ hunc arctius amabat, ſola ſecuta eſt. Cumq; ad locum veniſſet, qui dicitur Effide, multiſq; honeſtioribus viris pro charitate ſe illic retinentibus, in beati Petri Eccleſia demorarentur, prædicta Nutrix illius ad purgandum triticum à vicinis mulieribus præſtari ſibi capiſterium petijt, quod ſuper menſam incautè derelictum, caſu accidente fractum eſt, ſic vt in duas partes inueniretur diuiſum. Quod mox rediens Nutrix illius, vt ita inuenit, vehementiſſimè flere cœpit, quia vas, quod præſtitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religioſus, ac pius puer, cum nutricem ſuam flere conſpiceret, eius dolori compaſſus, ablatis ſecum vtriſque fracti Capiſterij partibus, ſe ſe cum lacrymis in orationem dedit: qui ab oratione ſurgens, ita iuxta ſe vas ſanum reperit, vt in eo inueniri fracturæ nulla veſtigia potuiſſent: moxq; nutricem ſuam blandè conſolatus, ei ſanum Capiſterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco à cunctis eſt agnita, atque in tanta admiratione habita, vt hoc ipſum Capiſterium eius loci incolæ in Eccleſiæ ingreſſu ſuſpenderent: quatenus præſentes, & futuri omnes agnoſcerent à quanta Benedictus puer conuerſationis gratiam perfectione cępiſſet: quod annis multis illic ante omnium oculos fuit, & vſque ad hæc Longobardorum tempora, ſuper fores Eccleſiæ pependit.

Sed Benedictus plus appetens mala mundi perpeti, quàm laudes, & pro Deo laboribus fatigari, quàm vitæ huius fauore extolli, nutricem ſuam occultè fugiens, deſerti loci ſeceſ-

ſum

ſum petijt, cui Sublacus vocabulum eſt, qui à Romana Vrbe quadraginta ferè millibus diſtans, frigidas, atque perſpicuas emanat aquas: quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenſo prius lacu colligitur, ad extremum vero in amnem deriuatur. Quò dum fugiens pergeret, Monachus quidam Romanus nomine, hunc euntem reperit, quò tenderet requiſiuit. Cuius cùm deſiderium cognouiſſet, & ſeceetum tenuit, & adiutorium impendit, eiq; ſanctæ conuerſationis habitum tradidit, & in quantum licuit miniſtrauit. Vir autem Dei ad eundem locum perueniens in arctiſſimum ſpecum ſe tradidit, & tribus annis, excepto Romano Monacho, hominibus ibi incognitus manſit: qui videlicet Romanus, non longè in Monaſterio ſub Theodati Patris Regula degebat. Sed piè eiuſdem Patris ſui oculis furabatur horas, & quem ſibi ad manducandum ſurripere poterat, diebus certis Benedicto, panem ferebat. Ad eundem verò ſpecum à Romani cella iter non erat, quia excelſa deſuper rupes eminebat, ſed ex eadem rupe in longiſſimo fune ligatum Romanus deponere panem conſueuerat, in qua etiam reſti paruum tintinnabulum inſeruit, vt ad eius ſonum vir Dei cognoſceret, quando ſibi Romanus panem præberet, quem exiens acciperet. Sed antiquus hoſtis, vnius charitati inuidens, & alterius refectioni, cùm quadam die ſubmitti panem conſpiceret, iactauit lapidem, & tintinnabulum fregit. Romanus tamen modis congruentibus miniſtrare non deſijt.

Cùm verò iam Deus omnipotens, & Romanum vellet à labore quieſcere, & Benedicti vitam in exemplum hominibus demonſtrare, vt poſita ſuper candelabrum lucerna clareſceret, quatenus omnibus, qui in Domo Dei ſunt luceret, cuidam Presbytero longius manenti, qui refectionem ſibi in Paſchali feſtiuitate parauerat, per viſum Dominus apparere dignatus eſt, dicens: Tu tibi delicias paras, & ſeruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui protinus ſurrexit, atque in ipſa ſollemnitate Paſchali cum alimentis, quæ ſibi parauerat ad locum tetendit, & virum Dei per abrupta montium, per concaua vallium, per deſoſſa terrarum quæſiuit, eumq; latere in ſpecu reperit. Cumq; oratione facta benedicentes Dominum omnipotentem conſediſſent, poſt dulcia vitæ colloquia, is qui aduenerat Presbyter dixit: Surge ſumamus cibum, quia

hodie Paſchi eſt. Cui vir Dei reſpondit dicens: Scio quia Paſcha eſt, quia hodie videre te merui. Longe quippe ab hominibus poſitus, quia die eodem Paſchalis ſolemnitas eſſet ignorabat. Venerabilis autem Presbyter rurſus aſſeruit dicens: Veraciter hodie Reſurrectionis Dominicæ Paſchalis dies eſt, abſtinere tibi minimè congruit, quia & ego ad hoc miſſus ſum, vt omnipotentis dona Dei pariter ſumamus. Benedicentes igitur Dominum, ſumpſerunt cibum. Expleta itaque refectione, & colloquio, ad Eccleſiam ſuam Presbyter receſſit.

Eodem quoque tempore hunc in ſpecu latitantem etiam Paſtores inuenerunt: quem cum veſtitum pellibus inter fruteta cernerent, aliquam beſtiam eſſe crediderunt: ſed cognoſcentes Dei famulum, eorum multi ad pietatis gratiam à beſtiali mente mutati ſunt. Nomen itaque eius per vicina loca innotuit cunctis. Factumq́, eſt, vt ex illo iam tempore à multis frequentari cœpiſſet: qui cum ei cibum afferrent corporis, ab eius ore in ſuo pectore alimenta referebant vitę.

ADNOTATIO.

CArdinalis Baronius tomo Annal. 6. Anno quadringenteſimo nonageſimo quarto, de receſſu ſancti Benedicti ab Vrbe, ſic ait: Hoc eodem anno magnus ille Monachorum Patriarcha Benedictus Occidentalis decus Eccleſiæ, Nurſinus patria, Romæ litteris dans operam, ab Vrbe recedens, profecturus in ſolitudinem, ſublimioris vitæ Monaſticæ prima iecit fœliciter fundamenta.

Poſtquam verò longam de ſancti Benedicti ætate texuit diſputationem, eam tandem amplectitur opinionem, vt anno quadringenteſimo octogeſimo ſit natus, anno verò quadringenteſimo nonageſimo quarto, cùm annum ageret decimumquartum, ab Vrbe, vt Eremum peteret, receſſerit. Quibus ſic conſtitutis iſta ſubnectit: ſed falli, mea quidem ſententia, puto, qui Benedictum eius ætatis puerum, Eremum petijſſe exiſtimant, haud aſſequuti Gregorij verborum ſententiam. Nec ſanè veriſimile eſt, vt tàm teneræ ætatis puer adeò arduum vitæ arripuerit inſtitutum, à quo potius per Romanum prudentem Monachum reuocandus fuiſſet, quàm famulatu ſollicito impellendus. ſic ille.

Ad hæc breuiter dico. In ſcripturis ſanctis, in Patribus, ac vniuerſis denique ſcriptoribus, ea quæ dicuntur accipienda eſſe iuxta propriam verborum ſignificationem, niſi aliquid obſiet, quò minus ita intelligi poſſint: aliter enim vnicuique licebit ſcripturas quaſlibet ad libitum interpretari, relicto verò, ac germano verborum ſenſu, qui maximè in hiſtorica narratione retinendus eſt. Cum ergo Beatus Gregorius, in præſenti narratione hiſtoriam texat, & ſanctum Benedictum puerum fuiſſe aſſerat, nihilq; obſtet ſi dicamus cum decimoquarto ætatis ſuæ anno ab Vrbe receſſiſſe, Eremum petijſſe, atque in Spelunca ſe ſe abdidiſſe ita profectò dicendum eſt. Nec enim aliter intelligendus eſt Gregorius dum de Beato Benedicto ait, quòd ab ipſo pueritiæ ſuæ tempore cor gerens ſenile, ætatem moribus tranſiens, nulli voluptati animum dedit. ſancto Spiritu in ipſo operante, cuius gratia ab infantia fuit perfuſus, vt ait ſancta Hildegardis in vita ſancti Diſibodi, quæ habetur apud Surium tom. 4. die 8. Iulij. Tenera verò ætas quam cauſatur Cardinalis Baronius, nihil obſtat, cum opus hoc non humanis viribus, aut conſilio metiendum, ſed diuinæ gratiæ inſpiranti, mouenti, ac impellenti aſcribendum ſit. Plures namque alios legimus, qui hoc idem vitæ genus in tenera ætate arripuerunt. Et vt omittam ſacrum Baptiſtam, de quo canit Eccleſia Diuum Lucam ſequuta. Antra deſerti teneris ſub annis, ciuium turmas fugiens petiſti. Luc. 1. *Sanctus Hilarion decimoquarto ætatis ſuæ anno ad magnum Antonium in ſolitudinem perrexit, neque ab eo ob teneram ætatem reiectus eſt: cumq. apud ipſum per aliquot menſes manſiſſet, eiuſq. vitæ rationem didiciſſet, nec dum annum decimumquintum egreſſus; Eremum ſolus incolere cœpit. Quin & Patrum noſtrorum memoria, ſanctus Franciſcus de Paula decimumtertium annum circiter agens, in Eremum ſolus habitaturus ſeceſſit. Sed quid? Nonne Maurus duodennis, & Placidus ſeptennis ad vitam rigidiorem excolendam, eidem Beato Benedicto traditi ſunt? quos tamen vir ſanctus ob teneram ætatem minimè repulit. Cum ergo ſanctus Gregorius aſſerat puerum fuiſſe Benedictum cum Eremum petijt, retinenda eſt omninò communis ſententia, quæ anno ætatis ſuæ decimoquarto eum petijſſe Eremum aſſerit: nec eſt cur aliter interpretemur verba Gregorij cùm ſimpliciter, vt iacent intelligi poſſint, atque ab vniuerſis, qui de Beato Benedicto hactenus*

ſcripſerunt, ita ſint intellecta.

Pergit verò Cardinalis Baronius dicere in laudem Beati Benedicti. Quod admiratione dignum eſt, ſanè quidem in ſancti Benedicti vocatione, ſumma Dei in conſulendo ſuæ Eccleſiæ innotuit prouidentia. Etenim tempore, quo vniuerſa Italia, Gallia, Hiſpania, atque Aphrica à Gothis, & Vandalis Hæreticis Arianis poſſidebatur, Oriensq. penè totus eſſet infectus hæreſibus; in tam tetræ noctis obſcuritate, denſaq. caligine, eiuſmodi claritudo lucis effulſit, qua vniuerſus catholicus orbis illuſtraretur. Quantus autem ſplendor ex viro Dei Benedicto ad Eccleſiam illuſtrandam diuinitus emicuerit, inferius ſuis locis ordine temporis enarrabimus. Sed quibus iſta ſint aucta progreſſibus, breuiter audi. Egit vir Dei tres annos in ſpecu, tantum conſcio ſancto Romano, vt ſanctus Gregorius tradit: inde verò Dei reuelatione notior factus, & virtute miraculorum redditus vniuerſæ Regioni illi conſpicuus, inuidiæ iaculis ab hominibus appetitus, poſtquam vires Satanæ confregit, victor in omnibus ad vitæ ſanctæ æmulationem ſuo exemplo quampluri mos traxit: cum tamquam ex alueario excreſceutia apum examina in alia vaſa ipſe inferens, duodecim á ſe erecta Monaſteria, repleuit: ſicq. perſeueraſſe vſque ad annum Domini quingenteſimum vndetrigeſimum, atque poſtea migraſſe Caſſinum ex Caſſinenſi Chronico compertum habetur. Hæc ibi Cardinalis Baronius: ſed nos Gregorium Papam iſta fuſius proſequentem audiamus.

De tentatione carnis ſuperata. *Cap. II.*

QVADAM verò die dum ſolus eſſet, tentator adfuit. Nam nigra paruaq; auis, quæ vulgo Merula nominatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiuſq; vultui importunè inſiſtere, ita vt manu capi poſſet, ſi hanc vir ſanctus tenere voluiſſet, ſed ſigno crucis edito, receſſit auis. Tanta autem carnis tentatio, qui eadem recedente, ſequuta eſt, quantam vir ſanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namq; aliquando fœminam viderat, quam malignus ſpiritus ante eius mentis oculos reduxit. tantoq; igne ſerui Dei animum, in ſpecie illius accendit, vt dum in eius pe-

ſtore amoris flamma vim caperet, etiam pœnè deſerere Eremum, voluptate victus, deliberaret. Tunc ſubitò ſuperna gratia reſpectus, ad ſemetipſum reuerſus eſt, atque vrticarum, & vepriumiuxta denſa ſuccreſcere fruteta conſpiciens, exutus indumento, nudum ſe in illis ſpinarum aculeis, & vrticarum incendijs proiecit: ibiq; diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera, eduxit à corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Cumq; benè pœnaliter foris arderet, extinxit, quod intus illicitè ardebat. Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. Ex quo videlicet tempore (ſicut poſt diſcipulis ipſe perhibebat) ita in eo eſt tentatio voluptatis edomita, vt tale aliquid in ſe minimè ſentiret. Cœperunt poſtmodum multi iam mundum relinquere, atque ad eius magiſterium feſtinare. Liber quippe à tentationis vitio, vero iure iam factus eſt virtutum Magiſter. Vnde & per Moyſen in Exodo præcipitur, vt Leuitæ à vigintiquinque annis, & ſupra miniſtrare debeant. Ab anno verò quinquageſimo cuſtodes vaſorum fiant. Leu. 8. verſ. 24

P E T R V S.

Iam quidem prolati teſtimonij mihi aliquantum intellectus interlucet, ſed tamen hoc plenius exponi poſtulo.

G R E G O R I V S.

Liquet Petre, quod in iuuentute carnis tentatio ferueat. Ab anno autem quinquageſimo calor corporis frigeſcat: vaſa autem ſacra ſunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione ſunt, ſubeſſe eos, ac ſeruire neceſſe eſt, & obſequijs, laboribusq; fatigari. Cum verò iam mentis ætate tranquilla calor receſſerit tentationis, cuſtodes vaſorum ſunt, quia Doctores animarum fiunt.

P E T R V S.

Fateor, placet quod dicis: ſed quia prolati teſtimonij clauſa reſeraſti, quæſo vt de vita iuſti debeas ea, quæ ſunt inchoata percurrere.

De vitro fracto per ſignum Crucis. *Cap. III.*

GREGORIVS.

RECEDENTE igitur tentatione, vir Dei, quaſi ſpinis erutis exculta terra, de virtutum ſegete feracius fructus dedit. Præconio itaque eximiæ conuerſationis celebre nomen eius habebatur. Non longè autem Monaſterium fuit, cuius Congregationis Pater defunctus eſt, omniſq; ex illo Congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus, vt eis præeſſe deberet petijt. Qui diu negando diſtulit, ſuos, illorumq; Fratrum mores conuenire non poſſe prædixit, ſed victus quandoq; precibus, aſſenſum dedit. Cumq; in eodem Monaſterio regularis vitæ cuſtodiam teneret, nulliq; vt prius per actus illicitos in dexteram, leuamq; partem deflectere à conuerſationis itinere liceret: ſuſcepti fratres inſanè ſæuientes, ſemetipſos prius accuſare cœperunt, quia hunc ſibi præeſſe popoſcerant, quorum ſcilicet tortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cumq; ſibi ſub eo conſpicerent illicita non licere, & ſe dolerent aſſueta relinquere, durumq; eſſet, quod in mente veteri cogebantur noua meditari, & quia grauis eſt ſemper prauis moribus vita bonorum, tractare de eius morte aliqui conati ſunt: qui inito conſilio venenum vino miſcuerunt, & cum vas vitreum in quo ille peſtifer potus habebatur, recumbenti Patri ex more Monaſterij ad benedicendum fuiſſet oblatum, extenſa manu Benedictus ſignum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem ſigno rupit, ſicq; confractum eſt, ac ſi in illo vaſe mortis, pro cruce lapidem dediſſet. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mortis habuerat, quod portare non potuit ſignum vitæ: atque illico ſurgens, vultu placido, mente tranquilla, conuocatos Fratres alloquutus eſt dicens: Miſereatur veſtri, Fratres, omnipotens Deus, quare in me facere iſta voluiſtis? Nunquid non prius dixi vobis, quia veſtris, ac meis moribus minimè conueniret? ite, & iuxta veſtros mores Patrem vobis quærite, quia poſthac me habere minimè poteſtis. Tuncq; ad locum dilectæ ſolitudinis redijt, & ſolus in ſuperni ſpectatoris oculis habitauit ſecum.

P E-

PETRVS.

Minus patenter intelligo, quidnam ſit, habitauit ſecum.

GREGORIVS.

Si ſanctus vir contra ſe vnanimiter conſpirantes, ſuęq; conuerſationi longè diſſimiles, coactos diu ſub ſe tenere voluiſſet, fortaſſis ſui vigoris vſum, & modum tranquillitatis abſcinderet, atque à contemplationis lumine ſuæ mentis oculum declinaſſet. Dumq; quotidie illorum correptione fatigatus, minus curaret ſua, & ſe forſitan relinqueret, & illos non inueniret: nam quoties per cogitationis motum nimium extra nos ducimur, & nos ſumus, & nobiſcum non ſumus, quia nosmetipſos minimè videntes per alia vagamur. An illum ſecum fuiſſe dicimus, qui in longinquam regionem abijt, portionem quam acceperat conſumpſit, vni in ea ciuium adhæſit, porcos pauit, quos cùm manducare videret ſiliquas, & has eſuriret, tamen cum poſtmodum cœpit cogitare bona, quæ perdidit, ſcriptum de illo eſt: In ſe reuerſus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Si igitur ſecum fuit, vnde ad ſe redijt? hunc ergo venerabilem virum ſecum habitaſſe dixerim, quia in ſua ſemper cuſtodia circumſpectus, ante oculos conditoris ſe ſemper aſpiciens, ſe ſemper examinans, extra ſe mentis ſuæ oculum non diuulgauit.

PETRVS.

Quid ergo, quod de Apoſtolo Petro ſcriptum eſt, dum de carcere ab Angelo eductus fuiſſet, qui ad ſe reuerſus dixit: Nunc ſcio verè, quia miſit Dominus Angelum ſuum, & eripuit me de manu Hærodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum? Act. 12.

GREGORIVS.

Duobus modis, Petre, extra nos ducimur: quia aut per cogitationis lapſum ſub noſmetipſos recidimus, aut per contemplationis gratiam ſuper noſmetipſos leuamur. Ille itaque, qui porcos pauit, vagatione mentis, & immunditiæ ſub ſemetipſum cecidit: iſte verò quem Angelus ſoluit, eius mentem in eſtaſim rapuit, extra ſe quidem, ſed ſuper ſemetipſum

fuit.

ſuit. Vterque ergo ad ſe redijt, quando & ille ab errore operis ſe collegit ad cor, & iſte à contemplationis culmine ad hoc redijt, quod in intellectu communi, vt prius fuit. Venerabilis igitur Benedictus in illa ſolitudine habitauit ſecum, in quantum ſe intra cogitationis clauſtra cuſtodiuit: nam quotieſcumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, ſe proculdubio ſub ſe reliquit.

PETRVS.

Placet, quod dicis: ſed quæſo reſpondeas, ſi deſerere fratres debuit, quos ſemel ſuſcepit.

GREGORIVS.

Vt ego, Petre exiſtimo, ibi adunati æquanimiter portandi ſunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni. Nam vbi omnimodè de bonis fructus deeſt, fit aliquando de malis labor vacuus, maximè ſi è vicino cauſæ ſuppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. Vir itaque ſanctus propter quem cuſtodiendum ſtaret, qui omnes vnanimiter ſe perſequentes cerneret? Et ſæpè agitur in animo perfectorum (quod ſilentio prætereundum non eſt) quia cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderant, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius prædicator, qui diſſolui cupit, & eſſe cum Chriſto, cui viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, qui paſſionum certamina non ſolum ipſe appetijt, ſed ad toleranda hæc, & alios accendit, Damaſci perſecutionem paſſus, vt poſſet euadere, murum, funem, ſportamq; quæſiuit, ſeq; latenter deponi voluit. Numquid nam Paulum mortem dicimus timuiſſe, quam ſe ipſe pro amore Ieſu teſtatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem fructum adeſſe conſpiceret, graui labore ad laborem ſe alibi cum fructu ſeruauit. Fortis enim præliator Dei teneri intra clauſtra noluit, certaminis campum quæſiuit. vnde idem quoque venerabilis Benedictus, ſi libenter audis, citius agnoſcis, quia non tantos ipſe indociles deſeruit, quantos in locis alijs à morte animæ ſuſcitauit.

PETRVS.

Ita eſſe, vt doces, & manifeſta ratio, & prolatum congruum teſtimo-

teſtimonium declarat. Sed quæſo, vt de vita tanti Patris ad narrationis ordinem redeas.

GREGORIVS.

Cùm ſanctus vir diu in eadem ſolitudine virtutibus, ſignisq; ſuccreſceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei ſunt ſeruitium congregati: ita vt illic duodecim Monaſteria cum omnipotentis Ieſu Chriſti Domini opitulatione conſtrueret: in quibus ſtatutis Patribus, duodenos Monachos deputauit, paucos verò ſecum retinuit, quos adhuc in ſua præſentia aptius erudiri iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ Vrbis nobiles, & Religioſi concurrere, ſuosq; ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare. Tunc quoque bonæ ſpei ſuas ſoboles Eutichius (*alias Aequitius*) Maurum. Tertullus verò patricius Placidum tradidit: è quibus Maurus iunior, cum bonis polleret moribus, Magiſtri adiutor cœpit exiſtere. Placidus verò puerilis adhuc indolis gerebat annos.

ADNOTATIO.

OBlati fuere hi duo pueri Beato Patri Benedicto Anno Domini quingenteſimo vigeſimo tertio: cum Maurus duodecim: Placidus verò ſeptem eſſet annorum, Beatus verò Pater tertium ſupra quadrageſimum ageret annum, atque ab eius conuerſione viginti nouem fluxiſſent anni.

De caſtigatione Monachi vagi. *Cap. IV.*

IN vno autem ex eis Monaſterijs, quæ circumquaque conſtruxerat, quidã Monachus erat, qui ad orationem ſtare non poterat: ſed mox, vt ſe Fratres ad ſtudium orationis inclinabant, ipſe egrediebatur foras, & mente vaga, terrena aliqua, & tranſitoria agebat. Cumq; ab Abbate ſuo ſæpius fuiſſet admonitus, ad virum Dei deductus eſt: qui ipſe quoque ſtultitiam eius vehementer increpauit, & ad Monaſterium reuerſus vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam die tertia ad vſum proprium reuer-

reuerſus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum ſeruo Dei ab eodem Monaſterij Patre, quem cõſtituerat, nunciatum fuiſſet, dixit: Ego venio, & hunc per memetipſum emendo. Cumq; vir Dei veniſſet ad idem Monaſterium, & conſtituta hora, expleta Pſalmodia, ſe ſe Fratres in orationem dediſſent, aſpexit quod eundem Monachum, qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per veſtimenti fimbriam foras traheret. Tunc eidem Patri Monaſterij Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo ſecretè dixit. Numquid non aſpicitis quis eſt, qui iſtum Monachum foras trahit? qui reſpondentes dixerunt: Non, quibus ait: oremus, vt vos etiam videatis, quem iſte Monachus ſequitur. Cumq; per biduum eſſet oratum Maurus Monachus vidit, Pompeianus verò eiuſdem Monaſterij Pater videre non potuit. Die igitur altera expleta oratione vir Dei oratorium egreſſus, ſtantem foris Monachum reperit, quem pro cæcitate cordis ſui, virga percuſſit: qui ex illo die nihil perſuaſionis vlterius à nigro iam puerulo pertulit, ſed ad orationis ſtudium immobilis permãſit: ſicq; antiquus hoſtis dominari non auſus eſt in eius cogitatione, ac ſi ipſe percuſſus fuiſſet ex verbere.

De fonte in vertice montis viri Dei oratione producto. Cap. V.

EX his autem Monaſterijs, quæ in eodem loco conſtruxerat, tria ſurſum in rupibus montis erant, & valde erat fratribus laborioſum, quod ſemper ad lacum oportebat deſcendere, vt aquam haurire debuiſſent: maximè quia è deuexo montis latere erat graue deſcendentibus in timore periculum. Tunc collecti Fratres ex eiſdem Monaſterijs, ad Dei famulum Benedictum venerunt, dicentes. Laborioſum nobis eſt propter aquam quotidie vſque ad lacum deſcendere, & iccirco neceſſe eſt ex eodem loco Monaſteria mutari. Quos blandè conſolans dimiſit, & nocte eadem cum paruo puerulo nomine Placido, cuius ſuperius memoriam feci, eiuſdem montis rupem aſcendit, ibiq; diutius orauit, & oratione completa, tres petras in loco eodem pro ſigno poſuit, atque ad ſuum, cunctis illis neſcientibus Monaſterium

naſterium redijt. Cumq. die alia ad eum pro neceſſitate aquę prædicti Fratres redijſſent, dixit. Ite & rupem illam in qua tres ſuper inuicem poſitas petras inueneritis, in modicum cauate, valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquam producere, vt vobis laborem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes, rupem montis, quam Benedictus prædixerat, iam ſudantem inuenerunt. Cumq; in ea cõcauum locum feciſſent, ſtatim aqua repletus eſt, quæ tàm ſufficienter emanauit, vt nunc vſque vbertim defluat, atque ab illo montis cacumine, vſque ad inferiora deriuetur.

De reiunctione ferri cum manubrio. Cap. VI.

ALIO quoque tempore Gothus quidam pauper ſpiritu ad conuerſionem venit, quem Dei vir Benedictus libentiſſimè ſuſcepit. Quadam verò die ei dari ferramentum iuſſit, quod ad falcis ſimilitudinem falcaſtrum vocatur, vt de loco quodam vepres abſcinderet, quatenus illic hortus fieri deberet. Locus autem ipſe, quem mundandum Gothus ſuſceperat, ſuper ipſam laci ripam iacebat. Cumq, Gothus idem denſitatem veprium totius virtutis anniſu ſucciderer, ferrum de manubrio proſiliens, in lacum cecidit, vbi ſcilicet tanta erat aquarum profunditas, vt ſpes requirendi ferramenti, nulla iam eſſet. Itaque ferro perdito, tremebundus ad Maurum Monachum cucurrit Gothus, damnum quod fecerat nunciauit, & reatus ſui egit pœnitentiam. Quod Maurus quoque Monachus mox Benedicto famulo Dei curauit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiens, acceſſit ad lacum, tulit de manu Gothi manubrium, & miſit in lacum: & mox ferrum de profundo redijt, atque in manubrium intrauit. Qui ſtatim ferramentum Gotho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contriſtari.

De ambulatione Mauri ſuper aquas. Cap. VII.

QVADAM verò die, dum idem venerabilis Benedictus in Cella conſiſteret, prædictus Placidus puer ſancti viri Monachus, ad hauriendam de lacu aquam egreſſus eſt: qui vás, quod tenuerat in aquam incautè ſubmittens; ipſe quoque cadendo ſequutus eſt. Quem mox vnda rapuit, & penè ad vnius ſagittæ curſum, eum à terra introrſus traxit. Vir autem Dei intra Cellam poſitus, hoc protinus agnouit, & Maurum feſtinè vocauit dicens. Frater Maure curre, quia puer ille, qui ad hauriendum aquam perrexerat, in lacum cecidit, iamq; eum vnda longius trahit. Res mira, & poſt Petrum Apoſtolum inuſitata. Benedictione etenim poſtulata, atque percepta, ad Patris ſui imperium concitus perrexit Maurus. Itaque vſque ad eum locum, quò ab vnda deducebatur puer, per terram ſe ire exiſtimans, ſuper aquam cucurrit, eumq; per capillos tenens, curſu rapido redijt. Qui mox, vt terram tetigit, ad ſe reuerſus poſt tergum reſpexit, & quia ſuper aquas cucurriſſet agnouit, & quod præſumere non potuiſſet, vt fieret, miratus extremuit factum. Reuerſus itaque ad Patrem, rem geſtam retulit. Vir autem venerabilis Benedictus, hoc non ſuis meritis, ſed illius obedientiæ deputare cœpit. At contra Maurus pro ſolo eius imperio factum dicebat: ſeq; conſcium in illa virtute non eſſe, quam neſcius feciſſet. In hac itaque mutua humilitatis, & amica contentione, acceſſit arbiter puer, qui ereptus eſt, nam dicebat: Ego cum ex aqua traherer, ſuper caput meum, Melotem Abbatis videbam, atque ipſum me ex aquis educere conſiderabam.

PETRVS.

Magna ſunt valde, quæ narras, & multorum ædificationi pro futura: Ego autem boni viri miracula, quo plus bibo, eo plus ſitio.

De infecto per venenum pane per coruum longius proiecto. Cap. VIII.

CVM iam loca eadem in amorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, longè lateq; ferueſcerent,& ſæcularem vitam multi relinquerent, & ſub leni Redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent: ſicut mos prauorum eſt inuidere alijs virtutis bonum, quod ipſi habere non appetunt: vicinæ Eccleſiæ Presbyter Florentius nomine, huius noſtri Subdiaconi Florentij Auus, antiqui hoſtis malitia percuſſus, ſancti viri ſtudijs cœpit æmulari, eiusq; conuerſationi derogare: quosq; etiam poſſet,ab illius viſitatione compeſcere. Cumq; ſe iam conſpiceret eius profectibus obuiare non poſſe, & conuerſationis illius opinionem creſcere, atque multos ad ſtatum vitæ melioris, ipſo quoque eius opinionis præconio indeſinenter vocari, inuidiæ facibus magis magisq; ſuccenſus, deterior fiebat: quia conuerſationis illius appetebat habere laudem, ſed habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiuſdem inuidiæ tenebris cœcatus ad hoc vſque perductus eſt, vt ſeruo omnipotentis Dei infectum veneno panem, quaſi pro benedictione tranſmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione ſuſcepit: ſed eum, quæ peſtis lateret in pane, non latuit. Ad horam verò refectionis illius ex vicina ſilua Coruus venire conſueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more ſolito veniſſet, panem quem Presbyter tranſmiſerat, vir Dei ante Coruum proiecit, eiq́, præcepit, dicens. In nomine Ieſu Chriſti Domini noſtri tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi à nullo hominum poſſit inueniri. Tunc Coruus aperto ore, expanſis alis circa eumdem panem cœpit diſcurrere, & crocitare: ac ſi apertè diceret, & obedire ſe velle, & tamen iuſſa implere non poſſe. Cui vir Domini præcipiebat iterum, atq. iterum dicens. Leua leua ſecurus, atque ibi proijce, vbi inueniri non poſſit. Quem diù demoratus, quandoq. Coruus momordit, leuauit, & receſſit. Poſt trium verò horarum ſpatiũ abiecto pane redijt, & de manu hominis Dei annonam, quam conſueuerat accepit. Venerabilis autem Pater contra vitam ſuam exardeſcere Sacerdotis animum videns, illi magis, quam ſibi doluit.

Sed prædictus Florentius, quia Magiſtri corpus necare non potuit, ſe ad extinguendas diſcipulorum animas accendit: ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas ſeptem puellas mitteret, quæ coram eis ſibi inuicem manus tendentes, & diutius ludentes, illorum mentes ad peruerſitatem libidinis inflammarent. Quod vir Sanctus de cella conſpiciens, lapſumq. adhuc teneriotibus diſcipulis pertimeſcens, idq. pro ſui ſolius perſequutione fieri pertractans, inuidiæ locum dedit, atque oratoria, & cuncta, quæ conſtruxerat, ſubſtitutis præpoſitis, adiunctis Fratribus ordinauit, & paucis ſecum Monachis ablatis habitationem mutauit loci. Sicq. vir Dei eius odia humiliter declinauit, quem omnipotens Deus terribiliter percuſſit. Nam cum prædictus Presbyter ſtans in ſolario Benedictum diſceſſiſſe cognoſceret, & exultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipſum tantum, in quo ſtabat ſolarium, cecidit, & Benedicti hoſtem conterens, extinxit. Quod viri Dei diſcipulus Maurus nomine ſtatim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem, vix decem millibus aberat, æſtimauit eſſe nunciandum, dicens. Reuertere, quia Presbyter, qui te perſequebatur, extinctus eſt. Quod vir Dei Benedictus audiens, ſe ſe in grauibus lamentationibus dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte diſcipulus exultauit. Qua de re factum eſt, vt eidem quoque diſcipulo pœnitentiam indiceret, quod mandans talia, gaudere de inimici interitu præſumpſiſſet.

PETRVS.

Mira ſunt, & multum ſtupenda, quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta Moyſen, in ferro verò quod ex profundo aquę rediiit Heliſeum: in aquæ itinere Petrum, in corui obędientia, Heliam, in luctu autem mortis inimici, Dauid video, & vt perpendo vir iſtę ſpiritu iuſtorum omnium plenus fuit.

GREGORIVS.

Vir Dei Benedictus, Petre, vnius Dei ſpiritum habuit, qui per cōceſſæ redemptionis gratiam, electorum corda omnium
Ioan. 1 impleuit, de quo Ioannes dicit. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. De quo rurſus ſcriptum eſt: de plenitudine eius nos omnes accepimus.

Nam

Nam ſancti Dei homines potuerunt à Domino virtutes habere, non etiam alijs tradere. Ille autem ſigna virtutis dedit ſubditis, qui ſe daturum ſignum Ionæ promiſit inimicis, vt coram ſuperbis mori dignaretur, coram humilibus reſurgeret: quatenus & illi viderent, quod contemnerent, & iſti, quod venerantes amare debuiſſent. Ex quo myſterio actum eſt, vt dum ſuperbi aſpiciunt deſpectum mortis, humiles contra mortem acciperent gloriam poteſtatis. Matth. 12.

ADNOTATIO.

APertè docet hic ſanctus Gregorius beatum Patrem Benedictum, locum quem aqud Sublacum elegerat, diuq. incoluerat, reliquiſſe, aliòq. migraſſe, vt inuidiam Florentij Presbyteri declinaret, ſalutiq. ſpiritali diſcipulorum ſuorum, quorum animas Florentius perdere conabatur, conſuleret. Ex quibus planè conſtat mendum eſſe, & manifeſtum errorem, quod in Annalibus Eccleſiaſticis Illuſtriſſimi Cardinalis Baronij tom. 7. ad annum Chriſti quingenteſimum vigeſimum tertium habetur, videlicet migraſſe Caſſinum ſanctum Benedictum vitantem Fratrum inuidiam: nam vt vidiſti, Gregorius (quem Cardinalis Baronius ibidem conſulendum cenſet) non Fratrum, ſed Florentij Presbyteri inuidiam, expreſſe ipſum aſſerit declinaſſe, propterea q. receſſiſſe. Errorem hunc volui adnotare, vt honori, & famæ diſcipulorum, & Monachorum ſancti Benedicti conſulerem. Crediderim tamen errorem hunc adeò craſſum non eſſe imputandum ſapientiſſimo Cardinali, ſed vel oſcitantia exceptoris, vel incogitantia correctoris impreſſionis irrepſiſſe.

PETRVS.

Quæſo te poſthæc, ad quæ loca vir ſanctus migrauerit, vel ſi aliquas in eis virtutes poſtmodum oſtenderit, innoteſce.

GREGORIVS.

Sanctus vir ad alia demigrans, loca non hoſtem mutauit: nam tanto poſt grauiora prælia pertulit, quantum contra ſe apertè pugnantem ipſum malitiæ Magiſtrum inuenit. Caſtrum namq; quod Caſſinum dicitur in excelſi montis latere

ſitum eſt, qui videlicet Mons diſtenſo ſinu hoc idem Caſtrum recipit, ſed per tria millia in altum ſe ſubrigens, velut ad aera cacumen tendit: vbi vetuſtiſſimum fanum fuit, in quo ex antiquorum more gentilium, à ſtulto ruſticorum populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dęmonum luci ſuccreuerant, in quibus adhuc eodem tempore infidelium inſana multitudo ſacrificijs ſacrilegis inſudabat. Illuc itaq. vir Dei perueniens, contriuit Idolum, ſubuertit aram, ſuccendit lucos, atque in ipſo templo Apollinis oraculum Beati Martini, vbi verò Ara eiuſdem Apollinis fuit, oraculum ſancti Ioannis conſtruxit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocabat.

Sed hæc antiquus hoſtis tacitè non ferens, non occultè, vel per ſomnium, ſed aperta viſione eiuſdem Patris oculis ſe ſe ingerebat, & magnis clamoribus vim ſe perpeti conquerebatur, ità vt voces illius etiam Fratres audirent, quamuis imaginem minimè cernerent. Vt enim diſcipulis ſuis venerabilis Pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hoſtis teterrimus, & ſuccenſus apparebat, qui in eum ore, oculiſq. flammantibus ſæuire videbatur. Iam verò, quæ diceret, audiebant omnes: prius enim hunc vocabat ex nomine: cui cùm vir Dei minimè reſponderet, ad eius mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret dicens: Benedicte, Benedicte, & eum ſibi nullo modo reſpondere conſpiceret, protinus adiungebat, Maledicte non Benedicte, quid mecum habes? quid me perſequeris? Sed iam nunc ſpectanda ſunt contra Dei famulum, antiqui hoſtis noua certamina. Cui pugnam quidem volens intulit, ſed occaſiones victoriæ miniſtrauit inuitus.

ADNOTATIO.

DE hoc receſſu à Monaſterio Sublacenſi, & acceſſu ad Caſſinum Caſtrum, iſta refert Gordianus ſancti Benedicti diſcipulus in vita ſancti Placidi martyris cap. 5. Sanctus Benedictus lapſum tenerioribus diſcipulis (ex facto Florentij) pertimeſcens, eos cuſtodiri præcepit, dareq. inuidiæ locum diſpoſuit. Hæc dum ſollicita ſecum mente tractaret, reuelatio cęleſtis, tali illum adhortari eſt dignata oraculo. Vt quid dulciſſime, ac dilectiſſime Benedicte triſtaris? numquid nam non reminiſce-

miniſceris illud, quod ego diſcipulis meis loquutus ſum, dicens. Si me perſequuti ſunt, & vos perſequentur? Tibi alia eſt eligenda via, aliud iter quærendum. Te namq. elegi ex omnibus incolentibus orbem. Tu Euangelij mei tuba cœleſtis exiſtes Spiritu meo repletus. Surge iam, & vade ad Caſtrum Caſſinum, & populum eiuſdem Prouinciæ, qui adhuc Idolorum nefandis cultibus ſeruit, & in quorum præcordijs Satanæ verſutia regnat, qui nihil ſciunt, aut dicunt, niſi quod in cordibus eorum veternoſi ſerpentis aſtutia ſcripſit, ſermone verifico prædicans, meum ad cultum conuertere ſtude, quia tecum ego ero, & non te deſeram, & confundam omnes aduerſarios tuos. Proficiſcere Idolorum ad pugnam, confortare, & eſto robuſtus, quia caſtrum tibi tradam, & illic ſedes nominis tui in perpetuum erit. Talia dum ſanctus Pater Benedictus audiſſet, ſuos ad ſe diſcipulos euocans, ſic eis orſus eſt fari. Audite me fratres, & filij, cohæredes, & ſocij in promiſſo Regis æterni. nam mihi Dominus meus Ieſus Chriſtus præcepit, vt ad culturam Idolorum exterminandam, æternaq. obliuioni tradendam, Caſtrum petam Caſſinum: ideoq. voluntas Dei noſtris voluntatibus modis omnibus anteponenda eſt. Noſtis præterea, & benè noſtis quantos dolos, quantasq. inſidias Florentius Presbyter intulit, qui me veneno interficere, & diſcipulorum meorum Placidi, & Mauri animas extinguere voluit. Quapropter cedendum loco eſt, iuxta illud æterni Regis eloquium: Si vos perſequuti fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam. Et quia ita eſt, iuſſioq. eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti imminet parere debemus, eundum eſt. Super hoc autem, & illa nobis lex eſt, vt viſcera pietatis omnibus aperiamus, & fraterno charitatis amore omnibus mortalibus iuuamen conferamus, ſicut & nos accepimus à Domino Ieſu Chriſto. Vos autem ſtate, & permanete in gratia, & conuerſatione ſanctæ Religionis, procuIdubio ſcientes, quia quanto ſtudioſius in ſpiritualibus diſciplinis permanſeritis, tanto maiora præmia in futuro examinis die percipietis. Hæc cum dixiſſet, anno Dominicæ incarnationis quingenteſimo vigeſimo nono, temporibus Iuſtini Monocratoris, oratoria cuncta, quæ conſtruxerat adiunctis in vnoquoque duodenis Fratribus ſub ſtatutis Præpoſitis ordinauit, & duobus Angelis, tribusq. coruis ſe comitantibus, ad Caſſinum Caſtrum pergere cœpit. Hactenus Gordianus.

Veniſſe beatum Benedictum ad Caſſinum Caſtrum diuina reuelatione monitum, aſſerit etiam ſanctus Zaccharias Papa primus in priuilegio conceſſo Monaſterio Caſſinenſi, tempore Petronacis eiuſdem Monaſterij Abbatis, vbi ſic habet. Qui Pater ſanctiſſimus, dum vitam eremiticam duceret, diuina reuelatione monitus, ad eundem locum (Caſſinum ſcilicet) peruenit, duobus ſe Angelis comitantibus, cum beatiſſimo Mauro, & Placido Tertulli patricij filio, alijſq nonnullis: vbi templa Idolorum deſtruens, Monaſteriumq conſtruens, apoſtolicis illud decorauit virtutibus. Alexander quoque ſecundus in quodam diplomate, agens de fundatione Monaſterij Caſſinenſis, ait: illud non ſtudio hominum, ſed diuino imperio à ſanctiſſimo Patre Benedicto conſtructum fuiſſe. Agunt etiam de acceſſu beati Benedicti ad montem Caſinum, Petrus Damiani Cardinalis, ſermone in vigilia ſancti Benedicti, & eius æqualis Leo æque Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis lib. 1. & cap. 1. Hiſtoria Caſinenſis cœnobij, & ambobus antiquior Paulus Diaconus lib. 1. Hiſtoriæ Longobardorum cap. 26. ad finem, qui omnes aſſerunt beatum Benedictum diuino oraculo monitum, Caſinum veniſſe, duobus Angelis, & tribus coruis comitatum, quæ omnia ſe aſſerunt accepiſſe à Marco Poeta beati Patris Benedicti diſcipulo, qui ad eundem Patrem Benedictum huc veniens, aliquot verſus in eius laudem compoſuit, in quibus inter cætera, ſic ait.

Ad quam tu ex alio monitus cum Monte venires:
Per deſerta tibi, dux fuit ipſe Deus.
Namq duos iuuenes, biuium perduxit ad omne:
Qui te firmarent, quod ſequereris iter.
Hic quoque viuenti iuſtorum dixerat vni,
His tu parce locis, alter amicus adeſt.
Credeq ficta loqui, niſi ternis ſolus abiret,
Tres ſubito corui promeruere ſequi.

Cardinalis item Baronius tom. 7. anno quingenteſimo vigeſimonono affirmat beatum Benedictum ex anguſtijs Sublacentium Montium, diuino monitu egreſſum, Caſinum petijſſe. Poſtquam verò Caſinum peruenit antequam Idola deſtrueret, & eorum aras ſubuerteret, per dies quadraginta in oratione permanſit, vt refert Gordianus, vbi ſupra in vita ſancti Placidi.

Ex

Ex quibus omnibus conſtat beatum Patrem Benedictum, vt ait Diuus Thomas opuſc. 19 cap. 4. diuino iudicio reputatum fuiſſe idoneum, vt ei immediatè à Deo prædicationis committeretur officium. Fuit igitur ſanctus Benedictus Prædicator Apoſtolicus, immò fuit verè Apoſtolus, cum fuerit homo miſſus à Deo ad diſſeminandam fidem catholicam in ijs regionibus Idolorum cultui deditis, munusq; ſibi diuinitus traditum, virtutibus, ac ſignis mirabilibus confirmauerit. Quod ſi verè dixit Beda in Hiſtoria de geſtis Anglorum lib. 2. cap. 13. beatum Gregorium Magnum Apoſtolum eſſe Anglorum, quia per diſcipulos ſuos Auguſtinum, Mellitum, aliosq. Monachos, gentem illam ab infidelitate ad fidem catholicam reduxit: non minori iure, & ratione dicimus nos beatum Benedictum Apoſtolum eſſe harum Regionum, cum non ſolum per diſcipulos, ſed præcipuè per ſeipſum Idola contriuerit, aras ſubuerterit, lucos ſuccenderit, Eccleſias fundauerit, & commorantem circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocauerit, vt beatus Gregorius in hoc cap. affirmat.

Cardinalis Baronius tom. 7. Anno quingenteſimo vigeſimo nono; poſtquam egit de aduentu ſanctiſsimi Patris Benedicti ad Montem Caſsinum, iſta ſubnectit. Vt autem ad Caſsini Montem Chriſti athleta diuinitus vocaretur, certamen, quod aduerſus dæmones, mox ibi eſſet initurus, cauſa fuiſſe videtur. Neſcio enim qua incuria dormitantium Epiſcoporum, quæ longè, lateq. in chriſtiano orbe extincta erat, idololatria, in monte illo altioribus fixa radicibus, adhuc vigebat. Ibi namq. fortis armatus, tamquam impietatis arce munitus, cultum à ſibi ſubditis, infeliciter exigebat. Sed cum fortior ipſo venit penitus cedere cogitur. At quomodo id acciderit, à ſancto Gregorio paucis accipe. Proſequitur deinde Cardinalis Baronius totam huius facti Hiſtoriam, ſicut à nobis hoc capite, ex Gregorio, narrata eſt. Pagin. 148.

Circa ea, quæ Illuſtriſsimus Cardinalis Baronius hoc loco dicit, quædam mihi animaduertenda occurrunt. Primum, Beatiſsimum Patrem Benedictum, diuinitus electum atque ad Caſſini Montem deſtinatum, vt incuriam, & negligentiam dormitantium Epiſcoporum Caſsinenſiũ ſuppleret, atq; idolorum cultum, adhuc hoc in Monte vigentẽ, ſua ſollicitudine, & vigilantia, radicitus extirparet, aboleretq. quod Deo præſtante, & ad-

iuuante feliciter adimpleuit, perficitq. Deſtruxit enim idolum, ſubuertit aram, ſuccendit lucum, & ſua ſuorumq. alumnorum continua prædicatione, commorantem circumquaque multitudinem, ad Chriſti fidem vocauit, conuertit, atque perduxit.

Secundò notandũ. Hanc diuinam miſsionem, & directionem, qua almus Pater Benedictus, ad hoc munus Apoſtolicum in his partibus obeundum, directus, ac deſtinatus eſt, fuiſſe veluti quandam Dei electionem, qua idem Pater ſanctiſsimus, ad regimen, & gubernationem animarum Caſsinenſis Diœceſis, (quæ proprio Paſtore, & Epiſcopo deſtitutæ, ſiue neglectæ, infernalis leonis vnguibus laniabantur) aſſumptus eſt. Quarum ſalutem per ſe, ſuosq. diſcipulos, omni ſtudio, & ſollicitudine, curare non deſtitit: ſicq. dormitantiam, & incuriam Caſsinenſium Epiſcoporum ſuppleuit.

Habuiſſe verò priſcis illis temporibus Eccleſiam Caſsinenſem, ſuum proprium, & peculiarem Epiſcopum, nullo modo eſt ambigendum: cùm legamus in 2. tom. conciliorum, Seuerum Caſsinatem Epiſcopum, ſubſcripſiſſe cuidam concilio, Romæ in Baſilica Conſtantiniana, ſub Felice Tertio, circa annum Domini quadringenteſimum octogeſimumtertium celebrato. cuius quidem Seueri vitam, Petrus Caſsinenſis Diaconus deſcripſit: atque in eodem Monaſterio Seueri feſtum, die vigeſima Iulij celebratur. Doctiſsimus etiam Pater Thomas Bozius, in egregio illo, de notis veræ Eccleſiæ opere ſigno duodecimo, meminit Fortunati Epiſcopi Caſsinenſis, qui ex tempore, quo floruiſſe dicitur, videtur fuiſſe præfati Seueri in Epiſcopatu ſucceſſor. Poſtquam verò ſanctus Pater Benedictus ad Caſsini montem venit, ibiq ſedem fixit, non amplius legimus Epiſcopos Caſsinenſes, vt vel hinc appareat, ex illo tempore Epiſcopatum Caſsinenſem, in Abbatiam ſancti Benedicti tranſmigraſſe: quod nutu, & diſpoſitione diuina contigiſſe ex prænarratis, poſſumus rationabiliter affirmare.

Pagin. 420.

Ex quibus euidenter apparet Abbatiam Caſsinenſem, nunquam extitiſſe intra fines alicuius Diœceſis, ſed ab initio ſuæ fundationis habuiſſe proprium, & diſtinctum territorium, illud videlicet, quod prius ad Caſsinenſem Diœceſim pertinebat. Vnde cum ſacrum concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 10. de reformat. conſtituit, atque decernit, ne Abbates quantumuis exempti, poſſint tonſuram, vel minores ordines conferre cui-

quam,

quam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit: non comprehendit, nec includit in iſto decreto Abbatẽm Monaſterij Caſſinenſis, cum non conſiſtat, nec aliquando conſtiterit intra fines alicuius Diœceſis, ſed ſemper habuerit proprium, & ſeparatum territorium, vt dictum eſt. Nec etiam comprehenditur, aut aliquatenus includi debet, in ijs ſacri concilij decretis, in quibus aliquid interdicitur Abbatibus nullius, ſeu intra fines alicuius Diœceſis, conſiſtentibus. Succeſſit enim, & ſuffectus eſt in locum Epiſcopi Caſſinenſis, & ſic exercet omnimodam iuriſdictionem Epiſcopalem in propria Diœceſi, in quam prius illam exercebant Epiſcopi Caſſinenſes: vnde non habet Epiſcopum viciniorem, cui committantur, ea quæ concilium decreuit committenda Epiſcopo viciniori. Quare Summus Pontifex Sixtus V. ſtatuit, vt omnia committantur Abbati Caſſinenſi in ſua Diocœſi tàm iuſtitiam, quàm gratiam concernentia: & in hac poſſeſſione hodie exiſtit, & ipſi Abbati committitur cognitio cauſarum matrimonialium, beneficialium, & aliarum huiuſmodi, quæ ad ſolos Epiſcopos pertinere noſcuntur. Ipſe propriam Synodum celebrat, Seminarium proprium inſtituit, & habet: examinatores Synodales in ſua Diœceſi eligit, confeſſores approbat, promouendorum ad ſacros ordines examen habet: tonſuram, & minores ordines ſuis ſubditis tam regularibus, quàm ſæcularibus tribuit: litteras dimiſſoriales ad maiores ordines clericis ſuæ Diœceſis, confert: concurſus pro beneficijs facit: Sacramentum confirmationis adminiſtrat; & alia plura, quæ concilium ſuſtulit inferioribus Prælatis, exercet. Immò & cognitio cauſarum pro immunitate Eccleſiaſtica tuenda, quæ iuxta bullam fel. record. Gregorij XIV. ad ſolos Epiſcopos ſpectat, ipſi attributa eſt, & in eius poſſeſſione exiſtit. Denique vniuerſa, quæ de iure communi, vel priuilegio poterat in ſuos ſubditos tam regulares, quàm ſæculares ante ſacrum concilium exercere, poteſt & modo poſt concilium, quia non eſt illi ſublata in his, aut limitata poteſtas, ob prædictam rationem: vnde vtitur pleno iure Epiſcopali, nec vllus ex vicinis ſiue cõterminis Epiſcopis, quidquam iuriſdictionis in Caſſinẽſi Diœceſi ſibi arrogat: ſed omnia Abbati regenda, & moderãda pacifice relinquuntur. Quin & menſium alternatiua illi conceſſa fuit.

Antequam hinc digrediamur, viſum eſt adnotare quædam circa rationem, ſeu modum, quem ſanctus Pater Benedictus in

victu, & veſtitu ſeruauit toto tempore vitæ ſuæ, deſumpta ex Fauſto eiuſdem ſancti Patris diſcipulo in vita ſancti Mauri. Ibi enim agens de rigore, & auſteritate, qua beatus Maurus corpus ſuum macerabat, ſic ait. Quis enim vnquam auſterius corpus proprium ieiunijs, abſtinentia, vigilijs, ſqualoribus quoque, & nimijs domuit frigoribus? Frequenter enim eum vidimus in diebus ſanctæ quadrageſimæ, nec tunica, nec cuculla, niſi ſolummodo ſacco vti cilicino, & duabus tantummodo vicibus in hebdomada paruiſsimum potius prægustare, quam ſumere cibum. Hæc de ſancto Mauro Fauſtus: quibus ſtatim ſubnectit. Iſte quippe mos in omni vita ſanctiſsimo fuit Benedicto: cuius ille exemplo prouocatus afflictione perualida corpus ſuum macerabat, in quantum illi eiuſdem Patris ſui permittebat licentia. Sic Fauſtus. Imitatus eſt Maurus Patrem ſuum Benedictum, imitemur & nos quantum poſſumus, vt inter veros, ac legitimos ipſius filios, & diſcipulos computari mereamur: & quod ille toto vitæ ſuæ tempore actitauit, nos ſtatutis ſaltem, ac certis quibuſdam diebus, peragere ſtudeamus.

Quod vero ad rationem temporis ſpectat, receſsit ſanctus Pater Benedictus à Sublaco, Caſsinumq. profectus eſt, anno Domini quingenteſimo vigeſimonono, ibiq. vſque ad annum quingenteſimum quadrageſimumtertium (quo ex hac vita migrauit) permanſit. Ex quibus facilè colligitur totius beati Patris vitæ chronologia. Ortus eſt anno quadringenteſimo octogeſimo, anno vero Domini quadringenteſimo nonageſimoquarto, annum agens ætatis ſuæ decimumquartum, Eremum petijt: perſeuerauit autem in illis montibus, & ſolitudine annis trigintaquinque, ab anno videlicet quadringenteſimo nonageſimoquarto, vſque ad annum quingenteſimum vigeſimumnonum. Tandem apud Caſsinum annos peregit tredecim, & aliquot inſuper menſes, ſcilicet ab anno quingenteſimo vigeſimonono, vſque ad annum quingenteſimum quadrageſimumtertium, in quo ſanctiſsimæ vitæ curſum glorioſo fine concluſit, cum ageret ætatis ſuæ annum ſexageſimumtertium. Hæc ſunt, quæ de tempore, & ætate ſancti Patris Benedicti ab vniuerſis ferè, qui de his ſcribunt, traduntur.

Chronologia ſancti Patris Benedicti

De ingenti ſaxo per viri Dei orationem leuato. Cap. IX.

GREGORIVS.

QVADAM die dum Fratres habitacula eiuſdem cellæ conſtruerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerunt. Cumq. eum duo, vel tres mouere non poſſent, plures adiuncti ſunt, ſed ita immobilis manſit, ac ſi radicitus in terra teneretur, vt palàm daretur intelligi, quod ſuper eum ipſe per ſe antiquus hoſtis ſederet, quem tantorum virorum manus mouere non poſſent. Difficultate igitur facta, ad virum Dei miſſum eſt, vt veniret, & orando hoſtem repelleret, vt lapidem leuare poſſent. Qui mox venit, & orationem faciens, benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate leuatus eſt, ac ſi nullum prius pondus habuiſſet.

De phantaſtico coquinæ incendio. Cap. X.

TVNC in conſpectu viri Dei placuit, vt in eodem loco terram foderent, quam dum fodiendo altius penetrarent, æreum illic Idolum Fratres inuenerunt: quo ad horam caſu in coquinam proiecto exire ignis repente viſus eſt, atque in cunctorum Monachorum oculis, quia omne eiuſdem coquinæ ædificium conſumeretur, oſtendit. Cumq. iaciendo Fratres aquam ad ignem quaſi extinguendum perſtreperent, pulſatus eodem tumultu vir Dei, aduenit. Qui eundem ignem in oculis Fratrum eſſe, in ſuis vero non eſſe conſiderans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos phantaſtico reperit igne deludi, vocauit, Fratres monuit, vt oculos ſuos ſignarent, vt & ſanum illud coquinæ ædificium aſſiſtere cernerent, & flammas, quas antiquus hoſtis finxerat, non viderent.

De puero confracto à pariete ſanato. Cap. XI.

RVRSVM, dum Fratres parietem, quia res ita exigebat, paulò altius erigerent, vir Dei in orationis ſtudio intra cellæ ſuæ clauſtra morabatur. Cui antiquus hoſtis inſultans apparuit, & ei, quod ad laborantes fratres pergeret, indicauit. Quod vir Dei per nuncium celerrimè Fratribus indicauit, dicens. Fratres cautè vos agite, quia ad vos hac hora malignus ſpiritus venit. Is qui mandatum detulit, vix verba compleuerat, & malignus ſpiritus eundem parietem, qui ædificabatur euertit, atque vnum puerulum Monachum cuiuſdam curialis filium opprimens, ruina contriuit. Contriſtati omnes, ac vehementer afflicti, non damno parietis, ſed contritione Frátris, venerabili Patri Benedicto celeriter cum graui luctu nunciarunt. Tunc idem Pater Benedictus dilaceratum puerum ad ſe deferri iubet: quem portare nonniſi in ſacco potuerunt, quia collapſi ſaxa parietis, non ſolum eius membra, ſed etiam oſſa contriuerant. Præcepitq; vir Dei ſtatim eum in cella ſua in pſyacio quo orare conſueuerat, proijci, miſſisq; foras Fratribus cellam clauſit, qui orationi inſtantius, quàm ſolebat incubuit. Mira res, eadem hora hunc incolumem, atque vt prius valentem, ad eundem iterum laborem miſit: vt ipſe quoque parietem cum Fratribus perficeret, de cuius ſe interitu antiquus hoſtis Benedicto inſultare crediſſet.

De Monachis, qui extra cellam comederant. Cap. XII.

COEPIT vero inter iſta vir Dei prophetiæ etiam ſpiritu pollere, ventura prædicere, præſentibus etiam abſentia nunciare. Mos etenim cellæ fuit, vt quoties ad reſponſum aliquod egrederentur Fratres, cibum, potumq; extra cellam minimè ſumerent. Cumq; hoc de vſu Regulæ ſollicitè ſeruaretur, quadam die ad reſponſum Fratres egreſſi ſunt, & in eo tardiori compulſi ſunt hora demorari. Qui manere iuxta religioſam fœminam nouerant, cuius ingreſſi habitaculum,

In Regula c. 51.

ſumpſe-

ſumpſerunt cibum, Cumq; iam tardius ad cellam rediiſſent, benedictionem Patris ex more petierunt. Quos ille protinus percontatus eſt dicens. Vbi comediſtis? qui reſponderunt, nuſquam. Quibus ille ait. Quare ita mentimini? Numquid illius talis fœminæ habitaculum non intraſtis? Numquid hos atque illos cibos non accepiſtis? Numquid tot calices non bibiſtis? Cumq; eis venerabilis Pater, & hoſpitium mulieris, & genera ciborum, & numerum potionum diceret, recognoſcentes cuncta, quæ egerant, ad eius pedes tremefacti ceciderunt, & ſe deliquiſſe confeſſi ſunt. Ipſe autem protinus culpæ pœnitentiam pepercit, perpendens, quod in eius abſentia vltra non facerent, quem præſentem ſibi eſſe in ſpiritu ſcirent.

De Fratre Valentiniani Monachi, quem vir Dei in via comediſſe carpſit. Cap. XIII.

FRATER quoque Valentiniani eius Monachi, cuius ſuperius memoriam feci, vir erat laicus, ſed religioſus. Qui vt ſerui Dei orationem perciperet, & germanum fratrem videret, annis ſingulis de loco ſuo ad cellam eius ieiunus venire conſueuerat. Quadam igitur die, dum iter ad Monaſterium faceret, ſe ſe illi alter viator adiunxit, qui ſumendos cibos in itinere portabat. Cumq; iam hora tardior excreuiſſet, dixit. Veni Frater, ſumamus cibum ne laſſemur in via. Cui ille reſpondit. Abſit, Frater, hoc non faciam: quia ad venerabilem Patrem Benedictum, ieiunus ſemper peruenire conſueui. Quo reſponſo percepto ad horam conuiator tacuit: ſed cum poſt aliquantulum itineris ſpatium egiſſent, rurſus admonuit, vt manducarent. noluit conſentire, qui ieiunus peruenire decreuerat. tacuit quidem, qui ad manducandum inuitauerat, & cum eo ieiunus adhuc pergere modicum conſenſit. Cumq; iter longius agerent, & eos tardior hora fatigaret ambulantes, inuenerunt in itinere pratum, & fontem, & quæcumque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conuiator ait. Ecce aqua, ecce pratum, ecce amœnus locus in quo poſſumus refici, & parum quieſcere, vt valeamus iter noſtrum

poſtmodum incolumes explere. Cum igitur, & verba auribus, & loca oculis blandirentur, tertia admonitione perſuaſus conſenſit, & comeditq́: veſpertina vero hora peruenit ad cellam. Præſentatus autem venerabili Benedicto patri, ſibi orationem petijt: ſed mox ei vir ſanctus hoc, quod in via egerat improperauit, dicens. Quid eſt, Frater, quod malignus hoſtis, qui tibi per conuiatorem tuum loquutus eſt, ſemel tibi perſuadere non potuit, ſecundo non potuit, tertio vero perſuaſit, & te ad hoc, quod voluit, ſuperauit? Tunc ille reatum infirmæ ſuæ mentis agnoſcens, eius pedibus prouolutus, tanto magis cœpit culpam deflere, & erubeſcere, quanto ſe cognouit etiam abſentem in Benedicti Patris oculis deliquiſſe.

PETRVS.

Ego ſancti viri præcordijs Heliſæi ſpiritum video ineſſe, quia abſenti diſcipulo præſens extitit.

De ſimulatione Regis Totilæ deprehenſa. Cap. XIV.

GREGORIVS.

OPORTET, Petre, vt interim ſileas, quatenus adhuc maiora cognoſcas. Gothorum namq. temporibus, cum Rex eorum Totila, ſanctum virum prophetiæ habere ſpiritum audiſſet, ad eius Monaſterium pergens, paulò longius ſubſtitit, eiq; ſe venturum eſſe nunciauit: cui dum protinus mandatum fuiſſet, vt veniret, ipſe ſicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei prophetiæ ſpiritum haberet, explorare conatus eſt. Quidam vero eius ſpatarius Riggo dicebatur, cui calciamenta ſua præbuit, eumq. indui veſtibus regalibus fecit, quem quaſi in perſona ſua pergere ad Dei hominem præcepit. In cuius obſequio tres, qui ſibi præ cæteris adhærere conſueuerant, comites miſit, ſcilicet Vultericum, Rudericum, & Blindinum, vt ante ſerui Dei oculos ipſum Regem Totilam eſſe ſimulantes eius lateri obambularent, cui alia quoque obſequia quaſi ſpatarij præberent, vt tam ex eiſdem obſequijs, quam ex purpureis veſtibus, Rex eſſe putaretur. Cumq. idem Riggo decoratus veſtibus obſe-

quentium

quentium frequentia comitatus, Monaſterium fuiſſet ingreſſus, vir Dei eminus ſedebat. Quem venientem conſpiciens, cum iam ab eo audiri potuiſſet, clamauit dicens. Pone fili pone hoc, quod portas, non eſt tuum. Qui Riggo protinus in terram cecidit, & quia tanto viro illudere præſumpſiſſet, expauit. omneſq́; qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ conſternati ſunt. Surgentes autem, ad eum propinquare minimè præſumpſerunt, ſed ad ſuum Regem reuerſi, nunciauerunt trepidi, in quanta velocitate fuerant deprehenſi.

De Prophetia Regi Totilæ, & Canuſinæ Eccleſiæ Antiſtiti facta. Cap. XV.

TVNC per ſe idem Totila ad Dei hominem acceſſit, quem cum longè ſedentem cerneret, non auſus accedere, ſe ſe in terram dedit. Cui cum vir Dei bis, teruè diceret, ſurge, ſed ipſe ante eum de terra erigere ſe non auderet: Benedictus Chriſti Ieſu famulus per ſemetipſum dignatus eſt accedere ad Regem, proſtratumq́; de terra leuauit, & de ſuis actibus increpauit, atque in paucis ſermonibus cuncta, quæ illi erant ventura prænunciauit, dicens. Multa mala facis, multa mala feciſti, iam aliquando ab iniquitate conquieſce. Equidem Romam ingreſſurus es, Mare tranſiturus, nouem annis regnabis, decimo morieris. Quibus auditis Rex vehementer territus oratione petita receſſit: atque ex illo iam tempore minus crudelis fuit, & non multo poſt Romam adijt, & Siciliam perrexit. Anno autem Regni ſui decimo omnipotentis Dei iudicio, Regnum cum vita perdidit.

Præterea Canuſinæ Antiſtes Eccleſiæ ad eundem Dei famulum venire conſueuerat, quem vir Dei pro vitæ ſuæ merito valde diligebat. Is itaque dum cum illo de ingreſſu Regis Totilæ, & Romanæ Vrbis perditione colloquium haberet, dixit: Per hunc Regem Ciuitas iſta deſtruetur, vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini reſpondit. Roma à gentibus non exterminabitur, ſed tempeſtatibus, coruſcis turbinibus, ac terremotu fatigata, in ſemetipſa marceſcet. Cuius prophetiæ myſteria nobis iam facta ſunt luce clariora, qui in hac Vrbe diſſoluta mœnia, euerſas domus, deſtructas Eccleſias

turbine

turbine cernimus: eiusq; ædificia longo ſenio laxata, quia ruinis crebreſcentibus proſternantur, videmus. Quamuis hoc Honoratus eius diſcipulus, cuius mihi relatione compertum eſt, nequaquam ex ore illius audiſſe ſe perhibet, ſed quia hoc dixerit, dictum ſibi à fratribus fuiſſe teſtatur.

De Clerico à dæmone liberato vſque ad tempus. Cap. XVI.

EODEM quoque tempore quidam Aquinenſis Eccleſiæ clericus à dæmonio vexabatur, qui à venerabili viro Conſtantio eiuſdem Eccleſiæ Antiſtite per multa fuerat martyrum loca tranſmiſſus, vt ſanari potuiſſet. Sed ſancti Dei martyres noluerunt ei ſanitatis donum tribuere, vt quanta eſſet in Benedicto gratia demonſtrarent. Ductus itaque eſt ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Ieſu Chriſto Domino preces fundens, antiquum hoſtem de obſeſſo homine protinus expulit. Cui ſanato præcepit dicens. Vade, & poſthac carnem non comedas, & ad ſacrum ordinem nunquam accedere præſumas. Quacunque autem die ad ſacrum ordinem accedere præſumpſeris, ſtatim iuri diaboli iterum mancipaberis. Diſceſſit igitur Clericus ſanus, & ſicut terrere ſolet animum pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim cuſtodiuit. Cum verò poſt annos multos omnes priores illius de hac luce migraſſent, & minores ſuos ſibimet ſuperponi in ſacris ordinibus cerneret, verba viri Dei, quaſi ex longo tempore oblitus, poſtpoſuit, atque ad ſacrum ordinem acceſſit: quem mox is, qui reliquerat diabolus tenuit, eumq́, vexare quouſque animam eius excuteret, non ceſſauit.

PETRVS.

Iſte vir Dei, diuinitatis vt video, etiam ſecreta penetrauit: quia perſpexit hunc Clericum iccirco diabolo traditum, ne ad ſacrum ordinem auderet accedere.

GREGORIVS.

Quare diuinitatis ſecreta non noſſet, qui diuinitatis præcepta

cepta ſeruaret ? Cum ſcriptum ſit. qui adhæret Domino vnus 1.Cor.
ſpiritus eſt cum illo . 6.

PETRVS.

Si vnus ſit cū Domino ſpiritus, qui Domino adhæret, quid eſt, quod idem ipſe egregius prædicator dicit: quis cognouit ſenſum Domini, aut quis conſiliarius eius fuit? Valde enim Rom.
eſſe inconueniens videtur, eius ſenſum, cum quo vnum factum 11.
fuerit ignorare.

GREGORIVS.

Sancti viri in quantum cum Deo vnum ſunt, ſenſum Domini non ignorant. Nam idem quoque Apoſtolus dicit: Quis enim ſcit hominum; quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui eſt in ipſo? ita & quæ Dei ſunt, nemo cognouit, niſi ſpiritus Dei. Qui vt ſe oſtenderet noſſe, quæ Dei ſunt, adiunxit. 1.Cor.
Nos autem non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiri- 2.
tum, qui ex Deo eſt. Hinc iterum dicit: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe, nobis autem reuelauit per ſpiritum ſuum.

PETRVS.

Si ergo eidem Apoſtolo ea, quæ Dei ſunt per Dei ſpiritum fuerant reuelata: quomodo ſuper hoc, quod propoſui præmiſit, dicens. O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, Rom.
quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles 11.
viæ eius? Sed rurſum mihi hæc dicenti alia ſuboritur quæſtio: nam Dauid Propheta Domino loquitur dicens. In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui. Et cum minus ſit noſſe, Pſalm.
quam etiam pronunciare, quid eſt, quod Paulus incompre- 118.
henſibilia eſſe Dei iudicia aſſerit, Dauid autem, & ſe omnia non ſolum noſſe, ſed etiam in labijs pronunciaſſe teſtatur?

GREGORIVS.

Ad vtraque hæc tibi ſuperius ſub breuitate reſpondi dicens, quod Sancti viri in quantum cum Domino vnum ſunt, ſenſum Domini non ignorant. Omnes enim, qui deuotè Dominum ſequuntur, & iam deuotione cum Deo ſunt, & adhuc

carnis corruptibilis grauati pondere, cum Deo non ſunt: occulta itaque Dei iudicia in quantum coniuncti ſunt, ſciunt, in quantum diſiuncti ſunt, neſciunt quia enim ſecreta eius adhuc perfectè non penetrant, incomprehenſibilia eius iudicia eſſe teſtantur. Quia vero mente ei inhærent, atque inhærendo, vel ſacris ſcripturæ eloquijs, vel occultis reuelationibus in quantum accipiunt, agnoſcunt: & non erunt hæc, & pronunciant Iudicia igitur, quæ Deus tacet, neſciunt: quæ Deus loquitur, ſciunt. Vnde & Dauid Propheta cum dixiſſet: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia, protinus addidit, oris tui: ac ſi apertè dicat. Illa ego iudicia, & noſſe, & pronunciaſſe potui, quæ te dixiſſe cognoui. Nam ea, quæ ipſe non loqueris, à noſtra proculdubio cognitione abſcondis. Concordat ergo prophetica, apoſtolicaq; ſententia, quia, & incomprehenſibilia ſunt Dei iudicia, & tamen quæ de ore eius prolata fuerint, humanis labijs pronunciantur: quoniam ſciri ab hominibus, & prolata per Deum poſſunt, & occulta non poſſunt.

PETRVS.

In obiectione meæ quæſtiunculæ patuit cauſa rationis, ſed quæſo te ſi qua ſunt adhuc de viri huius virtute, ſubiunge.

De deſtructione Monaſterij viri Dei ab ipſo prædicta. Cap. XVII.

GREGORIVS.

VIR quidam nobilis Theoprobus nomine eiuſdem Benedicti Patris fuerat admonitione conuerſus, qui pro vitæ ſuæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuiſſet ingreſſus, hunc amariſſimè flentem reperit. Cumq; diù ſubſiſteret, eiusq; non finiri lacrymas videret, nec tamen vt vir Dei conſueuerat orando plangeret, ſed mœrendo, quænam cauſa tanti luctus exiſteret, inquiſiuit. Cui vir Dei illicò reſpondit. Omne hoc Monaſterium, quod conſtruxi, & cuncta, quæ fratribus præparaui; omnipotentis Dei iudicio gentibus tradita ſunt. Vix autem obtinere potui, vt

mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobus audiuit: Nos autem cernimus, qui deſtructum modo à Longobardorum gente eius Monaſterium ſcimus. Nocturno enim tempore, & quieſcentibus Fratribus, nuper illic Longobardi ingreſſi ſunt: qui diripientes omnia, ne vnum quidem hominem illic tenere potuerunt: ſed impleuit omnipotens Deus, quod fideli famulo ſuo Benedicto promiſerat, vt ſi res gentibus traderet, animas cuſtodiret. Qua in re Pauli vicem video tenuiſſe Benedictum, cuius dum nauis rerum omnium pertulit iacturam, ipſe in conſolatione vitam omnium, qui eum comitabantur, accepit.

A D N O T A T I O.

Fauſtus beati Benedicti diſcipulus in prologo vitæ ſancti Mauri de hac reuelatione ſcribens: addit qualiter omnipotens Déus cœleſti conſolatione illum releuare, ac confortare dignatus eſt. Noli, inquit, probatiſſime, ac dilectiſſime Leo Benedicte, pro his quæ huic euentura didiciſti loco, mæſtum vllo modo gerere animum, quoniam quod ſemel præfixum, atque decretum eſt inſcrutabili ſummæ Deitatis conſilio, intranſibile, atque irreuocabile, ſine dubio patrabitur, ſolis tibi tuo merito cunctorum conceſſis habitantium animabus. Sed aderit omnipotentis quam nuperrimè diuina propitiatio, & conſolatio, quæ & locum hunc in priſtinum, immò in ampliorem quàm nunc videtur, tuis meritis reſtituet gradum, & aliјs perinde nationibus huius lumen religioſitatis, de hoc eodem irradiabit loco. Et Zaccharias in quodam diplomate Caſsinenſis Monaſterij eadem ferè verba habet, hac tantum adiungens, Monaſterium Caſsinenſe á Longobardis peruaſum, & igne crematum fuiſſe. Qualiter vero poſtea refectum, ac reſtauratum fuerit, habetur in Chronico Caſsinenſi Leonis Oſtienſis libro primo cap. quarto.

De abſconſione flaſconis à beato Benedicto cognita. Cap. XVIII.

GREGORIVS.

QVODAM quoque tempore Exhilaratus noſter, quem ipſe conuerſum noſti, tranſmiſſus à Domino ſuo fuerat, vt Dei viro in Monaſterium, vino plena duo lignea vaſcula, quæ vulgo flaſcones vocantur, deferret: qui vnum detulit, alterum verò pergens in itinere abſcondit. Vir autem Domini, quem facta abſentia latere non poterant, vnum cum gratiarum actione ſuſcepit, & diſcedentem puerum monuit, dicens. Vide fili ne de illo flaſcone quem abſcondiſti bibas, ſed inclina illum cautè, & inuenies, quid intus habet. Qui confuſus valde à Dei homine exiuit: & reuerſus, volens adhuc probare, quod audierat, cum flaſconem inclinaſſet, de eo protinus ſerpens egreſſus eſt. Tunc prędictus Exhilaratus puer, per hoc quod in vino reperit, expauit malum, quod fecit.

ADDITIO.

Aſcendentibus ad Monaſterium Caſsinenſe per viam ſancti Germani, in medio ferè itineris, occurrit quoddam ſacellum, titulo ſanctæ Crucis inſignitum, ſuper cuius altare viſitur quædam vetuſta ſcriptura, in lapidea tabula ſculpta, tenoris ſequentis. Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimoquarto, ſanctiſsimus Pontifex Cœleſtinus Quintus, cum limina beati Benedicti deuotè viſitaret, & ad cappellam ſanctę Crucis, quæ in via publica eſt conſtructa, euntibus ad Caſsinenſe Monaſterium perueniſſet: & miracula, quæ beatus Benedictus operatus eſt, ibidem certa relatione reperiſſet: ob reuerentiam almifici Patris, indulgentiam eidem cappellæ conceſſit: vt quicumque in prædictam cappellam ſanctæ Crucis ingrederetur, & Dominicam Orationem cum Aue Maria diceret, centum annos, & centum quadragenas, toties quoties inde tranſiret, miſericorditer obtineret, & haberet. Sic ibi. Quæ autem fuerint miracula, ob quæ ſummus Pontifex motus fuerit ad præfatam indulgentiam concedendam, videtur colli-

gi

gi poſſe, ex ſubiectis litteris Roffredi Abbatis Caſsinẽſis, & Cardinalis, ad Ioannem de Salerno æquè Cardinalem data: quarum tenor talis eſt.

Domino Ioanni de Salerno Presbytero Cardinali Roffredus tituli ſanctorum Marcellini, & Petri, & Caſſinenſis Abbas.

CVm omnium, quæ circa nos geruntur non modica vos cura ſollicitet, & vt verè diligens participem vos noſtri & ex animo compaſsibilem in ſingulis offeratis: prẹter iuris ordinẽ incederemus vobiſcum, & in lege amicitiæ, quam maxime peccaremus, ſi celaremus illud à vobis, quod compertum conferat gaudium, & de noſtra calamitate deficientem quodammodo veſtrum ſpiritum relaxaret. Ecce enim, quia magnificauit Dominus facere nobiſcum, facti ſumus lætantes: ſepultis enim omnium gaudiorum organis, ſolam qua premebamur, miſeriam penſabamus. Abſorbuerat nos ſiquidem iam mæſtitia vltra modum, & hinc rerum inopia, inde nos hoſtili metu prementibus, eramus iam, & de vita dubij, & de morte ſecuri. Concluſerat namq; Dominus in gladio populum ſuum depaſcebantur filij Belial vineam Domini, faciesq pauperum demoliebantur, & in tantum ſæuitia proceſſerat malignorum, cuncta ferro flammisq. vaſtantium, vt iam non tantum corde, ſed etiam ore inſipiens diceret: Non eſt Deus, miſeriq. puſillanimes, qui in miſerijs non ſubſiſtunt, ignorantes quia de humo non egreditur dolor: clamauerunt, & Dominus non exaudiuit eos, quia cum occideret eos tunc inquirebant eum. Non ſic generatio quærentium faciem Dei Iacob, qui in die tribulationis ſuæ requirunt Dominum manibus ſuis, ideſt operibus ſuis Exquirunt & inueniunt: petunt & accipiunt: pulſant, & aperitur eis Expertus eſt hoc ſic eſſe, vt dicimus, claudus ille Ioannes de Vairano, vobis & cunctis, qui domum noſtram frequentant, notiſsimus. Hic etſi homo dictus ſit ratione vtens, quod eſt homini, in eo tamen minus homine putabatur, quia non pedibus gradiebatur vt homo, ſed vt reptile manibus, natibusq. ſerpebat.

Dedit ſe hic talis Patri noſtro confeſſori permagnifico Benedicto. ab eo tempore, quo caſtrum Vairani nobis eſt munificentia imperiali collatum: & cæteris illius terræ incolis à noſtra

ditione recedentibus, non receſsit. Expectans expectauit ſi fortè veniret tempus miſerendi eius, ſi fortè ab illius impetu fluminis, qui totam lætificat ciuitatem Dei, aliqua miſericordiæ ſtilla profflueret, qua membris emortuis, neruisq. ariditate nimia tenuatis, aliquis infuſus vigor ſtupentes articulos viuacibus officijs ordinaret. Adfuit eius votis miſericordia Creatoris, nec meritum defuit Benedicti, cuius in hac cauſa patrocinio vtebatur. Nam ſexta feria proxima præterita, quæ Kalendas ſubſequuta eſt Iulij, excubans ante fores atrij, quod dicitur paradiſus, ſuper triticum, quod ibi congeſtum erat ad deſiccandum, reuerendi vultus ſenex, ſemel, & ſecundo aſtitit, & vt reſurgeret, ac abiret, ſatis imperioſe mandauit. Excitatus eſt homo, & quaſi in ecſtaſi poſitus quid ageret ignorabat; neſciebat enim ſenem, qui mandatum dederat, neſciebat ad quid ſurgeret, vel quò abire ſe vellet. Obdormiuit iterum, verum viſio priori ſimilis, immò longè expreſsior, & efficacior eſt ſequuta. Idem namq. ſenex in eodem habitu, ſcapulare videlicet indutus, & tunica, aſtitit homini, mandauit vt ſurgeret, fratrem Benedictum ſe eſſe nominans, locum etiam in quem eum ire vellet, deſignauit ex nomine. Vade, inquit, ad locum, qui dicitur ſanctæ Crucis, vbi in memoriam mei nominis Oratorium eſt conſtructum, illuc cum iueris ſanitatem, quam ſuſpiraſti diutius, conſequeris. Eſt enim locus ille in memoriam ſignorum, quæ fecit ibi Dominus per merita confeſſoris ſui, ab antiquis in multa habitus deuotione, & à modernis de cætero plus habendus: vbi inter alia, quæ referuntur geſta miracula, duo præcipua memorantur, quorum alterum ex ſcriptura, alterum relatione didicimus ſeniorum. De vaſis, quæ vulgo dicuntur flaſcones, in quibus viro Dei vinum fidelis cuiuſdam deuotio deſtinauit, in dialogo ſuo beatus Gregorius refert, quòd vinigerulus alterum ſancto viro portauit, alterum quod ſibi nequiter retinere poſſe ſperabat, illo in loco dicitur occultaſſe. Mox autem, vt altero allato, alterum ſibi ſumere vellet, ſerpens de vaſe, iuxta verbum viri Dei, prodijt, & pro vino inique ſublato, ipſum iniquitatis emiſit auctorem.

Ab antiquis etiam vſque ad nos proceſſit opinio, quod cum vellet vir Dei, mulæ inſidens, montem ſcandere, in ſcabroſum lapidem impingens, mula corruit: ſed ne vir ſanctus, vel animal, quo vehebatur læſionem aliquam pateretur, in ceræ mol-

litiem

litiem reſolutus lapis, carnis teneritudini ceſſit duritia eius: & ſigni huius memoriam omnibus locum viſentibus dereliquit. Eſt quoque non modicum medicinalis febribus lapis ille, prout teſtantur multi, qui de illo in remotiſſimas deferunt regiones. Ad hunc locum, (prout ſibi ſanctus mandauerat) præfatus Ioannes mane ſurgens acceſſit, non abſque multo deſiderio factæ ſibi promiſſionis præſtolans euentum. Adeſt vir ſanctus, & quod dictu mirabile eſt, ſicut eum imaginariè per viſum nocte perſpexerat, intuitu corporeo deprehendit. Stupet homo, colores vultus varios induit: nunc ex gaudio rubicundus color exoritur, nunc ex timore palleſcit: in ſudorem totus reſoluitur, atque inter ſpem metumq. medius, quid ageret neſciebat: Vocat eum iterum ſanctus ex nomine. Ioannes, inquiens, ſurge; ad domum concitus reuertere meam: porrectaq. manu, viam qua ad Eccleſiam rediret ſuam, tam verbo, quàm ipſa manus extenſione monſtrabat. Exiliens continuo claudus ambulauit, illudq, modicum itineris, quod vix toto reptando corpore in montis deſcenſu confecerat, tanta rediens agilitate peregit; vt plures, qui eum habuerunt obuiam, non claudum, ſed curſorem aliquem æſtimarent. Vidimus, & audiuimus hæc omnia nos omnes, vidit etiam populus claudum ambulantem, & laudantem Dominum: cuius laudibus, & nos noſtras ſubiecimus, & vt vos veſtras adijciatis, oramus.

Fuit Roffredus iſte Abbas Caſſinenſis quinquageſimusſecundus, electus Anno Domini milleſimo centeſimo octogeſimo ſeptimo. Poſtmodum vero à Celeſtino Tertio Cardinalis creatus Anno 1189.

De mappularum receptione à viro Dei cognita. *Cap. XIX.*

NON longè autem à Monaſterio vicus erat, in quo non minima multitudo hominum, ad fidem Dei ab Idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conuerſa. Ibi quoque quædam ſanctimoniales fœminæ erant, & crebiò illuc pro exhortandis animabus fratres ſuos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadam vero die miſit ex more: ſed is, qui miſſus fuerat Monachus poſt admoni-

tionem factam, à ſanctimonialibus fœminis rogatus, mappulas accepit, ſibiq; eas abſcondit in ſinu, qui mox, vt reuerſus eſt, eum vir Dei vehementiſſima amaritudine cœpit increpare, dicens: Quomodo ingreſſa eſt iniquitas in ſinum tuum? at ille obſtupuit, & quid egiſſet oblitus, vnde corripiebatur, ignorabat. Cui ait: nunquid ego illic præſens non eram, quando ab ancillis Dei mappulas accepiſti, tibiq; eas in ſinu miſiſti? qui mox eius veſtigijs prouolutus, ſtulte ſe egiſſe pœnituit, & eas quas in ſinu abſconderat mappulas abiecit.

De cogitatione Monachi ſuperba à Dei viro cognita. Cap. XX.

QVADAM quoque die dum venerabilis Pater veſpertina iam hora, corporis alimenta perciperet, eius Monachus cuiuſdam defenſoris filius fuerat, qui ei ante menſam lucernam tenebat. Cumq; vir Dei ederet, ipſe autem cum lucernæ miniſterio adſtaret, cœpit per ſuperbiæ ſpiritum in mente ſua tacitus voluere, & per cogitationem dicere. Quis eſt hic, cui ego manducanti aſſiſto, lucernam teneo, ſeruitium impendo? quis ſum ego, vt iſti ſeruiam? ad quem vir Dei ſtatim conuerſus, vehementer cœpit eum increpare, dicens. Signa cor tuum frater, quid eſt, quod loqueris? ſigna cor tuum. vocatiſq; ſtatim Fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli, ipſum vero iuſſit à miniſterio recedere, & ſibi hora eadem quietum ſedere. Qui requiſitus à Fratribus, quid habuerit in corde, per ordinem narrauit quanto ſuperbiæ ſpiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat. Tunc liquidò omnibus patuit, quod venerabilem Benedictum latere nihil poterat, in cuius aure tacitæ etiam cogitationis verba ſonuiſſent.

De ducentis modijs farinæ ante viri Dei cellam inuentis. *Cap. XXI.*

ALIO quoque tempore in eadem Campaniæ Regione fames incubuerat, magnaq; omnes alimentorum indigentia coanguſtabat: iamq; in Benedicti Monaſterio triticum deerat: panes verò pœnè omnes conſumpti fuerant, vt non plus quam quinque ad refectionis horam, Fratribus inueniri potuiſſent. Cumq; eos venerabilis Pater contriſtatos cerneret, eorum puſillanimitatem ſtuduit modeſta increpatione corrigere,& ruiſum promiſſione ſubleuare dicens. Quare de panis inopia veſter animus contriſtatur? hodie quidem minus eſt, ſed die craſtina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores cellæ in ſaccis inuenti ſunt, quos omnipotens Deus, quibus deferentibus tranſmiſiſſet,nunc vſque manet incognitum. Quod cum Fratres cernerent, Domino gratias referentes,didicerunt iam de abundantia, nec in egeſtate dubitare.

PETRVS.

Dic quæſo te, numquid nam credendum eſt huic Dei famulo ſemper prophetię ſpiritum adeſſe potuiſſe, an per interualla temporum eius mentem prophetiæ ſpiritus implebat?

GREGORIVS.

Prophetiæ ſpiritus (Petre) prophetarum mentes non ſemper irradiat: quia ſicut de ſancto ſpiritu ſcriptum eſt: vbi vult ſpirat: ita ſciendum eſt, quia, & quando vult ſpirat. Hinc eſt enim,quod Nathan à Rege requiſitus,ſi conſtruere templum poſſet,prius conſenſit,& poſtmodum prohibuit.Hinc eſt,quod Heliſæus cum flentem mulierem cerneret, cauſamq; neſciſſet, ad prohibentem hanc puerum dixit: dimitte eam,quia anima eius in amaritudine eſt, & Dominus celauit à me, & non indicauit mihi. Quod omnipotens Deus ex magnæ pietatis diſpenſatione diſponit: quia dum prophetiæ ſpiritum aliquando dat, & aliquando ſubtrahit,prophetantium mentes,& eleuat in celſitudine, & cuſtodit in humilitate, vt & accipientes

Ioan. 3

2 Reg. 7.

4. Reg. 4.

ſpiritum inueniant, quid de Deo ſint, & rurſum prophetę ſpiritum non habentes cognoſcant, quid ſint de ſemetipſis.

PETRVS.

Ita hoc eſſe, vt aſſeris, magna ratio clamat. Sed quæſo de venerabili Patre Benedicto, quicquid adhuc animo occurrit, exequere.

De diſpoſitione Monaſterij per viſionem habita. Cap. XXII.

GREGORIVS.

ALIO quoque tempore à quodam fideli viro fuerat rogatus, vt in eius prædio iuxta Tarracinenſem Vrbem miſſis diſcipulis ſuis conſtruere Monaſterium debuiſſet: qui roganti conſentiens deputatis Fratribus Patrem conſtituit, & quis eis ſecundus eſſet, ordinauit. Quibus euntibus ſpopondit, dicens. Ite & die illo ego venio, & oſtendo vobis in quo loco Oratorium, in quo refectorium Fratrum, in quo ſuſceptionem hoſpitum, vel quæq; ſunt neceſſaria ædificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt, & conſtitutum diem magnopere præſtolantes, parauerunt omnia, quæ his, qui cum tanto Patre venire potuiſſent, videbantur eſſe neceſſaria. Nocte vero eadem qua promiſſus illuceſcebat dies, eidem ſeruo Dei, quem illic Patrem conſtituerat, atque eius Præpoſito vir Domini in ſomnis apparuit, & loca ſingula, vbi quid ædificare potuiſſent, ſubtiliter deſignauit. Cumq; vtrique à ſomno ſurgerent, ſibi inuicem, quod viderant retulerunt. Non tamen viſioni illi fidem omninò dantes, virum Dei ſicut ſe venire promiſerat, expectabant. Cumq, vir Dei conſtituto die minimè veniſſet, ad eum cum mœrore reuerſi ſunt dicentes. Expectauimus Pater, vt veni res ſicut promiſeras, & nobis oſtenderes, vbi quid ædificare deberemus, & non veniſti. Quibus ipſe ait: Quare Fratres, quare iſta dicitis? Nunquid ſicut promiſi non veni? cui cum ipſi dicerent, quando veniſti? reſpondit. Numquid vtriſque vobis dormientibus non apparui, & loca ſingula deſignaui? Ite & ſicut per viſionem

nem vidiſtis omne habitaculum Monaſterij, ita conſtruite. Qui hæc audientes vehementer admirati ad prædictum prædium ſunt reuerſi, & cuncta habitacula ſicut ex reuelatione didicerant, conſtruxerunt.

PETRVS.

Doceri velim, quo fieri ordine potuit, vt longè iret reſponſum dormientibus dicere, quod ipſi per viſionem audirent, & recognoſcerent.

GREGORIVS.

Quid eſt, quod perſcrutans rei geſtæ ordinem ambigis, Petre? liquet profectò, quia nobilioris naturæ eſt ſpiritus, quam corpus. Et certè ſcriptum teſte nouimus, quod Propheta ex Iudæa ſubleuatus, repente eſt cum prandio in Caldæa depoſitus, quo videlicet prandio prophetam refecit, ſeq; repente in Iudæa iterum inuenit. Si igitur tam longe Habacuc potuit ſub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum ſi Benedictus Pater obtinuit, quatenus iret per ſpiritum, & Fratrum quieſcentium ſpiritibus neceſſaria narraret? vt ſicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iſte ad inſtitutionem ſpiritalis vitæ ſpiritaliter pergeret.

PETRVS.

Manus tuæ loquutionis terſit meæ fateor dubietatem mentis: ſed velim noſſe in communi loquutione, qualis iſte vir fuerit.

De ſanctimonialibus fœminis poſt mortem abſolutis. Cap. XXIII.

GREGORIVS.

VIX ipſa (Petre) communis eius loquutio à virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor ſe ſe in alta ſuſpenderet, nequaquam verba de ore illius in caſſum cadebant. Si quid verò vnquam non iam decernendo, ſed minando diceret, tantas vires ſermo illius habebat, ac ſi hoc non dubiè, atque ſuſpen-

ſè, ſed iam per ſententiam protuliſſet. Nam non longè ab eius Monaſterio duæ quædam ſanctimoniales fœminæ nobiliori genere exortæ in loco proprio conuerſabantur, quibus quidam religioſus vir ad exterioris vitæ vſum præbebat obſequium. Sed ſicut nonnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis, vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus ſe cæteris aliquid fuiſſe meminerunt: nec dum prædictæ ſanctimoniales fœminæ perfectè linguam ſuam ſub habitus ſui fræno reſtrinxerant, & eundem religioſum virum, qui ad exteriora neceſſaria eis obſequium præbebat, incautis ſæpè ſermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu iſta toleraret, perrexit ad Dei hominem, quantaſq; pateretur verborum contumelias enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit dicens. Corrigite linguam veſtram, quia ſi non emendaueritis, excommunico vos, quam videlicet excommunicationis ſententiam non proferendo intulit, ſed minando. Illæ autem à priſtinis moribus nihil mutatæ, intra paucos dies defunctæ ſunt, atque in Eccleſia ſepultæ. Cumq; in eadem Eccleſia Miſſarum ſolemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: ſiquis non communicat det locum. Nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino offerre conſueuerat, eas de ſepulchris ſuis progredi, & exire videbat. Quod dum ſæpius cerneret, quia ad vocem Diaconi clamantis, exibant foras, atque intra Eccleſiam permanere non poterant, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe ſe communione priuare dixerat, niſi mores ſuos, & verba corrigerent. Tunc ſeruo Dei cum graui mœrore indicatum eſt. Qui manu ſua protinus oblationem dedit dicens. Ite, & hanc oblationem pro eis offerre Domino facite, & vlterius excommunicatæ non erunt. Quæ oblatio dum pro eis fuiſſet immolata, & à Diacono iuxta morem clamatum eſt, vt non communicantes ab Eccleſia exirent, illæ exire ab Eccleſia vlterius viſæ non ſunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos, qui communione priuati ſunt, minimè recederent, communionem à Domino per ſeruum Domini recepiſſent.

PETRVS.

Mirum valde, quod dicis, quamuis venerabilem, & ſan-

ctiſſimum virum, adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuiſſe animas ſoluere in illo iam inuiſibili iudicio conſtitutas.

GREGORIVS.

Numquid nam (Petre) in hac adhuc carne non erat, qui audiebat: Quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum. Matth. 16.
& in cœlis, & quæ ſolueris ſuper terram ſoluta erunt & in cęlis? Cuius nunc vicem ligando, & ſoluendo obtinent, qui locum ſancti Regiminis fide, & moribus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra, Cœli, & terræ conditor in terram venit è cœlo, atque vt iudicare caro etiam de ſpiritalibus poſſit, hoc ei largiri dignatus eſt, factus pro hominibus Deus caro: quia inde ſurrexit vltra ſe infirmitas noſtra, vnde ſub ſe infirmata eſt firmitas Dei.

PETRVS.

Cùm virtute ſignorum concorditer loquitur ratio verborum.

ADNOTATIO.

EX his, quæ beatus Gregorius in hoc cap. narrat, probabiliter valdè colligitur, beatum Patrem Benedictum ſacerdotali ordine inſignitum fuiſſe. Cum enim Petrus dubitauerit, qualiter vir Dei Benedictus adhuc in carne degens potuerit ſoluere animas in Dei iudicio iam conſtitutas: reſpondet Gregorius, hoc potuiſſe authoritate Chriſti dicentis Petro. Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & hanc poteſtatem tribuit Benedicto. Præterea capite ſequenti docet, qualiter beatus Benedictus manu ſua communionem dominici corporis dederit quibuſdam: tractare autem hæc ſacroſancta myſteria manibus proprijs Sacerdotum eſt. Deinde ipſe beatus Benedictus cap. 7. ſuæ Regulæ, gradu quinto humilitatis docet, tunc Monachum ad hunc gradum perueniſſe, cum omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, vel mala a ſe abſconsè commiſſa, per humilem confeſſionem Abbati non celauerit ſuo. Quod de confeſſione ſacramentali intelligit, & exponit Cardinalis Turrecremata in commentario eius loci. Sic etiam cap. 46.

agens

agens beatus Pater de his, qui in aliquo opere delinquunt, quomodo debeant ſatisfacere, in fine capitis hæc habet. Si anima vero peccati cauſa fuerit latens, tantum Abbati, aut ſpiritualibus ſenioribus pateſaciat: Qui ſciant curare ſua, & aliena vulnera, non detegere, & publicare. Quod ſimiliter de confeſſione ſacramentali intelligendum eſt. Adde his ea, quæ idem ſanctus Pater ordinat cap. 9. & 11. Regulæ ſuæ, videlicet, vt Abbas benedicat in choro eos, qui dicturi ſunt Lectiones, & legat Lectionem de Euangelio cum honore, & tremore, &c. & data benedictione incipiunt Matutinos, id eſt Laudes. Vlterius cap. 69. præcipit, vt Sacerdotes Monachi ſtent poſt Abbatem, & benedicant, &c. Sciebat igitur beatus Pater poteſtatem benedicendi eſſe Sacerdotalis officij. Cumq; ipſe fuerit Abbas, & ſuæ Regulæ obſeruantiſſimus, dicendum eſt fuiſſe Sacerdotem. Denique ipſe beatus Gregorius lib. 1. Dialogorum cap. 4. agens de ſancto Equitio, narrat quendam ipſius familiarem Felicem nomine, familiaritatis auſu ei dixiſſe. Qui ſacrum ordinem non habes, atque à Romano Pontifice ſub quo degis, prædicationis licentiam non recepiſti, prædicare quomodo præſumis? & ſubiungit Gregorius quærelam datam ſummo Pontifici aduerſus eundem ſanctum virum, quod prædicationis officium ſibimet vſurpare præſumpſiſſet, & cætera, quæ ſequuntur. Cùm autem beatus Pater Benedictus miſſus fuerit à Deo ad prædicandum, ſicut & beatus Equitius, nec ſciamus eum facultatem prædicandi à ſummo Pontifice obtinuiſſe, quod Gregorius non tacuiſſet. Videamus præterea non ſolum ipſum prædicaſſe, verum etiam Monachos ſuos ad prædicandum miſiſſe, vt dicet Gregorius ſupra cap. 19. nec inde fuerit orta murmuratio, aut quærela aliqua contra eum, ſicut contra ſanctum Equitium, videtur dicendum illum Sacerdotem fuiſſe, & ſic liberè, & licitè prædicare potuiſſe. Quibus adde beatum Benedictum diuinitus fuiſſe electum in Paſtorem, & Rectorem animarum Diœceſis Caſſinenſis, vt docuimus ſupra in Adnotatione ad cap. 8. ad quod munus ritè, & rectè adimplendum, oportebat eum eſſe Sacerdotem. Quæ quidem omnia in vnum collecta, euidenter ferè concludunt, beatum Patrem Benedictum ſacerdotali dignitate fuiſſe præditum.

De

De puero poſt ſepulturam à terra proiecto. *Cap. XXIV.*

GREGORIVS.

QVADAM quoque die dum quidam eius puerulus Monachus parentes ſuos vltra, quam deberet diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, ſine benedictione de Monaſterio exijſſet, eodem die mox, vt ad eos peruenit, defunctus eſt. Cumq; eſſet ſepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentum eſt, quod rurſus tradere ſepulturæ curauerunt: ſed ſequenti die iterum proiectum exterius, atque inhumatum ſicut prius inuenerunt. Tunc concitè ad Benedicti Patris veſtigia currentes, cum magno fletu petierunt, vt ei ſuam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu ſua protinus communionem dominici corporis dedit, dicens. Ite atque hoc dominicum corpus ſuper pectus eius cum magna reuerentia ponite, & ſic ſepulturæ eum tradite. Quod dum factum fuiſſet, ſuſceptum corpus eius terra tenuit, nec vltra proiecit. Perpendis Petre apud Ieſum Chriſtum Dominum, cuius meriti iſte vir fuerit, vt eius corpus etiam terra proiecerit, qui Benedicti gratiam non haberet.

PETRVS.

Perpendo planè, & vehementer ſtupeo.

De Monacho, qui de Monaſterio diſcedens draconem in itinere inuenit. *Cap. XXV.*

GREGORIVS.

QVIDAM autem eius Monachus mobilitati mentis deditus erat, & permanere in Monaſterio nolebat, cumq; eum vir Dei aſſiduè corriperet, & frequenter admoneret, ipſe vero nullo modo conſentiret in Congregatione perſiſtere, atque importunis præcibus, vt relaxaretur, inſiſteret, quadam die idem venerabilis Pater nimietatis eius tædio affectus, iratus iuſſit, vt diſcederet. Qui

mox,

mox, vt Monaſterium exijt, contra ſe adſiſtere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq; eum idem draco, qui apparuerat, deuorare vellet, cœpit ipſe tremens, & palpitans magnis vocibus clamare, dicens. Succurrite, ſuccurrite, quia draco iſte me deuorare vult. Currentes autem Fratres, draconem minimè viderunt, ſed trementem, atque palpitantem Monachum ad Monaſterium reduxerunt, qui ſtatim promiſit nunquam ſe iam à Monaſterio receſſurum, atque ex hora eadem in ſua promiſſione permanſit. Quippe qui ſancti viri orationibus contra ſe aſſiſtere draconem viderat, quem prius nòn videndo ſequebatur.

De puero ab elephantino morbo curato. *Cap. XXVI.*

SED neque hoc ſilendum puto, quod illuſtri viro Antonio narrante cognoui, qui aiebat, patris ſui puerum morbo elephantino fuiſſe correptum, ita vt iam pilis cadentibus, cutis intumeſceret, atque increſcentem ſaniem occultare non poſſet. Qui ad virum Dei ab eodem patre eius miſſus eſt, & ſaluti priſtinæ ſub omni celeritate reſtitutus.

De ſolidis per miraculum pauperi redditis.
Caput XXVII.

NEQVE illud taceam, quod eius diſcipulus, Peregrinus nomine, narrare conſueuerat: quia die quadam fidelis vir quidam neceſſitate debiti compulſus, vnum ſibi fore remedium credidit, ſi ad Dei virum pergeret, & quæ eum vrgeret debiti neceſſitas, indicaret. Venit itaque ad Monaſterium, omnipotentis Dei famulum reperit, quod à creditore ſuo pro duodecim ſolidis grauiter affligeretur, intimauit. Cui venerabilis Pater, nequaquam ſe habere duodecim ſolidos reſpondit, ſed tamen eius inopiam blanda loquutione conſolatus, ait. Vade & poſt biduum reuertere, quia deeſt hodie, quod tibi debeam dare. In ipſo autem biduo more ſuo in oratione fuit

occupatus.

occupatus. Cumq; die tertio is, qui neceſſitate debiti affligebatur rediret, ſuper arcam Monaſterij, quæ erat frumento plena, ſubito tredecim ſolidi ſunt inuenti: quos vir Dei deferri iuſſit, & afflicto petitori tribuit, dicens: vt duodecim redderet, & vnum in expenſis proprijs haberet. Sed ad ea nunc redeam, quæ eius diſcipulis in libri huius exordio prædictis referentibus agnoui.

Quidam vir grauiſſima aduerſarij ſui æmulatione laborabat, cuius adhoc vſque odium prorupit, vt ei neſcienti in potu venenum daret, qui quamuis vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutauit, ita vt diffuſa in corpore eius varietas, lepræ morem imitari videretur. Sed ad Dei hominem deductus, ſalutem priſtinam citius recepit: nam mox, vt eum tetigit, omnem cutis illius varietatem fugauit.

De ampulla vitrea in ſaxis proiecta, & non fracta. Cap. XXVIII.

EO quoque tempore, quo alimentorum inopia, campaniam grauiter affligebat, vir Dei diuerſis indigentibus Monaſterij ſui cuncta tribuerat, vt pœnè nihil in Cellario niſi parum quid olei in vaſe vitreo remaneret. Tunc quidam, Subdiaconus, Agapitus nomine, aduenit, magnoperè poſtulans, vt ſibi aliquantulum olei dari debuiſſet. Vir autem Domini, qui cuncta decreuerat in terra tribuere, vt in Cœlo omnia reſeruaret, hoc ipſum parum, quod remanſerat olei, iuſſit petenti dari: Monachus vero, qui Cellarium tenebat, audiuit quidem iubentis verba, ſed implere diſtulit. Cumq; poſt paululum ſi id, quod iuſſerat, datum eſſet inquireret, reſpondit Monachus, ſe minimè dediſſe: quia ſi illud ei tribueret, omninò nihil Fratribus remaneret. Tunc iratus, alijs præcepit, vt hoc ipſum vas vitreum, in quo parum olei remanſiſſe videbatur, per feneſtram proijcerent, ne in cella aliquid per inobedientiam remaneret. Factumq; eſt ita. Sub feneſtra autem eadem ingens præcipitium patebat ſaxorum molibus aſperum. Proiectum itaque vas vitreum, venit in ſaxis, ſed ſic manſit incolume, ac ſi proiectum minimè fuiſſet: ita vt neque frangi, neque oleum effundi potuiſ-

ſet. Quod vir Domini præcepit leuari, atque vt erat integrum petenti tribui. Tunc collectis Fratribus, inobedientem Monachum de infidelitate ſua, & ſuperbia coram omnibus increpauit.

De dolio vacuo oleo impleto. *Cap.* *XXIX.*

QVA increpatione completa, ſe ſe cum eiſdem Fratribus in orationem dedit. In eo autem loco, vbi cum Fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium, & coopertum. Cumq; ſanctus vir in oratione perſiſteret, cœpit operimentum eiuſdem dolij oleo excreſcente ſubleuari. Quo commoto, atque ſubleuato, oleum quod excreuerat, ora dolij tranſiens, pauimentum loci, in quo incubuerat, inundabat. Quod Benedictus Dei famulus, vt aſpexit, protinus orationem compleuit, atque in pauimentum oleum defluere ceſſauit. Tunc diffidentem, inobedientemq; Fratrem latius admonuit, vt fidem habere diſceret, & humilitatem. Idem vero frater ſalubriter correptus erubuit; quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Dei, quam admonitione intimauerat, miraculis oſtendebat, nec erat iam, vt quiſquam de eius promiſſionibus dubitare poſſet, qui in vno, eodemq; momento pro vitreo vaſe, penè vacuo, plenum oleo dolium reddidiſſet.

De Monacho à dæmonio liberato. *Cap.* *XXX.*

QVADAM die, dum ad beati Ioannis oratorium, quod in ipſa montis celſitudine ſitum eſt, pergeret, ei antiquus hoſtis in mulo, medici ſpecie, obuiam factus eſt, cornu, & trepedicam ferens, quem cum requiſiſſet dicens: quo vadis? ille reſpondit. Ecce ad Fratres vado potionem eis dare, itaque perrexit venerabilis Pater Benedictus ad orationem, qua completa concitus redijt. Malignus vero ſpiritus vnum ſeniorem Monachum inuenit aquam haurientem, in quem ſtatim ingreſſus eſt, eumq; in terram proiecit, & vehementiſſimè vexauit. Quem cum vir Dei ab oratione

tione

tione rediens , tam crudeliter vexari conſpiceret , ei ſolummodo alapam dedit , & malignum ab eo ſpiritum protinus excuſſit, ita vt ad eum redire vlterius non auderet.

PETRVS.

Velim noſſe, ſi hæc tanta miracula , virtute ſemper orationis impetrabat , an aliquando etiam ſolo voluntatis exhibebat nutu.

GREGORIVS.

Qui deuota mente Deo adhærent, cum rerum neceſſitas
expoſcit, exhibere ſigna, modo vtroque ſolent, vt mira quæ-
que aliquando ex prece faciant, aliquando ex poteſtate. Cum
enim Ioannes dicat: Quotquot autem receperunt eum, dedit
eis poteſtatem filios Dei fieri. Qui filij Dei ex poteſtate ſunt, Ioan. 1
quid mirum ſi ſigna facere ex poteſtate valeant ? Quia enim
vtroque modo miracula exhibeant, teſtatur Petrus, qui Tha- Act. 5.
bitam mortuam orando ſuſcitauit, Ananiam vero, & Saphy-
ram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim
oraſſe in eorum extinctione legitur , ſed ſolummodo culpam,
quam perpetrauerant, increpaſſe. Conſtat ergo, quod aliquan-
do hæc ex poteſtate , aliquando verò exhibentur ex poſtula-
tione, dum & iſtis vitam increpando abſtulit , & illi reddidit
orando. Nam duo quoque fidelis famuli Dei Benedicti facta
nunc replico, in quibus apertè clareat , aliud hunc accepta
diuinitus ex poteſtate, aliud ex oratione potuiſſe.

De ligato ruſtico ſolo aſpectu viri Dei ſoluto. Cap. XXXI.

GOTHORVM quidam, Galla nomine, perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ Regis eorum temporibus contra Catholicæ Eccleſiæ religioſos viros ardore immaniſſimæ crudelitatis exarſit, ita vt quiſquis ei Clericus, Monachusuè ante faciem veniſſet, ab eius manibus viuus nullo modo exiret. Quadam vero die auaritiæ ſuæ æſtu ſuccenſus, in rapinam rerum inhians, dum quendam ruſticum tormentis crudelibus affligeret, eumq́; per ſupplicia diuerſa

laniaret, victus pœnis ruſticus ſe ſe, res ſuas Benedicto Dei famulo commendaſſe profeſſus eſt, vt dum hoc à torquente creditur, ſuſpenſa interim crudelitate, ad vitam hora reparetur. Tunc idem Galla ceſſauit ruſticum tormentis affligere, ſed eius brachia loris fortibus aſtringens, ante Equum ſuum cœpit impellere, vt quis eſſet Benedictus, qui eius res ſuſceperat, demonſtraret. Quem ligatis bracchijs ruſticus antecedens, duxit ad ſancti viri Monaſterium, eumq; ante ingreſſum cellæ ſolum ſedentem reperit, & legentem Eidem autem ſubſequenti Gallæ ruſticus dixit: Ecce iſte eſt, de quo dixeram tibi, Benedictus Pater. Quem dum feruido ſpiritu cum peruerſæ mentis inſania fuiſſet intuitus, eo terrore, quo conſueuerat, acturum ſe exiſtimans, magnis cœpit vocibus clamare dicens: Surge, ſurge, & res iſtius ruſtici redde, quas accepiſti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit à lectione, eumq; intuitus, mox etiam ruſticum, qui ligatus tenebatur, attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexiſſet, miro modo tanta ſe celeritate cœperunt illigata brachijs lora deuoluere, vt diſſolui tàm concitè nulla hominum feſtinatione potuiſſent. Cumq; is, qui ligatus venerat, cœpiſſet ſubitò adſtare ſolutus, ad tantæ poteſtatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidæ ad eius veſtigia inclinans, ſe orationibus illius commendauit. Vir autem ſanctus à lectionè minimè ſurrexit, ſed vocatis Fratribus, eum introrſus tolli, vt benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad ſe reductum, vt à tantæ crudelitatis inſania quieſcere deberet, admonuit. Qui fractus recedens nihil vlterius petere à ruſtico præſumpſit, quem vir Domini non tangendo, ſed reſpiciendo ſoluerat. Ecce ita eſt Petre, quod dixi, quia hi, qui omnipotenti Deo familiarius ſeruiunt, aliquando mira facere etiam ex poteſtate poſſunt. Qui enim ferocitatem Gothi terribilis, ſedens repreſſit, lora verò, nodoſq; ligaturæ, quæ innocentis brachia aſtrinxerant, oculis diſſoluit, ipſa miraculi celeritate indicat, quia ex poteſtate acceperat habere, quod fecit. Rurſum quoque quale quantunque miraculum orando valuit obtinere ſubiungam.

De

De mortuo ſuſcitato. Cap. XXXII.

QVODAM die cum Fratribus ad agri opera fuerat egreſſus. Quidam vero ruſticus defuncti filij corpus in vlnis ferens, orbitatis luctu æſtuans, ad Monaſterium venit, Benedictum Patrem quæſiuit. Cui cum dictum eſſet, quia idem Pater cum Fratribus in agro moraretur, protinus ante Monaſterij ianuam corpus extincti filij proiecit, & dolore turbatus, ad inueniendum venerabilem Patrem, ſe ſe in curſum concitus dedit. Eadem vero hora vir Dei ab agri opere iam cum Fratribus reuertebatur. Quem mox, vt orbatus ruſticus aſpexit, clamare cœpit. Redde filium meum, redde filium meum. Vir autem Dei in hac voce ſubſtitit dicens. Numquid ego filium tuum tibi abſtuli? Cui ille reſpondit. Mortuus eſt, veni reſuſcita eum. Quod vt mox Dei famulus audiuit, valdè contriſtatus eſt, dicens. Recedite Fratres, recedite, hæc noſtra non ſunt, ſed ſanctorum Apoſtolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non poſſumus portare? at ille, quem nimius cogebat dolor, in ſua petitione perſtitit, iurans quod non recederet, niſi eius filium reſuſcitaret. Quem mox Dei famulus inquiſiuit dicens. Vbi eſt? cui ille reſpondit. Ecce corpus eius ad ianuam Monaſterij iacet. Vbi cum vir Dei cum Fratribus perueniſſet, flexit genu, & ſuper corpuſculum infantis incubuit, ſe ſeq; erigens ad cœlum palmas tetendit, dicens. Domine non aſpicias peccata mea, ſed fidem huius hominis, qui reſuſcitari filium ſuum rogat, & redde in hoc corpuſculum, animam quam abſtuliſti. Vix in oratione verba compleuerat, & regrediente anima, ita corpuſculum pueri omne contremuit, vt ſub oculis omnium, qui aderant, apparuerit concuſſione mirifica tremendo palpitaſſe. Cuius mox manum tenuit, & eum Patri viuentem, atque incolumem dedit. Liquet Petre, quia hoc miraculum in poteſtate non habuit, quod proſtratus petijt, vt exhibere potuiſſet.

PETRVS.

Sic cuncta eſſe, vt aſſeris, conſtat patenter: quia verba, quæ propoſueras, rebus probas. Sed quæſo te, vt indices ſi

ſancti viri omnia, quæ volunt poſſunt, & cuncta impetrant quæ deſiderant obtinere.

De miraculo Scholaſticæ ſororis eius. Cap. XXXIII.

GREGORIVS.

QVISNAM erit Petre, in hac vita Paulo ſublimior, qui de carnis ſuæ ſtimulo, ter Dominum rogauit, & tamen, quod voluit, obtinere non valuit? Ex qua re neceſſe eſt, vt tibi de venerabili Patre Benedicto narrem, quia fuit quiddam, quod voluit, ſed non valuit implere. Soror namq; eius, Scholaſtica nomine, omnipotenti Domino ab ipſo infantiæ tempore dedicata, ad eum ſemel per annum venire cõſueuerat: ad quam vir Dei non longè extra ianuam in poſſeſſione Monaſterij deſcendebat. Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum diſcipulis venerabilis eius deſcendit Frater: qui totum diem in Dei laudibus, ſacriſq; colloquijs ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris, ſimul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad menſam ſederent, & inter ſacra colloquia tardior ſe hora protraheret, eadem ſanctimonialis fœmina ſoror eius eum rogauit dicens. Quæſo te, vt iſta nocte me non deſeras, vt vſque mane de cœleſtis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille reſpondit. Quid eſt, quod loqueris ſoror? Manere extra cellam nullatenus poſſum. Tanta vero erat cœli ſerenitas, vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autem fœmina, cum verba Fratris negantis audiſſet, inſertas digitis manus ſuper menſam poſuit, & caput in manibus omnipotentem Dominum rogatura declinauit. Cumq; de menſa leuaret caput, tanta coruſcationis, & tonitrui virtus, tantaq; inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque Fratres, qui cum eo aderant, extra loci limen, quo conſederant, pedem mouere potuiſſent. Sanctimonialis quippe fœmina caput in manibus declinans, lacrymarum fluuium in menſam fuderat, per quas ſerenitatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulò tardius poſt orationem inundatio illa ſequuta eſt; ſed tanta fuit conuenientia orationis, & inundationis, vt de menſa caput iam cum tonitruo leuaret: quatenus vnum; idemq.

idemq; eſſet momentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruſcationes, & tonitrua, atque ingentis pluuiæ inundationem, videns ſe ad Monaſterium non poſſe remeare cœpit conqueri contriſtatus dicens. Parcat tibi omnipotens Deus ſoror, quid eſt, quod feciſti? cui illa reſpondit. Ecce rogaui te, & audire me noluiſti, rogaui Dominum meum, & audiuit me: modò ergo ſi potes egredere, & me dimiſſa ad Monaſterium recede. Ipſe autem exire extra tectum non valens, quia remanere ſponte noluit, in loco manſit inuitus: ſicq; factum eſt, vt totam noctem peruigilem ducerent, atque per ſacra ſpiritalis vitæ colloquia ſe ſe vicaria relatione ſatiarent. Qua de re dixi, eum voluiſſe aliquid, ſed minimè potuiſſe: quia ſi venerabilis viri mentem aſpicimus, dubium non eſt, quin eandem ſerenitatem voluerit, in qua deſcenderat, permanere: ſed contra hoc, quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex fœmine pectore miraculum inuenit. Nec mirum, quod plus illo fœmina, quæ Fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit: quia enim iuxta Ioannis vocem, Deus charitas eſt, iuſto valde iudicio illa plus potuit, 1. Ioa. 4.
quæ amplius amauit.

PETRVS.

Fateor, multum placet, quod dicis.

De anima ſororis eius viſa. *Cap. XXXIV.*

GREGORIVS.

CVMQ. die altero eadem venerabilis fœmina ad cellam propriam receſſiſſet, vir Dei ad Monaſterium rediit. Cum ecce poſt triduum in cella conſiſtens, eleuatis in aera oculis, vidit eiuſdem ſororis ſuæ animam de eius corpore egreſſam, in columbæ ſpecie cœli ſecreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in Hymnis, & Laudibus gratias reddidit, eiusq; obitũ Fratribus denunciauit. Quos etiam protinus miſit, vt eius corpus ad Monaſterium deferrent, atque in ſepulchro, quod ſibi ipſe parauerat, ponerent. Quo facto contigit, vt quorum mens vna ſemper in Deo fuerat, eorum quoque corpora, nec ſepultura ſepararet.

De mundo ante oculos eius collecto, & de anima Germani Capuanæ Ciuitatis Epiſcopi. Cap. XXXV.

ALIO quoque tempore Seruandus Diaconus, atque Abbas eius Monaſterij, quod in Campaniæ partibus à Liberio quondam Patricio fuerat conſtructum, ad eum viſitationis gratia ex more venire conſueuerat. eius quippe Monaſterium frequentabat, vt quia idem quoque vir doctrina gratiæ cœleſtis affluebat, dulcia ſibi inuicem vitæ verba transfunderent, & ſuauem cibum cœleſtis Patriæ, quem adhuc perfectè gaudendo non poterant, ſaltem ſuſpirando guſtarent. Cumq; hora iam quietis exigeret, vt membra ſopori dari debuiſſent, in cuiuſdam turris ſuperioribus ſe venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus ſe Seruandus Diaconus collocauit: quo videlicet in loco inferiora ſuperioribus, peruius continuabat aſcenſus. Ante eandem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriuſque diſcipuli quieſcebant. Cumq; vir Dei Benedictus, quieſcentibus adhuc Fratribus inſtans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præueniſſet, ad feneſtram ſtans, & omnipotentem Deum deprecans, ſubito intempeſta noctis hora reſpiciens, vidit fuſam lucem deſuper, cunctas noctis tenebras effugaſſe, tantoq; ſplendore clareſcere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiaſſet. Mira autem res valdè in hac ſpeculatione ſequuta eſt: quia ſicut poſt ipſe narrauit, omnis etiam mundus velut ſub vno ſolis radio collectus, ante oculos eius adductus eſt. Qui venerabilis Pater, dum intentam oculorum aciem in hoc ſplendore coruſcæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani Epiſcopi animam in ſphæra ignea ab Angelis in cęlum deferri. Tunc tanti ſibi teſtem volens adhibere miraculi, Seruandum Diaconum, iterato bis terq; eius nomine, cum clamoris magnitudine vocauit. Cumq; ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore turbatus, aſcendit, reſpexit, partemq; iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obſtupeſcenti miraculum, vir Dei per ordinem, quæ fuerant geſta narrauit: ſtatimq; in Caſſinum Caſtrum Religioſo viro Theoprobo mandauit, vt ad Capuanam Vrbem ſub eadem nocte tranſmitteret, & quid de Germano Epiſcopo ageretur agnoſceret, & indicaret. Factumq;

ctumq́, eſt, & Reuerentiſſimum virum Germanum Epiſcopum. is qui miſſus fuerat iam defunctum reperit, & requirens ſubtiliter, agnouit eodem momento fuiſſe illius obitum, quo vir Domini eius agnouit aſcenſum.

P E T R V S.

Mira res valde, & vehementer ſtupenda. Sed hoc, quod dictum eſt, quia ante oculos ipſius, quaſi ſub vno ſolis radio collectus omnis mundus adductus eſt, ſicut nunquam expertus ſum, ita nec conijcere ſcio, quonā ordine fieri poteſt, vt mundus omnis ab homine vno videatur.

G R E G O R I V S.

Fixum tene (Petre) quod loquor, quia animæ videnti creatorem anguſta eſt omnis creatura. Quamlibet etenim parum de luce Creatoris aſpexerit, breue ei fit omne, quod creatum eſt: quia ipſa luce viſionis intimæ mentis, laxatur ſinus, tantumq́; expanditur in Deo, vt ſuperior exiſtat mundo: fit vero ipſa videntis anima etiam ſuper ſemetipſum. Cumq́; in Dei lumine rapitur, ſuper ſe in interioribus ampliatur, & dum ſub ſe conſpicit exaltata, comprehendit quam breue ſit, quod comprehendere humiliata non poterat. Vir ergo Dei, qui in turri globum igneum, Angelos quoque ad cœlos redeuntes videbat, hæc proculdubio cernere nonniſi in Dei lumine poterat. Quid itaque mirum, ſi mundum ante ſe collectum vidit, qui ſubleuatus in mentis lumine extra mundum fuit? Quod autem collectus mundus ante eius oculos dicitur, non cœlum, & terra contracta eſt, ſed videntis animus eſt dilatatus, qui in Deo raptus, videre ſine difficultate potuit omne, quod infra Deum eſt. In illa ergo luce, quæ exterioribus oculis fulſit, lux interior in mente fuit, quæ videntis animum cum ad ſuperiora rapuit, ei quàm anguſta eſſent omnia inferiora, monſtrauit.

P E T R V S.

Videor mihi vtiliter non intellexiſſe, quæ dixeras, quando ex tarditate mea tantum creuit expoſitio tua. Sed quia hæc liquidè meis ſenſibus infudiſti, quæſo vt ad narrationis ordinem redeas.

A D-

ADNOTATIO.

CIrca ea, quæ à beato Gregorio in hoc capite tradita ſunt, ſolet à pleriſque dubitari, an beatus Pater Benedictus in hoc raptu, viderit diuinam eſſentiam. Non eſt in animo quæſtionem hanc ſcholaſtico more diſputare, aut definire, ſed tantum Lectori proponam, quid de hac re ſenſerint viri ſanctiſſimi, Doctoresq; grauiſſimi.

Pſ. 84. In primis ſanctus Bernardus in quodam Sermone ſuper illud Pſalmi. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, qui incipit. Inuiſibilia Dei, &c. ſic habet. Interim vero opus habet humana anima, velut quodam vehiculo, creatura, vt ad cognitionem Creatoris aſſurgat: cum è contra longe beatius, perfectiusq. Angelica natura in Creatore notitiam habeat creaturæ: ad quam nimirum excellentiam, licet ad modicum rapta fuiſſe videtur Anima illa, quæ collectum ſub vno ſolis radio mundum vniuerſum conſpexit: de quo miraculo beatus Papa Gregorius in lib. Dialogorum ſcribens: Videnti (inquit) Creatorem, anguſta eſt omnis creatura; & Rupertus Abbas lib. 3. de gloria, & honore filij hominis, de iſta viſione beati Benedicti, ſic ait. Beatus Papa Gregorius de vno vitæ venerabilis viro, nomine & gratia Benedicto, refert, quia dum quieſcentibus Fratribus inſtans vigilijs, nocturnæ orationis tempora præueniſſet, ad feneſtram ſtans, & omnipotentem Dominum deprecans, ſubitò vidit fuſam lucem deſuper, & cætera, quæ hic narrat Gregorius. Poſtea ſubdit. Verum illa res admirationem habet aliam, quia ſicut iam dictum eſt, animæ videnti Creatorem, anguſta eſt omnis creatura: & quod ante illius ſancti oculos collectus fuiſſe mundus dicitur, hoc egit cum homine omnipotens Deus, & non cœlum, & terra contracta, ſed videntis animus dilatatus eſt, qui in Deo raptus, videre ſine difficultate potuit omne, quod infra Deum eſt. Cum hæc dicit, addens etiam hæc, in illa ergo luce, quæ exterioribus oculis fulſit, lux interior in mente fuit, quæ videntis animum, quia ad ſuperiora rapuit, ei quam anguſta eſſent omnia inferiora monſtrauit. Cum, inquam, hæc dicit, palam aſtruit, quia proſpectus ille mentis magis, quam oculorum fuit. His dictis concludit Rupertus dicens: Illud mirantes, veneramur quod egit cum homine omnipotens Deus. Similiter ſanctus Bonauentura lib. de lumina-

minaribus ſermone vigeſimo, qui habetur inter eius opuſcula, exponens hæc eadem verba Gregorij, ſic ait. Mundus non fuit coanguſtatus in vno radio ſolis, ſed eius animus dilatatus, quia vidit omnia in illo, cuius magnitudine, omnis creatura anguſta eſt, & parua, & modica. Dionyſius etiam Carthuſianus vir ſapientiſſimus, atque in materia raptuum exercitatiſſimus, in quodam ſermone habito in feſto ſancti Patris Benedicti, poſtquam retulit præfata verba ſancti Gregorij, hæc addit. Sed & in diuitijs gloriæ Dei fuit vberrimè raptus, & in lumine Creatoris ita expanſus, quod faciliter in eius luce conſpicere quiuit, quicquid ſub illo fuit. Propter iſta ſanctorum dicta, probabiliter valde aſſerere poſſumus, beatiſſimum Patrem Benedictum in hoc raptu diuinam vidiſſe eſſentiam.

Quod Regulam Monachorum ſcripſerit. Cap. XXXVI.

GREGORIVS.

LIBET (Petre) adhuc de hoc venerabili Patre multa narrare, ſed quædam eius ſtudioſè prætereo, quia ad aliorum geſta voluenda feſtino. Hoc autem nolo te lateat, quod vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulſit: nam ſcripſit Monachorum Regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam. Cuius ſi quis vult ſubtilius mores, vitamq; cognoſcere, poteſt in eadem inſtitutione Regulę omnes Magiſterij illius actus inuenire: quia ſanctus vir nullo modo potuit aliter docere, quam vixit.

ADNOTATIO.

MEllifluus Bernardus in declamatione ſuper Euangeliũ: Ecce nos reliquimus omnia, Regulam ſancti Patris Benedicti commendare volens, ſic ait. Cæterum habent proficientes editum olim de duodecim gradibus humilitatis, ex ſermonis occaſione, libellum: quos videlicet gradus, ille iuſtorum omnium Spiritu plenus in Regula ſua tradidit, verè per omnia Benedictus. Ille enim nobis Spiritualem erexit ſcalam, cuius vtique

ſummi-

ſummitas cœlos tangit: quod in eius glorioſo tranſitu euidenti legimus miraculo commendatum, beato Papa Gregorio ſic ſcribente. Inter diſcipulorum manus imbecillia membra ſuſtentans, erectis in cœlum manibus ſtetit, & vltimum ſpiritum inter verba orationis efflauit. Qua ſcilicet die duobus Fratribus, vni longius poſito, alteri autem in cella commoranti, reuelatio vnius, atque indiſſimilis viſionis apparuit. Viderunt namque, quia ſtrata pallijs, & innumeris coruſca lampadibus via recta Orientis tramite ab eius cella in cœlum vſque tendebatur. Cui venerando habitu vir deſuper clarus aſſiſtens, cuius eſſet via, quam cernerent, inquiſiuit: illi vero ſe neſcire profeſſi ſunt. Quibus ille ait. Hac eſt via, qua dilectus Domini Benedictus cœlum aſcendit. Quæ eſt enim via ab eius cella progrediens, niſi ordo, quem idem vir beatus inſtituit, & forma vitæ, quæ ab eo ſumpſit exordium? qua nimirum via, Domini dilectus aſcendit, quia non potuit vir ſanctus aliter docere, quam vixit. Et hac quidem eorum, vel maxima fiducia eſt, qui ipſius vtcunque ſtudent inhærere veſtigijs, ipſum præceptorem, præuiumq. ſequuntur. Neque enim venire aliquatenus in dubium poteſt, quin omninò ſacer ſit modus, & diuina magis inſpiratione, atque conſilio, quàm humana prudentia, vel adinuentione formatus, quo nimirum tantam in vita gratiam ſanctitatis, tantam poſt obitum gloriam fœlicitatis idem verè Benedictus obtinuit. Hactenus Bernardus. Quibus conſonat ſanctus Bartholomaeus diſcipulus ſancti Nili, & Abbas Monaſterij Cryptæ ferratæ: is enim vitam ſancti Nili deſcribens, atque de aduentu ipſius ad Monaſterium Caſſinenſe agens, qualiterque ab Aligerno Abbate, & Monachis, vir ille ſanctus fuerit ſuſceptus, narrans ſic ait. Nec aliud quippiam videbantur audire, aut videre, quam ſi magnus Antonius Alexandria aduenisset, vel è mortuis magnus Benedictus ſurrexiſſet, diuinus ille ipſorum Legiſlator, & Magiſter. Diuinum Legiſlatorem, & Magiſtrum vocat Benedictum, eo quod non humano ſtudio, aut magiſterio, ſed diuina magis inſpiratione, atque conſilio, (vt dixit ſupra Bernardus) Regulam ſuam, & modum viuendi Monaſticum inſtituit, & ordinauit. Sancta quoque Hildegardis in vita ſancti Diſibodi Epiſcopi, quæ habetur apud Surium tom. 4. die octaua Iulij, narrans qualiter ſanctus iſte Monaſterium ſub beati Benedicti Regula conſtruxerit, hæc habet.

bet. Agente autem Spiritu ſancto omne animi ſui ſtudium, & voluntatem ad vitam, & doctrinam ſancti Benedicti (qui iam ad Deum tranſierat, & quoſdam beatos viros ſanctæ inſtitutionis ſuæ fideles adminiſtros ijs temporibus adhuc ſuperſtites reliquerat) appulit: & ad longinqua loca, vbi ea inſtitutio religioſè, & ſanctè colebatur, nuncios miſit, ſupplices preces offerens, vt quidam ad ipſum venirent, vineam Domini Sabbaoth, ad præſcriptum doctrinæ beati Benedicti plantaturi. Is enim ſanctus Pater Benedictus Regulam, quæ ſpiritalibus hominibus eſſet accommodata, è ſanctorum vitis, ſancto Spiritu docente, & oſtendente condiderat. hæc ibi. Denique idem beatus Gregorius lib.4. commentariorum in lib Regum cap.4.pag. 153. iuxta Romanam editionem, hæc ait: *Qui arctiſſimam conuerſationis viam imperant, nouiter accedentibus facilè aditum non impendant: quare, & eiuſdem arctiſſimæ vitæ Magiſter optimus, ſummæ veritatis diſcipulus eruditus, præcipit dicens. Probate ſpiritus ſi ex Deo ſint, & iterum: nuncientur ei dura, & aſpera, per quæ itur ad Deum.* Quæ verba deſumpta ſunt ex Regula ſancti Benedicti cap. 58. vbi agit de diſciplina ſuſcipiendorum Fratrum. Notandum ergo, qualiter beatus Gregorius vocat ſanctum Benedictum arctiſſimæ vitæ Magiſtrum optimum, quo titulo neminem alium inuenio honoraſſe: vocat præterea eundem ſanctum, ſummæ veritatis diſcipulum eruditum, vt planè doceat Regulam ſancti Benedicti non in ſchola hominum, ſed in ſchola Spiritus ſancti fuiſſe compoſitam, eruditionemq. ac doctrinam beati Benedicti diuinam potius, quàm humanam eſſe cenſendam. Laudatur præterea ſancti Patris Benedicti Regula á beato Antonino, & alijs: immò & à diuerſis ſummis Pontificibus, & Concilijs, quibus allegandis ſuperſedeo, ne nimia prolixitate Lectorem tædio afficiam.

Regula ſancti Patris Benedicti fuit promulgata ipſo adhuc viuente apud Montem Caſsinum, vt aſſerit ſcilicet Zaccharias Papa in quodam priuilegio Monaſterio Caſsinenſi conceſſo, de quo nos pluribus egimus in libello de exiſtentia corporis ſancti Benedicti in Monaſterio Caſsinenſi cap. 3. & 4. Ex Hiſtorijs etiam authenticis, & omni fide digniſsimis conſtat, beatum Patrem Benedictum, Regulam ſuam, dum adhuc viueret, promulgaſſe. Miſit namque beatum Placidum cum ſocijs in Siciliam,

qui

qui ibi cœnobium iuxta ſancti Benedicti inſtitutionem condiderunt. Miſit præterea ſanctum Maurum cum alijs in Gallias, cui proficiſcenti (vt teſtatur Fauſtus in eius vita) Regulam ſua manu deſcriptam Pater ſanctus tradidit. Immò ante hos omnes miſit beatus pater alios diſcipulos in Hiſpaniam, qui celebre Monaſterium ſancti Petri de Cardegna Anno Domini quingenteſimo trigeſimoſeptimo conſtruxerunt ſumptibus, & impenſis Sanctiæ, ſiue Sanctiuæ Hiſpaniarum Reginæ. Ita docent antiquiſſima illius Monaſterij monumenta. Quinimmò sāctus Maximus Cæſarauguſtanus Epiſcopus, qui floruit circa annum Domini ſexcenteſimum, in Hiſtoria Gothorum, agens de obitu prædictæ Reginæ, ſic habet. Aera quingenteſima ſeptuageſima octaua (eſt is Annus Domini quingenteſimus quadrageſimus) Sanctiua Seueriani mater, ædificato Monaſterio, Monachis, quos ſanctus Benedictus primum miſit ad Hiſpaniam, ad ſanctum Petrum Cardignenſem: Toleti moritur, & in eodem Monaſterio conditur.

Propagauit præterea ſanctus pater Benedictus ordinem ſuum per vniuerſam Italiam condendo noua cœnobia per diuerſa loca, Romæ præſertim, vbi duo condidit Monaſteria: vnum iuxta Lateranenſe patriarchium, cui præfecit Valentinianum diſcipulum ſuum, de quo Gregorius in prologo ſecundi libri Dialogorum. Alterum in Monte Cœlio titulo ſancti Eraſmi, vt ſcribit Gordianus ſancti Benedicti diſcipulus in vita ſancti Placidi: plurimaq. ex Monaſterijs antea conſtitutis ad ſuam Regulam, & inſtitutum ſuſcipiendo, & admittendo: vnde factum eſt, vt ante ipſius obitum vniuerſa ferè totius Italiæ Monaſteria Regulam ipſius ſuſceperint, atque ſeruauerint. Hæc autem omnia confirmantur grauiſſimo ſancti Mauri teſtimonio, relato à Fauſto eius condiſcipulo in ipſius vita. Refert enim qualiter cum beatus Maurus in Gallias miſſus à beato patre Benedicto, vt monaſticam diſciplinam illic inſtitueret, cum perueniſſet Aurelianis, nuncium accepit de morte Bertigranni Epiſcopi Cœnomannenſis, ad cuius preces Maurus à beato Benedicto cum eodem Fauſto & alijs fuerat miſſus: huiuſmodi Nuncio perculſi, ac tædio affectis comitibus beatus Maurus modeſta oratione, eorum deiectos animos ſtuduit releuare, & conſolari, quam is verbis terminauit, atque concluſit. Itaque & nos noſtræ congaudentes peregrinationi, expectemus, vt deuotiſ-

deuotiſsimi ſerui conſolationem Domini, & per omnia veſtigia Patris noſtri ſanctiſſimi Benedicti imitari ſatagamus, qui relicta domo, & rebus patrijs, & ad vltimum Nutricem ſuam occultè fugiens, ac ſoli Deo placere deſiderans, tantam à Domino promeruit gratiam, vt nemini poſt beatos, & primos Apoſtolos vnquam fuerit ſecundus: ſed potius Deo ſe iuuante, tot ſanctorum extiterit fundator cœnobiorum, tantaq. Domino acquiſierit millia perfectorum Monachorum. Hæc verba beatus Maurus dixit ſocijs, & condiſcipulis ſuis, decem aut duodecim diebus poſt tranſitum beati Benedicti in cœlum. Dixit autem ea hominibus, qui non poterant ignorare veritatem eorum, quæ ipſe referebat, quippe qui & diſcipuli beati Patris Benedicti erant, vt ipſe, vnaq. cum ipſo è monte Caſſino proceſſerant, & quæ ipſe aſſerebat, poterant facilè (ſi vera non fuiſſent) falſitatis arguere: nec potuiſſet falſa relatione eorum contriſtatos animos mulcere, & in ſpem, & confidentiam bonam erigere, vt volebat. Dicimus ergo cum beato Mauro, cui conſentiunt, & alij condiſcipuli, beatum patrem Benedictum, dum adhuc in humanis ageret, fundatorem extitiſſe plurium ſanctorum cœnobiorum, multaq. Domino acquiſiuiſſe millia perfectorum Monachorum. His accedit ſenſus Eccleſiæ Catholicæ, quæ in ſanctorum Martyrologio à ſancta ſede Apoſtolica reformato, ad duodecimum Kalendas Aprilis agens de ſancto Benedicto, ſic ait. In Monte Caſſino, Natalis ſancti Benedicti Abbatis, qui monachorum diſciplinam in Occidente penè collapſam reſtituit, ac mirificè propagauit. Quæ verba intelligenda ſunt ſicut ea, quæ ſupra retulimus, dicta à beato Mauro, vt ſcilicet mirifica propagatio diſciplinæ monaſticæ referatur ad plurima Monaſteria, quæ beatus Pater per diuerſa loca conſtruxit: reſtitutio vero eiuſdem monaſticæ diſciplinæ collapſæ referatur ad alia Monaſteria, non quidem ab ipſo erecta, ſeu fundata, ſed ad ea, quæ ipſius Regulis, & inſtitutis imbuta, ad normam optimæ diſciplinæ monaſticæ reſtituta ſunt, atque reducta.

Regulam ſancti patris Benedicti fuiſſe primum ab Eccleſia Dei confirmatam, & approbatam, communis opinio eſt. Primus, qui eam approbauit fuit Ioannes Tertius, qui circa annum Domini quingenteſimum ſexageſimumſecundum in priuilegio conceſſo Monaſterio ſancti Medardi in ſuburbio Sueſſionenſi,

ſionenſi. tunc nouiter erecto, ordinat, ac præcipit, vt Monachi illius Monaſterij Regulam ſancti patris Benedicti ſeruent. Tradendo namq. Monachis illis ſancti Benedicti Regulam, vt iuxta illius leges, & inſtituta, vitam ac mores ſuos dirigerent, & ordinarent; proculdubio approbauit eam, quamuis litteras peculiares, ſeu formales, vt dicunt, huius approbationis non expedierit, meminit huius diplomatis ſanctus Gregorius in quodam ſuo priuilegio eidem Monaſterio conceſſo. Habetur in regiſtro ſancti Gregorij lib. 2. poſt epiſtol. 38. Poſt annos vero triginta ſanctus Gregorius in Concilio Romæ habito eandem Regulam plenius, ac ſolennius confirmauit, & approbauit. Cuius approbationis extat reſcriptum ipſius ſancti Gregorij ad Honoratum Abbatem Sublacenſis Monaſterij in hæc verba.

Ego Gregorius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Præſul ſcripſi vitam ſancti Benedicti, & legi Regulam, quam ipſe ſanctus manu propria ſcripſit; laudaui eam, & confirmaui in ſancta Synodo, & per diuerſas partes Italiæ, & vbicunque latinæ litteræ legerentur, præcepi vt diligentiſſimè obſeruarent, quicunque ad conuerſionis gratiam acceſſuri eſſent, vſque in finem mundi.

De prophetica ſui exitus denunciatione. Cap. XXXVII.

GREGORIVS.

EODEM vero anno, quo de hac vita erat exiturus, quibuſdam diſcipulis ſecum conuerſantibus, quibuſdam longè manentibus, ſanctiſſimi ſui obitus denunciauit diem: præſentibus indicens, vt audita per ſilentium tegerent, abſentibus indicans, quod vel quale eis ſignum fieret; quando eius anima de corpore exiret. Ante ſextum vero ſui exitus diem aperiri ſibi ſepulturam iubet. Qui mox correptus febribus, acri cæpit ardore fatigari. Cumq; per dies ſingulos languor ingraueſceret, ſexta die portari ſe in oratorium à diſcipulis fecit, ibiq; exitum ſuum Dominici corporis, & ſanguinis perceptione muniuit, atque inter diſcipulorum manus imbecilla

lia membra ſuſtentans, erectis in cœlum manibus ſtetit, & vltimum ſpiritum inter verba orationis efflauit. Qua ſcilicet die duobus de eo Fratribus vni in cella commoranti: alteri autem longius poſito, reuelatio vnius, atque indiſſimilis viſionis apparuit. Viderunt namq; quia ſtrata pallijs, atque innumeris coruſca lampadibus via, recto Orientis tramite ab eius cella in cœlum vſque tendebatur. Cui venerando habitu vir deſuper clarus aſſiſtens, cuius eſſet via, quam cernerent, inquiſiuit: illi autem ſe neſcire profeſſi ſunt. Quibus ipſe ait. Hæc eſt via, qua dilectus Domino cœlum Benedictus aſcendit. Tunc itaque ſancti viri obitum, ſicut præſentes diſcipuli viderunt, ita abſentes ex ſigno, quod eis prædictum fuerat agnouerunt. Sepultus vero eſt in Oratorio beati Ioannis Baptiſtæ, quod, deſtructa Ara Apollinis, ipſe conſtruxit. Qui & in eo ſpecu, in quo prius habitauit, nunc vſque ſi petentium fides exigat, miraculis coruſcat.

ADNOTATIO.

De tempore obitus ſancti patris Benedicti variæ ſunt ſcriptorum ſententiæ, quibus diligenter excuſſis, ea videtur eſſe amplectenda, quæ aſſerit, beatum Benedictum diem clauſiſſe extremum Anno Domini quingenteſimo quadrageſimo tertio, duodecimo Kalendas Aprilis. Die qua ſacroſancti Paſchæ ſabbathum illuceſcebat. Cuius opinionis aſſertor eſt Leo Oſtienſis lib. 1. Chronici Caſſinenſis cap. 1. quem ſequuti ſunt poſtea alij. Et quidem obijſſe illum Sabbatho ſancto Paſchæ illuceſcente, certiſſimum eſt, id ita aſſerente Fauſto in vita beati Mauri. Cum enim ſanctum paſcha appropinquaſſet, ſanctus Maurus cum ſocijs ex itinere diuertens ad Monaſterium beati Romani, qui beatiſſimum Benedictum in ſpecu aluerat, diuerterunt, & die paraſceuæ hora ſexta illuc peruenientes, deuotiſſimè à beato Romano ſuſcepti ſunt. Et cum iam veſpertina hora appropinquaret, vir Dei Maurus beato Romano dixit. Craſtina die beatiſſimus pater noſter Benedictus, terreno depoſito corporis onere, cœleſtem gaudens, & hilaris ſcandet ad patriam. Noctem vero illam, quæ duodecimo Kalendarum Aprilis habebatur, & qua ſacratiſſimum vigiliarum paſchæ illuceſcebat ſabbathum, tàm beatiſſimus Maurus, ac nos, qui cum eo iba-

mus, quam ſanctus Romanus cum aliquibus diſcipulis ſuis, ieiuni peruigilem duximus, vnuſquiſque noſtrum ſecretò apud ſe, vt in illis diebus in Eccleſia Romana mos erat, pſalmos, & orationum preces deuotè pro exitu eiuſdem Patris noſtri Deo dilectiſſimi Benedicti conſummantes.

Cum veró tranſacta iam hora quaſi tertia ipſius ſacratiſſimę diei, beatiſsimus Maurus in Eccleſia conſiſteret, vt tranſitum eius, qualicunque eueniret hora orando, & pſallendo præmunire (longè licet poſitus) ſatageret: ſeq; pauimento in orationem dediſſet; raptus Spiritu. ſubitò ſe tranſpoſitum in loco, de quo egreſsi fueramus, vidit: conſpexitq. viam pallijs ſtratam; ac innumeris coruſcam lampadibus, recto Orientis tramite ab eius cella in cœlum vſque tendentem. In qua etiam viſione duos Congregationis noſtræ Fratres, ſocios habuit, cum quibus ſimul eandem viſionem conſpexit. Mox vero, vt beatus ad ſe reuerſus eſt Maurus, ocyus ſanctum Romanum ad nos euocans, cuncta quæ viderat, lucidè nobis per ordinem retulit. Diem illam, & ſequentem dominicam, qua ſpecialiter Reſurrectionis Dominicæ celebratur dies, ſollennem, & celebrem cum omni gaudio, & lætitia peregimus. Hactenus ex Fauſto, cuius teſtimonio ſtandum omninò eſt, cùm ipſe fuerit oculatus teſtis eorum, quæ ſcripſit, & potuit verè dicere, quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur. De die igitur obitus ſanctiſsimi Patris Benedicti, nullus reſtat ambigendi locus. Supereſt tantum reſpondere difficultati, quæ mentes quorundam ſcriptorum torſit, atque eos circa tempus tranſitus beati Benedicti grauiter errare fecit. Difficultas ea eſt, nam anno Domini quingenteſimo quadrageſimotertio, iuxta calculum, & rationem temporum, tàm Dionyſij Abbatis, quàm Victoris Epiſcopi Capuani, non potuit ſacroſanctum feſtum Paſchæ incidere in diem vigeſimamſecundam Martij, ſed incidiſſe volunt in diem decimamnonam Aprilis. Quibus breuiter reſpondemus, tunc temporis non fuiſſe adhuc receptum cyclum, ſeu computum a Dionyſio Abbate de ordine ſummi Pontificis correctum, & emendatum, & præcipuè in Gallijs, vt conſtat ex Concilio quarto Aurelianenſi, quod fuit celebratum anno Domini quingenteſimo quadrageſimoquinto, duobus videlicet annis ab obitu ſancti Benedicti, in cuius Canone primo, & ſecundo præcipitur, & ordinatur, vt omnes ſequantur Paſchalem Cyclum iuxta rationem,

tionem, & computum Victoris Epiſcopi Capuani. Quinimmò Beda lib. 3. Hiſtoria Eccleſiaſticæ cap. 25. refert longius poſt annum ſexcenteſimum, dubitatum adhuc fuiſſe circa diei Paſchæ celebrationem, qui à diuerſis diuerſo tempore celebrabatur, ita vt in eadem domo vir celebraret vno die paſcha, mulier altero: vnde, & coactum fuit Concilium ad dirimendas controuerſias huius rei. Maneat ergo fixum Fauſti teſtimonium aſſerentis, beatum patrem Benedictum obijſſe eo die, quo ſacroſanctum paſchæ Sabbathum illuceſcebat quem ſequitur Leo Oſtienſis, & alij ferè omnes. Maſſæus Cameracenſis in Chronicis anno Domini quingenteſimo quadrageſimotertio, hanc noſtram de tempore obitus ſancti Benedicti tenet ſententiam, & reſpondens difficultati propoſitæ ſic ait. Noueris ergò temporibus illis quo die paſcha celebrandum eſſet, ſæpè fuiſſe dubitatum, quod nouus Dionyſij Cyclus, non eſſet receptus ab omnibus, & Cyclus Victorij, quo tunc vtebantur, oſtenderet diem paſchæ incidere decimonono Aprilis, & maluiſſe vigeſimoſecundo Martij celebrare, & voluiſſe pro Emboliſmo, communem annum obſeruare. Nullum igitur fundamentum ſolidum habet propoſita difficultas, cum temporibus illis nihil certum, & præfixum obſeruaretur circa celebrationem Paſchatis, niſi tantum, quod die Dominico celebrandum eſſet, & poſt decimamquartam Lunam primi Menſis; cuius Lunæ exordium, cùm in diuerſis locis diuerſimodè ſumeretur, etiam ſanctum paſchæ Feſtum diuerſis diebus celebrabatur. Eo autem anno, quo vita functus eſt beatus Benedictus, celebratam fuiſſe paſchalem ſollennitatem in partibus Galliarum die 22. Martij, teſtis locupletiſsimus eſt Fauſtus, qui præſens aderat.

Quòd verò obitus ſancti patris Benedicti inciderit in annum quingenteſimum quadrageſimumtertium, & non ante, nec poſt, ſic probatur; & primùm, quod non ante. Nam, vt docet Cardinalis Baronius ex Procopio lib. 2. de bello Gothorum, Totila *fuit euectus ad ſolium Regni anno quingenteſimo quadrageſimoſecundo. Hic autem Rex viuente adhuc ſancto Benedicto Caſſinum venit, vt docet Gregorius ſupra cap.* 14. & 15. *Agebat ergo inter viuos eo anno ſanctiſsimus Pater. Quod autem non fuerit tranſgreſſus annum quingenteſimum quadrageſimumtertium, ex duobus locis colligitur, vno ex Gordiano: altero vero ex Fauſto deſumpto. Gordianus in vita ſancti Placi-* tom. 7. Anno 542.

di aſſerit beatos Maurum, & Placidum oblatos à parentibus ſuiſſe beato Benedicto anno Dominicæ Incarnationis quingenteſimo vigeſimoſecundo, quamuis Cardinalis Baronius, cui & ego aſſentior, corrigendum putet eſſe numerum, & pro vigeſimoſecundo, ſupponendum vigeſimumtertium. Fauſtus verò aſſerit beatum Maurum adhæſiſſe ſancto Benedicto, atque apud eum manſiſſe annos viginti, quouſque videlicet ab eodem beato Patre in Gallias miſſus eſt: aſſerit præterea beatum Benedictum eodem anno non multo poſt diſceſſum ſancti Mauri diem clauſiſſe extremum. Modo ſic probo intentum. Ab oblatione beati Mauri vſque ad eius diſceſſum in Gallias fluxere anni viginti, cumq. eodem anno obierit ſanctus Benedictus, oportet aſſerere, nullo modo tranſgreſſum fuiſſe annum quingenteſimum quadrageſimumtertium, ſed in hunc incidiſſe glorioſum eius tranſitum. Si enim à prædicta oblatione computes viginti annos incipiendo ab anno quingenteſimo vigeſimotertio, annus vigeſimus completur anno quingenteſimo quadrageſimotertio: ſi autem inceperis computare ab anno quingenteſimo vigeſimoſecundo, tunc vſque ad annum quingenteſimum quadrageſimumtertium, conficies annos viginti completos, & præterea vigeſimumprimum inchoatum, quod in idem recidit. Adde his, quod beatus Benedictus, vt ſupra docuimus ex Fauſto, obijt die Sabbathi: at verò anno quingenteſimo quadrageſimoſecundo, dies vigeſimaprima Martij incidit in feriam ſextam, anno vero quingenteſimo quadrageſimoquarto, incidit in diem Dominicum; anno vero quingenteſimo quadrageſimotertio, incidit in diem Sabbathi. Et ſic conſonant vniuerſa. Maneat ergo ſtabile, & firmum, beatum Patrem Benedictum obijſſe duodecimo Kalendas Aprilis, anno quingenteſimo quadrageſimotertio, die quo ſanctum Paſchæ Sabbathum illuceſcebat.

De

De inſana muliere in eius ſpe cu ſanata.
Cap. XXXVIII.

GREGORIVS.

NVPER namq; eſt res geſta, quam narro. Quædam mulier mente capta, dum ſenſum funditus perdidiſſet, per montes, & valles, ſyluas, & campos, die noctuq; vagabatur, ibi tantummodo quieſcebat, vbi hanc quieſcere laſſitudo coegiſſet. Quadam verò die dum vaga nimium erraret, ad beati Benedicti ſpecum deuenit; ibiq; neſciens ingreſſa manſit. Mane autem facto, ita ſanato ſenſu egreſſa eſt, ac ſi eam nunquam inſania capitis vlla tenuiſſet: quæ omni vitæ ſuæ tempore in eadem, quam accepit ſalute, permanſit.

PETRVS.

Quidnam eſſe dicimus, quod plerumque in ipſis quoque patrocinijs martyrum, ſic eſſe ſentimus, vt non tanta per corpora ſua, quanta beneficia per reliquias oſtendant, atque illic maiora ſigna faciunt, vbi minimè per ſemetipſos iacent?

GREGORIVS.

Vbi in ſuis corporibus ſancti Martyres iacent, dubium (Petre) non eſt, quod multa valeant ſigna demonſtrare, ſicut & faciunt, & pura mente quærentibus innumera miracula oſtendunt. Sed quia ab infirmis poteſt mentibus dubitari, vtrumne ad exaudiendum ibi præſentes ſint, vbi conſtat, quia in ſuis corporibus non ſint, ibi neceſſe eſt eos maiora ſigna oſtendere, vbi de eorum præſentia poteſt mens infirma dubitare. Quorum verò mens in Deo fixa, tanto maius habet fidei meritum, quando illic eos nouit, & non iacere corpore, & tamen non deeſſe ab exauditione. Vndè ipſa quoque veritas, vt fidem diſcipulis augeret, dixit. Si ego non abiero, Paraclytus Io. 16.
non veniet ad vos. Cum enim conſtet, quia Paraclytus ſpiritus à Patre ſemper procedat, & Filio, cur ſe filius receſſurum dicit, vt ille veniat, qui à Filio nunquam recedit? Sed quia diſcipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis ſemper videre ſitiebant, rectè eis dicitur. Niſi ego abiero, Pa-

raclytus non veniet. Ac ſi apertè diceretur. Si corpus non ſubtraho, quis ſit Amor ſpiritus non oſtendo. Et niſi me deſieritis carnaliter cernere, nunquam me diſcetis ſpiritaliter amare.

PETRVS.

Placet, quod dicis.

GREGORIVS.

Aliquantulum iam à loquutione ceſſandum eſt, vt ſi ad aliorum miracula enarranda tendimus, loquendi vires interim per ſilentium reparemus.

ADNOTATIO, cum peroratione.

AYmoinus Monachus ſancti Germani Pratenſis apud Pariſios lib. 2. de geſtis Francorum cap. 22. agens de beato patre Benedicto, inter alia hæc ait. In cuius autem (vt pace omnium Sanctorum loquar) non dicam Martyris, verum & Apoſtoli tranſitu, tàm innumeris diuini fulgoris ſplendens apparuit via luminaribus, veſtibusq. ornata nuptialibus? Nihil porrò mirandum, hunc diuinæ Latorem legis, hāc in aſſumptione Spiritus promeruiſſe gloriam, qui corruptibilis adhuc circumamictus tegmine carnis, tantis effulſit miraculorum ſignis, vt niſi vir toto venerabilis orbe, Papa videlicet Gregorius, eius eſſet vitæ relator, ſimulq. aſſertor eximius, profectò ab Infidelibus tam mirandis derogaretur actibus. Verùm, vt præteream, quod adhuc puerulus eremum petijt intrepidus, illud certè non omittendum, quod poſt multiplicia chariſmatum dona ab omnipotente ſibi conceſſa, tribus admirandis, nec ſæculo antea cognitis, reſplenduit miraculis. In eo namq. quod ſolo intuitu ligati ſoluit vincula ruſtici: quodq. ſub momento, quaſi ſub vno ſolis radio, vniuerſus ante conſpectum eius collectus eſt mundus: ſiue quod ſtrata pallijs, ac innumeris coruſca lampadibus via, ad polorum ſubuectus eſt alta, neminem illi puto conferendum Sanctorum. Magna porrò nobis, ſi diſſimulare nolumus, indicta probitatis eſt neceſſitas, quibus donatum eſt tantum, ac talem habere patronum: vt ab illius nunquam propoſ-

ſe,

ſt, magiſterio diſcedentes, quæ audiuimus ab illo, & mentis ocu-lis vidimus in illo, ſectemur. Aderit pro certo nobis, vtq. quon-dam corporales ruſtici nexus ſic noſtrorum ſoluet vincula pec-caminum: animasq. noſtras ipſius ſequentes veſtigia, cum magno diuini luminis ſplendore in æterna deducet habitacula. Hacte-nus Aymoinus.

Ecce propoſita eſt nobis, Patres Venerandi, vita & conuer-ſatio ſanctiſſimi Patriarchæ, & inſtitutoris noſtri Benedicti: vt de ipſa, ceu de quodam puriſſimo, ac limpidiſſimo fonte biba-mus: ex ipſa hauriamus aquas omnis virtutis, & honeſtatis: aquas inquam ſalutares, ſancta videlicet exempla viuendi: in ipſa enim tanquam in optimo exemplari, quid corrigere, quid vitare, quid denique amplecti, ac tenere debeamus expreſſum inueniemus. Præceſſit nos Paſtor, & Dux noſter, fecit, quod nos facere voluit: impleuit munus ſuum, dum quæ docuit ver-bis, operibus præſtitit: impleamus & nos ſeruitutis noſtræ pen-ſum, ſequamur præeuntem. Monachi ſumus, & ex vi ſtatus, ac profeſſionis noſtræ tenemur ſub æternæ damnationis reatu, ten-dere ad perfectionem: Hoc vnum eſt nobis neceſſarium, hoc eſt certamen, & brauium nobis propoſitum, ad quod toto adniſu, & conatu currere debemus, ſi cupimus illud comprehendere. Curramus igitur, & ſine pigritia, & intermiſſione curramus, vt tandem peruenire valeamus. Viam nos docuit legifer noſter, viam tutam, ac ſecuram: via eſt regula eius, via eſt vita eius: ſeruemus illam, imitemur iſtam. Sequamur ductorem noſtrum: ſtudeamus amare, quod amauit, & opere exercere, quod docuit. Neque enim poſſumus de Patre, & Paſtore noſtro cõqueri, quaſi voluerit onera grauia, & importabilia ſuper humeros noſtros imponere; quæ ipſe digito ſuo mouere noluerit. Non ita eſt, ſed nobis iugum ſuaue, & onus leue regulæ impoſuit; ſibi vero du-riora, arctiora, & grauiora ſemper imperauit. Admoueamus ergo manum operi, cum Dei adiutorio, nemo ſe excuſet: infir-mus dicat, quia fortis ego ſum, & potens. Tot miriades ſancto-rum Monachorum nos præcedunt, & adhuc cunctamur? Tot Imperatores, Reges, & Principes: tot Reginæ, tot nobiles, & delicatæ fœminæ viam hanc intrepidè cucurrerunt, & nos tre-pidabimus?

Arripuimus iter ſanctæ conuerſationis, miſimus manum ad aratrum, reſpicere retro non licet. Memores ſimus vxoris Lot.

Iota vnum, aut apicem vnum non prætereamus ex his, quæ ſanctiſſimus noſter Legiſlator nobis ſeruanda præſcripſit, ne paulatim ad maiora omittenda dilabamur, & pereamus. Audiamus ſanctum Anſelmum noſtri ordinis alumnum de his nos ſerio cõmonentem, in epiſt. 6. ad Monachos ſcripta. Certiſſimum, inquit, eſt, quod in multis Eccleſijs experimento didicimus: quia in Monaſterio, vbi minima districtè cuſtodiuntur: vbi rigor Monachorum inuiolabilis permanet: ibi pax inter Fratres, & in capitulo proclamationes conquieſcunt. Vbi vero minimi exceſſus negliguntur, ibi totus ordo paulatim diſsipatur, & destruitur. Si ergo de virtute in virtutem vultis aſcendere: ſemper timete in ſingulis minimis Deum offendere. Hæc Diuus Anſelmus. Et ne vnicus, ac ſingularis huius ſententiæ aſſertor eſſe videatur, adiungamus illi beatum Antoninum 2. par. hiſtor. tit. 15. cap. vlt. §. 2. vbi poſtquam de multis religionibus egit, ſic ſcribit. Præfatæ religiones, quæ cum magno feruore, & vitæ ſanctimonia initium habuerunt, minima negligentes traditionum paternarum in proceſſu temporis, paulatim defluxerunt, & exinanitæ ſunt vſque ad fundamenta, vota ſcilicet ſubſtantialia. ſic ille. Ne ergo tale quid nobis contingat, ſectemur tota corde, tota anima, & tota virtute Patris, & inſtitutoris noſtri veſtigia: viriliter, ac ſtrenuè certemus in hac ſacra religionis paleſtra, in qua deſcripti ſumus; vt aduerſarijs colluctatoribus eliſis, atque proſtratis, cum eodem ſanctiſsimo Patre noſtro, alijsq. ipſius ſectatoribus, immarceſcibilem æternæ gloriæ coronam adipiſci mereamur. Amen.

Explicit ſecundus liber Dialogorum B. Gregorij Papæ de vita, & miraculis ſanctiſſimi Patris Benedicti.

P R AE-

PRAEFATIVNCVLA IN VITAS SANCTORVM PLACIDI, ET MAVRI.

INTER diſcipulos, quos glorioſus Pater Benedictus ſuo Magiſterio ſanctimonia inſignes inſtituit, duo potiſſimum emicuerunt, Placidus martyrij gloria excellens, & Maurus ſanctitate, miraculis, ac monaſticæ vitæ propagatione illuſtris. Hi cùm fuerint Beati Patris Benedicti coadiutores, & cooperatores eximij, tàm in ſtructura materiali, quàm in ædificatione ſpirituali Caſſinenſis Monaſterij: congruum viſum eſt, poſt deſcriptam Beati Benedicti vitam, iſtorum etiam laudabilem vitæ curſum, breuiter, ac ſuccinctè narrare, quatenus legentes primordia conuerſionis eorum apud Beatum Gregorium lib. 2. Dialog. cap. 3. noſcant etiam eorundem glorioſam conſummationem.

Epithomæ vitæ S. Placidi martyris diſcipuli Beati Patris Benedicti.

PLACIDVS Tertulli patricij Romani filius, puer adhuc ſeptennis à Patre, omnipotenti Domino nutriendus, Beatiſſimo Benedicto traditus eſt: quem ſanctus Pater ea nocte ſecum ſolum duxit, qua in Rupis vertice fontem ſua oratione à Domino impetrauit. Hic puer adhuc ad hauriendam de lacu aquam egreſſus, vas incautè in aqua ſubmittens, ipſum

caden-

cadendo ſequutus eſt. Quod in ſpiritu Beatus Pater Benedictus proſpiciens, Mauro imperauit, vt feſtinus Placidum vnda, qua longius iam trahebatur, eximeret: quod, ſuper vndas currens longo lacus tractu, Maurus effecit.

Cùm autem Placidus annum vigeſimumſecundum ageret in maxima morum ſanctitate, Nuncij ad Beatum Benedictum è Sicilia peruenerunt, qui dicerent, prædia illa, quæ à Tertullo in vſibus ſeruorum Dei oblata fuerant Beato Patri, inculta & penè deſerta villicorum negligentia iacere. Beatus ergo Pater Placidum eò miſit, vt nouo militum Chriſti nomine eam Inſulam illuſtraret. Quò dum pergeret, multos in itinere varijs morbis afflictos, mirabiliter curauit. Meſſanam igitur cum appuliſſet, benigniſſimè à Meſſalino, & alijs Tertulli Amicis exceptus, de condendo extra Ciuitatem Cœnobio iuxta Mare, cum illis agit: quo intra annos quatuor conſtructo, ſancti Ioannis Baptiſtæ nomine conſecratum eſt. Vbi plures Monachi ſub Placidi Magiſterio, & ſancti Benedicti Regula congregati, magnam de ſe, ne dum vicinis, verum & longè diſtantibus populis, opinionem ſanctitatis præbebant: Placido ipſo multis miraculis coruſcante. Quorum fama, cùm Romam quoque repleſſet, Euthitius, Victorinus, & Flauia virgo Placidi fratres, ab Vrbe in Siciliam ad Fratrem viſendum nauigarunt.

Eo tempore Barbarorum ingens Claſſis, Mamuca Duce, Siciliam prædabunda inuaſit: qui cum Meſſanam obſiderent, Placidi Cœnobium effringentes, quibuſdam interfectis, Placidum, Euthitium, Victorinum, & Flauiam virginem, cum alijs triginta Monachis vinctos, ac plurimis cruciatibus, vt Chriſtum abnegarent, tortos, in Chriſti confeſſione vnanimiter perſeuerantes, tandem iugulant. Eorum corpora poſt dies aliquot, Gordianus Monachus, qui fuga Barbarorum manus euaſerat, intacta à canibus, & volatilibus, quibus proiecta fuerant, inueniens, ſepulturæ tradidit. Paſſus eſt autem Placidus anno ætatis ſuæ vigeſimoſexto, Domini vero quingenteſimo quadrageſimoſecundo, ſuperſtite adhuc Beato Patre Benedicto: qui accepto Nuncio de fælici morte, & paſſione dilectiſſimi ſui diſcipuli, vltra modum ſpirituali lætitia congaudens, congregatis Monaſterij ſui Monachis, talem ad eos habuit orationem.

Sicut

Sicut Patris eſt gaudere in ſuorum profectibus filiorum, ita & filiorum eſt augmentum Patris lucra ſua reputare. Quapropter noueritis, dilectiſſimum filium meum Placidum martyrij trabea adornatum migraſſe ad Dominum. Iam enim meis interioribus oculis eius immaculatam hoſtiam, & Deo benè placentem deduxi in alta cœlorum. Hunc nempe, tempore quo illum à Patre ſuo ſuſcepi, noueram eſſe mortalem: nunc non eſt, quod conquerar, ſed habeo in quo Deo gratias agam, quia ſemper optaui, vt de fructu cordis mei omnipotenti Deo ſacrificium offerretur. Nihil enim hoc ſacrificio habui prætioſius, nihil amabilius, nihil charius. Elegit namq; Placidus pro Chriſto momentaneam mortem, & peruenit ad eum in cœleſti ſolio ad dexterã Patris regnantem. Ob id enim Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, vt nos non nobis, ſed Chriſto viueremus. Grates autem omnium Redemptori refero, quia ingratus eſſe non poſſum. Congaudendum enim mihi eſt, quod talem diſcipulum habuerim, non dolendum, quod amiſerim: nam illud munus fuit, hoc debitum eſt. Functus ſum famulatu diſcipuli mei, quamdiù Deus voluit, & poſt, quod dedit recepit. Quod naturę communis fuit Placidus pro Chriſto poſuit, & quod ſingularis eſt gratiæ meruit. Cur autem ego doleam Placidum filium meum mihi ereptum, cum ob ſalutem noſtram Deus filio ſuo non parcens, pro nobis omnibus tradidit illum? quis vnquam exceptus eſt à conditione moriẽdi, qui non eſt exceptus à conditione naſcendi? Non ergo Placidum defleam filium, quem ſcio tranſiſſe de morte ad vitam. In illius namq; morte gaudendum eſt, non dolendum, quia illam pro veritate, & æterni Regis fide guſtauit. Nam cur ego te Placide fili chariſſime defleam, qui mihi ſic ereptus es, vt omnium eſſes? Non enim perdidiſti vſum naturæ tuæ, ſed in melius commutaſti: ante corpore ſeparabilis à Deo exiſtens, nunc indiuiduus cum Deo permanes. Fœlicia verba, quæ in te expendi, fœlices labores, quos in te ſuſtinui. Dum viueres mecum, non te Tertulli Patricij Patris tui amor à me diuellere potuit, nec ipſe mihi vnquam Patrem prætuliſti, quouſque ad æternam vitam migraſti.

Hæc, & his ſimilia Patre Benedicto proloquente, de conſilio totius Congregationis Caſſinenſis, quoſdam ex diſcipulis ſuis ad Siciliam direxit, præcipiens illos citius properare ad

ad prædictam Inſulam ad Monaſterium Beati martyris Placidi reſtaurandum, atque Monaſticum ordinem propagandum. Qui præceptis eius obſecundantes, breui tempore in Siciliam, Deo duce, peruenerunt, atque reſtaurationi præfati Monaſterij operam dare cęperunt, ac tandem ad optatum finem perduxerunt. Hæc ex Gordiano, qui horum martyrum paſſionem deſcripſit, deſumpta ſunt.

Poſt annos vero plus mille, anno videlicet milleſimo quingenteſimo octogeſimooctauo, pridie nonas Auguſti, Pręſidente in ſede Petri Sixto Quinto Pontifice Maximo, corpora horum ſanctorum martyrum inuenta fuere in Eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ extra, & prope muros Ciuitatis Meſſanæ. Extat ea de re diploma præfati Pontificis. Datum Romæ idibus Nouembris, Pontificatus ipſius Anno quarto. Libellum etiam edidit de inuentione, & eleuatione horum ſanctorum martyrum Petrus Villa de Canibus nobilis Meſſanenſis: quem poterit conſulere, qui ampliorem huius rei optat cognitionem.

VITA

VITA
S. MAVRI ABBATIS
DISCIPVLI BEATI BENEDICTI
in compendium redacta.

MAVRVS, Patre Euthitio (ſiue Aequitio) Romano Senatore, & religioſa Matre Iulia ortus, duodennis Beato Benedicto, ſanctis moribus educandus, oblatus eſt. Qui cum bonis polleret moribus, vt ſanctus Gregorius ait, Magiſtri adiutor cœpit exiſtere. Tantæ præterea ſanctitatis adoleſcens adhuc fuit, vt Dæmonem, cuius aſtu vagus quidam Monachus ab oratione pellebatur, cum Patre Benedicto ſub nigri forma puelluli viderit, quem tamen alij videre minime potuerunt. Placidum etiam puerum ab vnda raptum, Benedicti Patris iuſſu, ſuper aquas currens, ne mergeretur, eripuit. Continentiæ vero, & auſteritatis tantæ fuit, vt in quadrageſima bis tantum in hebdomada pauciſſimum ſumeret cibum. Somnus illi ſtanti, vel cum nimia eum laſſitudo compuliſſet, ſedenti ſuper aggeſtum calcis, & ſabuli, ſtrato cilicio, capiebatur. Litterarum diuinarum lectioni, aſſiduisq; lacrymis, & orationibus adeò deditus, vt vel ipſi ſanctiſsimo Benedicto admirationi eſſet. Quapropter Mauri virtutes, ſuppreſſo illius nomine, apud ſuos Monachos frequenter laudans, Maurum illis imitandum proponebat. Miraculorum quoque ſignis, iuuenis admodum clareſcere cępit, claudo eidemq; muto ſanitate reſtituta.

Interea ex Gallia ad Beatum Benedictum (cuius ſanctitatis fama totum orbem repleuerat) legati à Bertigranno Cęnomannorum Epiſcopo veniunt: qui oblatis Epiſcopi ſui nomine,

mine, litteris, ac muneribus, efflagitant, vt è ſuis Monachis probatæ vitæ viros mitteret, qui Galliam ſanctitatis exemplo illuſtrarent. Cui muneri obeundo, beatus Pater Maurum elegit, additis comitibus Fauſto, Simplicio, Antonio, & Conſtantiniano, viris omni virtute, & ſanctitate præditis: quibus Regulam manu ſua deſcriptam, & panis pondus, viniq; menſuram tradidit.

Ad Maurum vero iam iter agentem, Epiſtolam qua obitus ſui indicabat diem, necnon capſulam cum quibuſdam ſanctorum reliquijs, beatus Pater tranſmiſit. Superatis deinde Alpibus, ſanctorum martyrum Mauritij, & ſociorum corpora dum viſitat Maurus, & cæco cuidam lumen reſtituit, & moribundum adoleſcentem incolumitati, reddidit. Ex itinere cum aliquantum diuertiſſet, beatum Romanum, qui ſanctum Benedictum in ſpecu latentem aluerat, inuiſit: vbi ſemita illa ſplendens, & ornata, qua ſanctus Benedictus cęlum petiuit, ſibi oſtenſa eſt.

Aurelianis tandem cum perueniſſent, Bertigrannum Epiſcopum ad Dominum migraſſe comperiunt: vnde in Andegauenſem agrum diuertunt, vbi ingentia prædia poſsidebat Florus ex prima nobilitate, Regiq; Theodeberto chariſsimus. Qui cœnobium in proprio prædio conſtruxit, Mauriq; ſanctitate illectus, in eodem Monachus effectus eſt. Nomen Cœnobio (à loco, vbi ſitum eſt) Glanofolium, quod Regum Gallorum liberalitate, & Beati Mauri miraculis, ac ſanctitate, mirabiliter auctum, ac locupletatum eſt: indeq; Religio Monaſtica per vniuerſam Galliam diſſeminata. Maurus igitur annum agens ſeptuageſimumtertium, laterali morbo correptus, grauiter ægrotare cępit. Qui cum vocatos ad ſe Monachos ſaluberrimis admonitionibus inſtruxiſſet, ſacramentis Eccleſiæ deuotiſſimè ſuſceptis, ſpiritum Deo reddidit, decimooctauo Kalendas Februarij, anno Domini quingenteſimo octogeſimoquarto: ab obitu vero ſanctiſsimi Patris Benedicti quadrageſimoprimo. Hæc ex Fauſto Monacho B. Mauri comite indiuiduo, qui vitam eius fusè deſcripſit, à nobis ſummatim collecta ſunt.

DE LEONE OSTIENSI CHRONICI CASSINENSIS AVTHORE.

LEO Monachus Caſſinas, natione Marſicanus, decimoquarto ætatis ſuæ anno vix completo, Caſſinum venit, atque à Deſiderio Abbate benignè ſuſceptus, inſtructus, atque nutritus fuit, vt ipſe teſtatur in Prologo lib. 3. huius Chronici. Annum probationis, ſiue (vt vulgo dicitur) Nouitiatus, exegit ſub diſciplina, & magiſterio Aldemarij religioſiſſimi Monachi: de quo idem Leo cap. 26. eiuſdem libri, agens de Monachis huius Monaſterij ab Alexandro II. ad diuerſas Eccleſiaſticas dignitates aſſumptis, hæc ſcribit. Aldemarium quoque fœlicis memoriæ, Capuanæ Ciuitatis prudentiſſimum, ac nobilem Clericum, & Richardi Principis olim Notarium, qui meus in conuerſione magiſter extiterat, quiq. in Abbatem prius in Sardiniam miſſus dudum fuerat ordinatus: poſtquã reuerſus ad Monaſterium eſt, in Eccleſia S. Laurentij, quę appellatur foris muros, Cardinalem ſimul, & Abbatem ſacrauit. Leo noſter ab Vrbano II. Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis creatus fuit. Quo tandem anno obierit, adhuc reperire nequiui. Conſtat ex lib. 4. Chronici Caſſinenſis cap. 38. ipſum vſque ad annum milleſimum centeſimum vndecimum, quo Paſchalis II. ab Henrico IV. Imperatore dolo captus eſt, perueniſſe. Sic enim ait Petrus Diaconus, vbi ſupra. Ioannes interea Tuſculanenſis Epiſcopus, & Leo Oſtienſis, Papam in vinculis tentum, vt perſpexere, habitu plebeio induti, in Vrbem ſe receperunt. Quinimmò attigiſſe annum

mille-

milleſimum centeſimum duodecimum, conſtat ex his, quæ Cardinalis Baronius tom. 12. hoc eodẽ anno ſcribit. Sed quæ inſuper ad hunc annum ſpectant, memoriæ de rebus geſtis ſub Paſchali, hæ habentur in titulo S. Laurentij in Lucina. Tempore Domini Paſchalis II. Papæ, anno eius XIII. Domini vero milleſimo centeſimo duodecimo, indictione quinta, decimoſexto Kalendas Februarij, per manus eiuſdem Pontificis, craticula, ſuper quam proculdubio B. Laurentius emiſit ſpiritum, de quodam altari veteri educta eſt, cum duabus ampullis vitreis medijs ſanguine eiuſdem martyris: quæ cũ nonnullis diebus videretur à Romano Populo; coram eius multitudine, per manus Leonis Oſtienſis Epiſcopi, ſub hoc nouo altari nono Kalendas Februarij recondita eſt. Ex ſede verò marmorea S. Laurentij in Lucina retro altare primarium, ac rurſum in tabula marmorea eiuſdem Eccleſiæ (quę item ad præſentem annum ſpectant) hæc habentur. Anno Domini milleſimo centeſimo duodecimo, indictione quinta in Kalendis Februarij, dedicatum eſt hoc altare per manus Leonis Oſtienſis Epiſcopi. Ex quibus conſtat, Leonem noſtrum attigiſſe annum milleſimum cẽteſimum duodecimum: quamdiù vero poſtea ſuperuixerit incertum eſt. Scripſit adhuc Monachus præſens Chronicon, iubente Odoriſio Caſſinenſi Abbate, vt idem Leo teſtatur in Epiſtola dedicatoria: illudq. in tres libros digeſſit, quibus Petrus Diaconus quartum librum adiunxit. Cardinalis Baronius tom. 11. Anno milleſimo quinquageſimonono, vocat Leonem noſtrum, ſcriptorem ſui temporis integerrimum. Et anno milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo, eundem appellat ſynceræ fidei Scriptorem. Huius Chronicon tibi proponimus, optimè Lector, aliquibus Adnotationibus auctum, & locupletatum. Fruere igitur ſcriptis integerrimi, & ſynceræ fidei ſcriptoris. Vale.

PRO-

PROLOGVS LEONIS OSTIENSIS EPISCOPI in Chronicon Caſſinenſe.

DOMINO, & Patri ſanctiſſimo venerabilis Cœnobij Caſſinenſis Abbati Oderiſio, Frater Leo, cognomine Marſicanus, debitæ obedientię famulatum. Iniunxerat mihi iam dùdum veſtra Beatitudo, Pater venerandiſſime, vt glorioſi prædeceſſoris tui ſanctæ memoriæ Abbatis Deſiderij, ſingularis plane, & vnici hoc tempore ſui ordinis viri, magnifica geſta ad poſterorum memoriam, ſcribendi operam darem; nimis videlicet indignum iudicans, loci huius veterum te deſidiam imitari, qui de tot Abbatum geſtis, ſeu temporibus, nihil ferè litteris tradere ſtuduerunt; & ſi quæ forte ſuper hoc aliqui deſcripſerunt, inepto prorſus, & ruſticano ſtylo digeſta, faſtidium potius, quam ſcientiam aliquam legentibus conferunt. Quod tua Paternitas, ne Deſiderio noſtro contingat ſolertiſsime prouidens, huic me operi placuit deſtinare, imponendo mihi ſarcinam meis profectò viribus imparem, ita vt ipſa tantum ſui conſideratione ſuccumbens, iam ferè per annum id attentare timuerim. Nuper itaq. cum à Capua redeuntem te pro meo comitarer officio, inter ambulandum reminiſcens tuæ ipſius egregiæ iuſsionis, percunctatus es, vtrum deſiderium tuum ſuper ſcribendis Deſiderij geſtis expleſſem; Ego vero ſubita hac ſciſcitatione conuentus, id quod in re erat reſpondere coactus ſum. Nihil om-

ninò me inde feciſſe, moxq. aliquantulum reſumpta constantia; & quando (inquam) huic tuo parere imperio potui? quando toto ferè hoc anno, cum in ſeruitio Domni Apoſtolici ex iuſsioné tua, tum quoque in tuimet ipſius diuerſis negotijs occupatus, vix per octo dies continuos in Monaſterio conſtiti? Cùm videlicet, opus iſtud non paruo indigeat otio: neque occupati alicuius tantam materiam aggredi; ſed potius curis omnibus expediti. Hac igitur patienter ratione ſuſcepta, & negligentiæ me modeſta admodum inuectione coarguẽs, & nunc (inquis) otium, quod deſideras arripe, & in ſcribendo Deſiderio ne velis amplius moras innectere; Imò etiam volo, atque præcipio. Quandoquidem vſque ad hunc diem res ipſa procraſtinata eſt; vt ab ipſo Patre Benedicto eiuſdem tuæ inſcriptionis initium ſumens, vniuerſorum vſque ad eundem Deſiderium, noſtri loci Abbatum ſeries, tempora, ſeu geſta vndecunq; ſtudioſiſsimus indagator exquiras. Et quæ, vel à quibus, ſeu qualiter ſub ſingulis Abbatibus poſſeſsiones, ſeu Eccleſias, quas poſsidere videmur, noſtro Monaſterio acceſſerint. Imperatorum, ac Ducum, Principumq. præcepta, necnon aliorum, quorumcunque fidelium munimina ſcrupuloſè diſquirens, inſtar Chronici hiſtoriam non parum nobis, nobiſq. ſuccedentibus vtilem condas. Super hæc prætcrea tàm deſtructionem, quàm & reſtaurationem Monaſterij huius, bis diuerſis temporibus factam, necnon, & ſi quæ interim occurrunt de operibus, ſeu geſtis clarorum virorum, harum dumtaxat partium, digna memoria, ſuis in locis, vel breuiter annectere non graueris. Cuius ego imperij põdus poſtquàm cœpi ſollicitus in memet conſiderare, cœperunt mihi hinc inde plurima cogitationum ſpineta ſuccreſcere, & vnde, vel quomodo id perficere nauiter poſ-

ſem,

ſem, pro paupertate ſenſus mei non facilè peruidens, an recuſare, an ſuſcipere tantum opus, vtrum eligerem, ignorabam. Siquidem in ſuſcipiendo temeritas, inobedientia me in recuſando pungebat. Adhæc memineram, præfatum Dominum meũ Deſiderium hoc ipſum opus olim Alfano Archiepiſcopo Salernitano, viro noſtrorũ temporum ſapientiſsimo, iniunxiſſe; ſed cum laborioſam valde materiam peruidentem, periculo ſe huiuſmodi ſubduxiſſe: Quod ſi ille, qui & ſcientia, & eloquentia incomparabiliter tunc pollebat, huic ſe oneri cauit ſubmittere, quid mihi eſſet agendum, cui nec ſcientia aliqua, & eloquentia nulla prorſus ineſſet? Angebat iterũ conſcientiam meam, cur opus iſtud non alicui alij confratrum noſtrorum, qui longe vtique me ſcientiores, ac dictandi vſu peritiores exiſterent, à te committeretur. Quos videlicet, vel ex diuerſis partibus orbis eiuſdem ſancti prædeceſſoris tui diligentia in hunc locum aggregauerat, vel in hoc eodem Cœnobio doceri ſtudioſiſſime fecerat. His, & huiuſcemodi cogitationibus fluctuans æſtuabam, quoniam, & res hæc altior erat, quam vt à me poſſet attingi, & obſtruſior certè, quam vt valeret à me perſcrutari; verùm quoniam pro deuotione, quam ab olim erga tuam Paternitatem ſingularem gerebam, nil vnquam tibi refutare iam dudum decreueram: ſtabiliui tandem animum, & qui ſola prius Deſiderij geſta puſillanimis attentare timueram, vniuerſorum poſtmodum prædeceſſorum eius, confidens de adiutorio Dei, & ita mihi prorſus iudicans expedire, quoquo modo ſcribenda ſuſcepi. Mox itaque repertis illis ſcriptiunculis, quæ de hac eadem materia, lacinioſo licet ſtylo, videbantur, vel breuiter exarata, & præcipuè Chronicon Ioannis Abbatis, qui primus in Capua noua Monaſterium noſtrum conſtruxit: adhibitis

nihilominus libris huic operi neceſſarijs . Hiſtoriam videlicet Longobardorum, Chronicon quoque Romanorum Imperatorum , atque Pontificum . Necnon & diligenter indagatis priuilegijs, atque præceptis, necnon & conceſsionibus diuerſorumq. nominum ſcriptis, tam ſcilicet Pontificum Romanorum, quam diuerſorum Imperatorum, Regum, Principum, Ducum, ſeu Comitum, cæterorumq. virorum Illuſtrium, ac fidelium, quæ dumtaxat nobis ex duobus Cœnobij huius incendijs reſidua eſſe videntur; quamuis nec ad eadem ipſa omnia potuerim peruenire . Poſtremo , & ſcrupuloſe interrogatis ijs , quos modernorum temporum , ſeu Abbatum geſta, vel audire in proximo contigerat, vel videre , prout tenuitas ingenioli mei ſuppetit, peragere , quod præcepiſti aggreſſus (auxiliante Domino) ſum; magis certe de obedientia , quam tibi , vt Patri , ac Domino debeo, quam de aliqua præſumẽs ſcientia. Adſit Deus, & gratia Spiritus eius , vt tam efficaciter id poſsim implere , quam tu mihi es diligenter dignatus iniungere : quatenus opuſculum iſtud, & tibi gratiſsimum, & multis valeat eſſe proficuum. Hæc tantiſper ne fortaſſe ea neſcientibus temeritatis arguerer, mihi proſpiciens, in præfatiuncula neceſſe habui prænotare , vt etſi me accuſet inſcitia, auctoritas tamen præceptoris excuſet.

In tres porro deciſiones , quaſi pro legentium leuamine, ſtatui libellum iſtum diuidere . Quoniam tribus præcipuè Cęnobij huius Abbatibus conceſſum eſt poſt Beatum Benedictum in huius loci reſtauratione , ſupra cæteros ſtuduiſſe , atque ideo forſitan diuinitus illis præſtitum eſt amplius reliquis in hac Prælatione vixiſſe , & beato quidem Patre cum quatuor ſubſequentibus quaſi in præfatione præmiſſo, à Petronace, qui poſt centum quadraginta annos à Longobardorum deſtru-

ctione

ctione locum hunc reſtaurare cœpit, primæ ſortis initium faciam, qua vſque ad ſecundam deſtructionem, quæ à Saracenis ſub Berthario facta eſt, ordine ſuo producta, eiq́; inſuper illis adiunctis, quæ per annos ſeptem, & ſexaginta deſtituto hoc loco, à ſeptem Abbatibus apud Teanum, & Capuam commorantibus geſta ſunt. Secunda pars ab Aligerno mihi incipiet, qui non tantum in huius Monaſterij reſtauratione, verùm etiam in reconciliatione totius huius Terræ, quæ Saracenorum infeſtatione deſtituta cultoribus fuerat, ſtudioſiſſime ſtuduit, & hac quoad Deſiderium vſque noſtrum particula protelata, & geſtis illorum, qui ipſius temporis ſpatium huic Monaſterio præfuerunt, conſequenter annexis, ipſe Deſiderius initium erit, & terminus totius tertiæ partis. Qui nec Petronace, nec Aligerno inferior; imò longe (meo iudicio) potior, magnificum, ac ſpecioſiſſimum ex integro Monaſterium nouum, atque pretioſiſſimum, ac ſi alter Salomon; noſtris temporibus conſtruxit Domino templum; Iam verò ſi iuuat tribus his portionibus addere quartam, à vobis (auxiliante Domino) illius erit principium. Hoc vnum præterea, ſimul cum paternitate veſtra, Lectorem meum expoſtulem, vt non dictantis imperitiam; ſed materiam dignetur attendere vtiliſſimam. Sicut enim non peritus artifex, ſi de puriſſimo auro, gemmisq́; pretioſis Imperiale diadema confecerit, licet opus ipſum non rectè formatum videatur ob imperitiam artificis, non tamen non charum eſſe poteſt, tam propter pretioſam materiam, quam etiam propter ipſius vocabuli dignitatem: ſic, & opuſculum, iſtud, quamuis omninò deſpicabile propter ſtili inertiam poſſit videri, propter vtilia tamen multa, quæ continet, ingratum alicui haberi non debet; licet enim minus eleganter, ſimplici-

ter tamen, atque veraciter, quantum ad me, ea, quæ dicenda ſunt, pro meæ ſcientiæ modulo exequar, quæ neque doctis (ſi inuidia deſit) ingrata, nec minus doctis poſſint ad intelligendum videri profunda. Confido autem, quod etſi fortè non omnibus, pluribus tamen hæc noſtra ſit Hiſtoriuncula placitura. Quoniam tempore hoc noſtro, licet difficulter inuenias aliquem, qui velit huiuſmodi aliquid ſcribere; multos tamen eſt reperire, qui huiuſmodi narrationes, vel audire delectentur, vel legere.

∴

LIBER PRIMVS HISTORIÆ CASSINENSIS COENOBII.

CAPVT PRIMVM.

EGREGIVS, & ſanctiſſimus Pater, huiuſq; Caſſinenſis Cœnobij primus Fundator, gratia, & nomine Benedictus (ſicut Beatus Papa Gregorius in ſecundo Dialogorum libro pleniter ſcribit) Nurſia Prouincia oriundus fuit, Romæ vero ad erudiendum liberalibus ſtudijs à parentibus traditus, non multo poſt (vt præfati Doctoris ſermonibus vtar) receſſit ſcienter neſcius, & ſapienter indoctus. Relictis itaque litterarum ſtudijs, pariterq; Nutrice, clam fugiens, ad locum, qui Sublacus dicitur (quadraginta ferme ab Vrbe millibus diſparatum) deuenit. Vbi in ſpeleo quodam per triennium (excepto Beato Romano, qui ſanctæ illum conuerſationis habitum induerat) nulli cognitus manſit. Poſthæc à paſtoribus repertus, & demum à plurimis agnitus, à Romanæ quoque Vrbis nobilibus frequentatus, duodennom ab Aequitio Maurum, à Tertullo vero Patritio Placidum adhuc puerulum, monaſtica doctrina inſtituendos accepit. Vbi etiam duodecim Monaſteria Chriſti auxilio conſtruens, per ſingula quoque eadem duodecim Monachos, ſubſtitutis Patribus deputauit, inde perſecutione Presbyteri Florentij loco cedens, paucos ſecum Fratres aſſumpſit, atque duobus ſe Angelis comitantibus, & tribus coruis, quos ſolitus erat alere, conſequentibus, per quinquaginta circiter millia, ad hunc locum, Chriſto iubente, peruenit. Cuius videlicet ſedis, Varronem illum

tot ſæculis celebratum, & omnium Romanorum (Tullio teſte) ſapientiſſimum, auctorem fuiſſe refert antiquitas, vbi contrito (quod ibidem à ruſticis colebatur) Apollinis Idolo, ſubuerſa Ara, lucoq́; ſuccenſo, Monaſterium ſibi conſtruxit, & circumquaque manentes populos, continuis prædicationibus ad Chriſti fidem conuertit. Vbi etiam quantis, qualibusq́; refulſit miraculis, quoniam non huius eſt operis; ſi quis eorum deſiderat habere notitiam, in præfato Beati Gregorij libro, facundè ſcripta reperiet. Inter quę cum die quadam diuinitus ſibi reuelatum fuiſſet, idem Monaſterium, quod ipſe conſtruxerat, à gentibus deſtruendũ, atque propterea inconſolabiliter fleret, Cœleſti protinus Oraculo conſolatus, audiuit, eundem locum, ſuis nihilominus meritis, in potiorem, & ampliorem, quam tunc ſtatum fore venturum, & in multas exinde Orbis Romani partes, regularis normæ, ac diſciplinæ ordinem profecturum. Ipſo itaq. anno, quo de hac vita migraturus erat ad Chriſtum, rogatus in Galliam, ad Monaſterium conſtruendum ſuos mittere Monachos (quamuis finem dierum ſuorum non ignoraret) nihil moratus Beatum Maurum illuc cum eiſdem Legatis direxit. Cum quo etiam Beatum Fauſtum, qui eius poſtmodum hiſtoriam pleniter ſcripſit, & tres alios mittere ſtuduit. Hinc factum eſt, vt per hunc virum Dei ſanctiſſimum Maurum, eiusq́; diſcipulos omnis ordo, & regularis diſciplinæ norma, quæ per Beatiſſimum Patrem Benedictum in hoc loco fuerat inſtituta, per totam Galliam diſſeminata, atque diffuſa ſit. Beatum etiam Placidum diſcipulum ſuum vir Domini Benedictus ad Siciliam miſit, vbi Pater eiuſdem Placidi Tertullus patritius, decem, & octo patrimonij ſui Curtes eidem Beato Benedicto conceſſerat. Poſthæc idem ſanctus vir, expleto ſui temporis curſu laudabili, ea die, qua ſacroſancti paſchæ Sabbatum illuceſcebat, duodecimo videlicet Kalendas Aprilis, in Oratorio ſancti Ioannis Baptiſtæ à diſcipulis ſe ferri præcipiens, inter ipſorum manus, orans, migrauit ad Dominum. Anno eiuſdem Incarnationis quingenteſimo quadrageſimotertio, indictione ſexta. Sepultusq́; eſt in eodem Oratorio ante ipſum altare, quod idem (Apollinis ara deſtructa) conſtruxerat:

Supra in vita ſancti Mauri.

Supra in vita ſancti Placidi

Obitus S. Benedicti.

Anno 543.

ſtruxerat: vbi iam antea Beatam Scholaſticam ſororem ſuam poſuerat. Claruit autem temporibus Imperatorum Iuſtini Senioris, & Iuſtiniani, Romanorum verò Pontificum Ioannis Primi, & Quarti Fœlicis, quem ſanctus Papa Gregorius Atauum ſuum fuiſſe teſtatur. Theodorico apud Italiam Ariano regnante.

A D N O T A T I O.

Beatus Gregorius libro ſecundo Dialogorum in principio inſtituens vitam ſancti Benedicti deſcribere, ait. Huius ergo omnia geſta non didici, ſed pauca, quæ narro, quatuor diſcipulis illius referentibus agnoui. Et capite trigeſimoſexto. Libet (inquit) Petre adhuc de hoc venerabili Patre multa narrare, ſed quædam eius ſtudioſe prætereo. Ex quibus conſtat Beatum Gregorium, nec omnia geſta ſancti Benedicti ſciuiſſe, nec vniuerſa, quæ ſciuit litteris mandaſſe. Inter ea vero, quæ vel neſciuit, vel non ſcripſit, vnum eſt id quod de duobus Angelis, ac tribus coruis eum, dum Caſsinum pergeret, comitantibus, hic narrat Leo. Scripſit de his Petrus Damiani Cardinalis ſermone in vigilia ſancti Benedicti, vbi de hac eius migratione ſic ait. Planè cum vir Dei Benedictus in loco, qui Sublacus dicitur, conſtructis circumquaque Monaſterijs, ſolitarius degeret, diuinitus eſt admonitus, vt loco cederet, Caſtrumq, quod Caſſinum dicitur, properaret. Illico vir ſanctus iter arripuit, & per quinquaginta fere paſſuum millia gradiens, locum, quò vocabatur, inuiſit. Sed cum per ignota loca viator incederet, vbicumque biuium occurrebat, duo protinus iuuenes videbantur aſſiſtere, qui ſibi, quò greſſus dirigere debebat, indicarent. Qui nimirum iuuenes, qui alij ſunt credendi, niſi Angelici ſpiritus, ad ſancti viri cuſtodiam deputati? quid autem mirum, ſi Angeli ſancti veri hominum amatores iter edocebant ne vir ſanctus erraret, cum & bruta animalia eius veſtigia ſequerentur? Nam tres corui per omnem viam indiuidui ſibi comites fuerunt, eius aſſidue veſtigia proſequentes: hodieq in ſilua, quæ venerabili Monaſterio Caſſini montis adiacet, duo, ſiue, vt ferunt, tres corui, annua ſemper reuolutione nidificant,

Petrus Damiani.

quos

quos ab illis antiqui temporis coruis nonnulli prodire per traducem ſeminis, aſſeuerant. Et reuera quotidie Monaſterij foribus aduolant, vt crocitantes, & alas, & roſtra pandentes, ſolitam eſcam, velut debitum cenſum, ex vetuſtæ poſſeſſionis iure, depoſcant. Et vt clarius innoteſcat, quam peruigil ſuper Beatum virum diuina gratia coruſcauerit: Sanctus quidam vir, in prædicti Caſſini montis tunc arce degebat, cui diuina voce præceptum eſt, vt abſcederet, alijq. qui nouus habitator accederet, locum daret. Hæc plane de Marci, eiuſdem venerabilis Beati Benedicti diſcipuli, venuſto carmine defloranimus, quia in veneranda Gregorianæ hiſtoriæ ſerie minimè reperimus. Hactenus ex Petro Damiani.

Paulus Diaconus. *Multo antiquior Petro Paulus Diaconus libro primo Hiſtoriæ Longobardorum cap. 26. ad finem ſic ait. Libet me breuiter referre, quod B. Gregorius Papa, minimè in huius ſanctiſſimi Patris vita deſcripſit. Denique cum diuina admonitione à Sublacu in hunc, vbi requieſcit locum, per quinquaginta ferme millia aduentaret, tres eum corui, quos alere ſolitus erat, ſunt circumuolantes ſequuti; cui ad omne conuiuium, vſque dum huc veniret, duo Angeli in figura Iuuenum apparentes, oſtenderunt ei, quam viam arripere deberet. In loco autem iſto, quidam Dei ſeruus tunc habitaculum habebat, ad quem diuinitus ita dictum eſt. His tu parce locis, alter amicus adeſt. Huc autem (hoc eſt in Caſſini arcem) perueniens, in magna ſe ſemper abſtinentia coarctauit; ſed præcipue Quadrageſimæ tempore incluſus, & remotus à mũdi ſtrepitu manſit. Hæc omnia ex Marci Poetæ carmine ſumpſi, qui ad eundem Patrem huc veniens, aliquot verſus in eius laudem compoſuit, quos in his libellis, cauens nimiam longitudinem, minimè deſcripſi. Hactenus Paulus Diaconus.*

Sanctus Benedict. Caſſini requieſcit.

Aduertendum eſt, ac diligenter notandum, Paulum hoc in loco expreſſe aſſerere, ſanctum Patrem Benedictum Caſſini requieſcere, dum ait: Beatum Benedictum à Sublacu in hunc, vbi requieſcit, locum aduenіſſe. Quod rurſum confirmat lib. 6. cap 40. vbi aſſerit: Petronacem hortatu Gregorij Papæ Caſſinum Caſtrum petijſſe, atque ad ſacrum corpus B. Patris Benedicti perueniſſe; igitur quando cap. 2. eiuſdem

lib. 6.

lib. 6. loquitur de tranſlatione ſancti Patris Benedicti in Gallias, intelligendus eſt loqui ſecundum aliorum opinionem, iuxta interpretationem à nobis datam in libello de tranſlatione ſancti Patris Benedicti cap 12. quam etiam inſinuat Leo noſter lib. 2. huius Chronici cap. 44.

Marcus autem iſte, cuius meminit hic Paulus Diaconus, & ſupra Petrus Damiani, fuit diſcipulus ſancti Patris Benedicti, de quo agit Petrus Diaconus Caſsin in libro de viris illuſtribus eiuſdem Cœnobij cap. 3. in hac verba. Marcus Patris Benedicti diſcipulus, & Caſsinenſis Monachus, vir egregius, & in ſcripturis apprime eruditus, de aduentu ſancti Benedicti ad Caſsinum, de ſitu loci, conſtructioneq. Cœnobij, elegantiſsimos verſus compoſuit.

Tempus huius tranſmigrationis fuit annus Domini quingenteſimus vigeſimusnonus, de quo Cardinalis Baronius tomo ſeptimo pag. 147. ſic ait. Hoc ipſo anno magnus ille Benedictus ex anguſtijs Sublacenſium montium diuino monitu egreſſus, Caſsinum petens, ad cuius montis radices erat ſita villa Marci Varronis, illic erecto Monaſterio. Monaſticum Ordinem mirifice propagauit. Agit de his ſanctus Gregorius in Dialogis, vbi & res ibi ab eo præclare geſtas enarrat. Quod vero ad tempus ſpectat, id firmatum habemus ex Caſsinenſi Chronico, & Leone Oſtienſi Epiſcopo, atque ex actis ſancti Placidi, Gordiani nomine conſcriptis, dum anni quinque traduntur interceſsiſſe ab aduētu Placidi in Sublacenſe Monaſterium ad ſanctum Benedictum vſque ad eius migrationem factam Caſsinum; ſed & id expreſsius confirmat Auctor in actis Placidi, dum hoc ipſo anno Domini quingenteſimo vigeſimonono, contigiſſe tradit.

De propagatione Ordinis Sancti Benedicti.

At quis Dei conſilium non magnopere admiretur, dum conſiderat eodem ferme tempore, quo in Oriente Monachiſmus eſſet magna ex parte collapſus, compluribus ex ijs à fide catholica ad diuerſos hæreſum errores deficientibus; alijs quoque ab illo vetere inſtituto rigido in delicias perlabentibus; Eodem (inquam) tempore in Occidenti inſtaurari, atque longe, lateq. diffundi obſeruantiam monaſticæ diſciplinæ, eandemq. adeo fœcundo germine propagari, cum veluti ex tenui ſurculo prægrandium exortæ ſint frugiferarum arborum

borum ſilua, quæ vniuerſam repleuerint Occidentalem Eccleſiam; extiteritq. locuples ſeminarium, ex quo plurimi progreſſi ſint ſanctiſſimi diuerſarum Eccleſiarum Epiſcopi, nec defuerint ex ijs, qui in Throno Apoſtolico conſidentes, vniuerſam catholicam Eccleſiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, conſtantiſſime gubernarint; progreſſiq. ex eodem Monachorum ordine ſint, qui Apoſtolico munere complures barbaras nationes, Chriſti iugum ferre impatientes, tandem ad chriſtianam fidem ſponte capeſſendam conuerterint; prodierintq. alij, qui ob ſuſcepta grandia pro Religione certamina, ſint victores conſequuti coronam martyrij. Præterimus modo illos, qui ſacrarum rerum ſcientia nobiles inter Scriptores Eccleſiaſticos floruere; nec numeramus, quæ numerari vix poſſint, ſacrarum examina virginum; ſicut nec facile ſit recenſere, quot ex hoc vno vere dicendo ſui humilitate fonticulo, immenſa flumina ſint deriuata; quot, inquam, ex Benedicto diuerſorum Ordinum ſint progreſſa agmina Monachorum, qui licet diuerſo nomine, in Eccleſia Dei circumamicta varietate, cenſeantur; inſtituti tamen eſſe ſancti Benedicti, & ab ipſo progredi glorriantur. Hæc tanta hic vno intuitu, tamquam immenſum cœlum in paruo globo deſcriptum, inſpicienda proponimus; vt hinc facile intelligat Lector, quam vberes fruges ſanctiſſimus Monachorum Patriarcha Benedictus in horrea dominica intulerit. Hinc Romanum Martyrologium die vigeſimaprima Martij ſic de hoc ſanctiſſimo Patre pronunciat. In monte Caſſino natalis ſancti Benedicti Abbatis, qui Monachorum diſciplinam in Occidente pene collapſam reſtituit, ac mirifice propagauit.

Petrus Damiani. *Et Petrus Damiani in ſermone de ſancto Benedicto: Hoc ſolum (inquit) dixiſſe ſufficiat, quia ſolus iſte militarem manum excelſo Principi cæteris abbundantius præſentabit, & Monachorum turmis, Angelorum more viuentibus, Cœlorum adimplebit palatia. Quam igitur refulgens, & ſplendidus miles aſtabit Imperatorio Tribunali, plenus infinitis virtutibus, agminibus innumeris comitatus, conſiliarius Regis, Iudicis amicus, vnicus hoſtis, hoſtis antiqui? ſic Petrus.*

Greg. lib. 2. Dialog. cap. 3. *Vt autem Lector, aliquid peculiare de mirifica propagatione diſciplinę monaſticę ſub Beato Benedicto percipiat, proponimus*

ponimus illi primum duodecim Monaſteria, quæ apud montes Simbruinos conſtruxit; deinde plura alia, quæ poſtquam Caſsinum aduenit, diuerſis in locis erexit. Romam Valentinianũ, qui multis annis vt D. Gregorius teſtatur, Monaſterio Lateranenſi præfuit, deſtinauit. vide Tritbe. lib. 3. de viris illuſtribus ordinis ſancti Benedicti cap. 9. Sanctum Placidum in Siciliam, Beatum verò Maurum in Gallias, alios vero in Hiſpaniam, vt eas Prouincias nouo militum Chriſti genere illuſtrarent, tranſmiſit. De quibus egimus in vita ſancti Patris Benedicti in Adnotatione ad caput trigeſimumſextum.

CAPVT II.

HVIC ſanctiſſimo Patri ſucceſſit in Monaſterij regimine vir Reuerendiſſimus Conſtantinus eiuſdem ſancti Patris diſcipulus. Tertius autem à Beato Benedicto præfuit eidem Congregationi Simplicius. Quartus Vitalis. Quintus verò Bonitus. Quo præſidente, Langobardi, (qui nuper ſub Iuſtino minore Italiam inuaſerant, cum iam ab Incarnatione Domini quingentorum ſexaginta, & octo annorum circulus volueretur) præfatum Cœnobium nocturno tempore, quieſcentibus Fratribus, ingreſſi ſunt. Qui vniuerſa diripientes, ne vnum quidem illic hominem capere potuerunt, videlicet, vt ſermo ſancti Patris Benedicti compleretur, quem Theoprobo dixerat. Vix obtinere potui, vt mihi ex hoc loco animæ concederentur. Fugientes itaq. ex eodem Cœnobio Fratres, Romam profecti ſunt, codicem ſanctæ Regulæ, quam Beatus Benedictus deſcripſerat, & quædam alia ſcripta, necnon & pondus panis, viniq; mẽſuram, & quidquid ſuppellectilis potuerunt ſurripere, deferentes. Atque ex conceſſione Romani Pontificis Pelagij, qui tunc ſedi Apoſtolicæ præerat, iuxta Lateranenſe Patriarchium Monaſterium conſtruxerunt; ibiq; per centũ quadragintavnum annos (quibus Caſſinenſe Monaſterium deſtructum permanſit) habitauerunt.

Langobardi, quo tẽpore Italiam inuaſerint.

Monaſterij Caſſin. deſolatio.

Monaſterium Caſſin. quãto tpe deſolatum permanſit.

CA-

CAPVT III.

Reditus Fauſti ex Gallijs.

TERTIO interea Bonifacio ſedem Apoſtolicam gubernante, ſupradictus Fauſtus, (qui ad Gallias cum Beato Mauro perrexerat) ad prædictum Lateranenſe Cœnobium reuerſus eſt. Atque à Beato Theodoro, qui tunc poſt ſanctæ memoriæ Valentinianum tertius eandem Congregationem regebat, compulſus, atque rogatus, Hiſtoriam de vita Beati Mauri veraciſſimam compoſuit; quam prædictus Papa Bonifacius approbans, laude dignam duxit, ſuaq; auctoritate roborauit.

ADDITIO.

SCripſimus in vita ſancti Placidi, qualiter beatus pater Benedictus, habita notitia de illius glorioſo tranſitu, nouam Monachorum turmam in Siciliam ad reſtaurandum beati martyris Placidi Monaſterium, monaſticumq. ordinem propagandum, tranſmiſerit, quæ quidem fuit ſecunda miſsio Monachorum ab ipſo beato Patre in Siciliam directa Anno Domini quingenteſimo quadrageſimoſecundo, cum prima fuerit illa, qua ab eodem beato patre ſanctus Placidus, & ſocij in eandem Inſulam miſsi ſunt. Perſeuerauerunt autem Monachi ſancti patris Benedicti in Sicilia poſt iſtam ſecundam miſsionem annis fere centum viginti, videlicet vſque ad tempora Vitaliani Papæ. Qualiter autem, & ipſi per martyrium ad Dominum migrauerint, ſcribit Petrus Diaconus Caſsinenſis in appendice ad acta ſancti Placidi martyris in hunc, qui ſequitur modum.

Tempore illo, quo Conſtans Imperator voluit noua Romæ Imperium in ſeniorem Romam transferre, ab Vrbe Roma Siciliam veniens remoratus eſt ibi per annos ſex. Cum autem balneum Daphniæ, quod apud Syracuſas eſt, cauſa lauandi ingreſſus fuiſſet, capiſſetq. ſapone gallico deliniri, Andreas filius Troyli ſumens ſitulam, dedit eam in vertice Imperatoris, fugaq. lapſus euaſit. Aſt Imperator cum tardaret in balneo

neo

neo, inſiliunt hi, qui foris erant, inuenientesq. Imperatorem occiſum, ſepulturæ tradere ſtuduerunt, & in loco eius Meſentium quendam abſque voluntate Romanorum elegerunt. Contra quem Conſtantinus Imperator iam dicti Conſtantis filius, cum Romanorum exercitu veniens, in Ciuitate Syracuſana eum morti addixit.

Hæc dum ad notitiam Sarracenorum (qui iam Aegyptum peruaſerant) deueniſſent: ſubito cum multitudine nauium venientes, Siciliam inuadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamq. ſtragem christianorum facientes, ad Beati Placidi Monaſterium tandem deuenerunt, illudq. prædonum more, diruptis mænibus, ad ſolum vſque proſtrauerunt, ſolã tantum eiuſdem Monaſterij Eccleſiam relinquentes. Monachos verò quotquot ibidem inuenerunt, diuerſis ſupplicijs affictos, letho tradiderunt, vix paucis chriſtianorum euadentibus, qui per munitiſſima caſtra, & iuga montium confugerunt. Auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum ornatum, quem Conſtans Auguſtus ab Vrbe Roma abſtulerat in are, & diuerſis ſpeciebus, Alexandriam redierunt. Sicilia à Sarracenis inuaditur.

Itaque dum Caſſinenſi Congregationi, tunc Laterani degenti relatum fuiſſet, qualiter Sarraceni iam dicti martyris Placidi Monaſterium ruinæ, & Monachos morti dediſſent, Vitaliani Papæ adminiculo fulti cum ingenti apparatu mittentes Siciliam, idem Monaſterium reſtaurauere. Hactenus Petrus Diaconus.

Hæc fuit tertia miſsio Monachorum Caſsinenſium in Siciliam. Quem autem finem ſortita fuerit tertia hæc Monachorum claſsis, infra hoc eodem primo libro poſt caput quinquageſimumprimum ex eodem Petro referemus. Nec miretur Lector ſi apud Leonem noſtrum, nec verbum vllum de his miſsionibus legat, cum nec de alijs ad Monachos Caſſinenſes pertinentibus, toto tempore, quo Monaſterium Caſſinenſe iacuit deſolatum, & eius Congregatio Romæ deguit, aliquid omnino ſcripſerit. Et quamuis iſta de Monachorum Caſsinenſium nece in alijs chronologijs notata non ſint, ſatis eſt ad earum fidem, quod habeantur in Hiſtoria Caſsinenſium, tunc Romæ degentium; quos cariſſimorum Fratrum

certa-

certamen, & triumphus latere non potuit, & quorum intererãt, vt hæc memoriæ commendarentur; ne tantæ virtutis ſpecimen excideret, & vt domeſtica fortitudinis exempla ſuppeterent, & ne immortalia, & glorioſa ſuorum acta in honorem, ac decorem totius ordinis redundantia, ſcriptorum defectu interirent. Conſulendus Abaas Maurolicus Sicanicæ hiſtoriæ lib. 3. fol. 86.

CAPVT IV.

CVM autem omnipotens Deus præfatum beati Benedicti Cœnobium iam decreuiſſet miſeratione illa ſua omnipotentiſſima reſtaurare, & cœnobialem inſtitutionem, quæ inde principium ſumpſerat, ex eiuſdem Patris loco, per orbis circulum propagare, contigit (diſponente Deo) vt Petronax ciuis Brixianæ Vrbis, vir valde religioſus, diuino afflatus amore, Romam veniſſet: quem Reuerendiſsimus Tertius Papa Gregorius cœlitus inſpiratus admonuit, vt hoc Caſsinum Caſtrum peteret, atque Monaſterium beati Benedicti, quod iam per tot annos deſtructum manſerat, ſuo ſtudio reconciliare ſatageret. Quo annuente, mox idem venerabilis Pontifex cum illo aliquantos de Lateranenſi Congregatione Fratres direxit, & alia quoque illi nonnulla adiutoria contulit. Is ergo huc ad ſacrum beati Benedicti corpus perueniens, tam cum illis, qui ſecum venerant, quam etiam cum aliquot ſimplicibus viris, quos inibi iam dudum reſe-
Anno 731 diſſe reperit, habitare cœpit. Anno Domini ſeptingenteſimo trigeſimoprimo, atque ab eiſdem Fratribus in Abbatem prælatus, cooperante Deo, & beati Benedicti ſuffragantibus meritis, conſtructis decenter habitaculis, ac multorum ibi Fratrum congregatione ſtatuta, ſub regulæ ſanctæ doctrina viuere ſtuduit. Quem videlicet tres quidam nobiles viri Beneuentani Paldo, & Taſo, atque Tato germani fratres, qui ante quindecim circiter annos Monaſterium ſancti martyris Chriſti Vincentij iuxta ortum Vulturni fluminis, de proprijs ſumptibus conſtruere cęperant; cum

cum eſſent potentes, ac diuites, in ipſo opere, tam per ſemetipſos, quàm per ſuos, vſque ad reſtaurationem loci huius plurimum adiuuerunt. Hic in Eccleſia beati Martini, quam paruulam reperit, ſexdecim ferme cubitos auxit: ibidemq; abſidam efficiens in honore Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & ſanctorum martyrum Fauſtini, & Iouitæ in ea altarium ſtatuit, in quo etiam & brachium vnius illorum, quod ſecum de Brixia aſportauerat, decenter recondidit. In ſequenti tempore ſanctiſſimus Papa Zacharias, qui Gregorio ſucceſſerat, plurima huic adiutoria contulit, libros ſcilicet aliquot ſanctæ ſcripturæ, necnon codicem ſanctæ regulæ, quam Pater Benedictus manu propria ſcripſerat, pondus etiam libræ panis, & menſuram vini, quæ olim inde (ſicut ſupra diximus) ſub Langobardorum inuaſione, Monachi fugientes ſecum Romam detulerunt. Diuerſa etiam ad Eccleſiaſticum miniſterium ornamenta, nonnulla quoque ad diuerſas vtilitates Monaſterij pertinentia, illi Apoſtolica liberalitate largitus eſt. Ab hoc etiam ſanctiſſimo Papa prædictus Abbas priuilegium primus accepit, vt hoc Monaſterium cum omnibus cellis ſibi pertinentibus, vbicunque terrarum conſtructis, ob honorem, ac reuerentiam ſanctiſſimi Patris Benedicti, ab omnium Epiſcoporum ditione ſit liberum, ita vt nullius iuri ſubiaceat, niſi ſolius Romani Pontificis.

Zacharias Papa Monaſterium Caſſin. ornat.

Zachariæ priuilegium.

ADNOTATIO.

EVerſionem ſacri Cœnobij Caſſinenſis à Langobardis factam contigiſſe Pelagio ſecundo Romano Pontifice, non ſolum Leo ſupra cap. 2. verùm etiam Zacharias primus in quodam diplomate (de quo latius egimus in libello noſtro de exiſtentia corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum cap. 3. & ſequent.) aſſerit. De anno vero prædictæ euerſionis probabilior eſt opinio Leonis noſtri aſſerentis contigiſſe, anno quingenteſimo octogeſimonono, qui fuit vltimus eiuſdem Pelagij. Cum enim hoc capite dicat: Petronacem reſtaurare cæpiſſe Monaſterium Caſſinenſe anno ſeptingenteſimo trigeſimoprimo, & capite ſecundo dicat deſtructum permanſiſſe,

Anno 589 contigit euerſio Caſſinen. Cœnobij.

G per

per annos centum quadraginta vnum, conſtat iuxta hunc computum incidiſſe cladem illam in annum quingenteſimum octogeſimumnonum: huius ſententiæ fuit etiam Carolus Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ, eſtq. communior ſcriptorum opinio. cui conſonant verba beati Gregorij lib. 2. Dialog. cap. 17. vbi aſſerit recentem illam fuiſſe euerſionem, quando eoſdem libros ſcripſit, ait enim. *Nocturno tempore, & quieſcentibus Fratribus nuper illic Langobardi ingreſsi ſunt*. Scripſiſſe autem Gregorium Dialogorum libros quarto ſui Pontificatus anno apertè colligitur ex cap. 36. 47. & 55. libri 4. in quibus agens de peſte illa, quæ Romam eo anno, quo ipſe Pontifex creatus eſt, inuaſerat, ante triennium fuiſſe aſſerit. Vnde & Paulus Diaconus lib. 4. cap. 18. ob vicinitatem temporum, hanc euerſionem ſub Gregorio ponit, ſed credendum eſt eum non ſeruaſſe ordinem temporum, ſicut nec in alijs multis. Quod autem idem Paulus lib. 6. cap. 40. ait, deſolationem prædicti Cœnobij perduraſſe annis ferè centum, & decem, omninò corrigendum eſt, nam ab vltimo Pelagij II. anno vſque ad Pontificatum Gregorij Tertij (à quo proculdubio Petronax ad reſtaurandum Caſſinenſe cœnobium directus fuit) fluxere anni centum quadraginta vnus. Immò ſi velimus interpretari Paulum loqui de Gregorio ſecundo, non poterit ſtare numerus ille annorum centum, & decem; cum ab vltimo Pelagij anno, vſque ad Gregorij ſecundi pontificatum, interceſſerint ad minus anni centum vigintiquatuor. Quod autem Petronax ad reſtaurandum hoc Cœnobium fuerit à Gregorio Tertio miſſus, præter Leonem Oſtienſem hoc capite id aſſerentem, habemus irrefragabile teſtimonium Zachariæ Papæ primi, præfati Gregorij Tertij immediati ſucceſſoris. Is enim in diplomate à nobis ſupra citato, ſic ait: *Sed cum iam omnipotens Deus cenſuiſſet Caſſinenſe Cœnobium reſtaurare, ac cœnobialem inſtitutionem, quæ inde principium ſumpſerat, ex eodem loco propagare, a Reuerentiſſimo Gregorio tertio prædeceſſore noſtro, Petronax filius noſter, eſt ad reſtaurandum directus.*

S. Gregorius. Paulus Diaconus. Zachariæ diploma.

Quæ vero hic dicuntur de Monaſterij Caſſinenſis euerſione, quòd ſcilicet inciderit in annum Domini quingenteſimum octogeſimum nonum, facilè probari poſſunt, ex his, quæ

de

de Regno Langobardorum traduntur á Baron.tom.7. Anno 585. & á Sigonio lib.1. de Regno Italiæ. Anthari ſuit creatus Rex à Langobardis Anno Domini quingenteſimo octogeſimoquinto. Qui poſtea Beneuentum cum tota Samnij prouincia, debellauit, atque in ſuam redegit poteſtatem. Deinde Rhegium vſque, Calabriæ Vrbem maritimam, vniuerſa quaq. obuia vaſtando, ac depopulando, peruenit. Tandem reuerſus Beneuentum, caput totius prouinciæ eſſe decreuit, ac Ducatus titulo decorauit: primumq. illius Ducem Zotonem conſtituit: quo Duce Caſſinenſe Monaſterium doſtrunctum eſt, vt aſſerunt communiter omnes. Ex his facilè colligitur Monaſterium Caſſinenſe vaſtatum fuiſſe à Langobardis Anno 589. vt affirmat Leo. Zoto namq. ſub quo illud deſtructum eſt, conſtitutus fuit Dux Beneuentanus ab Antharit poſt debellatas præfatas prouincias: quod facere non potuit, niſi duobus, aut tribus annis poſtquam ad Regnum aſſumptus eſt: Zoto etiam poſt aliquod temporis interuallum à ſui conſtitutione in Beneuentanum Ducem, ad diripiendum, & deuaſtandum Caſſinenſe cœnobium ſe accinxit.

Nemo vero arbitretur locum Caſſinenſis cœnobij tanto tempore perſeueraſſe abſque hominum habitatione, ſed ſolum abſque Monaſterio, ad monachorum regularem vitam tranſigendam, conſtituto: cum alioquin nunquam illic defuerint habitatores, qui ad venerandum corpus ſancti patris Benedicti excubias agerent. Nam ante conſtructum à Petronace Monaſterium, habitatores ipſum ibi inueniſſe, qui eum in ſuum Seniorem, ſeu Abbatem elegerunt, Paulus Diaconus lib.6. cap. 40. teſtatur, & Leo noſter hic. Vnde Cardinalis Baronius tom.9. Annal. anno ſeptingenteſimo decimoſexto, ita ſcribit. Sic igitur illud exploratiſsimum eſt, à tempore euerſionis Caſsinatis Monaſterij à ſancto Benedicto conſtructi, vſque ad erectum à Petronace Monaſterium, locum illum deſtitutum fuiſſe, ſicut Monaſterij habitatione, ita & monaſtica regulari inſtitutione, cum tamen nunquam defuerint, qui illic habitauerint ſerui Dei, excubantes ad ſepulchrum ſancti Benedicti. Baronius pag 7.

Mirum dictu quanta mox ex noua plantatione Petronacis fuerint propagata eo in loco germina Monachorum, & Monaſtici Ordinis ꝑpagatio

auctа ipſorum examina, inſtar apum, quæ exturgeſcentibus aluearijs prodeuntes, in diuerſa loca ad fœtus multiplicationem volauerint. Sed & illud ſecurè abſque trepidatione mendacij aſſeri iure poteſt, nullum vnquam toto chriſtiano orbe extitiſſe aliquando Monaſterium, ex quo tot viri ſanctitate conſpicui, atque doctrina, tanta numeroſitate ad regimen ſanctæ Apoſtolicæ ſedis adſciti fuerint, vt planè dici poſſit, fuiſſe idem aliquando Seminarium ſacrorum Antiſtitum, prout quæ ſuo tempore dicturi ſumus manifeſtè docebunt: hæc Baronius.

Monaſterij Caſsinẽſis laus.

Obſeruandum præterea non omnes Monachos tempore euerſionis à Langobardis factæ Caſsini commorantes, Romam cum Abbate fuiſſe profectos, ſed quoſdam timore perterritos, fugam arripuiſſe, atque diuerſis in locis, ſedes ſibi ad Deo ſeruiendum quæſiuiſſe. Fuit ex eorum numero inſignis ille Dei famulus Antoninus, de quo in martyrologio Romano ad diem 14. Februarij hæc habentur. Apud Surrentum ſancti Antonini Abbatis, qui è Monaſterio Caſsinenſi a Langobardis deuaſtato, in ſolitudinem eiuſdem Vrbis ſecedens, ibidem ſanctitate celebris obdormiuit in Domino, cuius corpus multis quotidie miraculis, & præſertim in liberandis energumenis, effulget. Baronius quoque in notis ſic ait. Plura de ipſo in monumentis Eccleſiæ Surrentinæ, quibus tam eius res geſtæ, quàm miracula poſt obitum facta, intexuntur. Edidit eadem Paulus Regius. Migrauit ex hac vita (vt ferunt) anno Domini ſexcenteſimo vigeſimo quinto, Honorio Romano Pontifice. Quæ autem noſtra ætate ad ſepulchrum eius admiranda fiunt, eademq; crebrius iterantur, percepi non à quibuſuis narrata, ſed á ſinceriſsimis, prudentiſsimisq. Sacerdotibus, qui interfuerunt. Hæc Baronius.

S. Antoninus Surrẽtinus. Martyrol. Roman. ã Cardinalis Baron.

Volui autem huius ſanctiſsimi viri hic mentionem facere, quia in toto Chronico nullus ſe ſe offerebat opportunior locus, & indignum videbatur tantum virum ſilentio præterire.

CAPVT V.

GISVLFVS præterea iunior, nepos Luitprandi Regis Langobardorum, qui poſt Godeſcalcum Beneuentanorum Dux extitit: cum per eos dies in hanc Arcem Caſſini, (quæ tunc Mello vocabatur) aſcendiſſet, atque iuxta corpus ſanctiſſimi Patris Benedicti tam religioſe prædictos Fratres in Dei ſeruitio viuere reperiſſet, diuino tactus inſtinctu, cuncta in circuitu tam campeſtria, quàm montana eidem Patri Benedicto contulit in ſcriptis, firmisq; donarijs in perpetuum eadem poſteris habenda conceſſit. Per has videlicet terminationes, & fines. Quemadmodum incipit ab ipſo fluuio, qui dicitur Carnellus, & aſcendit per aquam, quæ vocatur Bantra vſque in Riuum ſiccum, & ſicut aſcendit per ipſum Riuum vſque in furcam ſancti Martini. Et inde aſcendit per ſerras, & vádit in montem, qui dicitur Ciſinus. Et ſicut inde pergit in Peſclum nomine Coruarum. Et qualiter vadit per ipſas ſerras ad Furcam, quæ dicitur Popplu. Et inde pergit ad Lacum, qui vocatur Vitecuſus. Et inde vadit ad Aquam fundatam, & aſcendit in montem, qui dicitur de Sile; & vadit exinde in caput aquæ de rapido. Et inde aſcendit in montem, qui dicitur Caballus; & pergit in montem, qui vocatur Rendenaria maior. Et inde per ſerras montium venit ad Rendenariam minorem. Et qualiter inde directè vadit per pedes montium, qui vocantur Freſelona; & pergit in aquam de Mellarino. Et deſcendit per eandem aquam cum vtriſque ripis, & vadit in parietibus de Balnearia. Et inde vadit per locum, qui dicitur Anglone, & aſcendit ad Furcam, quæ dicitur de Valle lucis. Et quomodo vadit per ipſas ſerras montium, & deſcendit ad Petram ſcriptam. Et exinde aſcendit ad ſerras montis, qui dicitur Orticoſa. Et quomodo vadit per ſerras montium, & peruenit ad Peſclora, quæ vocatur Falconari. Et qualiter vadit per duos montes, quorum vnus vocatur Spinarius, alter autem Porcacius. Et qualiter inde vadit ad Criſtas montis, qui vocatur Caria. Et aſcendens venit ad pe-

tras ſuper aquam vocabulo Viuolam. Et inde aſcendit ad collem, qui vocatur Gimberuti. Et deſcendit in quercitulum; & inde in Foſſatum iuxta ſanctum Damaſum, quem videlicet ſanctum Amaſum vulgus appellat. Et exinde directè pergit in ſilicem, in loco vbi dicitur arcus Gezzuli. Et qualiter vadit ad lacum, qui vocatur Radeprandi. Et quemadmodum inde pergit in Farnietum, & inde in Riuum qui dicitur Marocze. Et qualiter deſcendit in ipſum fluuium Carnellum, & per eũdem fluuium aſcendit in aquam, quæ nominatur Coſa. Et ſicut aſcendit per ſerras montis ſancti Donati. Et quomodo deſcendit ſuper morticellos de Marti, & vadit ad ipſos Peſclos, qui ſunt in pede montis, qui dicitur Balua. Et qualiter directè vadit per duos Leones; & inde pergens aſcendit per ipſas ſerras montis ſuper Caſale. Et ſicut deſcendit per ipſum montem vſque ad villam de Gariliano, inde ad peſclum, qui nominatur Cripta Imperatoris. Indéq; pergit vſque ad iam dictum flumen Garilianum. Atque per ipſum flumen aſcendit vſque ad priores fines, vna cum omnibus Caſtellis, Vicis, Domibus, Eccleſijs, Molendinis, & aquis. Cæteriſq; omnibus, quæ intra prædictos fines tunc temporis habebantur. Vxor etiam eiuſdem Ducis Scauniperga nomine, templum Idolorum, quod antiquitus in Caſſino Caſtro conſtructum fuerat, in Beati Petri Apoſtoli honorem conuertens: Iconas ibi, & cætera Eccleſiæ officijs congrua miniſteria in poſterorum memoriam deuotiſſima contulit.

De his duob. leonibus infra lib. 3. cap. 12.

ADNOTATIO.

Docet hic Leo quiſnam fuit, qui Monaſterio Caſsinenſi bona ſtabilia, quæ circumquaque poſsidet, contulit, & conceſsit, aſſeritq. fuiſſe Giſulſum iuniorem Beneuentanum Ducem, Luitprandiq. Langobardorum Regis nepotem. Id ipſum aſſerit Zacharias Papa primus in ſæpe nominato priuilegio eidem Monaſterio conceſſo: vbi confirmans diuerſas bonorum oblationes á Chriſtifidelibus prædicto cœnobio factas, ſic ait. Concedimus etiam vobis, atque in perpetuum confirmamus, & corroboramus cuncta in circuitu, tam

Zachariæ diploma.

tam campeſtria, quàm montana, quæ dilectiſſimus filius noſter Giſulfus Beneuentanorum Dux in perpetuum eidem Monaſterio conceſsit, per has videlicet terminationes, & fines. Deinde ſequitur in bulla deſcriptio rerum à Giſulfo oblatarum, eodem ferè modo, quo hic à Leone deſcripta eſt, vt exinde appareat manifeſte, Leonem vniuerſa, quæ hoc capite ſcripſit, ex illo Zachariæ diplomate huc tranſcripſiſſe. Conſideranda vero eſt diuina prouidentia erga ſeruos ſuos: ſtatim enim vt Monaſterium Caſsinenſe à Petronace reſtauratum eſt, & in eo Monachi, qui ſecundum regulam ſancti Benedicti altiſsimo Deo famulatum perpetuò impenderent, congregati: corda fidelium, & præcipuè Giſulfi principis, mouit, & induxit ad offerenda largiter eidem Monaſterio bona temporalia, vt religioſi ipſius cultui mancipati, alimenta, & quibus tegerentur haberent. Nec enim deficere poteſt diuina illa promiſsio Matthæi 6. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth. 6. *Conſideranda etiam eſt diuina prouidentia in eo, quod ab his, qui olim Caſsinenſe Monaſterium ſpoliauerunt, modo ditatur, ac veluti de nouo veſtitur. Zoto namq. qui Monaſterium Caſsinenſe deſtruxit, Dux Beneuentanus fuit; Giſulfus etiam, qui illud multis donis locupletauit, ſimiliter Beneuentanorum princeps extitit. Et in ſequentibus multa leguntur in hoc libro conceſſa præfato cœnobio à principibus, & ciuibus Beneuentanis.*

CAPVT VI.

Oblatio Sculdais Beneuentani.

HVIVS Ducis temporibus quidam Sculdais Beneuentanus Saracenus nomine, in loco, qui Cingla vocatur, territorio Aliphano, Eccleſiam in honore ſancti Caſsiani à fundamentis conſtruxit: eamq; ex permiſsione præfati Ducis, cum omnibus, quę ibi adquirere potuit, ſimul etiam cum omni ex integro ſubſtantia, & hæreditate ſua, præter ſeruos, & ancillas, quos omnes libertate donauit, quoniam filium non habebat, in Monaſterio beati Benedicti obtulit. Qui locus cum oculis

venerabilis Petronacis valde vtilis viſus fuiſſet, cum conſenſu, & maximo adiutorio eiuſdem glorioſi Ducis Giſulfi, & Scaunipergæ vxoris eius; conſtruxit ibidem Monaſterium puellarum Dei, ad honorem Beatæ Dei Genitricis, & ſemper Virginis Mariæ. Conceſſa inſuper ibi à prædicto Duce Eccleſia ſanctæ Crucis cum omnibus territorijs, & pertinentijs eius, quam Giſelpertus noſter Præpoſitus à quodam Abbate, Deuſdedit nomine, cum conſilio, & adiutorio eiuſdem Ducis emerat. Necnon & alijs Eccleſijs, & Curtibus non paucis in circuitu, iuxta quod munimina eiuſdem cœnobij continent. Quod videlicet ſanctæ Dei Genitricis Monaſterium annuente præfato Abbate, idem Dux Giſulfus tunc confirmauit tribus ancillis Dei, ideſt Gauſani Abbatiſſæ, Paneritudæ, & Garipergæ: quæ poſtpoſitis parentibus, & vniuerſis opibus ſuis, peregrinari pro Deo in partibus iſtis elegerant. Eo vtique tenore, vt quamdiu quælibet earum aduiueret, loci ipſius regimen ſine alicuius contradictione teneret. Poſt illarum verò exceſſum, & poteſtas, & ordinatio eiuſdem loci ad Monaſterij noſtri ditionem rediret. Eodem tempore ſupradictus Dux de territorio Gentianæ conceſsionem beato Benedicto ſatis liberaliter fecit. Iſte Giſulfus cępit ædificare Eccleſiam ſanctæ Sophiæ in Beneuento, quam, cum morte præuentus, explere non poſſet: Arichis, qui ei ſucceſsit, mirificè illam perfecit. Ibiq; ſanctimonialium cœnobium ſtatuens, Monaſterio ſancti Benedicti hic in Caſsino conceſsit, ſicut in ſequentibus oſtendemus.

Monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla.

Alia Giſulfi oblatio.

CAPVT VII.

PER idem tempus Carolus Mannus filius Caroli Regis Francorum, amore cœleſtis regni, regnum terrenum relinquens, Romam ad Beatum Petrum Apoſtolum deuotus aduenit; ſe ſeq; eidem Apoſtolo tradidit. Quem pręfatus Papa Zacharias clericum faciens; poſt aliquot dies huc eum ad beati Benedicti Monaſterium, Domino cum cæteris ſub regulari magiſterio

Carolus Mânus fit Monach.

rio ſeruiturum, tranſmiſit. Vbi ſub regimine prædicti Abbatis cum omni humilitate, & deuotione Domino ſeruiens, per aliquot deguit annos. Non autem videtur otioſum, ſi quantæ humilitatis in Monaſterio, quantæq; obedientiæ idem Rex fuit; litteris ad poſterorum exemplum mandemus. Denique præfatus Abbas cernens eiuſdem Caroli feruere propoſitum, volensq; iuxta tenorem Regulæ, ipſius perſeuerantiam, ſufferentiamq; cognoſcere, ſicut ſcriptum eſt: Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſunt, tentauit, illi curam paucorum ouium, quas habebat, iniungere, vt quotidie ſcilicet ad paſtum illas educeret, paſcentes cuſtodiret, paſtasq; reduceret. Quam ille obedientiam, ac ſi ex ore Domini, feruenter amplexus, ſatagebat quotidie, quæ ſibi fuerant imperata, perficere. Poſt paucos dies, cum longiuſcule paſcendas oues duxiſſet, ſubito quidam latrunculi irruentes, conabantur de ouibus illi commiſſis violenter abripere. Quibus Carolus conſtanter obuius factus, de ouibus, inquit, auferendis, quæ meæ curæ commiſſæ ſunt, nullo pacto pro meo poſſe aſſentior; de me verò quod Dominus vobis permiſerit facere, non contendo. Illi autem peruerſæ mentis homines funditus eum expoliantes, cœperunt abire. Tunc Carolus pudorem pudendorum membrorum non ſufferens, fæmoralia tantum ſua violenter ab eis eripuit. Cætera nolens contendere, patienter illos auferre permiſit. Cumq; ſeminudus ad Monaſterium reuerſus fuiſſet, interrogatus ab Abbate, vel Fratribus, rem geſtam ordine pandit. Abbas verò, vt cognoſceret ſi patientiam, quam deforis oſtendebat, gereret intus, cœpit eum vehementer increpare, eiq; tam ſegnitiem, quàm ſimulationem exprobrando obijcere. Cum ille nihil aliud ad omnia illa, niſi ſolummodo, ſe peccaſſe proteſtaretur. Iubetur ergo veſtiri, & ad commiſſam obedientiam de conſuetudine egredi. Reuertente igitur eo quadam die cum præfatis ouiculis, cœpit vna earum egerrima claudicare. Videns ergo ſe propterea non poſſe ad conſtitutam horam occurrere, eandem claudicantem ouiculam humeris ſuis impoſuit, ſicq; cum omnibus ad Monaſterium redijt. Sed inter redeundum, ouiculæ illius quam geſtabat in

1. Ioan. 4.

humeris

humeris profundi cum lotio contigit. Quod ille quondam præpotens, ille regali dignitate conſpicuus, tanta cordis patientia pertulit, tanta animi virtute tolerauit, vt nec ouiculam ob hoc depoſuerit, nec alicui, vel modicæ quidem murmurationis verbum inde protulerit. Hoc cum Abbati ab his, qui cognouerant, relatnm fuiſſet, admiratus nimiũ tantam tanti viri humilitatem, ac tolerantiam, & verè Dei ſpiritum in illo eſſe perpendens, præcepit, vt de cætero ab obedientia illa quieſceret, & ibi iuxta, hortulum prout ſciret, excoleret. Poſtmodum verò ab Aiſtulfo Langobardorũ Rege pro quibuſdam Regni ſui vtilitatibus ad fratrem ſuum Pipinum Regem in Franciam ire rogatus, eũ nullo modo Regi vellet acquieſcere, tandem annuente Abbate, profectus eſt. Ibidemq; negotio pro quo abierat impediente, aliquandiù retardatus, defunctus eſt. Cuius poſtmodum corpus idem frater eius Rex Pipinus in locello aureo poſitum, cum multis alijs muneribus huc ad ſuum Monaſterium retranſmiſit.

Caroli Manni obitus.

ADDITIO.

De Carolo Manno iſto rebusq. ab eo præclare geſtis, poſtquam in ſacro Caſsinenſi cœnobio Monaſticum induit habitum, plurima leges apud Baronium tomo nono Annalium, anno ſeptingenteſimo quadrageſimoſeptimo. De legatione verò eiuſdem ad Pipinum fratrem ſuum ad inſtantiam Aiſtulfi Langobardorum Regis nefandiſſimi, & quare ab Abbate ſuo fuerit ad eam obeundam compulſus, vide eundem Baroninm, vbi ſupra pag. 211. ad finem.

Baronius pag. 186.

Baronius pag. 211.

CAPVT VIII.

HIS quoque diebus Rachis Rex Langobardorum ad capiendam Peruſinam Vrbem cum valido exercitu pergens, eam vndiq; fortiter expugnabat. Ad quem prædictus Papa Zacharias profectus, multis precibus, ac monitis, multiſq; illi conceſſis donarijs, ad ſua illum redire coegit. Cuius idem Rex monitionum

nitionum ſollicitè reminiſcens, non multo poſt diuino afflatus inſtinctu, relinquens Regalem dignitatem, & gloriam, cum iam per annos quinque, & ſex menſes regnaſſet, Romam vna cum vxore, & filia ad Beati Petri Apoſtolorum Principis limina, deuotus aduenit. Ibiq; à præfato Apoſtolicæ ſedis Præſide Zacharia Comam attonſus, & clericus factus, Monachico etiam habitu ſimul cum vxore, & filia eſt indutus. Moxq; ad Monaſterium beati Benedicti, eodem Apoſtolico tranſmittente perueniens, & ſub regulari magiſterio inſtituendum ſe tradens, poſt religioſam ſatis, ac Deo placitam conuerſationem, ibidem vitæ finem ſortitus eſt. Extat in hodiernum diem vinea ſatis Monaſterio vicina, quæ vulgo vinea Rachiſi vocatur. Quam eundem Rachis, & plantauiſſe, & incoluiſſe nonnulli noſtrorum exiſtimant. Vxor verò illius nomine Taſia, & filia Ratruda concedente, & adiuuante præfato Abbate, Monaſterium puellarum non longè à Caſsino in loco, qui Plũbariola vocatur, proprijs ſumptibus extruxerunt, multiſq; ditatum opibus, ibi ſub magna cautela, & diſtrictione regulari vitam agentes, vltimum diem clauſerunt. Fuit autem prædictus Abbas ſextus à beato Benedicto. Temporibus Imperatorum Leonis, & Conſtantini, & Luitprandi Regis Langobardorum, Romanorum verò Pontificum, Gregorij, & Zachariæ, & Gregorij Beneuentani Ducis, atque præfati Giſulfi iunioris, qui cum præfuiſſet huic Monaſterio annis viginti duobus, defunctus eſt pridie nonas Maij, & ſepultus in porticu iuxta Eccleſiam ſancti Martini.

Rachis Lãgobardorum Rex fit Monachus.

Monaſterium Plũbariolæ.

Petronacis obitus anno 753.

Optatus Abbas ſeptimo loco à beato Benedicto ordinatus, ſedit annis quatuor. Hic fuit temporibus prædicti Cõſtantini Imperatoris, & Leonis filij eius, & præfati Ducis Giſulfi, & Stephani ſecundi Papæ. Quo videlicet tempore Aiſtulfus Langobardorum Rex, & Rauennam cepit, & Romam per tres menſes obſedit. Qua de cauſa prędictus Pontifex Franciam ire compulſus eſt ad excellentiſsimum Regem Pipinum, à quo cum magna gloria, & honore receptus, eundem Pipinum, & duos filios eius Carolum, & Carolomãnum, vnxit in Reges Francorum. Fecitq; idem glorioſus Rex vna cum prædictis ſuis promiſsionem, & conceſsionem

Stephanus Papa in Galliam proficiſcitur.

beato Petro eiuſq; Vicario de Ciuitatibus, ac territorijs Italiæ per deſignatum confinium. Alunis cum Inſula Corſica. Inde in Suranum. Inde in montem Bardonem. Inde in Vercetum. Inde in Parmam. Inde in Regium. Inde in Mantuam, & montem Silicis. Simulq́, vniuerſum exarchatum Rauennæ, ſicut antiquitus fuit. Cùm prouincijs Venetiarum, & Iſtriæ, necnon & cunctum Ducatum Spoletinum, & Beneuentanum. Eamq́; donationem propria manu ſua filiorumq́, ſuorum, multorumq; Iudicum, & optimatum ſuorum corroborauit. Demum idem Rex ſimul cum præfato Romano Pontifice Italiam veniens, & Rauennam, & viginti alias Ciuitates ſupradicto Aiſtulfo abſtulit, & ſub iure Apoſtolicæ ſedis redegit. Propter quod tunc Romanorum etiam Patritius conſtitutus eſt. Præfatus verò Abbas completo ſui temporis curſu, defunctus eſt pridie nonas Iu-
Anno 757 nij, atque iuxta prædeceſſorem ſuum, apud Eccleſiam Beati Martini ſepultus.

Hermeris Abbas octauus ſedit anno vno temporibus ſupradicti Conſtantini Imperatoris, & Leonis filij eius, &
Anno 758 Stephani Papæ ſecundi. Obijt autem 15. Kal. Auguſti, & ſepultus eſt iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti.

A D N O T A T I O.

STephanus iſte Papa ſub quo Optatus, & Hermeris Caſſinenſi Monaſterio præfuiſſe dicuntur, verè fuit tertius: ſed quia Stephanus ſecundus Zachariæ Papæ primi immediatus ſucceſſor, tres vel quatuor tantum dies in Pontificatu ſedit, hinc factum eſt, vt à pluribus omittatur, nec in ſerie Romanorum Pontificum, quamuis verè Pontifex fuerit, reponatur. Cumq. loco ipſius alius eiuſdem nominis in Apoſtolica ſede ſucceſſerit, illo prætermiſſo, hic qui verè tertius erat, Stephanus ſecundus à multis dictus eſt.

Sedit autem hic Stephanus in pontificatu annos quinque;
Anno 757 *& dies 28. migrauitq. ex hac vita 6. Kal. Maij anno ſeptingenteſimo quinquageſimoſeptimo. Sub hoc ergo Pontifice Optatus ſeptimus Caſſinenſis Abbas præfuit annis quatuor, atque ſub eodem electus eſt Hermeris huius Optati ſucceſſor, qui vno tantum anno præfuit.*

CA-

CAPVT IX.

GRATIANVS Abbas à beato Benedicto Nonus, ſedit annis quatuor menſe vno temporibus Imperatorum, quos ſupra diximus, & prædicti Aiſtulfi Longobardorum Regis. Arichis quoque Beneuentani Ducis, & Principis. De quo videlicet Arichis Donnus Herchempertus in Hiſtoria, quam de Langobardorum gente poſt Paulum Diaconum compoſuit, ita refert. Hic Arichis, primus Beneuenti Principem ſe appellari iuſsit. Cum vſque ad iſtum, qui Beneuento præfuerant, Duces appellarentur. Nam & ab Epiſcopis vngi ſe fecit, & coronam ſibi impoſuit, atque in ſuis chartis, ſcriptum in ſacratiſsimo noſtro palatio, in finem ſcribi præcepit.

Arichis Beneuētanus Princeps.

Hic intra mœnia Beneuenti templum Domino opulentiſſimum, ac decentiſsimum condidit, quod Græco vocabulo ΑΓΗΑΝ ΣΩΦΗΑΝ, ideſt ſanctam ſapientiam nominauit. Ditatumq; amplisſsimis prædijs, & varijs opibus, ac ſanctimonialium cœnobium ſtatuens, germanamq; ſuam ibidem Abbatiſſam efficiens, cum omnibus omninò pertinentijs, & poſſeſsionibus eius, id ſub iure beati Benedicti in monte Caſsino tradidit in perpetuum permanſurum. In quo videlicet templo, ſanctorum martyrum duodecim Fratrum corpora, diuerſis in locis per Apuliam, in quibus, & decollati fuerant quieſcentia, honorabiliter allata, ad tutelam, & honorem patriæ, in ſingulis capſis pariter ſub vno altare recondidit. Poſtmodum verò corpus prætioſi martyris Mercurij, necnon & aliorum tam martyrum, quàm confeſſorum numero triginta, & vnum, ſancta corpora ex diuerſis Italiæ partibus per tempora diuerſa adeptus: ibidem nihilominus attulit, & per diuerſa altaria in circuitu maioris altaris ſatis reuerenter locauit. Vbi dum maxima deuotione (quoniam vicinum, loco illi, palatium erat) frequentem conſuetudinem in oratione pernoctandi haberet, fertur, quadam nocte oranti illi ſanctos duodecim Fratres apparuiſſe, eumq; pariter inclinatis amicabiliter vultibus.

Eccleſia S. Sophiæ de Beneuento.

tibus ſalutauiſſe. Quos dum toruó nimis aſpectu, exteros quoſlibet eſſe exiſtimans, qui nam illi eſſent, qui nocturno tempore ſanctimonialium clauſtra ſic audacter ingredi pręſumpſiſſent, inquireret; illi leniter arridentes: Nos, inquiũt, ſumus O, Princeps, quos tua deuotio per diuerſa loca repertos, ſummo huc ſtudio detulit. Quod nobis quidem, quam bonum, & quam iocundum: tibi autem quam ſit diuina pietate proficuum: vltima dies oſtendet. Et his dictis ſubito Principi viſio, quæ videbatur diſparuit. In quo etiam Monaſterio Eccleſiam ſancti Modeſti, quam nuper intra eandem Ciuitatem quidam Leonianus conſtruxerat, eiq́; omnem ſuam ſubſtantiam per chartulam offerens in arbitrio præfati Principis illam reliquerat, ipſe per ſuum præceptum poſtmodum cum omnibus eius pertinentijs obtulit, & confirmauit. Depoſitus eſt autem prædictus Abbas
Anno 762 11. Kalend. Septembris, & ſepultus in porticu Eccleſiæ ſancti Martini.

CAPVT X.

Anno 769 TOMICHIS decimus Abbas, ſedit annis ſex, menſibns quinque, & diebus vigintiuno obijt octauo Kal. Februarij. Huius temporibus, vir quidam nobilis, atque ditiſsimus Beneuentanæ Ciuitatis, Leo nomine, ſe ipſum & omnia ſua, tam mobilia, quàm immobilia in hoc Monaſterio tradidit. Eiuſdemq́; oblationis chartulam propria manu ſcriptam ſuper corpus ſancti Benedicti, in præſentia præfati Abbatis Tomichis, & vniuerſorum Fratrum poſuit. Et ſeruos quidem, & ancillas ſuas omnes, primitus per chartulam libertate donauit. Poſtmodum verò eoſdem omnes, ita vt liberi erant, ſimul cum turtibus proprijs, & cum omnibus pariter, quæ ipſi poſsidere videbantur, ſub prædicti Monaſterij poteſtatem redegit. Conditione videlicet huiuſmodi, vt ſinguli eorum quatuor per menſem operas, vbi neceſſarium eſſet Monaſterio facerent. Res ſuas, ſiue ſubſtantias, nulli omninò, niſi inter ſe vendere, aut donare illis liceret. Res eorum, qui ſine

liberis

liberis defuncti fuiſſent in Monaſterij ditionem tranſirent. Pueros tamen, ſiue puellas eorum alicui ad ſeruiendum tradere (vtpote liberos) Monachis fas non eſſet. Curtium autem, & ſeruorum illius nomina, & numeros, ſummatim hic, præter cætera annotare curauimus. Curtis Gaydepert Presbyteri. Adelpert cum quatuor filijs, & vxoribus eorum. Bonecauſus cum quatuor filijs, & vxoribus eorum, ac filijs. Grimoaldus cum quatuor filijs, & vxoribus, ac filijs eorum. Ciminulus cum vxore, & filijs. Vrſus cum vxore, & filijs. Fuſcari cum vxore, & filijs. Curtius Griſi. Landulfus cum Arniperto filio ſuo, & filiaſtris duobus. Bonitus cum tribus filijs, & vxoribus eorum. Curtem Cerbuli Presbyteri. Leoaldus cum quatuor filijs, & vxoribus, ac liberis eorum. Agenulfus nepos eius cum filijs ſuis. Deſiderius cum tribus filijs. Baſſacius cum tribus filijs, & Genere vno. Curtem Lupi. Sadipertus cum filio, & Genero ſuo. Sico cum filio ſuo, & vxore ipſius. Stephanus cum filijs duobus. Formoſus cum tribus filijs ſuis. Curtem Lupi pictari. Maurus cum quatuor filijs. Ioannes cum tribus filijs ſuis. Curtem Dulciperti. Boneriſius cum filio ſuo, & vxore eius, ac filijs. Tres filij Ragenolfi cum vxoribus, ac filijs eorum. Curtem Erſemari. Bonus. Adelchis. Maio. Bonulus. Ioannes. Vrſus. omnes iſti cum vxoribus, ac filijs eorum. Rozzius cum quatuor filijs ſuis, ideſt Leone, Stephano, Sellitculo, ac Ciminulo, cum vxoribus, & filijs ſuis. Adelgarius cum filio vno, & Generis duobus. Præter hæc autem, vnum Caſale ſuum, qui dicitur Pantanum, prope Beneuentum, conceſſit cuidam Amitæ ſuæ in vſus proprios diebus vitæ ipſius, cum ſeruis de Abellino, & de Tranſmonte, ad ipſum caſale pertinentibus. Eo tenore, vt poſt mortem illius omnia redirent in ius Monaſterij huius, ſicut cætera, quæ ſupradicta ſunt.

Poto Abbas vndecimus, ſedit annis quatuor, menſibus quinque. Hic ædificauit deorſum Eccleſiam paruam in honore ſancti Benedicti, in eo loco, vbi nunc eſt Eccleſia ſancti Germani. Fecit etiam alteram Eccleſiam in honore ſancti Michaelis Archangeli ad radices alterius montis, in loco ſatis amæno, vbi nunc eſt Oliuetum Monaſterij huius.

Eamq.

Eamq; & picturis inſignibus , & carminibus iu gyro decorauit honeſtis . Ex quibus hic aliquanta , quæ vix præ vetuſtate valuimus legere , deſcribemus . Principia igitur illorum, poſt aliquanta, quæ legi non poterant. Hæc continebant de ſitu, & habitudine loci .

Ore truces vlulare lupi ſub nocte ſilenti
Alopicesq. olidæ dudum gannire ſolebant
Implexisq. vrſi diro cum murmure villis
Setigeriq. Apri . . . & poſt pauca .
Dama fugax pauidiq. ſimul diſcurrere cerui ,
Optimus at poſtquam Poto ſacra ſepta regenda
Suſcepit, vigili ſtudio pater . . Itemq; poſt pauca
Quin Regi altithrono vaſtum, qui continet orbem
Cui citè Cœlicolæ comportant nuntia iuſſi ,
Addidit hoc magni Michaelis nomine templum .
Sanguine rubentem cœlo, qui depulit hydrum ,
Iſdem ſed celeri prauentus morte Sacerdos
Inde dicatam Aram pariterq. reliquit Aſylum, &c.

Anno 773 Defunctus verò eſt idem Abbas 3 .Kalen. Iulij, & ſepultus iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti.

CAPVT XI.

THEODEMAR duodecimo loco a beato Benedicto Abbatiam ſortitus , ſedit annis decem , & nouem . Fuit autem temporibus Imperatoris Leonis , qui & Zacharis , & Constantini , & Hirenæ matris eius , atque Adriani Papæ . Principum autem Beneuentanorum , præfati

Templum ſanctæ Mariæ de Turribus. 3 Arichis, & Grimoaldi filij eius . Hic iuxta prædictam Eccleſiam ſancti Benedicti , quam prædeceſſor ſuus fecerat , conſtruxit pulchro opere templum in honore ſanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ . Super ipſum videlicet fontem vnde lyris fluuius procedit . Cuius templi fabrica quadrifida, in duodecim eſt columnis erecta. Ita vt per vnamquamque faciem quatuor columnæ conſiſtant . ſuper quas turris altior à ſubiectis porticibus eſt leuata. Alijs quatuor

turri-

turribus per ſingulos angulos eiuſdem porticus circa eandem turrim erectis. Quod videlicet templum plumbeis laterculis coopertum, & figuris pulcherrimis,& verſibus optimis adornauit. Quodq; his præcipuum eſt: omnium fere Apoſtolorum, & multorum Martyrum,Confeſſorumq; magnificis pignoribus compſit. De prædictis autem verſibus, quatuor tantum, qui à foris in circuitu medianæ turris deſcripti ſunt hic ponere placuit.

Sublatis tenebris, quia per te mundus habere,
Lumen promeruit Virgo, & ſanctiſsima Mater.
Celſa tibi iccirco conſurgunt templa per orbem,
Et merito totis coleris celeberrima terris.

Eccleſiam quoque ſancti Michaelis Archangeli, quam indedicatam à prædeceſſore ſuo relictam prædiximus, cum omni honorificentia dedicari fecit, ibiq; iuxta clauſtrum, & habitacula nonnulla conſtruxit.

CAPVT XII.

HVIVS temporibus Carolus Magnus filius Pipini, inuitatus ab Adriano Papa, cum valido Francorum, Alamannorum, atque Saxonum exercitu venit ſuper ciuitatem Papiam, propter Deſiderium ſæuiſſimum Regem Langobardorum, qui ciuitates ſancti Petri inuaſerat. Eamque per ſex continuos menſes obſidens, cepit. Cunctumq; ſibi Langobardorum Regnum victorioſiſſime ſubdens, Pipino filio ſuo contradidit. Prædictum verò Deſiderium ſecum in Franciam aſportauit. Anno Domini ſeptingenteſimo ſeptuageſimoquarto. Interim vero cum Papiam obſideret, amore Principis Apoſtolorum,in ipſo ſancto Paſchali Sabbatho, Romam cum multis Epiſcopis, Abbatibus,atque Iudicibus venit. Et celebrata ibi Paſchali feſtiuitate, à prædicto Papa commonitus, ſimul atque rogatus eſt, vt donationem illam, quam genitor eius Pipinus, vna ſecum Beato Petro, eiuſq; Vicario Donno Stephano Papæ dudum fecerat,adimpleret in omnibus.Cuius poſtulationibus idem

Carolus Magnus Italiam venit.

Anno 774

H Rex

Rex annuens, bono, ac libenti animo aliam donationis promiſſionem ad inſtar prioris deſcribi præcepit per Etherium Notarium ſuum: eamq; propria manu Rex ipſe corroborans,& vniuerſos Epiſcopos,& Abbates, Duces etiam & Graphiones, ac plures, qui ſecum venerant honoratos, ibi ſubſcribere faciens, ſuper altare Beati Petri, manu propria poſuit. Et tam ipſe Rex, quàm & vniuerſi magnates eius,id ſe in perpetuum conſeruaturos Beato Petro, & eius Vicarijs, ſacramento terribili firmauerunt. Poſtmodum verò præfatus Rex vna cum Pipino filio Beneuentum perrexit cum magno exercitu ſuper Arichis, quem ſupra iam memorauimus. Qui erat Gener prædicti Deſiderij Regis. Cum quo idem Carolus diuerſis, ac varijs euentibus dimicans, demum arctatus Arichis, & coronam ſuam, & maximam partem theſauri, necnon & geminas ſoboles, Grimoaldum ſcilicet, & Adelgiſam eidem Carolo obſides, pacis, gratia tradidit. Hic Francorum metu perterritus ciuitatem nouam Beneuento addidit. Salernum quoque inter Lucaniam, & Nuceriam antiquitus conditam mirifice reſtaurauit. Præfatus verò Rex proſpere à Beneuento reuertens, cauſa orationis huc ad beatum patrem Benedictum aſcendit. Seq; tam ipſi, quàm vniuerſis hic degentibus, ac Deo ſeruientibus Fratribus commendauit. Tuncq; ab hoc primum Rege præfatus Abbas præceptum confirmationis de tota hac terra recepit. Alio etiam præcepto prædictus Rex confirmauit ſancto Benedicto, Monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla, & ſanctæ Mariæ in Plumbariola, & ſanctæ Sophiæ in Beneuento, & cętera, quę tunc temporis videbatur habere. Necnon & vniuerſas aquas, cum ripis vtriuſque partis, vbicumque fuiſſent terris huius Monaſterij iunctæ: ſed auctoritatem dedit, vt Monachi iuxta tenorem ſanctæ Regulæ Abbatem ſibi abſque alicuius præiuditio, ſeu violentia eligerent. Ad hunc Abbatem idem Carolus per Aldegarium Epiſcopum litteras à Francia deſtinauit. Rogans, vt aliquot ſibi de Monaſterio Beati Benedicti Monachos ad oſtendendam in illis partibus regularis diſciplinę normam, tranſmitteret. Quod & fecit mittens illi etiam Regulam, & Hymnos, qui tunc ex traditione regulæ in

Theodemar Monachos in Galliam mittit.

in hoc Monaſterio canebantur. Pondus quoque librę panis, & menſuram vini, necnon & menſuram calicis, quam in mixto ſeruitores debent accipere. Et vniuerſam conſuetudinem, quæ in loco tunc temporis habebatur, in ſcriptis ei tranſmiſit.

CAPVT XIII.

HIS temporibus vir quidam de gente Anglorum mutus cum quibuſdam propriæ gentis ſocijs ad limina venit Apoſtolorum. Inde cum ſocios ad memoriam Beati Michaelis Archangeli, quæ in monte Gargano ſita eſt, properare conſpiceret, ſimul cum eis iter arripiens, venit ad hoc Monaſterium. Cumq; ad Oratorium ingreſſi ante corpus ſanctiſſimi Patris Benedicti, orationis gratia ſe pariter proſtrauiſſent, cæteri poſt modicum ab oratione ſurgentes, eundem quoque, vt ſurgeret, ſecumq; recederet pulſare cæperunt. Verum ille cœleſti viſitatione compunctus, gemitibus cordis, mentiſq; vocibus, prout poterat, atque ſciebat orationem protelans, Beati Patris Benedicti auxilium pectore fidiſſimo implorabat. Cùm ecce poſt non integram horam de loco ſe, in quo proſtratus fuerat erigens (Benedictus, & mirabilis Deus) recepto auditu, pariter, & loquela, non ſolum in lingua patria, hoc eſt Anglica, ſed etiam in Romana cœpit abſolutiſſime loqui. Miraculum.

CAPVT XIV.

HVIC Abbati prædictus Arichis Princeps; conceſſit partes maiores in territorio Gentianæ, ſuper id, quod Giſulfus Dux, iam Petronaci Abbati conceſſerat. Sequenti etiam tempore Grimoaldus filius eius (quem Carolò obſidem datum præmiſimus) eiuſdem Regis conceſſione poſt patris obitum Beneuentum remiſſus, & Princeps effectus, per præceptum donationis conceſſit ſancto Benedicto, vniuerſa domnicalia

ſua, cum ſeruis, & ancillis in eodem territorio Gentianæ, & cellam ſancti Agapiti; portum quoque Traiectenſem, & Vulturnenſem, necnon & totam piſcariam de ciuitate Leſina, vna cum ipſa foce ſua. Per idem tempus Hildebrandus quoque Spoleti Dux obtulit in hoc Monaſterium Curtem, quæ dicitur Caſtrillanum, cum omnibus pertinentijs eius, in Comitatu Pinnenſi, & Oliuetum in Tronto, loco qui dicitur Turri. In comitatu verò Marſorum, loco qui Paternus vocatur, Curtem quingentorum ſimul modiorum, & familias multas cum omnibus earum, necnon & aliquot piſcatores in lacu Fucino, cum portu ipſius lacus vocabulo ad Reſtina; ſed & Gualdum ſuum nomine Cuſanum. Quidam etiam vir diues Vvacco nomine Beneuentanus Gaſtaldeus in expeditione conſtitutus, obtulit in hoc ſancto Cœnobio filium ſuum nomine Vvachipertum, cum rebus inferius deſignatis. Caſale in Trane, vbi dicitur Cimilianum, caſale in Trepucio, caſale in Ariano, caſale in Virgilie, caſale in Terranea: aliud in Vicarium, aliud in Coſtra cum Olиueto, aliud in Culmo, aliud in Genne, aliud in Montenigro, & in Maſſa, & ad Ripam, & Innoceto, & in Corneto: in Tamaro, in Latiniano, in Marſico, in Treiicio, in finibus Potentiæ, & caſale in ſancta Agnete. Caſam verò ſuam intra ciuitatem, iudicauit Tarſiæ vxori ſuæ, in vita dumtaxat ipſius. Seruos autem ſuos, & ancillas omnes, libertate donauit, ſub ditione tamen, & tutela Monaſterij huius, ita vt per ſingulos, ſingulas operas annualiter, vbi noſtri ordinati præciperent, exercerent.

CAPVT XV.

Paulus Diaconus fit Monachus Caſſini.

HVIVS tempore Paulus Diaconus ſupradicti Regis Deſiderij Notarius, poſt captionem ipſius Deſiderij, & Arichis Beneuentani Principis obitum, ad hoc Monaſterium venit, & ſanctæ ſibi religionis habitum induit. Quis autem, vel qualis, vel vnde Donnus Paulus hic fuerit, non eſt ab re perſtringere. Iſte ſiquidem ex Langobardorum gente originem duxit. Eius namq; ab auus Leupichis nomine, eo tempore quo primum in

in Italiam Langobardi ingreſſi ſunt, cum eis venit. Cuius Pauli pater nomine Vvarnefrid, mater Theodelinda fuit. Qui à puero diſciplinis liberalibus eruditus, maximum in curia Deſiderij Regis ob ſuam induſtriam familiaritatis locum obtinuit, atque Aquileienſis Patriarchij Diaconus extitit. Hic poſt captam (vt ſupra diximus) Papiam, cum Regi quoque Carolo pro ſua prudentia admodum charus, & familiaris effectus eſſet: ac non multo poſt accuſatus apud eundem Regem fuiſſet à quibuſdam inuidis, quod eum propter fidelitatem Deſiderij domini ſui voluiſſet occidere; fecit eum idem Rex comprehendere, & coram ſe adduci. Quem cum interrogaſſet, vtrum vera eſſent, quæ ſuper morte ſua de eo dicerentur; conſtanter reſpondit, ſe pro certo fideliſsimum domini ſui fuiſſe, & in eadem ſe fidelitate cum vita perſeuerare. Ad hæc Rex ſubito ira ſuccenſus, præcepit eum manibus ſine mora priuari. Sed mox in ſe reuerſus, & reminiſcens ſagacitatis eius, atque prudentiæ; ſuſpirans, ait, & ſi eius manus abſcindimus, vbi tam elegantem ſcriptorem reperiemus? Et ait Proceribus aſſiſtentibus ſibi, dicite, quid ſuper hoc vobis videtur: at illi. Iubete, inquiunt, vt eruantur eius oculi, ne aliquando aliquas alicui contra vos litteras dirigat; & vbi, vel quando, ait Rex, tam inſignem Hiſtoriographum, aut Poetam inuenire valebimus? Illi vero videntes circa illum Regis compaſſionem, ac beneuolentiam: ſuaſerunt tandem, vt in Diomedis inſulam, quæ hodiè à tribus montibus Tremiti dicitur, eum exiliaret. Factumq; eſt, vbi cum per aliquot annos exul manſiſſet, homunculus quidam, qui ei propter Deum obſequium faciebat, clam illum de ipſa inſula expulit, & cum eo pariter Beneuentum perrexit. Quo viſo Arichis, qui filiam præfati Deſiderij Regis Adelpergam nomine vxorem habebat, valde tam ipſe, quàm eadem eius coniux gauiſi ſunt: eumq; ſecum in palatio honorificentiſſimè retinuerunt. Quo videlicet tempore vtrumque palatium, quę idem Princeps, vnum in Beneuento, alterum in Salerno nobiliter conſtruxerat: præfatus Paulus verſibus luculentiſsimis exornauit. Ejuſdem etiam Adelpergæ rogatu, in Hiſtoria Romana, quam Eutropius breuiter compoſuerat,

Inſula Tremiti, vnde ſic dicta.

plurima hinc inde de hiſtorijs Eccleſiaſticis addidit. Ad vltimum verò duos libellos à tempore Iuliani Apoſtatæ, in quem ipſam hiſtoriam Eutropius terminauerat, vſque ad tempora primi Iuſtiniani Imperatoris. eidem annexuit. Necnon & vniuerſas ferè annalis cõputi lectiunculas rithmice compoſuit. Defuncto autem Arichis, mox ad hoc Monaſterium, vt ſupra diximus, properauit, & factus Monachus, non pauco ibi tempore vixit. Rogatusq; à prædicto Abbate, vel Fratribus, expoſitionem ſuper Regulam ſancti Benedicti valde vtiliſſimam edidit. Vbi multa de veteri huius loci conſuetudine neceſſaria teſtatur. Nonnulla etiam alia ſcripta eleganti ſtylo compoſuit, inter quæ verſus quoque reciprocos, & hymnos de ſingulis Beati Benedicti miraculis ſatis diſerto ſermone conſcripſit. Ad hunc præfatus Carolus Rex, qui eum exiliari iuſſerat, audito, quod in hoc loco Monachicum habitum aſſumpſiſſet, plurimum illi congratulans, ſatis affabiles, & iocundas litteras metrice compoſitas miſit. De quibus aliquot hic verſus inſerere libuit. Ait enim poſt aliquanta, chartulam ſuam alloquens.

Verſus Caroli Magni ad Paulum Diaconum.

Hinc celer egrediens facili mea charta volatu
Per ſiluas, colles, valles quoque perpete curſu.
Alma Deo chari Benedicti tecta require,
Eſt nam certa quies feſſis venientibus illuc.
Hic olus hoſpitibus, piſcis, hic panis abundat:
Pax pia, mens humilis, pulchra, & cõcordia fratrum,
Laus, amor, & cultus Chriſti, ſimul omnibus horis:
Dic patri, & ſocijs cunctis: Saluete, valete.
Colla mei Pauli gaudendo amplecte benignè:
Dicito multoties ſalue pater, optime ſalue. & reliqua.

Cui ſimiliter idem Paulus verſificè reſcribere, & gratias pro viſitatione, & ſalutatione ſua, cunctorumq; Fratrum referre maximas ſtuduit. Iam verò ætate maturus vitæ huius curſus expleuit; & in clauſtro Monaſterij iuxta capitulum honorabiliter eſt ſepultus. Hoc tempore pulchro ſatis opere conſtructa eſt Eccleſia ſancti Vincentij, quæ appellatur maior, in loco ſupradicto, iuxta Vulturnum, à Ioſue Abbate eiuſdem loci. Præfatus autem Abbas Theodemar.

demar defunctus nonis Iunij, ſepultus eſt iuxta Eccleſiam ſancti Martini. Anno 791

CAPVT XVI.

GISVLPHVS Abbas Tertiuſdecimus à Beato Benedicto, ordinatus tēpore Adriani primi anno Domini ſeptingēteſimo nonageſimoſecundo, præfuit annis viginti vno. Hic ex nobili Beneuentanorum Ducum prolapia d ucens originem, mox vt Abbas effectus eſt, cæpit ſatagere, qualiter poſſet ad vtilitatem Fratrum, quorum tunc maxima deorſum pars morabatur, tam Eccleſiæ, quàm reliquarum officinarum anguſtias ſpatiare. Incitabat etenim illum ad hoc, & loci amænita s, & opum copia non paruarum. Simul etiam arcta, & ardua montis habitatio, iam non erat ſufficiens tam numeroſæ multitudini Fratrum. Itaq; cuidam Garioald, qui eiuſdem loci poſt eum curæ fungebatur officio: mandauit, vt ſuper hoc negotio omni ſtudio ſtudeat, & vt eum locum, vbi prius à Potone Abbate, Eccleſia parua ſancti Benedicti conſtructa fuerat, ad ædificandas Monaſterij officinas aptare protinus debeat. Quod ille imperium promptus arripiens, quoniam inſtar paludis totus ille locus carectis, aquiſque ſtagnabat, multis terræ ruderibus, ſaxorumq; aggeribus, vniuerſa repleuit. Atque amplam Baſilicam in loco prioris paruulæ, in honore Domini Saluatoris opere ſatis pulchro conſtruxit. Quæ videlicet Baſilica marmoreis baſibus, & columnis viginti quatuor hinc inde ſuffulta, & amplius porticibus circumſepta, habet in longitudine cubitos octuaginta duos. In latitudine quadraginta, & tres. In altitudine viginti octo. Deſuper autem ſatis mirifice trabibus, tabulisq; cipreſsinis eſt laqueata, ac tegulis cooperta. Parietibus in circuitu figuris pulcherrimis inſignitis, iam verò pauimenti opus, quàm ſpecioſum, quàm ſolidum, quàm variorum lapidum ſit diuerſitate conſpicuum, & circuitus chori, quàm ſit pulchris, ac magnis marmorum tabulis ſeptus, in promptu videntibus eſt. In Ab- Anno 792

ſida porrò eius Baſilicæ mediana ad quam per gradus ſeptem aſcenditur, conſtituit altarium, vt diximus in honore Domini Saluatoris. In dextera autem altarium ſancti Benedicti. In ſiniſtra verò altarium fecit ad honorem ſancti Martini. Ante eandem verò Baſilicam fecit atrium longitudine cubitorum quadraginta, latitudine ſimili, & in marmoreis illud columnis numero ſexdecim vndique verſus erexit, atque in circuitu ipſius lapides canales iuxta pauimentum, vnde ſemper aqua decurreret, poſuit. Porrò à parte Orientali eiuſdem atrij in conſpectu Eccleſiæ abſidam fecit, & altarium ibi ſancti Michaelis conſtituit. In medio verò ipſius campanarium valde pulcherrimum ſuper octo magnas columnas erexit. Ex vtraque autem parte eiuſdem Eccleſiæ diuerſorum officiorum multas, & maximas, atque pulchras, tam ad ſuas, quàm ad Fratrum vtilitates officinas efficiens, totum etiam Monaſterij ſpatium, propter aquarum exundantiam, magnis ſaxorum tabulis ſtrauit.

CAPVT XVII.

Eccleſia ſancti Benedicti ampliatur, & ornatur.

SVRSVM etiam præfatus Abbas non ſegnius ſe exercens, aliquot ibi habitacula decenter conſtruxit. Eccleſiam quoque, vbi Beati Benedicti corpus eſt reconditum, quoniam parua erat, ex toto ampliorem efficiens, tectumq; ipſius vniuerſum, cipreſſinis contignatum lignis, plumbo cooperiens, diuerſis illam ornamentis, tam aureis, quàm argenteis decorauit. Super altare ſiquidem ſancti Benedicti argenteum ciborium ſtatuit: illudq; auro ſimul, & ſmaltis partim exornans, cætera eiuſdem Eccleſiæ altaria tabulis argenteis induit. In loco etiam, qui vallis lucis dicitur, Eccleſiam in honorem ſancti Angeli conſtruxit. Necnon & Eccleſiam ſancto Chriſti martyri Apollinari, in loco qui tunc temporis Albianus vocabatur; nunc verò ex eiuſdem martyris nomine ſanctus Apollinaris dicitur, ſtatuit. Fuit autem temporibus Beneuentanorum Principum præfati Grimoal-

di

di filij Arichis, & alterius Grimoaldi cognomine Theſaurarij. Romanorum autem Pontificum Adriani, & Leonis Tertij, videlicet, cui oculis, & lingua à Romanis priuato, omnipotens Deus mirabiliter, & viſum reſtituit, & loquelam. Imperatorum verò ſupradictorum Conſtantini, & Hirenæ. Huic prædictus Princeps Grimoaldus præcepto ſuo firmauit omnes fœminas liberas, quæ ſeruis huius Monaſterij fuerant copulatæ, à tempore primi Giſulfi vſque ad eam diem, cum filijs, & filiabus, & vniuerſis eorum. Alio quoque præcepto conceſſit in hoc loco Monaſterium ſanctæ Mariæ in Banze, quod ſitum eſt in finibus Acerenciæ, cum ſeruis, & ancillis, atque colonis, & cum omnibus ex integro poſſeſſionibus, ac pertinentijs eiuſdem Monaſterij. Eodem tempore ſupradictus Vvaco Beneuentanus obtulit in Eccleſia ſancti Benedicti, quam ipſemet in iure proprio intra ciuitatem Beneuentanam ad portam Rufini conſtruxerat: omnia ſua, ideſt caſam propriam eidem Eccleſiæ coniunctam cum omnibus pertinentijs ſuis. Caſale in ſeptinio: caſale in ſancto Angelo ad pecte: hæreditatem in Salerno: caſale in Caudis: caſale in Forcle: caſale ad ſanctum Ianuarium cum ſeruis, & ancillis: oliuetum in Ariano: molendina ſua in fluuio Sabbatho: quinque pueros clericos, cum ſeruis quamplurimis, præter multos alios, quos liberos dimiſit. Eo tamen tenore, vt ſemper ſub ditione prædidicti Monaſterij manerent. Iterum aliam caſam intra Beneuentum, vbi ipſe manebat ſimul cum curte ſua, & coquina, & aliam caſam nouam iuxta plateam, vbi eſt ſancta Archellais cum curte, & pertinentia ſua. Caſale ſub Apice, & Toroniano erga fluuium Arbi: caſale in Autiano, & Ceppaluni: campum nepetarum: caſale in croſta cum olineto. Obtulit etiam idem Vvaco in Eccleſia ſancti Benedicti, quæ ſita eſt in Liburia loco caſa Gentiana: campum de Porcari: pratum quoque, quod dicitur Porcile, & duodecim familias ſeruorum cum omnibus ex integro illorum pertinentijs, commanentes in vico, qui vocatur Baluſanu. Alios etiam ſeruos, & ancillas ſuas in prædicta caſa Gentiana habitantes cum vniuerſis omninò rebus illorum. Hæc autem omnia ex integro, ſimul cum prædictis Eccleſijs obtulit

Leo Papa Tertius.

tulit in hoc Beati Benedicti cœnobio : dimiſſa medietate horum omnium vſufructuario vxori ſuæ Taſiæ in vita dumtaxat ipſius. Sub his quoque diebus vir quidam Colo nomine de territorio Calazzano obtulit in Eccleſia ſancti Martini cella huius cœnobij, quæ ſupra Vulturnum ſita eſt, integram curtem ſuam in loco, qui dicitur Adicianum, cum omnibus ad ſe pertinentibus rebus, tàm in monte, quàm in plano, ſimiliter etiam Maximus quidam de prædicto territorio, obtulit Beato Benedicto omnem ex integro ſubſtantiam ſuam in ſupradicto loco ſancti Martini. Hic Abbas fecit libellum quibuſdam hominibus de Termule, de omnibus rebus ſancti Benedicti, quas ibi poſſidebamus, pro cenſu quatuordecim ſolidorum, & medietate totius paſtionis. Huius Abbatis temporibus factum eſt Breuiarium de cellis de Marca. Qui depoſitus 9. Kal. Ianuarij, ſepultus eſt iuxta Eccleſiam Beati Benedicti, ante capitulum, introeun-
Anno 813 tibus in Eccleſia ad læuam.

CAPVT XVIII.

APOLLINARIS Abbas quartodecimo loco in Abbatiam prælatus, ſedit annis quindecim. Fuit autem temporibus Romanorum Pontificum Paſchalis, & Eugenij, & Siconis, qui eodem anno Beneuenti Princeps effectus eſt. Fuit creatus anno Domini octingenteſimo deci-
Anno 813 motertio. De hoc ſanctiſſimo viro celebris fama eſt, & ſeniorum noſtrorum atteſtatione firmata. Quia cum quadam die neceſſitate cogente ad Monaſterij poſſeſſiones viſendas eſſet egreſſus, neceſſe illi fuit Lirim fluuium tranſuadare. Sed cum nauis deeſſet, qua tranſire potuiſſet, vir Dei fide repletus, ſalutiferæ crucis ſe ſignaculo muniuit, & ad fluminis oram accedens, ita vt erat indutus, & calciatus, in eum intrauit: ſicq; ad vlteriorem ripam miro modo, Apoſtoli Petri exemplo, ſiccis pedibus eſt aduectus, vt non ſuper aquas ambulaſſe, ſed ſuper aridam terram crederetur. Sub huius Abbatis diebus, quidam vir nobilis nomine Ar-

nipertus

nipertus natione Compſanus obtulit Beato Benedicto curtes ſuas in diuerſis locis, numero quinque, cum omnibus omninò pertinentijs earum, tàm mobilibus, quàm immobilibus, & cum ſeruis, & ancillis quamplurimis: necnon & tunicam vnam cum liſta aurea, & circellos de auro, & liſtam vnam auream cum margaritis, & fibulatorium nihilominus aureum, cum medietate omnium mobilium ſuorum; ſed & clericus quidam nomine Daniel, natione Tarentinus, nobili genere ortus, ad extrema veniens, & ſeipſum, & omnia ſua cum plurimis ſeruis, & ancillis apud Aquinum, & apud ipſam cellam ſancti Gregorij, quæ in ipſius vicinia ſita eſt: per chartulam oblationis huic Monaſterio tradidit. Vnde nonnulli noſtrum nunc vſquequaque credant de prædictis eiuſdem Daniel ſeruis, eos, quos hodieq; habemus famulos propagatos. Similiter etiam Dachenaldus quidam Capuanus genere, obtulit in hoc Monaſterio vniuerſam omninò ſubſtantiam ſuam, in loco, qui dicitur Cannetum, & per alia diuerſa loca Comitato Calazzano, cum terris & colonis, atque animalibus diuerſis, & omnibus tàm mobilibus, quàm immobilibus ſuis. Rodegarius quoque Gaſtaldeus Beneuentanus fecit hoſpitale iuxta Beneuentum de proprijs rebus ſuis, vbi obtulit, & caſas ſuas intra ciuitatem, & Eccleſiam ſancti Saluatoris, quæ ſita eſt foris caſam maiorem, & molendinum in loco Taſſile, necnon & decimam omnium rerum ſuarum, & conſtituit illud ſub hoc Monaſterio. Per idem tempus Tranſemundus quidam nobilis de Beneuento, obtulit in hoc Monaſterio caſas ſuas intra Beneuentum: caſalē quoque, quem poſsidebat in loco ad Pantanum, rebus Monaſterij noſtri coniunctum: aliud caſale in Valle de caudis, vbi dicitur Lardecene: caſale in Forinum: caſale in finibus Aliphanis, vbi dicitur Vulcanum, cum omnibus pertinentijs eorundem caſalium. Seruos etiam ſuos omnes liberos ſtatuens, tres per menſem operas noſtris ordinatis in loco, quo habitant, exercere conſtituit. Sed & Dacopertus quidam Capuanus genere, obtulit Beato Benedicto caſale ſuum in loco qui Colimniana vocatur, cum caſis, & cortaneis, & omnibus ex integro pertinentijs eius.

De

ADNOTATIO.

DE ſancto Apollinari iſto agit Deſiderius Caſſinenſis Abbas, qui & Victor tertius dictus eſt lib. 1. Dialog. dicens. Res valde, & noua quam narrō, ſeniorum noſtrorum aſſertione roborata de Reuerēdiſſimo viro Apollinari Abbate noſtri Monaſterij, cui Deo fautore, licet indignus, deſeruio. Cuius ſanctitas, benignitas, largitas omnibus penè in hac prouintia commorantibus lucidiſſimè patuit. Qui dum quadam die neceſsitate cogente prædia requireret Monaſterij, venit ad fluuium Lirim: cumq. nauis deeſſet, qua fluuium tranſire potuiſſet, plenus fide, ſignaculo ſanctæ Crucis ſe muniens, acceſſit ad oram fluminis, atque vt erat illud ingreſſus, ita ſicco veſtigio ad alteram ripam venit, vt nec calciamenta quidam ipſius madefacta viderentur. Animaduerte precor quantæ ſanctitatis, quantæq. religionis, ac meriti apud omnipotentem Dominum iſte vir extitit, cui adhuc pondere grauato corporis; conceſſum eſt ſuper liquidum elementum, quaſi ſuper aridam ambulare: vt videlicet Apoſtolorum Principi ſimilis hoc in facto habeatur, cum ſuper vndas, iubente Domino, ſicco veſtigio gradiebatur. hæc Deſiderius.

CAPVT XIX.

PORRO Radechis Compſanus Comes, qui interfecto Grimoaldo, prædictum Siconem Principem conſtituerat: non multo poſt pœnitentia ductus, relicto ſæculo ceruitenus catena ligatus, huc ad beati Benedicti cœnobium ſe contulit. Cuius nimis auſteræ pęnitentiæ diabolus condolens, & inuidens: multis audientibus circa Monaſterij clauſtra ſæpiſſime clamitabat. Heu me, heu me Benedicte, cur me ſic inſtanter perſequeris? non ſufficit tibi, vt me ipſum hinc expelleres; inſuper & meos fideles vndecumque tibi vendicare non deſinis. Iſte Sico cum diù Neapolim obſediſſet, & afflixiſſet, tandem ſancti martyris Ianuarij corpus auferens, Beneuentum detulit, & cum ſanctis Feſto, & Deſiderio, in ipſo Epiſcopio hono-

Tranſlatio ſancti martyris Ianuarij.

honorabiliter recondidit, ſicut in hiſtoria Erchemperti refertur. Anno 817

Quarto huius Abbatis anno, Ludouicus Imperator, qui cognominatus eſt almus, vel ſanctus, filius Caroli Magni. (Ludouicus Imperator.) Quarto anno imperij ſui in Aquiſgrani palatio cum plurimis totius Franciæ Abbatibus, Monachiſq; religioſis conuentum faciens, valde vtiliſſima noſtri ordinis obſeruationi ſeptuaginta, & duo generalia capitula conſtituit: quæ ita ferè omnia apud nos, ac ſi Beati Benedicti regula, obſeruantur. Hic Ludouicus pactum conſtitutionis, & confirmationis fecit Beato Petro, eiuſq; Vicario Dōno Paſchali ad inſtar priorum parentum ſuorum Pipini, & Caroli, & propriæ manus ſignaculo, ac trium filiorum ſuorum illud corroborans, decem Epiſcopos, & octo Abbates, & Comites quindecim, Bibliothecarium, Manſionarium, & Oſtiarium vnum in illo ſubſcribere fecit, & per legatum ſanctæ Romanę Eccleſiæ Theodorum nomen clatorem, Donno Paſchali Papæ tranſmiſit.

CAPVT XX.

Anno 820

HVIVS Abbatis ſeptimo anno, Saraceni à Babilonia, & Africa venientes, Siciliam ingreſſi ſunt, & Panormum ceperunt, Anno Incarnationis Dominicæ octingenteſimo, & vigeſimo. Præfatus verò Abbas Apollinaris obijt 5. Kal. Decembris, & ſepultus eſt propè Eccleſiam ſancti Benedicti, iuxta gradus porticus, qua tunc pergebatur ad Eccleſiam ſancti Martini. Anno Domini octingenteſimo vigeſimooctauo. Anno 828

BIBLIOTECA DE FILOLOGIA MADRID

CAPVT XXI.

DEVSDEDIT quintuſdecimus Abbas, præfuit annis ſex. Huic ſupradictus Sico Princeps fecit præceptum de fluuio, qui dicitur Lauri cum omnibus limitibus, & piſcarijs ſuis, & vniuerſis, quæ iuxta ipſum fluuium hinc, & inde ad ius ſui palatij pertinebant. Mortuo Sicone, Sichardus filius eius factus eſt.

Prin-

Princeps, vir omnibus vitijs carnalibus circumſeſſus, ac ſuper omnia auariſſimus. Hic prædictum venerabilem Abbatem, virum omni ſanctitate conſpicuum, cauſa pecuniæ cepit, atque cuſtodiæ mancipauit. Qui ſanctus vir, cum depoſitus fuiſſet ſeptimo Idus Octobris, in loco vbi reconditus eſt, multos febre detentos, diuerſisq; languoribus oppreſſos, ex fide poſcentes ad ſuos cineres, priſtinæ ſaluti reſtituit.

ADNOTATIO.

Agit de hoc ſancto Abbate Martyrologium Romanum, die nona Octobris, in hac verba. Apud Caſſinum ſanctus Deuſdedit Abbas, qui à Sichardo Tyranno in carcerem truſus, illic fame, & ærumnis confectus, reddidit ſpiritum. Agit etiam de eo Tritemius de viris illuſtribus ordinis ſancti Benedicti lib. 5. cap. 274. additq. de miraculis ad eius ſepulchrum fieri ſolitis, ſicut & Leo noſter hic: obijt autem an-
Anno 834 *no Domini octingenteſimo trigeſimoquarto.*

Hoc eodem anno, qui iuxta antiquum Hiſpanorum numerandi modum, eſt era octingenteſima ſeptuageſimaſecunda, octauo idus Auguſti, ſedente in Beati Petri ſede Gregorio Quarto, anno Pontificatus eius ſeptimo. Imperij verò Ludouici primi Imperatoris anno vigeſimoprimo, in Hiſpania fuit vaſtatum á Zafna Saracenorum Rege Monaſterium ſancti Petri de Caradigna, vbi ducenti Monachi Ordinis ſancti Benedicti, cum Abbate Stephano (quem alij Sancium vocatum aſſerunt) interfecti coronam martyrij ſunt adepti. Sepulti in clauſtro eiuſdem Monaſterij fuerunt, vbi Deus locum, ſanctosq. ſuos iugiter annua die illuſtrat admirabili ſigno: vt qua die ſunt trucidati, pauimentum eiuſdem clauſtri appareat ſanguineo colore reſperſum.

Vbi iſta inſcriptiones habentur. Era octingenteſima ſeptuageſimaſecunda, feria quarta, octauo idus Auguſti alliſa eſt Karadigna, & interfecti ſunt ibi per Regem Zafnam ducenti Monachi de grege Domini, in die ſanctorum martyrum Iuſti, & Paſtoris. Hæc in lapide peruetuſto poſito in pariete eiuſdem clauſtri, lingua latina, ſed Gothicis characteribus:

ribus; Similiter in lapide ſepulturæ ſuperpoſito legitur hæc inſcriptio . Venite ad iudicium omnes . *In iſta parte clauſtri ſunt ducenti Monachi huius cœnobij , qui mortem ſuſtinuerunt pro fide Domini noſtri , & Saluatoris Ieſu Chriſti , & decollati fuerunt . . . . feria quarta . . . . ſalus à . . . . eia milites Chriſti . . . . ſemper viuet . . . . ſi Monachus , cor veſtrum , & oſſa veſtra , vt herba germinabunt* . . . . cętera legi nequeunt . *Agit de his Cardinalis Baronius. tom.9. Anno* 834. *pag.*809. Baronius pag.809.

Situm eſt hoc cœnobium in Regno Caſtellæ , non longe à ciuitate Burgorum illius Regni Metropoli, vocaturq. hodie Monaſterium ſancti Petri de Cardenya, eſtq. nobile cœnobium congregationis ſancti Benedicti de obſeruantia , vulgo dicta de Valladolid. A quo ſacrum Monaſterium Caſſinenſe , anno præterito 1607. *accepit os integrum brachij vnius horum ſanctorum martyrum, quod perpulchra theca argentea ornatum, in ſacrario cum alijs ſanctorum reliquijs , religioſè aſſeruatur .*

CAPVT XXII.

HILDERICVS Abbas ſextuſdecimus, ſedit diebus decem,& ſeptem,anno octingenteſimo trigeſimoquarto. Anno 834

Authpertus ordine ſeptimus decimus Abbas effectus , ſedit annis tribus. Fuit electus anno octingenteſimo trigeſimoquarto.

Huic Lotharius Rex Francorum filius ſupradicti Ludouici præceptum fecit confirmans omnia,quæ huic ſacro cęnobio, tàm à Regibus , quàm à Principibus collata hactenus fuerant. Pratum etiam magnum , qui vocatur Ceruarius , & ſeruos , & hæreditates plurimas fiſco ſuo pertinentes in Pago Marſorum , alio præcepto in hoc Monaſterio confirmauit . Ab hoc Lothario Regnum Francorum diuiſum eſt. Et ipſe quidem Aquenſem, & Italicum. Ludouicus verò frater eius Baioariam : Carolus autem ex alia matre

genitus

genitus Aquitaniam obtinuit.Sichardus præterea Beneuen-
tanorum Princeps, Gualdum, qui Martoranus vocatur per
ſuum præceptum ſancto Benedicto conceſſit, per fines, &
terminos ſuos, cum ripis, & aquis, foſſarijs, & piſcationi-
bus, & omnibus intra ſe poſitis, quemadmodum ad palatij
ius pertinere tunc temporis videbatur. His temporibus vir
quidam Rodegarius nomine de territorio Compſano, ob-
tulit huic Monaſterio quatuor curtes ſuas, cum omnibus
pertinentijs earum, & aliquos ſeruos, & ancillas ſuas. Hu-
ius Abbatis nonnulla opuſcula, & pulchri ſermones haben-
Anno 837 tur. Obijt autem 10.Kal.Martij.

CAPVT XXIII.

BASSATIVS Abbas à beato Benedicto
octauuſdecimus, ordinatus anno Domi-
nicæ Incarnationis octingenteſimo tri-
Anno 839 geſimoſeptimo, ſedit annis decem, & no-
uem.

Huius tertio ordinationis anno ſuperſtite adhuc præfato Principe Sichardo, corpus Beati Apoſtoli Bartholomæi de Lypparitana Inſula Beneuentum tranſlatum eſt. His diebus Agenardus Gaſtaldeus Capuanus fecit chartam oblationis in hoc Monaſterio de omnibus omninò rebns ſubſtantiæ ſuæ, quæ poſſidere videbatur in territorio Capuano, & Teanenſi, atque Carinulo, cum ſeruis, & ancillis, & vniuerſis, quæ ſibi iure hæreditario competebant. Sed & Anefrid quidam nobilis Aliſanus,obtulit Beato Benedicto Amelfrid filium ſuum clericum cum integra curte ſua de loco, qui dicitur Patenaria, cum vniuerſis eiuſdem curtis pertinentijs: necnon & integram portionem ſuam de Eccleſia ſanctorum Nazarij, & Vincentij, de loco,vbi dicitur Anglena, cum ornamentis,& curtibus, & omnibus omninò pertinentijs, ac poſſeſſionibus eius. Similiter etiam quidam Maio Teleſinus ad extrema veniens,tradidit ſeipſum in hoc Monaſterio cum omnibus ſuis, ideſt curte vna in Teleſe, vocabulo Pulianella, & alia in Aliſe, in qua eſt conſtructa Eccleſia vocabulo ſan-

ctus

ctus Petrus, cum ſilua ſua circa eandem Eccleſiam, & cum omnibus pertinentijs ipſarum curtium, cum ſeruis quoque & ancillis omnibus in eiſdem curtibus commanentibus, & vniuerſis eorum. Per idem tempus Gontarius Abbas Monaſterij ſancti Modeſti, reddidit beato Benedicto res, quas Authpertus Abbas perſcriptum conuenientiæ conceſſerat Sichardo Principi, ideſt curtem, quæ dicitur Milaccianum, cum Eccleſia ſanctæ Mariæ cum omnibus ornamentis, & pertinentijs ſuis, in finibus Canuſinis: curtem, quæ vocatur Plazanum, curtem in Campi, curtem in Paſtena, & caſam vnam in Canni, cum ſubſtantia ſua, & cum piſcatione in mare, & cum omnibus pertinentijs eorum, quæ ſupradicta ſunt. Theodoricus præterea Comes, teſtamento ſuo conceſſit huic loco curtem vnam, quæ dicitur Squille, ſcutellam argenteam vnam, ſcattones tres, & garales duos, bandum aureum vnum, & alia nonnulla.

Fuit autem hic Abbas temporibus Romanorum Pontificum Sergij ſecundi, Leonis quarti, & tertij Benedicti, necnon & primi Nicolai, à quo etiam Apoſtolicæ auctoritatis priuilegium de huius Monaſterij libertate, & confirmatione recepit. Principum verò Radelchis, & Siconolfi, ſub quibus Principatus Beneuentanus Capuanorũ factione diuiſus eſt; cur autem, vel qualiter diuiſus ſit, & qua occaſione Saraceni ab his inuitati huc aduentauerint, quoniam cladis eorum nos quoque pars maxima fuimus, neceſſarium inſerere huic hiſtoriolæ duximus.

CAPVT XXIV.

CVM ſupra memoratus Sichardus Princeps nequiter à ſuis fuiſſet occiſus, præfatus Radelchis Theſaurarius ipſius illi in Principatu ſucceſſit. Interea Capuani quibus tunc Landulphus Gaſtaldeus præerat, propter multas nequitias ſuas prædictum Radelchis valde infenſum habebant. Qua de cauſa illum nimium formidantes, ineuntes

conſilium, ad Siconolſum filium ſupradicti Principis Siconis, qui tunc apud Tarentum exul morabatur, ſe conferunt: eumq; ſibi in Principem eligunt. Qui Siconolfus, tam cum eiſdem Capuanis, quàm & cum maxima Beneuentanorum manu, qui prædictum Radelchis exoſum habebant, Salernum ingreſſus, contra eundem Radelchis modis omnibus inſurrexit: cœperuntq; adinuicem totis niſibus litigare. Sed quoniam, vt ait, veritas, omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur. Et vt ait quidam auctorum. Concordiæ paruæ res creſcunt: diſcordia maximæ dilabuntur: viciſſim ab his Saracenorum exercitus ex diuerſis partibus orbis alter aduerſus alterum euocatus, totum non modo Principatum, verum etiam Regnum Italicum ſua diſſenſione, ferro, & igni per annos fermè triginta demoliti ſunt. Primus itaque Radelchis in auxilium ſui Saracenos inuitat, per Pandonem quendam ſuum fidelem, qui tunc Barium regebat: quos cum idem Pando iuxta murum vrbis, & oram maris locaſſet improuidus; illi vt ſunt ingenij callidi, nocte intempeſta vrbem per loca abdita penetrant, multisq; alijs interemptis, prædictum patriæ proditorem marinis fluctibus donant. Horum Rex fuit vocabulo Calphon, quos præfatus Radelchis, quia propellere vrbe non poterat, cępit quaſi familiares excolere, & ad ſui auxilium prouocare. Cumq; illis totam Siconolfi regionem deuaſtãs, Capuam quoque vniuerſam redegit in cinerem. Siconolfus quoque è contra ex Hiſpania Saracenos aſciſcens, frequentibus prælijs omnes ferè in circuitu præter Sipontum à Radelchis iure auferens vrbes, Beneuentum nihilominus expugnabat.

Luc. 11.

Saluſtius.

Saracenoru in Italiam aduentus.

CAPVT XXV.

Anno 843

SEPTIMVS iam prædicti Abbatis annorum circulus voluebatur, cum præfatus Siconulfus ad Beati Benedicti Monaſterjum veniens, ſub pręſtationis nomine, Hiſpanis tribuendum Agarenis, vniuerſum ferè theſaurum, quem glorioſæ memoriæ Reges Carolus, & Pipinus frater eius, & Carolus Magnus, & Ludouicus filij

eiuſdem Pipini, & alij quamplures, ſeu Reges, ſeu Principes religioſi ibidem contulerant, abſtulit. Prima ſiquidem vice tulit in calicibus, & patenis, coronis, ac crucibus, phialis quoque, & amulis, boris, ac fibulis auri puriſſimi libras centum triginta. Saricam inſuper ſericam de ſylphori cum auro, & gemmis, pro quibus promiſit ſe redditurum ſolidos ſiculos decem milia. Vnde cognatus eius Vrſus, & Grimoaldus ſcriptum redditionis Monaſterio fecerunt. Item ſecundo trecentas ſexaginta quinque in argento libras, & quatuordecim millia ſolidos aureos figuratos. Item bazias de argento, penſantes libras triginta, & fundatos duplices octo. Item in Anaglifis baziam vnam, & Scattonem vnum Conſtantinopolitanum, vtrumque argenteum, & inauratum. Alia vice poſt octo circiter menſes, tulit in coronis, ac bazijs, atque amulis; garalibus, & coclearijs argenti ſimul quingentas. Item poſt menſes decem venit, & rupit ipſum Monaſterij veſtiarium, & abſtulit inde ſolidos mazatos quatuordecim millia, pro quibus iurauerunt Leo Epiſcopus, & Petrus, & Landenulphus Gaſtaldei eius ſuper Euangelia, & crucem, & corpus ſancti Benedicti, quod ab inde ad quartum menſem, pretium illud Monaſterio reſtituerent, & non habentes vnde redderent, fecerunt hic præceptum de ſancto Nazario in Canzia cum omnibus ſuis. Rurſum alia vice venerunt Lando, & Aldemarius Gaſtaldei ipſius, & exportauerunt ſolidos prædolatos duo millia. Alia vice, quando Spoletum perrexit, Maio cognatus eius abſtulit, item ſolidos duo millia. Iterum quando Romam perrexit, venit idem Siconolfus, & abſtulit coronam auream ſmaragdinis gemmis mirificè decoratam, quæ patris eiuſdem, Siconis Principis fuerat, pro ſolidis tribus millibus. Et hæc quidem omnia ipſe ſacrilegus S. Benedicto auferens, neque ſibi, neque patriæ aliquid inde profecit: neque ab illo tempore aliquam deinceps victoriam habere promeruit.

ADDITIO.

HOc eodem tempore, anno videlicet octingenteſimo quadrageſimoquinto, Pontificatus Sergij Papæ ſecundi Anno 845

I 2 anno

anno ſecundo: inuentum tranſlatumq. eſt venerandum corpus ſancti Mauri Abbatis diſcipuli ſancti Benedicti, ex quo Monachiſmus eius Ordinis in Gallijs mirificè propagatus eſt. Nec ſine Dei prouidentia his ipſis temporibus Monaſteriorum Fundatorem Deus voluit apparere, atque miraculis corruſcare, cum monaſtica diſciplina ſoluta, ipſa iam Monaſteria laicorum manibus traderentur, vt quaſi vindex videretur exurgere. Rei geſtæ hiſtoriam ſcripſit Odo, *qui hoc ſæculo vixit, cunctaq. omni fide optimè teſtata reliquit. Qui primum quomodo vltus ſit idem ſanctus in Gaidulſum Rauennatem, qui acceptum à Rege Francorum Foſſatenſe Monaſterium, ipſum eiectis Monachis, ſolo æquatum, ac prophanum redditum vſurpauerat, hanc memoratu dignam texit hiſtoriam.*

Poſtquam cuncta, quæ animo conceperat, iuxta Dei permiſſionem, de eodem exercuit loco Gaidulſus, conuocatis amicorum, atque affinium turmis ad conuiuium apparatioris prandij, ſcelerate à ſe geſta, poſt inſatiabilem lautitiorum edacitatem ciborum, & meri nimiam potationem, cunctis, qui aderant (iactãtiæ deſperabiliter barathro demerſus) referre cœpit. Ne, inquiens, teterrimum genus Monachorum per ſuccedentia tempora locum hunc, vanis ſpebus animatum, repetere, aut vendicare valeat, cum domorum euerſione, teſtamenta ſunt ablata prædiorum, quibus ſe opinari poterant poſſeſſiones tantorum recuperaturos fundorum. Nec dum verba compleuerat, cum ecce contra ſe ſuper menſam, ad quam laſciuiens reſidebat, aſtare vidit venerandi Monachum habitus virum, cuius facies igneo reſplendebat aſpectu: Canities verò comptiſſimi dignitati honoris ſuper niuem micans candebat Qui ferulam manu geſtans, toruiſq. aliquantiſper reſpiciens luminibus, eum forti conamine, calce quidem in ventre, ferula autem in capite valide percuſſit. Qui illico amens effectus, atque caput huc illuc ſuper ſcapulas crebro iactans, eiulando clamare cæpit. Maure tu me interficis, Maure tu me interficis. Cumq. hac, & alia cunctis, qui aderant audientibus (oculis iam cæcatus, quos capitis percuſſione amiſerat) frequenter repeteret, Arij multatus damnatione, effuſis inteſtinis, infelicem (vt erat dignus) finiuit

finiuit vitam, particeps dæmoniorum effectus. Hæc ita geſta Germanus Monachus noſtræ Congregationis, qui à patruo ſuo ipſius loci Monacho, ſe ita per acta ſicut hic inſerta ſunt, frequenter iſta audiſſe confirmat: qui de eodem cœnobio cum cæteris Fratribus ab ipſo peruerſæ mentis homine, Gaidulfo, expulſus, ſæpe ad domum patris huius Germani fratris veniens, cuncta ex ordine referre ſolitus erat. Aſtipulantur etiam huic aſſertioni religioſæ admodum, & Reuerendæ perſonæ, quæ ab eodem tempore vſque ad noſtram perdurantes ætatem, euidentiſsimis iſta profitentur indicijs. Ex quibus ego etiam duos vidi, quos pro hoc ipſo ad me euocans, atque ab eis cuncta diligenter ſciſcitans, veriſsima hæc eſſe, prout ea ipſi oculis inſpexerant, aſſeruere: addentes etiam hæc, quod poſt expulſionem loci illius habitatorum, & eiuſdem deſperabilem ſcelerati viri percuſsionem, prædia, & villæ, quorum ſubſidijs, & reditibus locus ille eatenus ſubſtiterat, perceptione ſatis iniuſta, tam à Comite Andegauenſi, quàm ab alijs præſumptuoſæ, ac cupidæ mentis hominibus, vſurpatæ ſunt, atque peruaſæ. His adiungit de reſtauratione eiuſdem Monaſterij Foſſatenſis diuino monitu facta per Rorigonem religioſiſsimum Comitem, deq. præfectura eiuſdem Monaſterij collata à Carolo filio Ludouici Gauzlino filio Gausberti, deq. ſancti Mauri corporis tranſlatione ab ipſo facta, cuius rei geſtæ teſtificationem ſubijcit iſtis verbis.

Anno Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti octingenteſimo quadrageſimoquinto, indictione octaua, feria quinta hebdomadæ nihilominus quintæ quadrageſimæ, quarto idus Martij: tranſlata ſunt oſſa beatiſsimi leuitæ Mauri à famulo Dei Gauzlino, alijsq. Sacerdotibus in locum in quo nunc venerantur, in arca ferrea cum honore recondita. Hac eadem die reliquiæ protomartyris Stephani, quæ à Bertulpho Abbate, tempore Clotarij Regis, iuxta prædicti patris noſtri Mauri tumulum ob eius venerationem, in pixide lignea reconditæ fuerant, ita intactæ, & abſque macula ſunt repertæ, vt quaſi eodem die illic repoſitæ viderentur. In qua etiam membranulæ vetuſtiſsimæ portiuncula eſt inuenta, cuius ſeries diuturna obliteratione penè delecta, vix perſpicaciſsima elucidari valuit indagine: cuius textum tandem enucleatum,

I 3 *hæc*

hæc continere repertum eſt. Hic requieſcit corpus Beati Mauri Monachi, & Leuitæ, qui tempore Theodeberti Regis in Galliam venit, & 18. Kalen. Februarij migrauit è ſæculo. Hæc de his Odo, cuius opuſculum impreſſum eſt Pariſijs, vna cum Aymoino de geſtis Francorum.

CAPVT XXVI.

Anno 846. HIS temporibus, decimo videlicet anno huius Abbatis, Sergio Papa ſecundo in ſede Apoſtolica Præſidente, à quo Ludouicus Imperator eſt coronatus, ingens Saracenorum multitudo ab Africa, claſſe Romam deuecta, Eccleſiam ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ex integro deprædati ſunt, multosq; illic interficientes, per Appiam viam iter aggreſſi, ad Fundanam ciuitatem venerunt. Quam cum cepiſſent, & incendio cremauiſſent, cunctosq; illius ciues partim captioni, partim gladio deſtinauiſſent, vniuerſa quoque per circuitum vaſtauiſſent, ſecus Caietam applicantes caſtra metati ſunt. Contra quos miſſus à Spoleto Francorum exercitus, turpiter ſuperatus aufugit. Quos Saraceni inſtantius perſequentes, tandem ad viciniam huius Monaſterij trans flumen, quod Carnellum vocatur applicuerunt, Eccleſiamq; ſancti Andreæ Apoſtoli igne cremantes, ac demum ad cellam ſancti martyris Chriſti Apollinaris in loco, qui dicitur Albianus, peruenientes, è veſtigio ad hoc Monaſterium, quod fama iam dudum vulgante audierant, quodq; præſentialiter ſuis oculis ex eodem loco cernebant, totis properare niſibus ſatagebant. Sed quoniam tardior illos hora eo die cohibuit, ibidem tentoria figunt, futurum profecto, vt die huc altero properantes, cœnobium omne deſtruerent, quæcunque fuiſſent hic reperta diriperent, cunctosq; ibi degentes gladio trucidarent. Maxima erat tunc totius cœli ſerenitas, tantaq; prædicti fluuij ſiccitas, vt pedes aliquis illum tranſuadere valeret. Itaque cum ad Fratrum aures huiuſcemodi nuntius perueniſſet, & tam ſubitam, tamq; horrendam imminere ſibi mortem aſpicerent, maximo timore perterriti, omnes nudis pedibus, & cinere aſperſo capite

pite cum litanijs ad Beatum conueniunt Benedictum,orantes Dei clementiam, vt eorum animas miſericorditer dignaretur recipere, quorum corpora tam repentinæ morti tradere ſuo iudicio decreuiſſet. Tota igitur nocte illa Fratribus,vigilijs,orationibusq; intentis, ſanctæ memoriæ Abbas Apollinaris, de quo ſupra retulimus,per viſum interim Reuerendiſſimo Abbati Baſſatio apparens,dixit: quid Fratres ita turbamini? vel quare ſic mæſtum, timidumq; geritis animum? cui Baſſatius, propter mortem, inquit, Pater, omnium noſtrum, quam ante oculos cernimus, & propter ſancti huius loci deſolationem, quam protinus præſtolamur. Nolite amplius,ait Apollinaris, timere, omnemq; ab animo mæſtitiam,ac ſollicitudinem pellite,Benedictus etenim Pater, veſtram à Domino liberationem obtinuit, ipſumq; pariter nobiſcum in auxilium veſtrum pro certo veniſſe noueritis, perficite tantum vota veſtra, & ſupplicationes ad Dominum, quod etiam vna vobiſcum ante conſpectum Domini facimus, & eſtote certiſſimi, quod nullam vobis, neque huic loco Saracenorum ferocitas nunc poſsit inferre moleſtiam. Cumq; Abbas experrectus hæc omnia Fratribus indicaſſet, vniuerſi procidentes in faciem cum lacrymis, ac ſingultibus, magniſq; clamoribus, cæperunt Deo laudes, & gratias reddere, eumq; immenſis iubilationum vocibus glorificare, ac benedicere, cui per Beati Benedicti interceſſionem taliter eos ab inſtanti placuit periculo liberare, atque quod erat noctis reſiduum, in hymnis, & laudibus Dei, ſtuduerunt peragere. Fidelis Dominus in verbis ſuis, & ſanctus in operibus ſuis, qui iuſto polliceri dignatus eſt dicens: Inuoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me. Cum ecce poſt paululum ſubito cœlum, quod hactenus, vt diximus, vndiq; ſereniſſimum fuerat, nubibus operitur, coruſcant fulgura, tonitrua mugiunt, tamq; valida repente pluuiarum inundatio facta eſt, vt ſupradictus fluuius, vltra ripas excreſcens, latius vndique redundaret. Facto igitur mane Saraceni ſurgentes,ad fluuij properant oram,vident eminus quem die præterito, ſicut diximus, pedibus poſſent tranſire, vix nunc poſſe ſe illius, vel ripas attingere; cęperuntq; nimis dili-

Pſal. 144. verſ. 13.
Pſalm. 49. verſ. 15.

genter ſcrutari, ſicubi nauem aliquam reperire valerent, qua fluuium tranſuaderent: ſed cum omni ſpe tranſeundi ſe viderent fuſtratos, totiusq; prædæ illius, qua ſe tunc valde onuſtari putabant, vacuos redditos; ſicut ſunt barbarę, immitisq; naturæ, frementes, dentibusq; ſtridentes, digitos ſibi ceperunt, manusq; præ furore corrodere. Cellas itaque huius cœnobij, ſanctorum martyrum Georgij, & Stephani vocabuli inſignitas, igne ſuccendentes, per duos leones ad ſua caſtra Caietam reuerſi ſunt. Poſt dies aliquot cum in propria redire diſpoſuiſſent, debilitatos, ac ſub neruatos equos ſuos vniuerſos dimittunt, & conſcenſis nauibus verſus Africam iter aggrediuntur. Cumq; iam ita proximi patriæ eſſent, vt montes vicinos aſpicerent, & nautico more plauſus inter ſe, & gratulationes efficerent, repentè conſpiciunt vnam inter ſuas huc, illucq; nauiculam diſcurrentem, in qua duo tantum homines viſebantur, quorum vnus pulchra canicie clerici ſpeciem prætendebat, alter verò habitu erat indutus monaſtico, à quibus diligentiſsimè percontati, vnde tam hilares remearent, quidué in illis partibus vnde redibant operati eſſent: ab Italia ſe, & ab ipſa Roma reuerti, ibiq; ſe maximas cedes, rapinas, atque incendia perpetraſſe fatentur. Petri, inquiunt, quidem, ac Pauli Eccleſias deuaſtauimus. Benedicti verò cęnobium deprędaturi, quoniam fluuium tranſire nequiuimus, cellas eius trans ipſum poſitas igne ſuccendimus. Cumq; demum & ipſi quinam eſſent, ab eis requirerent; huiuſmodi ab eis reſponſum recipiunt. Nos quidem illi ſumus quorum vos domos, & diripuiſſe, & cremauiſſe tantopere gloriamini, veruntamen qui nos ſimus, quantocius noſſe habebitis; & his dictis ſubito pariter cum verbo diſparuerunt. Repentè igitur valida ſurgēte procella, tam ingens tempeſtas exorta eſt, vt vniuerſas illorum naues partim inter ſe colliſas, partim in montes, & ſcopulos impulſas, naufragare compulerit; ita vt vix aliquanti euadere potuerint, per quos hæc ad aliorum notitiam peruenirent. Hoc modo Petrus Apoſtolus ſuas iniurias vindicauit. Hoc modo Benedictus Pater ſuum Monaſterium liberauit. Sequenti tempore ſanctiſſimus Leo quartus Papa effectus, ne aliquando amplius hoc

S. Petrus, & S. Benedictus Saracenis apparent.

Leo Papa Quartus.

hoc contingeret euenire, muris optimis, ac firmiſſimis caſtellum non modici ambitus circa Beati Petri Apoſtoli Eccleſiam fecit, quod vſque hodie ab auctoris nomine Leoniana ciuitas appellatur.

ADNOTATIO.

EA, quæ de Saracenis hic à Leone narrantur, deſumpta videntur ex libro primo Dialogorum Deſiderij Abbatis Caſſinenſis, vbi eadem eiſdem ferè verbis referuntur.

CAPVT XXVII.

TVNC etiam temporis, Maſſar Saracenorum Dux in auxilium prædicti Radelchis Beneuento reſidens, eoſdemq; ipſos Beneuentanos vilipendens, quocunque modo poſſet vehementer affligeret, Monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla deuaſtauit, caſtellum ſancti Viti cepit, Teleſinam ciuitatem ſibi ad deditionem coegit, & vniuerſa in circuitu depopulatus eſt. Qui dum quadam die ſecus Beati Benedicti Monaſterium pertranſiret, adeò mens eius barbara cœlitus immutata eſt, vt dum canis eius vnam in pratis Monaſterij aucam cepiſſet, per ſemetipſum cum flagello cucurrerit, eandemq; de ore illius extraxerit: veniensq; ante ianuas Monaſterij, mox claudere illas præcepit, ne ſcilicet aliquis ſuorum ingrediens, aliquam illic violentiam inferret. Sicq; Aquinum pertranſiens, & Arcim, cæteraq; in circuitu deuaſtans, Beneuentum reuerſus eſt. S. Benedictus Monaſterium ſuum protegit.

Eodem tempore, cum annus ab incarnatione Domini octingenteſimus quadrageſimusſeptimus volueretur, tam ingens terræmotus per vniuerſam Beneuẽti fuit regionem, vt Iſernia ferè tota à fundamentis corrueret, multusq; ibi populus, & ipſe cum eis eorum Pontifex interiret. Apud Monaſterium quoque ſancti Vincentij terræmotus idem plurimas domos euertit: in hoc autem monte meritis ſancti Benedicti, ne vnam quidem petram de loco ſuo mouit. Anno 847

CA-

CAPVT XXVIII.

PER idem tempus, defuncto iam dicto Lothario, pentifarie Regnum Francorum diuiſum eſt. Nam, vt ſupra diximus, Ludouicus, & Carolus germani ipſius, Baioariam, & Aquitaniam regebant. Primogenitus vero filius eius Ludouicus nomine, eſt ſortitus Italiam. Secundus Lotharius potitus eſt Aquis. Tertius autem Carlittus Saxoniam obtinuit. Huic igitur Ludouico admodum adoleſcenti, ab afflictis varia peſte Langobardis ſuppliciter ſuggeſtum eſt per venerabilem Abbatem Baſſatium, vt ad has partes venire, eosq; à nefandorum Saracenorum deuaſtatione eripere, tantisq; calamitatibus finem dignaretur imponere; quod & obtentum eſt. Veniens igitur Ludouicus Beneuentum, à Radelchis, Beneuentanisq; receptus eſt, eiq; omnes Saraceni contraditi, quos omnes ipſo die vigiliarum ſancti Pentecoſtes extra ciuitatem duci, & iugulari præcepit: inter quos etiam Dux Maſſar capite plectitur. Moxq; idem Imperator conuocatis omnibus Langobardis, totam Beneuentanam prouintiam inter Radelchis, ac Siconolfum, æquo diſcrimine
Anno 851 eſt partitus, Anno Domini 851. Sicq, poſt dies paucos proſpere eſt ad ſua reuerſus. Porrò demum prædicti Principes Radelchis, & Siconolfus pactum diuiſionis Principatus inter ſe firmantes, hoc Monaſterium ſancti Benedicti, & Monaſterium ſancti Vincentij extra ſortem eſſe decreuerunt, dicentes. Hæc Monaſteria ad nos minime pertinent, quoniã ſub tutela, & immunitate Dominorũ Imperatorum Lotharij, atque filij eius Ludouici conſtituta ſunt.

CAPVT XXIX.

ITERVM igitur Saracenis Bari degentibus, Calabriam totam, omnemq. Apuliam, vniuerſamq. Prouinciam Beneuentanam affligere, ac deuaſtare nitentibus, rogatus à primatibus patriæ Baſſatius Abbas, vna cum Iacobo Abbate ſancti Vincentij, Franciam adijt, præfa-

præfatumq. Ludouicum rurſus ad has partes venire coegit. Qui veniens, Barium protinus adijt: cumq. Saracenis per dies aliquot ſine effectu aliquo dimicauit, ſed Capuanorum calliditate, ac fallacia cernens ſe nil proficere, Siconolfi filio de Salerno exiliato, & Ademario Principatu conceſſo reuerſus eſt.

CAPVT XXX.

HIS quoque temporibus, cum ob facinora commorantium Capua, quæ & Sicopolis, quæ in monte Tripliſco paulo ante quindecim annos ædificata fuerat, ab igne ſæpius cremaretur. Conſilio habito, Lando Comes, & Landolfus Epiſcopus cum cæteris propinquis ſuis, apud pontem illam Caſulini, ſicut hodieq. cernitur, conſtruxerunt, Anno Domini octingenteſimo quinquageſimoſexto. Anno 856. Huius Abbatis maximum fuit tam ſurſum, quàm & deorſum in Eccleſijs ſtudium, & ipſe renouauit omnia altaria de Eccleſia Domini Saluatoris.

CAPVT XXXI.

NON autem ocioſum videtur hoc in loco litteris tradere, quæ conſuetudo tunc temporis in hoc Monaſterio diebus paſchalibus erat. Tertia feria poſt Paſcha valde mane vniuerſi Fratres tam de Monaſterio, quod deorſum erat, quam & de hoc, quod ſurſum, veſtibus ſacris induti, aſſumentes cruces aureas ad procedendum, & thuribula, atque ceraptata, necnon textus Euangeliorum, & capſas, diuerſosq. ornatus, atque Eccleſiaſticos theſauros, procedebant, & his deſcendentibus, illi coniungebant ſe pariter ad ciuitatem ſancti Petri prope ipſam Eccleſiam. Tunc incipientibus illis, qui de deorſum venerant reſponſorium: Benedictus, qui venit in nomine Domini: illi quoque deſurſum id ipſum ſubſequebantur. Quo finito, dabat Sacerdos orationem. De hinc ſingillatim per ordinem omnes, qui de deorſum venerant accedentes, ſaluta-

ſalutabant, & oſculabantur tàm Donnum Abbatem, quàm & reliquos ſeniores deſurſum. Poſthæc incipientes litanias, omnes pariter ingrediebantur in Eccleſiam ſancti Petri, & iterum data oratione, cantabant tertiam: & deinde miſſam, Venite benedicti patris mei, cum cantu promiſcuo, Græco videlicet, atque Latino, vſque ad completum Euangelium. Presbytero verò cum miniſtris ad complendam miſſam relicto; cæteri omnes ſimul egredientes cantando, atque pſallendo deorſum pergebant, ac prope iam Monaſterium ab ipſo negotiantum foro Litanias incipientes, in Eccleſiam Domini Saluatoris intrabant. Ea finita, lotis manibus, atque veſtimentis induti ſollennibus, procedebant omnes ordinate in atrium ad altare Beati Archangeli Michaelis, ibique ſubſiſtentes expectabant Abbatem. Quo cum perueniſſet, diuerſis, ac multiplicibus ſtipatus officijs miniſtrorum, mox vniuerſis reboantibus ſignis, procedebant ſollenniter cum omnibus ſupradictis ordinibus, & ingreſſi Eccleſiam, incipiebant canere miſſas ipſius diei: qua completa, dicta ſexta, ibant in refectorium cantando: Te Deum laudamus, gratias agentes Deo, qui illos ab omnibus aduerſis eripuit: & cœnobium cum habitantibus incolume cuſtodiuit, & data oratione exeuntes expoliabant ſe indumenta ſollennia, & ſic reuertebãtur ad comedendum. Eo ſiquidem die Maior præpoſitus prandium omnibus faciebat. Expleta verò refectione, Fratres, qui deſurſum venerant, vale, dicentes Abbati, ac cæteris Fratribus, cum benedictione reuertebantur.

Optima conſuetudo. His item temporibus mos erat, vt pridie Kalend. Septembris conuentus ad hunc locum fieret, vna cum Præpoſitis ſuis vniuerſorum huius cœnobij in circuitu Monachorum, docendi ab Abbate, quid facere, quid cauere, quidue corrigere, ſeu qualiter ſub Dei præſentia, & timore cum regulari obſeruatione viuere deberent. Sequenti verò die ordinabantur, & deſcribebantur, atque deſtinabantur in obediẽtias, per ſingulas prout opportunum erat Prouincias. Non multo poſt prædictus Abbas Baſſatius defunctus *Anno 856* eſt 16. videlicet Kalend. Aprilis, & iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti in ipſo capitulo Fratrum digna veneratione reconditus.

C A-

CAPVT XXXII.

BERTHARIVS Nonuſdecimus Abbas ſedit annis vigintiſeptem, & menſibus ſeptem. Hic prędeceſſoris ſui Baſſatij fuit diſcipulus, cuius etiam in omnibus, & præcipuè in Eccleſiaſticis ſtudijs, induſtriam eſt imitatus. Codicem namque Euangeliorum auro, & gemmis optimis adornauit, & aureum calicem non paruæ quantitatis effecit, aliaq. perplura ornamenta Eccleſiaſtica, tàm ſurſum, quàm & deorſum patrauit. Fuit autem temporibus Romanorum Pontificum ſupradicti Nicolai, Adriani, atque octaui Ioannis, à quo etiam priuilegium de omnimoda huius Monaſterij libertate recepit. Hic apprimè litteratus, nonnullos tractatus, atque ſermones, necnon, & verſus in ſanctorum laude compoſuit. Cuius & anticimenon de plurimis tàm veteris, quàm noui teſtamenti quæſtionibus hic habetur: aliquot de arte grammatica libri, necnon & duo codices medicinales, eius vtique induſtria de innumeris remediorum vtilitatibus, hinc inde collecti: verſus quoque per plures ad Angelbergam auguſtam, alioſq. amicos ſuos, mira conſcripti facundia. Hic itaque reminiſcens periculi, quod nuper à Saracenis ſub ſuo prædeceſſore (niſi Deus miſericorditer auuertiſſet) eidem loco acciderat: totum vndique Monaſterium, quod ſurſum erat, muris, ac turribus firmiſſimis in modum caſtelli muniuit. Ciuitatem quoque ad radicem huius montis circa Monaſterium Domini Saluatoris conſtruere inchoauit. Quò videlicet tempore, dum ſupradicta mænia Eulogi menopolis, ideſt Benedicti ciuitatis conſtruerentur, vir quidam, qui iam per ſeptem annos præualida infirmitate, linguæ prorſus carebat officio, ita vt nullum penitus poſſet edere verbum, in eiuſdem operis miniſterio inter cæteros ſeruiebat. Cum igitur quadam nocte in Eccleſia conſuetas Domino Fratres redderent laudes, idem mutus circa baſim cuiuſdam columnæ ipſius Eccleſiæ reſidens obdormiuit: cui mox Beatus Benedictus in ipſo ſopore apparens, eumq. baculo, quem geſtabat, in caput

Miraculum.

put blandè percutiens : huccine, ait, veniſti dormire ? ſurge protinus, & tribus in terram vicibus expue. Quod cum euigilans ille feciſſet, ſtatim clara voce cępit gratias agere Deo, & beatiſſimo Patri Benedicto, per quem priſtinum linguæ meruiſſet recuperare officium. Quo viſo vniuerſi, & cognito qualiter illi hoc eueniſſet, benedixerunt Dominum, & Benedictum famulum eius. His diebus defuncto Lupo Theanenſis Eccleſiæ Præſule, Hilarius Diaconus, & Monachus huius Monaſterij in eadem ciuitate Epiſcopus ordinatur.

CAPVT XXXIII.

PER idem tempus Maurus quidam de partibus Liburiæ vir diues, obtulit ſe ipſum in hoc Monaſterio in manibus Angelarij Præpoſiti, cum duabus fortibus omnium rerum ſuarum tàm mobilium, quàm immobilium, in loco, vbi dicitur ad Silicem. Nam tertiam partem donauerat vnicæ filiæ ſuæ. Agelmundus quoque Teleſinus ciuis, ſemetipſum obtulit Deo in hoc loco cum omnibus ex integro rebus ſubſtantiæ ſuæ, tàm in ipſa Teleſia, quàm & in diuerſis locis, præter duos caſales, quos dedit filiæ ſuæ ſanctimoniali, & alia nonnulla, cum aliquantis ſeruis, quæ conceſſit in Eccleſia ſancti Domnini apud eandem Teleſiam, quæ erat cella huius cœnobij. Hic Abbas fecit libellum Guidoni Comiti de ſancto Angelo de Varriano, & de ſancto Potito cum omnibus pertinentijs earundem Eccleſiarum, cum terra videlicet modiorum nongentorum quinquaginta, pro quibus in præſentiarum recepit ſolidos quingentos, annualiter verò recipiebat pro cenſu macuſos ſeptem. Conceſſit etiam Suabilo Gaſtaldeo Marſorum vſufruendi, diebus tantum vitæ ipſius, Eccleſiam ſancti Coſmæ de Ciuitella, cum colonis, & ſeruis, & ancillis, & omnibus omninò rebus, & pertinentijs ſuis, & cum duabus alijs Eccleſijs, prædictæ Eccleſiæ pertinentibus, ideſt ſancta Maria in Elliretο, & ſãcto Leucio in Moſcoſi, cum ſeruis nihilomi-

hilominus, & ancillis, & omnibus pertinentijs earum; nec non & Eccleſiam ſancti Benedicti in Auritino, & ſancti Victorini in Celano, & ſancti Abundij in arcu prope Lacum Fucinum, cum omnibus ſimiliter rebus, & pertinentijs earum, recipiens ab eo pro omnibus his in præſenti libras triginta, annualiter autem pro cenſu libras quatuor, in menſe Septembrio. Huius Suabili filius Rodepertus, ciuis Beneuētanus, obtulit de ſubſtantia ſua in hoc Monaſterio Curtes numero ſexdecim cum omnibus earum pertinentijs, & vnam domum nouam intra ciuitatem Beneuentanam, cum curte, & ædificijs ſuis. Huius temporibus quidam vir nomine Maio de Comitatu Theatino, obtulit Beato Benedicto curtem ſuam, quæ dicitur Fara Maionis, cum omnibus pertinentijs ſuis, quæ inſimul continet quinque millia octingenta modia de terra, & aliam nihilominus curtem, quæ vocatur Malliæ cum Eccleſia ſancti Petri, & cum omnibus ſimiliter pertinentijs ſuis. Similiter quoque Stephanus quidam genere Capuanus obtulit in hoc ſancto loco per diuerſa loca curtes octo, cum ſeruis, & ancillis, atque colonis ad eaſdem curtes pertinentibus, & cum omnibus omninò pertinentijs ipſarum, quarum prima vocatur Iuncianum, ſecunda Clabatzanum, tertia Decatzanum, quarta Atdurum, in monte Marſico, cum integro territorio ſuo, prope curtem, quæ vocatur Campumutuli, quinta dicitur ad Caſale, ibidem in monte Marſico, ſexta ad Diripatum in finibus Canciæ, ſeptima ad Patricanum, octaua verò vocatur ad Roſellæ, ſimiliter in Cancia. Todericus etiam quidam Capuanus fecit oblationem ſuam de prato de patenaria, loco qui dicitur Spigiano.

CAPVT XXXIV.

INTEREA nequiſſimus Saracenorum Rex nomine Seodam Barium egreſſus, venit Capuam, quàm totam circumcirca deuaſtans, Canciam quoque, & Liburiam, nullo ſibi valente reſiſtere, peragrans, in campo Neapolitano tentoria fixit, plurimos quotidie interficiens, ac diuerſas iniquitates exercens. Quo tempore Ma- *Seodam Saracenus*

ielpotus

ielpotus Teleſinus, & Vvandelpertus Bouianenſis Gaſtaldei, conducto Lamberto Duce Spoletino, & Gerardo Marſorum Comite, exierunt aduerſus eum cum de Capuæ populatione rediret, irruenteſq; ſuper illum marte aliquandiu ancipiti certauerunt. Ad vltimum verò Saraceni potiti victoria ſunt. Gerardo, & Maielpoto, atque Vvandelperto in acie ipſa peremptis, multis alijs captis, alijſq; necatis, propter quod maximam Seodam ſumens audaciam, cuncta in circuitu caſtella præter præcipuas ciuitates cepit, funditusq; deleuit.

Moris tunc erat Monachorum vtriuſque cœnobij, ſancti videlicet Benedicti, & ſancti Vincentij, charitatis gratia, diebus ſanctæ quadrageſimæ ſe inuicem viſitare: nam tanta tunc temporis dilectionis copula nectebantur, vt cum quoſdam de ſeruis ſancti Vincentij pars noſtri Monaſterij poſſideret: Itemq, illi quoſdam de noſtris, placuit vtriuſque Monaſterij Patribus, Berthario ſcilicet, atque Maioni, vt nequaquam diſcambiarentur, ſed ita, vt tunc erat eorum poſſeſſio, ſic ſemper intemerata maneret. Cumq; die quadam apud ſanctum Vincentium de more quidam à Caſſinenſi Monaſterio Fratres veniſſent, & de ſuo adinuicem ordine loquerentur: repente illuc Seodam nequiſſimus cum ſuis ſatellitibus ſuperuenit: cuius Monachi rumore comperto, mox ad caſtellum ſuum, quod Monaſterio erat proximum, maturato curſu, multum licet pauidi, incolumes tamen confugiunt. Saraceni verò Monaſterium ingreſſi, cuncta, quæ inuenerant, vaſtauerunt, plurima confregerunt, frumenta verò, & legumina in fluuium, qui ſecus effluit proiecerunt, fodienteſq; hic, atque illic vniuerſum Eccleſiæ theſaurum, quem illorum pauore Monachi iampridem abſconderant, repererunt. Bibebatq; ille nefandiſſimus Seodam in ſacris calicibus, & cum thuribulis aureis ſibi thurificari iubebat. Ita, proh dolor, incenſum à fulminandis illis præfatum ſancti Vincentij Monaſterium, Monachis partim occiſis, partim in diuerſa diſperſis, ad triginta vſque, & tres annos, ita deſolatum permanſit. Peſſimus verò Seodam poſt diem tertium vſque ad portas Capuanæ ciuitatis accedens, plauſtra onuſta, & animalia diuerſa cum

multis

multis hominibus cepit: veniensq; iuxta Teanum caſtrametatus eſt. Quo venerabilis Abbas Bertharius agnito, verens nimium tàm loco, quàm populo nequam illius aduentum, per Ragenaldum Diaconem ſuum aureos illi tria millia miſit: ſicq; eius ferociam mitigauit. Inde Seodam Venafrum contendens, eamq; poſt paululum capiens, ac viciniam cunctam deuaſtans, per aliquot dies ibi moratus eſt. Erat tunc initium quadrageſimalium dierum, timentesq; Monachi nefandiſſimi, ac peſſimi illius propinquitatem, omnes ſurſnm ad Beatum Benedictum ſe contulerunt. Poſt paucos dies venit prope Monaſterium, quod deorſum erat nequam illius exercitus quaſi ſtadia duo, quod tamen ductoris euenit errore. Namq. dum vellent per montana ad Atinam deſcendere, vetulus quidam, qui eorum ductor erat deſcendit cum eis in Vallem rotundam, de hinc in rapidum. Cumq. in plana veniſſent, ingreſſi Eccleſiam ſancti Heliæ tulerunt, quod inuenerunt. Inde per Circlarias in hortum donnicum, perq. Paſcuarium in fontanam Lucij, venientesq. Peolam, ſenem illum, qui eorum viam fefellerat interfecerunt. Demum ceſam Conſtantij, oliuetum, necnon & matronulam ſollicitè perſcrutantes, vaccasq. Monaſterij, & equas quotquot inuenerunt diripientes, Venafrum ad ſuos reuerſi ſunt, ac non multo poſt Barium regreſsi.

CAPVT XXXV.

LANGOBARDI igitur videntes ſe ſe cœlitus pro ſuis iniquitatibus flagellatos, afflicti, ac demum neceſſitate arctati, tertio iam Legatos in Franciam ad præfatum Ludouicum tranſmittunt, exorantes, ac flagitantes, vt iterum venire, eosq. ac patriam à nefandiſſima Saracenorum gente dignaretur eripere. Ludouicus Rex generale edictum in vniuerſas Regni ſui partes dirigens, vt nullus omnino eſſet, qui ſe ab hac expeditione ſubtraheret. Anno Domini octingenteſimo ſexageſimoſexto, immenſum val- Anno 866

de congregauit exercitum, ſimulq. cum Donna Angerberga Auguſta coniuge ſua iter arripiens, Beneuenti fines per Soram ingreditur: ac menſe Iunio peruenit ad Monaſterium huius ſanctiſſimi Patris, quod deorſum eſt, vbi à venerabili Abbate Berthario, vniuerſis Monachis illi procedentibus, maximo cum honore ſuſceptus eſt. Die altera montem adoraturus aſcendit, ibidemq. magna nihilominus honorificentia à Fratribus eſt receptus. Cumq. vniuerſum cœnobium circumiens perluſtraſſet, & optimè ſatis ædificatum laudaſſet, præceptum confirmationis totius Abbatiæ (iuxta quod ſui prædeceſſores Imperatores iam fecerant) Beato Benedicto faciens, & regalia inibi conferens munera, Fratribusq. ſe multum commendans, deſcendit. Poſthæc, inde digreſſus, Capuam adijt, quam tribus obſeſſam menſibus cepit, & eam maxima ex parte deleuit. Inde perrexit Salernum: de hinc nauigauit Amalfim. Puteolos quoque pergens, eiuſdem vtitur lauacris, perq. Neapolim reuertens, Seſſulam adijt, demum apud vallem Caudinam caſtrametatus, non multo poſt ingreſſus eſt Beneuentum. Apud Luceriam porrò Apuliæ ciuitatem, vniuerſo ſuo congregato exercitu, conſequenter cum Saracenis congreditur. A quibus primo certamine ſuperatus, demum ex his opitulante Deo victoriam triumphalem adeptus, vniuerſis eorum caſtris potitur. Inde Barium contendens quatuor illam annis obſedit. Materam interim munitiſſimam illorum ciuitatem capiens, igne illam, ferroq. conſumpſit. Poſthæc venit Venuſiam, & tam in ea, quàm in Canuſio, pugnatorum præſidio poſito, Barium hinc inde cępit grauiter expugnare, ſicq; redijt Beneuentum. Ibi itaque cum in eius obſequio Abbas Bertharius moraretur, oratorium paruum, quod intra Monaſterium ſanctæ Sophiæ prædeceſſor ſuus Abbas Baſſatius inchoauerat, omni diligentia, ſtudioq; compleuit, & in honorem ſancti Patris Benedicti, à Stephano Teanenſis Eccleſiæ Pręſule conſecrare fecit. Tunc temporis prædictus Rex Beato Benedicto præceptum fecit de vna curte ſua nomine Laianu in loco, qui dicitur Turturitus, & de ſancto Georgio cum omnibus rebus, & pertinentijs eorum. Cum autem Saraceni Barium degentes, vndique

diquc anguſtati ad extremitatem vltimam perueniſſent, miſſo Imperator exercitu, & ciuitatem, & Scodam cum ſuis omnibus cepit, eosq; vniuerſos gladijs trucidari iuſſit. Deinde Tarentum obſideri è veſtigio iuſſit: nam & ipſam olim idem nequiſſimi ceperant. Interea duo quidam Comites, niſi ſunt in Imperatorem inſurgere: quod cum cognouiſſet Imperator, perſecutus eſt eos vſque Marſiam, vbi illi non audentes conſiſtere fugerunt Beneuentum. Imperator autem dum illos perſequitur, venit Iſerniam, quam tentantem reſiſtere, expugnauit, & cepit. Inde Aliphas pertranſiens, & per Teleſiam venit ad ciuitatem, quæ nominatur ſanctæ Agathæ, quàm per dies plurimos, quoniam capere non poterat, obſidebat. Tandem Bertharius Abbas, quoniam Hiſembardus Gaſtaldeus, qui ipſam ciuitatem obtinebat eius conſanguineus erat: apud Imperatorem pro illo interueniens, & illi gratiam, & ciuitati veniam impetrauit. Adelchis etiam Beneuentanus Princeps ad pedes eiuſdem Imperatoris proſtratus, tàm præfatis, qui fugerant, quàm etiam ſibi, qui eos recipere præſumpſerat, ipſius Imperatoris gratiam adquiſiuit. Ludouico apud Beneuentum poſito, Adelchis Princeps ipſius ciuitatis diaboli inuidia ductus inuenta occaſione, quod Franci multa in ciuitate inſolenter agerent, aduerſus eum ſecurè degentem protinus inſurrexit, eumq; capiens cuſtodiæ mancipauit, cunctos milites illius diſpolians, fugere compulit. Sed non in longum Deus paſſus eſt innocentem hominem fruſtra affligi, moxq; intra quadraginta dies innumerabili Saracenorum exercitu ab Africa aduentante, Ludouicus è cuſtodia ex templo dimiſſus eſt, & ſacramentis obſtrictus, recedens a Beneuento, intra tres dies abijt Barulum, ibiq; per menſes circiter vndecim remoratus, interim per quoſdam ſuos Comites, primo tria millia, de hinc nouem millia fermè, Saracenorum apud Capuam interemit. Poſt hæc eo aduentante Capuam, Saraceni cognito eius aduentu, relinquentes Principatum, Calabriam adeunt, eamq; funditus depopulantes, conſcenſis nauibus, ad ſua (maximam tempeſtatem perpeſſi) quotquot euaſerunt reuerſi ſunt.

CAPVT XXXVI.

PER idem tempus, cum idem religioſus Imperator ſecus Inſulam Piſcariæ, quæ eſt intra confinia Pennenſis Comitatus tranſitum habuiſſet, eiuſq; oculis locus ipſe, quondam Caſa aurea nuncupatus, valde complacuiſſet, & ſeruorum Dei receſſibus aptiſſimum iudicaſſet, & ab Epiſcopis Valuenſi, atque Pennenſi Eccleſiam inibi ad honorem ſanctæ Trinitatis conſtrui iuſſit, & religioſos viros in eodem loco ad Dei ſeruitium congregari. Quo facto, plurimis eandem Eccleſiam, ac diuerſis beneficijs per diuerſa loca, quemadmodum ipſius munimiha continent, imperiali largitate donauit, ſuamq; memoriam ſemper ibi habendam ſatis deuotus Indixit. Poſtmodum verò ab eiuſdem loci Abbatibus Eccleſiā ipſa ampliata, & ſancti Clementis vocabulo eſt ſicut placuit appellata. Hic idem chriſtianiſſimus Imperator Ludouicus, circa hoc tempus Monaſterium ſancti Angeli iuxta fluuium Sangrum, quod Barregium dicitur, iuxta tenorē præceptorum anteceſſorum ſuorum Caroli, atque Lotharij, ſuo quoque præcepto roborauit, confirmans omnia, quæ tàm in circuitu ſuo, quàm & in pago Marſorum, atque Valua, Theate quoque, & Penne, atque Aprutio, necnon & Aſculo multipliciter poſſediſſe antiquitus videbatur: videlicet in Marſia cellam ſanctæ Mariæ in Fundo magno cum omnibus ſibi ſubiectis Eccleſijs, vel rebus. Sanctum Euticium in Areſtina: cellam ſancti Pauli ſupra ipſam ciuitatem Marſicanam: ſanctæ Mariæ in Oretino: ſancti Gregorij in Paterno: ſanctæ Mariæ in Montorone: ſancti Saluatoris in Auezzano: ſancti Antimi ad Formas: ſancti Angeli in Alba: ſancti Coſmæ in Ellerito: ſancti Angeli in Carzolo, cum duabus cellis ſuis. In Valua Eccleſiam ſancti Petri in Barbarano: ſancti Saluatoris ſupra Flumen: ſancti Angeli ad Aquam viuam: ſancti Angeli ad Floretum, & cellam, quæ eſt inter aquas poſita: ſanctæ Fœlicitatis in Furcona: In Penne Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Cerqueto, & Peticianum: in Aprutio Monaſterium ſancti Angeli de Marano,

cum omnibus cellis, vel rebus ſuis. In Aſculo, Eccleſiam Domini Saluatoris, quæ dicitur Caput aquis, cum omnibus pertinentijs ſuis: ſancti Angeli de Stabulo: ſancti Angeli de Feltriano: ſancti Petri in Pectiniano, Curtem de caſa Perende, vicendas duas magnas, necnon & ſeruos, & ancillas multas diuerſis in locis, & alia plurima, quæ ſuis muniminibus continentur.

CAPVT XXXVII.

EO etiam tempore Radoald Gaſtaldeus in Aquinenſi villa ſecus Pontemcuruum caſtellum conſtruxit, quod videlicet ab eiuſdem Pontis ſitu, & nuncupatione Ponſcuruus nomen retinuit. Præfatus autem Imperator cum per annum ferè Capuæ remoratus fuiſſet, ſublato corpore Beati Germani eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, demum Franciam eſt reuerſus: moratus per diuerſa loca, in partibus iſtis per annos circiter ſex.

CAPVT XXXVIII.

CVMQ. in reuerſione ſua apud ſanctum
Apollinarem Rauennæ remoratur, adijt Anno 872
eum Angelarius tunc Monaſterij huius Præpoſitus, proclamationem faciens de cella ſanctæ Mariæ in Maurinis, ſita in Comitatu Pennenſi, quàm videlicet Hildebrandus Dux tempore Caroli Regis ante centum circiter annos, interueniente Beniamin Monacho in hoc cœnobio, præcepto ſuo firmauerat: modo verò eſſent aliqui, qui quaſi ex parte ipſius Imperatoris res ipſas ſe tenere aſtruerent: mox Imperator, rei eiuſdem cognita veritate, & prædicti Angelarij precibus inclinatus ſcripſit, & Imperiali auctoritate præcepit, vt nullus deinceps ex eadem cella aliquid retinere, vel attentare, neque ex ſua, neque ex alicuius alterius parte præſumeret, ſed quieta, & omnino libera in

priſtinum dominium cœnobij noſtri rediret, cum portu ſcilicet ſuo, & foce de Vomano, & cum omnibus omnino pertinentijs, ſuisq; finibus. Id eſt ab Atria vſque Vomanum, & vſque in fluuium, qui dicitur Plomba, & vſque in mare cum ipſo littore ad piſcandum, & cum Gualdo de Boleiano modia videlicet terræ inſimul vndecim circiter millia. Inſuper etiam præcepit Celſo cuidam Præpoſito, & Grinaldo Epiſcopo, vt ſimul cum eodem Angelario mox venirent, eumq; ad vtilitatem loci huius, & ex parte ſua de his omnibus inueſtirent, præcepto, & ſigillo ſuo ſuper hoc illi conceſſo, ne quis vnquam iſta remouere præſumeret. Circa hos dies Pargolfus Præpoſitus noſter de ſancta Sophia proclamauit in placito Heroici Iudicis Beneuentani ſuper quendam Lioprandum de Curte, quæ eſt in ioco, qui dicitur Pantanum ad vicum de Atriano: quam idem Lioprandus dudum inuaſerat, & oſtenſa ratione qualiter quidam Vrſus vna cum vxore ſua, Venera nomine, obtulerat eam, cum omnibus rebus ſubſtantiæ ſuæ in Eccleſia ſancti Benedicti, quæ conſtructa eſt, iuxta Beneuentum in prædicto loco Pantano: cella huius cœnobij, iudicante prædicto Heroico recollegit eam. Per hos etiam dies Adelchis Princeps Beneuentanus, rogatus à Criſcio Præpoſito ſanctæ Sophiæ, per præceptum conceſſit huic Monaſterio totam omnino ſubſtantiam Potonij cuiuſdam nobilis cum omnibus rebus, ac pertinentijs ſuis. Idem quoque Præpoſitus alio præcepto acquiſiuit ab Aione Principe cuncta, quæ Poto Gaſtaldeus filius prædicti Potonis poſſidere videbatur, in pertinentijs Alifanis, & Teleſinis, ad opus videlicet, & vtilitatem Monaſterij huius. De terris nihilominus præfati ſancti Benedicti de Beneuento, quæ ſunt in Valle de Caudis, idem Prępoſitus in præſentia Principis Adelchis ſuper Rodelgrimo quodam, qui eas fraudulenter retinebat proclamans, protinus illas recepit: data ab eodem Principe publica iuſſione, ne quis eſſet deinceps, qui abſque noſtri Abbatis licentia aliquas terras noſtri Monaſterij aliquo modo reciperet: propterea, quia prædictus Rodelgrimus, decepto Amelfrid Monacho noſtro: inſcio Abbate, quaſi ſub libello eaſdem terras receperat. In præſētia quoque Ludouici Iudicis proclamauit

clamauit ſuper Guandelmario quodam infantulo de vna curte Monaſterij ſanctæ Sophiæ, in loco, qui dicitur Faſſone, prope Beneuentum: quam idem Infantulus retinebat, eiusq́; illam iudicio recollegit. His etiam diebus Benedictus, & Sichardus germani fratres de Salerno obtulerunt in hoc Monaſterio omnem hæreditatem ſuam, quam habebant apud Theanum in loco, qui dicitur Scatunianus, & Purpuranus cum omnibus ex integro pertinentijs eius.

CAPVT XXXIX.

NON multo poſt igitur, receptis viribus Saraceni Tarentum obtinentes, exinde Barium, cæteraq́; confinia acrius infeſtare cęperunt. Interea Salernitani, Amalphitani, Neapolites, & Caietani, fœdus cum Saracenis componentes, Romam naualibus deprædationibus anguſtabant, propter quod Carolus tunc Imperator, Iulictę ſcilicet filius, à Ioanne octauo Papa multis Epiſtolis interpellatus, Lambertum Ducem, & fratrem eius Guidonem illi in auxilium deſtinauit, cum quibus idem Apoſtolicus Neapolim, Salernumq́; profectus eſt: ſed Guaiferius Salernitanus Princeps in omnibus Papæ obtemperans, & fœdus Saracenorum dirupit, & ex eis plurimos trucidauit. Sergius verò Dux Neapolitanus nolens ſe ab eis alienare, mox ab Apoſtolico excommunicatus eſt: ac non multo poſt, vindice Deo, à fratre proprio Athanaſio Epiſcopo captus, atque cæcatus, Romam tranſmiſſus eſt. Idē verò frater eius Athanaſius Dux in loco illius effectus, pace cum Saracenis firmata, eosq́; iuxta Neapolim collocans, tàm Beneuentum, quàm Capuam, atque Salernum, Romam quoque, necnon Spoletum deuaſtare cum eis acriter cępit, multaq́; tunc temporis Monaſteria, & Eccleſiæ cum villis, & vrbibus incenſa, ac deſolata ſunt.

ADNOTATIO.

EA, quæ hoc capite narrat Leo, contigerunt ſedente in Petri cathedra Ioanne octauo, anno Pontificatus eius

Anno 877 *quinto, Domini verò octingenteſimo. ſeptuageſimoſeptimo. Sed ſciendum, duos fuiſſe in Eccleſia Neapolitana Epiſcopos Athanaſij nomine inſignitos, ſibiq. inuicem ſuccedentes. Primus fuit vir ſanctiſſimus, cuius nepotes fuere Sergius hic Dux Neapolitanus, & Athanaſius frater eius, qui eum luminibus priuauit, vt Leo in præſenti docet. Ille ergo prior Athanaſius, quem ciues Neapolitani eximiè colunt, atque vt patronum venerantur, quiq, diram perſecutionem à præfato Sergio Duce diù perpeſſus eſt, anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimoſecundo, Adriano ſecundo ſedente, anno eius quinto, idibus Iulij migrauit ad Dominum, aſcriptusq. eſt eo die in Martyrologio Romano his verbis. Neapoli in campania ſancti Athanaſij eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, qui ab impio nepote Sergio multa paſſus, Verulis confectus ærumnis, migrauit in cęlum, tempore Caroli Calui. Huius obitum deſcribens Petrus Diaconus Caſsinenſis, eius vitæ ſcriptor, ſic ait: Poſt hæc vir ſanctus ab Adriano Papa vale faciens, ad Ludouicum Imperatorem tunc in Sabinis remorantem profectus, & ab eo cum ingenti honore ſuſceptus, & cum eo Romam regreſſus, hortatu iam dicti Apoſtolici cum Imperatore ad Saracenos expugnandos, & ſedi ſuæ reſtituendus profectus, ad ciuitatem Verulanam deuenit: in qua tertio Kal. Iulij celebrauit diem Apoſtolorum. Peracta miſſa cœpit febribus anhelare, & perfractus ab eadem infirmitate, Deo dignus, & charus Athanaſius è carnea ſubtractus eſt fece, & ſuo Creatori nouiſſimum reddidit ſpiritum, in Oratorio ſancti Quirici, quod bis ſenis millibus à Monaſterio ſancti Benedicti in Caſſino diſtat, idibus Iulij, indictione quinta, regnante Baſilio Imperatore Conſtantinopolitano. Præfatus autem venerabilis vir ante Epiſcopatum vixit annos decem, & octo (ita illorum temporum ſacrorum canonum contemptus ferebat, & corrupta Eccleſiaſtica diſciplina fieri ſinebat) in Epiſcopatu verò ſedit annis viginti duobus, & in anguſtijs huius ſæculi fuit menſibus viginti vno. Inde portatus eſt ad montem Caſſinum flentibus omnibus, ſed exultantibus Angelis. Quem ſuſcipiens omnis ſancta congregatio illius Monaſterij, dignè, & decentiſſimè ſanctiſſimum eius corpus condidere, in Eccleſia Beati Principis Apoſtolorum, quæ ab Are-*

chiſio

chiſio Rege conſtructa eſt, & iungitur Baſilicæ ſancti Benedicti. Vbi exuberant multa mirabilia per eum ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vſque in præſentem diem. Hæc Petrus Diaconus.

CAPVT XL.

HIS diebus Capuani expulſo Landulpho quodam Canonice in Epiſcopatum electo, Landenolfum quendam de ſuis nobilibus coniugatum, atque Neophytum, ſibi Epiſcopum elegere, multiſq; precibus præfatum Papam decipiunt, vt illis Epiſcopus ſacraretur. Qua propter venerabilis Abbas Bertharius, & Leo Epiſcopus Theanenſis Romam profecti cœpere obſecrare ſummum Pontificem, vt hac in re nullo modo flecteretur, vnde grauis in Populo Capuano ruina, & multa ſanguinis effuſio fieri deberet. Et expreſſius, inquit Abbas, ò vir Apoſtolice noueris, quia ſi hoc conſenſeris, maximum profectò ignem, & vſque ad te pertingentem accendis. Et primo quidem Apoſtolicus tanti viri conſtantia territus eſt; poſtremò tamen præualuit iniquitas, & prædictus Neophytus eſt in Epiſcopum conſecratus. Hac ciuili diſcordia Saraceni opportunitatem nacti, rurſus vniuerſa diripiunt, iterum cuncta deuaſtant, propterea idem Apoſtolicus bis Capuam eſt venire coactus. Videns igitur palam ſibi contigiſſe, quæ noſter Abbas prædixerat, valde pęnituit, ac demum habito conſilio, Landulfum (quem ſupra expulſum retulimus) in Eccleſia Beati Petri Apoſtoli in Capua vetere Epiſcopum conſecrauit. Landenulfum verò Eccleſiæ Capuanæ præeſſe conſtituit, cũctumq; Epiſcopatum inter vtrũq; diuidi æqua lance mandauit.

CAPVT XLI.

PER hos dies ſupradictus Princeps Guaiferius languore correptus, Monachus factus eſt, rogans ſe ad hoc Monaſterium ferri, ſed quoniam propter Saracenorum incurſionem huc deferri non potuit, defunctus, in Monaſterio noſtro apud Theanum corpus ſuum humatum eſt.

CAPVT XLII.

POSTHAEC Pandenolfus, qui tunc Capuę prętrat, in Papæ fidelitate conſiſtens, rogauit eum, vt ſubderet dominatui ſuo Caietam. Nam Caietani eo tempore Romano tantum Pontifici ſeruiebant, quod prædictus Papa dum conceſſiſſet, cępit idem Pandenolfus, ita Caietanos acriter incurſare, vt vel vſque ad Molas illis egredi non daretur. Docibilis quidam tunc illis in ducem præerat, qui tantum dedecus ſibi, ſuisq; illatum minime ferendum ducens, miſit Agropolim, & Saracenos ibi degentes aſciſcens, primo conduxit eos marino itinere ad Lacum Fundanum, in locum, vbi ſancta Anaſtaſia vocatur, & inde per fluuium aſcendentes vſque Fundis, ibi quaſi de vagina gladius, ſcaphis egreſſi, & cuncta in circuitu depopulantes, tandem Caietam peruenerunt, & in Formianis collibus ſua caſtra componunt. His Papa auditis, illico pęnitentia ductus, blandis alloquijs, & Epiſtolis, necnon & pollicitationibus multis cępit conuenire Caietanos, quatenus ſibi reconciliarentur, & à Saracenis ſequeſtrarentur. Cuius demum monitis Docibilis obſecundans, rupto fœdere cum Saracenis bellum inijt, in quo bello Caietanorum plurimi, & cęſi, & capti ſunt. Rurſus tamen Saraceni pacem à Docibile poſtulantes, accipiunt, redditisq; captiuis, in Gariliano ab eodem Docibile ad habitandum directi ſunt: vbi per quadraginta fermè annos degentes, innumera circumquaque mala geſſerunt, multumq; Chriſticolarum ſanguinem effunderunt.

funderunt. In quo videlicet loco frequenter à diuerſis noſtris Principibus requiſiti, & oppugnati, ſed iudicio Dei, vſque ad prædictum tempus in expugnati manſere.

CAPVT XLIII.

PER idem tempus Monaſterium Beati Patris Benedicti, vbi ſacratiſsimum eius corpus humatum eſt, à prædictis Saracenis inuaſum, deſtructum, atque incenſum eſt, pridie nonas Septembris, anno incarnationis Dominicæ octingenteſimo octogeſimoquarto, indictione ſecunda. Anno 884 Nec multo poſt vndecimo videlicet Kal. Nouembris, Monaſterium maius, quod deorſum erat, ſimiliter occupauere, deuaſtauere, & incendere, multosq; inibi perimentes, ipſum etiam ſanctum, & venerabilem Abbatem Bertharium iuxta altarium Beati Martini gladio trucidauere. Cumq; eandem Domini Saluatoris Eccleſiam, diuerſis in locis, igne ſubmiſſo exurere molirentur, Dei iudicio, id perficere nequiuere, ſicq; ea tantum de toto hoc Monaſterio Saracenorum flammis erepta, illi Monaſterij ſpolijs onuſtati, lætantes, triumphantesq; Garilianum reuerſi ſunt. Monachi verò quicquid ſuppellectilis, vel theſauri, ſeu & muniminum huius Monaſterij ſurripere potuerunt aſſumētes, vna cum Donno Angelario tunc temporis eorum Præpoſito, Theanum habitaturi proficiſcuntur: eundemq; Angelarium ſibi conſtituentes Abbatem in cella, quæ ad Beati Patris Benedicti honorem dudum ibi conſtructa fuerat, manere cępere, Anno & indictione ſupraſcripta. Sepultus verò eſt ſupradictus ſanctus martyr Chriſti Bertharius ſurſum iuxta Eccleſiam ſancti Benedicti in capitulo Fratrum.

Monaohi Caſſinenſes Theanum proficiſcūtur.

CAPVT XLIV.

NON autem videri ſuperfluum eſt, ſi hoc in loco memoratorium, quod prædicti Abbatis Berthari studio geſtum reperimus de rebus, & cellis huius Monaſterij apud Marchiam, in Theate dumtaxat, & Penne conſtitutis, quæ Beato Patri Benedicto

à ſan-

à ſanctæ memoriæ Regibus, Carolo, Pipino, Lothario, atque Ludouico, ſeu à cæteris quibusq; fidelibus hactenus conceſſa noſcuntur, annectimus. Quandoquidem quæ ſpecialiter à ſingulis quibusq; collata ſunt, incenſis pleriſque eorum oblationibus ignoramus. Primum ſcilicet eſt Monaſterium ſancti Liberatoris, quod ſitum eſt in Comitatu Theatino ſupra fluuium Laentum, ad radicem montis, qui dicitur Maiella, cum Eccleſia ſancti Angeli, quæ eſt in latere montis plani, cum integro eodem monte, & cum caſtello ſancti Angeli cum vniuerſis ſuis pertinentijs, & curte, quæ dicitur caſale Prandi, & curte de Garifuli, & caſtello ſancti Petri, & curte ſancti Ianuarij, & Valle plana, & Luciano, cum omnibus omnino pertinentijs, ac rebus ſuis, intra hos videlicet fines. Ab vno latere finis Torrens, vbi dicitur Cripta latronis, qui eſt ſub ipſo monticello, vocabulo Saracenico, qui modo nominatur prætorium, & quomodo aſcendit inde ad ipſum Staphilum de Maiella, qui diuidit inter regalia, & cauſam ſancti Benedicti. De alio latere quomodo deſcendit inde in aquam Fraſſiningam, & ſicut mittit in Riuum, qui dicitur Baccinium; hinc verò ab ipſo foſſato in puteum de Capetano, inde in foſſatum ſancti Ianuarij, & in Roſentem. De alio latere finis Biſara, inde in viam, quæ vadit in lacunam ſupra ſanctum Donatum, hinc in Ficarium, inde in foſſatum de ſancta Lucia, & aſcendit per aquam frigidam in limitem de monte plano, & ſicut vadit ſub ipſis limitibus in foſſatum Garifuli, & ita mittit in Laento. Inter quos vtique fines nullam omnino ſibi reſeruationem prædicti Reges facere, quia tota hæc pertinentia regalis fuit, excepta Eccleſia ſancti Vitalis cum pertinentia decem dumtaxat modiorum, quæ pertinet ad Epiſcopum. Deinde Eccleſia ſanctæ Mariæ in Baccinio cum pertinentia ſua. Eccleſia ſancti Felicis in Paſtoricio cum finibus, & pertinentijs ſuis, quæ habet fines ab vno latere flumen Piſcariæ, de altero Lauinum, de altero Ripas de Turri, cum ipſa curte, ibi eſt Eccleſia ſancti Benedicti; de altero verò fontem de Troia, quomodo deſcendit in Lauinum. Eccleſia ſancti Viti ſupra flumen Lauinum. Eccleſia ſancti Heliæ in Sclangario, cum pertinentia ſua, quæ eſt viginti millia modiorum.

Monaſterium ſancti Liberatoris.

Bona, quæ obtulit Yſelgarda Comitiſſa

diorum. Curtis de Caromanico. Monaſterium ſancti Comicij iuxta riuum Arullum, cum multis poſſeſſionibus. Eccleſiam ſancti Fœlicis in Puluerio, tum medietate ipſius curtis per fines ſuos, ideſt ab vno capite montem, ab altero prædicta Piſcaria, ab altero Terra ſancti Thomæ, ab altero Roſentem, quomodo mittit in Piſcariam. Quæ omnia Yſelgarda Comitiſſa obtulit Beato Benedicto. Eccleſiam ſancti Calixti, ſancti Mammetis, cum tota curte de Iliano, ſancti Marci, ſanctæ Mariæ in Pontiano cum terræ modijs ſexcentis. Inſula, quæ eſt intra Pomarium, & caſtrum, quod dicitur Calcaria, cum terra modiorum circiter quadringentorum. Eccleſia ſancti Eleutherij, & ſancti Pauli, in pertinentia de Boclanico, loco qui dicitur Rupi, cum terra ſeptingentorum octoginta modiorum. Eccleſia ſancti Eraſmi in Cerretu plano, cum pertinentijs, & finibus ſuis, aç molendinis omnibus, quæ intra ipſos fines conſtructa ſunt, cum Eccleſia ſancti Saluatoris, & ſancti Martini, Eccleſia ſancti Benedicti, & ſanctæ Mariæ, & ſancti Comicij, & ſancti Silueſtri in loco qui dicitur Orni, cum omnibus finibus, ac pertinentijs earum. Hanc Eccleſiam ſancti Silueſtri conſtruxit quidam Rainedius, & obtulit eam Beato Benedicto cum omnibus pertinentijs ſuis intra hos fines. Ab vno latere ipſa Benna, ab altero latere ſeptem viæ. Ab altero alia Benna, quæ ſe ſimul coniungunt. Fara maioris, & Fara, quæ dicitur Binna cum finibus, & pertinentijs earum. Maio etiam, qui fuit conſanguineus Poteriti Præpoſiti ſancti Liberatoris, ſub prædicto Abbate, obtulit in hoc Monaſterio eamdem Faram, quæ continens eſt inſimul quinque millium octingentorum modiorum terræ. Curtem ſancti Calixti cum omnibus ſuis, Eccleſiam ſancti Petri in loco, qui dicitur Mallianellum cum omnibus pertinentijs, ac finibus ſuis, ideſt à capite Fóſſatum della vite, à pede viam de ipſo puteo, ab vno latere Bennam, ab altero fluuium de Argelli, quàm etiam prædictus Maio hic obtulit. Intra quos fines eſt Eccleſia in honore ſancti Mauri, & Monaſterium ſancti Renati, quod ſitum eſt inter Antonianum, & Pizzum coruarium, cum omnibus pertinentijs ſuis. Eccleſia ſancti Calixti ſupra ipſum Laentum, in loco qui dicitur

Vallis

Vallis, cum terra modiorum ſex millium ſexaginta. Eccleſia ſanctæ Mariæ ſupra Faram de Laento, cum pertinentia ſua. A capite videlicet via, à pede Laentum, ab vtroque latere foſſatum. Eccleſia ſancti Sauini in Treuanico, & ſancti Clementis in Plombata. Eccleſia ſancti Saluij ibidem. Qui videlicet Saluius ex Campania natus, huius Monaſterij extitit monachus, & tenuit prædictam Eccleſiam ſancti Clementis in obedientiam, vbi cum defunctus fuiſſet multa mirabilia Deus ad ſepulchrum illius eſt operatus. Sanctæ Mariæ in Fluuio Foro, loco qui dicitur Cannetum, cum terra modiorum quatuor millium ſexaginta. In ipſa aqua de eodem Foro molendina quatuor. Eccleſia ſancti Petri in Iollianu, cum mille quadringentis modijs terræ. Monaſterium ſancti Seuerini. Eccleſia ſanctæ Mennæ in pertinentia de Ripe. Sancti Andreæ in colle de Alue. Sancti Petri in loco, qui dicitur Ari. Curtis, quæ vocatur Feneſtre. Eccleſia ſancti Angeli ante ciuitatem Ortonam, cum modijs terræ octingentis. Caſtellum de Vngo cum tota pertinentia ſua; & intra ipſam pertinentiam Groſſe, & medietas de ciuitate Tazze, cum tota pertinentia de Rapini, & Comino. Eccleſia ſanctæ Crucis in pertinentia de ipſa Roma, cum mille quingentis terræ modijs, & medietatem ipſius caſtri de Caſale, cum pertinentijs ſuis. Monaſterium ſancti Pancratij cum tota pertinentia ſua. Caſtellum de Preta, & Geſſi, & Ciuitella, & Vallis ſancti Martini, cum omnibus pertinentijs eorum. Eccleſia ſancti Petri in ciuitate Theatina vetere, & ibidem iuxta, Eccleſia ſancti Pauli. Eccleſia ſanctæ Theclæ intra eandem ciuitatem nouam cum ipſa porta, quæ reſpicit ad Orientem, quæ hactenus porta monaciſca vulgo vocatur. Eccleſia ſancti Theodori, & Eccleſia ſancti Saluatoris intra ciuitatem Aternum, cum medietate de ipſo portu, quem ſupradicta Yſelgarda Comitiſſa obtulit ſancto Benedicto.

S. Saluius Monach. Caſſinas.

Yſelgarda Comitiſſa

In Comitatu verò Pennenſi Eccleſia ſancti Fœlicis in Stabulo: campus de Gaie: Monaſterium ſancti Benedicti in Lauriano, & ſanctæ Scholaſticæ iuxta fluuium, qui dicitur Tabem, cum integra curte de Moſcuſo, & curte de Gemberuti, & Eccleſia ſancti Angeli in Galuanico, cum integra

ipſa

ipſa curte, & medietate de caſtro Laureti, ab ipſa videlicet Pila, quæ in eiuſdem caſtelli medio ſita eſt, quomodo deſcendit in foſſatum de Roſiccle, cum Eccleſia, quæ ibi conſtructa eſt in honore ſancti Fœlicis, & vſque Triuium, quod eſt ſuper ſanctum Fœlicem, & ſicut pergit per ipſam Vallem in foſſatum de Doreniano, & ſicut ipſum foſſatum deſcendit in flumen Tabe, & qualiter per ipſum flumen aſcendit vſque ad Paternum, vbi eſt Eccleſia in honore ſanctæ Mariæ, & ſicut rectè aſcendit in ipſum fontem de Laureto, & ſic venit ad prædictam Pilam: intra quos fines nulli omninò aliquid pertinet, niſi tantum Monaſterio Caſſinenſi. In Colle alto ſex peccię de terra per maximæ: medietas villæ de Lauerano: medietas de Podio Pollecanti: tertia pars de caſtello Ceſe: medietas caſtri de colle Maio: Eccleſia ſancti Martini in Geneſtrula cum tota curte: Eccleſia in Salaiano cum mille ſeptingentis modijs terræ: quarta pars de ciuitate Quana: medietas curtis de Viculo: curtis de Carpeneto cum montanis, & planitijs magnis: in pertinentia de Ciuitella, tria millia modiorum terræ: Monaſterium ſancti Petri in Caſtroniano, cum Eccleſia ſanctæ Ciciliæ, cum omnibus pertinentijs ſuis, & plurima alia, quæ hic ſcribere ſuperſedemus.

Quæ videlicet omnia vſque ad id tempus Abbates huius loci, ſiue ad ius Monaſterij retinebant, ſiuè libellario nomine ad cenſum nonnullis conceſſerant.

CAPVT XLV.

ANGELARIVS Abbas à Beato Benedicto viceſimus, ſedit annis ſex. Hic (ſicut ſupra iam diximus) de Præpoſitura huius Monaſterij Abbas apud Theanum effectus, poſt biennium cæpit paulatim reſtaurare Monaſterium Domini Saluatoris, quod à Saracenis incenſum ſuperius diximus. Fuit autem temporibus Aionis Principis Beneuentani, & Stephani quinti Papæ, & ſucceſſoris eius Formoſi, quem videlicet Formoſum, Stephanus Papa, qui ei ſucceſ- Formoſus Papa.

ſucceſſerat, ſepulchro ſuo exthrai, abijciq; mandauit; cunctasq; ipſius ordinationes irritas eſſe ſtatuit, pro eo ſcilicet, quod cum Oſtienſis (aliàs Portuenſis) Epiſcopus eſſet; contra ſanctorum canonum decreta, Apoſtolicam ſedem inuaſerat. Sub hoc Abbate oblata eſt in hoc Monaſterio terra illa, quæ nuncupatur Brezze, prope Capuam, quod eſt pratum magnum, & ſilua à quodam Caſtulo eiuſdem loci habitatore. Hermefrid quoque ciuis Aſculanus, vir diues Subdiaconus officio, obtulit ſeipſum per capillos capitis ſui Præpoſito noſtro nomine Vuamelfrid, cum omnibus omnino mobilibus, & immobilibus ſuis de partibus illis. Quidam etiam Ingius nomine de Beneuento expeditionem Romæ facturus, obtulit huic ſancto cœnobio res ſuas. Id eſt curtem vnam de loco, qui dicitur Turri: aliam de loco, qui dicitur Murete. Aliam verò in loco Mattici, cum vniuerſis finibus, ac pertinentijs illarum. Sed & Vvalamir quidam eiuſdem ciuitatis indigena ſeipſum in hoc loco ad monachatum tradens, obtulit in Eccleſia ſancti Benedicti de Beneuento, vbi dicitur ad Xenodochium, cella huius cœnobij: curtem vnam magnam in finibus de Ariano: loco, qui dicitur Tricium, cum omnibus ex integro curtis ipſius pertinentijs. Huic Abbati Adelmarius quidam Capuanus vendidit integram curtem ſuam in loco Anglena prope Eccleſiam ſancti Vincentij nobis pertinentem, cum campis, & ſiluis, & pratis, & terris omnibus ad ipſam curtem pertinentibus.

Athanaſius iunior Epiſcopus Neapolitanus.

Eodem tempore Athanaſius Neapolitanus Epiſcopus manifeſtauit ſe Monaſterio huic de obedientia noſtra in caſa Gentiana, vt nullam ibi poteſtatem, neque ipſe, neque ſucceſſores ſui habeant, vel licentiam in ea aliquem ordinandi, vel conditionem ponendi; ſed ſicut antiquitus nobis pertinuit: ita deinceps in noſtra ex integro poteſtate, & ordinatione rediret. Per idem tempus Laurentius Diaconus, & monachus noſter, Præpoſitus Monaſterij ſanctæ Mariæ de Cingla: fecit concambium cum quodam Landoario Capuano de quibuſdam Terris in Caluo, & Calinulo, cum licentia, & conſenſu præfati Abbatis, & Radelchiſæ Abbatiſſæ. Idem quoque fecit, & Ioannes Sacerdos, & monachus,

ac Præpoſitus præfati Monaſterij de Cingla de quibuſdam alijs Terris eidem Landoario, per licentiam nihilominus, & conſenſum eiuſdem Abbatis Angelarij, & Abbatiſſæ Gaitrudæ. Prædictus autem Abbas non multo poſt, defuncto his diebus Epiſcopo Theanenſis Eccleſiæ: in eadem ciuitate à clero, & populo electus, & ordinatus eſt. Vbi etiam & defunctus eſt, & ſepultus nonis Decembris.

ADNOTATIO.

ADmonendus mihi eſt Lector, ne forte nominum æquiuocatione decipiatur, Formoſum Papam, de quo hic fit mentio, ſediſſe inter duos Stephanos, ſextum videlicet, & ſeptimum, quos plerique (inter quos eſt Leo noſter) quintum, & ſextum numerant, ea ratione, quam ſupra in Adnotatione ſuper caput octauum retulimus. Vnde rectè aſſerit Leo, Stephanum Formoſi ſucceſſorem ea commiſiſſe, quæ hic de ipſo narrantur: de quibus conſule Cardinalem Baronium tomo decimo anno 897. Ex his ergo ceſſant ea, quæ aduerſus Leonem dicuntur à Baronio eodem tomo anno 891. Argumentatur enim iuxta ea, quæ in Chronico Caſſinenſi impreſſo perperam ſcripta legerat. Baronius tom. 10.

CAPVT XLVI.

RAGEMPRANDVS primo & viceſimo loco Abbas electus, in eodem Monaſterio Theanenſi, ſedit annis nouem, menſibus decem. Qui videlicet Abbas Ioannem Papam nonum, vti ſibi more prædeceſſorum ſuorum priuilegium faceret petijt, & accepit. Hoc præſidente, Adelgarius quidam nobilis obtulit Beato Benedicto apud Theanum cum oblationibus Herchempertum filium ſuum, docilis ingenij puerum. Quo tempore Græcis, ac Neapolitanis Capuam obſidentibus: idem Herchempertus cum alijs ſeptem fratribus à Theano Capuam tendens, iuxta Anglenam omnes à Græcis exequitati, & ſpoliati pariter Anno 890

ſunt, & famuli eorum capti, & famulis quidem argento redemptis,& quinque equis recollectis: ipſe ſolus (ſicut idem de ſe refert) cum magiſtro ſuo pedes remanſit, ſicq́, ciuitatem intrauit. Poſt hæc cum Atenolfus Gaſtaldatum adeptus, omnia,quæ iuris noſtri Monaſterij erant in terra capuana Fratribus abſtuliſſet : præfatus Herchempertus Romam hac de re ad venerabilem Papam Stephanum tranſmiſſus, & Apoſtolicam benedictionem detulit, & priuilegium ſancto Cœnobio obtinuit, & ſupradicto Gaſtaldeo commonitorias litteras, vt vniuerſa, quæ abſtulerat protinus redderet, niſi excommunicationis vellet ſubire ſententiam, attulit. Quas ille ſuſcipiens, paruit, & omnia, quæ nobis abſtulerat ex integro reſtitui iuſſit. Hic etiam Atenulfus eidem Papæ Stephano iam dudum per Maionem Abbatem ſancti Vincentij ſuggeſſerat, vt ſi ei contra Saracenos Gariliano reſidentes ferret auxilium,ipſe & Caietanos omnes, quos nuper cęperat, redderet, & ei fidelitatem firmiſſimam faceret. Sed quia Papa nequiuit implere, quod ille petierat, neque ipſe quoque fecit, quod Papæ mandauerat. Theophilactus quoque Stratigo iiſdem diebus à Bario Theanum cum exercitu veniens, eoſdem Saracenos niſus eſt aggredi : ſed nil præſumens, ad propria repedauit. Hic Abbas conceſſit Ageltrudæ Auguſtæ, quæ fuit mater Lamberti Regis libellario more, diebus tantum vitæ ipſius, duas cellas huius Monaſterij, cum omnibus rebus ſuis in finibus Lombardiæ : vnam in loco, qui dicitur Laude, & alteram in Perſiceta : vnde per ſingulos annos mittebat illi eadem Auguſta, cenſus gratia tres libras argenti. Fecit etiam libellum Gotfrido cuidam Marſicano, de ſancto Gregorio in Seruiliano cum ſeruis, & ancillis, & omnibus omnino rebus,ac pertinentijs eius in eodem Comitatu Marſorum: pro quo annualiter recipiebat cenſum tritici modia quindecim, & quindecim modia de vino, & piſces centum, in menſe Octobrio. Per hos dies Sichelfrid quidam Capuanus reddidit huic Monaſterio inclytam curtem in loco Patenara, quàm auus eius à Baſſario Abbate per ſcriptum conuenientiæ retinebat.

CAPVT XLVII.

HVIVS autem Abbatis ſeptimo anno, indictione decimaquarta. Monaſterium,quo in Theano Fratres degere cęperant,occulto Dei iudicio ab igne crematum eſt, cum omnibus opibus ſuis. Vbi etiam & regula, quam Beatus Benedictus manu ſua conſcripſerat, necnon & ſacci, in quibus iuſſu Dei, cœlitus eidem Patri Benedicto eſcæ delatæ ſunt: inſuper & plurima huius cœnobij munimina; plurima quoque præcepta donationum à ſingulis Imperatoribus, Ducibus, atque Principibus eidem Monaſterio collata, incenſa ſunt. Inter quæ etiam præcepta, quæ de caſa Gentiana facta fuerant pariter ſunt ab igne conſumpta. Namq; temporibus Ioannis Abbatis, qui tertius ab hoc Ragemprando fuit, cum die quadam ante eundem venerabilem Abbatem exortum fuiſſet inter Fratres colloquium à quibus Principibus prædicta caſa Gentiana huic Monaſterio conceſſa fuiſſet. Quidam Maio Presbyter, atque Grammaticus, homo ſenex, & veraciſſimus: hoc exinde ſe noſſe certò, certius affirmabat. Aiebat, namq; præfato Donno Abbati, ſicut legi; inquit, in tribus præceptis donationum, quæ hic fuere in ſcrinio Donni Angelarij Abbatis. In primis Giſulfus Dux conceſſit Donno Petronaci Abbati in Monaſterio ſancti Benedicti territorium Gentianæ. Poſtea verò Arichis Princeps ſimiliter conceſſit Theodemario Abbati partes maiores ibidem in Gentiana. Iterumq; Grimoald filius eius per præceptum donationis conceſſit ſancto Benedicto omnia Donnicalia ſua, cum ſeruis; & ancillis in eodem loco caſæ Gentianæ; & cellam ſancti Agapiti, & plurima alia, quæ modo non recordor. Similiter etiam in eiſdem præceptis continebatur donatio ipſorum Principum de portu Traiecti, & de portu Vulturnenſi: ſed & de Piſcaria Leſinenſi. Hæc, inquit, omnia ego legi, & in alijs membranis ego renouaui ex iuſſione Donni Angelarij Abbatis. De ſupradicto itaque incendio Theanenſis Monaſterij, quicquid a Fratribus de theſauro Eccleſiæ potuit, quomodolibet eri-

Monaſterij Theanenſis cõflagratio. Anno 897

pi: in Epiſcopio eiuſdem ciuitatis repoſitum eſt. Vnde poſtmodum nõn parua eiuſdem theſauri pars in Eccleſia ipſa remanſit.

CAPVT XLVIII.

HIS temporibus Symbaticius Patritius veniens à Conſtantinopoli, obſedit Beneuẽtum per menſes Anno 891 circiter tres, cepitq; illam decimoquinto Kal. Nouembris, anno Domini octingenteſimo nonageſimoprimo. Completis videlicet trecentis viginti annis à Zottone primo Duce Beneuenti. Per cuius temporis ſpatium Langobardorum tàm Duces, quàm Principes eandem ciuitatem tenuerant. Hic Symbaticius cum eſſet Imperialis Prothoſpatarius, & Stratigo Macedoniæ, Thraciæ, Cephaloniæ, atque Longobardiæ: Entilma (ideſt mandatum, ſiue priuilegium) fecit prædicto Abbati de Monaſterio ſanctæ Sophiæ de Beneuento, & ſanctæ Mariæ de Cingla, & ſanctæ Mariæ de Plumbariola, terribiliter ex parte Imperatorum præcipiens, nequis eſſet, qui in cauſis, ac poſſeſſionibus prædictorum cœnobiorum Caſſinenſi cœnobio ſubiectorum, aliquo modo, aliquam iniuſtitiam, ſeu violentiam inferre præſumeret: quod ſi aliquis in eis delinqueret, iram Imperatoriam pro certo ſe experturum ſciret. Poſt hunc Symbaticium dominatus eſt Beneuenti Georgius Patritius, qui cum annis tribus, & nouem menſibus in eà ſediſſet, veniens Guido Dux, & Marchio, expulit inde Græcos, & præfuit ibi annis fermè duobus. Poſt hunc Radelchis annis duobus: deinde præfatus Atenulfus ex Capuano Gaſtaldatu iam Comes, cum filio Landulfo, & cæteri deinceps per generationes ſuas, in ea Principatum tenuere per annos circiter ſeptuagintaſeptem.

CAPVT XLIX.

INTEREA præfatus Atenulfus, vna cum Gregorio Neapolitano, necnon & cum Amalphitanis, non paruo exercitu aggregato, Garilianum ſupra Saracenos venit, & conſtructo de nauibus ponte iuxta Traiectum, in loco, qui Setra vocatur, tranſiens expugnabat eos. Ibi igitur illis conſiſtentibus, quadam nocte dum minus caute ſuas cuſtodias agunt, repente Saraceni cum Caietanis ſuper eos irruunt, deq; illis plurimos ſternunt: reliquos vſque ad pontem acriter inſequuntur. Sed ibi tandem noſtris fortiter reſiſtentibus, Saraceni vertere terga, & ſuis ſe caſtris tueri coguntur. Obijt ſupradictus Abbas octauo idus Nouembris. Anno 899

CAPVT L.

LEO viceſimusſecundus Abbas, ſimiliter apud Theanum, ſedit annis quindecim, menſibus ſeptem: temporibus Leonis Imperatoris, & Papæ Chriſtofori, qui de Papatu expulſus, & monachus factus eſt, necnon & Sergij tertij Papæ, à quo idem Abbas priuilegium de more recepit. Acquiſiuit etiam & à præfato Principe Atenulfo præceptum confirmationis omnium oblationum, ſeu conceſſionum, ac poſſeſſionum huius Monaſterij propter id vel maxime, quod & prius in hoc loco à Saracenis, & denuo verò apud Theanum munimina huius cœnobij igne conſumpta eſſent. Huius Abbatis interuentu conceſſus eſt ab eodem Principe mons ſancti Eleutherij in Monaſterio ſanctæ Mariæ de Cingla, pro paſcuis videlicet animalium ipſius loci, necnon & pro lignis faciendis ad diuerſas vtilitates. Fluuius etiam, qui dicitur Ete, ab ipſo ortu ſuo vſque ad fluuium Vulturnum, & deinceps ipſum Vulturnum vſque in pedem prędicti montis ſancti Eleutherij: quemadmodum ad ius palatij pertinuit, ad

faciendum in ipſis quicquid eidem Monaſterio neceſſarium fuerit. Hic Abbas quinto anno ordinationis ſuæ cępit reædificare hoc Monaſterium, quod videlicet per vnum,& viginti annos penitus fuerat deſtitutum. Huic Guaimarius Salernitanus Princeps per præceptum conceſſit curtem vnam magnam, in loco, qui dicitur Rota, cum caſis, & ſiluis, & arbuſtis, vineis, & caſtaneis; ſeruis quoque & ancillis, & cum omnibus eidem curti ex integro pertinentibus. Hic idem Guaimarius alio præcepto conceſſit in hoc Monaſterio medietatem curtis in finibus Sarni, loco vocabulo Lanciaria, quæ fuit Agenardi, huius videlicet medietatem idem Agenardus iam Beato Benedicto obtulerat, cum omnibus ad eandem curtem pertinentibus. Hic fecit libellum cuidam Adelario ciui Romano de Eccleſia ſancti Benedicti, quæ ibidem nobis antiquitus pertinuit, ea conditione, vt quoties, vel Abbas, vel Monachi noſtri Romam pro aliqua vtilitate perficienda perrexiſſent, honorabiliter in eadem Eccleſia reciperentur, quamdiu ibi remorari neceſſarium eſſet; & omni anno pro cenſu ſexaginta denarios Monaſterio noſtro tranſmitteret. Defunctus verò eſt prædictus Anno 915 Abbas decimo Kalendas Septembris: vterque autem, Ragemprandus videlicet, atque Leo, in ipſo Theanenſi cœnobio, vbi commorati ſunt, ibi & defuncti, & ſepulti ſunt.

ADDITIO ex Petro Diacono Caſſinenſe.

TEmpore, quo Ludouicus Caroli filius in ſeniori Roma Auguſtale ſumpſit Imperium, Ioanne Octauo Papa in ſede Apoſtolica Præſidente; in Caſſinenſi verò Eccleſia Leone Abbate cathedram gubernante, primo anno ordina- Auno Domini 900. *tionis eius; Dominica verò Incarnationis anno nongenteſimo, indictione tertia, menſis Auguſti die prima. Saraceni à Babilonia, & Africa ad inſtar examen apum, cum Abraimo impiĳſſimo Rege ſuo, Siciliam intrarunt. Inuadentes itaque pacatam Inſulam, quaqua verſum impietatis agmina tendebant, omnia deuaſtabant, depopulabant, incendio, & homicidĳs miſerandum in modum cuncta tradentes. Iam verò quis digne referre valeat quanti tunc Caſsinenſium monachorum*

chorum in Sicilia habitantium, ab illis diuerſis pœnarum generibus extincti fuerint? Non enim ſexus infirmior paganorum crudeles animos mitigabat, & ibi ira exagitabantur maiori, vbi miniſtros inueniebant diuinitatis. Senectus etiam, & veneranda canities, nullam ſibi ab hoſtibus miſericordiam vendicabat. Infantes quoque, qui nuper nati erant ab vberibus maternis pagani rapientes, elidebant ad terram. Sanctarum præterea Eccleſiarum, & domorum ædificia, quæ diſcipuli beati martyris Placidi in poſſeſsionibus eius extruxerant diruentes, ſolo æquarunt; vt nunc antiqua ſpetioſitas, nec quia fuerit prorſus appareat. Vrbes etiam Panormum, & Syracuſas ceperunt; & antiquam Romanorum Coloniam in ſeruitutem redegerunt. Epiſcopos verò, Presbyteros, atque Diacones, reſiduosq. de cunctis populis in captiuitatem, & miſeram ſeruitutem deportandos ſanxerunt. Poſt tot, tantasq. direptiones, occiſiones, incendia, & captiuitates, ſæuiſsima gens Saracenorum ad Meſſanam ciuitatem expugnandam deuenit. Cumq. Monaſterium beati martyris Placidi ingreſsi fuiſſent, euaginatis gladijs monachos aggrediuntur; illosq. Chriſtum negare, & nefandam Religionem venerari compellunt. Quod dum contemnerent, omnes in eodem loco, vna cum Monachis Caſsinenſibus, qui ibi ab Abbate ſuo directi fuerant, Saracenorum gladijs occiſi ſunt, anno Domini nongenteſimotertio, indictione ſexta. Illis autem hoc ordine pro fide Chriſti iugulatis, Monaſterium omne, præter Eccleſiam ſancti martyris Placidi, à Saracenis deſtructum eſt. Horum autem martyrum paſsiones noſſe, qui cupit, Conſtantinopolitanæ Vrbis bibliothecas perluſtret, ibi quanta tormenta ſubſtinuere, facunde ſatis deſcriptum inueniet. Hæc ſummatim ex ſupplemento, ſiue auctario Petri Diaconi ad acta ſancti Placidi, deſumpſimus. Huic porrò hiſtoriæ aſtipulantur chronologiæ, & Græcorum hiſtoriæ, quibus habetur, per id tempus innumerabiles Saracenorum copias ab Abramo, vel Abraimo in Siciliam miſſas, ſiue aduectas, totam Inſulam penitus abſumpſiſſe, & in diuturnam ſeruitutem redegiſſe. Conſulendus Abbas Maurolicus lib. 3. Sicanicæ hiſtoriæ fol 88. Anno 903

His Monachis tertio loco pro fide Chriſti occiſis, nulli alij

Benedictinæ familiæ ſucceſſerunt; & Barbaris Siciliam, & religionem diutino, impioq. dominatu prementibus adeò memoria ſanctorum Placidi, & ſociorum eius excidit, vt Normanni, qui eiectis Saracenis, noui & peregrini incolæ Siciliam coluerunt, templum á Placido extructum, ac ſancti Ioannis Baptiſtæ eo viuente appellatum, mortuo autem, & inter martyres relato, ſancti Placidi nuncupatum, nouo nomine ſancti Hyacinti nominarint: vt noſtra etiam ætate, antequam ſacræ reliquiæ inuenirentur, non ſatis exploratum eſſet, quis certus martyrij, quis ſepulturæ locus eſſet.

CAPVT LI.

PER idem tempus cernens præfatus Princeps, non ſine manu valida, & brachio extento Saracenos poſſe de Gariliano expelli, Landulphum filium ſuum ad Leonem Imperatorem Conſtantinopolim deſtinauit: ſuggerens omnia, quæ per tot annos ab Agarenis perpeſſi fuerant mala; orans, & ſupplicans, vt dignaretur quantocius afflictæ, ac deſolatæ ab eiſdem Saracenis patriæ ſubuenire, atque vt illos de Gariliano valeant extirpare, auxilium exercitus ſui non dedignetur illi tranſmittere. Quem Imperator honorificè ſatis recepit, & cuncta, quæ ſuggeſſerat benignè ſe impleturum ſpopondit. Cum interim prædicto Atenulfo defuncto apud Capuam, Landulfus impetrata ab Auguſto licentia reuertitur, atque à fratre Atenulfo multo cum honore recipitur. Imperator autem ſuæ ſponſionis non immemor, Nicolaum Patritium, cui Picingli cognomen erat, conſequenter aſciſcens, cum valida Græcorum manu ad has partes tranſmiſit, eiq; vt Saracenos præcipuè Gariliano degentes, funditus delere ſatageret, mandatis Auguſtalibus imperauit. Veniens igitur prædictus Patritius, & fortitudine valida, & prudentia maxima cumulatus, eos primum, quos familiares ſibi, ac fœderatos Saraceni habebant, ideſt Gregorium Ducem Neapolitanum, & Ducem Caietæ Ioannem, patritiatus illis honore ab Auguſto deferens,

rens,

rens, ab eis diſiungere ſtuduit. Deinde coniunctus prædictis fratribus Landulfo, & Atenulfo Principibus Capuanis, aduocato etiam Guaimario Principe Salernitano: Apulis quoque, & Calabris omnibus tranſmarino exercitui additis, caſtra ſupra Saracenos iuxta Garilianum ex iſta parte metatus eſt. Quo cognito Papa Ioannes decimus, qui ex Epiſcopatu Rauennate triennio ante Romanam ſedem inuaſerat, vna cum Alberico Marchione, cum valida pugnatorum manu ſuperueniens, ex altera nihilominus parte conſedit, & ita eos hinc inde per tres menſes continuos obſidentes ad extremitatem vltimam perduxere. Cumq; iam Saraceni fame nimia laborarent, neque vllo ingenio, vllo vnquam modo ſe euaſuros noſtrorum manus ſperarent, ipſamq; iam mortem præ oculis cernerent, conſilio tandem ſupradictorum Ducum Gregorij, atque Ioannis omnes domos ſuas incendunt, ſicq; facto vnanimiter impetu fugientes per montes, ſiluaſq; proximas diſperguntur. Quos noſtri inſtantius perſequentes, vix pauciſſimis de tanta multitudine euadentibus, omnes interemere, atque hoc modo auxilio, & miſericordia Dei, funditus de partibus iſtis eliminati ſunt. Anno incarnationis Dominicæ nongenteſimo quintodecimo, indictione tertia, menſe Auguſto.

Ioannes Papa Decimus.

Anno 915

CAPVT LII.

IOANNES Abbas viceſimustertius à Beato Benedicto, ſedit annis decem, & nouem, & menſibus ſeptem. Hic nobilium Capuanorum ortus familia, eo tempore quo præfatus Abbas Leo deceſſit, Archidiaconi officio in Capuana Eccleſia fungebatur: religioſis valde, & honeſtis moribus præditus. Sed cum aliquanto tempore congregatio Monachorum, quæ Theani conſiſtebat, paſtore eſſet proprio deſtituta, nec inueniretur inter eos aliquis huiuſmodi, qui tantæ Prælationi eſſet idoneus: tunc Landulfus, & Atenulfus Capuani Principes ineuntes conſilium: præfatum Archidiaconum adiere, eumq; tàm monitis, quàm precibus, vt eiuſdem congre-

gationis regimen reciperet, compulere. Quo tandem annuente, mox monachus factus, nec multo poſt à Fratribus vniuerſis, iuxta morem electus, atque à ſupradicto Donno Ioanne Papa honorificè conſecratus eſt. Factus itaque Abbas, cępit monere Fratres, vt relicto Theano, Capuam habitaturi ſecum pariter pergerent. Quæ videlicet ciuitas, & circumpoſitarum ciuitatum primaria eſſet, & in ipſa Domini eiuſdem patriæ Principes habitarent. Qui obſecundantes eius imperio: Capuam omnes ſimul haaitaturi profecti ſunt. Verùm in eadem ciuitate Monaſterium adhuc non erat ædificatum, ſed in eo loco, vbi nunc conſtructum eſt, iuxta portam ſcilicet ſancti Angeli perparua nimium, & exilis erat Eccleſia, ac ſecus eam alia ſimiliter parua, vilisq; domuncula ſtabat de lignis contexta, vbi tres tantum, aut quatuor Fratres vetuli morabantur. Hunc ſiquidem locum Maio Abbas ſancti Vincentij, nepos videlicet illius, ſub quo Monaſterium ſancti Vincentij deſtructum eſt, olim à Principibus acquiſierat, & eandem, quam diximus Eccleſiolam, atque domunculam ibi conſtruxerat. Sed cum poſt eum Godelpertus Abbas factus fuiſſet, locutus cum prædicto Abbate Ioanne, permiſſione, ſeu licentia præfatorum Principum, concambiauit cum eo ipſum locum, recipiens ſcilicet pro eo alium locum tantundem ambitus, vbi prius idem Ioannes Abbas Monaſterium ſuum ædificare ſtatuerat; & conſequenter ipſe Godelpertus ad Principes iam dictos accedens, acquiſiuit ab eis alium locum iuxta ipſam ciuitatem, & ſuper ipſum fluuium Vulturnum: & cępit ibi ædificare Monaſterium in honore ſancti Vincentij, & monachos, qui per diuerſa diſperſi fuerant congregare, & res atque poſſeſſiones ipſius Monaſterij iam dudum perditas recolligere. Noſter autem Ioannes, tam propinquorum, quàm amicorum non paruis adiutus ſolacijs, cœpit nihilominus, in eodem, quo diximus loco, Monaſterium in honore Beati Patris Benedicti à fundamentis conſtruere, atque intra non multum tempus magnam, pulchramq; Eccleſiam: necnon, & officinas, diuerſis Monaſterij officijs congruas decenter fecit, ibiq; quinquaginta, & eo amplius monachos victuros regulariter aggregauit. Cuius

ius etiam ſtudio, & cura (Dei præcedente gratia) factum eſt, vt ipſum Monaſterium ſubito alleuatum, atque diuerſis intus, & exterius opibus ditatum ſit. Fecit ſiquidem ibi inter cætera idem Abbas, codicem miſſalem vnum cum tabulis argenteis deauratis, & gemmis. Euangelium quoque ſimili opere decorauit. Altarium verò vndique in circuitu argento veſtiuit. Crucem etiam pulcherrimam cum gemmis, ac ſmaltis ad procedendum fecit. Ceroferaria argentea duo: vrceolum quoque cum aqua manili ſuo ſimiliter argenteum. Vaſcula de auricalco, vel ære ad diuerſos vſus appendentia libras ſexcentas. Codices Eccleſiaſticos totius anni diuerſos, & multos. Planetas, Pluuiales, & Albas, necnon Dalmaticas, vniuerſamq; tàm in Eccleſiaſticis, quàm & in familiaribus vſibus ſuppellectilem ſufficientiſſimè præparauit.

Hoc tempore ſatis mirabile ſignum in eodem Monaſterio contigit. Nam altare maius ipſius Eccleſiæ ab hora diei tertia, vſque ad mediam ferè noctem tantam aquarũ abundantiam guttatim inſtar ſudoris effudit, vt omnia indumenta eiuſdem altaris madefierent. Mirabile ſignum.

CAPVT LIII.

APVD Caſſinum verò poſt renouationem totius maioris Eccleſiæ, cùm aliquot Eccleſiaſtica ornamenta idem Abbas feciſſet. Altarium quoque maius, vbi corpus ſãcti Patris Benedicti humatum eſt, marmoreis tabulis albiſſimis induit. A prædictis etiam Principibus Lãdulfo, & Atenulfo præceptum confirmationis totius Abbatiæ ſuſcepit. Necnon & aliud de curte Petræ Mellariæ, cũ integro Gualdo, & Caſtaneo, omnibusq; pertinentijs ſuis, & quatuor Aldiones cum filijs, ac filiabus ſuis cum vniuerſis eorum. Sciendum autem quoniam prædictam curtem de Petra Mellaria procambio nobis dedere præfati Principes, & receperè à nobis curtem de Pantano prope Beneuentum, & obtulerunt eam in ſancta Sophia, quæ videlicet obedientia erat

Monaſte-

Monaſterij huius. Hic fecit libellum Adelberto filio Rainerij de Raſtello, de aliquot curtibus huius Monaſterij in Comitatu Mutinenſi: fundo, qui dicitur Perſiceta, ad iugera octingenta, reddentibus per annos ſingulos cenſum ſeptem ſolidorum. Alium etiam libellum fecit eidem Adelberto de quibuſdam poſſeſſionibus huius loci in fundo Adili: quique Adelpertus poſtmodum obtulit perſcriptum in hoc Monaſterio aliquot alias curtes ſuas, quæ in eodem fundo Adili,
Anno 936 tunc poſſidere videbatur. Obijt autem pridie Kalend. Aprilis, & apud Capuanum Monaſterium decenti eſt ſepultura reconditus. Circa hos dies expulſus eſt à Romanis ſupradictus Papa Ioannes inuaſor Apoſtolicæ ſedis, & Leo ſextus ordinatus.

Leo Papa ſextus.

CAPVT LIV.

Anno 936 ADELPERTVS viceſimuſquartus Abbas, anno Domini nongenteſimo trigeſimoſexto, die ſexto poſt depoſitionē ſui Prædeceſſoris ab vniuerſis Fratribus ordinatus, ſedit annos nouem, ibiq; apud Capuam, commoratus eſt, & defunctus. Fuit autem temporibus Stephani ſeptimi Papæ, & Ioannis Papæ vndecimi, qui fuit filius Sergij Papæ.

Anno 939 Quarto Abbatis huius anno, indictione duodecima venientes innumerabiles Hungari ſuper Capuam, omnia in circuitu ipſius deprædati ſunt. Similiter etiam Beneuenti fecere, vſque Sarnum, ac Nolam diſcurrentes, & deuaſtantes omnia, cunctamq; Liburiam peragrantes: iterum Capuam reuerſi per duodecim dies in campo Galliano commorati ſunt. Quo videlicet tempore multos de noſtris hominibus captiuos duxere. In quibus recolligendis multa expendimus, quorum hæc ſumma eſt. Coronam de argento magnam cum catenis argenteis. Pocula argentea quatuor. Thuribulum argenteum deauratum. Coclearia argentea tria penſo libræ vnius. Tarenos viginti. Planetam diarodinam de bizantijs quindecim. Aliam planetam cum liſtis argenteis de bizantijs ſexdecim. Aliam planetam cum leonibus. Pannum de altare diarodinum de bizantijs ſexdecim.

Tape-

Tapeta optima ſexdecim pro bizantijs ſexagintaſeptem. Pannum admaſurum pro bizantijs octo. Hoſtiales tres pro bizantijs tredecim. Aſtaneas duas pro bizantijs octo. Puluinaria ſerica tria pro bizantijs decem. De hinc victoria tanta elati, & præda tam magna onuſti, Marſorum regionem ingreſſi, ſimilia facere cępere incendentes, ac depopulantes vniuerſa. Omnipotentis itaque nutu, Marſi, ac Peligni ſimul conuenientes, poſitis inſidijs irruerunt ſuper eos, & vniuerſos ferè interficientes, ingentem nimis prædam, in auro, & argento, pallijs, ac tapetis, necnon & diuerſi generis animalibus, de illorum manibus extorſere. Quotquot autem illorum euadere Marſorum gladios potuere, fuga dilapſi, in ſua reuerſi ſunt.

CAPVT LV.

HVIC Abbati, Ioannes Conſul, & Dux Neapolitanorum ſuo pręcepto confirmauit, atque conceſſit Eccleſiam ſanctę Ceciliæ intra Neapolim ſitam, in platea, quæ cognominatur Palmarum, antiquitus huic noſtro Monaſterio pertinentem, cum vniuerſis omnino pertinentijs eius. Necnon & cellam ſancti Seueri in Surrento, cum omni pariter ſubſtantia, ac pertinentia ipſius. Sed & cellam noſtram de caſa Gentiana, cum Gualdo, & terris, & ſiluis, & omnibus omnino nobis in eodem territorio pertinentibus, & vt in tota ciuitate Neapoli nullum plateaticum, ſiue portaticum Monachi aliqualiter darent. Eodem tempore Agelmundus quidam nobilis de Vicalbo, obtulit huic Monaſterio curtem ſuam, quæ dicitur de Pranduli, cum omnibus pertinentijs eius. Aliam quoque curtem in Patenara cum vineis, & pratis, omnibusq; pertinentijs ſuis. Necnon & omnia, quæ illi iure hæreditario pertinebant, tàm in ciuitate Sorana, quàm & in Caſtello, qui dicitur Sclaui. Sub hoc Abbate, Ioannes Præpoſitus ſancti Liberatoris fecit libellum de rebus huius Monaſterij apud Marchiam in Manuplello, & Oliueto, & Turri, & in alijs diuerſis locis. Pro

quibus recepit ſolidos ducentos, & centum modia de terra in villa Gualciani. Similiter etiam, & Garipertus Præpoſitus, diuerſarum per Marchiam cellarum ab hoc Abbate ordinatus, fecit libellum de quibuſdam caſis nobis pertinentibus in Larino. Hic ipſe Abbas fecit libellum cuidam Grimoaldo de Camerino de omnibus rebus huius Monaſterij, quæ ſunt in pertinentia Termulenſi intra Bifernum videlicet, & Aſinaricum fluuios, & villa de Guilliolifi, & mare, receptis ad præſens pro pretio ſolidis centum; pro cenſu verò annuali ſolidis octo.

CAPVT LVI.

BALDOINVS Abbas, genere Francus, viceſimuſquintus à Beato Benedicto. Fuit temporibus prædictorum Principum Lãdulfi, & Atenulfi. Iſte recepit priuilegium à Donno Marino Papa ſecundo, de conſuetudine Monaſterij huius. Præfuit annis duobus. His temporibus, ſico Epiſcopus Capuanus, contra diuina, humanaq; ſtatuta agere non formidans, Eccleſiam ſancti Angeli, (quæ tunc ad arcum Dianæ appellabatur, quia templum eiuſdem Dianæ inibi fuit, nunc verò ad formam dicitur) quam prædeceſſor ſuus ex longo iam tempore Monachis noſtris ad Monaſterium ibi conſtruendum conceſſerat, violenter auferens, cuidam Diacono ſuo in beneficium dedit. Quod cum auribus prædicti venerabilis Papę Marini per eundem Monachum intimatum fuiſſet, mox Apoſtolicæ auctoritatis litteras Epiſcopo præfato tranſmiſit, quibus acriter in illum inuectus, & de canonum ignorantia, & de inſcitia litterarum, & de familiaritate ſæcularium, & de præſumptiua tranſgreſſione prædeceſſoris ſui conſtitutorum, eum diſtrictè redarguit. Mandat etiam, vt ſine aliqua mora, præfatam Eccleſiam monacho illi reſtituat, vt in ea (ſicut ab anteceſſore ſuo, ſub anathematis etiam obligatione diſpoſitum fuerat) Monaſterium fiat, quod videlicet Monaſterium tàm ab ipſius Epiſcopi, quàm & ab vniuerſorum ſucceſſorum ſuorum,

ex tunc, & deinceps inquietudine, & moleſtia liberum, ſub cuſtodia, & poteſtate Monaſterij ſancti Benedicti, quod tunc in Capua erat, perpetuo permanſurum conſtituit. Diaconus verò, cui prædictus Epiſcopus eandem Eccleſiam conceſſerat (præterq; in ſeruitio altaris) ab omni conſortio eiuſdem Epiſcopi priuatum eſſe percenſuit. Quod ſi omnibus his aliquatenus inobediens eſſet, & Sacerdotali ſe honore priuatum, & excommunicationis vinculo innodatum ſciret. Hugonis quoque, & Lotharij Regum, de vniuerſis huius loci poſſeſſionibus ad hunc Abbatem, præceptũ confirmationis habetur. Quiq; Reges eo tempore præceptum proprium Monaſterio ſancti Angeli de Barregio facientes, idq; ab Agarenis deſolatum, ad priſtinum ſtatum reuocare volentes: vniuerſa, quæ inibi priores Reges, eidem regia donatione contulerant, firmauerunt. His porrò temporibus cum Cinglenſis Eccleſia à Saracenis deuaſtata fuiſſet, Ioannes eiuſdem cellæ Præpoſitus, quidquid ſuppellectilis, vel theſauri quoquomodo ſurripere potuit aſſumens, cum conſenſu Abbatis noſtri, Capuam pergit, atque ibi Monaſterium conſtruere cępit. Quo etiam tempore venerabilis Papa Marinus eandem Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Capua cum omnibus poſſeſſionibus ſuis Caſſinenſi cœnobio per priuilegium ex integro confirmauit. Quod id ipſum ſimiliter confirmauerunt, Ioannes quintuſdecimus, Benedictus octauus, Benedictus nonus, Leo, ac Stephanus nonus: Abbatibus noſtris Balduino, Aligerno, Manſoni, Atenulfo, Theobaldo, ac Friderico.

CAPVT LVII.

PER idem tempus, cum Monaſterium ſanctæ Sophiæ de Beneuento Principum violentia, per annos aliquot, ab hoc cœnobio ſubtractum fuiſſet, Hic idem Abbas oſtenſis Romanorum Pontificum, Regumq; prę-ceptis, qui prędictum Monaſterium in hoc loco firmauerant, recollegit illud, & ſub ditione Monaſterij huius redegit. Poſthæc cum à ſupradicto Donno Marino

no Papa Romæ euocatus fuiſſet,eiq;, quoniam magnæ prudentiæ,ac potentiæ videbatur, Abbatiam ſancti Pauli idem Pontifex commiſiſſet, rurſus à Principibus Monaſterium ſanctæ Sophiæ peruaſum, & à noſtra ditione ſubductum eſt. Sub his fermè diebus, cum defuncto Marino, Agapitus in ſede Apoſtolica ſucceſſiſſet, eiq; ſuper hoc idem Abbas conqueſtus fuiſſet, ſcripſit protinus prædictis Principibus idem Apoſtolicus, increpans eos acriter, cur talia agere præſumpſiſſent: monens pariter, & obſecrans, vt idem Monaſterium præfato Abbati ſine aliqua mora ex integro reſtituerent.Quod ſi aliter facerent, ſcirent ſe vinculo anathematis innodandos. Huius imperio parens protinus Atenulfus Princeps, & ipſum Monaſterium Abbati noſtro reſtituit,& per ſuum præceptum,quemadmodum à Donno Arichis primitus hic oblatum fuerat, cum omnibus, quæ ibi poſtmodum à ſingulis Principibus conceſſa ſunt in hoc cœnobio, in perpetuum confirmauit. Quo etiam tempore octo familias liberorum hominum in cella ſancti Benedicti de Caudis ab eodem Abbate rogatus conceſſit. Necnon, & aliud præceptum illi de totius Abbatiæ pertinentijs fecit.

A D N O T A T I O.

Arnoldus Vuion capite octauo, partis primæ ſui ligni vitæ, Abbatem hunc Balduinum, ob inſolentiam Abbatia pulſum fuiſſe dicit: in quo omninò corrigendus eſt,cum ex hoc capite conſtet Præfectum fuiſſe à Marino ſecundo Abbatiæ ſancti Pauli de Vrbe poſt obitum Ioannis, qui eidem Monaſterio à ſancto Odone Cluniacenſi Abbate, Leone ſeptimo iubente, fuerat inſtitutus. Sub hoc Abbate Balduino factus eſt Monachus Aligernus Neapolitanus in eodem Monaſterio ſancti Pauli, vnde poſtea Caſſinum tranſlatus, Caſinenſis Abbas effectus eſt, vt docet Leo libro ſecundo capite primo. Hæc omnia notanda ſunt pro confirmatione cuiuſdam hiſtoriæ, quæ habetur infra libro ſecundo cap. 47.

CAPVT LVIII.

CIRCA hos dies, cum Monaſterium quoque noſtrum, quod tunc Capuæ erat, ſub ſua iam ditione cupiditatis, ſeu lucri gratia, Principes redegiſſent, & hac occaſione Fratres ibi degentes omninò ſæculariter viuerent: cognito hoc ſupradictus Papa Agapitus, per ſuggeſtionem noſtri Abbatis; mandat confeſtim præfatis Principibus Apoſtolicæ auctoritatis acres nimium litteras, redarguens vehementer, & increpans eorum nequitiam, cur tantum nefas committere auſi fuiſſet; pręcipiens inſuper, vt nullam vlterius in eodem Monaſterio dominationem exercere pręſumerent. Monachi verò vniuerſi ad proprium cœnobium Caſſinenſe relictis ibi duobus tantum, aut tribus ſenibus Fratribus, cum omnibus Monaſterij rebus protinus reuerterentur: ibidem ſub Abbate proprio regulariter Domino ſeruituri. Quod ſi vel Principes, vel certè Monachi aliter agere præſumerent, aut aliquis, aliquid de rebus eiuſdem Monaſterij inuadere, vel aliquam inde ordinationem abſque conſenſu Abbatis facere attentarent, niſi reſipiſcerent: auctoritate Apoſtolica excommunicandos. Aliud etiam priuilegium acquiſiuit præfatus Abbas ab eodem ſancto Pontifice de Monaſterio ſancti Stephani iuxta Tarracinam, quod Beatus Benedictus (ſicut in vita ipſius legitur) per viſionem mirabiliter apparens, ædificari monſtrauerat.

CAPVT LIX.

MAIELPOTVS Abbas viceſimusſextus, ſedit annis ſex. Fuit temporibus Imperatoris Conſtantini. Hic de Præpoſitura Monaſterij huius Abbas effectus, recepit à prædicto Principe Landulfo præceptum de omnibus generaliter rebus, & poſſeſſionibus huius Monaſterij. Necnon de terris, & fundis in Liburia, loco qui dicitur ad Tre-

ſone, tam noſtro Monaſterio, quàm & eius palatio in loco ipſo pertinentibus. Aliud etiam præceptum fecit prædictus Princeps eidem Abbati ſpecialiter de aqua Saonis fluuij, & cæterarum aquarum cum ripis, & limitibus ſuis; & de fœminis liberis, quæ eſſent ſeruis Monaſterij copulatæ: necnon, & de pertinentia Abbatiæ totius. Sub hoc Abbate, Leo quidam Presbyter ciuitatis Larinenſis, qui poſtea Epiſcopus factus eſt, obtulit huic Monaſterio Eccleſiam ſancti Benedicti, quæ ſita eſt intra eandem ciuitatem, cum omnibus rebus, & pertinentijs ſuis, quàm etiam poſtmodum, tempore Aligerni Abbatis, præfatus Princeps Landulfus in hoc Monaſterio ſuo præcepto firmauit. Similiter etiam quidam Ioannes Monachus natione Capuanus obtulit in hoc loco Eccleſiam ſancti Viti, quæ conſtructa eſt in monte ſanctæ Agathæ ſupra Capuam, prope locum, qui dicitur Ferruzanum, cum ipſa aqua, & molendinis; & cum omnibus omninò eiuſdem Eccleſiæ pertinentijs, necnon, & vniuerſis mobilibus, & immobilibus ſuis. Hic fecit libellum cuidam Aregiſi Theanenſi de Eccleſia ſancti Adiutoris de Alife, cum omnibus pertinentijs eius, & cum ſilua, quæ dicitur Catuliſca, & cum alijs nonnullis poſſeſſionibus, quas in eiuſdem ciuitatis territorio tenere videbamur: receptis ab eo præter annualem cenſum bizantijs quatuor. Cuidam etiam Vrſo Iudici fecit libellum in annis quindecim, de omnibus aquis, & piſcarijs, ſeu terris de tota pertinentia Leſinenſi: pro tribus bizantijs, & quadringentis anguillis bonis, per ſingulos annos menſe Nouembrio. Baſilius quoque imperialis Protoſpatarius cum eſſet apud Salernum, ad euntibus illum Monachis noſtris chartulam reſtitutionis, & confirmationis fecit: de omnibus pertinentijs Monaſterij huius, per totam Apuliam, quas eo tempore perditas habebamus. Idem Eccleſiam ſancti Benedicti de Leſina, cum omnibus pertinentijs ſuis, & caſas aliquot dirutas intra eandem ciuitatem, Piſcariam de Lauro, & aliam piſcariam ibidem. In Aſculo caſam ſolariatam, & curtes, & puteos. Ad Meleſſanam curtes, & puteos. Ad ſanctum Ioannem in Ruliana curtes. Ad ſanctum Decorentium terras. In Canuſio vetere Eccleſiam ſancti Benedicti, & mo-

lendinum,

lendinum, & curtes. In Mineruio ſpeluncam, vbi eſt Eccleſia ſancti Saluatoris, & terras. In Andria vineas, & oliuas. In Riuo, qui dicitur de monacho curtem. Hæc omnia præfatus Baſilius reconſignari fecit Fratribus noſtris: confirmans eadem per chartam proprio ſigillo bullatam.

Poſt tranſitum igitur ſupradicti Abbatis, cum conueniſſent in capitulo Monaſterij Capuani Donnus Aldebertus egregius Præſul Eccleſiæ Capuanæ, & Donnus Ardericus Epiſcopus. Leo quoque venerabilis Abbas ſancti martyris Chriſti Vincentij, necnon & nobiliſſimi Iudices prædictæ ciuitatis, Arechis, & Saldelfrid, & Adenulfus Caſtaldeus, octauo Kalend. Nouembris omnibus vnanimiter annuentibus, atque laudantibus, electus eſt ab vniuerſis Fratribus, cum maximo gaudio, atque lætitia in Abbatem, Donnus Aligernus Præpoſitus tunc Monaſterij huius, vir venerabilis, & valde honeſtus, & tam diuina, quàm ſæculari prudentia præditus. Anno 950

CAPVT LX.

HOC loco qualiter Regnum Italiæ à Francis ad Theutonicos ſit tranſlatum, non videtur ocioſum compendioſe perſtringere. Poſt mortem Ludouici filij Lotharij (de quo ſuperius plura iam diximus) qui videlicet cum fratribus, Lothario, & Carlitto Francorum Regno partito: Italiam felici ſorte per tempus aliquot retinuerat. Inuaſit Regnum Italiæ Berengarius Foroiulienſis, filius Eberardi Marchionis: ſed mox in ipſis ſuis primordijs, à Guidone filio Guidonis Comitis, duobus prælijs ſuperatus, Veronam tandem aufugit. Tunc temporis defuncto ſupradicto Agapito Papa ſecundo, Ioannes vndecimus natione Romanus Alberici Romanorum conſulis filius, illi in Pontificatu ſuccedit. Guido autem cum per annos circiter ſex, Regnum obtinuiſſet, vomitu cruoris extinctus, tradidit illud filio ſuo Lamberto. Quo etiam ſimiliter poſt ſex annos defuncto: Ludouicus filius Boſonis Regis Prouinciæ regnauit per annos tres. Contra quem rurſus filius Regis Burgundiæ Rodulfus nomine Italiam venit. Poſt

hæc ſupradictus Ioannes Papa vndecimus, iunctus cum magnatibus Italiæ: depulit ex ea Rodulfum, & mittens inuitauit Hugonem Aquitaniæ Ducem, qui tunc, & prudentia maxima, & virtute multa pollebat. Qui Rex protinus ordinatus, vna cum filio Lothario ſtrenuè ſatis, ac viriliter Italiæ Regnum per aliquot annos obtinuit. Cum hoc Hugone venit Italiam, Azzo Comes, auunculus Berardi illius, qui cognominatus eſt Francicus, propinquus eiuſdem Regis, à quo videlicet Marſorum Comites procreati ſunt. Non multo poſt præfatus Hugo, coronato filio, & nobiliſſima illi coniuge Adelaide, ex proceribus Tuſciæ coniuncta, cum ab eodem (vtpote ſenex) aliquas iam cepiſſet moleſtias, atque ingratitudines pati, relicto ei Regno: ipſe Burgundiam, cum omni theſauro ſuo, & vniuerſis diuitijs, receſſit, ibiq; Monaſterium de proprijs ſumptibus ditiſſimum conſtruens, quod ſanctus Petrus de Arle nuncupatur: in eodem Monachus eſt effectus. Lotharius deinde poſt quatuor ferme annos in ſubitam phreneſim incidens, vltimam diem expleuit: & ita ipſe Francorum Regibus deinceps in Italia regnandi terminum dedit. Quo defuncto vxor eius Adelais ad Azzonem propinquum ſuum in Canuſam, Arcem valde munitiſſimam confugit. Cùm interea prædictus Berengarius cum filio Alberto ſtrenuiſſimo valde viro, rurſus Regnum inuadere cupiens, ac per hoc prædictam Reginam capere modis omnibus ſatagens, per triennium fermè, præfatam arcem obſedit. Azzo interim cum Regina conſilio habito, nuntium ad Ottonem Saxoniæ Ducem, Hungarorum tunc victoria glorioſum, tranſmittunt. Qui ei omnia, quæ circa illam gerebantur referret, eumq; oraret, quatenus ad Italiam confeſtim tranſire, eosq; de Berengarij obſidione liberare: Reginamq; ipſam in coniugium ſimul cum Regno deberet recipere. Iam ferè prædicta Arx ad deditionem hoſtium cogebatur, cum ecce diſpoſitione Dei: tranſmiſſus à Regina nuntius ſubito redijt. Et quoniam propter diligentiſſimam obſidionem, nullus illi in Arcem dabatur ingreſſus: litteras, & annulum, quem à Duce detulerat, callidè ſatis ſagittæ inſeruit, & arrepto arcu nemine id ſuſpicante, in Arcem illa traiecit. Tenor itaque litterarum huiuſmodi

di erat, quod idem Dux cum exercitu iam tranſitis Alpibus Veronam veniſſet, eiusq; filius Litulſus Mediolanum ſe præceſſiſſet: in proximo illis venturo auxilio viriliter agerent: ſe, tam de coniugio, quam de alijs Regni vtilitatibus, pro illorum voto auxiliante Deo facturum. E veſtigio igitur Duce veniente, & fugato Berengario, atque Alberto: ſoluta obſidio eſt; captis duabus eius filiabus, atque in Theutonicam terram tranſmiſſis exilio, moxq; Adhelaidis coniugium Otto ſortitus, Theutonicis Regibus ex tunc, & deinceps in Italia regnandi initium extitit; ac non multo poſt Romam ingreſſus coronam Imperij de manibus Ioannis duodecimi Pontificis Romani, recepit. Anno videlicet incarnationis Dominicæ nongenteſimo ſexageſimoſecundo. Nos itaque iam (ſicuti in præfatiuncula huius operis dixiſſe reminiſcimur) tempus eſt, vt primo huic libello terminum demus. Nam ita certè libri termino Lectoris refocillatur intentio, ſicut viatoris labor hoſpitio. Anno 962

Simul etiam dignum exiſtimamus, vt reſtauratio: immo (vt ſic dicamus) reinchoatio tanti Monaſterij, vna cum nouo Abbate ſui libri inchoationem, ſeu exordium, (annuente Domino) habeat, & ſequentia tempora, ſequentis quoque libri narratio, proſequatur.

ADNOTATIO.

QVæ hoc capite narrat Leo, per anticipationem dicta ſunt; contigerunt enim poſt electionem Aligerni Abbatis, de quo agere incipiet libro ſequenti cap 1. ſed ne filum hiſtoriæ illius interrumperet, placuit Leoni hæc in calce huius libri reponere. Deo gratias.

Finis Libri Primi.

CHRONICI CASSINENSIS

Liber Secundus.

CAPVT PRIMVM.

ALIGERNVS Abbas ſeptimo, ac viceſimo loco à Beato Benedicto in hoc Monaſterio feliciter ordinatus, ſedit annis trigintaquinque. Fuit autem temporibus primi, & magni Ottonis Imperatoris, de quo ſupra diximus, & filij eius ſecundi Ottonis. Principum verò Capuanorum Landulfi, & Pandulfi filij eius, cui cognomen caput ferreum fuit, & fratris eius Landulfi, & item filij Landulfi. Romanorum quoque Pontificum à Ioanne duodecimo, vſque ad Ioannem quintumdecimum. A quibus ferme omnibus diuerſis temporibus, nihil negligens, tam priuilegia, quàm præcepta recepit. Inter quæ quintuſdecimus Papa Ioannes ad honorem, & reuerentiam huius loci, hoc in ſuo priuilegio, ſuper cæteros auctoritate Apoſtolica addidit. Interdicẽs omnibus Epiſcopis, vt nulli liceret ab vniuerſis populis huic Monaſterio ſubiectis, vel ab omnibus vbiq; terrarum ſibi pertinẽtibus Eccleſijs, decimas viuorum, aut defunctorum oblationes per quamlibet occaſionem auferre.

Hic itaque, Neapolitanus genere, in Monaſterio S. Pauli apud Romam ſub prædicto Abbate Baldoino Monachus factus eſt: poſtmodum autem ab eodem Abbate huc tranſlatus, atque poſt tranſitum Maielpoti, vt ſupradictum eſt, de Præpoſitura huius loci, Abbas effectus, ſuper id, quod Leo, atque Ioannes, Monaſterij huius Abbates, olim inceperant,

rant, reſtaurare cępit hunc locum. Qui nimirum à tempore Abbatis Bertharij, quo à Saracenis incenſus eſt, per ſeptem, & ſexaginta circiter annos vſque ad ſe neglectus, ac deſtitutus, & quaſi deſolatus pęnitus fuerat. Iam tamen paulo ante, ſub Baldoino ſcilicet Abbate, Monachi noſtri, qui eatenus primo apud Theanum, poſtmodum verò apud Capuam commorati fuerant, præcepto Agapiti Papæ ſecundi ex parte reuerſi erant, ſicuti iam ſupra relatum eſt. Non tantum autem Monaſterium, ſed & cuncta in circuitu ipſius planicies, ita tunc erat Saracenorum infeſtatione deſtituta, vt rarus, immò ferè nullus inueniretur, qui ſeruis Dei ibi degentibus, aliquod obſequium exhibere deberet. Super hæc præterea Theanenſes Comites vſque ad monticellum Monaſterio proximum, qui Torocellus dicitur: res eiuſdem Monaſterij inuadendo peruenerant. Aquinenſes verò, quibus Adenulfus quidam, cognomento Megalus, in Gaſtaldeum præerat, ab ipſo ferè Caſſino, qui non integris duobus millibus à ciuitate ſancti Germani abeſt: totam (vt vulgo loquar) Flumeticam, cum vniuerſis adiacentijs retinebant. Cœpit igitur prudens Abbas Monaſterij poſſeſſiones, quas antiquitus poſſederat vbiq; terrarum, & maxime contiguas quaſque, & in vicinia poſitas, ſolerter inquirere, & ab his, qui bellicis eas temporibus diripuerant, inuentis, atque oſtenſis conceſſionibus, ac præceptis eorum, qui hic illos dudum tradiderant, conamine toto repetere. Sed cum videret ſe nullis precibus, nullis rationibus, irrationabilium latronum, poſſe ad ea reſtituenda animos inclinare, Capuano Principi Landulfo ſuper iſta conqueritur. Quo cognito aduerſarij, & eius ſtudio, ac diligentia vehementer offenſi, cernentes ſe, cum illius ſollicitudine non poſſe quieſcere: meditabantur in dies qualiter, vel eum caperent, vel certè illi moleſtias, quas poſſent, inferrent. Agebantur autem hæc omnia nutu, ac diſpoſitione Dei, qui eius captionem, ac dedecorationem, ad loci huius prouidebat fieri reſtaurationem. Cum igitur quadam die in conſtruenda Rocca, quæ Ianula nuncupatur, & Eccleſiæ Beati Germani deſuper imminet, operam daret: ſubito præfatus Adenulfus, qui & Megalus cum militibus aliquot

ſuperueniens, eundem Abbatem vi cepit, atque Aquinum veluti prædam maximam aſportauit. Ibi verò in ſpectaculo publico, Vrſino illum tergore veſtiens, canes ei vndique, ſicuti reuera vrſo, ad circumlatrandum immiſit, & iniurijs plurimis virum honorabilem, vir nequiſſimus dehoneſtauit. His prædictus Princeps auditis, & plurimum ſuper tanti viri tanto dedecore indignatus, mandat protinus Adenulfo, vt Capuam vadat, coramq; ſe legali iudicio Abbati iuſtitiam faciat. Ille verò proſpiciens ſe legaliter ob hoc morti debere ſuccumbere, rebellare magis elegit, de Aquinenſi ſatis munitione confidens, ad Principis Curiam ire contempſit.

CAPVT II.

PRINCEPS itaque tam ſuam, quàm & Abbatis vltum ire iniuriam ſtatuens, Aquinum venit, eiusq; prætorium, in quo præfatus rebellis ſe muniuerat, obſidione, ac machinis circundedit. Videns igitur Adenulfus, ſe non poſſe Principis manus euadere, funem in collum ſuum miſit, & per manus coniugis ſuæ ad Principis pedes ſe trahi præcepit. Quo facto ſtatim eum Princeps, ita vt erat ligatus Abbati cum omnibus ſuis deliberauit; vt tam de ipſo, quàm & de omnibus rebus ipſius, quicquid vellet efficeret. Ita Adenulfus cernens ſe captiuum, in poteſtatem captiui ſui, iuſto iudicio Dei veniſſe: mox chartulam renuntiationis de vniuerſis, quas retinuerat Monaſterij poſſeſſionibus; ſponte ſatis, ac libentiſſime faciens, in manibus Abbatis remiſit: ſicq; poſthæc cum omnibus ſuis libertati propriæ ab eodem Abbate gratuito reſtitutus eſt. Atque tali occaſione res ſuas, iam dudum inuaſas, Pater Benedictus paulatim recuperare, ac recipere cępit. Namq; non multo poſt, Theanenſes quoque Comites diuinitus acti, ſimilia de his, quæ ipſi retinebant renuntiationis ſcripto eidem Abbati fecerunt. Nihil itaque moratus idem Abbas, & tempus acceptabile minimè negligendum ducens, ſtatim à prędicto

dicto Principe Landulfo, necnon & Pandulfo filio eius, præceptum libertatis, ac confirmationis totius ex integro Abbatiæ expetijt, & accepit, ſecundum terminos ſcilicet ſuperius ſcriptos, quos Giſulfus Dux tempore Petronacis primo ſtatuerat, & poſtmodum Carolus Imperator, tempore Theodemar imperiali præcepto firmauerat. Super quod etiam aliud ſpecialius præceptum ab eiſdem Principibus de caſtello ſancti Angeli, & de Turre ſancti Georgij, necnon & de omnibus caſtellis, ſiue turribus, quæ in pertinentijs Monaſterij deinceps conſtrui deberentur, ſingillatim ſibi fieri poſtulauit. Itemq; aliud de Gualdo caſæ Gentianæ, & aliud inſuper de tota Piſcaria Leſinenſi cum ipſa Foce ſua, & cum Eccleſia ſancti Focatis, quæ ibi eſt, necnon, & de aliquot caſis intra eandem Leſinam. Poſtmodum verò tam à prædicto Pandulfo, quàm & à Landulfo filio eius interueniente ſupradicto Adenulfo Gaſtaldeo, rurſus aliud præceptum recepit de vniuerſis finibus, ac pertinentijs Monaſterij huius. Non tamen ſuper omnia hæc, quoties dabatur occaſio quieſcere valebant veritatis aduerſarij: ſed nunc quidam de Aquino, nunc quidam de Pontecuruo, necnon & de Theano, de finibus huius Monaſterij contendere nitebantur. Verum quoties cum noſtris in placito ſe coniunxerunt, toties ſummis rationibus victi, quod fallaciter contendebant, refutare veraciter cogebantur. Vnde etiam contigit, vt hac occaſione, plurima apud nos huiuſmodi conflictorum, ſeu renuntiorum munimina habeantur.

Eo quoq; tempore idem Abbas ad Principes iam dictos accedēs, rogauit, vt darent cellæ noſtræ Cinglenſi locum foris portas ſancti Angeli, ad Monaſterium conſtruendum ancillis Dei, quia Monaſterium, quod intus erat, nimium ſtrictum, & incompoſitum habebatur ancillis Dei ibi manentibus. Illi verò concedentes ſtatuerunt locum foris murum ciuitatis, vbi caſtrum, & Monaſterium conſtruerentur: cuiq; conceſſerunt foris murum qualiter vadit vſque in flumen. Per idem tempus à Mariano quoque Imperiali Anthipato patritio, & Stratigo Calabriæ, atque Longobardię, prædictus Abbas ſigillum recepit, vt ſecurè, & abſq; alicuius contradictione, ſeu impedimento liceret ei perquirere

quirere omnes hereditates, ſiue poſſeſſiones Monaſterij huius, & recolligere eas, iuxta dumtaxat, & competenti ratione oſtenſa.

CAPVT III.

PORRO demum prudens Abbas à vicinis terris, quæ vaſtatę non fuerant, agricolis vndique mox euocatis, in poſſeſſiones illos Monaſterij, quotquot cultoribus indigebant, cum vniuerſis eorum familijs habitatures induxit: ſancito, tam cum eis, quos ibi inuenerat, quàm cum eis, quos ipſe conduxerat, libellari ſtatuto, vt de tribus totius eiuſdem terræ redditibus, hoc eſt tritici, & hordei, ac millij partem ſeptimam: de vino autem tertiam annualiter Monaſterio darent. Cætera in ſuis, ſuorumq; vſibus poſſiderent, quod vſque hodie ſtabiliter, ac perenniter obſeruatur. Tali ergo modo habitatoribus diuerſarum partium huius Monaſterij terra ex maxima parte repleta, atque diſpoſita, ad reparandas, ſiue meliorandas Monaſterij officinas, quemadmodum à prædeceſſoribus ſuis, Leone, & Ioanne, iam dudum inchoatum fuerat, animum poſuit: Eccleſiamq; primitus totam, quam prædictus Ioannes conſtruxerat, nouis trabibus, ac lignis cipreſſinis contignans, tegulis cooperuit: parietes verò illius vndique ſatis pulchrè depinxit, pauimentum etiam ante altare Beati Benedicti multimoda lapidum varietate conſtrauit. Ipſum quoque altarium argenteis tabulis in circuitu decorauit, necnon, & anteriorem faciem altaris Beati Ioannis argenteam fecit. Fecit etiam, & crucem argenteam deauratam, non modicam, & textum Euangelij vndique contextum argento inaurato, & ſmaltis, ac gemmis: coronas argenteas tres. Calices quoque, & thuribula, & varia Eccleſiaſtica ornamenta, necnon, & codices plurimos, & diuerſos. Interea, & habitacula nonnulla eiuſdem loci reſtaurans, ac ſi alter Petronax, cępit iuxta tenorem regulæ, & priſcam Monaſterij conſuetudinem, cum Fratribus conuerſari. Apud Capuanum verò Monaſterium cum

Obſeruantia regularis.

orna-

ornamenta Eccleſiaſtica nonnulla, & campanas, atque codices aliquot effeciſſet. In Eccleſia etiam titulum cum confeſſione ſua à parte Occidentali ſatis decorum adauxit, atque depinxit.

CAPVT IV.

PER idem tempus, primus, ac magnus Otto tertij Imperij ſui anno per interuentum coniugis ſuæ Adhelaidis Imperatricis generale præceptum huic Monaſterio fecit: confirmans omnia, quæ hactenus per diuerſa loca à quibuſlibet hic fuerant tributa. Item poſt quatuor circiter annos Paulus Abbas ſancti Vincentij eum adiens, eumq; ex parte prædicti noſtri Abbatis efflagitans: aliud ab eo præceptum plenius de confirmatione totius Abbatiæ de more priorum Imperatorum obtinuit. Nec multo poſt per aliud præceptum idem Imperator Abbati noſtro Monaſterium ſancti Angeli de Barregio, cum omnibus cellis, ac pertinentijs ſuis conceſſit. Quod videlicet Monaſterium eo tempore Albericus Marſorum Epiſcopus in tempus vitæ ſuæ, per ſcriptum ab eodem retinebat Imperatore. Quiq; Imperator eidem Monaſterio ſancti Angeli præceptum de confirmatione omnium rerum ipſius, iam ante quinquennium fecerat. A ſecundo etiã Ottone cum præcepto cõfirmationis totius Abbatiæ; prædictum quoq; Monaſterium, quod præfatus Marſorum Epiſcopus, in præſentia eiuſdem Imperatoris, qui tunc apud Marſiam, in mõte vocabulo Cedici morabatur, chartulã renunciationis illi de eodem Barregenſi Monaſterio faciens, quietum de cetero ſub hoc Monaſterio maneret, obtinuit. Cum idem Epiſcopus ante ſex annos ſua ſponte prædictum ſancti Angeli Monaſterium, per oblationis ſuæ chartulam Beato Benedicto contulerit. De quo etiam Monaſterio cum poſt aliquot annos Guiniſius Marſorum Epiſcopus filius prædicti Alberici, quæſtionem mouere voluiſſet, quod quaſi Eccleſia ſua præceptum Imperatoris inde haberet: à monachis noſtris in placito Marſorum Comitum conuentus, atque conuictus, tacere coactus eſt. Atque pro hac occaſione tria Anno 965

Imperato-

Imperatorum præcepta, quæ de eodem Monaſterio pater
eius acquiſierat, nobis reddita ſunt. Eo tempore Benedicto
Papa ſexto vita decedente, Benedictus Papa ſeptimus pro-
Anno 975 pinquus ſupradicti Alberici Romanorum conſulis, in Apo-
ſtolicam ſedem inthronizatur.

CAPVT V.

Anno 954 SECVNDO huius Abbatis anno, qui eſt
à natiuitate Domini nongenteſimus quin-
quageſimuſquartus: Beatiſſimi Apoſtoli, &
Euangeliſtæ Matthæi corpus, quod primo
apud Aethiopiam, vbi paſſus fuerat, poſt-
modum autem apud Brittãniam per tem-
pora diuerſa quieuerat: tandem eiuſdem ſancti Euangeli-
ſtæ reuelatione repertum, atque in Salernum tranſlatum
eſt. Triennio autem poſt, duo ſoles in cœlo pariter viſi ſunt:
Anno 957 & per duos dies menſis Iulij mare dulce factum eſt, à Nea-
poli vſque Cumas.

CAPVT VI.

TVNC temporis Benedictus Papa, cuius ſupra meminimus, quaſdam curtes ſuas in Comitatu Aprutij eidem Abbati per priuilegium conceſſit. Per hos etiam dies prædictus Princeps Pandulfus per præceptum ſuum conceſſit in hoc Monaſterio totam ſubſtantiam Arechis filij Laniperti, quam habuerat in Theanenſi, tam intus, quàm foris, vna cum Eccleſia ſancti Silueſtri, quæ intra eandem ciuitatem conſtructa eſt, cum omnibus omninò pertinentijs eius. Aliud etiam præceptum fecit ei de aqua fluuij Saonis cum ripis ex vtraque parte poſitis. Huic Pandulfo proclamauit præfatus Abbas ſuper Bernardum Comitem de Aliſis: eo quod minabatur incendere, & deſtruere vnum caſtellum huius Monaſterij, de loco, vbi Curuara dicitur, & homines eiuſdem caſtelli prædari, & cædere. Qua propter

idem

idem Princeps flexus clamoribus eius, ſigillato præcepto conſtituit, vt ſiue prædictus Bernardus, ſiue quicunque homo ſub ſua ditione poſitus, aliquam moleſtationem, vel minimam, aut eidem caſtro, aut habitatoribus eius inferre præſumeret; componeret aureos bizantios mille, ſuper illam dumtaxat compoſitionem, quam legibus eſt ſtatutum componere. Giſulfus quoque Salernitanus Princeps filius Guaimarij maioris, vna cum Gemma vxore ſua fecit chartam in hoc Monaſterio de quarta parte omnium, quæ Lambertus Dux, & Marchio poſſediſſe viſus eſt in Comitatu Marſicano, & Balua, Forcone, Amiterno, necnon & Marchia Firmana, & Ducatu Spoletino: exceptis ſeruis, quos omnes libertate donauit, quæ videlicet omnia ex parte Itæ Principiſſæ Auiæ ipſius Gemmæ ſibi in hæreditatem obuenerant. Sed & Borrellus Comes de Petra abundanti, fecit in hoc Monaſterio chartam oblationis de Monaſterio ſancti Euſtaſij in finibus eiuſdem caſtri, loco qui dicitur ad Arcum, cum omnibus omninò rebus, ac pertinentijs ipſius, & cum pertinentia terræ modiorum mille ſexcentorum vigintitrium. Præterea quidam Ioſeph Presbyter de ciuitate Larinenſi, obtulit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Laurentij, quam ipſe conſtruxerat in hereditate ſua, iuxta eandem ciuitatem, cum omnibus rebus, & pertinentijs ſuis. Quidam etiam Aquinenſes viri nobiles filij Rodiperti Gaſtaldei, obtulerunt omnes res ſuas Beato Benedicto, in territorio Aquinenſi, loco, qui Publica vocatur, Plana, & Montana perplurima. Hildebrandus quoque Comes de Sora, ſimul cum Fratribus ſuis fecerunt chartam ſancto Benedicto de medietate Lacuum Taurini, & Iuliani, qui procedunt à Poſta, cum omnibus pertinentijs medietatis eorum. Quos videlicet Lacus totos ex integro, vna cum Riuo de Carnello in hoc Monaſterio Pandulfus, & Landulfus Principes, cum omnibus eorum pertinentijs firmauerunt. Sed & Rachis Gaſtaldeus de Vicalbo donauit Beato Benedicto curtem ſuam cum Eccleſia ſancti Victorini, prope prædictos Lacus, vbi modo Poſta vocatur, necnon & duo Gualda in finibus Vicalbi, vnum in loco, qui dicitur Silua plana; alterum in Monte albeato, cum omnibus finibus, ac pertinentijs

tinentijs ipſorum. Per idem tempus homines de Vicalbo acquiſierunt à prædicto Abbate Podium, vbi nunc eſt ciuitas ſancti Vrbani, quod huic Monaſterio antiquitus pertinebat, vt facerent in eo caſtellum, & reddiderunt in Vicalbo duplo tantum terræ, quam acceperant. Reſeruauit autem ſibi Abbas ipſam Eccleſiam ſancti Vrbani, cum pertinentijs proprietatis ipſius, & cum tota curte intra ciuitatem, in omni videlicet parte pedes centum. Hic idem Abbas dedit in cambium Aimerado cuidam de territorio Marſicano Eccleſias, & terras huic Monaſterio pertinentes ibidem, ideſt Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Montorone, ſancti Abundij in Arcu, ſanctæ Mariæ in Oretino, Saluatoris in Auezano, & Antimi in Vicu, & recepit ab eo in Comitatu Theatino Eccleſiam ſancti Heliæ, & ſancti Viti, cum quinque millibus modijs de terra. Item dedit Eccleſiam ſancti Comitij, & ſancti Viti, & ſancti Heliæ in Theano, & recepit in eodem Comitatu Eccleſiam ſancti Geneſij, cum tribus millibus modijs terræ, & in Comino quinque millia, inter Atinam ſcilicet, & Vicalbum, & Furcam ſancti Eleutherij. Item de Eccleſia ſancti Fœlicis in Puluerio, modiorum terræ mille centum, tulit ſolidos centum; pro cenſu verò annuali ſolidos quinque. Per hos dies in placito Marſorum Comitum proclamante illo: refutata eſt ei ripa Fucini cum piſcaria ſua, ab ipſa videlicet Eccleſia ſanctæ Mariæ de Montorone, vſque in ſanctam Mariam de Palude, qui locus tunc Altoranum nuncupabatur. Necnon & duæ ſeruorum familiæ cum omnibus ſuis. Proclamauit etiam in placito Andreæ Marchionis miſſi Donni Ottonis Imperatoris, & Oderiſij Comitis deBalua, apud Sulmonam contra dictum Comitem Oderiſiũ, qui retinebat duas Eccleſias noſtras de Balua in Valle de Pettorano, ideſt ſancti Stephani, & ſancti Eleutherij, & facta inde manifeſtatione recollegit eas. Hic conuocatis aliquot hominibus de ciuitate Termulenſi, fecit cum eis conuenientiam, vt ædificarent ibi in pertinentia huius Monaſterij in loco, qui Ripa Orſa vocatur, iuxta fluuium Trinium vnum caſtellum, vbi ipſi habitarent, & laborarent ipſas terras nobis pertinentes, ita vt tertiam tantum partem huic Monaſterio de omnibus, quæ

ope-

operarentur, & de ipſo caſtello tribuerent; duas verò ſibi haberent. Per idem tempus Saldefrit Diaconus ciuitatis Leſinenſis, obtulit in hoc Monaſterio vnam Eccleſiam iuris ſui vocabulo ſanctus Martinus, conſtructa iuxta eandem ciuitatem in loco, qui dicitur Alchiſi, cum omnibus ornatibus, & pertinentijs eius. Id ipſum quoque fecerunt, Guarnerius, & Laidulfus, & Baſſo Larienenſes de Eccleſia ſancti Germani, in loco, qui dicitur Aquarola, apud Larinum. Eodem modo oblatæ ſunt huic Monaſterio tres Eccleſiæ in Lumiſano, ideſt ſancta Maria, ſanctus Petrus, & ſanctus Benedictus in loco Maccla bona, cum omnibus rebus, & pertinentijs earundem Eccleſiarum. Guido etiam Aſculanus obtulit curtem ſuam de Caſali, loco, qui dicitur Force, quę eſt terra modiorum circiter mille quingentorum: obtulit autem illam in Eccleſia ſancti Saluatoris de prædicto Aſculo, ad opus Monaſterij huius. Emmo etiam quidam Marſicanus obtulit huic loco hereditatem ſuam de Comino, quæ eſt centum modiorum terra, in loco, qui dicitur Ferrara ad Vicalbum. Circa hos dies Giſepertus Præpoſitus ſanctæ Sophiæ de Beneuento, ordinatus ſuper cauſas huius Monaſterij in Leſina, & Termole, recollegit ab Adelchiſo Lucerino Epiſcopo libellum, quem ei dudum Angelarius Abbas fecerat de omnibus, quæ in prędicta Leſina huic Monaſterio pertinebant: dimiſſa ei iterum per libellum medietate ipſius Faucis, & fluuio Lauri, vſque in quintumdecimum annum, cenſu auri libra vna per annum. Hic idem Giſepertus proclamauit in placito Termulenſi coram multis, qui ibi aderant nobilibus, atque Iudicibus, ſuper quodam Caſtelgardo, qui ei contendebat quandam curtem noſtram in eadem Termula, loco, qui vocatur Caſalemari ad ſanctum Georgium, quæ curtis appellatur de Theodoſio, quam videlicet curtem Deuſdedit Abbas noſter olim emerat ab Adelperto Auo eiuſdem Caſtelgardi quingentis ſolidis aureis, cum caſis, & terris, vineis, ſiluis, pratis, & aquis, ſimul cum ipſo paſcuo eius, quod habebat in Termoleto per deſignatos fines, ab vno capite riuus, qui decurrit à ſancto Georgio in Viuarium, & vſque Biſernum. Ab altero capite mare, à latere Biſernum, ab altero latere riuus viuus,

qui

qui decurrit in mare : & ita oſtenſa ratione ſua iudicantibus illis , manifeſtauit ſe inde prædictus Caſtelgardus perſcriptum : appoſita compoſitione mille ſolidorum , ſi hoc aliquando remouere voluiſſet. Conſtantius quoque Præpoſitus ſancti Benedicti de Lariano proclamauit in placito Maldefrid Comitis ſuper Azonem Epiſcopum ipſius ciuitatis, de Eccleſia ſancti Benedicti in Pettenari, quam idem Epiſcopus cum omnibus poſſeſſionibus eius ſibi vendicauerat, & oſtenſa ratione, ac iuſtitia noſtra , iudicante Comite , & Epiſcopo renuntiante, recollegit eam ; & quoniam deſtructa erat, à fundamentis eam reſtaurans, ibi Monaſterium, quod hactenus intra ciuitatem fuerat, eſſe conſtituit, ibiq; cum monachis religioſe viuere cępit.

CAPVT VII.

HIC Abbas fecit libellum de monaſterio ſanctæ Mariæ in Luco , Rainaldo Comiti Marſorum: ſecundum illas ſcilicet pertinentias , atque fines , quibus Gualterius Sacerdos , & monachus eandem Eccleſiam à Doda Comitiſſa ſibi oblatam in hoc Monaſterio ante annos fermè viginti tradiderunt , quod eſt terræ modiorum ſexcentorum . Quod videlicet ſanctæ Mariæ monaſterium , diuerſis poſtmodum, ac multiplicibus, longè, lateq; Eccleſijs , ſeu poſſeſſionibus, à nonnullis fidelibus eſt ditatum , de quibus hic aliquanta ſcribimus, quæ inueſtigare potuimus. Sancta Maria in Colle longo, ſanctus Martinus in Tranſaquas , ſancta Crux in valle Ortucle, ſanctus Laurentius in Vico, ſanctus Ioannes in Beſenge , ſanctus Cyprianus in ciuitate Marſicana , ſanctus Saluator in Gyro eiuſdem ciuitatis , ſancta Barbara ibidem, ſanctus Ambroſius in Secunzano, ſancta Maria in Ceſis, ſanctus Leucius in Marano , ſanctus Blaſius in Muſcuſi , ſanctus Eraſmus in Pomperano , ſanctus Silueſter in Pireto, ſanctus Saluator in Camarata , ſanctus Germanus in Perrella Romani, ſancta Reſtituta in Morrei, ſanctus Stephanus, & ſanctus Nicolaus , & ſanctus Donatus in

valle Sorana, ſancta Maria in Paſſarano, & ſanctus Sebaſtianus ibidem. Omnes iſtæ Eccleſiæ cum vniuerſis poſſeſſionibus, & pertinentijs earum, mobilibus, & immobilibus prædicto Monaſterio antiquitus pertinuere. Inſuper, & hæreditas Petri Maimonis, in Auretino magna, & bona, & hęreditas Apici in Paterno, & hæreditas Bettonis Rattrudæ in Auezano.

CAPVT VIII.

PRAETEREA vbicumque de poſſeſſionibus noſtri Monaſterij, quæ prioribus temporibus amiſſę fuerant, præfatus Abbas inueſtigare certius potuit, maximum præ omnibus recolligendi, & conquirendi, ſeu etiam redimendi, necnon libellos faciendi ſtudium habuit. Libellos autem quamplurimos, ſiue de rebus huius Monaſterij, ſiue ſancti Angeli de Barregio, vt in eiſdem libellis habetur, ideo ſtudioſiſſime faciebat, vt & hoc monaſterium dudum à Saracenis deſtructum, de ipſorum pecunijs reconciliaret, & vt per hoc indicium, ad huius cęnobij ditionem vniuerſa illa pertinere in futurum tempus oſtenderet. Nam filijs cuiuſdam Giſonis de Aprutio libellum faciens de curte de Vigano quadringentorum circiter modiorum, recepit inde in præſenti ſolidos ſexcentos, annualiter verò pro cenſu ſolidos viginti. Item in Aprutio de curte Tulliana ſolidos trecentos, pro cenſu ſolidos viginti tres. Item ibidem de curte, quæ dicitur Baſſanum ſolidos centum, pro cenſu ſolidos vigintiquinque. Item ibidem locum Arole, de quadringentis modijs terræ ſolidos ſexcentos, pro cenſu ſolidos quatuor. Item ibidem de curte Mariana ſolidos ſeptem. Item de curte Tulliana, & alijs rebus libras ſexdecim, pro cenſu ſolidos viginti. Item de eadem ſolidos trecentos, pro cenſu ſolidos ſexdecim. In Comitatu verò Pennenſi de curte ſancti Silueſtri de Doliola, ſolidos quadringentos, pro cenſu ſolidos quindecim. De curte ſancti Georgij de Colline ſolidos ducentos, pro cenſu ſolidos decem. De terris in loco, qui dicitur Cicoli, ſolidos quingentos, pro cenſu ſolidos decem. De terris in Pater-

no, & caſa Punzi, ſolidos centum ſexaginta, pro cenſu ſolidos quatuor. In Marſia de ſancto Vittorino in Celano, & ſancto Benedicto in Tilia, libræ ſex, pro cenſu Tremiſſes octo. In Balua de ſancto Mercurio, & ſancto Ceſidio, & alijs rebus in Flaterno libræ quatuor, pro cenſu Tremiſſes decem. Item ibidem Eccleſia ſancti Benedicti in Prætorio libras duas, pro cenſu ſolidos duos. Fecit etiam libellum cuidam Ioanni Presbytero, & Maraldo Gaſtaldeo ciuitatis Cannenſis de piſcaria eius ciuitatis, in loco, qui dicitur Zappineta vſque in decem annos, pro cenſu per ſingulos annos quatuordecim ligaturas ſepiarum, quadraginta bonas ſepias per ſingulas ligaturas habentibus. Necnon & de Eccleſia ſancti Benedicti ſita in eiſdem Cannis, pro cenſu duarum pellium confectarum. Fecit & libellum Landulfo Comiti Hiſernienſi de tota pertinentia terrarum, vbi dicitur Capriata. Quas idem Comes non multo poſt ex integro reddidit in hoc Monaſterio, tradito hic ad conuerſionem filio ſuo paruulo. De piſcaria quoque Leſinenſi fluuio Laurei, libellum fecit pro cenſu triginta bizantiorum. In valle quoque de Caudis loco Pauliſi, de Eccleſia ſancti Andreæ, & omnibus pertinentijs eius, libellum fecit cuidam Leoni Presbytero, & Ioanni Genco, pro xenijs, & ſeruitijs eorum. Similiter fecit, & de innumeris alijs, quæ hic ſuperfluum ſcribere duximus.

CAPVT IX.

HVIVS Abbatis nono decimo anno, Ioannes Papa de Roma exiliatus, venit Capuam, & rogatus à præfato Principe Pandulfo, tunc primum in eadem ciuitate Archiepiſcopatum conſtituit: conſecrato ibi Ioanne fratre eiuſdem Principis Archiepiſcopo. Poſt quem Donnus Leo huius cœnobij monachus in eadem ciuitate, quatuor annis, & dimidio Archiepiſcopatu functus. Gelberto nihilominus huius loci monacho ſucceſſionem Archiepiſcopatus reliquit. Sequenti anno defuncto primo Ottone: Otto ſecundus Imperator filius eius,

Anno 971. (beside "nes Papa de Roma")
Anno 972. (beside "ſucceſſionem")

cogno-

cognomento Rufus, venit Capuam, & abijt Tarentum, ac Metapontum, & deinde Calabriam. Vnde proſperè ad ſua reuerſus, Anno Domini nongenteſimo octogeſimotertio, iterum magno exercitu congregato, cum Saracenis in Calabriam dimicaturus deſcendit: ſed diuina permiſſione ſuperatus ab illis: vix ipſe cum non multis euadere potuit. In quo etiam prælio Landulfus Princeps, filius Principis Pandulfi, cum fratre ſuo Atenulfo, & alijs pluribus mortuus eſt. Imperator autem Capuam reuerſus, firmauit Principatum relictæ Pandulfi Principis Aloaię, & filio eius Landenulfo. Ipſe verò pro recolligendo milite, ac certamine reſtaurando Romam rediens, eodem tempore defunctus eſt, atque in atrio Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli in labro porphiretico ſepultus, introeuntibus in paradiſum eiuſdem Eccleſiæ ad læuam, & filius ipſius Otto tertius Regnum accepit.

CAPVT X.

PRAEDICTA verò Aloara cum vixiſſet in honore ſuo annis circiter octo, reliquit in Principatu filium Landenulfum, qui poſt quatuor menſes à quibuſdam infidelibus ſuis Capuanis crudeliter occiſus eſt, apud Eccleſiam ſancti Marcelli, ipſa quinta feria ſancti Paſchæ, ad quam de more principali eiuſdem ciuitatis eadem die proceſſerat. Quo cognito Traſmundus Theatinus Comes, & Marchio, propinquus eiuſdem Principis, ad vlciſcendam ipſius interfectionem, congregato non paruo exercitu ſimul cum Rainaldo, & Oderiſio Comitibus Marſorum, venit ſuper Capuam poſt duos fermè menſes, & obſedit eam, ac vaſtauit per quindecim dies. Poſtmodum verò pro hac eadem Principis vltione venit Capuam, vna cum prædictis Comitibus Hugo Marchio miſſus ab Imperatore, & obſedit eam vndique per multos dies, quouſque ij traditi ſunt illi, qui prædictum Principem interfecerant. Quos accipiens, ſex de illis in furca ſuſpendit; cæteros verò diuerſis, ac varijs pęnis multauit.

CAPVT XI.

Terræmotus magnus.

ANTE hoc fermè biennium ingens terræmotus factus eſt, tam in Capua, quàm Beneuento: ita vt in Capua plurimas domos euerteret, & campanas eiuſdem ciuitatis per ſe ſonare faceret. In Beneuento autem viperam deiecit, & ſubuertit quindecim Turres, in quibus centum quinquaginta homines mortui ſunt. De Ariano, & Frecento magnam partem deſtruxit. Compſanam ciuitatem prope mediam euertit, eiuſq; Epiſcopum cum plurimis alijs occidit. Roſam verò cum vniuerſis ferè in ea manentibus ſubmerſit. Eiſdem fermè diebus Frater huius Aligerni Abbatis, Leo nomine, monachus profeſſione, portionem ligni Dominicæ CRVCIS non paruam, auro, gemmiſq; pretioſis, ac margaritis circundatam, reuertens à Ieroſolyma detulit, & huic ſancto cœnobio deuotiſſimus obtulit, die nonarũ Nouembrium. Depoſitus eſt

Anno 987

autem prędictus Abbas nono Kalen. Decembris, & ſepultus iũxta Eccleſiam ſancti Benedicti.

ADNOTATIO.

ALigernus iſte de quo hactenus egit Leo noſter, ſummè laudatus reperitur in vita ſancti Nili Abbatis, ipſo namq. huic monaſterio præſidente, Beatus Nilus ad hoc Monaſterium venit, præuiderat namq. diuino, quo pollebat ſpiritu, venturos in Calabriam, vbi tunc ipſe manebat, Saracenos, à Græcis aduerſus Latinos vocatos, eoſdemq. vt hoſtes, eandem prouinciam mirè vaſtaturos, vnde cum ſuis recedens

Beatus Nilus anno 980 Caſſinum venit.

anno Domini nongenteſimo octogeſimo, Caſſinum venit, atque à Caſſinatibus honorificè valde exceptus, ab eiſdem incolendum accepit monaſterium Vallem lucis nominatum. Quod eiuſdem Patris diſcipulus, qui res ab eo præclarè geſtas accuratè, atque fideliter ſcripſit enarrat, ſic dicens.

Hoc cum iam cognouiſſet Beatus Nilus oculo ſuo prophetico (Saracenos ſcilicet Calabria potituros) diuinæ indignationi locum dare volens, ad Orientales partes ſe conferre noluit,

fuit, veritus opinionem, quam de ipſo habebant Orientales (ad ipſos enim etiam Imperatores Chriſto dilectos) fama peruenit virtutis Nili) & honorem fugiens, elegit inter latinos agere, vt ignotus apud eos. Quo verò magis ille hominum gloriam fugere ſtudebat, tanto magis cœleſtis gloria ipſum exornabat, & omnes, vt vnum ex Apoſtolis illum excipiebant, & parem venerationem illi tribuebant. Cum enim Capuam veniſſet (vt alia ommittam propter copiam) & maximo honore affectus eſſet, tum à Principe ipſo Pandulfo, tum ab alijs nobilibus ciuitatis, adeo, vt decreuerint ipſum ſibi Epiſcopum inſtituere, & res iam ſecuta fuiſſet, niſi mors ipſum Principem præoccupaſſet.

Tùm verò cum vocaſſent Abbatem Monaſterij montis Caſſini (Aligernus erat iſte ille Beatus) illi ſignificarunt, vt daret Beato Nilo monaſterium aliquod ſancti Patris noſtri Benedicti, quodcumque ipſe vellet.

Beatus itaque Nilus cum ad inclytum illud Monaſterium acceſſiſſet, obuiam illi venit vniuerſa monachorum turba vſque ad montis radices, Sacerdotes, & Diaconi ſacris veſtibus, vt in die feſto induti, Cereos, & thuribula præ manibus habentes, & ita Beatum Nilum ad monaſterium deduxerunt: nec aliud quippiam videbantur audire, & videre, quam ſi magnus Antonius Alexandria adveniſſet, vel è mortuis magnus Benedictus ſurrexiſſet, diuinus ille ipſorum legiſlator, & magiſter. Et rectè quidem iudicabant, & a ſcopo non aberrabant. Omnes enim, qui ex ipſis, vel corporis, vel animæ aliquo detinebantur morbo curati ſunt, & vtilia ab ipſo ſunt lucrati; & qui ſpeculationi incumbebant, doctrinam adepti ſunt: qui in bonis erant operibus, ducatum: qui in peccatis, correctionem: qui in virtutibus, exhortationem: qui bene ualebant, abſtinentiam: qui male, ſalutem. Et vnico verbo, quemadmodum olim Iſraelitis ſingulis ipſum manna ad eorum guſtum conuertebatur, & commodum, quapropter non erat in tribubus eorum infirmus, talem ſe etiam iſtis monachis miraculis præbuit, cum ipſos curaſſet præſentia ſua à Deo miſſa, & omnes ſpirituali lætitia cumulaſſet.

Sapie. 16. verſ. 21. Pſal. 104. verſ. 37.

Valde etiam gauiſus eſt bono ordine & eorum ſtatu magna

Monach. Caſſinenſes laudat. *diſciplina exornato, & cum res ipſorum ſupra quam res noſtras (Græcorum ſcilicet) eſſet admiratus, deducebatur iterum ab ipſo Abbate, & ab inſignioribus eius fratribus ad monaſterium, in quo vna cum filijs ſuis permanere deberet. Illud autem erat ſancti Michaelis Archangeli vallis lucis nuncupatum.*

Precati autem ſunt ipſum tum Abbas, tum Fratres vniuerſi, vt ad maximum Monaſterium deſcenderet, & Græca lingua in eorum Eccleſia diuinum officium perageret, vt
1.Cor.15. verſ.28. *hoc pacto fieret, vt inquit Apoſtolus, Deus omnia in omnibus quod etiam Propheta prænunciauit, inquiens: Quod Leo,*
Iſaia 11. verſ. 6. *& Bos ſimul paſcentur, & ſimul ſtabunt eorum filij. Beatus verò Nilus initio quidem abnuit præ humilitate, dicens:*
Pſal. 136. verſ. 4. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? qui hodie humiles ſumus, & abiecti, in vniuerſa terra propter peccata noſtra. Nihilominus, vt conſolemur inuicem noſtra fide, & magnum Chriſti nomen glorificetur, contentus fuit hoc facere, & cum hymnum condidiſſet proprio ore in ſanctum Patrem noſtrum Benedictum, qui complectebatur omnia miracula, quæ in eius habentur vita, cumq. omnes Fratres ſupra ſexaginta ſuſcepiſſet, aſcendit ad Caſſinenſe Monaſterium, & vigilias peregerunt in hymnis, & canticis. Hæc ſcriptor vitæ Beati Nili, qui rurſus Aligernum noſtrum mirificè laudat, cum de eius agit ſucceſſore, vt ibi videbimus.*

CAPVT XII.

MANSO vigeſimus octauus Abbas, ſedit annis decem. Iſte fuit conſobrinus Pandulfi Principis, qui cum eo tempore, quo Aligernus Abbas defunctus eſt, Monaſterio ſancti Magni iuxta Fundanam ciuitatem poſito præeſſet: propinquorum Principum ſolatio fretus; non autem omnium huius loci Monachorum conſenſu, Cœnobij huius Abbatiam indeptus eſt: vnde factum eſt, vt nonnulli de Prioribus huius Monaſterij Fratribus, potius hinc egredi, quàm manere ſub illo, eligerent.

E quibus Ioannes Beneuentanus, qui poſtmodum Abbas extitit, vnus fuit: alter verò Theobaldus nihilominus poſtmodum Abbas effectus. Donnus etiam Lucius, de religioſis huius loci Monachis, ac Prioribus vnus, necnon & quinque alij; quorum nomina non recoluntur, ex quibus omnibus, tres priores Ieroſolymam profecti ſunt. Quinque verò alij in Lombardiam, quos cum ob maximam huius loci deuotionem Hugo Marchio nimis reuerenter ſuſcepiſſet: ex eius largitione, atque conceſſione, quinque monaſteria in illis partibus conſtruxerunt, ibiq; iuxta traditionem huius Monaſterij omnem ordinem poſuerunt. Ex cuius etiam Marchionis dono duo hic argenteæ coronæ habentur.

CAPVT XIII.

PER idem tempus ſupradictus Otto tertius interuentu matris Auguſtæ, Theophanij præceptum huic Monaſterio fecit, confirmans de more omnes pertinentias eius. Giſulfus præterea Theanenſis Comes fecit oblationem in hoc Monaſterio de loco, & caſtello, qui dicitur caſale Caſpuli, cum finibus, ac pertinentijs eius. Berteramus etiam nobilis vir de Comitatu Pennenſi obtulit res ſuas ſancto Benedicto, in loco, qui dicitur Fonte Tecta, cum Eccleſia ſancti Flauiani, & medietate caſtelli de loco Carellò, & caſtello de monte Petitto, & cum alijs curtibus ſuis, quod eſt terra modiorum ſeptingentorum. Sed & Petrus quidam Presbyter de ciuitate Campomaurani, obtulit in hoc loco Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quam ipſe in hereditate ſua conſtruxerat, ſuper ipſos lacus eiuſdem ciuitatis, cum multis terris, & omnibus pertinentijs eius. Temmarius quoque vir quidam illuſtris de Aprutio, fecit ſancto Benedicto chartam de omni pertinentia ſua, in Penne, & Aprutio, cum Eccleſia ſancti Pauli, & ſancti Ioannis de Boſſeta, & curtibus per diuerſa loca, terram modiorum mille & centum. Similiter fecit, & Tranſmundus clericus, de curte ſua in Aprutio, quæ dicitur Celli, cum omnibus pertinentijs, &

adiacentijs ſuis, quod eſt terra modiorum trecentorum. Id ipſum fecit, & Grimoaldus Iudex Aquinenſis de Eccleſia ſancti Angeli, in monte, qui dicitur Aſpranus, cum terris non paucis, & cæteris pertinentijs ſuis.

Hic Abbas fecit libellum Landenulfo Lucerinę ſedis Epiſcopo de Piſcaria Leſinenſi, vnde idem Epiſcopus per ſingulos annos reddebat cenſum in natali Præpoſito ſanctæ Sophiæ de Beneuento, ad opus Monaſterij huius, bizantios vigintiſex. Fecit etiam libellum Rainaldo Comiti Marſorum de Eccleſia ſancti Pauli, quæ ſita eſt in territorio Cominenſi in pertinentia caſtelli Septem fratrum, cum rebus, & pertinentijs ſuis, trecentis videlicet terrarum modijs; recipiens ab eo in præſenti quidem ſolidos quinquaginta: annualiter verò Tincas quingentas. Fecit etiam libellum de Eccleſia ſancti Fœlicis in Puluerio, & ſancti Maximi in Comitatu Theatino, pro quo recepit ſolidos trecentos, pro cenſu verò ſolidos octo. De ſancto Angelo de Galiano in Pennenſi Comitatu ſolidos centum, pro cenſu ſeptem. Item ibidem de ſancto Bonito ſolidos quinquaginta, pro cenſu ſolidos tres. Item ibidem de terris ad Coronulas, & ad fontem Ermonis ſolidos centum, pro cenſu ſolidum vnum. Item ibidem de terris in Paſtina, & in valle Albina ſolidos centum ſexaginta; pro cenſu ſolidos octo. Item in Aprutio cuidam Odemundo de ipſa curte de Mariano ad ipſam ciſternam, & in colle de Morta, terram modiorum centum, & pro cenſu ſolidos quinque. Iſte fecit libellum iuxta tenorem Abbatis Aligerni quibuſdam noſtratibus, & poſuit eos circa ſanctum Heliam, vt ipſam à Barbaris deſtructam reſtaurarent, & terras in circuitu ipſius iuxta terminos ſtatutos excolerent. Eodem tempore Tarracinenſes ciues, commoniti à Ioanne Epiſcopo ſuo, propter cladem quandam, quam tunc patiebantur, ipſo die ſancto Paſchæ vnanimiter, omnes deuouerunt, ac promiſerunt, daturos ſe per ſingulos annos in hoc Monaſterio ſex millia anguillas, & ſcriptum inde fieri terribili anathemate ſuppoſito ad poſterorum memoriam præceperunt.

CAPVT XIV.

HIC itaque cum à Ioanne Papa quintodecimo, priuilegium iuxta ſolitum recepiſſet: à Landenulfo etiam Principe, qui vt iam diximus, à Capuanis apud Eccleſiam ſancti Marcelli crudeliter interemptus eſt; præceptum cõfirmationis totius Abbatiæ accepit, ſecundum tenorem ſcilicet præcepti patris ipſius. Laidulſus quoque eiuſdem Landenulfi frater, qui illi in Principatu ſucceſſit; quindecim illi familias in Aquinenſi ciuitate de maioribus, quæ ibi erant conceſſit. Cui etiam nono Abbatiæ ipſius anno præceptum de Caſtro cęli cum toto monte, qui dicitur ſancti Angeli in Aſprano per ſuas pertinentias faciens, iurauit illi omnem ſecuritatem, & vt de tota omninò Abbatia ſe viuente illum fideliter adiuuaret. In præfati itaque montis ſummitatem idem Abbas aſcendens, cum nonnulla inibi veterum ædificia reperiſſet: voluit ibi caſtrum conſtruere, ſed propter aquæ penuriam id facere diſſuaſus, deſcendit, & in latere eiuſdem montis Roccam, quæ Sicca nuncupatur, ædificauit.

Supra caput 10.

Anno 996

CAPVT XV.

SVPRADICTVS itaq; Imperator Otto depoſito Laidulfo, quem ſupra diximus, & vltra montes exiliato, eo quod in nece fratris ſui conſenſiſſe videbatur. Ademario cuidam Capuano filio Balſami clerici, quem ſecum à puero educatum vnicè diligebat, quemq; ante paululum Marchionem fecerat, Capuanum tradidit Principatum. Non multo poſt, idem Ademarius à Capuanis Principatu depellitur; & Landulfus de ſancta Agatha filius Landulfi Beneuentani Principis in Principem ſubrogatur. Hic Princeps ſupradicto Abbati, iureiurando firmauit, & iurando firmare fecit duodecim nobiles capuanos totam ex integro Abbatiam, cum omnibus

omnino

omnino intra Capuanum Principatum pertinentijs eius, ſicut eam tenuit ſub præfata Aloara Principiſſa,& Landenulfo filio eius,à quibus ei dudum fuerat confirmata. Comitatum etiam Aquinenſem totum ex integro ſimul cum Epiſcopatu eius, & caſtellum Arcis, cum omnibus pertinentijs eorum, ſicut eo tempore tenebat, & dominabatur. Inſuper & caſtellum de Bantra, quod fuit Landonis Comitis,cum vniuerſis pertinentijs ipſius, tenore quo ſupra dictum eſt, confirmauit, cum diuerſis videlicet alijs conditionibus, quas à prædicto Principe Abbati eidem requitere viſum fuit,quemadmodum in ipſius ſacramenti ſerie continetur.

CAPVT XVI.

PRAETER multa igitur illius ſtrenuè, & quodammodo (vt ſuppreſſius de tanti loci patre loquar) ſæculariter geſta, cum & Equites ſibi plurimos,& non paucos ſericis indumentis indutos famulos parauiſſet, & vltramontani Imperatoris curiam nihilo ſeghiter frequentaret:præcipuè ob ſupradictæ Arcis conſtructionem maximum ſibi inuidiæ, atque odij fomitem in vniuerſo Principatu accendit; adeò, vt non multo poſt fraude inuitatus à Capuanis, captus, atque cæcatus ſit,quod quaſi non ſolum Abbatiam, ſed etiam Principatum ſibi vendicare ſatageret. Acceſſit ad hanc inuidentiam etiam Alberici Marſorum Epiſcopi nequitia, qui videlicet dum filio ſuo (quem de quadam meretrice ſuſceperat) tradidiſſet Epiſcopatum, ad huius loci Abbatiam adipiſcendam, ſi quo modo poſſet, animum dederat. Comperiens itaque prædictum Abbatem ob ea, quæ ſupra diximus valde Capuanis infeſtum: loquutus primo cum quibuſdam nequiſſimis monachis: poſtmodum verò cum aliquibus Deum ignorantibus ciuibus Capuanis; pactus tandem eſt centum ſe libras Papienſis monetæ illis daturum; ſi illi (cæcato prius Abbate) Caſſinenſe ſibi Monaſterium traderent, quod deinceps eorum fultus auxilio, ſine alicuius contradictionis obſtaculo poſſideret. Ita videlicet

licet, vt medietatem ipſius pretij ad præſens illis, per ſuos neceſſarios, mitteret: medietatem verò alteram tunc deſtinaret, cum Abbatis oculos in manu ſua conſpiceret. Quod cum ita inter eos firmatum fuiſſet; cœperunt vtrique, hic de pecunia, illi de nequitia propoſſe ſtudere. Congeſtam igitur Pſeudo Epiſcopus ille vndecumque pecuniam, miſit, quemadmodum pollicitus fuerat. Quam nequam illi ſuſcipientes, illos quidem, qui detulerant in quibuſdam abditis abſconderunt. Ad Abbatem vero venientes, doloſè precantur, vt Capuam adeat, & ſiquam aduerſus illorum aliquem querelam haberet, legalem inde iuſtitiam ſumat. Abbas autem quoniam illorum inuidiam iam dudum compertam, & malitiam ſuſpectam habebet, negat illuc poſſe ſe aliquatenus ire. Tunc illi (Deum negare parum, quid æſtimantes, & eum, qui vniuerſorum inſpector eſt, fallere ſe poſſe credentes) mox adhibitis Euangelijs, iurant, quod ſaluum illum, & in columen Capuam ducant: ſaluumq́; nihilominus, & in columen ad ſanctum Benedictum reducant. Hoc illi iurantes, fraudulenter in mente ſua ſtatuerant, vt poſteaquam Capuam illum duxiſſent, ad Eccleſiam ſancti Benedicti, quæ in eadem ciuitate eſt eum deducerent, vt quaſi hoc fraudis ingenio periurium deuitarent. Deceptus itaque huiuſmodi fraudibus Abbas, credidit; & Capuam vna cum illis nihil ſuſpicans mali perrexit. At illi, qui iam dudum conceperant dolorem, pepererunt tandem iniquitatem: moxq́; vt in Capuanum Monaſterium illum introduxerunt; quemadmodum diſpoſuerant, capiunt: eiq́; oculos ſine mora euellunt, atque diligenter linteolo inuolutos, clam, vt Domino ſuo ferrent, Epiſcopi nuntijs mittunt. Quos illi ſuſcipientes, & valde hilares effecti: feſtinanter ad Dominum ſuum reuerti cœperunt. Sed O, nunquam dormitans diuini iudicij oculus. Iam illi prope Marſiam in cãpo peruenerant Mezio, ibiq́; iam ſecuti ſubſiſtentes, cibos ab itinere fatigati percipiebant. Cum ecce ſubito peregrinus quidam ſuperueniens, ac perquiſitus ab eis (iuxta quod viantibus conſuetudo eſt) aliquid noui. Epiſcopus, ait, terræ defunctus eſt, qua illi voce vehementer attoniti, eumq́; fallacem, atque impoſtorem cum aſpernatione ni-

mia eſſe dicentes, prorſus credere dubitabant. Sed cum ille rem certò certius, atque inſtantius affirmaret, & diem, horamq; illius obitus diligenter notatam eis referret: confeſtim illi in eodem loco de foſſis oculis, quos iam fruſtra ferebant, ad domum Epiſcopi, quæ non longius aberat, conſcenſis Equis perniciter aduolant, atque reperiunt eadem hora vita priuatum Epiſcopum, qua prædictus Abbas lumine priuatus fuerat oculorum, quæ videlicet dies decimaoctaua Kalendas Decembris extitit. Ex his autem nuntijs, quos in tantum ſcelus iam dictus Pſeudo Eoiſcopus deſtinauerat; vnum Andræam nomine Presbyterum, ego ipſe cum adhuc eſſem puerulus, vix ſe ſe in lecto mouere valentem, recolo me vidiſſe, qui vltra centenariam iam viuens ætatem; hæc omnia ſeriatim auunculo meo ſanctæ memoriæ Ioanni Sorano Epiſcopo, quotiens interrogabatur, cum lacrymis confiteri ſolebat, ne quis fortè exiſtimet fabuloſum. Præerat eo tempore in Aquinenſi Gaſtaldatu Adenulfus cognomento Summucula: abauus ſcilicet eorum, qui nunc dicuntur Aquinenſium Comites, qui mox, vt Abbatem cæcatum agnouit, hilaris effectus, Roccam vocabulo Siccam, quam idem Abbas paulo ante conſtruxerat, funditus euertit.

Hic Abbas in territorio Capuano conſtruxit Eccleſiam in honore S. Apollinaris, & in Liburia ad caſam Gentianam Eccleſiam S. Ioannis, & in caſale Eccleſiã ſancti confeſſoris Chriſti Mauri. Huic porrò Abbati ſucceſſor eius Ioannes, Eccleſiam S. Martini iuxta Vulturnum, & Eccleſiam S. Secundini, quæ in Caiazano territorio ſitæ ſunt, cum omnibus omnino pertinentijs, ac poſſeſſionibus earum, diebus vitæ ipſius ex toto contradidit, vt ibidem ſuo arbitrio, quamdiu aduiueret, honorificè conuerſari valeret.

A D N O T A T I O.

De hoc Manſone Abbate agitur in vita ſancti Nili his verbis. Cum igitur mortuus eſſet æternæ memoriæ Aligernus, qui rectè, & religioſè Monaſterium ſancti Benedicti adminiſtrauit, eius loco præfectus fuit quidam, qui ignora-

bat

bat ſanctum Nilum qualis eſſet, vel vt verius dicam, nec ipſum Deum cognoſcebat, quod declarabit id, quod breuiter dicam. Cum aliquando ad ipſum Beatus Nilus acceſſiſſet, inuenit caſu ipſum in Monaſterio inferiori, in quo eſt pulcherrimum ſacellum ſancti Germani, aquarum pulchritudine circundatum: inuenit autem ipſum cum inſignioribus monachis magni Monaſterij lotum, & in cœnaculo comedentem. Cum itaque expectaret ipſum Beatus Nilus in Eccleſia cum ſuis Fratribus, audit quod citharœdus quidam ingreſſus erat in cęnaculum, citharam pulſans. Tunc Beatus Nilus dixit ad eos, qui ſecum erant. Memoria tenete Fratres verbum hoc, quod breui tempore veniet ira Dei ſuper homines iſtos: ſurgite, & hinc diſcedamus; & hoc cum dixiſſet, receſſit. Nec annus tranſiuit, & Præpoſitus ipſe (Manſo ſcilicet) defectionis, ſiue ſeditionis cauſa captus, eruti ſunt ei oculi, & monachi graui morbo oppreſſi, alij quidam vſque ad mortem afflicti ſunt, alij perierunt. Citharœdus ille, profectus vt raperet, captus eſt, & poſt multa tormenta eruti ſunt illi oculi. Et ſic omnes biberunt calicem iræ Domini, iuxta ſancti Patris Nili prædictionem. Beatus itaque Nilus, cum in Monaſterio, quod dicitur vallis lucis ſtetiſſet quindecim annos, receſſit inde. Hæc diſcipulus Beati Nili in vita ipſius. Agit etiam de excæcatione huius Abbatis Petrus Damiani lib. 4. epiſt. 8. ad Mainardum Epiſcopum Eugubinum.

Beati Nili prędictio.

Petrus Damiani.

CAPVT XVII.

PER idem tempus Beatus Adalbertus Sclauorum Epiſcopus, relicto Epiſcopatu ſuo, ex licentia Romani Pontificis, ad hoc Monaſterium venit, cupiens Ieroſolymam ire. Sed cum à prædicto Abbate, & à nonnullis huius loci prioribus dehortatus inde fuiſſet, quaſi diuinitus datum ſibi conſilium ſumens, ſtatuit tota vita ſua hic degere, & nuſquam amplius omnino procedere. Sed cum quadam die quidam de Prioribus huius Monaſterij affectuosè cum ipſo loquentes, dixiſſent: Bonum eſt pater, vt hic nobiſcum maneas,

S. Adalbertus Caſſinũ venit.

neas, hic habitum monaſticum induas, hic Deo placitum viuere ducas, quoniam cum ſis Epiſcopus, & Eccleſias noſtras dedicare, & noſtros clericos ad gradus Eccleſiaſticos promouere decentiſſimè poteris. Hoc ille verbum ſatis moleſtè accipiens, mox deſcendit, atque ad virum ſanctiſſimum Nilum: quem tunc apud Vallem lucis cum aliquot Græcis Fratribus religioſiſſime conuerſari perceperat, ſatis deuotè profectus eſt. A quo dum eius genibus humiliter prouolutus, opportuna conſilia quæreret: ſeq; ab illo non poſſe recipi, cognouiſſet: pro eo enim, quod ita de Monaſterio noſtro receſſerat, aſſerebat prædictus pater non audere ſe illum retinere, ne fortè ob hoc, & ipſe cum ſuis inde expelleretur: conſilio tandem ipſius Romam reuerſus, in monaſterio ſancti Bonifacij martyris aliquandiu conuerſatus eſt: nec multo poſt, iterum ad Epiſcopatum ſuum à Pontifice Romano directus. Rurſus itaque videns ſe nihil ibi proficere, Romam reuertitur; & in præfato ſancti Bonifacij monaſterio remoratur, iterumq; ab Archiepiſcopo ſuo Maguntino ad Sclauoniam remittitur; vbi cum prædicare cępiſſet, ab infidelibus capite pro Chriſto truncatus, martyrium ſumpſit. His quoque diebus Imperialem coronam de manu Romani Pontificis tertius Otto ſuſcepit.

De ſancto Nilo.

ADNOTATIO.

Sanctus Adalbertus, de quo hic agit Leo, fuit Epiſcopus Pragenſis, qui cum aduerſos admodum, & ſibi contrarios expertus eſſet Boemos ſuos, quibus Epiſcopali præfecturæ præerat, eos deſerens, Romam venit, inde Ieroſolymam profecturus. Scripſit eius geſta quidam ipſius æqualis, relata apud Surium tom. 2. die 23. Aprilis, vbi de aduentu Adalberti ad hoc cęnobium conſentientia his, quæ à Leone hic dicuntur, narrantur in hunc modum.

Surius to. 2. die 23. Aprilis.

Nec mora, magnam Romam egreſſus, ad ſanctam ciuitatem Ieruſalem, præter ſpem, imperfectum iter ſuſcepit: nam ea via ductus, ad montem Caſſinum vſque peruenit, vbi Beatus Benedictus poſtremo charam ſedem poſuit. Ibi Abbatis, & Fratrum pijs monitis caſtigatus, ne inutili vagatione vitam expende-

expenderet, ſed loco ſtaret: ita melius virtutum fructus congregaret, Deum verò propitium bene viuens in omni loco inueniret, vt dicitur in pſalmo. In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino. Et rurſus ſancti Hieronymi ſententia bona (ad Paulinum epiſtol. 13.) non Ieroſolymis fuiſſe, ſed Ieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt. Animaduertit diuinum Animal habens oculos ante, & retrò, ita eſſe, vt dicunt, nec ſtetit in ſuis distinctionibus, dans locum ſalubribus conſilijs: legerat enim in hoc periculoſum eſſe homini ſi non maiorum ſpiritualium acquieſceret conſilijs. Nec mora, montem feſtinus deſcendit, & quem in philoſophia Christi perfectiorem diſcipulum inuenit, Patrem Nilum, calida ſpe petijt: ſub quò paruulus factus iugum Christi ferre, & obediētiæ aureas litteras parare ſatagebat, amplexusq. genua ſenis in hæc firmus hærebat. Non negat Pater Nilus; Aſt, inquit, homo ego ſum Græcus, melius conueniunt cum quibus hoc agas, monachi latini. Redeas Romam nutricem ſanctorum filiorum. Quare nobilem Abbatem amicum noſtrum Leonem. Dic me miſiſſe te rudem diſcipulum ad talem magiſtrum. Hoc duce itineris, ad prælia Dei ſecurus accede, ſub hoc patrono, contra aduerſantia cuncta animæ ad Deum progrediens, ſaluus enatabis, & maiori flamma, qui nunc in te ardet accenſus, excreſcet quotidie in te Deus tuus, & Dei focus. Fecit, vt homo Dei bonus dixit, atque Romam pergens in Monaſterio ſancti Bonifacij veſtem monachalem accepit: denique requiſitus à ſuis, vt ad derelictam reuerteretur Eccleſiam, iubente ſummo Pontifice, ad Epiſcopatum redijt, ac tandem Polonis, & Vngaris Euangelium prędicans martyrio coronatur, anno Domini 997.

Pſal. 102. verſ. 22.

S. Hieronymi ſententia.

Antequam hinc digrediamur viſum eſt mihi referre quoddā notabile exēplum ex Aenea Siluio (qui ad ſummum Pontificatum euectus Pius II. appellatus eſt) in ſua Boemia cap. 16. Erat, inquit, Boleſlao decimoquinto Boemorum Duci frater, Stratiquates nomine, qui relicto ſæculo monachum induerat: is cum fortè Pragam veniſſet, oblata ei fuit á ſancto Adalberto Epiſcopo Pontificalis cathedra, quaſi Regis frater, Rege natus, facilius populum ſub religione continere poſſet, cuius regendi (rapinis ſcilicet, & adulterij aſſueti, &

omne

omne ius, faſq. contemnentes) facultas ſibi non eſſet: reſpondit ille, mundanas dignitates, quaſi malas peſtes eſſe fugiendas, monaſterium ſibi, & præſentem vitam ſuauem præſtare, & futuram meliorem promittere, in eo ſe viuere, moriq. malle. Cui vir Dei, prophetico Spiritu plenus, dixit: Poteras modo pontificio honore cum ſalute defungi, at, quæ nunc recuſas in perniciem tuam vehementer expetes. Adalberto igitur apud Prutenos martyrij coronam adepto, ille mutato interim propoſito, Pragenſem Eccleſiam popoſcit, & fraterno, Regioq. fauore adiutus obtinuit. Sed dum apud Maguntinum Archiepiſcopum agit, ſacris de more imbuendus, inter duos Epiſcopos Pronus iacens, diabolico ſpiritu arreptus, tandiuq. vexatus fuit, donec animam exhalauit. Hæc ille. Meminerimus itaque hoc exemplo, in dignitatibus Eccleſiaſticis appetendis, ſiue fugiendis, retinendis, ſiue cedendis, Dei gloriam, & Fratrum ſalutem præ oculis habere, ſic enim vtrum, vtrum faciamus, non peccabimus.

S. Adalberti prædictio.

CAPVT XVIII.

S. Romualdus cum Beato Bonifacio venit Caſſinum.

EO etiam tempore vir Dei Romualdus, vna cum Beato Bonifacio Imperatoris conſanguineo, qui paulo poſt apud Ruſſiam martyr effectus eſt; & cũ alijs pluribus Theutonicis de prædicti Imperatoris exercitu, ad hoc Beati Benedicti monaſterium orationis gratia venit. Vbi grauiter infirmatus, ſed quantocius diuina miſericordia conualeſcens, reuerſus eſt: eo ſcilicet tempore, quo idem Imperator Creſcentium Romanum Senatorem, qui ſe in caſtello ſancti Angeli de Ponte, ſancti Petri contra eum rebellans munierat: ſacramento deceptum, cepit: & mox quaſi reum maieſtatis, capite obtruncauit.

ADNOTATIO.

MEminit huius aduentus Petrus Damiani Cardinalis in vita ſancti Romualdi cap. 26. in hæc verba. Romualdus igitur cum eo, quem prædiximus Tammo, & cum

Bonifacio

Bonifacio viro clariſſimo, quem nunc fęliciſſimum martyrem ſe habere Ruſſiana gloriatur Eccleſia, & cum alijs conuerſis Theutonibus, à Tiburis oppido, ad Monaſterium ſancti Benedicti, quod in Caſſino conſtructum eſt monte, deuenit. Ibi nempe grauiter infirmatus eſt, ſed cito ex diuina miſericordia conualuit, & cap. 27: declarans quis fuerit iſte Bonifacius, qui cum Beato Romualdo Caſsinum venit, ait. Hic denique Regis fuerat conſanguineus, & ita carus, vt Rex illum non alio vocaret nomine, niſi anima mea. Erat autem apprimè liberalium artium inſtructus, maximèq. in modulationis muſicæ ſtudijs approbatus. Hic itaque cum in cappella Regia moraretur, videns Eccleſiam antiqui martyris Bonifacij mox exemplo ſui æquiuoci, ad martyrij deſiderium prouocatus, ait, & ego Bonifacius vocor, cur ergo etiam ipſe Chriſti martyr eſſe non debeo? Deinde iam monachus factus, tanta ſe abſtinentiæ frugalitate conſtrinxit, vt ſæpe Dominicæ diebus, & quinta tantum feria per hebdomadam manducaret. Denique, vt habetur in Martyrologio Romano à ſummo Pontifice ad prædicandum Euangelium in Ruſsiam miſſus, cum per ignem pertranſiſſet illęſus, Regemq. ac populum baptizaſſet à furenti Regis fratre necatus, optatam martyrij coronam accepit. Celebratur eius feſtum die decimonono Iunij, quo die pariter celebratur natalis ſancti Romualdi eius magiſtri, quamuis non eodem anno obierint.

De ſancto Bonifacio

Romanũ Martyrologium die 19. Iunij.

CAPVT XIX.

CIRCA hæc tempora Olibanus quidam Galliarum Comes ditiſſimus, à prædicto viro Dei Romualdo, cui peccata ſua confeſſus fuerat, commonitus eſt, vt relicto ſæculo ad Beati Benedicti monaſterium ſub prætextu orationis veniret, ibiq; ſe diuino ſeruitio irreuocabiliter manciparet. Nil ergo moratus, ſua relinquens filio, cum multa diuitiarum copia, quindecim ſcilicet onuſtis Theſauro ſagmarijs, ad hoc ſe monaſterium contulit, & his, qui ſecum venerant vale dicens, (nil tale de ipſo hactenus ſuſpicantes) ipſe nunquam de

cætero progreſſurus, flentes ad propria remeare coegit. Depoſitus eſt autem prædictus Abbas octauo idus Martij, & in clauſtro huius Monaſterij reuerenter reconditus.

CAPVT XX.

IOANNES Abbas viceſimuſnonus, ſedit anno vno. Qui videlicet venerabilis Abbas, cum iam ſenectute, pariter & infirmitate grauatus, tanti regiminis pondus ſe ferre non poſſe perſpiceret, conſenſu atque electione cunctorum fratrum Abbatem ſibi ſubſtituit; ipſe verò Abbatia relicta, in proximam eremum, in locum, qui hodie Piretum nuncupatur, cum quinque Fratribus ſeceſſit, ibiq; in honorem ſanctorum Coſmæ, & Damiani paruula conſtructa Eccleſia, ſolitarius quodammodo degens, in ſpiritualibus operibus, reliquum vitæ ſuæ tempus exegit. Audiui a quodam ſene, quod dum quadam die ſuper municipium huius Monaſterij vocabulo Pinlatarium, cuius habitatores olim rebellare tentauerant, hoſtiliter perrexiſſet. Eccleſia quædam iuxta idem Municipium poſita, ab his, qui ſecum ierant, cum aliquot eorundem ruſticorum Mapalijs, igne ſuccenſa ſit, & ob hanc cauſam in multis ſe, maximiſq; lamentis dedens, Abbatiam huiuſmodi occaſione inuenta, dimiſerit. Iſte fecit libellum Tranſmundo cuidam Clerico de Aprutio, de quibuſdam curtibus noſtris in eodem Aprutio huic Monaſterio pertinentibus per diuerſa loca, modiorum quaſi quadringentorum, pro ſolidis ducentis, & cenſu ſolidorum octo: de alijs quoque terris in loco Ciccole libellum faciens pretij tantundem recepit. Idem etiam de tertia parte curtis de Moſcufo, & alijs Terris, libellari nomine recepit ſolidos quadringentos, pro cenſu verò per annum ſolidos vigintiquatuor.

C A-

CAPVT XXI.

HIC cum tempore Theobaldi Abbatis defunctus fuiſſet, ipſa nocte religioſus quidam Frater, Ioannes nomine in Monaſterio ſancti Laurentij, quod Capuæ ſitum eſt, cum vigilias Fratrum de more præueniens, orationibus eſſet intentus, ſubito reſpiciens, vidit quaſi ſuper hunc montem maximam lucem in aere, atque intra eandem lucem, cernit Ioannis ipſius animam cęlum conſcendere. Cumq; facto mane cuperet reddi certus de viſione, perrexit ad Andream, qui tunc Monaſterio noſtro, quod intra Capuam eſt, præſidebat: eiq; viſionem quã perſpexerat, pandens, obnixè rogat, vt hominem ſuum ad hoc Monaſterium protinus mittat, qui omnem rei veritatem diligenter addiſcere, eisq; reuertens debeat intimare. Pergens itaq; nuntius, cum pars illi adhuc itineris aliqua ſupereſſet, quendam obuium habuit, qui ab hoc Monaſterio Capuam ſe proficiſci diceret, vt præfati venerabilis viri Ioannis obitum Fratribus ibi degentibus nuntiaret. Quem cum de hora obitus eiuſdem ſollicitè perquiſiſſet, ea illum hora ex hoc ſæculo migraſſe accepit, qua Capuanus ille Ioannes eius animam cęlum conſcendere ſe vidiſſe aſſeruit. Tunc ad illos à quibus legati fuerant vterque reuerſus, alter Capuæ, Ioannis depoſitionem: alter verò Caſſini retulit, quæ ſuper illius obitu viſa fuerat, viſionem: obijt autem pridie idus Martij.

ADNOTATIO.

EA, quæ hic de hoc Abbate Ioanne refert Leo, eiſdem ferè verbis narrantur à Deſiderio Caſsinenſi Abbate lib. 2. *Dialogorum.*

CAPVT XXII.

IOANNES triceſimus à Beato Benedicto Abbas effectus, ſedit annis duodecim, menſibus ſex. Hic ex illuſtri Beneuentanorum ciuium proſapia genus nobile ducens, ſed nobiliores ab infantia mores poſsidens,

cum in Eccleſia ciuitatis eiuſdem Archidiaconatus honorem gereret, diuino tactus amore, temporibus Aligerni Abbatis, ad hoc ſacroſanctum cœnobium venit, & vniuerſæ ſæculi vanitati renuntians, veſtem monaſticam induit. Qui cum aliquantos ſub ſanctæ conuerſationis ſtudio peregiſſet annos, atque poſt Aligerni tranſitum Manſo in Abbatiam, ordine, quo iam diximus, ſucceſſiſſet: egreſſus hinc, Ieroſolymam orationis cauſa, profectus eſt, atque in monte Syna per ſex continuos annos commoratus. Inde verò in Græcia in monte, qui Agionoros vocatur, per aliquod temporis ſpatium conuerſatus eſt. In quo loco ſanctus Pater Benedictus, illi quadam nocte per viſionem apparens, paſtoralem virgam, quam manu geſtare videbatur, ei contradidit, atque vt ad Monaſterium Caſſinenſe ſub omni feſtinatione reuerteretur indixit. Quam viſionem cum mane facto Patri Monaſterij retuliſſet, monere illum, atque hortari idem Abbas curauit, vt quoniam voluntatis hoc videretur eſſe diuinæ, minimè negligendum duceret: ſed mox ad Beati Benedicti Monaſterium cęleſti gratia comitatus redditum maturaret. Viſioni igitur, & commonitioni Ioannes obtemperans, ad hunc locum Chriſto duce reuerſus eſt; quem mox prædeceſſor ipſius Ioannes Abbas præpoſitum ordinans, non multo poſt, quia ipſe, & infirmitate, & ſenio grauabatur, ſicut ſupra diximus, eundem ſibi ſubſtituit, & illo in Eremum ſecedente, hic in Monaſterij curam, vniuerſorum Fratrum electione ſuccedit. Fuit autem temporibus
Anno 999 Sylueſtri Papæ ſecundi, & octauidecimi Ioannis. Hic primo anno ordinationis ſuæ recepit præceptum confirmationis totius Abbatiæ ab Ottone Imperatore, aureo ſigillo bullatum. Quo etiam tempore idem Imperator hic per dies aliquot remoratus, duas coronas argenteas Beato Benedicto obtulit.

∴

CA-

CAPVT XXIII.

PER idem tempus Raynaldus Comes Marſorum fecit Monaſterium de Eccleſia ſanctæ Mariæ, quæ dicitur in Cellis, territorio Carſeolano, idq; in circuitu non paruis poſſeſſionibus ditans: caſtellum etiam, quod nunc Celle vocatur, tunc autem caſtellum ſancti Angeli nuncupabatur, cum omnibus eius pertinentijs in eodem Monaſterio confirmauit. Petrus quoque Presbyter quidam de ciuitate Tiburtina, in eodem Monaſterio de Eccleſia ſancti Paſtoris, cum omnibus eius pertinentijs, iuxta eandem ciuitatem ſita, chartulam oblationis, cumq; omnibus ſuis parentibus fecit.

CAPVT XXIV.

HVIVS Abbatis anno tertio, qui eſt milleſimus ab Incarnatione Domini, ſupradictus Imperator Beneuentum venit, & cauſa pœnitentiæ, quam illi Beatus Romualdus iniunxerat; abijt ad montem Garganum. Reuerſusq; conſequenter Beneuentum, petijt ab eis corpus ſancti Bartholomæi Apoſtoli. Qui nihil tunc illi negare audentes, callidè illi pro corpore Apoſtoli, corpus Beati Paulini Nolani Epiſcopi, quod ſatis decenter apud Epiſcopium ipſius ciuitatis erat reconditum, oſtenderunt; & eo ſublato receſſit, tali fraude deceptus. Quod poſtquam reſciuit, nimium indignatus, corpus quidem confeſſoris, quod detulerat, honorificè ſatis apud Inſulam Romæ recondidit. Sequenti verò tempore perrexit iterum ſuper Beneuentum, & obſedit eam vndique per dies multos: ſed nihil aduerſus eam præualens, Romam reuerſus eſt. Vnde vix ad ſua reuerti incipiens, mortuus eſt: apud oppidum, quod nuncupatur Paternum, non longè à ciuitate, quæ dicitur Caſtellana, ab vxore, vt fertur, Creſcentij Senatoris, quem ſuperius ab il- Anno 1000.

lo retulimus decollatum,qua impudice abutebatur, potionatus. Sed antequam mors eius à circummanentibus dignoſci poſſet,corpus ipſius aromatibus conditum à ſuis vltra montes delatum eſt, & Henricus Dux conſobrinus ipſius conſtitutus eſt Rex.

CAPVT XXV.

HIC Abbas fecit capſam magnam argenteam inauratam cum ſmaltis,& gemmis diuerſorum colorum. Fecit, & ceroferaria duo librarum quindecim; necnon & duo thuribula argentea librarum ſex. Codices quoque Eccleſiaſticos renouauit magnos, & pulchros: totius etiam Monaſterij ambitum in circuitu muris, turribusq; muniuit. Conſtruxit præterea, & Eccleſiam in honore ſancti confeſſoris Chriſti Nicolai, in Monticulo, qui ſecus pratum donnicum eſt propè ciuitatem ſancti Germani. Quem videlicet æmulatus Theobaldus Præpoſitus ipſius, & ipſe nihilominus eidem Beato Nicolao Baſilicam aptauit: apud caſtrum ſancti Petri,quod eſt poſitum ad radicem huius montis, in crypta antiqua, quæ ingentibus ſaxis gentilium opere pulchro, in dæmonum honore conſtructa, iuxta eiuſdem Beati Petri Eccleſiam ſita eſt. Quo tempore, octauo ſcilicet ipſius Abbatis anno, terræmotus ingens per quindecim, & eo amplius dies hunc montem exagitauit, ita vt in aliquot locis Eccleſiam ſcinderet.

Terræmotus ingens. Anno 1005.

CAPVT XXVI.

HIC Abbas fecit concambium cum prędicto Raynaldo Comite Marſorum de ſancta Maria in Luco, & ſancto Eraſmo, & ſancto Sebaſtiano,& ſancto Angelo, pro quibus recepit in Terra de Alifis curtem, quæ dicitur ſancti Stephani, cum terra modiorum quadringentorum, & in Theano modios quingentos, in loco, qui dicitur Campus.

Oderiſius quoque Comes, eiuſdem Raynaldi filius,oppidum,

dum, qui dicitur Caſafortini, cum omnibus pertinentijs eius, mille videlicet modiorum terra, quod idem Comes à parte coniugis ſuæ Geruiſæ tunc retinebat, eidem Abbati contradidit, & recepit ab eo ſub nomine concambij caſtellum ſancti Vrbani, & alias Eccleſias, ſeu curtes in Comino, loco huic pertinentes, terram vtiq; quaſi modiorum nongentorum. Hic idem Oderiſius vltimo Abbatis huius anno, vna cum Gibborga coniuge obtulerunt huic Monaſterio Eccleſiam ſancti Fœlicis in Comino, quæ videlicet ſancto Angelo de Barregio olim pertinuit: pertinentia ſancti Vrbani, cum centum modijs terræ in circuitu ipſius, & alijs centum apud Atinum, in loco Vallis bonæ, & cum omnibus eiuſdem Eccleſiæ pertinentijs. Eodem tempore abierunt tres de monachis noſtris ad Gualterium Comitem de Leſina, & in eius præſentia contenderunt, cum nobilibus illius Terræ de Piſcarijs eiuſdem Leſinæ, & de molendino de Lauri, & de Eccleſia ſancti Petri ibidem, & de cæteris rebus ſancti Benedicti, ſicut in eorum libello continebatur; & cognita prædictus Comes iuſtitia noſtra, iuſſit ſcripto ſuo, vniuerſa illa monachis noſtris ex integro reſtitui; appoſita inſuper pœna compoſitionis duo millium bizantiorum, qui exinde amplius contra nos contendere voluiſſet. Per hos etiam dies Hubertus Firmanæ ciuitatis Epiſcopus obtulit Beato Benedicto, de cauſa iuris ſui in Fundo oppiano terras, & vineas, ſiluas, prata, & oliueta poſſeſſionem non paruam; & in fundo Paterno ſimiliter. Sed & Gaideriſius quidam de eadem ciuitate Firmana fecit chartam in hoc Monaſterio de vna Eccleſia iuris ſui vocabulo ſanctus Benedictus, in loco, qui dicitur Sambucetum, cum rebus, & pertinentijs ſuis. Anno 1010.

Landulfus quoque Salernitanus Princeps, ſub hoc Abbate monachus factus, obtulit huic Monaſterio omnes res ſibi iure hæreditario pertinentes in Comitatu ſanctæ Agathę: domos ſcilicet, & curtes nonnullas, cum oliuetis, vineis, & molendinis, & omnibus earum pertinentijs. Sed & Transmundus Clericus diues, ac nobilis de Aprutio, cuius iam ſupra meminimus, Eccleſiam ſancti Nicolai, quæ conſtructa eſt iuxta fluuium Trutinum, loco Sumuſiano voca-

[library stamp]

bulo, rebus ſuis ditatam, Monaſterium eſſe conſtituit, idq́; per ſuæ oblationis chartulam, ſub huius cœnobij iure contradidit. Similiter autem, & Theuto filius Theutonis de eodem Aprutio, obtulit huic Monaſterio Eccleſiam ſancti Ioannis, in loco, qui dicitur Scorzone, quam videlicet ipſe proprijs rebus ditatam ſanctimonialium Monaſterium fecerat. Eodem etiam modo Raynerius filius Ioſephi obtulit Beato Benedicto vnam Eccleſiam iuris ſui vocabulo ſancti Nicolai in Comitatu Pennenſi loco, qui dicitur Sambuceta, cum omnibus ornamentis, & pertinentijs eius, quiq́; Raynerius ante annos circiter ſex fecerat chartulam in hoc Monaſterio de omnibus omnino rebus, ac pertinentijs proprietatis ſuæ, quæ poſſidere videbatur in Comitatu Pennenſi, Aſculano, Theatino, atque Aprutienſi. De caſtello videlicet Ambleto, & de Faraone, & de Murro, & de Cantalupo, & de Aterno, & de Arche, & de pluribus curtibus ſuis, quod eſt terræ octo millia modiorum.

Per idem tempus ciues Terracinenſes admoniti à Ioanne Pontifice ſuo, obtulerunt in Monaſterio ſancti Stephani de Tarracina vnam piſcariam, quæ ab ipſo fluuio ſupra dictæ ciuitatis, loco, qui dicitur Gambara vſque in mare, appoſita pœna trium librarum auri obrizi. Similiter etiam Roffridus patritius obtulit ibidem vnam piſcariam ſuam in pantano Traiecti, in prædicto fluuio de Tarracina. Circa hos dies Franco quidam Presbyter, & monachus, fecit chartam in hoc Monaſterio de vna Eccleſia proprietatis ſuæ, vocabulo ſanctus Benedictus, in finibus monticelli loco Salabucæ iuxta Biſernum, cum rebus, ac pertinentijs eius. Huic Abbati Lupus Azzonis de Aprutio fecit oblationem omnium rerum ſuarum, cum quinque Eccleſijs, ideſt ſancta Victoria in Murro, ſanctus Callixtus in Colle, ſanctus Antimus in Comelano, ſanctus Archangelus in Faumano, ſanctus Andreas in Ceſule, cum terra quingentorum circiter modiorum, & cum omnibus omnino ſibi pertinentibus rebus in toto Aprutio. Adam etiam, cognomento Salicus, obtulit in hoc Monaſterio vnam Eccleſiam iuris ſui vocabulo ſanctus Martinus in territorio Theatino, loco qui dicitur Corneclanum, cum centum terræ modijs in circuitu

eiuſdem

eiuſdem Eccleſiæ, & cum reliquis pertinentijs ipſius.

Hic Abbas fecit libellum de ſancto Bonito, & pertinentijs eius, ſancto Angelo de Galiano, ſancto Saluatore de Seriole, ſancto Petro de Caſtriniano, ſancto Fęlice de Mantaniano, ſancto Fęlice inter Flumina, ſancto Valentino, & ſancta Maria in Autano, pro ſolidis quadringentis, & cenſu ſolidorum viginti. Idem fecit etiam Otteramo Gaſtaldeo Marſorum de ſancto Clemente in Auezano pro ſolidis centum, & cenſu ſtaminearum quinque. Idem de ſancto Gregorio (ſiue Georgio) de Seruiliano, pro ſolidis triginta, & cenſu piſces centum. Item de eodem cenſu piſcium quadringentorum. Fecit & libellum cuidam monacho nomine Traſari de ſancto Benedicto in Canuſio, de ſancto Saluatore in Menorbino, loco Straiuniano, de ſancto Benedicto in Iuuenazzo, loco Oroſano, de ſancto Focato in Barano, cum ipſa piſcatione de lacu Romani, de ſancto Caſſiano in Fiſone: ſimul & de omnibus pertinentijs huius loci in ciuitate Tranenſi, cum omnibus ſimul earundem Eccleſiarum pertinentijs. Idem fecit filijs Adelberti de Papinlano, de quadringentis modijs terræ in Aprutio pro ſolidis ducentis, & cenſum ſolidorum octo. Fecit, & commutationem cum Treſidio quodam Theatino, à quo recepit Eccleſiam ſanctæ Luciæ in Caſtellone, loco qui dicitur Inſula, cum omnibus rebus ipſius Eccleſiæ, & terram modiorum centum, datis ei per diuerſa loca apud Theatem terræ modijs ſeptuaginta.

CAPVT XXVII.

HOC præterea tempore, Sergio quarto Papa defuncto, Benedictus octauus, natione Tuſculanus, ex Patre Gregorio, Romanus Pontifex ordinatur. Per idem tempus ædificatum eſt Monaſterium ſancti Benedicti apud Sueſſam foris portam, quę dicitur Ermemari, à domino Ioanne Sacerdote, & monacho, vbi præfatus Abbas conceſſit omnes curtes, & terras huius Monaſterij, quæ ſunt intra Comitatum prædictæ ciuitatis, loco

Benedictus VIII. Papa.

Oronica,

Oronica, & curtes de loco Alfani, necnon & curtes de loco Lauriana. Ita dumtaxat, vt per ſingulos annos ex eadem curte Lauriana perſolueretur nobis cenſus modiorum fabarum centum.

CAPVT XXVIII.

PRAEDICTVS autem Abbas, cum plurimas à vicinis Comitibus pateretur anguſtias, Capuam ad tempus remoraturus abſceſſit. Et quoniam pluſquam ſatis auſterus in monachos fuerat, ſtudueratq; contra B. Benedicti decretũ, timeri magis à Fratribus, quam amari, illi extimantes, immò optantes, huc eum vlterius non reuerſurum, Docibilem quendam, natione Caietanum, vitę ſimplicis virum, de congregatione in Abbatem ſubſtituunt. Qui cum de more Abbatum poſſeſſiones Monaſterij reuiſurus Marchiam perrexiſſet, & multis donatus equis, alijsq; non paruis muneribus, iam rediret. Benzonis filij cuiuſdam de eiuſdem partis magnatibus, ſubito illum apud Pennas inuadunt, & violenter vniuerſa, quæ ferebat diripiunt. Quo cognito Bernardus Comes, mox ad eum acceſſit, ſeq; ſuper hac re valde dolentem oſtendens, totidem illi equos quot fuerant ſublati vir liberalis reſtituit. Veniens autem præfatus Abbas in locum, qui Furca Pennenſis vocatur, conuerſus, vniuerſos Benzonis filios maledixit: Bernardum verò cum ſuis omnibus benedicens, vt domui eius, domus Benzonis ſemper ſubdita eſſet, & vt nunquam de domo eiuſdem gladius iræ Dei recederet, terribiliter imprecatus eſt. Quod videlicet fieri, nos hodie videmus. Sed cum poſt ſeptem non integros menſes pacatis, atque compoſitis rebus, Ioannes Abbas huc fuiſſet reuerſus, Docibilis Caietam ſe contulit, ac non multo poſt languore detentus, ad hoc ſe Monaſterium referri poſtulans, quieto fine defunctus eſt. Abbas quoque Ioannes cum iam longęuus eſſet, & ipſe nihilominus defunctus eſt, decimoquinto Kal. Aprilis, atque
Anno 1011. iuxta Eccleſiam Beati Benedicti ſepultus.

A D-

ADNOTATIO.

DE Ioanne iſto hæc ſcribit Deſiderius initio lib. 2. Dialog. Cum adhuc eſſem laicus, & intra annos adoleſcentiæ ætatem ducerem, quę à multis in Beneuentana ciuitate degens, audiui de Ioanne tunc eiuſdem Beneuentanæ Eccleſiæ Archidiacono, poſtmodum verò huius ſacri cœnobij Abbate, ſilenter non tranſibo. Cum idem Ioannes de illuſtri proſapia originem duceret, & quod maius eſt, religioſè viuens omnipotenti Domino omninò placere ſtuderet, ita à clero, & populo diligebatur, vt omnes ei vnanimiter poſt mortem Archiepiſcopi, eiuſdem Vrbis ſummum ſacerdotium præoptarent. Alter quidam in eadem Eccleſia Alax nomine Diaconus erat, qui ad adipiſcendum pontificium aſpirabat, nec quo ordine id aſſequi poſſet, quidquam penſi habebat: ſed dum idem Ioannes Archidiaconus ſupereſſet, ad culmen tanti honoris ſe poſſe pertingere deſperabat. Cumq. hæc quotidie in animo volueret, vana illum cogitatio haud quieſcere permittebat. Cum quadam die vterque ſecreto in loco conſediſſent, & nemo alius cum eis eſſet, ſermo inter eos ortus eſt de huius miſeræ vitę fragilitate, de cœleſtis, ac perpetuę vitę iucunditate, de pęna peccatorum, ac de gloria ſempiterna iuſtorum. Itaque ſtatuerunt inter ſe huius gloriam mundi relinquere, ac ſanctę conuerſationis habitum ſuſcipere, atque, vt magis fidi eſſe poſſent, iuramento quod ſtatuerant firmauerunt. Deinde diem decernunt, quo apud caſtrum Caſſinum limina Beati Benedicti peterent, ac ſub eius magiſterij regula Ieſu Chriſto Domino deſeruirent. Igitur poſtquam ad ſtatutum diem ventum eſt, quo ab eis aggrediendum erat iter, Alax, qui aliud animo, aliud geſtabat in ore, Ioanni Archidiacono dixit: Cariſſime frater, quoniam de rebus meis aliquid adhuc ſupereſt, quod ſecundum Deum ordinare cupio, tu obſecro pręcede, & mox, vt ſanctę conuerſationis habitum ſuſceperis, mihi nuntium mitte, Ego autem interim his expletis, quantocius te ſubſequi curabo. Archidiaconus ergo ad Monaſterium Beati Benedicti veniens, mox, vt ſacrum habitum ſuſcepit, nuntium, vt decreuerant, ſocio direxit, qui eum ſub ſanctę inſtitutionis regula iam colla ſubmiſiſſe, &

vt

vt ipſe celeriter veniret, ſicut pollicitus fuerat, nuntiaret. At ille mox, vt talia audiuit alacer effectus, quod illum, qui ſibi in Eccleſia præminebat receſſiſſe cernebat, omninò ſe ad eum accedere, atque tam arctam aggredi viam, poſſe negauit: deinde ad acquirendum culmen pontificalis honoris totis viribus nitebatur. Sed omnipotens, ac iuſtus Deus aliter quam ille ſperabat diſpoſuit. Nam cum Imperator Otto egreſſus Germania Italiam intraſſet, poſtquam Romanas res, prout ſibi videbatur diſpoſuit, Beneuentum adijt, cui Alax, ita familiaris effectus eſt, vt idem Auguſtus eligi in Pontificem (Eccleſia renuente) præciperet. Poſtmodum verò Imperator Romam rediens, Romanum Pontificem eum conſecrare rogauit, & conſecratum Beneuentum remiſit. Imperator deinde febre correptus, poſt aliquot dies diuina diſpoſitione defunctus eſt. Ille verò Beneuentum rediens, ne mœnibus quidem ciuitatis appropinquare auſus fuit, ſed cum dedecore illo repulſo, alium ſibi ciues Pontificem elegerunt. Fecit quidem hęc omnipotens Deus ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: vt qui cupiditate honoris ductus fraudulenter fratrem ſuum ſtuduit ab Eccleſia pellere, ipſe pulſus patria, exul in alieno ſolo vitam finiret.

Præter hęc, ea, quę ſequuntur Leone venerabilis vitę (qui ante paucos annos defunctus eſt,) & alijs veteranis monachis narrantibus audiui. Cum idem Ioannes aliquantos in Monaſterio ſub ſanctę inſtitutionis regula expleſſet annos, petita ab Abbate ſuo licentia Ieroſolymam perrexit, atque in Sinai monte per ſex continuos in Dei ſeruitio deguit annos. Poſtmodum in Græcia, in monte, qui Agynoros dicitur aliquanto tempore manſit. Sed ea, quę illo in loco vidiſſe contigit, haud quaquam mihi reticenda videntur. Quidam namq. Eremita in eodem monte manens à paucis frequentabatur, vel noſcebatur: quadam verò die frater, qui ei miniſtrabat, & certis diebus victum deferebat, ſupra memoratum Ioannem venerabilem virum ad eundem Dei ſeruum duxit, & ſicut ipſe poſtmodum diſcipulis ſuis cum lacrymis ſolitus erat referre, benignè, vt decebat, ab eo ſuſceptus eſt; & cum ſermo inter eos de cęleſtis vitę gaudijs diutius agitaretur, ſeruus Dei ijs, qui aduenerant, dixit: Venite fratres, quia

quia hora eſt, alimenta ſummamus corporis, ne reuertentes in via deficiatis: nec enim ieiuni recedere debetis à nobis, propter quem tanti ſubijſtis iter laboris. Et hac dicens menſam præparat, prandium apponit, cum denique oratione facta ad menſam conſediſſent (mirabile dictu) ecce immanis vrſus è vicina ſilua veniens ſe ſe ante ora prandentium, fauum dulciflui mellis ferens, exhibuit. Cumq. illi valde perterriti fugam inire tentarent, venerabilis Eremita ille eos compeſcuit, & ne terrerentur admonuit, dicens: multos iam eſſe annos, quod ſibi omnipotens Deus per beſtiam illam ſæpiſſimè hoc melliflui nectaris donum ſua pietate tranſmiſerit. Peracto itaque prandio ſurgentes è menſa, animo magis ſatiati quam corpore, percepta benedictione ad Monaſterium ſunt reuerſi. Mirabilis res.

Poſt non multos verò dies Beatus Pater Benedictus eidem Ioanni per viſionem apparuit, & dans ei paſtoralem virgam, quam manu geſtabat, vt Caſsinum ad ſuum Monaſterium, quantocius reuerteretur, admonuit. Facto itaque mane, Abbati ipſius Monaſterij viro religioſo, viſionem quam viderat per ordinem pandit. At ille, vt erat vir prouidus, atque diſcretus, voluntatem Dei in hac viſione cognoſcens, intulit, dicens: Frater Ioannes celeriter ad tuum Monaſterium reuerti feſtina, ne tanto patri, qui tibi per viſionem apparuit, eſſe inobediens videaris. Decreuit enim (vt mihi videtur) omnipotens Deus, te ſuo gregi præponere, & vt ſuas fideliter paſcas oues, ſua miſeratione elegiſſe. Ille igitur viſioni, & admonitioni obtemperans, tranſmarina relinquens arua, Chriſto duce, reuerſus eſt, atque à religioſiſsimo viro Ioanne, qui tunc Fratribus præerat, Præpoſitus factus, non multo poſt (quia idem Abbas corpore iam debilis erat, atque pondus tanti oneris ferre nequibat) conſilio, & electione cunctorum Fratrum, ab eodem venerabili patre Abbas eſt ordinatus. Ille verò Abbatia relicta in vicina ſilua ſeceſsit, atque ibi vſque ad vitę ſuę terminum ſolitarius degens, in omnipotentis Dei ſeruitio vitam finiuit. Hactenus Deſiderius de Ioanne iſto. S. Benedictus Ioanni apparet

CAPVT XXIX.

Anno 1011.

EO autem, quo defunctus eſt anno, quemdam nepotem ſuum Ioannem, cognomento Rotundulum, quem ante dies non plurimos monachum fecerat, ad mortem veniens, in Abbatem ſubſtituit, paucis admodum ſuper hoc ſibi conſentientibus, vel potius coacte id ſufferentibus monachis. Quorum autem pars potior, ac ſanior erat, nimis hęc indigne ferentes, & Neophytum tantæ congregationi præeſſe minimè congruum iudicantes: poſt menſes aliquot, mandauerunt Pandulfo Principi Beneuentano, vt veniret, filiumq́; ſuum Atenulfum illis in Abbatem ordinandum adduceret: nulli enim magis, quam ipſi honor huius loci competeret. Quem videlicet Atenulfum, cum Otto Imperator puerum à Patre obſidem accepiſſet, vltra montes in quodam Monaſterio nutriri, ac cuſtodiri mandauerat. Poſt tempus verò aliquantum monitus à Patre ſuo, vt ſi abſque ſuſpicione alicuius fugere poſſet monaſtica veſte indutus, fugam arripuit, atque in redeundo grauiter infirmatus, cucullam quam fugæ occaſione ſimulanter induerat, ſponte ſe deinceps geſtaturum deuouit. Sicq́; ad patrem rediens, cum ab eo in palatio retineri non acquieſceret, in Monaſterio ſancti Modeſti, quod intra eandem Beneuentanam ciuitatem prope Epiſcopium ſitum eſt, vſque ad id temporis mãſit. Lætus igitur Princeps, Caſſinum protinus venit, & conſenſu, atque adminiculo monachorum, excluſo Rotundulo, filium in Abbatiam ſubſtituendum lætantibus vniuerſis cõtradidit. Rotundulus igitur tali ordine pulſus, Beneuentum redijt, atque patrocinio propinquorum, & conſenſu, ac conceſſione præfati Principis, ſupra ſcripti Monaſterij ſancti Modeſti Abbatiam recepit.

ADNOTATIO.

Galat. 3. verſ. 3. *Libet hic exclamare, & quod Paulus Galatis ſcripſit iterum repetere: Sic, inquit, ſtulti eſtis, vt cum Spiritu cępe-*

eæperitis, nunc carne conſummemini? Abbas hic Ioannes à Deo, vt apparet, ad regimen Caſsinenſis Monaſterij electus, quiq; in vita ſua laudabiliter ſatis fuit conuerſatus, in fine tandem carni, & ſanguini cedens, nepotem ſuum inhabilem, & indignum, contra omne ius, & fas Monaſterio Caſsinenſi præeſſe voluit, relictis alijs dignioribus, & melioribus. Sed non ſolus Ioannes id fecit, ſunt enim adhuc multi, qui eum in hoc opere imitantur procurantes hæreditate poſſidere ſanctuarium Dei, atque ædificare Sion in ſanguinibus: vnde quidam hos verſus iam pridem compoſuit.

Cum factor rerum priuauit ſemine Clerum
Ad Satanæ votum ſucceſſit turba nepotum.

Quod quam ſit damnabile, nemo eſt, qui neſciat. Habetur de his peculiare exemplum in Speculo exemplorum diſtinct. 9 exemplo 11. Mihi autem ſufficit exemplum Abimelech, relatum cap. 9. lib. Iudicum, quem ſpurium (relictis filijs legitimis Gedeonis) Sichimitæ, ſibi in Regem elegerunt, non alia ratione ducti, niſi quia os noſtrum, & caro noſtra eſt. Sed tandem ipſe ab eis electus Abimelech, ciuitatem ipſorum deſtruxit, interfectis habitatoribus eius. Hæc in figura contingebant illis, ſcripta ſunt autem propter nos, ad correptionem noſtram, vt docet Paulus epiſt. 1. ad Cor. cap. 10.

CAPVT XXX.

CIRCA hæc tempora reuerſus Domnus Liucius, quem ſuperius ſupra cap. 12. tẽpore Manſonis Abbatis hinc egreſſum, Ieroſolymam perrexiſſe monſtrauimus; primo quidem apud Salernitanum Principatum, in quadam Eremo, vbi nũc Monaſterium ſanctæ Trinitatis ad Cauam cognomento, conſtructum eſſe dignoſcitur, aliquandiu remoratus eſt. Vbi à Guaimario Principe agnitus, atque in maxima eſt reuerentia habitus. Poſtmodum verò in monte hoc, loco Albaneta vocabulo, vſque ad ſuum eſt obitum religioſiſſimè conuerſatus. In quo videlicet loco ante non multum tempus, cum quidam vir Dei manſionem ſibimet remotio-

Liucius Monach.

Albaneta.

remotiorem elegiſſet, atque in ciſterna vetere, quam ibi dirutam repererat, oratorium fabricare diſpoſuiſſet, cogitanti ei in cuius potiſſimum nomine Eccleſiam ipſam conſtrueret: fertur quendam puerulum ſcholarem ibi tunc ſuperueniſſe. Qui à prædicto viro Dei perquiſitus, vtrum peritiam cantandi haberet, & ille habere ſe promptulè reſpondiſſet, iuſſus ab eo cantare eſt, quicquid ſibi primum in mentem veniſſet: ſtatutum ſcilicet habens in corde ſuo, vt in cuiuſcumque ſancti honore puer ille cantaſſet, in eius nomine Eccleſiam eandem conſtrueret. Mox puer ille reſponſorium impoſuit: veni electa mea, totumq; illud ſuaui ſatis modulamine cecinit.

Valde itaq; vir Dei exhilaratus, & intelligens per hoc Beatiſſimæ Dei Genitrici placere, ſuum in loco eodem honorari vocabulum: confeſtim iuxta poſſibilitatem ſuam, paruulam ibi Eccleſiam in honore eiuſdem Genitricis Dei, ædificauit: ibiq; vſque ad exitum ſuum ſatis deuotus in eius ſeruitio perdurauit. Cum autem poſt aliquantum tempus præfatus Domnus Liucius ibi veniſſet, & plurimum ſibi locus ipſe complacuiſſet: elegit ibi vſque ad mortem conſiſtere, & in ſeruitio Dei Genitricis perſeuerare. Regreſſus igitur ad Principem Guaimarium, prædicti Guaimarij filium, cui dudum & Pater ſpiritualis, & familiaris ſuper omnes extiterat: multa ab eo, & diuerſa ornamenta Eccleſiaſtica, & codices complures, necnon & aliam, ad Fratrum vſus, non modicam ſuppellectilem acquiſiuit: libentiſſime illo, ac liberaliter cuncta, quæ vellet accipere concedente: Mox itaq; prædictam Dei Genitricis Eccleſiam multo ſatis quam erat in omnibus ampliorem efficiens, atque depingens, habitacula quoque in circuitu ad diuerſos commanentium vſus non modicæ quantitatis ædificauit; ibiq; cum triginta circiter Fratribus religioſiſſimè conuerſari cœpit. Ipſe autem præ cæteris omni vilitate, & extremitate contentus, tam humili ſe officio mancipauerat, vt farinam in piſtrino ad panem faciendum, famulorum more diſcuteret: cum interim de ore illius Dauidica modulatio nunquam ceſſaret. In cuius vitæ humilitate, atque nimia abſtinentiæ auſteritate, vſque ad extrema vitæ indefeſſe perdurans, Ri-

cherij

cherij Abbatis tempore in Monaſterio iſto defunctus, atque ſepultus eſt.

CAPVT XXXI.

ATENVLFVS Abbas triceſimuſprimus, ſedit annis vndecim, vir quanto nobilis, tanto humilis, & humanus. Huius anno ordinationis tertio, Domini vero milleſimo quartodecimo: quo tempore Paſchalis feſtiuitas ipſa die ſancti Marci. iuxta calculi ordinem extitit: Henricus Rex, de quo ſupra diximus, venit Romam, & coronam Romani Imperij de manu Benedicti octaui Papæ recepit, à quo etiam Papa idem Abbas priuilegium ſumpſit. Necnon & ipſe Imperator Henricus ab eodem Abbate, & vniuerſo huius loci congregatione rogatus, per præceptum aureo ſigillo bullatum, vniuerſas pertinentias huius Monaſterij hic confirmauit. Specialiter autem, ac nominatim res de Comitatu Termulenſi, quarum videlicet fines ſunt. A capite Riuus planus, à pede mare, ab vno latere flumen Trinium, cum aqua, & portu ſuo; ab altero Riuus, qui dicitur Ticcle, cum caſtellis Petra fracida, Ripa mala, & cum Monaſterio ſancti Benedicti ibidem conſtructo. Item Fara, Ripa vrſa, Mons bellus, Peſcloli, cum vniuerſis omnino finibus, ac pertinentijs eorum. Item alibi in eodem Comitatu iuxta Bifernum, habens fines à capite pertinentia ſancti Gregorij, à pede mare, ab vno latere Bifernum, cum aqua, & medietate portus; ab altero Riuus viuus, cum omnibus adiacentijs ſibi pertinentibus: necnon & Eccleſiam ſanctæ Trinitatis, & ſancti Georgij in eadem ciuitate Termulenſi, cum vniuerſis poſſeſſionibus, ac pertinentijs earum. Inſuper etiam duo caſtella Cominenſis territorij ad Vicum album, & ſanctum Vrbanum alio ſuo præcepto poſtquam vltra montes regreſſus eſt in hoc Monaſterio confirmauit. De quibus videlicet iam pridem poſt Patris mortem, Pandulfus Capuanus Princeps, frater eiuſdem Abbatis, ipſi præceptum fecerat; necnon & de Monaſterio ſancti Valentini Anno 1014.

P in

In eodem territorio Cominenſi, cum vniuerſis rebus, ac pertinentijs ipſius: quod videlicet Monaſterium, ex plurimo iam tempore à Saracenis deſtructum, non multo ante reſtaurauerat Pontius quidam filius Allonis de Comitatu Marſorum. Qui cum agnouiſſet illud huic Monaſterio antiquitus pertinuiſſe, ita vt erat reſtauratum, pro Dei amore, in ius, & poteſtatem huius loci ex integro remiſit. Hic etiã Pontius, vna cum Bernardo filio manifeſtauerunt, & renuntiauerunt nobis in placito Marſorum Comitum, totam pertinentiam de Opi, & Paraccle in territorio Marſicano, quæ olim ſancto Angelo de Barregio pertinuerat.

CAPVT XXXII.

HIC Abbas fecit in Eccleſia ſancti Benedicti coronam argenteam vigintiquatuor librarum, fecit & campanarium altum, & optimum, *in cuius* medio altarium in honore ſanctæ *Crucis conſtru*xit. Præterea iuxta oſtium maioris Eccleſiæ dextra, læuaq; ſupra marmoreas columnas cameras duas erexit; in quarum vna altarium in honore ſanctæ Trinitatis: in altera verò altarium ſtatuit vocabulo ſancti Bartholomęi Apoſtoli. Abſidam verò maiorem auro, diuerſiſq; coloribus depingi pulcherrimè fecit, Eccleſiam porrò ſancti Stephani, quæ iuxta portam Monaſterij de foris ſita fuerat, iam fere ruentem, renouauit, & ampliauit, atque in ea altarium ſancti Adelberti, quem ſuperius factum martyrem diximus, ab Occidentali parte adiunxit. Ciuitatem deorſum circa Eccleſiam Domini Saluatoris, quam ſupra diximus à ſancto martyre Chriſti Abbate Berthario inchoatam, ex magna parte conſtruxit, reſtaurauit. Præterea in territorio ciuitatis Atinæ, Monaſterium S. Nazarij martyris, quod antiquitus huic noſtro cęnobio pertinuerat: & Eccleſiã S. Angeli, quã olim Giſulſus Abbas in Valle luci conſtruxerat, iam vetuſtam reſtaurans, titulo addito amplians, atq; depingẽs, poſſeſſionibus non paruis adauxit, & diuerſas ibi ad monachorum vtilitates officinas inſtituens, noſtratium Monaſterium eſſe conſtituit, quod eatenus Græcorum extiterat.

A D-

ADNOTATIO.

SVperius cap. 11. buius libri adnotatum eſt, temporibus Aligerni Abbatis, anno Domini nongenteſimo octogeſimo, Beatum Nilum Caſſinum veniſſe, atque ab eodem Abbate, & Monachis conceſſum illi fuiſſe Monaſterium ſancti Michaelis Archangeli Vallis lucis nuncupatum. Exinde ergo vſque ad præſens prædictum Monaſterium Græci monachi incoluerunt.

CAPVT XXXIII.

HOC tempore oblata eſt in hoc Monaſterio Eccleſia ſancti Petri, quæ nuncupatur ad Iſoleta, in Campania territorio Ciccanenſe, cum maximis circa ſe poſſeſſionibus, ab Huberto, & Amato Comitibus Ciccani, & Segniæ. Eccleſia quoque ſancti Angeli in territorio de Ceperano, loco, qui dicitur Cannuzzo, cum omnibus pertinentijs, & finibus ſuis, à Lanuino, & Ratterio Conſulibus Campaniæ. Sed & Saphirus Presbyter obtulit huic Monaſterio Eccleſiam iuris ſui, vocabulo ſanctus Benedictus, apud Capitanatam ciuitate Murrone, cum omnibus rebus, & pertinentijs ſuis. Necnon, & Petrus Presbyter, & monachus, & Martinus presbyter, & monachus ſimiliter, obtulerunt Beato Benedicto Eccleſiam ſancti Appollinaris, & ſanctæ Mariæ ibidem in Murrone, loco vocabulo Caſale planum, cum omnibus ad ſe pertinentibus. Id ipſum fecit Odmundus quidam Firmanus de Eccleſia ſancti Michaelis de Torpelliano cum vniuerſis pertinentijs eius. Quidam etiam nobilis vir de Marſorum prouincia Fridolfus filius Gualtonis, tradidit in hoc loco omnem ſubſtantiam iuris ſui, quam in eadem prouincia poſſidere videbatur, & duas Eccleſias ſibimet pertinentes, id eſt Eccleſiam ſancti Thomæ in Petuge, & ſancti Magni in Caſtuli, cum omnibus earum pertinentijs, atque rebus. Leo quoque presbyter, & monachus de territorio Bouianenſi ſimul cum alijs Fratribus ſuis, obtulerunt in hoc loco Eccleſiam ſancti Saluatoris, & ſancti Chriſtofori de caſtello Petroſo, cum

nonnullis poſſeſſionibus ſuis. Similiter etiam Temmo filius Theudelaſij obtulit Eccleſiam ſancti Fœlicis in Carruſe, cum omnibus pertinentijs eius. Per idem tempus prædictus Oderiſius Marſorum Comes, cum Gibborga vxore ſua reddiderunt Beato Benedicto Eccleſiam ſancti Pauli ſitam in Comino, quam videlicet Pater ipſius à Manſone Abbate per libellum receperat. Eodem quoque tempore ſimili tenore oblata eſt in hoc Monaſterio Eccleſia ſanctæ Iuſtæ apud Baranellum iuxta Bifernum, & alia ſimiliter Eccleſia ſanctæ Iuſtæ apud caſtrum Eudolini, & Eccleſia ſancti Andreæ de Cantalupo territorio Boianenſi. Necnon & monaſterium ſancti Benedicti, & Eccleſia ſanctæ Luciæ apud caſtrum Baniolum, loco qui dicitur molinum vetulum, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de Cruce, cum omnibus earum rebus, ac pertinentijs. Apud Aprutium quoque loco Tribio, Eccleſiam ſancti Benedicti ſimiliter cum omnibus rebus ſuis. Sub hoc Abbate Raynerius Gaſtaldeus Soranę ciuitatis, obtulit Beato Benedicto de rebus hereditatis ſuæ in finibus Arpini, locum, qui vocatur collis de Inſula, cum omnibus adiacentijs, ac pertinentijs eiuſdem loci. Sed & Albo quidam Aprutienſis obtulit in hoc Monaſterio integram medietatem de caſtello Salinæ, ſibi iure hæreditario pertinentem, vna cum Eccleſijs, & vniuerſis omnino rebus, ac pertinentijs earundem Eccleſiarum, & prædictæ medietatis, quæ ſunt terræ modia circiter ſeptingenta. Adelpertus etiam cuiuſdam Azzonis filius, id ipſum fecit de curtibus, & de portionibus ſuis de duobus caſtellis apud Aprutium, & Eccleſijs aliquot, cum terra modiorum quadringentorum. Lupus quoque filius cuiuſdam Azzonis de Aprutio, ſimiliter fecit de portionibus ſuis in quatuor Eccleſijs, ideſt ſanctæ Victoriæ, ſancti Antimi, ſancti Archangeli, ſancti Andreæ, & littore, & piſcatione propria in mare, & quinque millibus modijs terræ. Stephanus præterea, & Sylueſter presbyteri Larinenſis ciuitatis, obtulerunt in hoc loco Eccleſiam ſuam vocabulo ſancta Maria, loco, vbi dicitur Monumentum, cum omnibus pertinentijs ſuis.

His diebus Monachi quidam ab Ieroſolymis venientes particulam lintei cum quo pedes diſcipulorum Saluator

exterſis,

exterſit, ſecum detulerunt, & ob reuerentiam ſancti huius loci deuotiſſime hic obtulerunt, ſexto ſcilicet idus Decembris; ſed cum à plurimis ſuper hoc nulla fides adhiberetur, illi fidei fidentes, protinus prædictam particulam in accenſi thuribuli igne deſuper poſuerunt, quæ mox quidem in ignis colorem conuerſa, poſt paululum verò amotis carbonibus ad priſtinam ſpeciem mirabiliter eſt reuerſa. Cumq; excogitarent qualiter, vel quanam in parte pignora tanta locarent, contigit diſpoſitione diuina, vt eodem ipſo die tranſmiſſus ſit in hunc locum, loculus ille mirificus vbi nunc recondita eſt ipſa lintei ſancti particula, argento, & auro, gemmiſq; anglico opere ſubtiliter, ac pulcherrimè decoratus, ibi ergo chryſtallo ſuperpoſito, venerabiliter ſatis eſt collocata. Moriſq; eſt ſingulis annis ipſo die cœnæ Dominicæ ad mandatum Fratrum eam à manſionarijs deferri, & in medium poni, duoq; candelabra ante illam accendi, & indeſinenter per totum mandati ſpatium ab Acolutho incenſari. Demum verò iuxta finem mandati à ſingulis per ordinem Fratribus flexis genibus deuotiſſime adorari, & reuerenter exoſculari.

CAPVT XXXIV.

DE Monaſterio præterea Barregenſi cum à prædicto fratre ſuo Pandulfo Principe idem Abbas præceptum, cum omnibus ſuis finibus poſſeſſionibus, ac pertinentijs recepiſſet: quendam ibi Fratrem huius congregationis valde religioſum, qui Azzo dicebatur, vt eius reſtaurationi, ac reconciliationi pro poſſe ſtuderet, tranſmittere protinus ſtatuit. Nam ex eo tempore, quo Saraceni à Marſis, Pelignisq; ſuperati, atque fugati ibidem ſe contulerunt, ſeq; ibi aliquandiu (quoniam locus excelſis valde ædificijs munitus erat) tutati ſunt, ſed ab ijs, qui eos inſequebantur, vna cum monaſterio, & ipſi pariter conflagrati ſunt; per diuerſa exinde fugientibus monachis, ita ſuccreſcentibus, vndique ſiluis horridum fuerat, & inhabitabile redditum,

vt vix pauci admodum Fratres, iuxta paruam Eccleſiam, antiquam, quæ ignem euaſerat, pro venerabilis loci amore commanere paterentur. Erat tunc prædictus Azzo, Præpoſitus Monaſterij ſancti Benedicti in Pago Marſorum, quod videlicet Monaſterium eo tempore tam cellis, quàm fundis, ac prædijs, atque colonis diuerſis per Marſiam locis copioſis ditatus erat. De quibus aliquanta perſtringimus. Cella ſancti Benedicti in Oretino, cum modijs terræ quingentis. Sanctus Gregorius in Pentoma, cum modijs mille. Sancta Maria in Hillara cum modijs trecentis. Vicenna in Auezzano modiorum centum. In caſtello Veneris, loco qui dicitur Caſale ab ipſo monte vſque in aquam; ex alio latere aquæ Veneris ad caſalem Adelardi, modij viginti. In loco, qui dicitur Calabrettum modij mille. Hereditas Gueltonis ibidem ſimiliter modij mille. In valle, quæ dicitur Aquirana à ſancto Quinciano vſque in Aquiranum modij mille, plus, minus, & cætera multa, & maxima, quæ longum ſcribere iudicauimus. Huius itaque vniuerſam omninò ſubſtantiam tam in codicibus, quàm & in animalibus, quamq; & vniuerſis vtenſilibus ex æquo diuiſit, partemq; alteram ad prædicti Monaſterij reſtaurationem aſſumpſit, & conuocatis artificibus Eccleſiam primitus, cuius fundamenta tantum remanſerant, de hinc officinas cæteras reſtaurare protinus cœpit. Reuerſusq; conſequenter ad Abbatem hominibus, quos in poſſeſſionem eiuſdem Monaſterij neceſſarium erat inducere, libellos ab eo acquiſiuit: moxq; caſtellum, quod eidem Monaſterio proximum eſt, Vale vocabulo condidit. Tertio demum anno conſummata Eccleſia, præfatus Abbas eiuſdem Azzonis oratu, Angelum Epiſcopum huius tunc Monaſterij monachum, cum aliquot Fratribus, & duodecim alijs ſancti Germani clericis, ad eam ſollemniter dedicandam mandauit. Quo facto quemdam ibi Fratrem Dominicum, quem ipſe monachum fecerat vice, ac nomine ſuo ordinans, non multo poſt, idem Azzo iam ſenex, atque infirmus ad hoc Monaſterium reuerſus eſt. Qui cum in domo infirmorum per dies aliquot recubans, extremum iam vitæ ſpiritum traheret, quidam Frater Petrus nomine, eo quidem tempore Iuuenis, noſtra

verò

verò ætate, qua illum in hoc loco adhuc viuentem reperimus, annis ſimul, moribusq; grandæus, dum in dormitorio Fratrum, cum cæteris ea nocte quieſceret, vidiſſe ſibi viſus eſt Michaelem Archangelum, illa nimirum ſpecie, qua in imaginibus depingi conſueuit, per idem dormitorium altero ſe Angelo comitante tranſire. Quem cum idem Frater quadam ſpeciali fiducia, vtrum ipſe Michael Archangelus eſſet, & quo tenderet perquiſiſſet, & ſe plane Beatum Archangelum eſſe, & ad animam Fratris Azzonis ſuſcipiendam properare reſpondit. Mox Frater ille euigilans ſurrexit, & ad domum infirmorum perniciter aduolans, iam eundem Fratrem receſſiſſe de ſæculo reperit. Præfatus verò Dominicus eiuſdem magiſtri ſui ſolertiam imitatus, non multo poſt Roccam, quæ inter montes dicitur, non longe ab ipſo Monaſterio conſtruxit, atque colonos, qui prius in loco, qui Ciuitella vocabatur habitauerant, in ea conſtituit.

ADNOTATIO.

EA, quæ hic narrat Leo de Azzone Prępoſito ſancti Angeli, referuntur etiam à Deſiderio Caſſinenſi Abbate lib. 2. Dialog.

CAPVT XXXVI.

PER idem tempus contentio Caietanorum Ducum, & Comitum Traiectenſium orta eſt cōtra hoc Monaſterium, eo quod cæpiſſemus repetere terras quaſdam, & ſiluas in confinijs Aquini huic Monaſterio antiquitus pertinentes, quas ipſi ante non multos annos à Papa Ioanne octauo, & à Ioanne Papa decimo per priuilegium receperant; pro eo ſcilicet, quod ſuper deſtructione Saracenorum Gariliano degentium potentiſſime ſe intromiſerint. Sed cum apud Argenteum caſtrum ad placitum res hæc perducta fuiſſet, in quo cum Principe Capuano, & eiuſdem ciuitatis

Archiepiſcopo; necnon, & cum Duce Neapolitano, & Caietano Epiſcopo, Domnus Atenulfus Abbas, & plurimi de diuerſis partibus nobiles, Iudicesq́; conuenerant: relecta ſunt primitus, in omnium præſentia præfata priuilegia illorum: demum verò relecta ſunt à parte noſtra præcepta Regum Caroli, Hugonis, atque Lotharij, qui eaſdem Terras huic Monaſterio conceſſerant, & firmauerant. Quo facto decretum à Iudicibus eſt, tam ex Romanis legibus quàm ex Longobardis, nequaquam poſſe Caietanis Terras illas aliquatenus pertinere: ſed nos eas omnino legaliter, ac firmiter obtinere debere. Cumq́; hæc Iudicum ſententia, & à Principe, & ab vniuerſis aſſidentibus collaudata ſimul, & confirmata fuiſſet, præfati Duces, ac Comites, videntes ſe legum auctoritati contradicere non poſſe, chartulam protinus manifeſtationis, ſeu renuntiationis de vniuerſis rebus illis fecerunt; & apud nos remiſerunt, pęna centum auri librarum appoſita, ſi vnquam ipſi, vel ſui heredes, hæc aliquatenus dirumpere, ſeu remouere quæſiſſent.

CAPVT XXXVI.

EODEM quoque tempore Pandulfus, & Giſulfus Theanenſes Comites, proclamante eodem Abbate in Iudicio Capuani Iudicis, & Archiepiſcopi, manifeſtauerunt ſe, & renuntiauerunt nobis totam pertinentiam de Ceſina: appoſita nihilominus pęna centum librarum auri, ſi eandem renuntiationem remouere aliquo modo tentauiſſent. Id ipſum etiam fecerunt filij Vnzonis de caſtro Conca, & de omnibus pertinentijs ipſius, & de Pilano, & ſancto Fęlice, & Ceſina; proclamante Andrea Præpoſito noſtro in placito Antonij Cappellani, & Benzonis miſſi Henrici Imperatoris, appoſita pœna ſi remouerent quinque millium bizantiorum. Per idem tempus quidam Aquinenſis vir nomine Magipertus obtulit Beato Benedicto hereditatem, quæ Limata vocatur, Carnello, & Malpha circundatam, centum æſtimatione modiorum, quam videlicet ipſe ab hominibus de Pontecuruo emerat,

ab

ab vno latere habens paſſos quadringentos decem & ſeptem, ab altero trecentos vigintitres, ab alio ducentos, ab alio verò trecentos.

CAPVT XXXVII.

HVIVS Abbatis anno ſeptimo, cęperunt Normanni, Melo Duce, expugnare Apuliam: qualiter autem, vel qua oocaſione Normanni ad has partes primo deuenerint, & quis, vel vnde hic Melus fuerit, & qua de cauſa eiſdem Normannis adhęſerit, opportunè referendum videtur. Ante hos circiter ſexdecim annos quadraginta numero Normanni in habitu peregrino (vtpote à Ieroſolymis, vbi cauſa orationis perrexerant reuertentes) Salernum applicuerunt: viri equidem, & ſtatura proceri, & ſpecie pulchri, & armorum experientia ſummi. Anno 1018.

Quam à Saracenis obſeſſam reperientes, accenſis nutu Dei animis, à Guaimario maiore, qui tunc Salerni Principabatur, equis, armiſq; expoſtulatis, in opinatè ſuper illos irruunt, & pluribus eorum peremptis, cæteriſq; fugatis, mirabilem victoriam, Deo præſtante, adepti ſunt. Attolluntur ab omnibus in triumphum, donis, à Principe ampliſſimis honorantur, vtq; ſecum manere debeant multis precibus inuitantur. Illi verò ſe amore tantum Dei, & chriſtianæ fidei hoc ſe feciſſe aſſeuerantes, & dona recuſant, & ibi manere poſſe ſe denegant. Tandem itaque prædictus Princeps conſilio habito, ſimul cum eiſdem Normannis legatos ſuos in Normanniam dirigit, & veluti alter Narſes, poma per eos cedrina, amygdala quoque, & deauratas nuces, ac pallia imperialia, necnon & equorum inſtrumenta auro puriſſimo inſignita illuc tranſmittens, ad terram talia gignentem illos tranſire, non tam inuitabat, quàm & trahebat. Per eos dies duo magnates partis illius, Giſelbertus ſcilicet, qui & Buttericus, & Gulielmus, cognomento Repoſtellus, acriter intra ſe diſſidentes, ad id tandem excidij deuenerunt, vt Giſelbertus Gulielmum occideret. Quod cum

Robertus

Robertus Comes terræ ipſius comperiſſet, vehementer iratus, mortem Giſelberto interminatus eſt. Giſelbertus igitur iram Domini ſui præcauens, aſſumptis quatuor fratribus ſuis Rainulfo, Aſcilittino, Oſmundo, atque Rodulfo, & aliquot alijs cum equis tantum, & armis, iuncti noſtrorum legatis, aufugiunt, & Capuam tandem perueniunt, vbi eo tempore prædictus Melus cum Pandulfo Principe morabatur. Hic itaque Melus (vt retro aliquantulo redeam) Barenſium ciuium, immo totius Apuliæ primus, ac clarior erat, ſtrenuiſſimus valde, ac prudentiſſimus vir. Sed cum ſuperbiam, inſolentiamq; atque nequitiam Græcorum (qui non multo ante, tempore ſcilicet primi Ottonis Apuliam ſibi, Calabriamq; ſociatis in auxilium ſuum Danis, Ruſſis, & Gualanis vendicauerant) Apuli *ferre* non poſſent, cum eodem Melo, & cum Datto quodam æque nobiliſsimo, ipſiusq; Meli cognato, tandem rebellant. Verum cum exercitui, quem Imperator illo tranſmiſerat Barenſes reſiſtere non valerent, poſt non longum tempus turpiter ſe, ſuaq; dedentes, eundem quoque Melum Græcis tradere nequiter conabantur. Quod prudentiſsimus vir aduertens, vna cum Datto clam fugit, & Aſculum intrauit, atque poſt paucos dies timens, ne etiam ipſi Græcis, qui eum obſidebant contraderent, noctu egreſſus cum Datto pariter Beneuentum venit. Inde Salernum, ac tandem Capuam, nullo interim otio indulgens, quin modis omnibus ſatageret, qualiter Græcorum dominationem abijcere, atque ab eorum tyrannide ſuam poſſet patriam liberare. Interea Barenſes captam vxorem ipſius Maraldam, & filium Argiro Conſtantinopolim ad Imperatorem tranſmittunt. Dattus itaque ad præfatum Abbatem Atenulfum veniens, cum apud eum, vna cum vxore, & filijs diebus aliquot commanſiſſent, demum ob Henrici Imperatoris fidelitatem à Benedicto Papa in Turre de Gariliano flumine, quam idem Papa tunc retinebat, poſitus eſt. Quam videlicet Turrem Ioãnes Imperialis patritius Caietanus filius Docibilis Hyppati, pro Agarenorum diſſipatione temporibus Ioãnis octaui Papæ conſtruxerat. Melus igitur inter iſta Capuæ commorans, cognito prædictorum Normènorum aduentu, mox

illos

illos accerſit, eorumq; cauſa diligenter perquiſita, & agnita, illis de more militiæ protinus fœderatur, & è veſtigio Salernum, ac Beneuentum repedans, multos ſibi tam Græcorum odio, quàm ſui gratia addictos aſſociat, ſtatimque Græcorum Terram ingreſſus expugnare repugnantes viriliter cæpit. Tribus itaq; vicibus cum Gsæcis, prima apud Arenolam, ſecunda apud Ciuitatem, tertia apud Vaccariciám, campeſtri certamine dimicans, tribus eos vicibus vicit, multosq, ex his interficiens, & vſque Tranum eos conſtringens, omnes ex hac parte, quas inuaſerant Apuliæ ciuitates, & oppida, recepit. Quarta demum pugna apud Cannas, Romanorum olim clade famoſas, Bolani Catapani inſidijs, atque ingenijs ſuperatus, vniuerſa, quæ facile receperat, facilius perdidit. Feruntur in ea pugna Normãnorum ex ducentis quinquaginta numero decem tantummodo cecidiſſe, de Græcis autem innumerabilem turbam occubuiſſe. Melus autem cernens auxilijs militum ſe deſtitutum, Normannos ſuperſtites partim apud Guaimarium, partim apud Pandulfum conſtituens, ipſe vltra montes ad prædictum Imperatorem abijt, vt ad expellendos Græcos, vel ipſum pro ſe ad has partes venire ſuaderet, ſi poſſet, vel militum ab eo auxilia acciperet, ſi non poſſet. Tunc temporis Venafrani Comites in poſſeſſione huius Monaſterij, quæ Vitecuſum dicitur ingredientes: Caſtrum ibidem, & in loco, qui dicitur Aqua fundata, ædificare cæperunt. Quod dum Abbati Atenulfo nuntiatum fuiſſet, miſſis militibus, illos de huius Monaſterij finibus expulit, & quæ ædificauerant à fundamentis euertit.

CAPVT XXXVIII.

INTEREA cum præfatus Abbas, immo potius hoc Monaſterium, magis Aquinẽſium Comitũ infeſtationibus vrgeretur, & neq, ſeruorum Dei hic commorantiũ precibus, neque ipſius ſancti Patris Benedicti reuerentia, aliquatenus illorum nequitia ſedaretur, magna demum Ab-

bas

bas neceſſitate coactus , fortiſsimos aliquot ſibi ex præfatis Normannis aſciuit, eosq́; iuxta ſe in oppido , quod Pinlatarium nuncupatur , non longe à ciuitate ſancti Germani, ad Monaſterij bona tuenda conſtituit, quod quidem illi, quamdiu Abbas ipſe ſuperfuit, ſtrenuè ſatis , & fideliter executi ſunt . Per hos dies prædictus Catapanus Bolanus cõceſſit in hoc Monaſterio totam ex integro hereditatem , vel ſubſtantiam Moraldi cuiuſdam Tranenſis , tam intra eandem ciuitatem, quàm & de foris, vbicunque ipſe aliquid poſsidere videretur. Itaque cum Capuanus Princeps latenter faueret Conſtantinopolitano Imperatori Baſilio, fecit interim fieri claues aureas, & miſit ad illum, tam ſe, quàm ciuitatem Capuanam , immò vniuerſum Principatum eius per hæc Imperio contradens . Prædictus præterea Bolanus non paruam pecuniæ ſummam eidem Principi tranſmittens , rogat , vt ſi re vera fidelis Imperatori Baſilio eſſet , permitteret ſe ad capiendum Dattum tranſire : permiſſum eſt , & armato non paruo exercitu ad Garilianum venit , Turrem in qua Dattus, nihil tale ſuſpicans, reſidebat, per biduum oppugnans, vi tandem cum omnibus, qui ſecum erant comprehendit, & Normannos quidem, qui ibi fuerant , ab eodem Bolano , prædictus Abbas multis precibus acquiſiuit. Dattum verò nullo vnquam modo ab eius manibus eripere potuit, quem videlicet vinctum Barium reducens , poſt paucos dies in ſutum culleo, more parricidarum , in medio mari præcipitari mandauit .

CAPVT XXXIX.

HIS omnibus Auguſtæ memoriæ Imperator Henricus auditis, Græcorum ſcilicet inuaſione, Principis tergiuerſatione, Datti denique crudeliſſima nece, reputans amiſſa Apulia, ac Principatu, Romam quoque ni maturaret, ac per hoc Italiam totam conſequenter ſibi , etiam in proximo amittendam (cum iam Melus bis ad eum hac de cauſa profectus, vltra montes defunctus fuiſſet) minimè amplius remorandum ratus : anno

Henricus Italiam venit, Anno 1022.

incarna-

incarnationis Dominicæ milleſimo vigeſimoſecundo, immenſo valde totius Regni congregato exercitu, Italiam venit. Et ipſe quidem cum maxima eiuſdem exercitus parte per Marchias tranſit. Archiepiſcopum verò Poppum cum vndecim millibus, (vt perhibent) armatorum per Marſorum regionem direxit. Belgrinum autem Colonienſem Archiepiſcopum cum viginti millibus ad Principem, & Abbatem capiendum per Romam præmiſit. Ipſe enim Abbas cum fratre Principe, inſimulatus apud Imperatorem ſuper captione, & morte Datti plurimum fuerat, quod cum Abbas amicis nunciantibus perſenſiſſet, nuſquam ſe tutum poſſe conſiſtere à facie tantæ poteſtatis exiſtimans, cum Marſorum quoque Comites, & filij Borrelli libentiſſimè ſe illum recepturos pollicerentur, deliberato tandem conſilio, iræ locum dare decernit, cupienſq; Conſtantinopolim ad Imperatorem confugere, Hydruntum mare ingreſſurus perrexit. Eiuſdem interea ciuitatis Epiſcopo Beatus Benedictus in viſione apparens: vade, ait, & dic Abbati, vt nullatenus hac vice mare pertentet, quoniam ſi fecerit ſine dubio peribit; & ille quidem huiuſmodi viſioni minime fidem accommodans, audacter mare ingreſſus eſt, ſed vt verax prohibentis tunc charitas, probaretur, occulta Dei diſpenſatione, atque iudicio, cum omnibus ſocijs in mare naufragium paſſus, atque demerſus eſt. Quod cum fuiſſet Imperatori relatum, fertur dixiſſe. Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit. Inter cætera, quę idem Abbas hinc egrediens ſecum auferens aſportauit, nouem præcepta Imperatorum aurea bulla bullata, necnon, & præceptum de caſa Gentiana, de Piſcaria Leſinenſi ſecum auferens aſportauit, quæ omnia cum eo in maris profundo demerſa ſunt.

Pſalm. 7. verſ. 16.

CAPVT XL.

BELGRINVS interea, quoniam Abbatem non reperit, verens ne forte, & Princeps fratris exemplo, fuga ſimili labaretur Capuam feſtinanter adijt, eamq; mox vndique armato milite cinxit. Princeps

ceps autem metuens ciuium proditionem, quam pro certo facturos eos ſciebat, ſpontè ad Belgrinum exijt, ſeq; non ita (vt dicebatur) Imperatori monſtrans eſſe culpabilem, iuſtitiam ſe coram illo de his, vnde inſimulabatur facturum ſpopondit. Lætus Belgrinus, accepto ſub cuſtodia Princi-
Anno 1022. pe, ad Imperatorem abijt, vbi iam ſuper Troiam Græcorum ciuitatem (quam eodem anno ijdem Græci facere cęperant) caſtra poſuerat. Exhilaratus itaque de captione Principis Imperator, & aggregatis vniuerſis ſuis magnatibus, tam Italicis, quàm Vltramontanis, in eorum iudicium inducit, accuſatoribus innumeris præſentibus, & eius nequitiam in faciem ipſius obijcientibus: decernitur vnō omnium, pariq; iudicio, mortis illum debere ſubire ſententiam. Verum Belgrinus, cuius fidei ſe idem Princeps commiſerat, dictam ſententiam nimis grauiter ferens, ſupplex ad Imperatorem acceſſit, & multorum adminiculo fretus, tum orationibus, tum rationibus vitam ipſius obtinuit, ferreo tamen camo Imperator vinciendum, ſecumq; in Germaniam aſportandum mandauit.

CAPVT XLI.

POST paucos dies, ſpontè Troianis deditionem ſui facientibus, & ad Imperatoris veſtigia vniuerſis à minimo vſque ad maximum ſuppliciter procumbentibus, Imperiali clementia veniam tribuit. Et quoniam propter æſtiuum tempus, gens continuis aſſueta frigoribus, in partibus iſtis diu remorari non poterant, reditum in dies ſingulos maturabat. Veniens igitur Capuam Pandulfo Theanenſi Comiti tradidit Principatum, Stephano autem, Melo, & Petro nepotibus prædicti Meli, quoniam propria illis recuperare non poterat, Comitatum conceſſit, quibus etiam in auxilium Giſelbertum Conſtantinum, Balbum, Gualterium de Canoſa, & Hugonem Falluca cum alijs Normannis reliquit.

CAPVT XLII.

IMPERATOR autem poſt dies paucos, ordinatis ſuis negotijs omnibus, venit ad hoc Monaſterium, vna cum Romano Pontifice Benedicto. Interea Fratres in vnum collecti cæperunt ad inuicem iuxta tenorem regulæ de eligendo ſibi Abbate tractare. Viuebat adhuc, & eidem conſilio præſens erat Ioannes Abbas, ille, quem ſuperius relequiſſe Abbatiam, & in Eremum ſe ceſſiſſe monſtrauimus. Aderat etiam tunc, & Domnus Theobaldus, vir vtique, & genere, & moribus clarus, qui eo tempore Marchiæ Præpoſituram, vnde & ortus fuerat, nauiter adminiſtrabat. Extiterunt igitur aliquot, qui prædictum Abbatem Ioannem in Abbatiam reſtitui cōſulebant, ſed quoniam decrepitæ iam erat ætatis, ſapientiorum Fratrum conſilio inutilis tanto oneri iudicatus, poſt nonnullas (vt in talibus fieri aſſolet) ac diuerſas diuerſorum ſententias, tandem communi omnium voluntate Domnus Theobaldus dignus decretus, à fratribus Abbas eligitur, ipſo etiam Imperatore, quem tunc præſentem eſſe contigerat, vna cum prædicto Papa, electionem valde laudantibus: ſicq; die altera natiuitatis Apoſtolorum Petri, & Pauli, ab eodē beatiſſimo Papa honorabiliter conſecratur.

S. Henricus Imperator Caſſinum venit.

CAPVT XLIII.

PATIEBATVR eo tempore Imperator Ilij dolorem permaximum, atque, vt ipſe poſtmodum referebat, quamuis nimiam circa hunc locum deuotionem gereret, & nuſquam terribilius, ac venerabilius Oratorium ſe vidiſſe aſſereret, ſæpius dubietatis ſcrupulo mouebatur, vtrum nam Pater Benedictus corporaliter hoc in loco quieſceret. Præ dolore igitur iam dicto, nec plane dormienti, nec ex integro vigilanti, Beatus Benedictus apparuit, & quaſi cauſa viſitandi ad eum accedens, vbi pateretur inquirit,

rit. Cui languorem protinus confitenti: Scio, inquit, Benedictus, quoniam tu me hactenus hic dubitaſti quieſcere: ſed ne ſuper hoc amplius aliquatenus dubites, meumq; in loco iſto quieſcere credas corpuſculum, hoc tibi ſignum erit. Cum primum hodie ſurrexeris, in egeſtione vrinæ tuæ tres lapillos non paruos mingere habebis, & ex tunc dolore iſto amplius non laborabis. Ego autem ſum Frater Benedictus, & his dictis diſparuit. Euigilans Imperator confeſtim ſurrexit, & iuxta viſionis ordinem ſanitati priſtinæ redditus, Deo, & Patri Benedicto gratias ineffabiles retulit.

Mane autem facto veniens in conuentum Fratrum, poſt capituli verba ſollemnia: Quid, inquit, Domini mei me conſulitis dare medico, qui me curauit? Cumq; reſponſum illi fuiſſet, vt quicquid ſibi placeret de Monaſterio, ſe libentiſſime dantibus, tolleret, ac medico daret. Non ita, inquit, opportet, ſed quoniam Benedictus Pater hac nocte mei curam egit, oportet me de mea camera illius remunerare medelam. Et hæc dicens cum lacrymis gaudio *miſtis*, retulit omnibus, quæ vidiſſet, atque audiſſet, *adijciens*: Nunc pro certo cognoui, quia venerabilis eſt locus iſte, & nulli mortalium eſt vlterius dubitandum, quin cum Sorore pariter ſua, hic Benedictus Pater quieſcat. Ad fidem autem verborum ſuorum tres illos lapillos, quos ſecundum tenorem viſionis, ante paululum minxerat, palam omnibus oſtendebat. Vniuerſis itaque ſuper tanta viſione, tamque mirabili, ac celeri ſoſpitate Imperatoris obſtupeſcentibus, ac Deo laudes, & gratias referentibus, obtulit ipſo die Imperiali munificentia Beato Patri Benedicto munera. Textum Euangelij de foris quidem ex vno latere ad opertum auro puriſſimo, ac gemmis pretioſiſſimis, ab intus verò vncialibus, vt aiunt, litteris, atque figuris aureis mirificè decoratum. Calicem aureum cum patena ſua gemmis, ac margaritis, ac ſmaltis optimis adornatum; planetam diapiſtin liſtis aureis adornatam. Stolam quoque, & manipulum, atque cingulum ſingula intexta auro. Pluuiale etiam diaſprum cum liſtis auro textis, necnon, & tunicam eiuſdem ſubtegminis, aureis operibus exornatam: ſimul etiam mappulam diapiſtin auro nihilominus decoratam,

ſiculam

ſitulam etiam, & coppam argenteam quantitatis non modicæ. Recollegit præterea à Iudæis veſtem vnam de altario ſancti Benedicti, quæ quondam fuerat Caroli Regis, quam ijdem Iudæi retinebant in pignore pro quingentis aureis: necnon & calicem argenteum Saxonicum maiorem cum patena ſua, quem Theodoricus Saxonum Rex Beato Benedicto olim tranſmiſerat, quæ omnia pariter in Fratrum præſentia ſuper altare Beati Benedicti ponens, obtulit, prædictumq; Papam ſuæ auctoritatis ſcriptionem de his omnibus in hoc loco facere rogauit, Apoſtolici anathematis innodatione eidem ſcriptioni appoſita, ne quis vnquam, vel hæc, quæ diximus, vel alia, quæ in antea idem Imperator huic Monaſterio conceſſerat, ſubtrahere præſumat. Idem quoque Apoſtolicus Imperatoris ſaluti valde congratulans, obtulit, & ipſe Beato Benedicto eodem die planetam optimam veneti coloris liſtis aureis decenter ornatam, & ſtolam vnam optimam auro bruſtam cum manipulo ſuo. Sed & Belgrinus Archiepiſcopus ob gratiam Imperatoriæ ſanitatis, ſimiliter obtulit Beato Benedicto planetam purpuream optimam aureis liſtis, menſium duodecim ſigna habentibus in circuitu, adornatam, & ſtolam cum auro, & pluuiale vnum.

Poſthæc idem chriſtianiſſimus Imperator adhuc parum quid ęſtimãs ſe prę nimia huius loci dilectione feciſſe, admonitus ab eodem Belgrino, & à Theodorico cancellario ſuo; altera die fecit præceptum conceſſionis in hoc loco de Rocca, quæ dicitur Vãtra, cuius poſſeſſores, ac ſi latrunculi quidã, hoc Monaſterium frequentiſſime infeſtabant, ac propterea illam de manibus eorum ereptam, ad vſus ſeruorum Dei huius loci in perpetuum habendam, & retinendam contradidit. Fecit & aliud præceptũ de vniuerſis, vbiq; terrarum huius loci poſſeſſionibus, iuxta tenorẽ videlicet Imperatorum anteceſſorum ſuorum, per quod etiam pręceptum, Monaſteriũ S. Mariæ in Canneto in finibus Termulenſis, Imperiali auctoritate in hoc Monaſterio confirmauit: ſicq; commendans ſe plurimũ Patri Benedicto, & omnibus Fratribus, cum illorum benedictione reuerſus ad propria eſt. Et ne tanti benefactoris ſui beneficium obliuiſci aliquatenus videretur,

Q deretur,

deretur, mox vt domum redijt, planetam optimam diarodinam aureis liſtis pulcherrime decoratam, vna cum alba, & cingulo, ſtola, atque manipulo, qualia Imperatorem mittere deceret, huc ad Beatum Benedictum cum maximis gratiarum actionibus tranſmittere ſtuduit. Tantæq; de cętero circa hunc ſanctum locum deuotionis extitit, vt ſi aliquanto diutius viueret, relicto Imperij faſtigio, Deo ſe ſub ſanctæ profeſſionis habitu hic ſeruiturum ſponderet.

A D N O T A T I O.

SAnctum hunc Henricum Imperatorem, Beatum Patrem Benedictum, tanquam diuum tutelarem coluiſſe, refert Nicolaus Serarius Lotharingus è Societate Ieſu, in cap. 12. Tob. quæſtiuncula 14. his verbis. In templo ſiquidem Baſilienſi, quod Auguſtus ille Henricus magnifice reſtaurauit, doniſq. plurimis condecorauit, eminet Lamina illa aurea ligneæ tabulæ adhærens, ſeptem millibus florenorum æſtimata, qua ipſe priuatim in larario ſuo cum viueret vſus eſt. Vnde & tutelares diuos refert, quos ille præcipuè coluit, nempe quatuor Angelos, Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, Vrielem, & Benedictum, ac in horum medio ſtantem Chriſtum, cuius pedibus ipſe cum vxore Cunigunde aduoluitur. Idem etiam habet Beatus Rhenanus lib. 3. rerum Germanicarum fol. 140. quibus confirmantur ea, quæ Leo hic aſſerit de peculiari deuotione huius ſancti Imperatoris erga Beatum Patrem Benedictum.

C A P V T X L I V.

De tranſlatione ſancti Benedicti.

SANE quoniam de corpore Beati Benedicti, quod in hoc loco veraciter requieſcere, tum reuelatione, quàm viderat, tum ſoſpitate, quàm ſenſerat, fuerat certiſſimus redditus, vbicumque poſtmodum ſcripturam tranſlationis eiuſdem Beati Patris reperire potuit, flammis exuſſit, narrans omnibus, quæ ſibi Dominus hoc in loco oſtenderit.

quæ

quæue præſtiterit, ex ipſius falſæ tranſlationis ſerie ratio-nabiliter oſtendens, hæc friuola eſſe, ac confictitia; dum ſic ibi refertur, vnus, idemq; Angelus, & illos hortabatur ad ſurripiendum, & Romanum Pontificem inſtigabat ad perſequendum, rurſumq; illis inſiſtebat ad fugiendum. Qui verò Pauli Diaconi veracis vtique, & inſignis hiſtoriographi teſtimonio ſuper hoc ſe fulciri exiſtimant: nouerint conſuetudinem hanc eſſe rerum geſtarum ſcriptoribus, vt in narratione ſua, opinionem vulgi ſequantur aliquãdo. Nam & apud Lucam Beata Maria Ioſeph patrem Domini appellat, dicens: Ego & pater tuus dolentes quærebamus te; & apud Marcum, Herodes (pro eo, quod puella caput Baptiſtæ quæſierat) dicitur contriſtatus, quod vtrumque neutiquam verum fuiſſe, nemo eſt, qui neſciat.

Paulus Diaconus

Luc. 2. verſ. 48.

Marc. 6. verſ. 26.

ADNOTATIO.

QVid ſit de tranſlatione ſancti Patris Benedicti ſentiendum, fusè diſputatum eſt à nobis in peculiari libello de hac re edito, in cuius duodecimo capite egimus de ſententia Pauli Diaconi circa hanc materiam: de qua vide etiam annotata ſuper caput primum libri primi huius Chronici.

CAPVT XLV.

VERVM, & hoc ipſe religioſiſſimus Imperator multis referre ſolitus erat, quod ipſum languorem, vnde nunc per Beatum Benedictum conualeſcere meruerat, per eundem nihilominus dolori ipſi iam pridem addictus extiterat; occaſione videlicet huiuſmodi. Cum ducatus adhuc ſui tempore, iter agens in Monaſterium quoddam vltra montes, Benedicti Patris nomine dedicatum, hoſpitatus fuiſſet; quoniam multitudini equorum ipſius ſtabula ſola nequaquam ſufficerent, in ipſo Fratrum capitulo, quod iuxta Eccleſiam erat, eius ſtabularij audacter equos aliquot locare minimè veriti ſunt. Nocte igitur eadem Benedictus Pater

eidem Duci, toruo ac terribili valde intuitu apparens, eiq; multa (quod ita domum ſuam tractaret) comminitans, virga, quàm manu geſtabat illius latus percuſſit, & ex tunc dolore Ilij torqueri vehementiſſime cœpit.

CAPVT XLVI.

HIC idem Auguſtus ex proprij patrimonij ſumptibus conſtruxit Eccleſiam ad honorem ſancti Georgij in Bamberga, & aduocans Benedictum Papam, ab ipſo illam conſecrari fecit, atque Epiſcopalem in ea ſedem conſtituens, Beato Petro ex integro obtulit, ſtatuto cenſu per ſingulos annos, æquo vno optimo albo, cum omnibus ornamentis, & phaleris ſuis, & centum marchis argenti. Poſtmodum verò Leo nonus Papa, vicariationis ergo, Beneuentum ab Henrico Conradi filio recipiens, prædictum Epiſcopum Bambergenſem ſub eius ditione remiſit, æquo tantum, quem prædiximus, ſibi retento. Super cæteras autem bonitates, ſeu virtutes, quas idem Imperator habuiſſe narratur à Deo, fertur vixiſſe caſtiſſimus, vt ad mortis articulum veniens coram præſentibus Epiſcopis, atque Abbatibus, Cunegundem coniugem ſuam propinquis ſuis reſtituens, hæc illis dixiſſe fertur. Recipite, quam mihi tradidiſtis, virginem veſtram.

ADNOTATIO.

COnfirmantur hæc, quæ de ſancto Henrico, & Cunegunde vxore eius referuntur, auctoritate Martyrologij Romani, in quo die decimaquarta Iulij habentur eadem his verbis. Bambergæ ſancti Henrici primi Imperatoris, qui cum vxore ſua Cunegunde perpetuam virginitatem ſeruauit.

CAPVT XLVII.

QVONIAM autem de corpore ſanctiſſimi Patris Benedicti paulo ante neceſſario fecimus mentionem, gratum hic commemorare videtur etiam illud, quod Adã religioſiſſimo viro Eccleſiæ ſuæ cuſtodi, idem beatiſſimus Pater oſtendere dignatus eſt. Hic itaque Adam cum quodam tempore Romam de more ad emenda quæq; in huius Eccleſiæ vtilitatibus neceſſaria perrexiſſet, apud Monaſterium Beati Pauli Apoſtoli, cui Domnus Leo Abbas tunc præerat, ſicuti & conſueuerat, hoſpitatus eſt. Cum autem die quadam, ijdem reuerentiſſimi viri, Leo ſcilicet, atque Adam, ſpiritualia quædam ad inuicem verba conferrent, cœpit Abbas ſciſcitari: Vtrum vera, an falſa eſſent, quæ fama tunc per multorum ora voluebat, ſcilicet quod corpus Beati Benedicti, hic nequaquam quieſceret, ſed vltra montes furtim ſublatum, delatumq; fuiſſet, addensq; vt rei, inquit, huic fidem addant, qui iſta diſſeminant: ideo aiunt, nullum apud vos ſignum, nullum miraculum fieri, illuc vero, vbi illud delatum aſtruunt, innumera per dies ſingulos, eius meritis, dicunt ſigna patrari. Ad hæc Adam vehementer ſuſpirans, apprehenſa manu eiuſdem Abbatis, ad altare illum Beati Pauli Apoſtoli duxit, ibiq, ſolis aſtantibus, manum ſuam ſuper altare idem Adam poſuit, dicens. Per corpus hoc Doctoris gentium beatiſsimi Pauli, quod hic abſque vlla hæſitatione requieſcere chriſtiana vniuerſitas credit, quoniam hoc, quod tibi modo dicturus ſum, veraciſſimum & ſine omni mendacio eſt. Enim verò, & ego aliquando de corpore Beati Benedicti multoties talia audiẽs, non modo in hæſitationem, ſed etiam in deſperationem, ac triſtitiam inductus adeo fueram, vt iam fere nullam circa ipſius altare deuotionem, nullam poſſem dignam gerere reuerentiam. Taliter me per aliquantum temporis fluctuante, & præ triſtitia trepido animo incedente; cum die quadam poſt completorium deuotior ſolito apud eius ſepulchrum fuſa oratione cubitum me collocaſſem, idem

ſanctiſſimus Pater mihi per viſionem apparere dignatus eſt dicens. Quare Frater Adam tam demiſſus, & triſtis incedis? & quare de me tam male ſentire ſeduceris, quaſi ego hic corporaliter minime iaceam? verum quoniam ſeruitium, & deuotio tua valde eſt placita coram me, amodo eſto certiſsimus me hic corporaliter cum Scholaſtica ſorore mea quieſcere, meq; ſimul cum ipſa in die examinis vltimi in hoc loco debere reſurgere: vobiſcum etiam tam die, quàm nocte, quoties deuote pſallitis, attentiusq; oratis, ac decenter proceditis, me pariter eſſe. Vt autem te ſuper his omnibus indubium reddam, cum matutinali hora primus, vt es ſolitus, ingreſſus Eccleſiam fueris; ſi videris de ſepulchro meo quaſi virgulam fumi aromatis procedentem, crede vniuerſa, quæ dixi eſſe veriſſima. Euigilans itaque protinus, mecumq; myſterium tantæ viſionis pertractans, gaudio ſimul lacrymisq; profuſus, cępi benedicere Dominum, patremq; ſanctiſsimum Benedictum: moxq; licet tremēs, ac pauidus, Eccleſiam ingreſſus, aſpexi, & vidi, & credidi, iuxta id, quod mihi indigniſsimo fuerat reuelatū.

Porrò quod dicunt apud nos nullum ab eo miraculum oſtendi, omninò ſcias eſſe falſiſsimum; ſi enim cuncta poſſem tibi referre, vel quæ à prioribus noſtris percepi, vel certe, quæ noſtris temporibus ad eius tumulum ſigna patrata ſunt, liquido peruideres, hoc nonniſi, aut de inuidia, aut potius de ignorantia dictum. Vnum tamen tibi de multis, non ab aliquo mihi relatum, ſed oculis iſtis perſpectum, pro omnibus, miraculum referam. Dæmoniacus quidam Andreas nomine de Barenſi ciuitate, die quadam ad Monaſterium venit, atque vt eſt conſuetudinis à propinquis, qui eum adduxerant, ante altare eiuſdem Patris locatus eſt, cumq; Fratribus in choro pſallentibus, ineptas quaſdam, & horrendas nequam ille ſpiritus per os miſeri illius vociferationes emitteret, in parte mihi ſtanti, atque oranti, ſubito ſanctiſſimus Pater Benedictus ante ipſum altare aſtare viſus eſt, qui alapa non modica maxillam vexati illius percutiens, malignum ab eo ſpiritum protinus expulit, & ita ſanatus ille cum affinibus Deo, & Patri Benedicto gratias agens, ad propria receſſit. Hæc omnia prædi-

ctus

ctus Adam Leoni Abbati ante ipſum corpus Beati Pauli magna quodammodo neceſſitate confeſſus, humilitatis gratia cæteris adeo dum vixit occultauit, vt nemo Fratrum huius loci, de his aliquid noſſe potuerit, quouſque idem Abbas Leo quibuſdam Fratribus noſtris, è quibus Roffridus vnus fuit, à quo ego percepi, iam illo defuncto, retulerit.

ADNOTATIO.

Totam hanc Adami monachi hiſtoriam eludere conatur, Ioannes à Boſco Celeſtinus in Bibliotheca Floriacenſi pagina 369. vbi de ea loquens, hanc notam ad marginem ponit. Hæc hiſtoria ex ſuo fundamento vaccillat: nam tunc temporis Monaſterium ſancti Pauli, de quo in ea ſit mentio, erat ſubiectum Abbati Cluniacenſi. Huic notamento reſpondimus in libello noſtro de exſiſtentia corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum capitulo 25. ad finem: quibus nunc addimus, Monaſterium ſancti Pauli eo tempore non fuiſſe ſubditum Cluniacenſibus, ſed Caſſinenſibus: datum quippe fuerat à Marino Papa ſecundo, Balduino Franco Abbati Caſſinenſi, vt dictum eſt ſupra lib. 1. cap. 58.

CAPVT XLVIII.

HIC ipſe Leo retulit etiam aliud quoddam magnum ex ipſius noſtri Adam veridico ſibi ore relatum. Aiebat enim, quod cum die natalitio ſanctorum martyrum Prothi, & Hyacinthi idem Adam, ad neſcio quid vtilitatis obedientiæ ſuæ, portas Monaſterij fuiſſet egreſſus: Ecce mox duo pulcherrimi Iuuenes in habitu monaſtico, ſibi obuiam fiunt, quos cum de more Monaſterij humiliter ſalutaſſet, & qui nam ipſi eſſent reuerenter interrogaſſet, audiuit ab eis Prothum, & Hyacinthum ſe nuncupari; veniſſe autem ſe ad viſitandos Fratres, qui eorum ſollemnia ipſo die ſatis deuote in pſalmis, & cāticis honoraſſent. Quibus dictis cępto itinere cœnobium

ingreſſi ſunt: huiuſmodi Adam reſponſis attonitus, paulũlum ſubſtitit, moxq; inſemet reuerſus poſt eos properanter currere cœpit, & quoſque obuios percontari, quonam monachi, qui ſe paulo præceſſerant, deueniſſent: reſpondentibusq; neminem ſe vidiſſe, nequaquam adhibens fidem, cœpit huc, illucq; diſcurrere, & item, itemq; ſingulos obuiantes de illorum viſione diligentiſſime inueſtigare, ſed nequaquam illi vlterius eos videndi, ſeu alloquendi eſt conceſſa licentia.

ADNOTATIO.

Hanc eandem viſionem refert Deſiderius Abbas Caſsinenſis lib. 2. Dialog. ad finem.

CAPVT XLIX.

HIC ipſe Domnus Adam in monte proximo, qui Cariæ adiacet Celia vocabulo, cellam in honorem ſancti Benedicti conſtruxit, necnon & in Cominenſi territorio iuxta Melpham fluuium Eccleſiam ſancti Nazzarij, presbytero quodam (cui iure hereditario pertinebat) ſibi concedente, ad vſus, & neceſſitates obedientiæ ſuæ acquiſiuit, easq; nonnullis terrarum poſſeſſionibus emptis, diuerſisq; Eccleſiaſticis ornamentis, atque codicibus ſufficienter ditauit.

CAPVT L.

EA tempeſtate ſupradictus Bolano Catapanus Græci Imperatoris, cum iam dudum Troiam in capite Apuliæ cõſtruxiſſet, Draconariam quoque, & Florentinum, ac Ciuitatem, & reliqua municipia, quæ vulgo Capitanata dicuntur, ædificauit, & ex circumpoſitis terris habitatores conuocans, deinceps habitari conſtituit. Sanè ſciendum, quoniam corrupta vulgaritate Capitanata vocatur, cum pro certo ab officio Catapani, qui eam fecit, Catapanata debeat appellari.

CA-

CAPVT LI.

THEOBALDVS ſecundus ac trigeſimus huius cœnobij Abbas, ſedit annis tredecim. Hic apud Theatinã marchiam nobili ortus proſapia, quartodecimo ętatis ſuæ anno relicta domo, parentibus, omniq; ſubſtantia, tempore Aligerni Abbatis ad hoc Monaſterium venit, atque ab eo benigne ſuſceptus, & habitu eſt ſanctæ religionis indutus. Sed cum poſt Aligerni tranſitum Manſo (vt iam dictum eſt) Abbas effectus fuiſſet, egreſſus hinc Ieroſolymam abijt, reuerſus, à Ioanne Abbate obedientiam Præpoſituræ Monaſterij huius ſuſcepit, quam cum per annos aliquot ſatis ſtrenue adminiſtraſſet, ab eodem Abbate in Monaſterio ſancti Liberatoris, quod in Comitatu Theatino iuxta Laentum fluuium ſitum eſt, Præpoſitus eſt ordinatus. Ibi cum paruulam admodum Eccleſiam, & valde obſcuram reperiſſet; cæteras verò officinas, & ligneas, & vetuſtas, intra paruum tempus ab ipſis fundamentis omne illud Monaſterium petrinis parietibus ædificauit, In Eccleſia verò cum ab introitu ipſius duodecim fermè cubitos in longitudine, & in latitudine tres adiunxiſſet, titulum quoque ab Orientali parte non parui ambitus cum confeſſione conſtruxit, vniuerſamq; Eccleſiam picturis, ac ſpecularibus decorauit. Ante maius verò altarium tabulam de argento à propinquis accepto, confecit, quam ex parte non modica deaurauit. Fecit etiam in eadem Eccleſia duo magna thuribula ex argento librarum decem, opere pulchro, & ex parte inaurato, & alium thuribulum argenteum pulcherrimum, quod fuerat patris ipſius, ibidem contulit. Fecit, & calicem de argento cum patena ſua librarum ſex, & alium librarum duarum, & dimidię, cum duobus alijs minoribus, & vno thuribulo. Fecit, & crucem de auro puriſſimo, vbi poſita eſt particula de ligno ſanctæ Crucis, cum alijs Sanctorum reliquijs. Fecit ibi, & campanas non paruas numero quinque; & alia ornamenta Eccleſiaſtica diuerſarum ſpecierum perplurima, quæ hic inſerere ſuperſedi. Inter

[Monaſterium ſancti Liberatoris.]

quæ etiam, & codices diuerſos deſcribi iuſſit numero ſexaginta, è quibus quatuor pallio inueſtitos, bullis, alijsq; argenteis operibus decorauit. Hic eo tempore quo Imperator Henricus in Apuliam deſcendit, vt iam ſupra retulimus, eidem per Marchiam tranſeunti obuius exijt, atque ad honorem, & commendationem huius loci ſtrenuiſsime deſeruiuit. Quo etiam, in loco, qui dicitur ſanctus Petrus in plana, reſidente cum vniuerſis magnatibus ſuis, in eorum omnium præſentia proclamauit ſuper Attonem, & Pandulſum Comites de rebus ſancti Benedicti in Comitatu Thermulenſi, quæ ipſi tunc temporis retinebant, quæ ſunt nominatim caſtella quinque, ideſt Petra fracida, Peſcoli, Guardia, Ripa, & Montebello, cum Monaſterio ſancti Benedicti, & ſancti Nicolai, & cum alijs Eccleſijs intra eorundem Caſtellorum pertinentias poſitis intra hos fines. A capite Riuus planus, à pede verò mare cum ipſo littore ſuo, & portubus, atque piſcationibus, ab vno latere flumen Trinium; ab altero Riuum tecclum, quæ omnia in præſentia prædicti Imperatoris, & magnatum ipſius, præfati Comites refutauerunt in manus eiuſdem Imperatoris ad partem huius Monaſterij noſtri, cum vniuerſis omnino rebus, ac pertinentijs eorum, intra ipſos, quos diximus terminos, & ipſe Imperator manu ſua inueſtiuit ſupradictum Domnum Theobaldum de omnibus ipſis, obligans tam illos, quàm & omnes, qui deinceps iſta aliquo modo inuadere præſumpſerint pęna duum millium librarum auri in hoc Monaſterio. Sequenti etiam tempore proclamauit in placito Traſmundi Comitis ſuper quodam Treſidio, qui retinebat de Terra ſancti Liberatoris multas poſſeſſiones, & manifeſtante ſe illo, ac refutante omnia recollegit. Eodem verò tempore Pandulfus Princeps ad hoc Monaſterium veniens præceptum fecit ſancto Benedicto de Monaſterio ſancti Nazarij, quod ſitum eſt in territorio ciuitatis Atinæ: cui etiam loco præceptum confirmationis de omnibus pertinentijs eius ad opus huius noſtri cœnobij fecit, locumq; ad molendinum faciendum conceſsit. Sed cum idem Domnus Theobaldus in iam dicta Præpoſitura annos plus minus quindecim peregiſſet, ad Abbatiam Monaſterij huius, ordine,

ordine, quo ſupra monſtrauimus (Deo fauente) tranſlatus eſt. Supra caput 42.

CAPVT LII.

HIC itaque à præfato Papa Benedicto, qui eum ſacrauerat, conſuetudinarium priuilegium ſumens, per biennium quo ſuperuixit Imperator Henricus, in omni proſperitate ſui honoris degens, plurima hic ornamenta Eccleſiaſtica acquiſiuit. Crucem argenteam ad procedendum diebus dominicis, & duas campanas magnas valde, & pulchras fieri iuſsit. Altare ſancti Gregorij argentea tabula valde pulchri operis decorauit. Fecit etiam, & capſulam argenteam, vbi portionem ligni dominicæ Crucis, quam ſuperius à Leone monacho huc allatam oſtendimus, reuerenter locauit. Virgam quoque paſtoralem, cum titulo nihilominus argenti, opere pulchro veſtiuit. Eccleſiam paruulam in honorem ſancti Nicolai iuxta Abbatis cameram, Eccleſiæ Beati Benedicti à Septentrionali parte adiunxit, necnon & aliam nihilominus paruulam Eccleſiolam in honorem ſancti Seueri Caſsinatis Epiſcopi ædificauit. Muros etiam altos, ac turres duas hinc inde ante atrium Eccleſiæ in modum clauſtri conſtruxit. Codices quoque nonnullos, quorum hic maxima paupertas vſque ad id temporis erat, deſcribi præcepit.

S. Odilo Abbas.

Per idem tempus Domnus Odilo, vir venerabilis vitæ, ac famæ, Cluniacenſis cœnobij Abbas ad hoc Monaſterium nimis deuotus aduenit, & ob maximam, quam Beato Patri Benedicto, atque per eum loco iſti reuerentiam gerebat, pedes montem totum aſcendit. Qui cum de Monaſterij more in capitulum ab Abbate, & Fratribus honorifice ductus fuiſſet, poſt ſuſceptionem tanti hoſpitis, verba ſollemnia: Sicut audiuimus (inquit vir reuerentiſsimus) ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, & in ciuitate Dei noſtri, & in monte ſancto eius. Mox nimis humiliter ad Abbatem conuerſus. Donum, ait, à te pater maximum expeto, mi- Pſalm 47. verſ. 9.

hiq;

hicq; vt ſine contradictione aliqua concedatur votis omnibus flagito: volo, inquam, atque deſidero omnium Fratrum veſtigia deuotiſsimus oſculari. Annuit Theobaldus, licet inuitus, nec reniti deuotioni tam maximæ aliquatenus potuit. Poſt hæc autem ipſo die feſtiuitatis eiuſdem Beatiſſimi Patris noſtri ab eodem Abbate Theobaldo gratia præcipuæ religionis, multis precibus inuitatus miſſarum ſollemnia celebrare., nullo modo cogi potuit eo præſente miſſas publicas agere, cumq; iam paratis ſollemniter ad procedendum Fratribus, paſtoralem baculum idem noſter Abbas reuerenter eius manui obtuliſſet, longe humiliter ille refugit, dicens: Nequaquam dignum eſſe ſe in eius præſentia, huiuſmodi virgam geſtare, nimis profecto indecens, & contra omne ius eſſe percenſens, quempiam Abbatum manu paſtoralem virgam præferre, vbicumque Benedicti Vicarium, cunctorum ſcilicet Abbatis Abbatum præſentem adeſſe contingeret. Eo igitur reuerti parante, cum multis illum Fratribus Theobaldus vſque ad ianuas Monaſterij proſequens; tandem ſuppliciter exorauit, vt ſiquid vnquam poſſet de Beati Mauri pignoribus, aliquam benedictionem Monaſterio iſti tranſmitteret. Quam poſtulationem, vir venerabilis, valde lætus accipiens, & poſſe ſe confidenter reſpondit, & libenter facturum, vita Comite, repromiſit. Sicq; vale dicto receſſit.

De ſancti Mauri reliquijs.

Poſt ſeptem porrò annorum vertigines, os integrum brachij Beatiſsimi Mauri, capſella decenter incluſum argentea, opere pulchro turris inſtar aptata, per ſex ſui Monaſterij Fratres, huc delegare curauit. Ad cuius aduentum innumerabilis totius terræ iſtius populi cætus deuote nimis occurrit. Excitatus enim fuerat ad hoc rumore huiuſmodi, vt quoniam Beatus Maurus ex longo iam tempore vltra montes tranſmiſſus in obedientiam fuerat, modo cum eſſet reuerſus, debere ſe illi digniſsime obuiare. Iam tum prædictus Abbas noſter Capuani Principis perſecutionem aufugiens in Marchias ſeceſſerat, ſicut inſequenti pleniter oſtendemus. Verum vniuerſus huius ſancti loci conuentus, ineſtimabili ſuper hoc iucunditate repletus omnes indumentis ſollemnibus induti, cum cereis, ac thimiamatibus

plurimis

plurimis vſque ad portam veterem , aliquanto extra Monaſterij ambitum procedentes,obuiam cum deuotione maxima exierunt : ſtatimq́; , ac ſi viuentem illum in carne conſpicere meruiſſent , omnes pariter in terra procidentes adorauerunt , ſurgentesq́; ſanctum illum loculum deuotiſſime, ac reuerenter cum lacrymis gaudio mixtis omnes exoſculati ſunt, & cum hymnis , ac laudibus nimis honorificè proſequentes in Monaſterium induxerunt,eumq́; ſuper magiſtri ſui Benedicti venerabile altarium poſuerunt.Quam diſſimilis , quamq́; diuerſa hæc proceſſio receptionis Beatiſſimi Mauri fuerit ab illa , qua Pater Benedictus cum omni eum congregatione vſque ad ianuam Monaſterij proſecutus,vltra montes olim tranſmiſerat, quamuis vtraque plena pijs lacrymis fuerit , deuoto conſiderandum Lectori relinquimus .

Fuere interea aliqui Fratrum, non quidem ex toto dubitantes,verum certiſſimi ſuper hoc reddi volentes, qui clanculo prædictum loculum ab inferioribus , vnde argentea clauicula reſerabatur, ac claudebatur, aperientes , viſis ſacroſanctis reliquijs tam ſibi , qui viderant , quàm cæteris , qui non videbāt cauſa certiſsimæ fidei extitere. Quod cum prioribus relatum fuiſſet , valde illorum præſumptionem redarguerunt , verentesq́; ne illorum deinceps exemplo , dum à pluribus conſpici deſiderarentur,ſanctæ reliquiæ aliquatenus aliquando mutilarentur,diligentiſsime prędictum claudentes locellum , protinus clauim in fruſta comminuerunt , ſicq́; ex tunc , & deinceps vſque hodie ſacer ille loculus clauſus, irreſeratusq́; permanſit.

CAPVT LIII.

Oblationes diuerſæ.

CIRCA hos dies Hugo vir nobilis, natione Caietanus, ad extrema veniens fecit chartam in hoc Monaſterio de medietate Caſtri , quod Suium vocatur , necnon , & de omnibus omnino rebus,tam quæ ſibi in Caieta,quàm in prædicto Suio ex parte parentum competere videbantur.Hoc eodem tempore quidam

Aprutij

Aprutij Comitatus nobiles, Lupus, & Albertus ſimiliter obtulerunt Beato Benedicto vnam Eccleſiam iuris ſui, vocabulo ſanctus Laurẽtius, loco, qui Collenori vocatur prope fluuium Salinum, cum omnibus pertinentijs, & rebus eiuſdem Eccleſiæ. Sequenti etiam anno Benedictus quidam cũ vxore ſua Marenda de caſtello Montemetulo fecit oblationem ſuam in hoc Monaſterio de Eccleſia ſancti Ioannis, quæ ſita eſt in finibus ipſius caſtri, iuxta fluuium Trinium, cum terra modiorum ducentorum, & ſeptuaginta, vbi ipſa Eccleſia ædificata eſt, & cum cæteris omnibus rebus ipſius. Similiter quoque presbyter quidam de territorio Bouianenſi, Leo nomine, obtulit ſancto Benedicto Eccleſiam ſancti Chriſtophori de caſtello Petroſo, quam ipſe à fundamentis conſtruxerat, cum vniuerſis rebus, & pertinentijs eius. Alius etiam presbyter, Franco nomine, genere Arpinas, chartulam oblationis huic Monaſterio fecit de vna Eccleſia ſibi pertinente in territorio prædictæ ciuitatis, vocabulo ſancta Lucia, cum plurimis circa ſe terris, & cæteris rebus, ac pertinentijs eius. Sed & Eccleſia ſancti Angeli de ciuitate Morrone, quæ ſita eſt ſuper riuum, loco qui dicitur Ioannis Scuteri, ſimili modo hoc in loco oblata eſt, cum omnibus ſuis. Rupertus quoque nobilis quidam Termulenſis, obtulit in hoc Monaſterio omnes res ſuas, & curtes, quas in Larino habebat, cum ipſa Eccleſia ſanctæ Mariæ de plano, & cum Eccleſia ſancti Petri, atque Eccleſia ſancti Terentiani intra prædictam Larinum, cum caſis, & terris, & ornamentis omnibus, ac pertinentijs earundem Eccleſiarum.

CAPVT LIV.

HIS temporibus Adelmandus presbyter, natione Saxonicus, ob amorem, ac deuotionem Beati Benedicti ad hoc Monaſterium veniens, habitum monaſticum deuotiſsimus induens, de cauſa proprietatis ſuæ fecit crucem argenteam maiorem ſeptuaginta ferme librarum, eiusq; partem non modicam deaurauit.

CA-

CAPVT LV.

IISDEM quoque diebus Paulus quidam, ſanctæ poſtmodum conuerſationis vir, ad iſtud cœnobium venit, atque de manibus prædicti Abbatis monaſticæ religionis veſtem adeptus, ad Monaſterium Beati Benedicti intra Capuanã Vrbem ſitum, ab eo ad commanendum tranſmiſſus eſt; vbi ſub ſanctæ profeſsionis diſciplinæ, ita feruentiſsime conuerſatus eſt, vt eius vita prioribus, & religioſis quibuſque viris eſſe poſſet exemplo: namq; vitæ ipſius exitus docuit, quam omnipotenti Deo eiuſdem conuerſationis vita placuerit. Cum enim languore correptus ad extrema veniſſet, nocte ipſa, qua tranſiturus erat, quidam reuerendæ vitæ Epiſcopus de Galliarum partibus ad memoriam Beati Michaelis Archangeli in monte Gargano poſitam, pergens, in eadem Capuana ciuitate, iuxta Eccleſiam ſancti martyris Laurentij fuerat hoſpitatus, qui cum intempeſta nocte ſurgens, deuote ante prædictam Eccleſiam orationi incumberet, ſubito ad dexteram Orientis plagam conuertens obtutus, vidit de præfato noſtro Monaſterio lucem maximam inſtar ſolis egreſſam cœleſtia penetrare: cumq; ad viſionem ipſam attonitus ſtuperet, pariter, & exultaret, mox campanæ Monaſterij ſonitum, qui Fratris obitum de more ſignificaret audiuit, àgnouitq; profecto talem ibi aliquem fuiſſe defunctum, qui in luce, quam viderat peteret cœlum. Statim igitur ſanctus Antiſtes id, quod viderat ſocijs referẽs, è veſtigio legatum tranſmiſit ad Monaſterium, vt agnoſceret, quis ibi ea nocte defunctus fuiſſet, ſibiq; ex nomine nunciaret, quo facto, decreuit venerabilis Epiſcopus, Pauli ipſius nomen, ſibi quamdiu viueret intra beatorum nomina memorandum.

Paulus Monachus.

ADNOTATIO.

HAec eadem refert de iſto Paulo Deſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 2. Dialog. ante medium.

CAPVT LVI.

HOC tempore præfatus Princeps Pandulfus, qui fuerat Theanenſis Comes, conſtruxit Oratorium Beati Ioannis Baptiſtæ iuxta Eccleſiam prædicti Monaſterij Capuani, ſupra corpus videlicet Ladenolfi Principis, quem ſupra interfectum à Capuanis retulimus, & obtulit in eodem Oratorio ad eiuſdem Monaſterij vtilitatem integram medietatem de curte, quæ nominatur Anglum, cum omnibus omnino pertinentijs eius. Porrò alteram eiuſdem curtis medietatem longe poſt; tempore ſcilicet Deſiderij Abbatis, emit Domnus Benedictus Præpoſitus à Pandulfo Comite, qui cognominatur à Præſenzano, cui pertinere iure hereditario videbatur. Tunc temporis Abbatiſſa quædam, Raimburga nomine, de ciuitate Firmana, obtulit in hoc Monaſterio, Monaſterium ſuum, vocabulo ſancta Maria loco Leuarino, & Eccleſiam ſancti Ioannis de Garzania, & caſtellum de Barbulano cum Eccleſia ſanctæ Mariæ, & ſancti Blaſij, cum omnibus omnino rebus, ac pertinentijs eorumdem locorum. Petrus quoque filius Raynerij de ciuitate Sorana oblationis chartulam fecit huic Monaſterio de Eccleſia ſancti Syluestri, quæ conſtructa eſt in territorio Arpinenſi, loco vbi dicitur Valle de Fraſſo, cum vniuerſis pertinentijs, & rebus ipſius. Fecit præterea per hos dies idem Abbas libellum de ſancto Gregorio de Paterno in Comitatu Marſicano Rocconi cuidam, cum omnibus pertinentijs ipſius pro ſolidis ſexaginta, & cenſu annuali piſcibus octingentis. Idem fecit, & de monte, qui dicitur Sabuco ſupra Anlum, pro quo recepit ſolidos quadraginta, & cenſus piſces ducentos. Idem fecit, & filijs Guanengi de terris in Calabretto pro ſolidis ſexaginta, & cenſu ſolidis duodecim. Item ibidem filijs Guillelmi pro ſolidis quadraginta, & cenſu ſolidorum vndecim, & piſces ducentos. Similiter & in territorio Pennenſi fecit de curte, quæ dicitur Bocetula, centum quadraginra, & pro cenſu ſolidorum ſex, necnon & de Eccleſia ſancti Benedicti in Lombardia in fundo Paſturini pro cenſu ſolidorum decem. His diebus Romæ Benedictus octauus Papa defunctus

Anno 1024.

eſt,

eſt, & Ioannes frater eius natione Tuſculanus ex Patre Gregorio illi in Pontificatu ſucceſſit.

CAPVT LVII.

DEFVNCTO igitur auguſtæ memoriæ Imperatore Henrico, anno Domini milleſimo vigeſimoquinto, & Conrado Duce, (qui, & Cono dictus eſt) eiuſdem Henrici electione in Regem leuato, precatu Guaimarij, tandem ſolutus à condignis ſibi perpetuo vinculis, Princeps Pandulfus reuertitur: atque totius manſuetudinis, & humilitatis ſe virum oſtendens, ad hoc Monaſterium venit, omnemq; amicitiam, & fidelitatem iureiurando repromittens Abbati, quaſi patrem, & dominum ſe illum habiturum de cætero pollicetur. Mox itaque priſtinos illos ſuos fautores de Apulia, vna cum Bolano Catapano Græcos aſciſcens, Guaimario quoque cognato ſuo cum Normannis, Rainulfo, & Arnolino Comitibus Marſorum omni conamine adnitentibus, Capuam per annum integrum, atque dimidium obſeſſam, & expugnatam, tandem ingreditur. Pandulfus autem Theanenſis, quem Principem Capuæ factum ab Imperatore prædiximus, receptus in fide à Catapano Bolano vna cum Ioanne filio, & omnibus ſuis Neapolim eſt perductus: ſed annô ſequenti, & ipſa quoque Neapoli à Capuano Principe capta, & Sergio magiſtro militum exinde pulſo, rurſum Theanenſis Pandulfus à facie ipſius Romam aufugiens, ibidem exul defunctus eſt: tenuitq; Neapolim Capuanus Princeps per annos fermè tres. De hinc Sergius recuperata Neapoli Rainulfum ſtrenuum virum affinitate ſibi coniunxit, & Auerſæ illum Comitem faciens, cum ſocijs Normannis ob odium, & infeſtationem Principis manere conſtituit. Tuncq; primum Auerſa cœpta eſt habitari. Anno 1025.

Pandulfus præterea à prioribus ſuis nequitijs nequaquam deficiens, deq; huius Monaſterij deuaſtatione, quaſi pro Imperatoris odio, ſuæ ſatisfacere malitiæ ambiens,

Theobaldum Abbatem, ſimulata beneuolentia ſecum apud Capuam, quaſi pro vtriuſque ſecuritate remorari rogauit, immò coegit, ita vt iam illum minimè huc redire permitteret: præceptum tamen ei de confirmatione totius Abbatiæ de more Principum fecit. Erat tunc Præpoſitus in Capuano Monaſterio quidam Baſilius, genere Calaber, ſæculari ingenio vehemens, qui olim apud Epiſcopium ſancti Stephani miniſterialis officium gerens, pro eo, quod erat familiariſſimus Principi, aduentu Henrici Imperatoris territus, ad hoc Monaſterium fugerat. Poſtmodum verò à prędicto Abbate monachus factus, & in maximo aliquandiù apud eum honore fuerat habitus. Sed cum Princeps reuerſus, Capuam, vt diximus, recepiſſet, eundem ad ſe Baſilium euocans, Præpoſituram ei tradi Capuani Monaſterij fecit. Qui nequaquam beneficiorum, quæ ſibi Abbas præſtiterat memorans, quidquid illi moleſtiæ poterat, inferebat, & Principis amicitia elatus, ita ſuper chorum Fratrum, quaſi alter Abbas ad officium ſtabat.

CAPVT LVIII.

PANDVLFVS itaque vniuerſos Monaſterij homines in ſuam fidelitatem iurare faciens, & vniuerſa caſtella, ſeu villas eiuſdem Monaſterij, præter ſanctum Germanum, & ſanctum Petrum, & ſanctum Angelum, & ſanctum Georgium, Normannis, qui ſibi tunc adhærebant, diſtribuens: Todinum quendam de Monaſterij famulis, nequitiæ ſuæ complicem eiſdem ipſis, quæ Monaſterio ſupereſſe videbantur præfecit, eumq; apud ſanctum Germanum in ipſa Abbatis manſione manere conſtituit: inſuper & Roccam, quæ Vantra dicitur illi contradens ad ſuam fidelitatem cunctos tam Normannos, quàm cæteros quoſque parere præcepit. Iam vero quam peſſimus, quamque impius idem Todinus (placere per hoc Principi ſatagens) in Dei ſeruos extiterit, in quantam eos, ſanctumq; hunc locum penuriam, dedecuſq; redegerit, nos ex toto referre, etiam ſi adeſſet facundia, non valemus. Adeo ſcilicet (vt ex his pauca perſtringam) vt in ipſa ſan-

ctæ Dei Genitricis Aſſumptione, etiam in miniſterium altaris vinum eis defuerit. Præterea ſi quem de monachis ex Monaſterio proijcere vellet, quaſi dedignans illi hoc dicere, tollebat tantum de loco menſæ iuſtitiam ipſius, & ponebat in pauimento, vt ex hoc liquido ille valeret cauſam expulſionis agnoſcere, & ex tunc non audebat amplius in Monaſterio remorari. Præter cætera autem, villiſſimos etiam quoſque de Monaſterij familia laicos in refectorium Fratrum, in quod tunc vſque, nemo laicorum auſus fuerat ingredi ad panem, vinumq; menſis imponendum induxerat. Adeo nihil reliqui tunc monachis erat, quam cum Ieremia in lamentum prorumpere. Serui dominati ſunt noſtri, nec fuit, qui eriperet nos de manibus eorum. Supererat adhuc Domnus Leo ille maior Eccleſiæ cuſtos, qui die quadam refectorium ingreſſus, cum ſeruos, quos diximus, ad exequendum id miniſterium reperiſſet, zelo religioſo ſuccenſus, illos quidem foras cum magno dedecore expulit; ad confratres verò reuerſus, quouſque tandem, ait, ſub tanto noſtri ordinis opprobrio, ſub tam iniquo, & impio ſeruorum noſtrorum dominio remoramur? ſequimini me, & omnes vnanimiter hinc exeuntes, ad Imperatorem vltra montes pergamus, atque noſtræ calamitatis lamentabilem hiſtoriam referamus. Mox itaq; ad hanc exhortationem omnes pariter animos arrigentes, ſimul illum ſequi cæperunt, quod per nuntium audiens Todinus feſtinanter nimis aſcendit, & iam illos longiuſcule à Monaſterij porta reperiens, protinus equo deſilijt, & ad illorum veſtigia corruit, orans, & multis, magniſq; ſatisfactionibus expoſtulans, vt dignarentur reuerti, ad eorum libitum ſe de cætero cuncta pollicens correcturum. Et illi tantam eius ſatisfactionẽ, ac pollicitationem conſpicientes, vt erant benigno, ac compatienti pectore, ſine mora reuerſi ſunt: parum autem leuaminis, ac conſolationis hoc facto adepti ſunt. Sed quoniam prędictus Todinus in ſua nequitia perdurauit, non poſt lõgum tempus ſub Richerio ſcilicet Abbate (vindice Deo) à quibuſdam noſtris captus, & tonſuratus, necnon ſacco indutus, & ad cernendam farinam more famulorum in piſtrino poſitus eſt.

CAPVT LIX.

ABBAS interea in Capuano Monaſterio quaſi Abbas quidem manebat, re autem vera quaſi captiuus aliquis, extra vrbem abſque cuſtodia progredi nuſquam audebat. Quod cum per annos fermè quatuor ſuſtinuiſſet, clam mandauit Sergio Duci Neapolitano, vt conſtituto condicto die, cùm militibus ad locum deſignatum veniret, ſeque reciperet, quod & factum eſt. Namq; condicto die egreſſus Capuam, quaſi ſpatiandi gratia vſque ad Eccleſiam ſancti Marci, quæ eſt ad radicem montis ſanctæ Agathæ, atque inde paulatim ſe, ac pedetentim militibus præfatis coniungens, Neapolim abijt, indeq; poſt dies aliquot in Marchiam eſt profectus, vbi in prædicto Monaſterio ſancti Liberatoris, in quo prius Præpoſitus fuerat, per quinque circiter annos vſque ad obitum eſt honeſtiſſime conuerſatus.

CAPVT LX.

PRAETEREA Princeps poſt dies aliquot cuidam fideliſſimo ſuo, nomine Adelgiſio iubet, vt quantocius ad hoc Monaſterium veniat, eiq; planetam, & calicem Imperatoris, & nonnulla alia, quæ non recolo, Eccleſiæ præcipua ornamenta, Aquini, & ſexti Comitibus in pignore ponenda, perniciter deferat: cumq; ille veniens rem, propter quam tranſmiſſus fuerat indicaſſet: aliquanti verò, nequaquam retinenda, ne peiora irato Principe experirentur, cenſebant. Sed cum ille prorſus inſtaret, Adam, qui tunc Eccleſiæ curam gerebat: Ego, inquit hæc, quæ requiris, nequaquam tibi, neque alicui hominum daturus aliquando ſum, ſed ea ſuper ipſum Beati Benedicti altarium ponam, inde ille, qui voluerit, aut præſumpſerit, auferat. Quod cum feciſſet, mox ille præſumptor audacter acceſſit, & cum iam, iamq; ad altare manus extenderet, mirabile dictu.

dictu protinus in faciem corruit, & vehementiſſima ſubito Epilepſia, pariterq; paralyſi correptus, vniuerſis aſtantibus, mirum, aut potius miſerum de ſe ſpectaculum præbuit. Et de infirmitate quidem ipſa altera die aliquo modo conualuit, atque ſine effectu reuerſus ad Principem eſt, diſtorto tamen ore, atque oculo vſque ad obitum permanens, cunctis ſe interrogantibus, qualiter hoc illi contigerit, non ſine admiratione audientium maxima, referebat. Princeps verò hoc facto aliquantulum quidem reueritus eſt, ſed non in longum tempus in mala mente potuit voluntas bona durare. Poſt non multum etenim tempus iterum præfatum Baſilium Præpoſitum miſit, omnemq; huius loci theſaurum per illum ad ſe aſportari præcepit. De Capuano verò Monaſterio abſtulit tres coronas de argento, & codicem vnum gemmis ornatum, & planetam cetrinam optimam, & tres pannos de altari, & vnum cum albis, alium cum cruce ex friſio, & albis; alterum verò cum aquilis: atque in arce, quam in monte ſanctæ Agathæ, qui Capuæ imminet, paulo ante conſtruxerat, omnia ſimul condens repoſuit. In qua etiam arce innumera diuerſarum aliarum Eccleſiarum, necnon viduarum, pupillorumq; ſpolia, tum dolo, tum violentia capta, coaceruauerat. Sed qualiter à iuſto Iudice Deo, pro iam dicto calice, poſt mortem idem Princeps damnatus ſit referam.

Quodam itaque tempore Sergius magiſter militum, qui Neapolitanæ præerat vrbi, venatum in ipſo ſancto paſchali Sabbato pergens, ſiluam ſuis cum pueris, vt apros caperet eſt ingreſſus, tenſiſq; retibus, ad inſequendos eos ſeſe cum canibus huc, illucq; vnanimiter omnes per ſiluam diffunduntur, ſed antequam aper à retis laqueo fugiens inuolueretur, occupatus à venatoribus, confoſſus, captusq. eſt. Cum autem hora iam tardior eſſet, & ſol ad occaſum vergens, atram vmbram iam penè induceret terris, prædictus magiſter militum, ne noctis tenebris occuparetur, ſumpta quam ceperat venatione, cum omni clientela domum quantocius repedare cępit, vni tantummodo puero Pythagora nomine, vt retia colligeret, & ſe perniciter ſequeretur, imperauit. Igitur cum puer, qui relictus fuerat collectis reti-

bus, recto calle ſuum Dominum ſequeretur, ſubito duo monachi reuerendi admodum vultus ei ſe in itinere obtulerunt: cumq. timore exterritus, qui nam eſſent inquireret: illi, ne timeas, inquiunt, tantummodo ſequere nos. Cum itaque aliquantulum ſimul per eandem ſiluam graderentur, venerunt ad quendam lacum cœnoſum valde, atque horribilem aſpectu, ibiq. Pandulfum Capuanum Principem, (cuius ſuperius memoriam feci, qui non longo ante tempore defunctus fuerat) ferreis nexum vinculis, atque in illius cęno laci ad gulam vſque demerſum, ei miſerabiliter oſtendunt. Interea duo nigerrimi ſpiritus, retortas ex agreſtibus vitibus facientes, per gulam eum ligauerunt, ac in ipſam lacus profunditatem merſerunt, iterumq. ſurſum extraxerunt. Cumq. hæc ſæpius facerent, prædictus puer Pythagoras (tremula licet voce) eum alloquitur, vt ſibi, qua de cauſa talia pateretur, ediceret. Ille verò flens, & eiulans ad verba interrogantis pueri, mox tale reſponſum protulit, dicens. Quamuis, ò puer, ex innumeris meis ſceleribus mihi plurima, & infinita pęna pręparata ſit, tamen ob nullam aliam cauſam hanc, quam cernis patior pęnam, niſi propter aureum calicem, quem de Monaſterio Beati Benedicti, ſacrilega ductus cupiditate abſtraxi, eiq. etiam moriens reddere neglexi. Sed obnixe deprecor, ac per Ieſum Chriſtum Dominum, ac Saluatorem omnium, cuius ego miſer præcepta contemnens, in hanc ſum voraginem mortis demerſus, te obteſtor, vt Capuam ad vxorem meam, vel ipſe pergas, vel nuntium dirigas, qui ei & tormenta, quæ patior, & vt calicem Monaſterio ſancti Benedicti reddat, inſinuet. Et ille, quid prodeſt (inquit) ſi ei nuntiauero; non enim quod te viderim, vel quod talia patiaris, mihi creditura eſt. Cui ille reſpondit: hoc tibi ſignum: ex mei parte denuntia, quod Pandulfus Gualæ filius calicem ipſum pro pignore habeat, & vt datis ſolidis, quos ei debuimus reddere, illum recipiat, atque ſancti Benedicti Monaſterio omni poſt poſita mora reſtituat, tibi celeriter, rogo, inſinuare ne differas. Quibus dictis, viſio illa ab oculis eius ablata eſt. Puer verò, vt ſtatim domum regreſſus eſt, infirmitate detentus, intra paucos dies defunctus eſt. Ea

vero,

vero, quæ viderat, quæue ſibi dicta fuerant, omnibus ad ſe venientibus patefecit. Pandulfus etiam ipſe, qui cauſa pignoris calicem apud ſe habebat, hoc ipſo tempore, neſcio qua de cauſa, Neapolim pergens, & hæc omnia ex ore ipſius Pythagoræ ſe audiſſe mihi retulit, per quem quoque idem Pythagoras vxori illius omnia, quæ de viro eius viderat, vel quæ ipſe ei mandauerat Capuæ nuntiauit.

Illa autem ſibi potius, quam marito conſulens, pretium, quod vir eius accommodauerat reddere nolens, nec calicem recipere, nec Monaſterio reddere curauit. Hæc idcirco huic operi inſeri curauimus, vt videlicet quicumque hæc audierit pertimeſcat, & à rapinis huius cœnobij mentem, manusq; compeſcat, ne & ante mortem ſibi pęnitere non liceat, & poſt mortem parentibus propinquisuè, ea pro quibus ipſe à ſupplicijs liberetur operari non libeat, ſicq, fiat, vt pro eis ſupplicia æterna poſſideat, quæ Dei timore poſtpoſito, in vita poſitus nullatenus perpretare formidat, & iam veniam non mereatur in vita illa, quam bonis, ſanctisq; operibus neglexit promereri in iſta.

His diebus anno ſcilicet Domini milleſimo trigeſimoprimo, beatus Dominicus mirabilium patrator innumerorum, & cęnobiorum fundator multorum, apud Soram campaniæ ciuitatem, iam fermè octogenarius migrauit ad Dominum, & ſepultus eſt in Monaſterio Soræ vicino, quod nunc eiuſdem vocabulo nuncupatur.

S. Dominicus Soranus obijt anno 1031.

A D N O T A T I O.

DEſiderius lib. 1. Dialog. conformiter ad ea, quæ Leo in hoc capite de Pandulfo narrat, hæc ſcribit: Pandulfus Capuanus Princeps vir potentiſſimus, ac ditiſſimus fuit, qui latrocinando, humanum ſanguinem fundendo, ciuitates & oppida, ac aliorum prædia circumcirca manentium crudeliter auferens, ſuo ſubdidit dominatui: quique ſtupra, cędes, rapinas, diſtractiones bonorum Eccleſiarum, multa per tempora abſque vlla miſeratione inſatiabiliter exercuit: Igitur cum plurimas opes Chriſti Eccleſiis diripiens abſtuliſſet, omnia caſtra, villas, ac prædia huius Monaſterij cupiditate

ditate ductus ſacrilega, abſtulit: ita vt nec vnum ruſticum, qui rura coleret, vel rura, quæ à ruſtico colerentur, monachis reliquiſſet. Inſuper etiam omnem theſaurum huius Monaſterij auferens, aſportauit: ac in arce, quam non longe à Capuana vrbe in monte, qui ſancta Agathæ martyris dicitur, conſtruxerat, in qua multa Spolia orphanorum, viduarum, & Eccleſiarum, ac pauperum intulerat, condens, repoſuit. Deinde agit de damnatione Pandulfi, vt ſupra.

Aduertat autem prudens Lector, ea quæ de damnatione Pandulfi hoc in loco ſcribit Leo, eſſe per anticipationem ab eo hic poſita: nam vt ex ſequentibus apparet, diù poſt hæc vixit Pandulfus, ac Monaſterio Caſſinenſi ſemper infeſtus, ac moleſtus fuit. vide cap. 65. 69. 75. 80 & 83.

De ſancto Dominico Sorano.

Sanctus Dominicus, de quo hic agit Leo, fuit monachus Caſſinenſis, & Abbas Monaſterij prope Soram campaniæ ciuitatem, vnde & cognomen accepit. Qui vt habetur infra lib. 3. cap. 39. Monaſterium ſancti Petri de Auellana ædificauit, necnon, & aliud Monaſterium in loco, qui dicitur Pratum cardoſum in Comitatu Valuenſi. Eius vitam deſcripſit Albericus Diaconus, vt habetur eodem libro cap. 35. Deſcriptus habetur in Martyrologio Romano die vigeſima ſecunda Ianuarij, in hæc verba. Soræ ſancti Dominici Abbatis miraculis clari. Videatur ibi Cardinalis Baronius.

CAPVT LXI.

TVNC temporis conſtructa eſt Eccleſia à Fratribus huius Monaſterij intra Caietanam ciuitatem in honore ſanctæ virginis Chriſti Scholaſticæ, iuxta veterem, quæ inibi fuerat, nominis eiuſdem Eccleſiam, quæ videlicet largitione bonæ memoriæ Domini Stephani eiuſdem ciuitatis Epiſcopi, ideò illis fuerat olim conceſſa, vt ſi quando gratia emendi aliquid inibi eos proficiſci contingeret, proprium, vbi hoſpitarentur, locum haberent.

Miraculum.

Ibi ergo quale, quantumq; miraculum per merita Beati Benedicti Deus effecerit ad Dei gloriam enarrare decreuimus.

mus. Cum enim die quadam, quidam ex operarijs de monte proximo, qui mari imminet, petras, quibus Eccleſiæ ipſius parietes fabricarentur, excinderet: ſubito ferrum illud quo operabatur, de manubrio exiens, præceps in maris voraginem decidit. Quo Fratres per eumdem, cui contigerat agnito, aliud pro illo malleum, quo inſtanter cęptum opus perficeretur, fieri mox decernunt. Cum repente vnus eorum fide feruentior: nequaquam, ait, ſed omnes ſimul fiducialiter ad locum, quo ferrum decidit accedamus, manubrium in aquam mittamus, miraculumq; quod in Gothi falcaſtro Pater Benedictus exhibuit, in malleo etiam per eundem patrem mox fieri indubiè præſtolemus. Quid plura? Inſpiratione diuina placet conſilium omnibus, & deſcendentes ad mare, nauiculam omnes aſcendunt, ſinumq; gyrantes, ad locum, quo ferrum deciderat veniunt; in quo loco quamuis nimiam profunditatem aquarum ineſſe conſpicerent, nihil tamen impoſsibile Deo eſſe credentes, & de meritis Beati Patris benedicti nihilominus præſumentes, manubrium in mare fideliter mittunt, moxq; diuino imperio ferrum idem ad manubrium ſuum reuerſum, non ſine maxima multorum admiratione, recipiunt.

Per idem tempus defuncto Roma ſupranominato Papa Ioanne, Benedictus nepos illius, natione Tuſculanus, ex Patre Alberico patritio, in Apoſtolicam ſedem Pontifex ordinatur. Anno 1032.

CAPVT LXII.

PRAEFATVS autem Abbas ſenex, iam & plenus dierum apud iam dictum ſancti Liberatoris Monaſterium, tertio nonas Iunij defunctus eſt, ibidemq; honorabili ſepultura locatus. Quo defuncto, monachi quidem nullam electionem abſque Principis nútu facere præſumebant. Princeps verò iam dudum prædicto Baſilio dare Abbatiam decreuerat, non tamen abſque Fratrum conſenſu, licet iniquus, & impius, agere id volebat. Erat etiam alter in hoc

Monaſte-

Monaſterio quidam Frater Antonius nomine, genere Capuanus, litteris, vtcumq; imbutus. Hunc itaque Princeps Capuam ire iubet, nam & ipſi quoque eandem olim repromiſerat Abbatiam. Cumq; per dies plurimos ſæpe huiuſmodi vtrumque ſuſpenderet, & iam ferè annus euolueretur: tandem aliquando Antonium præficere diſſuaſus, quoniam iurare ſibi nullatenus adquieſcebat, Baſilium eligere complacet. Mandat igitur ille ſummus Archimandrita, vt aliquot de huius loci prioribus ad eum Capuam pergant, quatenus eorum conſilio Abbatem illis conſtituat. Itum eſt, & in palatio eius prædictus Abbas electus, idemq; ad Monaſterium eiuſdem ciuitatis eſt cum laude tranſmiſſus, præbito prius ſuis manibus, ſatis turpiter, Principi ſacramento, vt vltra viginti ſolidos per annum, de rebus Monaſterij, omnibus ei traditis, nil retineret.

CAPVT LXIII.

BASILIVS Aabas trigeſimuſtertius, ſedit annis duobus. Hic indigne quidem, ac ſæculariter ordinatus, ſed longè indignius, ac turpius quamdiù præfuit conuerſatus; non enim quaſi tanti Monaſterij Abbas, ſed quaſi quidam procurator cauſarum Principis exiſtebat; ita vt ab ordinatione ſua vſque ad quinque circiter continuos menſes Capuæ remoratus, in ſeruitio potius Principis, quam in cura ſtuduerit monachorum. Enimuero quoties illum huc venire aliqua neceſſitas cogeret, quoniam Todinus Abbatis deorſum curiam, vt ſupra diximus, obtinebat, nequaquam ſibi illic remorari dabatur, ſed quaſi quidam alter extraneus hic aſcendens, & hic etiam in nulla à Fratribus reuerentia, in nulla ſolita Abbatibus honorificentia habebatur, niſi quantum ipſe ab inuitis; atque nolentibus extorquebat. Sub hoc Abbate Alferius, & Stephanus presbyteri de oppido Mutelanenſi obtulerunt huic Monaſterio vnam Eccleſiam iuris ſui, vocabulo ſanctus Bartholomæus, prope prædictum oppidum, cum vna domo ſua, & cum omnibus

bus eiuſdem Eccleſiæ rebus, & pertinentijs. Hic fecit libellum de caſtello, quod dicitur Petra fracida, cum pertinentijs eius quibuſdam Termulenſibus, pro quo recepit ſolidos mille ducentos, pro cenſu vero ſolidos quadraginta,

CAPVT LXIV.

CVM autem iam Deus omnipotens tantis iniquitatibus, tantisq; huius ſancti loci direptionibus decerneret modum imponere, & orationes, ac gemitus ſeruorum Dei, orphanorumq; ac viduarum, & pauperum ſingultus, ac lacrymæ à maxilla, in cęlum intra ipſum exauditionis ſacrarium eſſent ad miſſæ, Anno diuinæ incarnationis milleſimo triceſimooctauo, Conradus Imperator cum valido nimis exercitu, tranſitis Alpibus, Italiam intrauit, venitq; Mediolanum (namq. eiuſdem Ciuitatis Archiepiſcopo vehementer erat infenſus) Ibi de noſtri Monaſterij prioribus aliquot, qui ad eum vltra montes proclamationis gratia iam dudum perrexerant, illum adeuntes, vniuerſa, quę per tot annos à Pandulfo mala pertulerant, fidelibus ei quærimonijs denuò retulerunt, orantes, ac ſupplicantes, vt tandem dignaretur venire, ac Beati Benedicti cœnobium, quod eatenus ſui anteceſſores ſub ſua tutela reuerenter nimis habuerant, de tanti tyranni manibus dignaretur eripere. Quorum Imperator quærimonijs, ac precibus, vt erat valde pijſſimus, inclinatus, Romam concitus venit, vbi etiam innumerabilium aliorum, tam videlicet Eccleſiaſticorum, quam reliqui ordinis virorum, innumeras ſuper Pandulfo querelàs accepit. Habito itaque cum magnatibus ſuis cõſilio, Deumq. timentium virorum adhortatione commonitus, ſtrenuos aliquot à latere ſuo Principi Capuam deſtinauit viros: mandans, vt niſi indignationem ſuam vellet protinus experiri, ante omnia Monaſterio Caſſinenſi vniuerſa, quæ abſtulit bona reſtituat, captiuos cuiuſcumque ordinis, ſeu generis viros ſtatim dimittat, bona vnicuique ſua ſine diminutione aliqua celeriter reddat. Legati igitur Imperatoris

Anno 1038.

ratoris Capuam adeunt,atque cum Pandulfo multis fruſtrà ſermonibus habitis, ad Imperatorem ſine effectu aliquo reuertuntur; indurauerat enim cor eius Dominus, vt quondam indurauerat Pharaonis, vt quod ſpontaneus contempſerat, inuitus facere cogeretur. Imperator autem cernens ſe à Pandulfo contemptum, ira ſuccenſus, ſumpto exercitu venit Caſſinum, cuius miniſtri, qui præmiſſi de more fuerant, ad apparatum regium exigendum, cum Monaſterij curiam introiſſent, præfatus Todinus valde perterritus clãculo intra homines exijt, & feſtinanter Roccam properans aufugit, quod cum Fratribus ſurſum fuiſſet relatum, in medium ſe proripiens vnus ex prioribus Otto nomine. Tempus (inquit) Fratres tacendi pertranſijt, & loquendi tempus aduenit. Ecce illuxit dies reparationis noſtræ, deſcendamus igitur, & regijs miniſtris, quæ ſunt neceſſaria coaptemus. Quo facto, honorifice ſatis, quantum ad illos, Imperator receptus, & hoſpitatus; die altero cum vxore pariter, & nuru ſua, Beato Benedicto, ac Fratribus ſe commendaturus, aſcendit ad Monaſterium. Quem cum Fratres multa honorificentia gratulantiſſime ſuſcepiſſent, poſt orationem illos allocuturus capitulum eſt ingreſſus. Quo reſidente omnes ſimul monachi conſurgentes ante eius ſe faciem proſtrauerunt, ſurgenteſq;. Ita vos (inquiunt omnes pariter) expectauimus, ita faciem veſtram contemplari deſiderauimus, ita denique veſtrum præſtolati aduentum ſumus; vt iuſtorum animæ in inferno redemptoris aduentum præſtolaſſe noſcuntur. Ad hæc lacrymis Imperatore ſuffuſo, omnes iterum in faciem corruunt, ac demum ſurgentes, quæ & quanta à Pandulfi reuerſione, per duodecim circiter annos, mala perpeſſi fuerint, ordine referunt, vtq; tantis calamitatibus finem dignetur imponere, per Deum, & per Beatum Benedictum obteſtantes expoſcunt. Tunc Imperator iureiurando affirmans, ſe ob eam præcipuè cauſam ad has partes tranſiſſe, ſeq; locum hunc ex toto corde ſuo honoraturum, ac protecturum quamdiù viueret deuotiſſime pollicens: Iubet demum, vt duodecim ex eis ad ſe Capuam pergant, vbi quicquid ſuper hoc negotio agendum ſit, illorum conſilio peragat, ſicq; petita benedictione Capuam

Ab anno videlicet 1026 vſq; ni pręsẽs.

eſt

eſt profectus, vt Beati Benedicti cœnobium de ſeruitute nequiſſimi Principis liberaret, ac deuotiſſime ſe illorum orationi commendans, poſuit ſuper altarium Beati Benedicti coopertorium purpureum valde pretioſum aureo friſo ad menſuram palmi, in circuitu pulcherrimè adornatum.

Interea Pandulfus capuæ Auguſtũ præſtolare minime auſus, vna cum prædicto Abbate ſuo, in Roccam ſanctæ Agathæ, quam ſummo ſtudio, vndique communierat arrepta fuga ſe contulit. Imperator verò Capuam in ipſis vigilijs ſanctæ Penthecoſtes intrauit. Altera die ciuitatem egreſſus apud Capuam veterem tentoria figit. Adſunt & monachi rogantes, vt opere compleat, quæ promiſit. Abbatem ſibi ante omnia conſtitui poſtulantes: ad quos Imperator ex conſilio, non eſt meum hoc, inquit, vos eligite vnum ex veſtris. Reſpondentibus non ſe habere idoneum, neque eſſe congruum in tantis perturbationibus, in tanta domo, aliquem ſine magno vigore, & potentia ordinari, & idcirco de ſuis magnum aliquem illis oportere præficere, Imperator in priori ſententia perdurans, nequaquam, ait, ſed de congregatione veſtra ſicut ſancti Benedicti regula pręcipit, idoneum vobis Abbatem eligite. Illi verò nihilominus in petitione priſtina permanentes, Auguſtæ etiam ſuffragiis fulti, Richerium tandem, qui tunc Leodienſem Abbatiam regebat, in Abbatem ſibi dari expoſtulant. Super quo Imperator valde mæſtificatus, erat enim ſibi nimium charus, & in oĩbus ſuis negotijs vtiliſſimus, quamuis primo negare ſatis inſtiterit, victus demum monachorũ, vel ratione, vel precibus, acquieuit: cumq; aduocatum, licet plurimum flentę, ac repugnantem in Abbatem eligendum Fratribus tradidit.

Pandulfus interea mandauit per neceſſarios, Imperatori veniam poſtulans, trecentas auri libras pollicens ſe daturum, ſi eius veniam cum gratia mereatur; cuius quidem auri medietatem ad præſens dare, pro medietate verò altera filiam, & nepotem obſides tranſmittere ſpondet. Annuit Imperator, ille pecuniam delegat, & obſides. Quo facto, Pandulfum facti protinus pęnitet, & exiſtimans ſe ciuitatem, recedente Auguſto, facile poſſe recipere, reliquum auri mittere denegat. Imperator itaque conſilio tam

cum

cum ſuis, quàm cum Capuanis magnatibus habito, Guaimario Salernitano Principi Capuani tradidit Principatus honorem. Rainulſum quoque ipſius Guaimarij ſuggeſtione de Comitatu Auerſano inueſtiuit, Adenulfum etiam Capuanum Archiepiſcopum, quem peſſimus Pandulfus carceri mancipauerat ſedi ſuæ reſtituit, eisq; Richerium Abbatem, vniuerſamq; cauſam Monaſterij noſtri multum commendans, vt ſua hunc vice tueri, & procurare deberent, Pandulfi ſecum obſides ferens, Beneuentum perrexit, indeque vltra montes poſt dies non plurimos per Marchias repedauit, atque poſt non integrum annum defunctus, Henrico filio reliquit Imperium.

Eodem tempore Guaimarius Normãnis fauentibus Surrentum cepit, & fratri ſuo Guidoni contulit. Amalfim nihilominus dominatui ſuo ſubdidit.

Interea Pandulfus relicto in præfata Rocca, ad expugnandam quoquomodo poſſet Capuam, filio, ipſe cum Baſilio ſuo, Conſtantinopolim adijt ad Imperatorem cauſa adiutorij, ſiue pecuniæ. Cui Imperator non ſolum nil adiutorij contulit, verum etiam à nuntijs Guaimarij præmonitus, eum in exilium miſit, vbi miſer per duos, & eo amplius annos, vſque ad mortem videlicet Imperatoris, remoratus, tandem relaxatus, ac ſine effectu aliquo reuerſus eſt.

ADNOTATIO.

EA, quę Leo de aduentu Imperatoris in Italiam, & de his, quę circa Pandulfum Capuanum Principem acta fuiſſe commemorat: referuntur etiam à Deſiderio Abbate Caſſinenſi lib. 1. Dial. Deinde paulo inferius refert de Pãdulfi damnatione ea, quæ Leo retulit ſupra hoc eodem lib. cap. 60.

CAPVT LXV.

HIS diebus, cum à principio ferè Maij menſis vſque ad quintum diem ante Kalendas Auguſti, vix vel tenuiter pluuialis imber arua rigaſſet, die qua diximus, ruſticus quidam in vicinia Monaſterij

ſterij commanens, poſtquam ſegetes agelli ſui, quem iuxta radicem montis habuerat, meſſuit, mox ſtipulis, quæ remanſerant ignem ſuppoſuit: repentè igitur flamma paulatim ſuccreſcens, non iam contenta tantummodo paleis, ſed obuiantia quæq; & ipſam ſiluam deuorare perniciter cępit. Itaq; contiguus Monaſterio ignis, non dubium illi imminentis incendij oſtendebat exitium. Cum ecce ſuperna omnipotentis miſericordia, Benedicti Patris precibus inclinata, de ſupernis cœlorum ſuper hunc locum reſpexit, & exilem prorſus nubeculam in immenſa aeris vaſtitate creatam cum largiſſima imbrium inundatione ſuper totius Monaſterij ambitum inſperate produxit; cuius quidem fluenta, non modo voracis incendij flammas reſtinxerunt, ſed & vniuerſi huius ſancti loci circuitum abundanter, ac copioſe rigauerunt. Mira omnipotentia creatoris, vt patenter oſtenderet nubem illam ad ſolam huius loci venerabilis creaſſe liberationem, cum tota vndique cœli orbita ſerenitate continua rutilaret, ita ſe ad Monaſterij menſuram eadem nubes cohibuit, vt quæq; adiacentia vbertim perfunderet, finitima verò non attingeret. Ruſticus itaque, qui tanti mali, licet ignarus, auctor extiterat, vt Monaſterio ignem propinquare conſpexit, amariſsime lamentans, & pœnitens, ſtatim deſcendit, & ſola conſcientia torquente, ac pertrahente, ſponte ſe carceri publico condemnauit. Quod Abbas, & Fratres altius, & religioſius perpendentes, & illum quidem illæſum abire ſiuerunt, & miſericordi Domino, pro tanti loci liberatione, gratias innumeras reddiderunt.

Eodem quoque tempore, dum piſcatores huius Monaſterij retia in mare, quo piſces ad refectionem Fratrum caperent, miſiſſent: Normannus quidam mente tumidus, ac inflatus ſuperbia, furibundo ſpiritu ſuperuenit, & vt ſunt ad rapinam auidi, ad inuadenda aliena bona inexplebiliter anxij, comprehenſum vnum ex piſcatoribus, veſtimentum ei, quo erat indutus, abſtraxit, ſibiq; mox induit, deinde nauiculam ingreſſus, piſcatorem cogere cœpit, vt retia ex alto educeret, quatenus piſces, qui in ea inuenti eſſent, ſecum abſtrahens deportaret. Cumq; piſcator renueret, &

piſces

piſces ad Monachorum, non ad Normannorum refectionem capere velle ſe diceret, valde cæſus ab eodem Normanno in mare proiectus eſt. Cum verò iſdem Normannus piſcium præda auidus, retia ex alto per ſemetipſum abſtraheret; ſubito in mare ex nauicula cecidit, atque interclusus ab æquore ſpiritum exhalauit. Sed mirabile dictu, antè illum vnda mortuum proiecit in littore, quam piſcator, qui ab eo proiectus in aquas fuerat, viuus natando venire potuiſſet.

ADNOTATIO.

Petrus Damiani. Deſiderius Abbas.

PRimum miraculum relatum in hoc capite refertur etiam à Petro Damiani, ſermone habito in vigilia ſancti Benedicti: necnon à Deſiderio Caſſinenſi Abbate lib. 2. Dialogorum, vbi aſſerit fuiſſe prius ſcriptum à venerabili Petro Oſtienſi Epiſcopo, in ſermone quem in vigilijs Beati Patris Benedicti legendum luculentiſſimè compoſuit. Illud autem de Normanno, & piſcatoribus refertur etiam ab eodem Deſiderio lib. 1. Dialog.

CAPVT LXVI.

Electus anno 1038.

RICHERIVS natione Bauarus triceſimoquarto ordine Abbatiam huius loci ſortitus, ſedit annis decem & ſeptem, menſibus ſex. Huic Conradus Imperator anno Domini milleſimo trigeſimooctauo, quo Abbas ordinatus eſt, per preces Giſlæ coniungis ſuæ, & Henrici filij, necnon & Cadeloi Epiſcopi, atque Cancellarij ſui, apud Beneuentum præceptum aureo ſigillo bullatum, iuxta morem Priorum Auguſtorum, de vniuerſis Monaſterij pertinentijs fecit. Sed & Benedictus Papa nonus priuilegium nihilominus illi ſecundum Romanorum Pontificum conſuetudinem ſcripſit. Eodem tempore Guaimarius Princeps fecit præceptum Beato Benedicto cum aurea bulla de vniuerſis Monaſterij pertinentijs, ſpecialiter autem de ſancto Vrbano, & Vicalbo,

Vicalbo, & decima parte totius ciuitatis Atinæ, de alueo quoque Carnello, qui fluit circa Inſulam cognomento Limatam, centum videlicet paſſus ſuper eandem Inſulam, & centum inferius, cum ripis, & limitibus vtriuſque partis. Alio etiam præcepto conceſſit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nicolai apud Amalphim, cum vniuerſis poſſeſſionibus ſuis; necnon & alij eiuſdem ciuitatis nobiles Eccleſiam ſanctæ Crucis, cum omnibus rebus ſuis huic Monaſterio obtulerunt. Hoc tempore Nantarus quidam Sacerdos, & monachus de Venafro, obtulit in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nazarij, quam idem nuper à fundamentis conſtruxerat in ipſo colliculo de Peperuzzo ſuper riuum decenteſimo. In qua videlicet Eccleſia cum nonnullos Fratres ad Dei ſeruitium aggregaſſet, & codices aliquot, necnon & ornamenta Eccleſiaſtica, cum non paruis terrarum poſſeſſionibus inibi acquiſitis, eorum omnium conſenſu, eãdem Eccleſiam cum omnibus omnino pertinentijs eius huic cœnobio contulit. Hieroinus quoque ciuis Draconarienſis, & Ioannes presbyter obtulerunt in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Nicolai, ſitam iuxta eandem ciuitatem, cum omnibus mobilibus ſibi pertinentibus. Ioannes etiam Comes, qui cognominatus eſt Scinthus per chartam oblationis contulit Beato Benedicto Monaſterium ſancti Nicolai, quod ſitum eſt in pertinentia Pontiſcurui, in pede montis, qui dicitur ſancti Leucij, prope caſtellum Pico: necnon & aliam Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ non longe à prædicto Monaſterio ſita eſt, cum omnibus ex integro rebus, & poſſeſſionibus, ac pertinentijs earundem Eccleſiarum. Fecit etiam cum ſupradicto Abbate commutationem, confirmans in hoc loco Monaſterium ſancti Sabini, quod adiacet rupi præfati montis ſancti Leuci, cum vniuerſis pertinentijs de rebus ipſius: recipiens verò vnam curtem in pertinentia Capuæ, loco, qui vocatur Baniolum, quam videlicet curtẽ ipſemet Ioannes antea in hoc Monaſterio donauerat.

Hic Abbas fecit libellum Berardo Comiti Marſorum de ſancto Saluatore in Auezzano pro cenſu trecentorum piſcium. Adelferius quoque Comes de Beneuentano Principatu, fecit Beato Benedicto chartam oblationis de

S Mona-

Monaſterio ſancti Euſtaſij, quod nuncupatur de Pantaſia, conſtructum prope caſtellum ſancti Iuliani, cum quatuor Eccleſijs ſibi ſubiectis, & cum vniuerſis rebus, ac pertinentijs ipſius. Id ipſum fecerunt Ioannes, & Ademarius Comites de ciuitate Moronæ de Eccleſia ſancti Angeli, ſita intra eãdem ciuitatem ſuper ipſam portam maiorem. Sed & Petrus quidam Abbas de eadem ciuitate ſimiliter fecit de Eccleſia ſancti Ioannis, quæ eſt conſtructa in loco, qui dicitur Serra maior, cum alia Eccleſia ſancti Bartholomæi, & cum omnibus earundem Eccleſiarum poſſeſſionibus. Ragenaldus quoque, & Leo Presbyteri Aquinenſis ciuitatis, pari modo obrulerunt Beato Benedicto Eccleſiam ſanctæ Barbaræ, & duas caſas ſuas, cum omnibus rebus Eccleſiæ ipſius, quæ ſita eſt prope prædictam ciuitatem, in loco, vbi dicitur Caput de ripa. Similiter & Stephanus presbyter eiuſdem ciuitatis fecit de ſancta Maria de Gualdo, loco, qui dicitur Vrſitrude. Lando etiam ipſius ciuitatis id ipſum fecit de Eccleſia ſancti Stephani, quam ipſemet in proprio iure ſuo à fundamentis conſtruxerat intra eandem ciuitatem, iuxta portam, quæ eſt prope ipſam fiſtulam. Idem fecit & Bonifacius Iudex eiuſdem ciuitatis de Eccleſia ſancti Nicolai de Inſula, cum omnibus ſibi pertinentibus in toto Comitatu Aquinenſi. Pari etiam modo oblata eſt in hoc Monaſterio Eccleſia Domini Saluatoris apud caſtrum, quod vocatur Vicalbum, cum omnibus pertinentibus ſibi. Necnon & Eccleſia ſancti Blaſij in territorio Marſicano, in monte, qui dicitur Sabuco, cum cæteris etiam pertinentijs ſuis.

CAPVT LXVII.

PER idem tempus Dux Moniacus ab Imperatore Cõſtantinopolitano cum exercitu ad debellandos Saracenos in Siciliam tranſmiſſus, cum Apuliæ, atque Calabriæ milites in auxilium aſciuiſſet, ad Guaimarium quoque Legatos direxit, exorans, vt Normannorum illi ſuffragium

gium mitteret. Qui eius precibus annuens Gulielmum, Draconem, & Hunifridum Tancredi filios, qui nouiter à Normannia venerant, cum trecentis alijs Normannis illi in auxilium miſit. Cumq; maxima iam pars Siciliæ recepta eſſet, & Syracuſana ciuitas capta, à ſene quodam præfató Duci mauſoleum ſanctæ virginis Luciæ proditum, eiusq; ſacrum corpus inde ſublatum, & in argentea theca, cum omni reuerentia poſitum, Conſtantinopolim eſt tranſmiſſum. Sed poſt paululum in ſua reuertentibus Græcis, atque Normannis, mox Saraceni cuncta, quæ amiſerant receperunt. Præfato itaque Moniaco, eo quod ad Imperium aſpiraſſet peſſime trucidato, alius in Apuliam Catapanus, nomine Ducaliano, ab Imperatore tranſmittitur.

Huic Arduinus quidam Lombardus, de famulis ſcilicet ſancti Ambroſij, aurum non modicum offerens, candidati ab illo honore donatus, & nonnullis Apuliæ ciuitatibus Prælatus eſt. Hic in ſuperiori expeditione apud Siciliam, cum Saracenum quendam ſtrauiſſet, eiusq; inſignem equum victor cepiſſet; cumq; à ſupradicto Moniaco idem equus expetitus, & ab Arduino conſtanter illi negatus fuiſſet, cum vi tandem, atque dedecore equus illi ſublatus eſt. Huius autem iniuriæ Arduinus ex tunc, aptum retributionis tempus patientia doloſa expectans, & tandem inueniſſe ſe putans, omni conamine Græcis molitur inſidias. Orationis igitur gratia Romam ire ſe ſimulans, Auerſam venit, & Rainulfo Comiti cauſam ſuam aperiens, ad vniuerſam Apuliam ſe duce facilè acquirendam animum illius accendit; effeminatos prorſus, atque remiſſos aſſerens Græcos; terram opulentiſſimam, ſe iam, & numero multos, & armis inſignes, anguſti tamen vnius oppiduli penurijs, vſque ad id tempus, non ſine iniuria ſui contentos. Placet conſilium, adhortatio comprobatur, & id protinus aggrediendum conſilio vnanimi definitur. Mox idem Comes duodecim de ſuis Capitaneos eligit; & vt æqualiter inter ſe acquirenda cuncta diuiderent præcipit, Arduino de omnibus medietatem concedendam diſponit, idq; ad inuicem ſacramento firmato, trecentos numero milites eis adhibuit.

His ita diſpoſitis, anno vtique Dominicæ natiuitatis mil-

Anno 1041. leſimo quadrageſimoprimo, quo videlicet anno dies paſchalis Sabbati ipſo die feſtiuitatis ſancti Benedicti venit; Arduino Duce Melphiam primitus, quæ caput, & ianua totius videtur Apuliæ, adeunt, eoque interueniente, ac mediante, ſine aliqua illam controuerſia capiunt. Inde Venuſiam, inde Aſculum, inde Labellum viriliter occuparunt. Mittitur interea Conſtantinopolim de præſenti calamitate relatio, remittitur Ducaliano ad Normannorum exterminationem maximus Græcorum exercitus: tandem condicto die, ac loco iuxta fluuium ſcilicet oliuentum conuenitur in pugnam: mandatum autem fuerat Græcis, vt Normannorum partem occiderent, partem Imperatori legandam, vinculis manciparent. Sed ò ſuperbia Deo ſemper inuiſa, ex omnibus, qui ſemel, & bis ad eos miſſi ſunt nemo fere remanſit. Dux cum paucis aufugiens euentum belli Imperatori reſcribit.

Perturbatus Imperator iterum Ducaliano potiorem delegat exercitum. Normanni interea, vt incolarum ad ſe animos inclinarent, Adenulſum Beneuentani Principis fratrem ſibi Ducem conſtituunt: rurſumq; conuenientes in prælium, Græcos euentu mirabili ſternunt. Fluuium namque, qui Aufidus dicitur, cum in ipſo belli præcinctu, pene ſiccum Græci tranſiſſent, ita Dei iudicio redundantem, ripasq; tranſgredientem fugientes reperiunt, vt plures fuerint aquis abſorpti, quam gladijs interempti. Normanni Caſtris, & ſpolijs maximis Græcorum potiti diteſcunt. De hinc Imperator his auditis ira ſuccenſus, pulſo Ducaliano, Exauguſtum nomine quendam vice illius cum Normannis dirigit congreſſurum, Guaranorum illi, & aliorum Barbarorum copiam ſocians. Cur pluribus? Iterum in pugnam circa montem cui Piloſo nomen eſt vtrimque concurritur. Tandem ruentibus Guaranis, cadentibus Calabris, fugientibus, qui euaſerant Græcis, Exauguſtus capitur, Normanni victores, & alacres reuertuntur. De hinc habito conſilio, Græcorum Ducem Duci ſuo contradunt. Quo ille accepto ſperans ſe multis ab eo diuitijs locupletandum, relictis Normannis Beneuentum reuerſus eſt, eumq; non parua pecunia vendidit. Normanni autem Argiro Meli ſu-

pradicti

pradicti filium ſibi præficientes, cæteras Apuliæ ciuitates partim vi capiunt, partim ſibi tributarias faciunt.

Poſt hæc Gulielmo Tancredi filio Comitatus honorem tradentes, ad Guaimarium omnes conueniunt, cumq; pariter cum Rainulfo Auerlano Comite ad diuiſionem terræ, vel acquiſitæ, vel acquirendæ venire Melphim inuitant. Primo igitur eidem Rainulfo Domino ſuo Sipontinam ciuitatem, cum adiacente Gargano, necnon pertinentibus ſibi oppidis omnibus, honoris cauſa concedunt: de hinc cætera ad illorum placitum inter ſe diuidunt. Statuunt itaque Gulielmo Aſculum, Draconi Venuſiam, Arnolino Labellum, Hugoni Autaboni Monopolim, Petro Tranim, Gualterio Ciuitatem, Rodulfo Cannini, Triſtaino Montempiloſum, Herueo Trigentum, Aſcilittino Acerentiam, Rodulfo ſanctum Archangelum, Rainfrido Monorbinum. Arduino autem iuxta quod iurauerant parte ſua contradita, Melphim primam illorum ſedem communiter poſſidere decernunt. Hoc itaque modo à Normannis acquiſita Apulia eſt.

Mortuo igitur Comite illorum Gulielmo, Frater illius Draco illi ſucceſſit, & iſto quoque occiſo, Hunfridus defunctorum frater Comes effectus eſt, atque poſt eum Robertus, qui, & Guiſcardus dictus eſt: qui non ſola contentus Apulia, Calabriam quoque totam, & vniuerſam ſibi ſubiugauit Siciliam, ſicut inſequentibus oſtendemus. Robertus Guiſcardus.

Apud Auerſam autem defuncto Rainulfo ſucceſſit ei Aſcilittinus, qui cognominatus eſt Comes iuuenis, de hinc Rodulfus cognomento Coppellus. Quo ab Auerſanis expulſo, Raidulfus Trindi Comes effectus eſt: & iſto quoque mortuo Richardum filium Aſcilittini (qui tunc apud Apuliam in Draconis militia conſiſtebat, cui etiam idem Draco ſuam ſororem coniunxerat) Auerſani ſibi Comitem ſtatuerunt. Et hic etiam qualiter Cappuanum Principatum adeptus ſit, congruenti loco monſtrabitur. Iam nunc ad noſtri Abbatis ſeriem redeamus.

CAPVT LXVIII.

CONRADO igitur ab Italia recedente, non multo poſt Guaimarium Principem Abbas cum exercitu aduocat, & ad oppugnandam, ſeu recolligendam Roccam ſuperius dictam, qua poteſt inſtantia properat. Quam cum per trium menſium ſpatium obſediſſent, & Guaimarius tam priuatim, quàm publice machinaretur eandem Roccam de Bantra Theanenſibus Comitibus reddere: quidam de primoribus eiuſdem arcis fideles noſtri Monaſterij hoc perſcientes, per Theutonem tunc Præpoſitum cum Abbate paciſcuntur, vt ſi ſe vna cum præfato Todino in ſua vellet fide recipere, & ſua tantum ſibi, quæ ante Imperatoris aduentum, & Todinus in caſtello ſancti Heliæ, & ipſi in oppido, quod Pinlatarium nuncupatur hereditatis iure poſſederant, reddere, Roccam illi ſine aliqua mora contraderent. Libentiſſime id ab vtriſque factum eſt, & in ipſis vigilijs aſſumptionis ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, ipſa Rocca de Bantra à noſtris recepta eſt.

Interea cum, & Aquinenſes Comites, & Comites de Sexto Pādulfi parti pro poſſe fauerent, Laidulfus Theanenſis Comes Adenulfum, qui poſtea Dux Caietæ fuit, fratrem Landonis Comitis Aquinenſis, cum alijs non paucis apud Theanum captum, in Guaimarij Principis captionem tradidit. Vnde Aquinenſes Comites vehementer irati, aggregato tam Normannorum, quàm noſtratium non paruo exercitu, ſuper Theanum pergere diſponebant, ſed obſiſtente illis Abbate, fluuium tranſire nequibant. Cumq; in Caſſini campo per quindecim fere dies hac de cauſa hoſtiliter reſediſſent; in auxilium quoque Abbatis nonnulli milites apud ſanctum Germanum commorarentur, ipſo die calendarum Maiarum conſilio habito, Ceruarium oppidum expugnatum iri aggreſſi, ſecum pariter Abbatem ire precati ſunt; ſed cum nihil ibi agere potuiſſent, ab inde reuertentes ſubito prædicti aduerſarij conſpiciunt, & vado fluminis, quod per tot dies inuenire nequiuerant, extemplo re-

perto,

perto, à loco, qui nunc pons ligneus appellatur, præcipiter tranſeuntes, Abbatem protinus capiunt, eiusq́; ſocijs partim captis, partim fugatis, nonnullos interimunt. Landulfus verò Theanenſis Comes. qui hora eadem in Abbatis ſeruitium venerat, euentum rei conſpiciens, valde perterritus, ita vt armatus erat, mox ad Monaſterium aſcendit, vt ſe in fide ſua reciperent, & Aquinenſibus Comitibus non traderent precari, & obteſtari monachos cępit. Cumq́; nihil timere illi ſuaſum fuiſſet à Fratribus: mandant è veſtigio Aquinenſes ad Monaſterium, vt ſi eundem Landulfum eis contradere vellent, ipſi protinus Abbatem illis, cum omni honore remitterent. Fratres autem ab Abbate commoniti, nullo vnquam pacto id ſe facturos renuntiant, potius ſe omnem Monaſterij ſubſtantiam daturos, potius vitam propriam amiſſuros, quàm vt homo in fide ſuſceptus ab eis proderetur, remandant. Ita demum Abbas Aquinum perductus eſt, & die ſequenti oppidum ſancti Angeli ſpontè ad Aquinenſes defecit.

Poſt paucos dies vniuerſi Fratres, qui pedites incedere poterant Aquinum pariter properantes, Abbatem ſibi reſtitui lacrymantes expoſtulant, ſed fruſtra precibus fuſis, neque videndi, neque alloquendi, eis conceſſa licentia, ſine aliquo effectu ad propria repedant. Non autem multo poſt Guaimarius. quia non aliter potuit, Adenulfo prædicto cum ſacramento fidelitatis ſuæ Fratribus reddito, Abbatem monachis recollegit.

Poſt hæc illum ad ſe è veſtigio conuocans, monet, vt vltra montes impiger vadat, omniq́; rei veritate Imperatori expoſita, vel illum ad has partes, ſi poteſt, ad ſui Monaſterij liberationem perducat, vel militum ab eo auxilium inſtanter expoſcat. Alioquin, & Monaſterium in proximo deſtruendum, & principatum ſibi pariter amittendum oſtendat. Præbitis igitur à Principe abundanter vniuerſis, quæ illi erant in itinere neceſſarijs, duobus tantum Fratribus; & aliquot ſeruientibus Abbas acceptis, marino itinere ad Romanum portum deuenit; vbi fracta naui, & vniuerſis (præter ſolos homines) quæ ferebat amiſſis, à quibuſdam Romanorum nobilibus honorifice Romam deductus,

ibiq; aliquandiu remoratus eſt. Poſt hæc præfati nobiles equos illi, & quæq; itineris neceſſaria ſatis liberaliter concedentes, eumq; proficiſcentem honorabiliter deducentes, arreptum iter pergere non ſegniter adhortati ſunt. Illo itaque vltra montes profecto: grauis eodem anno Aquinenſes vexare peſtilentia cępit, & vno de Comitibus, Siconolfo nomine interempto, ad duo millia quingentos numero promiſcui vulgi conſumpſit. Prædicti igitur Adenulfus, & Lando defuncti Comitis fratres, diuinitus ſe percuti ob Abbatis iniuriam peruidentes: mox ad Monaſterium ligatis collo reſtibus properantes, magnis ſe vocibus in tantum virum grauiter deliquiſſe, & tam venerabilem locum nequiter paruipendiſſe confeſſi: præfatum ſancti Angeli oppidum monachis refutarunt. Protinus ergo Fratres *nuntium* ſuper hoc Abbati tranſmittunt, vtq; reuerti ad Monaſterium debeat adhortantur. Qui cum reuerſus, quingentibus ſe comitantibus ex Lombardia militibus eſſet: apud Patenariam cum Guaimario loquutus, è veſtigio eiuſdem conſilio, gratia potioris exercitus vltra montes regreſſus eſt.

Per hos dies Baſilius Pandulfi Abbas à Conſtantinopoli cum eo reuerſus, iterum ad hoc Monaſterium venit, & Aquinenſium Comitum adminiculo fultus per dies aliquot Abbatiæ incubuit. Sed cum Normannorum exercitus à Guaimario contra Comites prædictos veniſſet: Baſilius ingenti pauore perterritus, noctu per montana Aquinum transfugit, ibiq; aliquantiſper eſt remoratus. Interea apud Salernum defuncto Præpoſito Monaſterij ſancti Benedicti huic Caſſinenſi cœnobio ſubditi: Guaimarius eundem Baſilium accerſiri fecit: ipſamq; illi cellam noſtram regendam commiſit.

CAPVT LXIX.

POST duos ferme annos, quod fuerat vltra montes profectus Richerius, iterum maiori ſatis exercitu congregato, rediit. Sed nec cum eis Normannos aggredi Guaimario placuit. Tandem itaq; vniuerſos

ſos Normannos, qui Terras Monaſterij retinebant Abbati iurare fidelitatem faciens, exercitum omnem ad ſua remiſit: Abbas verò ad Monaſterium redijt. Inter hæc cum ſupradicti oppidani ſancti Angeli adhuc inquieti conſiſterent, & Aquinenſes ad ſe recipiendos rurſus ſollicitarent: Abbas reminiſcens qualiter olim ſuæ captionis tempore à ſe defeciſſent, congregatis Normannis, idem oppidum adijt: captiſq; ac deprædatis cunctis eius primoribus, muros in circuitu à fundamentis euertit: ſicq; demum, hactenus infidos, & inquietos, deinceps manere quietos coegit.

CAPVT LXX.

PORRO demum Normannis arcem, quæ nunc ſancti Andreæ dicitur, in ſuum refugium ædificare agreſſis, mandat Abbas ab incæpto deſiſtere; ſed nullam inde obedientiam, nullam illi reuerentiam voluerunt habere. Cernens itaq; Abbas nullo ſe modo proficere, & Normannorum quotidie vires accreſcere: decernit vltra montes vlterius huc non regreſſuros abire. Sed cum hoc illi à ſuis omnino diſſuaderetur: potiuſq; ſumendum conſilium, qualiter ſe de tam manifeſtis periuris ſuis, cum auxilio Patris Benedicti defenderet: Ecce nutu Dei non poſt multos dies Comes illorum Rodulfus nomine, non paucis ſe militibus comitantibus ad Abbatis curiam venit: eundem (vt tunc putatum eſt) Abbatem, ſeu capturus, ſeu occiſurus: ſed dolor, immo dolus, eius conuerſus eſt in caput eius. Cum enim foris Eccleſiam iuxta conſuetudinem armis depoſitis; eandem Eccleſiam cum omnibus pariter oraturus intraſſet, repente Monaſterij ſeruientes inſimul omnes conueniunt, equos, & arma illorum capiunt, ianuas Eccleſiæ claudunt, & campanas omnes ſimul pulſare incipiunt. Quod ſubito audientes reliqui ciuitatis homines valde perterriti, diuerſis vndique armati telis occurrunt, & reſeratis Baſilicæ portis ingreſſi, Normannos ſolis ſpatis armatos inuadunt, eoſq; nunc ſeſe defenſare nitentes; nunc fi-

dem

dem Dei, quàm ipſi dudum paruipendentes infregerant, fruſtra fuſis precibus implorantes: fugiẽtibus cæteris quindecim ex illis obtruncant, ſolum Comitem ſalua manu ſuperuenientes monachi capientes, eumq; vix à tumultuaria manu eripientes: mox illum ſurſum apud Monaſterium trudendum in cuſtodiam mandant. Quo facto vniuerſam protinus Terram in circuitu peragrantes, ac ſubita formidine captos homines aggredientes, præter caſtellum ſancti Victoris, & prædictam arcem ſancti Andreæ, vniuerſa ferè eo die, Domino auxiliante, recipiunt. Deinde nihil morandum rati, Comites Marſorum, & filios Borrelli, cæteroſq; Monaſterij fideles in auxilium aduocant, & prædicto ſancti Victoris oppido poſt paucos dies recepto, ad Roccam ſancti Andreæ, in qua & vxor prædicti Comitis, & Normanni cæteri ſe contulerant, obſidendam, expugnandamq; proficiſcuntur. Cumq; per dies fermè quindecim reſediſſent, & tam loci munitione, quàm commanentium repugnantia præualere minimè poſſent: Stomachati tandem Fratres, qui aderant aduerſus obſidentes, iam quaſi nona hora diei: Quid, inquiunt, moras in dies teritis, & nihil omninò agentes fruſtra tempus conſumitis? Inſurgite tandem, & omnes vnanimiter aggredimini, nihilq; trepidetis, contra inimicos ſiquidem Dei, contra periuros noſtros, contra latrunculos denique non plurimos nobis pugna eſt. Aderit Deus, & Pater ſanctiſſimus Benedictus, qui & aduerſarijs noſtris, fidei, ac periurij reis, dignam confuſionem, & victoriam nobis de iuſtitia præſumentibus afferat.

Hac adhortatione vehementer accenſi omnes, mox arma corripiunt, omniq; conamine ab intus aduerſarijs reſiſtentibus lapidibus, telis, atq; miſſilibus arcem adoriuntur. Mira dicturus ſum, ſed abſque vlla prorſus cunctatione veriſſima. Deniq; cum ex vtraq; parte viritim lapides, ac iacula mitterentur: Normannorum tela, ſeu quælibet miſsilia deintus venientia noſtris permixta, veluti à vento quodam valido introrſum reducta, in eos, qui ea mittebant retorqueri, & plurimos ſauciare cęperunt. Quod Normanni cernentes, & voluntati Dei contraire vlterius non valentes, arcem protinus reddunt, ſe ſeq; monachorum manibus tradunt: à quibus

bus vix defenſati, inermes ad ſocios Auerſam aufugiunt: equi eorum, arma, atque pecunia hoſtibus vniuerſa permiſſa: ſtatuentibus deinde Auerſanis ſociorum iniurias vindicare, Guaimarius obſtitit: ſicq; Beati Benedicti ope, & meritis, ſuo iuri Terra hæc ex integro reſtituta, ex tunc & deinceps à Normannorum infeſtatione Dei miſeratione quieſcit. Acta ſunt autem hæc de Normannorum expulſione, Anno Domini milleſimo quadrageſimoquinto. Anno 1045.

CAPVT LXXI.

DENIQVE, vt hæc omnia Benedicti Patris voluntate, & auxilio geſta crederentur: nocte ipſa, quæ diem iſtam præceſſerat, cum quidam ruſticus de caſtello Ceruario nomine Hieronymus in domo ſua quieſceret, videbat in ſomnis ſe per viam quæ à caſtro Mortula ducit, redire. Cum ecce ſubito quidam Monachus reuerendi admodum habitus, quaſi feſſus itinere, virgam manu gerens, illi in via coniunctus eſt. Cumq; pariter incedendo ad biuium perueniſſent, vnde ad villam ſancti Andreæ diuertitur: rogat ſocium Monachus, vt pro labore itineris parum quieſcat. Quibus reſidentibus, vnde tam laſſus veniret, monachum ruſticus percunctatur. Ego, inquit, iam diu eſt, quod in monte illo Caſſini Monaſterium conſtruens, cum Fratribus habitaui: ſed cum valde mihi ingrati exiſterent, iam illorum moleſtias ferre non valens, receſſi ab eis, & Ieroſolymam abij: ibiq; iam per quadraginta, & amplius annos cum Beato ſum Stephano remoratus. Nunc autem frequentibus eorum nuntijs, ac precibus euocatus redij; & ſiquidem deinceps mores correxerint, ibidem cum illis habeo commorari: ſin autem, confeſtim via, qua veni regrediar. Perquiſitus de nomine, quod Frater Benedictus appellaretur reſpondit, & iterum ſurgentes viam incipiunt. Cumq; viam illam, qua ad ſanctum Andræam pergitur monachus fuiſſet ingreſſus; & quo tenderet fuiſſet à ruſtico percontatus. Hac, inquit, vado, quoniam in Arce hac proxima mihi aliquid eſt agendum.

Not è hoc Caſſinéſes Monachi.

dum. Experrectus ruſticus retulit Domino ſuo Mainardo Archipresbytero, quod viderat ſomnium; & die ſequenti Arx eadem, ordine ſupra ſcripto, recepta eſt. Hódieq; ſuperſunt aliqui eiuſdem Arcis incolæ, qui aſſerunt, in ipſo graui vtriuſque partis conflictu, vidiſſe ſe quendam monachum viriliter contra Normannos pugnantem, ſuosq; enixius confortantem: cum nemo, qui tunc aderant monachorum ſe illi pugnæ miſcuerit. Item ante non multos dies cuidam alio ruſtico viſum per viſum eſt, quod Pater Benedictus virga, quam manu geſtabat, vniuerſos Normannos, huius dumtaxat Terræ incolas, inſequendo ante ſe ageret, eosq; ſeueriſsimè verberans, cum maxima ignominia de hac Terra procul eliminaret: nullo ſibi, vel ad modicum reſiſtente.

A D N O T A T I O.

D*Eſiderius lib. 2. Dialogor. non longe à fine, de hac eadem materia agens, ita ſcribit. Dum præceſſoris noſtri Athenulfi tempore, prędia huius Monaſterij ab Aquinenſi Comite infeſtarentur, & neque Monachorum precibus, neque reuerentia Almi Patris Benedicti, qui fundator, & ędificator huius cœnobij extiterat, animus eius emolleſceret, vt ab huius loci læſione ſe aliquo modo temperaret: prædictus Abbas neceſſitate compulſus, poſtquam vidit ferocem animum viri nullo modo mitigari poſſe, aliquot ex Normannis, qui tunc temporis conductu noſtrorum Principum Italiam aduentabant, in poſſeſſionibus huius Monaſterij, quatenus eas à prædicto Comite per eos tueretur, induxit. Qui poſtquam & domos ad manendum, & ſtipendia, quibus ſuſtentarentur abundè percepere: cęperunt quæq. Monaſterij pertinentia, more ſtrenuorum militum, inimicis longe repulſis, circumcirca nobiliter, fideliterq. defendere. Igitur cum prædictus Abbas, & qui ei in regimine ſecundo gradu ſucceſſerat, ſuperuixere, conducti milites ſatis honeſte in eorum fidelitate manſerunt: poſtquam verò ipſis hac vita ſubtractis, fortuna noſtrorum Principum mutata, aliquantulum vaccillare cępit: Normannica cohors, quæ ob noſtram defenſionem admiſſa fuerat, nobis infida, atque aduerſa paulatim*

latim eſſe cœpit, quæ quotidie ad noſtram perniciem, vt cancer ſerpens, modo hæc modo illa nobis auferens, ad dominationem ſui iuris, ſacrilega ducti cupiditate, deuolaunt. Vnde factum eſt, vt ex tanta, tamq. ampla poſſeſſione, nihil aliud ad noſtri commodi vſum, præter ciuitatem, quæ ad radicem Caſſini montis ſita eſt, cum quatuor, vel quinque villarum fundis, remanſerit: qui etiam (ſicut barbarica auaritia neſcit tenere modum) quotidie ab eis oppreſſi, illis opes auferentes, nobis miſeriam, atque inopiam tribuebant. Ciuitas S. Germani.

Cùm igitur per aliquanti ſpatium temporis ſine vlla animi pietate id inceſſanter agerent, & miſericors, ac pius Deus ſeruis ſuis fame, atque inopia laborantibus, ſua benignitate ſubuenire decreuiſſet, Beatiſſimus Pater Benedictus cuidam ruſtico in agello cuiuſdam noſtrę villulę commoranti per viſionem apparuit, eiq. vt egrediens ſe ſequeretur iuſsit. Cumque idem ruſticus ad eandem viſionem animum intenderet viſum eſt ei, quod Beatus Benedictus cunctos Normannos, qui eius bona inuaſerant, virga quam manu geſtabat, potenti virtute à finibus huius Terræ expelleret, eoſq vacuos rebus, oneratoſq. ignominia à ſui hereditate Monaſterij eliminaret. Eodem itaque anno præfata cohors Normannica amplius, quam ſolebat per audaciam inſoleſcens, ad noſtram calamitatem, arcem, quæ ſancti Andreæ nuncupatur, vt ſecurius nobis ſublata retinere poſſet, occupauit: quæ vtique res illorum animum ad dominationem, noſtrum ad deſperationem adduxit. Poſtquam ergo Arce potiti ſunt, quadam die in vnum conglobati magna cum ſuperbia in præfatam Caſſini (ideſt ſancti Germani) Ciuitatem venientes, intrauerunt: ibiq. nutu Dei à populo ciuitatis oppreſſi, aliquanti eorum, vel occiſi, vel capti ſunt: cæteri autem, qui remanſerunt in munitionem prædictæ Arcis fugientes ſe contulerunt.

Igitur habitatores huius Terræ omnes vnanimiter facto grege, vicinis vndique auxiliantibus, ad obſidionem eiuſdem arcis animum intendunt. (Mira dicturus ſum) obſidione facta, cum dura iacula ex vtraque parte acriter impulſa, mitterentur, Normannorum pila, velut à ventorum flamine retorta, eos à quibus miſſa fuerant, ſauciabant. Quid multis

ris opus eſſet cum ſe à ſemetipſis ita impugnari conſpicerent, & iam amplius reſiſtere minimè valerent: cernentes ſibi durum eſſe contra ſtimulum calcitrare (& quod contra ſe diuinam dexteram dimicare cognoſcerent) facta deditione, in manibus Abbatis, & Monachorum ſe tradunt: à quibus vix defenſi, ad ſocios, qui in Auerſano oppido commorabantur remiſſi ſunt. Sicq. factum eſt, vt ab eo tempore, Beati Benedicti meritis, hæc in qua degimus terra, ab eorum infeſtatione illæſa permaneat, atque ſub ipſius ſancti tutamine, ſecura perſiſtat.

CAPVT LXXII.

HOC tempore quidam viri nobiles de Aſculo, ideſt Rolandus, & Taro, & Todericus, & alter Rolandus, obtulerunt Beato Benedicto de cauſa iuris ſui duo caſtella, quorum vnum dicitur Decinlanum, aliud Tribilianum, cum Eccleſijs, & vniuerſis omninò pertinentijs, ac poſſeſsionibus prædictorum caſtellorum: necnon & totam portionem ſuam de caſtello, qui vocatur Cabino, & alias per diuerſa loca poſſeſſiones multas, quæ eſt terra modiorum circiter duo millia. Hic Abbas fecit libellum Raynerio Comiti de Larino de omnibus Eccleſijs, & rebus huius Monaſterij, quæ erant in eodem Comitatu, & in pertinentia Thermulenſi, pro cenſu annuo centum bizantiorum. Eodem tempore Corbo quidam Aprutienſis obtulit Monaſterio Beati Benedicti, quod ſitum eſt in eodem Comitatu, iuxta fluuium Trontum, & huic cœnobio ſubiacet, totam portionem ſuam de caſtello Fani, & de monte Donnelli, cum omnibus omninò rebus, ac pertinentijs earumdem portionum, quæ ſunt modia terrarum tria millia; ſimiliter etiam fecit quidam Todericus Aſculanus de integra portione iuris ſui de duobus caſtellis, ideſt Pomonte, & Atauo, terra videlicet modiorum quatuor millium.

Anno 1046. Guaimarius poſt hæc, cum iam ferme annus elaberetur, vna cũ Dracone Normãnorum Comite, & cum multis alijs Capitaneis

Capitaneis ad hoc Monaſterium venit, & eorũ ſupplici valde rogatu, vt prædictus Comes Rodulfus abſolueretur, vix tandem impretatum eſt: ſacramento ab eodem prius exacto, ne vnquam vlterius de aliqua huius Monaſterij pertinentia conquirenda ſe intromitteret, ne ve Abbati, vel alicui ex parte huius cœnobij talionem pro huiuſcemodi facto, ſeu meritum aliquando retribueret: ſicq. tandem libertati redditus, & mille tarenis, qui ea die à prædictis Capitaneis oblati fuerant ab Abbate donatus, ita ad ſocerum eſt Auerſam reuerſus.

CAPVT LXXIII.

ABBAS autem iam dudum ſuſpectam habens Normannorum nequitiam, ſingula Monaſterij caſtella muris in gyro muniuit, ibiq. ruſticos, qui hactenus in villis habitauerant manere conſtituit. Tunc etiam & oppidum ſancti Angeli, quod ipſe dudum deſtruxerat, muris amplioribus cinxit. Iuxtaq. illum pontem optimum ſuper Lyrim fluuium fecit.

CAPVT LXXIV.

PRAETEREA Caietani ob inuidiam Guaimarij, Adenulfum ſupradictũ Aquini Comitem euocant, ſibiq. illum in Ducem præficiunt. Quo audito Guaimarius mox illuc exercitum deſtinat. Sed his impiger obuians Adenulfus, cum primo impetu aliquantos illorum fudiſſet, ipſe protinus captus eſt, atque Guaimario deportatus.

Pandulfus demum expulſos hinc Normannos accerſit, eiſq. vniuerſam huius Monaſterij Terram, de qua proiecti fuerant, facile ſe reſtituturum promittit, ſi ei contra Guaimarium ferre auxilium vellent. Quibus id libentiſſime pollicentibus: mox adunato tam illorum, quàm ſociorum non paruo exercitu Terram iſtam ingreſſus, ad primum oppidum

dum ſancti Petri in fine tentoria figit: futurum, vt niſi Deus impediret, cunctam ex integro Terram peruaderet. Iterum igitur fuga, iterum tribulatio, & pauor ingens, adeo totam Terram inuadit, vt aliquantorum fidelium domus ſurſum iuxta Monaſterium ad eius defenſionem tunc fuerint ordinatæ; & quia iam nullum ab homine ſperabant auxilium, mandat Fratribus Abbas, vt opem ſuper hoc diuinam expeterent, & diſcalciatis pedibus cum litanijs per omnes montis Eccleſias pergerent.

Cognitis his Adenulfus mandat Guaimario, vt ſi ſe mittere vellet, ipſe protinus Pandulfi incępta deſtrueret, ſibiq́; fidelitatem perpetuam, & Monaſterio Beati Benedicti omnimodam defenſionem iurare inuiolabiliter ſpondet. Nam, quia ſororem Theanenſium Comitum, quam idem Pandulfus in captione habebat pro abſolutione Adenulfi reddere noluerat: propterea contra illum, valde, & merito commotus erat, ſe pro fœmina recollectum non eſſe nimium conquerens. Factum eſt, & dimiſſus Adenulfus pacto, quo idem ſtatuerat, ad Abbatem protinus venit, rem omnem aperuit. Mane cum maxima lætitia cunctorum ad Monaſterium aſcendit, ac ſuper altare Beati Benedicti aureum calicem Imperatoris, & pluuiale diaſprum, quæ à prædicto Pandulfo iam dudum in pignus acceperat, deuotus repoſuit. Ibi eum Abbas, & equo optimo, & armis præcipuis, cum inſigne pulcherrimo donans, Monaſterij defenſorem illum conſtituit. Mandat protinus Pandulfo ſe eſſe reuerſum, defenſorem ſe Monaſterio datum, quam citius poteſt de Monaſterij finibus exeat, niſi forte velit, vt ipſe turpiter illum expellat. Nullatenus id credente Pandulfo, intra biduum Adenulfus, tam ex propinquis, quàm ex amicis exercitum non modicum aggregat, & congreſſurus die altera cum Pandulfo in campo, qui ad Porticellas vocatur, tentoria locat. Quo viſo Pandulfus ſtatim confuſus receſſit: Adenulfus verò cum pace ad Caietanum Ducatum, quem Guaimarius illi firmauerat, redijt.

CAPVT LXXV.

POST hæc ſupradictus expulſorum Comes Rodulfus, ſicut eſt genus infidum, & auaritiæ in explebilis: oblito, immo paruipenſo ſacramento, quod fecerat, cum quibuſdam ſuæ nequitiæ ſocijs, ſtatuit in Terram iſtam prædatum venire. Cumq; hoc apud illos firmiter decretum fuiſſet; deq; hoc conſilio certus nutius, vt caueret, ad Abbatem veniſſet, die illo, quo id ſe facturum ſtatuerat, mane ſubita morte necatus, repertus eſt. Quo facto tam ingens terror reliquos Normannos peruaſit, vt vlterius neque inuaſionis, neque prædationis gratia, in hanc Terram venire præſumerent. Denique ad manifeſtam huius ſancti loci vindictam, centum, & quinquaginta eiuſdem Comitis Normanni milites, intra ipſum fermè biennium, diuerſis in locis, diuerſa morte conſumpti ſunt.

CAPVT LXXVI.

QVIDAM poſt hæc propinquo ſuo nomine Ardemanno, quem in Rocca, quæ Vandra dicitur Abbas ad cuſtodiendum poſuerat, Theanenſes Comites, & munera maxima, & ſororem ſuam daturos ſe in coniugium, ſi Roccam eandem illis traderet, inſtantius pollicentur: callidus ille cuncta promittit. Nocte condicta venientes, eos clam intromittere ſpondet. Cumq; ad locum, & horam diſpoſitam ventum fuiſſet, Laidulfum vnum ex eiſdem Comitibus, cum aliquot militibus intromittens, portas ſubito claudit, vniuerſosq; illos pariter in vincula conijcit, cæteri verò repulſi, ad ſua ſunt cum digna confuſione reuerſi. Poſtmodum verò rogatus à Guaimario Abbas per Guidonem fratrem ſuum, & Comitem Rainulfum, & Leonem de Manſo illuſtrem virum, quos pariter ad eum miſerat, vt Comitem fratribus redderet: nequaquam congruum ducens tantorum virorum ſpernendas preces,

accepto à prædicti Comitis fratribus ſacramento, ac refutatione, cum obligatione centum librarum auri, fecit quod fuerat poſtulatus. Quam rem prædictus Ardemannus indigniſſime ferens, ſeq; in eadem Rocca protinus rebellans, Normannis eam tradere minabatur. Abbas verò nequaquam moratus, congregatis aliquot militibus ad Roccam acceſſit, eundemq; Ardemannum ad colloquium ſuum deſcendere, multis precibus, ac pollicitationibus vix aliquando tandem obtinuit: ſed cum magnis rationibus, maximiſq; blanditijs illi ſatisfacere, & eum placere nullatenus poſſet: cernentes hoc, qui cum Abbate erant milites eum protinus capiunt, & niſi Roccam illis quantocius reddat, mortem illi præſentem minantur. Cumq; vir peſſimus, nec ſic acquieſceret, ſeq; malle necari, quàm Roccam reddere teſtaretur, eundem mox ſuper crates ligneas alligantes, ad expugnandam Roccam vnanimiter armis inſtructi, accedūt: cum nequam ille diabolo plenus ſuis vociferando clamaret, vt prius ipſum opprimerent quam Roccam alicui redderent. Illi autem, qui in arce erant ab Abbate commoniti, pariter & exterriti, mox portas aperiunt, & Abbatis proſtrati pedibus indulgentiam poſtulantes, Roccam illi ſine mora reſtituunt.

CAPVT LXXVIII.

HVIVS Abbatis tempore ſanctæ memoriæ Stephanus Hungariæ Rex, qui gente ſua ad Chriſti fidem conuerſa, multis poſt mortem virtutibus claruit, auream crucem valde pulchram ſancto Patri Benedicto direxit, multis Abbatem efflagitans precibus, vt de Fratribus loci huius aliquot ſibi ad Monaſterium in illis partibus ordinandum mittere non differret. Ad quem cum Abbas nequaquam negligens, duos de Prioribus huius Monaſterij Fratribus trāſmiſiſſet, iam eo defuncto Salomon filius eius, qui in Regno illi ſucceſſerat honorificè nimis eos recepit, & quinque pluuialibus optimis, cum alijs non paucis donis illos remunerans, ad Abbatem remiſit.

CAPVT LXXVIII.

APVD Romam præterea cum Papa Benedictus per annos duodecim Romanam cathedram ſediſſet, à Romanis expulſus eſt, & Ioannes Sabinenſis Epiſcopus, cui poſitum eſt nomen Silueſter, non tamen gratis, in Romanum Pontificem ſubrogatus. Qui cum trium ibi menſium præfuiſſet, expulſus Benedictus, propinquis ſuis Tuſculanis Proceribus adnitentibus, Silueſtro repulſo, Romanam ſedem iterum occupauit. Nec multo poſt inuiſum ſe cunctis aſpiciens, cuidam Archipresbytero Ioãni nomine, qui quaſi religioſior habebatur, Papatũ tradidit: ipſe libere deinceps cupiditates ſuas exerciturus in paternam domum receſſit. Romana Eccleſia laborat.

Iam duobus annis, & menſibus octo prædictus Archipresbyter, cui Gregorij nomen in Papatum eſt inditum, Apoſtolicæ ſedi præſederat: cum Henricus Imperator Conradi filius, tot de Romana, & Apoſtolica ſede perturbationibus auditis, cœlitus inſpiratus, anno Domini milleſimo quadrageſimoſeptimo Italiam ingrediens Romam accelerat. Qui de tanta hæreſi ſedem Apoſtolicam deſiderans expurgare, Sutri reſtitit, & ſuper tanto negotio deliberaturus vniuerſale ibi Epiſcoporum Concilium fieri procurauit. Miſit ergo, & magna inibi Epiſcoporum, ſeu Abbatum, ac religioſorum virorum multitudine congregata, Romanum quoque Pontificem, qui eidem conſilio præſideret decenter inuitat. Quid multa? conſilio habito Synodicis, Canonicisq; ſententijs conuictus Gregorius Simoniacus, ſponte ſua è ſede deſiliens Pōtificalibus ſe infulis exuit, & terræ proſtratus inuaſi honoris indulgentiam ſibi concedi humiliter petit. Quo facto Imperator valde lætificatus, cum omnibus eiuſdem Concilij Epiſcopis Romam venit, & in Eccleſia Beati Petri Apoſtoli congregato Clero, Populoq; Romano, primo quid Sutri actum fuiſſet expoſuit: dehinc tractare cępit de ordinatione ipſius Romanæ Eccleſiæ. Facta itaq; diſcuſſione in eadem Eccleſia dignus quiſnam inueniretur tanto Sacerdotio fungi, cum nullus (heu

Gregorius VI.

Anno 1047.

Cōcilium Sutrinum.

Greg. VI. Pontificatum deponit.

proh dolor), reperiretur, demum electione cunctorum. Epiſcopus Bambergenſis, de gente Saxonum, Papa Romanus leuatur, eiq. Clemens nomen imponitur. Tunc temporis ob huiuſmodi res tam proſpere, tamq. canonice geſtis, eidem Henrico patriciatus honorem Romani contribuunt, eumq., præter Imperialem coronam, aureo circulo vti decernunt.

Clemẽtis II. electio.

ADNOTATIO.

EA, quæ hoc loco ſtrictim refert Auctor, fuſius proſequitur Deſiderius Caſsinenſis Abbas initio lib. 3. Dialogorum in hunc, qui ſequitur modum.

Expletis duobus, Chriſti gratia comitante, libellis: quos de mirabilibus Dei, vel in hoc cœnobio, vel in ſibi ſubditis cellis, ipſo largiente patratis, deſcripſimus, ad narrationem tertij, concedente Domino veniamus. Et quia cetera, quę extra huius Monaſterij clauſtra facta ſunt, quæq. viſu, vel auditu percepimus, in alijs duobus libellis adhuc exaranda remanent, opere pretium mihi videtur, ab ipſo capite Eccleſię exordium ſumere, ſicq. poſtea ſeriatim ſtylo proſequente, ad ſingula membra venire.

Dum igitur negligentia Sacerdotum, maximeq. Romanorum Pontificum, Italia à recto religionis tramite paulatim deuians labefactaretur: in tantum mala conſuetudo adoleuit, vt ſacræ legis auctoritate poſtpoſita, diuina, humanaq. omnia miſcerentur: adeo vt populus electionem, & Sacerdotes conſecrationem, donumq. ſancti Spiritus, quod gratis accipere, & dare, diuina auctoritate ſtatutum fuerat, data acceptaq. per manus pecunia, ducti auaritia venderent: ita vt vix aliquanti inuenirentur, qui non huius ſimoniacæ peſtis contagione fœdati, mundi coram Deo, præcepta Dominica obſeruantes, exiſterent. Itaq. cum vulgus clericorum per viam effrenatę licentiæ, nemine prohibente, graderetur: cęperunt ipſi Presbyteri, ac Diacones (qui tradita ſibi ſacramenta Dominica mundo corde, caſtoq. corpore tractare debebant) laicorum more vxores ducere, ſuſceptosq. filios heredes teſtamento relinquere: nonnulli etiam Epiſcoporum verecun-

Simoniaca labes.

verecundia omni contempta, cum vxoribus domo ſimul in vna habitare; & hęc peſſima, & exacranda conſuetudo intra Vrbem maxime pullulabat, vnde olim religionis norma ab ipſo Apoſtolo Petro, eiusq. ſucceſſoribus, vbiq. diffuſa proceſſerat. Igitur dum per aliquot annos nonnulli ſolo nomine Pontificum cathedram obtinerent: Benedictus quidam nomine, non tamen opere, cuiuſdam Alberici Conſulis filius (Magi potius Simonis, quam Simonis Petri veſtigia ſectatus) non parua à patre in populum profligata pecunia, ſummum ſibi Sacerdotium vendicauit: cuius quidem poſt adeptum Sacerdotium vita, quam turpis, quam fęda, quamque execranda extiterit horreſco referre; ea potius, qualiter omnipotens Deus in faciem Eccleſiæ ſuæ ſit dignatus reſpicere, exordia enarrabo. Benedict. Nonus.

Denique cum rapinas cędes, aliaq. nefanda in Romanum populum aliquanta per tempora ſine vlla dilatione ageret: congregati in vnum populi (quia eius nequitiam amplius ferre nequibant) eum à Pontificatus cathedra exturbantes, vrbe pellunt, alterumq. in locum eius, Ioannem videlicet Sabinenſem Epiſcopum (non tamen vacua manu) canonica paruipendentes decreta, ſubſtituunt. Qui tribus non amplius menſibus Romanæ vſus eſt cathedrę ſucceſſione, Benedicto vndiq. ſuis cum propinquis infeſtante vrbem, quia ex conſulibus terrę ortus erat, & in eis maxima virtus, vrbe cum dedecore pulſus, ſuum ad Epiſcopatum reuerſus eſt. Benedictus igitur, quod amiſerat Sacerdotium recepit, priſtinos verò mores minime mutauit, ſecundum quod ſcriptum eſt. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. Et quia durum eſt in corde veteri noua meditari, in eiſdem prauis, & peruerſis operibus, vt antea, perſeuerabat. Cumq. ſe à Clero ſimul & Populo propter nequitias ſuas contemni conſpiceret, & fama ſuorum facinorum omnium aures impleri cerneret: tandem reperto conſilio (quia voluptati deditus, vt Epicurus magis quam vt Pontifex viuere volebat) cuidam Ioanni Archipresbytero, qui tunc in Vrbe religioſior cęteris clericis videbatur (non parua ab eo accepta pecunia) ſummum Sacerdotium relinquens, tradidit: ipſe verò in proprijs ſe caſtellis recipiens, vrbe ceſsit. In- Prou. 22. verſ.

Gregor. VI. *terea Ioannes, cui Gregorius nomen inditum eſt, cum duobus annis, & octo menſibus Sacerdotium adminiſtraſſet: Henricus Rex, qui tunc Germaniæ, Pannoniæ, & Italię imperabat, ad ſuſcipiendam de manu Romani Pontificis imperialem coronam, quatenus deinceps Auguſtus appellari poſſet, Italiam ingreſſus, Romanam adijt vrbem. Sed antequam vrbem ingrederetur, plurimorum Epiſcoporum, necnon Abbatum, clericorum quoque, ac religioſorum monachorum in Sutrinâ vrbe concilio congregato, Ioannem, qui Gregorius dictus eſt, miſſis ad eum Epiſcopis, vt de Eccleſiaſticis negotijs, maximeq. de Romana Eccleſia, quæ tres ſimul tunc Põtifices habere videbatur, ipſo præſidente tractaretur, venire rogauit. Sed hæc de induſtria agebantur: iam enim dudum regio animo inſederat, vt tres illos, qui iniuſtè Apoſtolicam ſedem inuaſerant, cum conſilio, & auctoritate totius concilij iuſtè depellere, & vnus, qui iuxta ſanctorum ſtatuta Patrum, Dominico gregi ſollicite præeſſet, clero, & populo eligente, ordinaretur. Prædictus itaq. Pontifex exoratus à Rege, cæteriſq. Pontificibus, Sutrium (vbi Synodus congregata erat, allectus ſpe, quod alijs duobus depoſitis, ſibi ſoli Pontificatus confirmaretur) gratanter perrexit. Sed poſtquam eo ventum eſt, & res agitari, ac diſcuti à Synodo cępta eſt, agnoſcens ſe non poſſe iuſtè honorem tanti Sacerdotij adminiſtrare, ex pontificali ſella exiliens, ac ſemetipſum pontificalia indumenta exuens, poſtulata venia, ſummi Sacerdotij dignitatem depoſuit.*

Gregor. Pontificatum deponit.

Poſt hæc Rex vrbem ingreſſus, congregato in Eccleſia Beati Petri Apoſtoli Romano clero, & populo, vna cum Epiſcopis, qui in prædictam conuenerant Synodum, communi conſilio Clementem Bambergenſem Epiſcopum elegerunt (quia in Romana Eccleſia non erat tunc talis reperta perſona, quæ digne poſſet ad tanti honorem ſufficere Sacerdotij) eumq. in Apoſtolica ſede ad regendum Dominicum gregem inthronizantes, conſtituunt. Quo non amplius nouem menſibus Sacerdotio functo, ex hac vita decedẽte, Damaſus ex Germania ortus fultus auctoritate regia, eidem ſuccedens, Sacerdotium eſt adeptus: qui non amplius quã viginti & tribus diebus ſacerdotio adminiſtrato, diem clauſit extremum.

Clemens II.

Damaſus II.

Huic

Huic ſucceſſit Leo, de quo nobis eſt ſermo præ manibus, vir per omnia Apoſtolicus, regali genere ortus, ſapientia præditus, religione conſpicuus, omniq. doctrina Eccleſiaſtica apprimè eruditus, ac qui (quemadmodum ſcriptum eſt) cępit inuocare nomen Domini: quemq. etiam vidi, cuiusq familiaritatem habere merui, ſæpe etiam eo in Eccleſia miſſas celebrante, cum illo ad diuinum altare ſacris indutus veſtibus ſteti, eiq. Euangelium legi. A quo omnia Eccleſiaſtica ſtudia renouata, ac reſtaurata, nouaq. lux mundo viſa eſt exoriri. Hic ſæpe ſacerdotale concilium aduocans, Sacerdotes, Diacones, & reliquos clericos non regulariter ordinatos, remouit, & in eorum locis, ad veri, & ſummi Dei culturã, qui digne miniſtrare poſſent, conſtituit. Quotidie quoque per ſe, ſuosq. diſcipulos, vbiq. miſſos, populis viam Domini litteris, & verbis prædicans, oſtendebat. Qui per Apoſtolicam viam ſemper gradiens, Apoſtolicos etiam viros in miraculis eſt imitatus. De quo quidem plura audire me contigit, ſed multis occupatus negotijs, ſingula quæq. diſcurrere non valens, pauca referre de pluribus ſatagam, vt per hæc quanti vir iſte meriti fuerit, quicumque in poſterum legerit agnoſcat. Hactenus Deſiderius. Leo IX.

CAPVT LXXIX.

POST hæc ſumpto exercitu Imperator ad hoc Monaſterium venit, & cum omni honore receptus à Fratribus, planetam purpuream optimam auro, ac gemmis ornatam ſuper altare cum altero pallio optimo poſuit: in capitulo verò auri libras aliquot Fratribus obtulit, ſeq; illis deuotiſſime commendans, Capuam adijt: Ibi Guaimario renuntiante Capuam, quam per nouem iam annos tenuerat, Pandulfo illam priori Principi ſimul cum filio, multo ab illis auro ſuſcepto, reſtituit. Dracone Apuliæ, & Rainulfo Auerſæ Comitibus ad ſe conuenientibus, & equos illi plurimos, & pecuniam maximam offerentibus, vniuerſam quam tunc tenebant, terram, imperiali inueſtitura firmauit. Henricus Caſſinum venit.

uit. Ibi etiam præceptum aurea bulla ſignatum Abbati Richerio iuxta imperialem conſuetudinem fecit. Inde Beneuentum contendens, cum noluiſſent eum ciues recipere, tam ob ſuam, quàm ob patris iniuriam, totam ciuitatem à Romano Pontifice, qui cum illo tunc erat excommunicari fecit, cunctamq; Beneuentanam Terram Normannis auctoritate ſua confirmans, vltra montes exinde eſt reuerſus, Gregorium ſecum portans.

CAPVT LXXX.

CLEMENTE verò poſt nouem menſes vltra montes defuncto præfatus Benedictus iterum in Pontificatum reuerſus, per octo circiter menſes illum retinuit, donec ab Imperatore tranſmiſſus ex Germania Damaſus Brexenorum Epiſcopus illi in Papatu ſucceſſit. Quo etiam poſt viginti & tres dies apud Præneſte vita decedente, Brunonem Tullenſem Epiſcopum Theutonicum natione, ex ſtirpe regali progenitum Romani ab vltramontanis partibus expectantes in ſuum Pontificem eligunt, eumq; Leonem Papam vocari decernunt. Qui ſcilicet Pontifex eodem anno quo ordinatus eſt, orationis gratia montem Garganum adijt. Indeq; reuertentes, in ipſa feſtiuitate palmarum valde deuotus ad hoc Monaſterium aſcendit, & reuerentiſſime ſuſceptus à Fratribus, eo die miſſam ſollemniter celebrauit, & in refectorio cum ipſis comedit: poſt prandium in capitulum veniens, maximas Fratribus pro tam honorifica ſua receptione gratias egit, ſeq; pro ſuo poſſe idem Monaſterium, vbiq; exaltaturum promittens deſcendit; & die altera Eccleſiam ſancti Mauritij apud Inſulam, quæ Limata vocatur ab eodem Abbate conſtructam, & ſancti Saluatoris in territorio Atinenſi ſollemniter dedicans, demum redijt Romam. Ad quem Abbas profectus, priuilegium ab eo, iuxta morem Prædeceſſorum ſuorum honorabiliter adeptus eſt: in quo idem ſanctus Pontifex vſum Sandaliorum, atque Dalmaticæ, necnon & chirothecarum in principalibus feſtis

Damaſus II.

Leo IX.

Anno 1049. Leo IX. Caſſinum venit.

ſtis

ſtis ad miſſarum ſollemnia, tam illi, quàm & vniuerſis in hoc cœnobio regulariter promouendis, ob honorificentiam ſancti loci huius, Apoſtolica auctoritate conceſſit. Quo etiam tempore idem Apoſtolicus Monaſterium ſanctæ Crucis in Ieruſalem, quod Seſſorianum appellatur, intra Romanam vrbem ſitum, præfato Abbati cum omnibus pertinentijs ſuis contradidit, & priuilegium exinde illi faciens, ſacrationem tantummodo ſibi Abbatis eiuſdem loci, quem tamen Caſſinenſis Abbas eligeret, reſeruauit.

CAPVT LXXXI.

PER hos dies quidam Capuani nobiles, pro caſtro quodam huius Monaſterij, quod Conca vocatur, multas cum Abbate contentiones effecerant: conantes vtique illud à Monaſterij ditione ſubtrahere, & ad ſui iuris vſus redigere. Sed cũ Abbati nil præualere valerent, quadam die conſilio habito, ſtatuerunt prędatum in Terram iſtam venire. Decernunt igitur, vt adueſperaſcente die iter incipiant, & apud quandam curtem ſuam in Theanenſi Comitatu parumper quieſcant, inde ſe tali noctis hora promoueant, vt ſummo mane Monaſterij fines ingreſſi, ex inſperato protinus irruant, & quantum magis ex ea prædam potuerint agant. Venientes verò ad condictum locum, cum quantum illis viſum eſt quieuiſſent, circa mediam fermè noctem aſcenſis equis aggrediuntur ire quo diſpoſuerant. Res mira, ſed omninò certiſſima, quippe, quæ ab vno eorum, qui tanto equitatui interfuit, mihi relata eſt. Ab illa itaque hora vſque ad crepuſculum iter conficientes, cum ſe iam veniſſe in finitima huius Terræ putarent, atque ad diſcurrendum, vt prædantium moris eſt, ſe inſtantius præpararent, ſubito reſpicientes in eo loco, quo equos aſcenderant, ſe reperiunt. Obſtupefacti, nimiumq; attoniti, ac ſeſe inuicem aſpicientes: intelligunt tandem Patris Benedicti meritis, ſe noctis errore cæcatos, dum tanto temporis ſpatio recto ſe itinere gradi putantes, prædictam curtem gyrando, ac regyrando, mane ſe inibi

reperiſ-

reperiſſent: ſicq; confuſione, & admiratione repleti, Capuam ſunt reuerſi: ipſimet palam omnibus referentes quæque ſibi contigerant.

A D N O T A T I O.

EA, quæ hoc capite narrantur, referuntur etiam à Deſiderio Abbate Caſsinenſi lib. 1. Dialog. vbi aſſerit caput, & ducem huius factionis fuiſſe Pandulfum quendam Capuanum ciuem.

CAPVT LXXXII.

EO etiam tempore quidam ſeruus Dei Neapolitanæ regionis, in prærupta rupe, iuxta viam publicam ſolitarius habitabat. Qui nimirum dum nocturno tempore pſalleret, & feneſtram cellulæ horarum explorator aperiret: ecce videt multos nigros homines tanquam æthiopes iter carpere, & longo tractu onuſtos fęno ſaumarios comminare. Cumq; eos curioſus inquireret, qui eſſent, cuiusuè rei gratia hæc iumentorum pabula pararent: dęmones dixerunt, nequaquam eſſe pecoribus alendis, ſed fomenta potius ignium, hominibus comburendis. Præſtolamur enim in proximo Principem Capuæ Pandulfum, quia iam decumbit. His auditis vir Dei nuntium protinus ad męnia Capuana direxit, qui veniẽs Pandulfum iam mortuum reperit. Quo mortuo mons Veſuuius in flammas erupit, tantaq; ſulfureæ reſinæ congeries ex ipſo Veſuuio protinus fluxit, vt torrentem faceret, atque decurrente impetu in mare deſcenderet.

Pandulfi mors anno 1049.

Veſuuij montis eruptio.

CAPVT LXXXIII.

Anno 1050.

SEQVENTI anno prædictus Pontifex iterum ad hoc Monaſterium venit in vigilijs ſancti Petri, & die ſequenti, & altero Apoſtolorum Petri & Pauli miſſas ſollemniter celebrauit. Cumq; die illo Sabbatum

eſſet

eſſet, ad Fratrum mandatum ingreſſus, duodecim monachis pedes lauit, & ipſe etiam ab eis lotus, in refectorium quoque cum illis ad bibendum, nimis deuotus perrexit. Beneuentum deinde profectus, ab excommunicatione illam prædeceſſoris ſui Clementis tandem abſoluit. Anno iterum tertio Capuam veniens, rurſus Beneuentum, & inde Salernum perrexit; dehinc expellendorum Normannorum gratia vltra montes ad Imperatorem abijt, milites abinde conducturus. Gebardus tunc Epiſcopus Aiſtetenſis, gente Noricus vir prudentiſſimus, & rerum ſæcularium peritiſſimus, Regius Conſiliarius erat. Sed cum iam Imperatoris imperio magnus valde Apoſtolico traditus fuiſſet exercitus, iamq; itineris partem non modicam confeciſſent: idem Epiſcopus ad Imperatorem accedens, vehementerq; ſuper hoc illum redarguens, vt totus exercitus eius reuerteretur doloſus effecit: de propinquis tantum, & amicis Apoſtolici quingentis circiter illum in partes has comitantibus. Tunc temporis facta eſt commutatio inter eundem Apoſtolicum, & Imperatorem de Beneuento, & Epiſcopio Bambergenſi ſicut iam ſupra retulimus.

Leonis Papæ humilitas.

Anno 1051.

Hoc libro cap. 46.

CAPVT LXXXIV.

HOC anno Guaimarius Princeps coniuratione Amalphitanorum, quos nimis indigne tractabat, necnon & cognatorum, ac Salernitanorum quorundam, iuxta oram maris Salernitani occiſus eſt; triginta & ſex plagis perfoſſus, & valde turpiter, ac cum magno ludibrio per littus maris aliquandiu tractus, & ciuitas ſimul cum arce ab eis peruaſa. Sed poſt quintum diem, Normannis auxiliantibus, à Guidone fratre ipſius Principis eadem recepta ciuitas, & Giſulfo filio eius reddita eſt, trucidatis auctoribus tanti facinoris, quatuór ſcilicet cognatis eiuſdem Guaimarij, & triginta ſex alijs.

CAPVT LXXXV.

HOC etiam tempore Ladenulfus, & Adenulfus germani fratres nobiles Capuanæ ciuitatis, vna cum Petro nepote ſuo ſimul ad hoc Monaſterium gratia conuerſionis venerunt: cunctasq; facultates, & hereditates, ſeu poſſeſſiones ſuas, quas in toto Principatu Capuano habebant, Beato Benedicto ex integro obtulerunt. Eccleſiam videlicet ſancti Nicolai intra Capuam cum omnibus pertinentijs eius, necnon & integras portiones ſuas, quas habebant in Eccleſia ſancti Saluatoris, & ſancti Rufi, ſimiliter intra Capuam. Viridarium etiam, quod eſt ad pontem Caſulini. Curtem, quæ dicitur Calabrina, cum Eccleſia ſancti Nicandri, quæ ibidem conſtructa eſt. Terras & molas in fluuio Saone. Curtem in Salam, curtem, quæ dicitur Rapedella cum ſiluis, & paludibus ſibi pertinentibus. Terras, & ſiluas, & prata ad ipſam Auciam. Curtem in Calinulo circa prædictum Saonem. Curtem in loco, qui dicitur Ceruianum, & portionem de Eccleſia ſancti Iacobi, & de curte in loco Bucino, cum Eccleſia ſanctæ Anaſtaſiæ. Terras, & ſiluas, & paludes, in loco, qui dicitur Ruſtinito, cum curte de Eccleſia ſancti Ioannis. Curtes, & terras in finibus Liburię, loco Porano, prope lacum Patrię. Fundum in Vico Cupuli. Item fundos in caſa Peſenda. Fundos in loco Felice. Terras in Gualdo de Mattaloni, & in Marceniſi, & in Mandrelle. Curtem iuxta Grecinianum, in loco, qui dicitur Fenora. Curtem in Laeno ad pontem ruptum. Terras in Maſſa Valentiana, & vniuerſas caſas ſibi intra Capuam pertinentes.

CAPVT LXXXVI.

REVERSVS itaq; ab vltramontibus Romanus Pontifex, aſcendensq; iterum ad hoc Monaſterium, valde ſuppliciter ſe Fratribus commendauit.. Cumq. apud ſanctum Germanum honorifice hoſpitatus fuiſſet: rogatus à Fratribus, vt Monaſterium ſancti Stephani

phani

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA

phani; quod iuxta Tarracinam eſt, illis reſtitueret. Interrogauit, vtrum ad eos aliquando pertinuiſſet: reſpondentibus, etiam, oſtendi ſibi expoſtulat, mox itaq; dialogo ſancti Gregorij in medium exhibito, & ex vita Beati Benedicti, qualiter in viſione illud idem Pater conſtruxerat demonſtrato (aut enim ignorabant, aut minime ad manum habebant priuilegium, quod Agapitus Papa, exinde Baldoino Abbati fecerat) Verè, ait ſanctus Pontifex, iuſtiſſimum eſt, quod requiritis: moxq; priuilegium inde fieri Friderico Cācellario iuſſit, & ipſum Monaſterium, cum omnibus ſuis nobis aſſignari conſtituit. Fecit etiam eodem tempore huic Monaſterio, & aliud præceptum de libertate nauis huius Monaſterij in portu Romano, vt omni tempore cum nauclero, & vniuerſis nauticis ſuis maneat libera ab omnimoda conductione, & debito penſionis.

Poſt hæc adiunctis ſibi ferè cunctis partium iſtarum militibus, Apuliam, cum Normannis dimicaturus, perrexit, Anno Domini milleſimo quinquageſimotertio, & ex parte Anno 1053. eiuſdem Apoſtolici Rodulfus in Beneuentanum Principem iam electus, & Guarterius Sueuus ſigna ſuſtollunt. Normāni verò tres de ſuis ſtatuunt turmas, quarum vna Comes Hunifridus, aliam Comes Ricchardus, tertiam Robertus agebat Guiſcardus. Inito autem certamine in planitie maxima, quæ iuxta ciuitatem eſt, paulatim ſe ſubtrahentibus, fugientibusq; noſtratibus, & ſolis, qui vltra montes venerant remanentibus, cum diu ab his, fortiterq; pugnatum fuiſſet, omnibus tandem in ipſo certamine trucidatis, Normanni, Dei iudicio, extitere victores. Dehinc Hunifridus ad Papam venit, & in ſua illum fide ſuſcipiens, cum omnibus ſuis Beneuentum perduxit, promittens, vt quandocumque Romam ire diſponeret, ipſe illum Capuam vſque perduceret. Intrauit autem idem Papa Beneuentum in vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſtetit ibi vſque ad feſtiuitatem ſancti Gregorij Papæ, ibiq; infirmatus, vocato prædicto Comite Capuam ab illo deductus eſt, vbi per dies duodecim remoratus: accerſito tandem noſtro Abbate, ſui itineris comite, Romam redijt, ac poſt non multos dies ſancto fine Anno quieuit. Ad cuius tumulum plurima tunc temporis ſigna 1054.

Chriſtus

Chriſtus effecit. Hic ſanctus Pontifex inter innumera bonitatum ſuarum inſignia, quamdiù Romæ moratus eſt, omni tempore, tribus per hebdomadam diebus à Lateranis vſque ad ſanctum Petrum, priuato habitu, nudis pedibus, cum duobus, aut tribus clericis, noctu pſallendo, & orando, pergebat.

ADNOTATIO.

PLura miracula ab hoc ſancto Pontifice patrata, tam in vita, quàm poſt obitum, recenſet Deſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 3. Dialog. In Martyrologio Romano aſſignatur eius obitus, die 19. Aprilis.

CAPVT LXXXVII.

EODEM Anno, gratia concordandi Eccleſias Romanam, & Conſtantinodolitanam, prudẽtiſſimos valde viros ad Imperatorem Conſtantinum, cognomẽto Monomachum, apocriſarios tranſmiſerat, Fridericum ſcilicet Cancellarium ſuum, & Humbertum ſiluæ candidæ, & Petrum Archiepiſcopum Amalphitanum. Qui ad hoc Monaſterium primitus venientes, ſeq; Fratribus deuotiſſime commendantes, ita demum viam ſuam profecti ſunt: quos Imperator nimis honorabiliter ſuſcepit, & in palatio per aliquot dies detinuit. Intra quod ſpatium nonnullas Græcorum hæreſes corrigere decernentes: tandem Patriarcham Michaelem, & Leonem Acridanum Epiſcopum cum vniuerſis eorum ſequacibus, auctoritate Apoſtolica anathematizauerunt. Sed cum iam intra hos dies defuncto Papa redire diſponerent, imperialibus illos donis Conſtantinus Monomachus honorificè munerans, Beato quoque Petro per eoſdem dona non parua tranſmiſit: inſuper etiam, vt omni anno binas auri libras de palatio eius hoc Monaſterium reciperet, illorum rogatu conceſſit. Quos proſpere reuertentes, Traſmundus Theatinus Comes, per Terram ſuam tranſeuntes, cepit, & vniuerſa, quæ

ferebant

ferebant cum magna iniuria auferens, tandem dimiſit. Atque ita Fridericus Romam reuerſus eſt.

CAPVT LXXXVIII.

DEFVNCTO præterea ſanctæ memoriæ Papa Leone, Hildebrandus, tunc Romanæ Eccleſiæ Subdiaconus, ad Imperatorem à Romanis transmiſſus eſt: vt quoniam in Romana Eccleſia perſona ad tantum officium idonea reperiri non poterat, de partibus illis, quem ipſe tamen vice cleri, populiq; Romani in Romanum Pontificem elegiſſet, adduceret. Quod cum Imperator aſſenſus fuiſſet, & Gebardum Aiſtetenſem Epiſcopum, cuius ſupra meminimus, Hildebrandus ex induſtria, conſilio Romanorum expetiuiſſet: triſtis ſuper hoc valde Imperator effectus eſt, nimis enim illum carum habebat; & cum eundem ſibi omnimodis neceſſarium Imperator aſſereret, & alium, atque alium huic officio magis idoneum iudicaret: Hildebrandus tamen, vt alterum reciperet perſuaderi nullatenus potuit. Erat enim idem Epiſcopus, ſuper id quod prudentia multa callebat, poſt Imperatorem potentior, ac ditior cunctis in Regno. Hunc ergo Hildebrandus, inuito licet Imperatore, inuito etiam eodem Epiſcopo (propter quod vtique poſtmodum dictus eſt Monachos non amaſſe) Romam ſecum adduxit, eiq; Victoris nomen imponens, Romanum Papam, cunctorum aſſenſu, conſtituit: cum iam fermè à tranſitu Papæ Leonis annus elaberetur. Qui quoniam eidem prædeceſſori ſuo, vt ſupra diximus, impedimento maximo fuerat, quoties à circumpoſitis moleſtiam aliquam patiebatur, dicere ſolitus erat. Meritò hæc patior, quia peccaui in Dominum meum; & item, dignum eſt (inquit) vt quod fecit Saulus patiatur Paulus, quod fecit lupus, ſuſtineat agnus.

Anno 1055.

cap 83. huius lib.

Comperiens itaque Imperator Fridericum à Conſtantinopoli reuerſum magnam valde pecuniam detuliſſe, cœpit eum vehementer ſuſpectum habere. Nam eo tempore fratri

tri eius Duci Gotfrido inimiciſſimus erat. Quapropter ſcripſerat Apoſtolico, vt illum capere, ſibiq; feſtinanter ſtuderet tranſmittere. Quo per neceſſarios cognito Fridericus, Abbatem noſtrum (qui per eos dies à Luca, vbi ad eundem Imperatorem profectus fuerat reuertebatur) latẽter apud Romam alloquitur, & vt ſe Caſſinum perduceret, ibiq; monachum facere ſtudeat, inſtantiſſime deprecatur. Quod cum Abbas gratantiſſime annuiſſet, præmiſſus cum omnibus ſuis ad Monaſterium eſt. Abbas verò poſt dies aliquot cum nuntijs Imperatoris, qui ad Principes mittebantur, aduenit. Mox igitur Fridericus in eorundem nuntiorum præſentia pretioſa valde, quibus tunc vtebatur indumenta proijciens: religionis habitum induit, & vt hoc de ſe per eoſdem miſſos Imperatori nuntiaretur efficiens, Fratribus ſe de cetero ſociauit; nec multo poſt, vt ad Inſulam Tremitenſem tranſmitteretur rogauit Abbatem, quod & fecit. Dehinc, cum pro quibuſdam reprehenſibilibus, quæ inibi repererat, Abbati eiuſdem loci cępiſſet ingratus exiſtere, nequaquam ibi remorandum ratus: egrediens inde ad Monaſterium ſancti Ioannis, quod Veneris cognominatur, perrexit, ibiq; diebus aliquot commoratus eſt.

Per idem tempus proclamauit prẹfatus Abbas in placito Cadeloi cancellarij Henrici Imperatoris, vbi erat cum multis Epiſcopis, & Comitibus illarum partium, ſupra quodam Dodone, qui retinebat de cauſſa Monaſterij huius octingẽta modia de terra in Comitatu Theatino, loco ad caſa Hildebrandi, & recollegit ea. Eodem tempore ſupradictus Tranſmundus, & Bernardus Comites firmauerunt per ſacramentum eũdem Abbatem de omnibus rebus S. Benedicti in Comitatu Theatino, & Pennenſi, quod neque ipſi illas inuaderẽt, & contra omnes homines eas S. Benedicto defenderent, apud Monaſterium ſanctæ Scholaſticæ in Penne.

CAPVT LXXXIX.

Anno 1055.

HOC etiam anno Princeps Pandulfus iunior fecit præceptum conceſſionis in hoc Monaſterio de caſtello, quod Saraceniſcum vocatur, in confinio Cominenſi, cum omnibus adiacentijs, ſiue pertinentijs

nentijs eius: quamuis idem caſtellum intra antiquos noſtri Monaſterij terminos videatur eſſe conſtructum. Quem videlicet locum non multo ante Marſorum Comites Oderiſius, & Rainaldus, qui tunc Comino præerant, per chartulam oblationis cum finibus, ac terminis eius Beato Benedicto firmauerant. Vnde cum quidam Aquinenſes contra Abbatem ſuper hoc murmurarent, pro eo videlicet, quod ipſi prius eundem locum centum bizantijs comparauerant, à quodam Berardo Marſicano, in hanc tandem conuenientiam cum eo venerunt, vt ſponte ſua in quorundam Iudicum præſentia, omnem querelam, & calumniam Domino Abbati de hoc refutarent, & quieti de cætero eſſent, propoſita pęna librarum argenti centum, ſi aliquando amplius de hoc contendere vellent, niſi quantum ipſe illis per libellum concederet. Saraceniſcum autem ea de cauſa ipſum caſtellum nuncupari fama eſt, quod cum ijdem Saraceni à facie noſtrorum, tempore illo, quo de Gariliano eliminati ſunt, fuga dilapſi fuiſſent, cæteris interemptis, aliquanti ex eis ad ipſum tandem locum peruenerint, ibiq; aliquandiu latitantes, prædas nonnullas à vicinis habitatoribus clanculo, ac ſi latrunculi, agebant. Quod cum à quodam captiuo illorum transfuga Soranis innotuiſſet, eodem transfuga duce, ad eorum latebras mane ſummo perueniunt, illoſq; licet ſomnolentos, ad huc conantes reſiſtere, vniuerſos gladijs trucidarunt.

CAPVT XC.

PER idem tempus præfatus Comes Trãſmundus grauiter infirmatus, & monachus effici cupiens, Richerium ad ſe venire rogauit. Cui ſeſe ſuppliciter tradens, multamq; illi pecuniam offerens, tria ſui iuris caſtella ſancto Benedicto in territorio Theatino conceſſit, quorum vocabula ſunt Mons Alberici, Friſa, & Mucla, cum portu, & piſcatione ſua, & cum Eccleſijs ſanctæ Mariæ, & ſanctæ Luciæ, & ſancti Blaſij, & omnibus omninò rebus, ac pertinen-

tijs eorundem caſtellorum, & Eccleſiarum; quæ ſunt quinque millia quingenti modij de terra: Eccleſiam quoque ſanctæ Iuſtæ cum omnibus pertinentijs ſuis, quæ ſunt modij quingenti. Simul etiam conceſſit huic Monaſterio in territorio Pennenſi in caſtello, quod vocatur Laſtenianum: vnam Eccleſiam ſancti Nicolai, cum omnibus ſimiliter pertinentijs eius, ideſt modij terræ tria millia. Sed cum prædictus Papa tranſiſſet Anconam, Abbas ad illum eiuſdem Tranſmundi cauſa profectus eſt. Cumq; ad Monaſterium ſancti Liberatoris illum veniſſe Fridericus agnouiſſet, perrexit ad eum, & pęnitentia maxima ductus, rogauit vt Caſſinum illum reuerti liceret: quo mox impetrato, Fridericus huc extemplo regreſſus eſt. Abbas verò iter quod incęperat peragere feſtinabat: qui cum iam dudum febribus non modicis æſtuaret, ac metu mortis reditum in dies accelerarct, Aternum veniens, tertio idus Decembris, nimia vi febris extinctus eſt. Fratres verò, qui cum illo erant nihil morati, tollentes illum eadem hora, cum media nox eſſet, iter arripiunt, & ad Monaſterium ſancti Liberatoris ſummo mane peruenientes, eiq; honorabiliter exequias facientes in ſepulchro, quo Abbas Theobaldus prædeceſſor ſuus humatus fuerat, eum recondunt. Anno Domini milleſimo quinquageſimoquinto.

Richerij Abbatis obitus anno 1055.

CAPVT XCI.

HIC Abbas inter cætera Eccleſiam ſancti Benedicti plumbeis tabulis cooperuit: palatium ab orientali parte Monaſterij ſexaginta octo cubitorum incępit, & vſque ad ſolarium perduxit. Ante Eccleſiam verò in circuitu atrij deambulatorios arcus cum columnellis lapideis fecit; & licet ipſe propter innumeras circummanentium oppreſſiones (ſicut ex parte oſtendimus) laborare in Monaſterio non potuerit, initium tamen, & materia omnis laboris præſentis ipſe fuit, quando ſuo ſtudio, & induſtria, meritis tamen Beati Benedicti, adiuuante ſe Deo, terram

iſtam

iſtam de manibus Normannorum eripuit.

Fratribus igitur, qui cum illo fuerant, mox eo ſepulto ad Monaſterium reuerſis, habito ad inuicem vniuerſi conſilio, elegerunt de congregatione Domnum Petrum religioſum valde, & honeſtiſſimi habitus virum, eumq; licet inuitum, & renitentem, ac senectutem niueam, tanto officio minus idoneam obiectantem, libentiusq; ſe decaniam reſumere, quam Abbatiam ſuſcipere aſſerentem, Abbatem ſibi conſtituunt, pauciſſimis admodum in hoc diſſidentibus, & Domnum Ioannem cognomine Marſicanum, qui tunc Capuæ erat Prępoſitus, digniorem huic Monaſterio iudicantibus: quamuis ipſe præcauens, ac timens hoc onus ſibi imponi, ſuper altare iurauerit, nunquam ſe ipſum Abbatiam ſuſcipere aliquatenus conſenſurum.

Fuit electus in fine anni 1055.

CAPVT XCII.

PETRVS quintus, & trigeſimus huius Monaſterij Abbas, ſedit anno vno, menſibus quinque. Hic à pueritia monachus, & Eccleſiaſticis rebus non mediocriter eruditus, adeo religioſis, & honeſtis moribus creuit, & tam Angelici vultus, & reuerendi habitus extitit: vt Imperator Henricus, eo tempore, quo ad hoc Monaſterium venit, tranſeunti illi ante ſe, ſatis humiliter aſſurrexerit, teſtatuſque ſit, nunquam ſe in toto Regno monachum honeſtiorem eo vidiſſe. Comperta igitur exabbas noſter Baſilius apud Salernum Petri ordinatione, mox Capuam venit, & magnam valde Principi pecuniam offerens, vt hanc ſibi Abbatiam redderet orare obnixius cępit, ſed Princeps, quoniam in Petri electione conſenſerat: hoc ſe nequaquam poſſe facere aſſeuerans, apud Monaſterium noſtrum Capuæ illum manere conſtituit. Ita prudens, immo fatuus vir, & Salernitanam Abbatiam amiſit, & hanc adquirere nequaquam promeruit. Poſt aliquot verò dies à Fratribus noſtris Princeps conuentus, cur Abbatem in noſtra cella conſtituiſſet: inuitum ſe hoc feciſſe, & quodammodo coactum reſpondit.

Si ipſi tamen eum in ſuo Monaſterio recipere vellent, ſibi gratiſſimum fore. Ita demum prædictus Baſilius ad hoc Monaſterium veniens, & virgam Abbatiæ, quam eatenus retinuerat humiliter reddens, poſt paucos dies ad Vallem luci tranſmiſſus Præpoſitus eſt.

Per hos dies Henricus, & Rolandus germani fratres Lucenſis ciuitatis viri nobiles, obtulerunt in hoc Monaſterio Eccleſiam ſancti Georgij, quæ intra eandem ciuitatem in eorum patrimonio ſita eſt, prope poſterulam, quæ dicitur Guirigala, ad Monaſterium inibi conſtituendum, cum horto, & puteo, & caſis, & cum vniuerſis, tam intus, quàm extra non minimis ipſius Eccleſiæ rebus, ac pertinentijs. Ad quod videlicet Monaſterium conſtituendum, ſiue ordinandum tranſmiſſus eſt Domnus Ioannes genere, atque cognomine Apulus, qui in noſtro hoc Monaſterio Decanatus officio tempore non modico functus eſt. Vir ſupra cætera bonitatum ſuarum inſignia, compunctionis, & lacrymarum gratia munere diuino ditatus: qui cuius apud Dominum meriti fuerit, non debet videri ſuperfluum, ſi vel breuiter, ex his, quæ pro certo nobis comperta ſunt oſtendamus.

Ioannes Apulus Lucam mittitur.

Denique cum fama ſanctitatis eius longe, lateq; crebeſceret: mulier quædam diro poſſeſſa dæmonio ad illum perducta eſt, rogatus idem vir Dei à perductoribus magnis precibus, vt pro ea Dominum exoraret. Qui vt erat beneuolus, nimiſq; cõpatiens, mox congregatis Fratribus, Oratorium eſt ingreſſus, & cum aliquantiſper fuiſſet oratum, lacrymis eius, & ſingultibus miſeratione diuina placata, mulierem, fugato dæmone, ſanam redire conceſſit ad propria.

Ioannis Apuli miracula.

Præterea cuiuſdam Illuſtris viri Lucenſis vxor, valida per aliquot dies infirmitate detenta: ad id tandem nimia vi languoris deuenerat, vt per triduum iam ſine voce, ac ſenſu recubans, nihil minus, quam mortua putaretur. Quoniam igitur humana omnis fiducia omnino defecerat, ad diuina ſubſidia propinqui mulieris ſe conferunt, atque ad præfatum virum Dei, vt pro ea Domino ſupplicare dignaretur, ſupplices mittunt. Benignus itaque vir nequaquam moratus: mox veſtibus ſacris indutus, ſalutarem hoſtiam

pro

pro illa Domino oblaturus acceſſit. Cumq; ad locum Canonis perueniſſet, quo viuorum ſolent nomina recenſeri, eamq; multa cum deuotione nominatim, ac ſpecialiter Domino commendaret: illa procul à Monaſterio in domo propria velut exanimis decubans, Sacerdotis vocem ſe memorantis audiuit, ſtatimq; illi, quaſi iuxta lectulum ſtanti, velut ex graui ſomno experrecta, feſtinanter reſpondit. Obſtupefacti, qui aderant ſollicitè cęperunt ab ea requirere, quidnam diceret, vel cui tam inſolite reſpondiſſet. Illa vero nunquid nam (inquit) Domnum Ioannem venerabilem Præpoſitum hic non ſtare vidiſtis? nunquid non etiam vocem illius me inclamantis audiſtis? Ad hæc mulieris verba attoniti ſimul, & gaudentes, qui aderant: mox ad Monaſterium mittunt, & quid pro ea Dei famulus ageret diligenter inquiri præcipiunt. Qui venientes inueniunt præfatum virum Dei ſanctis altaribus aſſiſtentem, proq; illa miſſarum Domino ſollemnia celebrantem, certumq; conſtitit eadem hora illam ad ſe reuerſam, locutamq; fuiſſe, qua Domini famulus eam in loco Canonis ſolito memoraſſet: & gratias omnipotenti Domino maximas referentes reuerſi ad eos, qui ſe miſerant, rem pro certo, ſicut contigerat, palam, omnibus retulerunt. Mulier verò eadem incolumitati mox priſtinæ reſtituta, vna cum coniugali ſuo mira ſemper hominem Dei deuotione percoluit. Ferebatur etiam idem vir Dei huiuſmodi gratia præpollere, vt ſi ex aqua, qua poſt miſſarum ſollemnia manus ablueret, aliquis febribus laborans fideliter ſumeret, nullum deinceps in eo febris ius exercere poteſtatis valeret. Anſelmus tunc eidem ciuitati Epiſcopus præerat, vir tantæ auctoritatis, atque prudentiæ, vt Romanam poſtmodum feliciter rexerit ſedem. Hic cum quodam tempore ardore febris vehementiſſimo ęſtuaret, repente memoratus eſt hoc, quod iam dudum de prædicto viro Dei, fama multorum vulgante, perceperat. Miſit continuo, qui ex aqua eadem clanculo ſibi deferret. Quam mox, vt in potum accepit, nulla interpoſita mora, omnis ab eo valitudo illa febris aufugit: idemq; præfatus Antiſtes ad gloriam Dei, & commendationem tanti viri ſæpe referre ſolitus erat. Multa etiam de virtutibus prædicti

Anſelmus Lucenſis Epiſcopus

dicti Dei famuli referuntur, ſed non ſunt, neque temporis; neque codicis huius.

ADNOTATIO.

DEſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 1. Dialogor. refert eadem miracula de Ioanne iſto: aſſerens præterea miraculum, quod in perſona Anſelmi Epiſcopi factum dicitur, ſe accepiſſe ab eodem Anſelmo, qui poſtea ad ſummum Pontificatum euectus, Alexander II. dictus eſt.

CAPVT XCIII.

AVDIENS præterea Apoſtolicus, & inſperatum obitum Riccherij, & Petri electionem, valde grauiter tulit, moxq; litteras huc blanditijs primum: demum verò redarguitionibus plenas direxit, nequaquam nos abſque illius conſilio, ac voluntate Imperatoris, electionem ipſam debuiſſe facere aſſerentes. Quamobrem duo Fratres ad eum, qui omnem rei huius veritatem, ſeu neceſſitatem illi exponerent, ex parte Abbatis, & Fratrum directi ſunt. Ad Imperatorem etiam de eadem re protinus legati tranſmiſſi.

Henricus Quartus obijt anno 1056.

Interea Apoſtolicus vltra montes profectus, ibiq; iam Imperatorem languentem reperiens, vſque ad eius obitum cum illo eſt remoratus: filioq; paruulo quinque circiter annorum, quem in manu eius pater reliquerat, Regni totius optimates iurare faciens, eumq; in Regno confirmans, reuerſus tandem in Tuſcia eſt. Fridericus dehinc comperto Imperatoris obitu, iam fiducialiter ad Papam acceſſit, & vniuerſa, quæ illi Tranſmundus fecerat pleniter referens, eundem Tranſmundum excommunicari fecit. Demum verò idem Tranſmundus abſolutionis ſuæ cauſa Romam pergens, & ferè omnia, quæ Friderico abſtulerat referens, cum poſt magnam ſatisfactionem ſe abſolui obtinuiſſet, ſuggerente eodem Friderico, atque Humberto, conuentus à Papa, atque admonitus, caſtellum nomine Friſa, quod vxor

eius

eius ſancto Benedicto conceſſerat, iſq; poſt eius mortem inuadendo abſtulerat: in manu eiuſdem Papæ ſpontè refutauit, & in ius Monaſterij huius reſtituit.

Et quoniã, vt ſupra iam dictum eſt, idem Apoſtolicus nimis indigne tulerat, quod abſq; ſua ſcientia prædicti Abbatis electio eſſet effecta: ſuper hæc etiam relatum illi à quibuſdam inuidis fuerat, in eandem electionem non omnes monachos conſenſiſſe, eumq. ſeditiosè, & nequaquam canonice ad id officium promotũ fuiſſe, occaſionem nactus, mandat eidem Abbati, vt Romam quãtocius, cum duodecim ad ſe monachis vadat, & ita de ſua ordinatione rationem ſibi opportuniſſimam reddat; cumque ſicut mandatum fuerat profectus ad illum Abbas fuiſſet, vix iam poſt biduum in eius camera, cum duobus tantum Fratribus, intrare permiſſus eſt. Honorificè tamen receptus, cum inter loquendum nonnunquam mentis ſuæ commotionem Apoſtolicus demonſtraret, reuerti tandem ad Monaſterium iuſſus eſt, vt ibi in præſentia totius conuentus, ſiue per ſe ipſum idem Pontifex, ſiue per Nuntios ſuos cauſam illius exquiſite addiſcens, demum quod eſſet canonicum diffiniret. Igitur Abbate regreſſo, non multo poſt miſſus eſt ex parte Papæ Hũbertus Epiſcopus ad Monaſterium, dáto illi præcepto, vt diligentiſsime cauſa ipſius ordinationis inueſtigata, ſi quam fortè inibi occaſionem reperire valeret: mox Abbatem abſque vlla procraſtinatione deponeret: quod ſi contradicere aliquo modo præſumeret, tam ipſum, quàm & omnes ſuos fautores Apoſtolica excommunicatione feriret. Ita ad ſubiugandam ſibi Abbatiam animum Papa intenderat, cum nunquam aliquis ante illum Romanorum Pontificum attentauerit; ſed libera ab initio permanente, Abbatis quidem electio Monachis, Papæ verò ſacratio tantummodo pertinuerit. Ipſa itaque die ſancti Pentecoſtes, prædictus Humbertus capitulum Fratrum ingreſſus, Apoſtolicam illis benedictionem, ſi obedientiæ filij eſſe vellent, pronuntiat. Ea die nihil ab eo quæſitum, ſed Paſcha ſollemniter celebrato: ſecunda feria propter quod veniſſet aperuit, & quid olim de illis, deq. illorum Abbate Apoſtolico relatum fuerit, ordine retulit. Voluntatem illorum agnoſcere, & re-

ſponſum recipere quærens. Reſponſum itaque à prioribus eſt, Caſſinenſis Abbatis electionem, & regulæ auctoritate, & conceſſione Apoſtolica, nulli omninò mortalium, niſi proprijs monachis pertinere: liberam auctore Deo hanc domum nulli conditioni obnoxiam aliquatenus eſſe. Electionem, quam concorditer fecerant, ratam omnimodis, atque canonicam, & qualiter monaſtica regula præcipit, & qualiter vniuerſorum ferè anteceſſorum ſuorum Apoſtolicorum auctoritas conſtituit, ſe feciſſe. Nulli ambitioni locum aliquem in ea ordinatione fuiſſe. Neminem porrò de ſuis, neque honeſtiorem, neque religioſiorem, neque meliorem denique, in Abbatem eligendum inuenire ſe potuiſſe. Inuito illi, & omnimodis renitenti officium iſtud impoſitum eſſe. Omneſq. vnanimiter in eius prælatione concordes exiſtere. Seditionis verò conſuetudinem, Dei gratia, in hoc monaſterio nunquam fuiſſe. Nullius demum imperio alterum ſeſe conſenſuros recipere. Huiuſmodi ratione percepta Epiſcopus ſiluit, nihil quod contradiceret aliquatenus peruidens; & eo etiam die ita diſceſſum à capitulo eſt.

A D N O T A T I O.

Pagina 225. *Cardinalis Baronius tomo* 11. *Annal. ad annum milleſimum quinquageſimumquintum, ſuper his, quæ hoc capite referuntur, ſic ſcribit.*

Mortuo Riccherio Caſſinenſi Abbate, Petrus in locum eius à monachis electus eſt. Sed eius electionem Victor Pontifex indigne tulit, quod eam abſque nutu ſedis Apoſtolicæ, & Imperatoris celebraſſent. Erat plane magni ponderis opus Abbatem conſtituere Caſſinenſem, vtpotè non tam Monaſterij Abbatem, quam Principem, qui complura caſtra, & oppida poſsideret. Sed dum iſta litteris Pontifex ageret, neceſſitate incumbente proficiſcendi in Germaniam ad Imperatorem, à cęptis deſiſtere coactus eſt, vſque ad tempus, cum reuerſus eſt in Italiam: interim Petro anno vno cum dimidio præfectura illa potito.

CAPVT XCIV.

INTEREA quatuor tantum quidam de Fratribus indigne ferentes, & ad hoc ſolum, vt Abbatem deponeret, Apoſtolicum Nuntium veniſſe putantes, tam Abbate, quàm cæteris ignorãtibus, ineptiſſimo inter ſe conſilio habito, mandant protinus, & omnes ferè huius terræ incolas ad arma aſcitos, die altero quaſi in Abbatis auxilium aduocant. Cum ecce die ſequenti cum omni pace à Capitullo ſurgentibus: ſubitò diuerſis armata telis aduenit innumera multitudo frementium, & qui eſſent, qui Abbatem illorum vellent deponere inquirentium, eosq; perdere cupientium. Quod fortaſſe feciſſent, niſi Abbas ad illos egreſſus, vix tandem multis rationibus oſtenſis, eorum ſæuitiam repræſſiſſet, adijciens: nunc vſque nemo mihi Abbatiam tollere potuit, ſed vos hodie veſtra ſtultitia eripuiſtis. Quod pro certò veriſſimum fuit. Nam prædictus Epiſcopus iam iamq; recedere, nulla contradictione ſuper eius ordinatione inuenta, parabat. Hac igitur ſola tandem occaſione reperta omnes pariter Fratres in Abbatis cameram vocat. Deq; tanta ſibi, Romanis videlicet Nuntijs, ante ipſas Romanorum ianuas facta iniuria, proclamando conqueritur. Huic etiam monachi iuncti, & ſibi quoque nihilominus eãdem factam iniuriam conteſtantur: nolle ſe amplius Abbatem, qui non per illos, ſed per huius terræ homines haberetur, aſſeuerantes. Inde ſimul omnes in Capitulum redeuntes, cępit idem Humbertus ſub diſtrictiſſima anathematis indictione perquirere: qui nam fuiſſent tantæ ſeditionis auctores: cumq; tam Abbas, quàm cæteri Fratres huiuſce rei, ſe prorſus ignaros conſtantiſſime faterentur, & ille ſuper hoc negotio nimis inſtaret: ſurgentes tandem illi quatuor Fratres, ſeq; de more Monaſterij terræ humiliter proſternentes, ſe tantum, cæteris ignorantibus, huius facinoris auctores fuiſſe confeſſi ſunt. Commoti Fratres de clauſtro Monaſterij protinus illos exturbant, atque ad hoſpitum domum in grauioribus eos culpis conſtitui mandant.

dant. Abbas interea Humbertum latenter alloquitur, libenter ſe Abbatiam dimittere pollicetur: dari ſibi locum, vbi decenter poſſit conſiſtere flagitans. Tertio poſt hæc die coram cunctis Fratribus in Eccleſiam veniens, & virgam ſuper altare ponens, Abbatiam tali ordine refutauit.

Altera verò die, ideſt ſexta feria poſt Penteconſten, in Capitulo vniuerſi Fratres conuenientes, præſidente prędicto Humberto Apoſtolicæ ſedis Legato, cęperunt de eligendo ſibi Abbate tractare, vno igitur tandem conſenſu, & vnanimi voluntate Fridericum omnibus eligere complacet: qui cum & nobilitate, ac ſapientia magna polleret, quod his quoque præcipuum eſſet, monachus eiuſdem congregationis exiſteret. Quod cum Humberto quoque Epiſcopo ſatis laudabile videretur: mox ab eo Fratribus traditus, ingenti gaudio, & exultatione cunctorum, de more Monaſterij Abbas electus eſt, Anno Domini milleſimo quinquageſimoſeptimo.

Fridericus fit Abbas.

Anno 1057.

CAPVT XCV.

FRIDERICVS natione Lotharingus trigeſimusſextus Abbas cœnobij huius, ſedit menſibus decem: qui ex regali progenie ducens originem, à puero liberalibus, litterarum ſtudijs eruditus, atque apud Eccleſiam ſancti Lamberti Canonicus conuerſatus eſt. Dehinc à Leone Papa Cancellarius ſedis Apoſtolicæ ordinatus, poſt eius obitum ad hoc Monaſterium venit. Ac demum ordine, quo ſupra relatum eſt, loci huius Abbatiam recepit. Poſt decem igitur dies paratis omnibus itineris neceſſarijs, aſſumptis octo Fratribus, vna cum Epiſcopo Humberto, gratia conſecrationis ſuæ ad Papam profectus in Tuſciam eſt. Super quo poſtquam Apoſtolicus nimis exhilaratus eſſet, vniuerſa ei per ordinem, quæ vel qualiter geſta fuerant retulerunt: religionem, & conuerſationem noſtrorum, ac loci iſtius dignitatem Humberto plurimum collaudante. Sabbato itaque in ieiunijs menſis Iunij Cardinalis Presbyter titulo

cap. 88 huius libri.

titulo ſancti Chryſogoni ordinatus: in natiuitate verò ſancti Ioannis Baptiſtæ eſt conſecrationem adeptus, atque vſque ad feſtiuitatem ſancti Apollinaris cum eodem eſt Apoſtolico remoratus. Quo etiam tempore priuilegium ab eo per manus præfati Humberti recepit, in quo tranſlatam ad ſe à Petro, ſaniori Fratrum conſilio, Abbatiam, idem Apoſtolicus valde collaudans, Apoſtolica illi hanc auctoritate, iuxta conſuetudinem anteceſſorum ſuorum firmauit. Vſum quoque illi Sandaliorum, cæterorumq; inſignium, iuxta quod ſanctus Papa Leo dudum conceſſerat Abbati Richerio eadem auctoritate conceſsit, in omni præterea conuentu Epiſcoporum, ac Principum ſuperiorem vniuerſis Abbatibus ſedem, & in Concilijs eorum, atque iudicijs priorem nihilominus ſui ordinis hominibus ſententiam, & illi pariter, & ſucceſſoribus eius auctoritate ſimili roborauit. Quod & ipſe poſtmodum ſimiliter tempore Pontificatus ſui cœnobio huic, & per ipſum omnibus deinceps cœnobij huius Abbatibus cœnobialiter promouēdis, cum ſollemni priuilegio in perpetuum delegando firmauit. In quo etiam præter cætera ſeditiones, quas dicunt, leuas, ſeu deprædationes, quas hic in Abbatis dormitione fieri ſolere expertus fuerat, ne aliquo modo deinceps fierent, ſeuerisſime interdixit. Fridericus Cardinalis creatur.

ADNOTATIO.

Capitulo præcedente dictum eſt, Fridericum electum fuiſſe Abbatem Caſſinenſem feria ſexta poſt Pentecoſten, in præſenti verò aſſeritur poſt decem dies, vna cum Humberto gratia conſecrationis ſuæ profectum fuiſſe in Tuſciam ad Papam, ibiq. Sabbatho in ieiunijs menſis Iunij Cardinalem presbyterum fuiſſe ordinatum: quæ quidem poſſent remorari Lectorem, eumq. dubium facere de eorum veritate, cum ieiunia quatuor temporum æſtiualium ſemper incidant in ipſam hebdomadam Pentecoſtes, & hic aſſeratur poſt hebdomadam Pentecoſtes Tuſciam abijſſe, & Sabbatho quatuor temporum menſis Iunij ordinatum fuiſſe Cardinalem presbyterum. Sed qui circa hæc dubitauerit legat Micrologum De ieiunio æſtiuali.

erologum

crologum de Eccleſiaſticis obſeruationibus cap. 25. vbi docet Gregorium ſeptimum conſtituiſſe, vt æſtiualem ieiunium infra octauam Pentecoſtes annuatim celebraretur. Friderici autem electio præceſsit Pontificatum Gregorij ſeptimi, ante cuius tempora ieiunium æſtiuale celebrabatur ſecunda hebdomada Iunij, nulla habita ratione ad feſtum Pentecoſtes. Optimè igitur potuit Fridericus eligi in Abbatem Caſsinenſem feria ſexta poſt Pentecoſtem, ac poſtea in Tuſciam proficiſci, & Sabbatho in ieiunijs Iunij Presbyter Cardinalis ordinari.

CAPVT XCVI.

Fridericus Romã venit.

CVM Q. petita remeandi licentia Romam veniſſet, Dominica ſequenti apud ſanctum Petrum miſſam ſollemniter celebrans, ingenti Romanorum multitudine comitatus, ad titulum ſuum de more Cardinalium, cum laude perductus eſt. De hinc ad Pallariam, vbi hoſpitabatur, non diſsimili proſequutione profectus. Vbi cum vſque ad quintam feriam, ornamentorum acquirendorum gratia, ſubſtitiſſet, & omnibus iam ad recedendum paratis, vrbem protinus exire pararent: ſubito Bonifacius Albanenſis Epiſcopus feſtinus à Tuſcia rediens, obitum Vrbi Romani Pontificis nuntiauit.

Victoris Papæ obitus.

Tali mox nuntio conſternatus, reſtitit, & ita demum paulatim, ac pedetentim frequentari à Romanis tam clericis, quàm ciuibus cœpit. Reſiduum itaque diei illius, & nox integra cum die ſequenti ab his in Concilijs huiuſcemodi rei peracta: conſultus tandem ab eis, quid facto opus eſſet, vel quem eligere ad tantum Pontificatum deberent: quinque illis perſonas, quæ digniores in ſuis partibus eſſent, ad quem vellent eligendum propoſuit. Humbertum ſcilicet Epiſcopum ſanctæ Rufinæ, Epiſcopum Veliternenſem, Epiſcopum Peruſinum, Epiſcopum Tuſculanenſem, & Hildebrandum Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum. Sed cum Romani neminem ſibi de his idoneum ad hoc videri cenſerent,

eique

eiq; demum tantum ſe honorem largiri velle aſſererent: de me (inquit) ille nil poteritis agere, niſi quod permiſerit Deus, & abſque illius nutu, neque concedere, neque tollere mihi iſtud poteſtis. Fuere tamen, qui Hildebrandum adhuc apud Tuſciam, vbi cum Apoſtolico fuerat, remorantem, opportunè dicerent expectandum. Ceteri verò moras aliquas nequaquam eſſe congruas iudicantes, vno omnes conſilio, ac voluntate concordi ſummo mane Abbatem ſimul conueniunt: eundemq; Fridericum violenter à Pallaria extrahentes, ad electionem faciendam ad S. Petri, qui ad vincula nuncupatur, Baſilicam illum perducunt. Vbi eius vocationem de conſuetudine facientes, Stephanum eum, (quoniam feſtum ſancti Stephani Papæ eo die celebrabatur) appellari decernunt, ſicq; vniuerſa Vrbe cum laudibus proſequente, ad Lateranenſe Patriarchium illum deducunt. Die verò altera illuceſcente, Cardinalibus vniuerſis ſimul cum Clero, Populoq; Romano ad eum conuenientibus, apud Beati Petri Baſilicam ingenti cunctorum lætitia ſummus, & vniuerſalis Pontifex conſecratur. Fridericus fit Papa.

Poſt hæc remiſſis ad Monaſterium Fratribus, & duobus tantum ad ſeruiendum ſibi retentis: mandat Præpoſito noſtro, vt cum duodecim monachis, quos litteris ipſe ſignificabat, ad ſe protinus pergat, vt tam de ſe, quàm de illis commune conſilium habeat. Profecti itaq; omnes, vt iuſſeſi ſunt, atque poſt dies fermè decem reuerſi. Per quatuor igitur continuos menſes Romæ moratus, ac frequentibus Synodis clerum Vrbis, populumq; conueniens; maximeq; pro coniungijs Clericorum, ac Sacerdotum, necnon & conſanguineorum copulationibus deſtruendis, nimio zelo decertans: ad hoc tandem Monaſterium in feſtiuitate ſancti Andreæ, cum non parua Romanorum manu, reuerſus eſt: & vſque ad feſtiuitatem ſanctæ Scholaſticæ commoratus. Et quoniam vitium proprietatis paulatim in hoc loco à prioribus annis irrepſerat: cœpit omnimodis inſiſtere opportunè, importunè, arguendo, obſecrando, increpando, necnon & diſtrictiſſimè interminando, vt prædictum vitium hinc, iuxta mandatum Regulæ, radicitus amputaretur, & hoc quidem ex parte maxima fecit. Tunc etiam & Proprietatis vitium

Ambro-

Ambroſianus cantus.

Ambroſianum cantum in Eccleſia iſta cantari pœnitus interdixit.

CAPVT XCVII.

PER hos dies Pandulfus vir nobilis, & Eccleſiaſticus ad hoc Monaſterium venit, atque ab eo nimis honorificè, amanterq; receptus eſt. Cui etiam & priuilegium, Epiſcopale fecit, & in hoc Monaſterio locum illi primum poſt ſe in omni conuentu conceſſit. Qui videlicet Epiſcopus obtulit in hoc loco planetam ſcaramanginam, pluuiale diaſprum cum liſta aurea. Faciem altaris purpuream cum liſtis, & gemmis. Thuribula argentea duo, calicem aureum, crucem argenteam paruulam cum ligno Domini, ſitulam argenteam vnam cum leonibus, pallium magnum vnum ad appendendum, & vnum tapetum optimum, & alia nonnulla, quæ ſcribere ſuperflua duximus; & ſic ſocietate, ac benedictione Fratrum percepta, reuerſus eſt: ſemper ex eo tempore familiariſſimus, & deuotiſſimus circa locum iſtum exiſtens.

Marinus etiam Traiectenſis Comes, eiſdem diebus obtulit huic Monaſterio totam, & integram portionem ſuam, ideſt quartam partem totius Comitatus Traiectenſis, & medietatem caſtri Spinei, & quartam partem de caſtro Fractæ, necnon & Monaſterium ſancti Marini, quod in pertinentia eiuſdem Fractenſis oppidi ſitum eſt, cum vniuerſis omnino ſubſtantijs, ac pertinentijs eius. Gezzo quoque, & Petrus germani fratres de Pontecuruo, his diebus tradiderunt in hoc loco Eccleſiam ſancti Nicolai, & ſancti Blaſij, quæ eſt in caſtello ſancti Ioannis de Carica, cum omnibus rebus ipſi Eccleſiæ pertinentibus.

Deſiderij electio in Abbatem Caſſinenſ.

Sed cum prædictus Apoſtolicus Romana febre iam dudum langueret, circa ipſam natalis Domini feſtiuitatem adeo grauiter infirmatus eſt, vt pro certo ſe mori putaret. Electo itaque Deſiderio, cum priorum conſilio, in Abbatem (quemadmodum loco congruo iuuante Domino, oſtendemus,

mus) & Apoſtolicæ Legationis ad Conſtantinopolitanum Imperatorem illi commiſſo viatico, ipſe Romam reuerſus eſt.

Alphanum, olim Deſiderij ſocium, Salernitanæ tunc ſedis electum, ſecum duxit, eumq; in ieiunijs Martij primo Presbyterum, de hinc ſequenti Dominica Archiepiſcopum conſecrans, cum honore Salernum remiſit. Alphanus Archiepiſcopus Salernitan.

CAPVT XCVIII.

POST paucos dies mandauit Præpoſito noſtro, vt omnem Eccleſiæ huius loci theſaurum in auro dumtaxat, atque argento, feſtinanter ſibi, & quam poſſet latenter, per ſe ipſum deferret; multo potiora his in breui ſe huc remiſſurum promittens. Diſponebat autem fratri ſuo Duci Gotfrido apud Tuſciam in colloquium iungi, eiq;, vt ferebatur, imperialem coronam largiri: demum verò ad Normannos Italia expellendos, qui maximo illi odio erant, vna cum eo reuerti. Cumq; licet triſtes, nimiumq; dolentes, quod Papa mandauerat, Fratres matutinali tempore perficere maturarent: Quidam nouitius bonæ conuerſationis, Frater Leo nomine, ciuis Amalphitanus, poſt nocturnam ſynaxim, cæteris Eccleſiam exeuntibus, orandi gratia ſubſtitit; & poſt orationem parumper reſidens obdormiuit. Cernebatq; in ſomnis quendam reuerenda canitie monachum cum alia ſanctimoniali, ab ipſis abſidæ adytis procedentes, vſque ad Eccleſiæ medium perueniſſe: eandemque ſanctimonialem ſuffuſam lacrymis, quaſi pro eo, quod deprædaretur, elata voce non mediocriter conqueri; quam ita vociferantem, monachus ille à latere comitans, taliter conſolabatur. Noli, inquiens, Soror, noli flere, nam vniuerſa hæc ad nos proculdubio in proximo reuertentur. Experrectus Frater cępit eſſe de viſione attonitus, pergensq; fortuito ad ſecretarium, & videns, quæ agebantur, cum illius mandati prorſus eſſet ignarus, accepta mox à Priore loquendi licentia, viſionem, quam viderat, per ordinem retulit,

tulit, cæperuntq; omnes, qui aderant, flere. Sed quoniam, quod mandatum fuerat prætermittere non audebant, aſſumptis omnibus, Romam illa ad Apoſtolicum detulerunt. Quibus viſis totus intremuit: demum verò recitata illi præfata viſione, cognita quoque ſuper hoc immenſa noſtrorum triſtitia, pœnitentia ductus, lacrymari cœpit: ac protinus (vnam tantummodo Iconam ex his, quæ ipſemet à Conſtantinopoli detulerat inde aſſumens) omnia huc referri mandauit. Cum itaque mox receptis omnibus prædictus noſter Præpoſitus maturaret reuerti, & magnam iam partem itineris confeciſſet: Nuntium repente à Papa recepit, vt remiſſo ad Monaſterium theſauro per ſocios, ipſe quantocius ad eum rediret. Quem reuerſum de Abbatia ſancti Vincentij, quemadmodum à filijs Borrelli exoratus fuerat inueſtiuit, eumq; protinus ad eam recipiendam tranſmiſit.

CAPVT XCIX.

POST hæc congregatis intra Eccleſiam Epiſcopis, & Clero, Populoq; Romano, ſub diſtricta nimis interdictione conſtituit: vt ſi antequam Hildebrandus, Romanæ tunc Eccleſiæ Subdiaconus, ab Imperatrice, ad quam pro quibuſdam Reipublicæ negotijs communi conſilio mittebatur, rediret, ſe obire contingeret, nullus omninò eligere Papam præſumeret, ſed vſque ad illius reditum Apoſtolica ſedes intacta vacaret, eius demum conſilio ordinanda. Dehinc ipſe in Tuſciam properans, non multo poſt ſubito languore depreſſus, apud Florentiam obijt, quarto Kalendas Aprilis, ibiq; digno ſatis eſt honore ſepultus. Ad cuius ſanctiſſimum corpus, meritis eius interuenientibus, plurima Chriſtus ſigna oſtendit. Fratres igitur noſtri, qui cum eo perrexerant, cappellam eius, quam hinc detulerat, fidelibus viris apud Florentiam commendantes: quoniam per Romam regredi formidabant, adnitentibus, ac deducentibus ſe Florentinenſibus, per Marchias ad nos reuertuntur.

Stephanus Florentiæ obijt anno 1058.

CA-

CAPVT C.

INTEREA Gregorius de Alberico Lateranenſis, & Tuſculanenſis Comes, comperto Romani Pontificis obitu, ſociato ſibi Girardo de Galera, & Romanorum potentium aliquot, nocturno tempore cum armatorum turbis Eccleſiæ iura peruadunt, & Ioannem Veliternenſem Epiſcopum, Mincium poſtea cognominatum, Papam conſtituunt, Benedicti nomine illi impoſito. Eccleſia Romana inuaditur

Quod cum Petrus Damiani vir valde religioſus, quem eo tẽpore Stephanus Papa diſtractum ab Eremo in Oſtienſi Eccleſia Epiſcopum fecerat, comperiſſet, vna cum Cardinalibus cępit obſiſtere, reclamare, ac anathematizare; ſed omnes hi tandem fautorum eiús terrore compulſi, per diuerſa coacti ſunt latibula fugere. Ita à ſatellitibus Satanę, Oſtienſis Eccleſiæ Archipresbyter, vt prædictum Mincium ad Apoſtolatus culmen proueheret raptus, ac violenter attractus eſt. Humbertus interea Epiſcopus tunc à Florentia reuertens, vna cum Petro Tuſculanenſi Epiſcopo, nequaquam Romæ remorandum ratus, clam iter aggreſſus, apud Beneuentum Paſcha celebraturus accelerabat. Qui cum feria quarta ante Cœnam Domini ad ſanctum Germanum applicuiſſet, ſimul cum ſocio inuitatus à Fratribus, atque retentus feſtiuitatis gratia eſt. Petrus Damiani Epiſcopus Oſtienſis.

CAPVT CI.

HAEC præterea ſunt, quæ de Friderici muneribus hoc Monaſterium tempore diuerſo recepit. Crucem auream gemmis, ac margaritis ornatam librarum duarum, cum tripode argenteo deaurato, & haſtili onichino argento, & auro ornato quinque librarum inter vtrumque. Iconas argenteas deauratas quatuor. Auream vnam cum gemmis, ac ſmaltis valde pulcher-

rimam, cum non parua ligni Dominici portione. Cerapta-ta cryſtallina parium vnum, argentea parium alterum. Codicellum Euangelij auro, gemmiſq; decoratum. Pluuialia ſex. Lanternam argenteam magnam librarum quinque, cum nigello. Vrceolum argenteum ad miniſterium altaris. Siculam argenteam deauratam cum ſmaltis. Pallia quoque & hoſtiaria aliquot. Tapetia ſeptem, & vnum maius, quolibet pallio pretioſius. Antiphonarium vnum.

Secundo operis huius ab Aligerno ad Deſiderium, Domino faciente, deducto libello, opportunum, ac decens eſſe putamus, ſi vitam, moreſq; illius, ac geſta ex integro deſcripturi, tertium hiſtoriunculæ huius primordium, eius auſpicijs dedicemus, ac ſic illius opera contexamus. DEO GRATIAS.

Finis Libri Secundi.

CHRONICI CASSINENSIS
Liber Tertius.

PROLOGVS LEONIS OSTIENSIS De vita, & actibus Reuerendiſſimi Abbatis Deſiderij, qui & Victoris Tertij Papæ.

DESIDERIVS Abbas huius Monaſterij trigeſimusſeptimus, & quartus huius loci reſtaurator, ac renouator, ſedit annis viginti nouem, menſibus quinque. Primus ſiquidem Monaſterij huius Fundator, atque conſtructor fuit, Pater ſanctiſſimus Benedictus. Petronax ſecundus, tertius Aligernus, Deſiderius hic noſter extitit quartus. In quo videlicet omnipotens Deus, noſtro hoc tempore, etiam corporaliter, Euangelicam illam pollicitationem viſus eſt adimplere, qua dicitur. Amen dico vobis, quod omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Huius plane admirabilis, & ſingularis ſui ordinis viri, tam diues, tam multiplex, tam denique copioſa eſt geſtorum materia, vt ipſi Matthæus 19.

Hieronymo ſi adeſſet, vel Sulpitio, non poſſet videri ad ſcribendum indigna. Ego tamen quamuis omnium imperitiſſimus, & tanto ſim opere nequaquam ſufficiens, tum pro Imperio ſanctiſſimi Patris Oderiſii minime contemnẽdo, tum pro maxima, quàm idem Pater Deſiderius in me ab ipſa ferè infantia habere dignatus eſt, dilectione: cum me vixdum quatuor & decem annos egreſſum in hoc ſancto loco, quam libenter ſuſcepit, inſtruxit, enutriuit, ac prouexit. Cernens inſuper, & dolens, cum tanti vtilitate operis, memoriam quoque tanti viri ſcriptorum negligentia paulatim in obliuionem, ac per hoc in contemptum fore venturam: licet non decenter, licet non eleganter, licet deniq; non ſufficienter valeam eius opera ex toto complectere, aggrediar tamen, confiſus de auxilio Dei, quoquomodo illa perſtringere, & ad gloriam Dei, tantiq. viri ſanctam memoriam, necnon ad ſolatium filiorum eius, fratrum noſtrorum, litteris vtcumque mandare. Aequius vtiq. iudicans cum obedientia, & deuotione, inſcitiæ notam ſubire; quàm de tam pretioſa materia ex toto ſilere, & indignum prorſus eſſe decernens, vt ſi omnia nequeo, vel aliquanta non ſtudeam de tot, tantisq. operibus eius referre: prudentiſſimo vtiq. more venantium, inſectantium feras, qui & ſi omnes capere nequeunt, nequaquam tamen quotquot poſſunt capere negligunt. Et quoniã plurima prorſus, & ferè innumera tanti viri ſunt opera; multa me, ex ipſis etiam, quæ ſcio, prætermiſſurum confiteor, quoniam ſcribere ſi omnia voluiſſem, prolixam certè, & immenſam hiſtoriam condidiſſem; quamuis ob hoc à multis noſtrorum, qui mecum pariter illa recolunt, me redarguendum fore non dubitem. Sed ego, Lectorum faſtidio vtiliter conſulens, ſi ea tantum, quæ relatu eſſent digniſſima ſcriberentur, ſufficere iudicaui. Nam ſi quæ minus noſtris literis reperiuntur, in eius operibuc luce

clarius conſpiciuntur. Huius ſanè viri primordia (quoniam opitulante Chriſto, hinc exordium ſumere geſtio) ab his, qui eius ab incunabulis extitere ſodales addidici. Multa præterea ex eiuſdem ore veridico, cum frequenter me ſibi nimia bonitate faceret adhærere percepi. Nonnulla etiam à prioribus quibuſdam audiui. Cætera poſtremo illius, & oculis proprijs plurima vidi, & vniuerſis ferè vſque ad obitum eius interſui. Vnde Lectorem meum reddere certiſſimum volo, nulla me in hoc opuſculo extrinſecus additamenta facturum: nulla prorſus de illo, niſi veraciter comperta ſcripturum, vtpote, qui me ſimplici intellectu legiſſe meminerim: Perdes Domine omnes, qui loquuntur mendacium: ſaluo vtiq. intellectu alio, quod dictum id de hæreticis affirmatur. Quod ſi forte aliquis inuidentia, ſeu malitia ductus, fidem his accommodare noluerit, & fauoris potius gratia huic rei me operam dediſſe putauerit: huc ſi placuerit properans aperiat viſus, & videat, ac per ea, quæ videntur, illa quoque, quæ videri non poſſunt, ſemoto liuore conſiderans, admiretur, & credat, credensq. bonorum omnium largitori laudes ſuper hoc, & gratias referat: ſicq. tandem, me de multis illius pauca, deq. maximis minima, prorſus ſcripſiſſe cognoſcat.

Pſalm. 5.

CAPVT PRIMVM.

Deſiderij genus.

DESIDERIVS igitur ex nobiliſſima Beneuẽtanorum Principum origine ſanguinis lineam ducens; ſpiritu potius, quam carne nobilis eſſe ab ipſis rudimentis infantiæ cępit; & Dei magis ſeruitio, quam ſæculi vanitatibus operam dare, ab ipſis (vt ita dicam) vberibus matris, elegit. Studebat namq; puerulus adhuc frequentare Eccleſiam, diuinas Lectiones, & audire libenter, & legere: cum quibuſ-

Deſiderij indoles.

dam etiam Religioſis ſæpe de his ſermonem innectere, & quæq; ab eis de bonis moribus addiſcere poterat, in ſemetipſo ſatagebat exprimere. At pater illius ſæcularibus eum negotijs cupiens implicare,& vtpote vnicum diligens, per poſteritatis illius lineam, ſuæ nobilitatis nomen diſponeret propagare, puellam ei ad æque nobilem, cum iam inciperet adoleſcere, ſtuduit deſponſare, vtq; parentela eadem ad inuicem firmaretur, modis omnibus maturare. Sed quoniam Dei ſpiritus ſuo igne cor Deſiderij ad mundi contemptum accenderat, è contrario longe aliter, quam pater diſpoſuerat,agere, puer egregius deſtinabat, ſeq; potius Eremum, quam nuptias appetere, ſecretis, quibus poterat geſtibus, indicabat, & feciſſet ſuis deſiderijs ſatis, niſi quod diligens parentum cuſtodia, & ſingularis amor, ac ſollicitudo ingens impediebat.

CAPVT II.

NON poſt multos dies, Domini iudicio, patre à Normannis perempto: Deſiderius aliquo modo nactus occaſionem, quam dudum optauerat, omnibus cępit modis, clam licet, ſatagere, vt deſideriū, quo cogitata conceperat, opere parturiret. Cuidam igitur Monacho benè ſibi noto, prudenti ſatis in ſæcularibus viro, nomine Iaquinto (cuius ego relatione percepi) conſilium totum communicat, pandit votum, voluntatem oſtendit, & vt ei ſuper hoc fidenter auxiliaretur,fideli prece depoſcit. Erat tunc circiter annorum viginti. Noſti,inquiens, mi pater,qualiter me ſæculo huic miſero propinqui innexuerint, ſed quoniam, vt verè fatear, iam dudum Deo vacare decreui; per ipſum te obteſtor, & obſecro, vt iuxta quod ſcis, & potes, his me vinculis reſolutum Deo liberius ſeruiturum, clam omnibus ad aliquam remotiſſimam ſolitudinē transferas. Quid multa? pollicetur in omnibus Iaquintus auxilium, ſed cauere imperat, ne ſorte ſit hæc ſuggeſtio dæmonum. Verum cum eius per omnia firmum in Chriſto pectus agnouit, & iterū,

Iaquintus monachus.

ite-

iterumq; illum frequentando pertẽtans, idem ſemper quod pridem inuenit. Quadam die iam circa veſperam pariter aſcenſis equis, quaſi ſpatiandi gratia, ciuitatem egreſſi, cõſequentibus aliquot famulis, ad Eccleſiam B. Petri cognomento maioris, quæ iuxta eandem ciuitatem eſt ſita, perueniũt: ibiq; quaſi cauſa orationis ingreſſi, equos, & gladium, quo idem Deſiderius tunc erat accinctus, prædictis famulis præ foribus veluti ſeruãda, relinquunt. Inde iam ſero, per quandam illius Eccleſiæ poſterulam vadentes, iter aggrediuntur, & cum non plus octo milliaribus ab inde locus ille diſtaret, ad quem pergere diſpoſuerant; noctis errore ſimul ac pauore confuſi, vix illuc alterius diei mane perueniunt. Deſiderius Deo militaturus patriam deſerit.

Quos cum vir Domini, qui ſolitariam inibi vitam ducebat, Sanctari nomine, conſpexiſſet, valde miratus, atque lætatus eſt. Moxq; inducens illos in cellam ſuam, ac Deſiderium frequenter exoſculans cępit ſolerter exquirere, cur ita veniſſet. Cognita itaq; Deſiderij voluntate, vehementer obſtupuit, quod puer tam nobilis, tam delicatus, tam diues, & præcipuè parentibus ſingularis, tam feruenter vniuerſis ſæculi pompis, ac vanitatibus ſpretis, ſub tam diſtricto propoſito ſeruiturus Domino acceſſiſſet. Sed quoniam nil Deo difficile, aut impoſſibile eſſe ſciebat, laudes illi, & gratias maximas referens, veterem hominem cum actibus eius Deſiderium (ipſo, vel maxime inſiſtente) protinus exuit, & nouum, qui renouatur in Dei cognitionem illum conſequenter veſtiuit; & Iaquinto in ſua maturius redeunte, ſolus Deſiderius cum Sanctari ſolo remanſit. Sanctari ſolitarius Deſideriũ recipit.

CAPVT III.

FAMVLI igitur eius, vt ſupra dictum eſt, cum equis, & armis ipſius fruſtra iam illum præ foribus Eccleſiæ præſtolantes, cum diſceſſum illius tandem aliquando cognouiſſent, vicina iam nocte, ad ciuitatem maturius reuertuntur, matriq; ac propinquis, quid accidiſſet, pauitantibus animis referunt. Noctem illam mater cõtinuauit lacrymis,

propinqui vero, & affines ipſius mane facto, equis aſcenſis, per diuerſas vicinias, requirendi illum gratia, diſperguntur; ac tandem, quod erat in re ſuſpicantes probitatum eius indicio, ad Sanctari cellam deueniunt. Quam ſtatim violenter ingreſſi, veſte illum monaſtica veſtitum reperiunt: ac vehementer irati, præfatum Dei ſeruum contumelijs magnis, conuitijs multis adoriuntur; & inhoneſtè ſatis ſacram veſtem Deſiderium exuentes; manibus eam proprijs ſcindunt, eumq; Priori veſte reueſtiunt, inuitum licet, ac repugnantem. Ac poſtremò illum equo impoſitum, ipſis lora tenentibus, quaſi maximam ante ſe prædam agentes, ad vrbem more triumphantium reuertuntur. Hic iam matris lacrymas, & querelas, ſimul ac ſuadelas fruſtra in Deſiderium iactas, propinquorum etiam, imò totius vrbis tripudium, quis referre contendat? Annum ferè integrum ſub ingenti cuſtodia, in domo matris habitu tantummodo ſæcularis; cæterum mente cœlebs, exegit: nulluſq; illi, neq; de nuptijs, neq; de aliquo actu ſæculari perſuadere aliquatenus potuit. Ita, quem fidelem, ac ſtrenuum domui ſuæ diſpenſatorem conſtituere Dominus diſponebat, ab omni eum carnalis cõtagij macula purum, immunemq; ſeruauit, vnde non immeritò à cunctis ciuibus mirabilis, ac deſiderabilis habebatur.

Deſiderius Beneuẽtum reducitur.

CAPVT IV.

SED cum iam nulla fugæ ipſius ſuſpitio matrem teneret, eumq. quoniam coniugatum non poterat, ſecum, vel clericum retinere niteretur, ad Epiſcopium, quod domui ſuæ ſatis erat contiguum, primo quidem non ſine cuſtodia, dehinc ſecuritate creſcente, ſolum ſæpius ire ſinebat. Erat tunc in Monaſterio ſanctæ Sophiæ Præpoſitus, nomine Siconolfus, qui Deſiderij deſiderium pleniter noſcens, quoniam per diem, ne ſuſpitio reuiuiſceret, non præſumebat; nocte cum eo apud Epiſcopium ſæpiſſime loquebatur. Poſt non multos dies, noctu, ſicuti conſueuerat ad eum cum equis veniens, cuculla indutum, clam, Salernum perduxit: ac Be-

Deſiderius cucullã induit.

neuentum pernicitèr redijt. Mox Deſiderius ad Principem Guaimarium conſanguinitate ſibi propinquum accedit: aduentus cauſam oſtendit; orat, vt quoniam in patria viuere monachus parentum pertinacia non auderet, quiete apud illum Deo ſibi ſeruire liceret. Si hoc mereretur impetrare, nuſquam inde procederet. Si vero aliquando illum reddere propinquis deberet, modo potius ſibi licentiam daret alio properandi. Huius igitur aduentu nimis exhilaratus Guaimarius, & vehementer admiratus tantum in tanto adoleſcente feruorem, annuit poſtulatis: cumq. ſecum per dies aliquot retinens, nulliq. ſe contra votum reddendum fidiſſime pollicens: demum ad Monaſterium S. Trinitatis, quod ad Cauam nuncupatur, non longe à Salerno ſitum, eodem petente tranſmiſit. Quod propinqui perſentientes, magnis, & frequentibus precibus Deſiderium ſibi reddi, Guaimarium interpellant, Sed Principe in promiſſione, quam Deſiderio fecerat, permanente: per ſemetipſum Landulfus Beneuentanus Princeps, matris, ac propinquorum orationibus fatigatus, Salernum venit, & Deſiderium affinibus reddi depoſcit.

Monaſterium ſanctæ Trinitatis Cauenſis.

CAPVT V.

TALI igitur tandem aliquando conditione ad Beneuentum redeat impetratur: vt ſine alicuius impedimento, vel contradictione, apud Monaſterium ſanctæ Sophiæ ſub monaſtica profeſſione, ſibi manere liceret. Poſtquam ventum eſt Beneuentum vniuerſis affinibus ſibi obuiam ſimul cum ciuitate euntibus, cum omni pariter comitatu Princeps illum ad Monaſterium eſt proſequutus. Gregorius tunc vir valde prudens, & ſtrenuus eidem Monaſterio præerat in Abbatem, qui Deſiderium multa hilaritate recipiens; pro eo, quod vniuerſis deſiderabilis erat, tunc primum mutato eius nomine, Deſiderium appellari præcepit: nam vſque ad id tempus Dauferius vocabatur.

ADNOTATIO.

ARnoldus Vuion monachus ſancti Benedicti de Mantua in prima parte ſui ligni vitæ cap. 8. agens de Abbatibus qui poſt S. Patrẽ Benedictum Caſſinenſi cœnobio prę fuerunt, aſſerit Deſiderium noſtrum monachum fuiſſe Monaſterij ſanctiſſimę Trinitatis Cauenſis. Cui aduerſatur Leo his duobus capitibus, dum aſſerit, indutum fuiſſe habitu monaſtico in Monaſterio ſanctæ Sophiæ de Beneuento á Siconolfo eiuſdem Monaſterij Præpoſito; poſtea verò à Gregorio Abbate mutatum ſibi nomen, vt qui prius Dauferius vocabatur, deinceps Deſiderius appellaretur. Profeſſionem verò emiſit in Monaſterio Caſsinenſi, vt apparet ex capite 7. Hoc enim ſignificant verba illa, receptiq. decenter ab Abbate, & Fratribus ſociati, honeſte nimis, atque humiliter inter illos aliquandiu conuerſati ſunt, & ab vniuerſis in dilectione plurima habiti, necnon & monaſticam ab eodem Abbate conſecrationem adepti. Præterea cum Deſiderius ad Cauenſe Monaſterium perrexit, iam monaſticum habitum apud S. Sophiã induerat: in Monaſterio autem Cauenſi paucos dies manere permiſſus eſt, quod expreſsè hic aſſerit Leo. Sed quoniam Cauenſes monachi contendunt Deſiderium in Monaſterio ſuo à B. Alferio tunc eiuſdem cœnobij Abbate ſuſceptum, ac monachum factum fuiſſe, atque ibidem profeſſionem emiſiſſe, audiamus Deſiderium de ſe ipſo, ac B. Alferio in 3. lib. Dialog. ita loquentem.

Sãctus Alferius primus Abbas Cauẽſis.

Alferius Abbas Monaſterij S. Trinitatis, ab ipſo in latere montis ædificati, quod inter Salernitanam, Amalfitanamq. ciuitatem præeminet mari, extitit. Cuius religioſam, & Deo amabilem vitam, & ipſe ex parte vidi, qui apud eũ aliquantulum familiariter manſi, & alijs referentibus agnoui, hæc ille. Quæ verba profecto oſtendunt, Deſiderium non fuiſſe B. Alferij monachum, ſed ſibi tantum cognitum, ex eo, quod apud eum aliquantulum familiariter manſit, illis videlicet paucis diebus, quos ibidem à Guaimario Salernitano Principe tranſmiſſus peregit: donec Landulphus Beneuentanus Princeps matris, ac propinquorum Deſiderij precibus exoratus, Salernum venit, ac Deſiderium Beneuentum reduxit.

xit, hac conditione, vt in Monaſterio S. Sophiæ ſub monaſtica religione ſibi manere liceret. Arnoldus ergo contra auctoritatem antiquorum, abſque ratione probata, aſſerit Deſiderium monachum fuiſſe Cauenſem. Dico tamen in gratiam monachorum ſacri cœnobij Cauenſis, Deſiderium, aliquantulum illud tempus, quo in præfato cœnobio manſit, ſub magiſterio, & diſciplina ſancti Alferij manſiſſe: qua ratione poteſt ipſius diſcipulus, & Cauenſis monachus aliquatenus nuncupari.

CAPVT V.

IBI ergo illo per annos aliquot ſub vita religioſiſſima commorãte, & ſæpe ſecum reputante monachum in ſua patria perfectum eſſe non poſſe: peruenit interim ad notitiam illius fama Monaſterij Tremitẽſis, quod videlicet in Adriatico mari apud Inſulam Diomedis, quondam nomine vocitatam, triginta circiter millibus à terra diſtans ſitum eſſe dignoſcitur. Et quoniam iam dudum apud Beneuentum familiaritatem Abbatis prædicti loci adeptus fuerat, vix licet impetrata licentia, illuc perrexit, ibiq; ſatis auſtere conuerſationi ſe tradens, non paruum tempus exegit. Sed cum ab eodem Abbate adeo diligeretur, vt eandem ei Abbatiam ſe quoque viuente contradere cuperet; ille verò ſubiectioni potius, quam prælationi mentem accommodaret, ac propterea cedendum loco illi decerneret. Quodam tempore idem Abbas ad res Monaſterij diſquirendas egrediens, eundem Deſiderium ſecum ire rogauit, quam ille egreſſionis opportunitatem libenter amplexus, minime differendam putauit. Cumq; pariter ad Tranſmundi Comitis (quoniam res ita poſcebat) curiam perrexiſſent; vxor eiuſdem Comitis ſuper aduentu Deſiderij, quod eius affinis eſſet, valde exhilarata, à viro ſuo, vt aliquandiu ſecum illum retineret, etiam inuito Abbate, obtinuit: eius videlicet retentionis auctor ipſemet, vt dicitur, extitit: audiens autem Celebre tunc nomen eremitarum Maieliæ degentiũ, illuc

illuc properare, ac Deo ſecretius ſeruire deſiderans; prædictum Comitem, vt ibidem tranſmitteretur orauit, quod & factum eſt. Vbi cum tribus circiter menſibus à principio videlicet Februarij, vſque in tertiam poſt Paſcham Dominicam ſub ingenti continentia remoratus fuiſſet, tranſmiſſus eſt illuc ſupra nominatus Iaquintus cum litteris ex parte Apoſtolici ad eremi ipſius priorem; quarum tenore, & priori ſub interminatione iubebat, ne illum amplius retinere præſumeret, & illi nihilominus mandat, ne vel aliquantas inibi moras innectere auderet. Ita regreſſus ad ſanctæ Sophiæ Monaſterium eſt.

CAPVT VII.

Vide annotata ſuper cap. 79. lib. 2.

NON poſt multos dies Domnus Leo Papa ſanctiſſimus è partibus Vltramontanis regreſſus, Beneuentum intrauit, & quoniam Deſiderius iam dudum Hũberto Siluæ candidæ Epiſcopo cognitus, & nimis carus extiterat, tam per illum, quàm & per Fridericũ tunc Cãcellarium eidem Papæ notus, & valde familiaris efficitur; adeò vt illi frequenter in altaris officio adhæreret, & Euangelium ad eius miſſas ſæpius legeret. Per idem tempus præfatus Pontifex deſcendit in Apuliam cum Normannis dimicaturus, ſed Dei iudicio ſuperatus ab his, ac Beneuentum regreſſus, ordinato Volderico Archiepiſcopo, quem ſecum adduxerat, poſt nouem circiter menſes Romam reuerſus, atque defunctus eſt. Interea Deſiderius ob nimiam abſtinentiam, multaſq; vigilias, in languorẽ non modicum decidens, medendi gratia Salernum perrexit. Ibi itaq; illo aliquandiu remorante, Alphanus (qui poſtmodum eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopatum adeptus eſt) prudentiſſimus, & nobiliſſimus clericus, maxima illi eſt familiaritate coniunctus. Cuius animum frequentibus monitis ad mundi contemptum exhortans, ſic tandem ab illo exegit, vt monachus fieret, ſi prius, vt iam dudum mente conceperat, Ieroſolymam ire permiſſus fuiſſet. Hac inter illos ſponſione firmata, Beneuentum reuerſus Deſiderius eſt, atque poſt non

Alphanus Salernitanus.

multos dies mandat eidem Alphano, vt ad ſe veniat. Renuente illo, ac potius pauitante Salernum egredi, iterum Deſiderius ad illum abijt, eumq; propter quorundam inimicantium illi timorem, cuculla ſua indutum, noctu de ciuitate educens, ſecum Beneuentum adduxit. Cum verò cœpiſſent Alphanum nobiles, quiq; viri, ac clerici frequentare, eumq; ob maximam eius prudentiam decenter excolere: propoſitum autem Ieroſolymitanæ viæ paulatim cępiſſet in eius mente tepeſcere, ſeq; à Deſiderij latere nullo vnquam modo, nullo vnquam tempore aſſereret velle diuidere, tempus ab eis aliquantum apud Monaſterium S. Sophiæ exactum eſt. Cum ecce fama percrebuit, Victorem Papam ab Vltramontanis partibus Romam veniſſe; eumq; ad partes iſtas in proximo venturum fore. Territus Alphanus huiuſmodi Nuntio, quod Fratres ſuos ſuper Guaimarij Principis occiſione inſimulandos proculdubio noſſet: præoccupare ſtatuit Apoſtolicum, ſecumq; ire orat ſuppliciter Deſiderium. Et quoniam miram cantandi peritiam, & medicinæ artis ſcientiam non paruam habebat, eiuſdem artis codices nonnullos ſecum à domo detulerat, magni aliquid ſe habendum in ſummi Pontificis curia omnimodis confidebat. Confectis igitur, atque aptatis quotquot potuit medicaminibus, vna cum ciuitatis ipſius Archiepiſcopo ad Romanum Pontificem in Tuſciam proficiſcuntur, eumq; apud Florentiam remorantem reperiunt. In breui itaque maximam apud illum familiaritatem adepti, & ſatis honorifice habiti ſunt. Sed cum iam ibi per tempus aliquantum remorati, pro certo Deſiderius comperiſſet Papam minime ad partes iſtas venturum, inſuper etiam vltra montes proxime profecturum, ſimulq; valde inutilem eſſe propoſito ſuo conſiderans in eiuſdem Pontificis curia conuerſationem, cępit omnimodis inſtare Alphano, vt iam iamq. peteret ab eo licentiam reuertendi.

Victor Papa II.

Petrus ante non multos dies huic Monaſterio electus fuerat à Fratribus in Abbatem, qui pro ſua ordinatione inſinuanda, duos huius loci ad Papam tunc Fratres tranſmiſerat. Igitur Deſiderius optata iam dudum opportunitate reperta, accedit pariter cum Alphano ad Romanum Pontificem,

Ad finem ann. 1055.

cem, ſimulq. pedibus illius ſe proſternentes orant recedendi licentiam. Adduntq. petentes, vt gratia religioſius viuendi, per monachos, qui ad eum à Caſſinenſi Monaſterio venerunt, illuc eos tranſmittere, ſuisq. litteris illos Abbati dignaretur, ac Fratribus commendare. Annuit Apoſtolicus, atque ita ſicut popoſcerant cum Fratribus illis ad hoc cœ-
Ann. 1056 nobium tranſmiſſi ſunt. Receptiq. decenter ab Abbate, & Fratribus ſociati, honeſte nimis, atque humiliter inter illos aliquandiu conuerſati ſunt, & ab vniuerſis in dilectione plurima habiti, necnon & monaſticam ab eodem Abbate conſecrationem adepti, Friderico ſuper eorum aduentu pluſquam ſatis eſt gratulante.

CAPVT VIII.

Viſio Deſiderio oſtenſa.

VIDERAT per hos dies Deſiderius viſionem non contemnendam, quam ſatis proxime, rei commendauit effectus. Cernebat ſiquidem ſe vna cum Alphano in quadam Eccleſia, ac valde pulcherrima turri, quæ iuxta Capitulum Fratrum ſita eſſet, conſiſtere, in qua nimirum Pater Benedictus videbatur ſede decentiſſima reſidere. Cumq. ad illius viſionem ſtupefacti pauerent, & accedere propius nequaquam præſumerent, B. Benedictus Deſiderio hilariter innuebat, eumq. iuxta ſe ſedere manu porrecta iubebat: Alphanus vero, quoniam vocatus ab eo non fuerat, quaſi indigne ferens, de domo illa exibat; quæ nimirum viſio maniſeſtiſſime portendere viſa eſt, & Alphanum in loco hoc non diu remoraturum, & Deſiderium Benedicti Patris vicem in hoc Monaſterio ſuſcepturum. Non multo poſt igitur à Giſulfo Principe Alphanus expoſtulatus, primo apud Salernum in Monaſterio ſancti Benedicti Abbas effectus, dehinc eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopatum indeptus eſt. Deſiderius vero ad Capuanum Monaſterium eſt tranſmiſſus Præpoſitus. Richardus tunc Auerſanus Comes Capuam expugnabat: ſed cum Pandulfus ipſius ciuitatis Princeps indigna quædam, & ſuperflua, iuxta priorum temporum conſuetudinem

ſuetudinem Deſiderio vellet iniungere, ille conſtanti, vt erat pectore, nequaquam in his ei congruum duceret aſſentiri: Capuam egreſſus ad Richardum acceſſit, & omnium, quæ extra ciuitatem erant Monaſterio pertinentium, ab eo ſecuritate accepta, & maxima inſuper illi ex tunc fœderatus amicitia, in obedientijs eiuſdem Monaſterij aliquandiu remoratus eſt.

CAPVT IX.

DEHINC cum prædictus Fridericus, in Abbatem huius loci electus, demum verò in Romanum Pontificem, vt ſuo loco iam ſupra tractauimus, ordinatus fuiſſet, Romam ad illum menſe Auguſto cum duodecim alijs Fratribus huius loci, nominatim ab ipſo vocatis, perrexit, ibiq; febre perculſus, poſt paucos dies huc rediit. Cum autem idem Apoſtolicus ad Monaſterium hoc poſt quatuor circiter menſes veniſſet, non multo poſt graui languore decentus ad extrema ferè perductus eſt. Accerſitis itaq; cœnobij huius Prioribus, dat optionem illis in Abbatem eligendi, quem vellent. Qui cum habito ad inuicem conſilio nunc illum, nunc alium (vt in talibus conſuetudo eſt) eligendum cenſerent, communis tandem vniuerſorum conſenſus in Deſiderium expetendum adſpirat, & vt ipſe illis in Patrem concederetur, communibus votis Papam exorant. Cumq; ſatis ſibi placere eandem electionem Apoſtolicus aſſeruiſſet: Nam, & olim tempore Leonis Papæ, optime illi apud Beneuentum notus extiterat, & ex quo Petrus Abbas eundem Deſiderium ante non plenum biennium receperat, multa ſe illi familiaritate deuinxerat: ita quidem, vt in camera erat, Fratrum electionem confirmauit, dicens: Quod quamuis plures eo tempore religioſos, ac ſpirituales viros, multaq; honeſtate, ac prudentia præditos Monaſterium hoc haberet, neminem tamen magis idoneum eligere ad id officium de ſuo collegio potuiſſent. Et quoniam dum ipſe adviueret, nulli ſe mortalium eandem Abbatiam tradere decreuerat, Deſiderium

Ann. 1057

Deſiderius in Abbatē Caſſinenſem eligitur.

rium

rium vero ad Conſtantinopolitanum Imperatorem iam-dudum Romanæ ſedis apocriſarium facere diſpoſuerat: conſtituit, vt ſi idem Deſiderius, ſe ſuperſtite reuerteretur, ipſum illis velle Abbatiam contradere: ſi vero ante illius reuerſionem defunctus fuiſſet. redeuntem illum abſque aliqua contradictione in Abbatem congregatio vniuerſa reciperet. Stephanum itaq; Cardinalem, & Mainardum poſt-modum Siluæ candidæ Epiſcopum illi ſocios itineris donans, & in Epiſtolis, quas Imperatori mandabat Caſſinenſis Abbatiæ illum electum commemorans, emiſit à ſe, præcipiens, vt expleta Legatione, reuerti quam citius poſſet feſtinaret. Deſiderius igitur iniunctum ſibi officium perficere ſatagens, aſſumptis quæq; eſſent tanto itineri neceſſarijs, ſimul cum ſibi traditis ſocijs, iter aggreſſus, ad Monaſterium ſancti Ioannis, quod appellatur in Venere, vt ibi mare ingrederetur, profectus eſt. Cum autem per dies aliquot ibi fruſtra remoratus fuiſſet, & propter aeris inclementiam mare ingredi nequaquam præſumeret, Sipontum inde contendit: ibi nauem, qua Barium nauigaret. ingreſſus, per quendam Epiſcopum, qui orationis gratia montem Garganum adierat Fratribus ſe commendari, ſeq; mare ingreſſurum, illis ſignificari rogauit; ſed cum apud Barium quoque cauſa tempeſtatis aliquandiu reſtitiſſet, alium item Nuntium huc dirigere ſtuduit, per quem videlicet ſignificando mandabat, ob temporis in temperiem, vſque ad illum diem apud Barium morari. Contigit autem diſpoſitione diuina, quæ illum ad loci huius recipiendum honorem hactenus retardauerat, vt eodem die, quo idem Nuntius huc applicuit, eo quoque die Fratres noſtri, qui cum Papa profecti fuerant, illo apud Florentiam defuncto, atque ſepulto, redijſſent. Mox itaq; noſtri conſilio habito, duos Fratres, qui Deſiderium reuocare, nuntiata Apoſtolici morte, deberent, feſtinanter tranſmittunt.

Stephani PP. mors.

CAPVT X.

IAM tandem Deſiderius ſufficienter neceſſaria, quæq; itineri cæpto parauerat, iam iamq. ſimul cum Argi-

to

ro Barenſium magiſtro, nauigare diſponebat: cum ecce ipſo Ann. 1058
palmarum Dominico die circa veſperam, eoſdem Nuntios à noſtris directos accepit, defunctum Apoſtolicum, & ſe ad reuocandum illum feſtinanter tranſmiſſos ab vniuerſis Fratribus, aſſerentes: rediret ergo quantocius, & regimen Monaſterij, prout Dominus ordinauerat, cunctis ſe deſiderabiliter præſtolãtibus, ſumeret. Obriguit Deſiderius tam ſubita Apoſtolici morte perculſus, moxq; ſocijs aduocans aperuit, quid Nuntij detuliſſent, cœperũtq. pariter cum Argiro ſatagere, qualiter (antequam mors Papæ diuulgaretur) reuerti valerẽt: non enim dubitabãt ſe (cognito eius obitu) à Normannis, vel capiendos, vel diſturbandos. Redemptis igitur protinus, ſeu acquiſitis pro ſe, ac ſocijs aliquot, quibus veherentur, iumentis, ſecunda feria poſt palmas iter aggredientes venerunt ad Robertum Guiſcardum, tunc quidem Normannorum tantum Apuliæ Comitem: poſtmodum vero totius Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliæ Ducem: rogantes, vt ſecure illis per Terram ipſius tranſire liceret. Qui, vt fuit vir maximæ bonitatis, licet iam Papæ tranſitum compertum haberet, & ſecuritatem illis conceſſit, & tres Deſiderio equos, quibus adhuc indigebat, largitus eſt. Ita Deo in omnibus proſperante, ſine aliquo impedimento reuerſi, ipſo Paſchali Sabbatho, iam tardiuſcule, ad ciuitatem ſancti Germani applicuerunt. Dominico vero ſequenti Paſchæ valde diluculo huc aſcendentes, de more Monaſterij Capitulum Fratrum ingreſſi ſunt, præſidentibus Humberto ſanctæ Rufinæ, & Petro Tuſculanenſi Epiſcopis, & Stephano Cardinali, ac Mainardo, Deſiderij ſocijs. Nam prædicti Lib. 2. ca-
Epiſcopi Humbertus, & Petrus (vt longe iam ſupra retu- pit. 100.
limus) à Roma tunc, Mincij ordinationem fugientes, Beneuentum Paſcha celebraturi pergebant, ſed Deo ordinante, gratia tantæ feſtiuitatis à noſtris Prioribus inuitati, atque retenti fuerant. Poſt ſollemnem itaq. diei tanti ſermonem, mox Humbertus, totius illius ordinationis optime conſcius, aduocat Deſiderium, eiq; (quemadmodum olim fuerat à Papa diſpoſitum) Abbatiæ obedientiam recipere ex parte Fratrum omnium imperat. Nulla in medium mora, nulla expectatio reſponſionis, protinus vniuerſi ſurgen-

tes, eundem Deſiderium acceperunt, atque cum maximis laudibus ad Eccleſiam deportantes, in ſede illum Abbatis honorifice locauerunt: vniuerſis pro ſollemnitate Paſchali, tum pro ipſius ordinatione immenſa lætitia, & iucunditate
Ann. 1058. repletis. Anno ſcilicet Dominicæ incarnationis milleſimo quinquageſimooctauo.

CAPVT XI.

IGITVR Abbatia ſuſcepta, Deſiderius cępit modis omnibus ſtudere, atque ſatagere, vt quod dicebatur, dici veraciter poſſet. Cernens itaq; Monaſterij officinas, & anguſtas ambitu, & forma *deformes*, & tum vetuſtate, tum inertia *ruinoſas*: incitabatur quidem amodo illas aggredi ad renouandum, ſed angebatur iterum, quia vt tam arduum inciperet opus nihil ferè penſi habebat. Pr*imo itaque*, quaſi experiri cupiens ſi quid valeret, palatium, quod dudum Richerius Abbas ab orientali parte Monaſterij inchoatum ad ſolarium vſque perduxerat, opere ſatis decenti perfecit, iuxtaq; ipſum, verſus Eccleſiam, paruulam quidem, ſed competentem planè, in qua libri recondarentur, ædiculum fabricauit. Quod cum ſibi proſpero euentu cerneret obueniſſe, domum etiam, in qua Abbates *manere* conſueuerant, quæ videlicet à Septentrionali parte adhærens Eccleſiæ, & viliſſimis ligni furculis ab inferiori parte ſuſtentata, & viminibus ex parte maxima videbatur conſtructa, à fundamentis ædificare conſtituit, adiuncto illi palatio cum abſida, quod veteres Todericum appellare ſolebant. Dehinc inſpirante, ac proſperante Deo, manſionem etiam illam, quæ Fratres quieſcentes, diuerſis præ ſui exiguitate ſolarijs, continebat, nihilo ſegnius renouare aggreſſus eſt, in latere ſcilicet prioris à meridiano, quam funditus euertere, ob clauſtri ſpatium, diſponebat. Nam propter ipſius montis verticem, cui nulla ferè conſtabat planities, vix in hoc loco paruiſſimi clauſtri ſpeciem, iuxta abſidam Eccleſiæ Priores effecerant. Perfecta eſt igitur eadem

domus

domus in longitudinem cubitorum centum ſexaginta, in latitudine verò cubitorum viginti, & quatuor, in altitudine autem propter ipſius montis inæqualitatem quantitatis diuerſæ, eamq; abietinis trabibus ſatis pulchrè contignans, lateribus cooperuit, diuerſiſq; coloribus decorauit. Nihilq; moratus pari tenore, vetus Capitulum funditus diruens, renouauit, illudq, gypſea vrna in gyro, vitreiſq; feneſtris, ac pulchro variorum marmorum pauimento decorans, tegulis nihilominus cooperuit, & nimis venuſta colorum varietate depinxit.

CAPVT XII.

INTEREA Fractenſis oppidi homines, velut quidam latrunculi, iunctis ſibi Minturnenſibus, alijſq; vicinis, nunc furtim, nunc palam, oppida ſibi contigua nobis pertinentia, infeſtare non deſiſtebant: terminum ſiquidem, qui inter nos, & illos antiquitus diuidebat, ideſt duo lapidei leones, cum non procul ab eorum caſtro conſiſterent: malitioſe clam confringentes, in proximum demerſerant puteum: qua nimirum fraude fidentes, ſi quando terminum noſtrum inter duos leones, ſicut præcepta continent, computabamus: illi de leonibus, qui ſecus portas ſancti Georgij poſiti ſunt, illud dici pertinaciter affirmabant. Horum igitur frequentiſſimas moleſtationes Deſiderius ægerrime ferens, ſimulq, illius ſententiæ reminiſcens, obſeruatio ordinis noſtri ſummam depoſcit quietem, & ſecuritatem; cum neque beneficijs eos, neque rationibus aliquatenus ſedare valeret: ad eorum tandem violenter frenandam nequitiam totus intendit, & Adenulfi Caietani Ducis, cui gratiam Principis conciliauerat, adminiculo fultus, mox Caſtellum, cui nouum proprie nomen inditum eſt, in monte, qui Peranus dicitur, omni inſtantia contra illos erexit, ſicq; ſua deinceps eorum tutare, non autem amplius aliena peruadere, compulit.

Lib. 1. capit. 5.

CAPVT XIII.

SED cum poſt obitũ piæ memoriæ Stephani Papæ, ſupradictus Hildebrãdus reuerſus ab Imperatrice, contra eiuſdem Apoſtolici interdictum, inuaſam à peſſimis hominibus Eccleſiam comperiſſet, Florentiæ ſubſtitit, ſuiſq; literis ſuper hoc Romanorum meliores conueniens, eorumq; ad omnia conſenſum recipiens: mox annitente Gotfrido Duce, Girardum Florentinum Epiſcopum in Romanum Papam elegit, ſimulq; cum ipſo, & Duce Romam menſe iam Ianuario venit: vbi præfatus electus à Romano Clero, & populo in Apoſtolica ſede inthronizatus, & Nicolai nomen indeptus eſt. Qui mox ſupradictum inuaſorem cum omnibus fautoribus ſuis excommunicans, tandem quorundam ſuorum interuentu, illum in communionem recepit: atque ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ, *quæ* à Romanis maior vocatur, Sacerdotali priuatum *officio*, manere conſtituit. Mandat deinde ad hoc Monaſterium, quatenus Domnus Abbas, ſibi in Marchiam proficiſcenti, quam citius poteſt occurrat: videlicet, vt proximo Martij menſis ieiunio, & Presbyteri gradum, & Cardinalatus pariter officium, recipere debeat. Dominica igitur prima Quadrageſimæ, paratis omnibus neceſſarijs, iter arripiens, apud Farfenſe Monaſterium Apoſtolico ſe coniunxit: vbi nimis ab eo amicabiliter, honorificeq; receptus, Auximum ſimul cum ipſo profectus eſt. Ibidem itaq; ſecundo Quadrageſimæ Sabbatho, quod tunc pridie nonis Martij euenit, Cardinalis Presbyter ab eodem Apoſtolico ordinatus, & ſequenti Dominica Abbatiæ conſecrationem adeptus, priuilegium ab eo ſatis honorificum, iuxta conſuetudinem prædeceſſorum ſuorum, recepit; quo inſuper ad Cardinalatus videlicet eius dignitatem, & honorificentiam Patris ſãctiſſimi Benedicti, per totam Campaniam, & Principatum, Apuliam quoque, atque Calabriam, ab ipſo fluuio piſcariæ, ſicut fluit in mare, vicem ſuam idem Apoſtolicus illi conceſſit. Poſt hæc accepta licentia remeandi, Romam veniens, proxima Dominica mediantis Quadrageſimæ apud Eccle-

Nicolai Papæ II. electio anno 1059.

Deſiderius Cardinalis creatur.

ſiam B. Petri miſſam ſollemniter celebrauit, atque Romanorum turba innumera Comitatus, ad titulum ſanctæ Ceciliæ Tranſtiberim, maxima cum laude deductus, ſicq; ad hoc Monaſterium in B. Benedicti feſtiuitate reuerſus eſt. Et quoniam ab eodem Pontifice Paſchalis feſtiuitatis gratia inuitatus fuerat: Romam reuerſus, poſt feſtum vrbem egrediens, Melfiam Apuliæ vrbem perrexit, vbi tunc idem Apoſtolicus Concilium celebrare diſpoſuerat: in qua etiam Synodo dum Richardus Capuanus Princeps cum alijs quampluribus interfuiſſet, à ſupradicto Papa Nicolao commonitus, præceptum fecit B. Benedicto de Monaſterio S. Mariæ in Calena cum pertinentijs ſuis.

CAPVT XIV.

TVNC temporis Giſulfus Salernitanus Princeps, Deſiderio ſuper hoc conquerenti, reddidit huic ſancto loco cellam ſancti Benedicti de Salerno, quam à iure noſtri cœnobij Salernitanorum eatenus violentia ſubtraxerat. Sed cum exinde, ſubducto Abbate, præpoſitum ibi, iuxta morem cellarum noſtrarum conſtituiſſet: Salernitani nimis hæc indigne ferentes, eidem Principi inſtare cœperunt, vt Monaſterium illud ordinatum, ſicut antea fuerat, eſſe permitteret. Coactus itaque Princeps, illorum rogatu Monaſterium ſancti Laurentij intra ciuitatem Salernitanam conſtructum, ſibi iure hæreditario pertinentem, in hoc Monaſterio ex integro obtulit, nec tamen reſtitutionem, quam antea de ſupradicta cella fecerat irritam fecit.

De eodem verò Monaſterio ſancti Benedicti de Salerno, ne fortè, vel memoria (cum multis intendimus) excidat, vel ne fortè opportunior referendi locus nobis non occurrat, licet præpoſtero ordine, neceſſarium videtur malitiam, & inuidentiam quorundam Fratrum prædicti Monaſterij, hoc in loco inſerere: nam ſicut Aeneam apud Virgilium dixiſſe ſocijs legimus: Forſan hæc olim meminiſſe iuuabit. Cauſidicus quidam prędictę ciuitatis Salernitanæ, Romual-

dus nomine fuit, qui pro eo, quod etiam ipſius Monaſterij aduocatus erat, maximam ibi familiaritatem habebat: tunc proinde vniuerſa eiuſdẽ loci munimina, ſeu quaſlibet chartas ſæpiſſimè perquirendi fidiſſimam ab Abbate licentiam acceperat. Tandem igitur inter cæteras, quatuor numero magna oblationis edicta inuenit, quæ videlicet clare ſatis, ac pleniter continebãt, qualiter idem Monaſterium à principio huic noſtro cœnobio traditum à Principibus, ac ſubditum fuerit. Has ille, maxima ductus inuidia, protinus rapuit, abſcondit, & nemine prorſus ſciente, ad domum propriam detulit, atque vſque ad mortis diem, ne filijs quidem oſtendit. In mortis igitur articulo poſitus, vocauit maiorem filium ſuum, Ioannem nomine, eiq. clam vniuerſum ipſius rei prodens negotium, & prædictas chartas manibus retinens: Ego, inquit, vt cernis ò fili, proculdubio morior, chartas iſtas fidei tuæ committo, vt ſi meam vis benedictionem habere, vſque ad diem vltimam tuam, nulli prorſus mortalium eas oſtendas, ſed ſicut egomet feci, ſecretas *illas* apud te, & ignotas omnibus habeas: quoniam ſi quomodolibet in notitiam ſeniorum Caſſinenſium venerint, nullatenus quieſcent, quin ſub iure Monaſterij ſui iſtud reducant Monaſterium, quod iam dudum ſtudio, & ſolertia noſtrorum parentum, ab illorum ditione ſubductum eſt. Suſcipiens ſimul cum chartis, patris imperium filius, ac ſi diuinum quid in pectoris archano recondens, vſque ad ſuæ mortis diem, ſimiliter habuit & ipſe cælatas. Ad mortem autem veniens accerſit Fratrem ſuum, tunc ipſius loci Abbatem, easq. illi ſimili tenore, quo ſibi pater reliquerat, tradidit. Non multo poſt idem Abbas infamatus de quibuſdam criminibus apud Ducem Rogerium, tentus eſt, & in ſua ipſius camera cuſtodiæ mancipatus, qui videlicet Abbas iam dudum propalauerat prædictarum tenorem chartarum, cuidam pſeudo monacho propinquo ſuo. Verùm hic quoque priorum nequitiæ nequaquàm inferior, reminiſcens nefandi negotij huius, & verens ne chartæ ipſæ apud Abbatem inuenirentur, feſtinus ad cuſtodes Abbatis acceſſit, & lugubri voce indicans ſe quatuor chartulas propriæ hereditatis eiuſdem, vtpote propinquo, commendatas habuiſſe, orat

ſuppliciter

ſuppliciter, vt eas ſibi, & perquirere, & auferre permitterent, ne fortè rebus alijs intermiſtæ perirent. Illi nullum in monachi verbis dolum exiſtimantes, dant ei protinus, & perquirendi, & aſportandi licentiam. Quas ille repertas, inſcio, vt dicunt, Abbate, die altera in conuentu omnium Fratrum attulit, oſtendit, & legit, remq́; totam per ordinem pandit: mirantibus cunctis, & indignantibus, & diuerſis (vt in talibus aſſolet) diuerſa promentibus. Tandem hæc pluribus ſententia placuit, vt antequam res diuulgaretur, chartę ipſę protinus minutatim inciderentur, idq́; mox, inuidia ſimul, & ira dictantibus, actum eſt; atque vni ex Fratribus imperatum, vt eaſdem ipſas inciſionum minutias diligenter colligens, in ſeceſſum Fratrum proijceret. Hæc omnia taliter geſta fuiſſe, idem ipſe Frater, qui hoc de minutijs ipſis facere iuſſus eſt, diuino timore compunctus, non multo poſt Abbati ſuo Iaquinto noſtro confratri, per ordinem propalauit: ego quoque ex eiuſdem Abbatis ore hæc vniuerſa percepi, ne quis fortè autumet mendoſe hoc, vel fabuloſe confictum.

CAPVT XV.

SEQVENTI tempore ſupradictus Pontifex iterum ad has partes deueniens, Dōnum Oderiſium Oderiſij Marſorum Comitis filium, & loci huius à puero monachum, Diaconum in Lateranenſi Eccleſia, apud Acerras poſitus, ordinauit. Poſtmodum autem in Aquinenſi ciuitate depoſito Epiſcopo nomine Angelo, eo quod Neophitus, & rerum Eccleſiaſticarum male prodigus erat, necnon & quibuſdam nequitijs ſuis à ſanctæ memoriæ Papa Leone iam dudum excommunicatus extiterat, Domnum Marinum Florentinum genere, religioſum planè, atque prudentem, de huius loci Prioribus, monachum, Epiſcopum conſecrauit. Petrus etiam Venafranæ, & Hiſernienſis ſedis Epiſcopus, Rauennas natione, noſter monachus tempore ipſo ſacratus eſt.

Oderiſius fit Cardinalis.

CAPVT XVI.

IISDEM quoq; diebus,& Richardo Principatum Capuanum,& Roberto Ducatum Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliæ confirmauit, cum ſacramento, fidelitate Romanæ Eccleſiæ ab eis primo recepta, necnon inueſtitione cenſus per ſingulos annos, per ſingula boum paria denarios duodecim. Sed quoniam horum duorum magnatum Roberti ſcilicet, atque Richardi, qui præ cęteris ſui temporis mortalibus locum hunc dilexęrunt, ditauerunt, ac protexerunt, quiq; huic noſtro Deſiderio nimium deuoti fideles, & amiciſſimi in omni vita extiterunt, decurrens hiſtoria attulit mentionem, dignum videtur qualiter ſit vterque ad ſuæ dignitatis honorem prouectus, vel breuiter, opuſculo iſto inſerere: nam, & ſuperius nos id ipſum promiſiſſe meminimus.

Roberto igitur primum frater eius Draco, qui tunc Comes erat Apuliæ, Roccam ſancti Marci conceſſit, quam videlicet in confinio Calabriæ ipſe non multo ante conſtruxerat, deq; tota Calabria pariter inueſtiuit. Sed cum pauper admodum eſſet vicinæ vrbis Dominum, quæ Biſinianum vocatur, Petrum videlicet Tyræ diuitem valde virum, vocatum ad colloquium, cepit: à quo vtique viginti millia aureos pro eius abſolutione recepit. Huic ad fratrem pergenti, Girardus de bono Alipergo occurrens, primus omniũ illum Guiſcardum, quaſi per iocum appellauit, eiusq; demum miles effectus, Aluerадam illi amitam ſuam in matrimonium iunxit: ſicq; ſimul ingreſſi Calabriam, breui tempore vniuerſas ferè illius vrbes ceperunt. Poſt mortem autem fratris Hunifridi, honore ipſius recepto, Regium vrbem obſidens, capit, & ex tunc cępit Dux appellari. Reuerſus Apuliam cepit etiam Troiam, & ita paulatim, diuerſis licet temporibus, totam Terram, vniuerſosq; partium illarum Normannos, præter Richardum, ſuo ſubdidit dominatui. Cognito præterea, quod prædicta Aluerada ſibi affinis eſſet, parat diuortium, ſororemq; Salernitani Principis cępit expetere in coniugium, quod & factum eſt. Et Aluerадę conferens

ferens plurima dona, Calabriam cum Sicelgaita perrexit. Poſt hæc ad Saracenorum expugnationem,& acquiſitionem Siciliæ, ingens Roberti animus vertitur: ad quam videlicet cum valido exercitu tranſiens, Meſſanam primo, quæ in portu ſita erat, ex improuiſo occupat: inde vrbem,quæ caſtrum Ioannis vocatur, ex quatuor partibus caſtellis communit; bella ibi proſperrima peregit, à Panormitano Admirato dona ingentia recepit.Caſtrum ſancti Marci nomine in valle Demena conſtruxit. Meſſana militibus communita, tandem ingenti auro onuſtus Calabriã repetit.Hydrũtum deinde tam diu obſidens afflixit, quouſque illi ſe tradidit. Inde Barium terra, mariq; circundat, eamq; poſt quatuor circiter annos Argirizzi factione ingreditur. Rurſus igitur ad Siciliæ, Panormiq; expugnationẽ cum nauali profectus exercitu, intra quinque menſium ſpatium Catanam primo, inde Panormum, deinde Mazaram cępit: ſicq. fratrem Rogerium de tota inueſtiens Inſula, & medietatem Panormi, & Demenæ,ac Meſſanę ſibimet retinens,acceptis Saracenorum obſidibus, theſauro ingenti ditatus,Calabriã rediit. Hæc igitur de Roberto breuiter tetigiſſe ſufficiat: quia qualiter hanc Inſulã ceperit,latius loco ſuo ſcribemus; nunc iam aliqua de Richardi Principatu ſcribemus.

Hic itaq. Auerſanum, vt ſupra iam tetigimus Comitatum indeptus, ad Capuanæ vrbis expugnationem animum cępit intendere,& ad Principatus dignitatem toto niſu ambire. Supra quam cum tria caſtella firmaſſet, eamq. acriter debellans affligeret, ſeptem millibus tandem aureis à Pandulfo iuniore ſuſceptis, obſidionem ſoluit, ſed ad tempus. Nam cum poſt mortem Pandulfi, Landulfus filius ſucceſſiſſet, mox, & Richardus accedens obſidionem firmanit. Proferunt multam Capuani pecuniam, Richardus nil appetit niſi Terram. Arctati demum famis penuria ciues, cedente Landulfo, recipiunt hominem, ſacrant in Principem,portas ſibi dumtaxat cum turrium fortitudine retinentes. Diſſimulat hoc interim nouus Princeps,& aptius id expetendi tempus expectat. Non multo poſt, venit ad hoc Monaſterium, recipitur honorifice nimis cum proceſſione ſollemni, placent omnia valde: rogatus à ſenioribus de loci tutela,deuo-

tiſſime

tiſſime promittit, ſe totius Monaſterij, contra omnes, quos poſſet, fideliſſimum de cætero defenſorem. Campaniam deinde profectus totam fermè intra tres menſes acquirit. Inde Capuam rediens, congregatis nobilibus, dignum iam aſſerit eſſe, turres ciuitatis, & portas ſibi contradi. Timentibus hoc, & omnino refutantibus agere Capuanis: iratus Princeps vrbem exit, eamq́, rurſus arctiſſima obſidione vndiq; cingit. Iterum ciues fame valida preſſi, vltra montes, ad Imperatoris ſuffragium exorandum, Archiepiſcopum ſuum tranſmittunt: ſed qui verba detulit, verba recepit, ſine aliqua vtilitate regreſſus. Tunc Capuani ſpe vndique decidentes, iamq́; reſiſtere non valentes, & turres tandem, & portas, & ſeipſos omnes cum ſuis omnibus *virtuti* Ann. 1062 Principis tradiderunt, Anno Dominicæ incarna*tionis millesimo* ſexageſimoſecundo, cum iam per decem circiter annorum circula Normannis viriliter repugnaſſent.

Theani incendium. Poſt paucum tempus diuino iudicio, nocte conflagrata Theano, mane Princeps cum exercitu venit, fugientibus Comitibus, ciuitatem, vltro tradentibus ciuibus, recepit: ita ſibi Deo in omnibus pro incolarum nequitijs proſperante, Capuani Principatus attinentias cum ciuitatibus, & caſtellis, breui ſibi tempore ſubdidit. In omnibus autem his proſperitatibus Deo, & Patri Benedicto ſemper gratias referebat, eius ſe meritis adiuuari, eius orationibus attolli certiſſime profitens. Iam verò Domnum Abbatem, quem dudum apud Capuam reſidentem (vt ſupra diximus) ſibi amiciſſimum fecerat, exinde tanquam patrem modis omnibus venerari, eius conſilijs ſe committere, ac ipſi quaſi Domino libenter obtemperare, cępit.

CAPVT XVII.

PRIMO igitur anno, quo Princeps ſimul cũ Iordane filio factus eſt, iuxta morem priorum Principum generale præceptum fecit huic Monaſterio de omnibus omninò pertinentijs, ac finibus ſuis; ſequenti vero tẽpore fecit præceptum Monaſterio noſtro,

quod

quod Capuæ ſitum eſt, de platea publica, quæ erat inter murum ciuitatis, & clauſtrum eiuſdem cęnobij, vnde magnam inquietudinem Fratres, tam à quibuſlibet tranſeuntibus, quàm & à vicinarum fœminarum garrulitatibus, quotidie patiebantur.

CAPVT XVIII.

TANTAE igitur poteſtatis Deſiderius, Dei nutu, amicitia fretus: nequaquam tam acceptabile tempus negligendum ducens, eidem Principi, tum precibus, tum muneribus non exiguis inſtare cępit, vt huic Monaſterio, quod tantopere ſe diligere fatebatur, quietem dignaretur, & ſecuritatem largiri, & caſtella nobis finitima, quibus vndiq. frequenter infeſtabamur, quæ videlicet ipſe iam in ſua ditione redegerat, eidem Monaſterio, in perpetuum poſſidenda firmaret. Eius itaque votis Princeps gratantiſſime annuens; primo quidem caſtrum, quod Mortula dicitur, ſimul cum caſa Fortini, dehinc oppidum Fractarum, cuius iam ſupra meminimus. Sequenti verò anno Roccam cognomine Cucuruzzum, cum omnibus pertinentijs eius; turrem quoque, quæ iuxta mare ſita eſt in eo videlicet loco, quo mari liris fluuius admiſcetur. Necnon & caſtellum Teramenſe. Hæc inquam omnia principalibus ſingillatim præceptis huic loco ex integro cōceſſit, & confirmauit. Data ſunt autem in commutationem eidem Principi pro Fractis, caſtellum, quod dicitur Capriata cum omnibus pertinentijs ſuis: additis inſuper trecentis bizantijs. Pro Teramenſi verò caſtro, datum eſt illi caſtellum, quod dicitur Conca, quod ipſe nobis dudum reddiderat, vna cum curte de Miniano. Oppidum præterea vicinius Monaſterio, quod Peſmontis vocatur, & infeſtius, ac moleſtius cæteris, eodem tempore à Comitibus Aquinenſibus Deſiderius commutauit, pro quo videlicet Roccam quidem vocabulo Cellarellum, & poſtam illis ex toto conceſſit, retento ſibi lacu eiuſdem loci, cum Eccleſiola, quæ iuxta eſt: partem verò de municipio S. Vrbani, nobis tunc pertinen-

te,

te, ideſt centum viginti familias, ſigillatim dedit Comiti Adenulfo, in vita tantum ſua tenendam; retentis ſibi familijs duodecim cum Eccleſia S. Vrbani, & cum terra, quæ ſufficeret ad duo paria boum, ea videlicet cōditione, vt ſi vellet nobis prædictus Comes in vita ſua eiuſdem hominum familias reddere, nos daremus illi quinquaginta libras denariorum, ſin autem poſt mortem illius, in noſtram omnes illi homines ditionem redirent.

CAPVT XIX.

PER idem tempus oblata ſunt in hoc loco Monaſteria, & Eccleſiæ per *diuerſa loca*, quę ſuo ordine compendioſe ſubter annectimus, ab anno videlicet primo ordiuationis ipſius, vſque ad dedicationem maioris Eccleſiæ, deinceps reliqua deſcripturi. Eccleſia ſanctæ Mariæ in Aurola territorio Larinenſi. Eccleſia S. Benedicti intra ciuitatem Albanenſem. Monaſterium S. Mariæ de Cellis in territorio Carſeolano. Monaſterium S. Benedicti de Orbeto, loco Paſcuſano. Eccleſia S. Valentini intra Ferentinum. Monaſterium S. Marci de Carpenone, loco Aquaſonula. Monaſterium S. Demetrij intra ciuitatem Neapolim in regione Albinenſe. Eccleſia S. Petri in Orbeto loco Morino, & Eccleſia S. Luciæ prope caſtellum, quod dicitur Rendenaria. Monaſterium S. Eufemiæ in Marchia, territorio Theatino cum trecentis modijs terræ. Eccleſia S. Angeli, & S. Mariæ in Comino, loco Peſclo maſculino. Eccleſia S. Trinitatis, & S. Fœlicis in S. Vibano. Eccleſia S. Ioannis de Conca, loco Pilano. Eccleſia S. Nicolai intra Aquinum iuxta plateam. Eccleſia S. Blaſij, & S. Ioannis in Bagnarola. Eccleſia S. Benedicti in territorio Aretino, loco Ficarola. Monaſterium S. Angeli de Algido, territorio Tuſculano. Eccleſia S. Petri in Pelgi, S. Fęlicitatis, S. Luciæ, S. Antonini in monte Porculi, territorio Tuſculano. Monaſterium S. Agathæ ſubtus ciuitatem Tuſculanam. Eccleſia S. Saluatoris in eadem ciuitate Tuſculana. Eccleſia S. Mariæ cognomento ad vineam,

ter-

territorio Tuſculanenſi. Monaſterium, quod dicitur S. Ieruſalē territorio Tuſculano. Monaſterium S Angeli in Peſclo Veliternenſi. Has omnes Gregorius Conſul Romanorum B. Benedicto obtulit iuxta tenorem, qui in oblationis chartula continetur. Item Eccleſia S. Mariæ de Vppa territorio Carſeolano. Eccleſia S. Nicolai, & S. Moyſes apud Campaniam, loco Zumici. Eccleſia S. Angeli in Bettorito pago Marſorum. Eccleſia S. Eraſmi, & S. Angeli, & S. Donati cum trecentis modijs terræ de Pomperano, ſimiliter in Marſia: Eccleſia S. Chriſtophori, & S. Conſtantij territorio Aquinēſi. Eccleſia S. Martini de Arpino. Monaſterium quoque S. Petri de Burgano in finibus Luceriæ, cum vniuerſis omninò pertinentijs, & poſſeſſionibus ipſarum omnium. Tunc temporis Baldoinus Comes de valle Sorana, obtulit, ſeu refutauit B. Benedicto tres curtes de Comino, quas per chartulam commutationis à parte huius Monaſterij retinebat, ideſt Eccleſia S. Vrbani cum omni pertinentia ſua, & Eccleſia S. Victorini cum ipſo Lacu de Vicalbo; & Eccleſiam S. Angeli, quæ dicitur in Pratora, cum omnibus omninò pertinentijs, ac rebus quemadmodum à nobis acceperat. Eōdem quoque tempore Pandulfus Venafranus Comes obtulit B. Benedicto quartam partem de caſtello, quod dicitur Sextum, & medietatem totius partis ſuæ de valle Venafri, & de Theano, & de Carinulo, & de Caluo, & de Calatia, necnon & de omnibus, quæ poſſidere videbatur in toto Principatu Capuano. Alio etiam præcepto obtulit in hoc loco quartam partem de Cerreto plano, & Torcino, & medietatem de Rocca S. Gregorij, & de Vitecuſo, & de Ceraſolo, necnon & integrum caſtellum, quod dicitur Cerulanum, cum omnibus omninò ſibi pertinentibus, ac poſſeſſionibus. Sed & Landulfus Comes Minlanenſis, ad conuerſionem veniens, obtulit curtem ſuam huic Monaſterio non longe ab eodem Minlano cum duobus Eccleſijs. S. videlicet Maria, & S. Ioāne. Præterea & Ioannes Comes de Pontecuruo, cognomento Scintus, ſuperius iam memoratus, obtulit in hoc loco Eccleſiam S. Angeli de loco, qui dicitur Merulanus, & Eccleſiam S. Blaſij de caſtello, quod dicitur Pica, & integram curtem de Baniolo, & Sipizano, & caſtellum, quod appellatur

tur Paſtina, necnon & quatuor terræ iugera, cum vniuerſis prædictarum Eccleſiarum, curtiumq; poſſeſſionibus. Ioannes quoque filius Landolfi Comitis Theanenſis, per chartas, firmauit, & conceſſit in hoc Monaſterio integram partem ſuam de caſtello Mortula, & de omnibus, quæ illi à parte patris in eodem caſtello pertinere videbantur. Idem etiam fecit, & de altera integra parte ſua frater eius Landulfus. Per eos dies Berardus Marſorum Comes, ad hoc Monaſterium veniens, per chartam reddidit B. Benedicto Monaſterium S. Mariæ de Luco, ſimul cum Rocca, quæ ſuper ipſum Monaſterium conſtructa erat, & cum omnibus villanis, qui ibi reſidebant, & cum vniuerſis omninò per totam Marſiam pertinentijs eius. Tunc etiam Pandulfus quidam Sipontinus ad obitum veniens, de quibuſdam poſſeſſionibus in mari, in loco, qui vocatur Rigora, ad piſcandum, oblationem in hoc Monaſterio fecit.

CAPVT XX.

AESTVABAT interea ingenti deſiderio Deſiderius, Eccleſiaſtica etiam ornamenta (de quibus vſque ad id temporis pauperes admodum videbamur) vndequaque conquirere. Sed bonum deſiderium, donante Deo, non potuit in tanto homine inefficax eſſe, ſicut in ſequentibus peruidebitur. Partim itaq; de proprijs deferens, partim verò à Romanis amiciſſimis mutuans, centum & octuaginta librarum pretio congeſto, omnia ferè ornamenta Papæ Victoris, quæ hac illacq; per vrbem fuerant pignorata, redemit, quæ videlicet ſunt hæc. Pluuiale diarodinum magnum, totum vndiq; auro contextum, cum fimbrijs nihilominus aureis. Planetam diacitrinam magnam, aureis liſtis vndiq; decenter ornatam. Aliam quoque exametam, friſo nihilominus aureo in gyro circundatam. Dalmaticam ſimiliter exameram, & albam à capite, & pedibus, ac manibus auro inſignitam. Tunicam diapiſtinam, cum ornatu ampliſſimo à pedibus, & manibus, ac ſcapulis, aureo. Stolas auro textas

cum

cum manipulis, & ſemicinctijs ſuis, numero nouem. Pannum diarodinum cum liſtis aureis pro Faldiſtorio.

Libet prӕterea hoc in loco deſignare ſingula, quӕ ex eo, quo ordinatus eſt tempore, vſque ad renouationem Baſilicӕ maioris, in Eccleſiӕ vtenſilibus, ſiue fecerit, ſiue acquiſierit: nam cӕtera deinceps plenius exequemur. Paſtoralem virgam argento veſtiuit, & deaurauit. Fecit etiam ante faciem altaris tabulam auream cum gemmis librarum circiter decem, necnon & thuribulum de auro cum gemmis, & ſmaldis librarum duarum. Librum quoque epiſtolarum ad miſſam deſcribi faciens, tabulis. aurea vna, altera vero argentea decorauit. Codicem etiam Regulӕ B. Benedicti, pulchro nimis opere comptam, à foris argento veſtiuit: ſimiliter fecit de ſacramentarijs altaris vno, & altero, & duobus nihilominus Euangelijs, & Epiſtolario vno. Nam vſque ad illud tempus in plenario miſſali tam euangelia, quàm epiſtolӕ legebantur. Id ipſum fecit, & de alio libello in quo ſunt orationes proceſſionales. Fecit, & libellum ad cantandum ante altare ſiue in gradu, eumq; tabulis eburneis mirifice ſculptis, & argenteo ornatis annexuit. Codicem quoque de vita S. Benedicti, & S. Mauri, & S. Scholaſticӕ deſcribi ſtudioſiſſime fecit. Sed & portellas argenteas ad ingreſſum chori librarum circiter triginta. Fecit & ſedilia lignea in circuitu chori cum doſſalibus eorum, ſculptura ſimul, & pictura prӕſtantes; ſed & gradum nihilominus ligneum eiuſdem operis extra chorum in ambonis modum, ſatis pulchrum conſtituit, in quo videlicet tam lectiones in nocte, quam etiam epiſtolӕ, & euangelia ad miſſas prӕcipuarum feſtiuitatum legerentur.

Per eos dies etiam cum rumor increbuiſſet, Regem ad Italiam venturum, nequaquam ſegnis, perrexit Amalfim, ibiq; viginti pannos ſericos, quos ariblattos vocãt, coemit: vt ſi forte neceſſarium eſſet, haberet, quod Regi donaret, pro tutela videlicet, & honore Monaſterij huius Hydriam quoque argenteam librarum ſeptem ibidem tunc acquiſiuit, quàm ad miniſterium aquӕ ſanctificatӕ in proceſſione dierum Dominicorum, cum alia eiuſdem metalli, & quantitatis hydria poſtmodum donata, eſſe conſtituit. De ariblattis vero

verò omnibus (quoniam Rex de via reuerſus fuerat) protinus fieri pluuiales iuſſit. Videns autem tunc portas æreas Epiſcopij Amalfitani,cum ſatis placuiſſent oculis eius:mox menſuram portarum veteris Eccleſiæ Conſtantinopolim miſit, ibiq; illas valde pulchras fieri fecit. Nam nondum diſpoſuerat Eccleſiam renouare, & ob hanc cauſam portæ ipſæ ſic breues effectæ ſunt,ſicut hactenus permanent.

CAPVT XXI.

INTEREA (vt ad ſuperiora redeam) defuncto apud Florẽtiam Apoſtolico,poſt duos annos, & dimidium, quibus *Eccleſiæ* præfuit,cum maxima ſeditio inter Romanos cępiſſet de ordinando Pontifice exoriri.
Ann.1061 Hildebrandus Archidiaconus cum Cardinalibus, nobiliſq; Romanis conſilio habito, ne diſſenſio conualeſceret, Anſelmum tandem Epiſcopum Lucenſem,poſt tres circiter menſes in Romanum Pontificem eligunt, eumq; Alexandrum vocari decernunt: noſtro Deſiderio Romam proficiſcente,eiq; in omnibus ſuffragante. Quod cum ad aures Imperatricis,eiuſq; filij perueniſſet, indignatione nimia ducti, quod hæc ſine illorum conſenſu, & auctoritate geſta fuiſſent, & ipſi nihilominus Cadaloum Parmenſem Epiſcopum, vltra montes à Placentino dumtaxat, & Vercellino Epiſcopis, ipſa die *feſtiuitatis* Apoſtolorum Simonis & Iudæ, in Papam eligi faciunt: eumq; Romam è veſtigio ad impugnandam ſiue exordinandam Eccleſiam,cum valida manu militum,& pecunia multa tranſmittunt; ſed fauente Deo, licet plurimi Romanorum, necnon & plurimi capitaneorum illi,gratia Regis,adhæſerint: licet etiam caſtellum S.Angeli ad vrbis oppugnationem illi tradiderint, cum ſemel, & bis magnis inſtructus copijs aduentaſſet,& immenſam valde pecuniam profligaſſet,multamq; ſtragem,non minus ſuorum,quam cęterorum feciſſet, ad vltimum clam de præfato caſtello egreſſus, turpiter cum paucis aufugit; nec vltra venire ad has partes appoſuit. Quippe qui eodem anno, ideſt in prædictorum

Apoſtolo-

Apoſtolorum Simonis & Iudæ vigilijs, ab omnibus Theutonicis, & Italicis Epiſcopis, qui cum Rege tunc aderant, iuſto Domini iudicio, damnatus eſt, ac depoſitus.

CAPVT XXII.

QVINTVM iam ferè ordinationis ſuæ complebat Deſiderius annum, cum terribilius ſolito, permiſsione diuina, fulmine Monaſterium iſtud attactum eſt. Cum enim Fratres in Eccleſia die quadam de more, primæ horæ ſollemnia agerent; ſubito cœlitus fulmen elapſum, ipſum hebdomadarium Sacerdotem, cui Manno erat vocabulum, honeſtæ famæ virum, in choro ſtantem, feriens extinxit: cæteros verò circunſtantes, velut exanimes, ad terram proſtrauit. Nouitium etiam quendam, extra chorum ſtantem, ante ipſam maiorem crucem percutiens, occidit. In capitulo tabulas officiales excidit, ipſumq; tabularium, ac ſi mortuum reddidit. Vultum imaginis Abbatis Richerij in eodem capitulo in tabella depictum, ſcidit pariter, ac deleuit, & in pleriſque Monaſterij locis perculſit; fuit autem dies hæc quintodecimo Kal. Februarij. Quamobrem conſilio cum Fratribus pater venerabilis habito; ad iram Domini placandam, ſtatuit tunc per omnes menſes primam ſextam feriam communiter ab omnibus in abſtinentia peragi, ac diſcalciatis pedibus procedendo, miſſam proinde ſpecialiter celebrari, necnon & omnibus per annum quotidianis diebus orationem pro fulgure ad miſſam publicam, & ad pſalmos pęnitentiales edici. Porrò cum Domnus Petrus Damiani (cuius iam ſupra meminimus) ad hoc Monaſterium veniens, verbo pariter, & exemplo ad Dei ſeruitium feruẽti zelo quoſcumque poſſet accenderet: tandem permiſsione Domni Abbatis, à cuncta congregatione voluntaria oblatione in remiſsionem omnium peccatorum obtinuit, vt per totius anni ſextas ferias, pane tantum, & aqua contenti eſſent, ac per ſingulas ſinguli diſciplinas, data confeſsione reciperẽt. Inſuper & triduanum ieiunium in caput Qua-

Ann. 1063

Petrus Damiani.

dragesimæ per annos ſingulos agerent. Multoties verò Deſiderio cogitanti, & reuelari ſibi oranti, quidnam eſſe vellet, quod ſic frequenter hunc locum prædictum flagellum attereret: quadam nocte per viſum Benedictus Pater apparuit, eiq; inter alia de hoc ſollicite percunctãti, nihil aliud, quàm diabolicas inſidias, & antiquam pro loco inuidiam eſſe perdocuit. Ego metipſe, cum adhuc in ſchola nouitiorum degerem, reminiſcor vna nocte, ad ſecundum dumtaxat nocturnum, ſexies in Eccleſia, & campanario fulmen percuſſiſſe. Alia quoque vice cum Anglo quodam, terrifice duos alios longe diſtantes, vno ictu ad portam maiorem cecidiſſe, & quod eſt mirabilius; puerulo cuidam prædicto Anglo innitenti, nil nocuiſſe.

Altera vice, prope paradiſi turrim, tranſeuntem quemdam vetulum extinxiſſe. Altera, cuidam ex cementarijs corrigiam de tergo à capite vſque ad pedes incidiſſe, nec tamen exanimaſſe.

A D N O T A T I O.

QVantum viguerit his temporibus monaſtica obſeruantia in ſacro cœnobio Caſſinenſi, docet præfatus Petrus Damiani, in quadam epiſtola ſcripta Abbati Deſiderio, poſt ſuum à Caſsino diſceſſum, cuius exordium eſt: Qui ſolus de nimij fluctus procellis eripitur; vbi circa finem, eiuſmodi elogio, Caſſinenſe cœnobium, & monachos eius exornat, dicens. Igitur, vt iam omnes communiter alloquar, nolo vos lateat, venerabiles Fratres mei, quia ex quo glorioſi cœnobij veſtri limen exceſſi, vos iugiter præ oculis habui, vos intimæ dilectionis viſceribus aſtrinxi, atque vt fatear, redeunti mihi à Caſsino ſacratiſsimo, idem mihi contigit, quod mulieri, quæ reuertebatur à tabernaculo Silo, vt nimirum vultus mei non ſint amplius in diuerſa commutati. Vobiſcum ſanè præſentialiter habito, vobis ſemper aſſiſto. Alioquin, ſi propterea non ſum vobiſcum, quia corporalibus oculis vos non intueor, ergo nec ipſi oculi ſunt in capite, quia caput cernere nequeũt: vel ipſi ſibimet oculi abſentes ſunt, quia nec quiſquam ſe, nec vterque ſe inuicem mutua contemplatione poſſunt conſpicere.

Beati

Beati ſiquidem, qui inter vos, & in ſanctis operibus veſtris moriuntur. Pia nimirum fide credendum eſt, quia ſcala illa, quæ de Caſsino mõte olim in cœlum videbatur erecta, adhuc pallijs ſtrata, lampadibus coruſcat: & ſicut tunc excepit Ducem, ita nunc exercitum tranſmittat ad cœleſtia ſubſequentem. Nec ab eius glorioſo tramite exorbitant declinantes, iam defuncti, cuius in hoc exilio, dum viuerent, veſtigia ſunt ſequuti. Hoc eſt intimi feruoris incendium illud, quod mihi inextinguibiliter flagrat in corde. Hæc perpes fabula, quæ meo verſatur in ore. Inter cunctos autem virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus reperi: hoc fateor mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis eneruant, non inueni: ſed omnes aut ſenes, cum quibus vir nobilis ſedebat in portis Eccleſiæ, aut iuuenili decore lętantes, qui nimirum, vt filij Prophetarum, idonei ſunt ad Eliam per deſerta quærendum, aut certe adoleſcentię adhuc flore vernantes, iuxta Apoſtolum Ioannem, vicere malignum. Hęc ſunt, quę de Caſsino, & Caſsinenſibus Monachis vir ille ſanctus, non aliorum relatu, ſed proprio intuitu perſpecta, vere, & fideliter ſcripſit. Cuius teſtimonio aperte conſtat, quam ſancti, ac omni virtutum genere florentes fuerint tunc Caſsinenſes Monachi.

CAPVT XXIII.

PER idem tempus legati ex parte Bareſonis Regis Sardiniæ ad hoc venere cœnobium, per quos B. Benedicto duo magna, & optima pallia Rex idem tranſmittens; orat ſibi aliquot ex noſtra congregatione Fratres, ad Monaſterium conſtituendum tranſmitti; ſpondens, & pollicens maximum in Regno ſuo noſtris vtilitatibus honorem, & commodum peruenturum, ſi monaſticæ religionis ſtudium, hactenus partibus illis incognitum, qualiter apud nos tunc vigere perceperat; apud eos deinceps, nobis ſtudentibus, aſſueſceret. Mox venerabilis pater, deliberato conſilio, duodecim de melioribus huius cœnobij Fratribus elegit, Regis Sardiniæ legatio.

Deſiderius monachos in Sardiniam mittit.

eiſq; tam diuinarum ſcripturarum codices, cum diuerſis Eccleſiaſtici miniſterij apparatibus, ac ſanctorum patrocinijs plurimis; quam & diuerſarum rerum ſuppellectilem abundanter præbens, necnon & Abbatem, qui illis præeſſe deberet inſtituens, nimis eos honorificè cum Caietanorum naui illuc direxit. Veruntamen, Deo permittente, & Satana impediente, res eadem eodem tempore ad effectum peruenire non potuit. Piſani ſiquidem, maxima Sardorum inuidia ducti, cum iam noſtri ad Inſulam, quæ Lilium vocatur, proſpero ſatis euentu tranſiſſent: ex improuiſo ſuper illos cum armatis nauigijs veniunt, & tam noſtros, quàm cæteros omnes indiſcrete ſimul, & nimis iniurioſe tractantes, vniuerſa diripiunt: inſuper etiam prædictæ Legationis Principem, patibulo iam parabant crudeles affigere, niſi monaſticum habitum, quodam ex noſtris illi porrigente, protinus induiſſet. Poſt hæc incenſa naui, & veſtimenta ſolummodo noſtris reſtituentes, cæteris omnibus onuſti, & hilares ad propria remearunt. Noſtros autem per diuerſa ab eis loca diſperſos, Fratres noſtri de Monaſterio Lucenſi, pio ſtudio diſquirentes, reperiunt, omneſq; præter quatuor, qui iam ad Chriſtum migrauerant, ad Monaſterium ſuum, conductis vehiculis reuehunt, quiq; poſtmodum, licet diuerſis temporibus, eodem tamen anno, vniuerſi ad nos ferè reuerſi ſunt. Viderat præterea quidam de noſtris triduo antequã iſta contingerent, viſionem; nauiculam videlicet vnam contra ſe perniciter properantem. Quam iuuenis quidam valde decorus, & ſenex ſupra ſolis radium ſplendens, ſceptrum gerens in manu ducebat. Cumq; iam ſibi eſſet contigua, mox ſceptriger ille in prora ſe ſubrigens, nauis noſtræ nauclerum nominatim vocauit. Cui reſpondenti, ſenex quaſi valde commotus: putatis, ait, vos cum cauſa noſtra tutò Sardiniam pergere? nequaquam planè id erit. Et hæc dicẽs nauem illius valido impulſu feriens, vertit, & vela omnia in mare diiecit; moxq; diſparuit. Mane ſomnio recitato, diuerſi diuerſa coniecere, & quidam quidem vehementiſſime trepidare; quidam verò nequaquam ſomniorum illuſionibus aſſeuerabant intendendum eſſe. Piratæ igitur illi cætera omnia inter ſe diuidentes; ſcrinium reliquiarum cuidam

dam eorum (qui caput facinoris illius extiterat) apud ſe
cuſtodiendum contradunt : ſacramento ſe inuicem obſtrin-
gentes, nullo vnquam tempore, nullo modo, nulli hominũ,
niſi aliter forte non poſſent, ſe id reddituros. Sed cum infe-
lix inde ad domum ſuam eaſdem ſanctorum reliquias detu-
liſſet, & inhoneſte, ac ſine reuerentia illas haberet; terribi-
lis Dominus in conſilijs ſuper filios hominum. Quadam die
cubiculum illud, cauſa alicuius vtilitatis, ingreſſus, ſubito
corruit, & expirauit : Quod vbi innotuit, magnus horror
protinus vniuerſos inuaſit, & die altera diſcalciatis pedibus
venientes, cum ingenti reuerentia, & honore, præfatas re-
liquias ex inde abſtulerunt, atque ad Epiſcopium cum ma-
gnis Dei laudibus transferentes, ibidem illas debita tra-
ctandas honorificentia, poſuere.

CAPVT XXIV.

SARDORVM interea Rex, digna pro
tantis iniurijs ſatisfactione à Piſanis re-
cepta, cum rurſus ad hoc Monaſterium
mandaſſet, ſe quidem multo ardentius in
priori deuotione perſiſtere: nos verò pro-
pter id, quod euenerat nequaquam debe-
re negligere; duos tandem illuc Fratres
iam poſt biennium ferè tranſmiſſos, Rex idem alacriter ni- Ann. 1064
mis recepit, eiſq; Eccleſiam B. Mariæ in loco, qui dicitur
Bubalis, necnon & S. Heliam de monte ſancto, cum integro
ipſo monte ad Monaſterium conſtituendum per præceptum
conceſſit, cum colonis, & ſeruis quamplurimis, & cum ſub-
ſtãtijs, ac poſſeſſionibus magnis. Hunc æmulatus ad bonum
alter Rex eiuſdem Sardiniç, nomine Torkytorius, fecit & ip-
ſe chartulam oblationis ſuæ; & tranſmiſit ad hoc Monaſte-
rium, de ſancto ſcilicet Vincentio de Taberna cum ſeruis
multis, & ſubſtantijs plurimis: necnon & de S. Maria ad flu-
men tepidum, & de S. Martha, & de S. Pantaleone ad Oliua-
num, & de S. Gregorio de Tului, atque de S. Maria de Pal-
ma : omnes, inquam, Eccleſias has, cum vniuerſis earum
pertinentijs ad Monaſterium ex eis conſtituendũ, Rex prę-

dictus per chartam B.Benedicto cõtribuit. Ad Piſanos præterea Legatus ab Alexandro Papa ſimul cum monacho noſtro directus eſt, vt niſi anathema vellent Apoſtolicum protinus experiri, cauſam B.Benedicti, quam nequiter arripuerant, ex integro redderẽt, & debita ſe ſatisfactione purgantes, nunquam amplius eos aliquatenus diſturbare præſumerent. Qui mox eius obſecundantes Imperijs, & impie circa nos egiſſe profitentes, veniam ſupplices poſtulant, & quæq; tunc ſupereſſe, ac reperiri de his potuerunt, ſupplici ſatisfactione reſtituunt, exceptis dumtaxat ſanctorum reliquijs, pro quibus ſe, vt ſuperius dictum eſt, iuramento conſtrinxerant. Non autem multo poſt, cum Gotfridus Dux Piſam veniſſet, Duce interueniente, atque ſtudente poſt multiplicem ſatisfactionem, Piſani in eius gratiam redeunt, & tam eidem patri, quàm & loco huic ſe fideliſſimos fore de cætero pollicentur.

CAPVT XXV.

INTEREA cum ſupradictus Princeps Richardus victorijs, ac proſperitatibus multis elatus, ſubiugata Campania ex parte, ad Romæ iam ſe vicinia porrexit, ipſiusq; iam vrbis patritiatum omnibus modis ambiret, Theutonici Regis peruenit ad aures. Qui vt & bona ſancti Petri de manibus Normannorũ erueret, & Imperij coronam de Apoſtolici manu reciperet, magna cum expeditione peruenit Auguſtam, ibi præſtolans Gotfridum, Tuſciæ videlicet Marchionem, qui Regem quoties Italiam deberet intrare, cum ſua ſolitus erat militia præire. Sed quoniam Gotfridus idem longe præceſſerat, Rex hoc nimis indignè ferens, eandem mox expeditionem remanere præcepit. Dux autem copioſo valde vallatus exercitu Romam acceſſit. Huius Normanni aduentu comperto, maximo correpti tremore, vniuerſam protinus Campaniam deſerentes, aufugiunt: & Iordane tantum, & Gulielmo (qui Moſtarola dictus eſt) cum ſuis in Aquino, ſe illi contraire parantibus, cæteri cum Principe Patenariam, rei euẽ-

tum cum ſuis omnibus præſtolantur. Gotfridus itaq; Apoſtolico, & Cardinalibus comitatus, mediante iam Maio, Aquinum cum vniuerſo exercitu venit, ibiq; per octo, & decem dies cum obſiſtentibus Normannis pari fermè euentu confligens, tandem ſatagente feruentiſſimo internuntio Gulielmo (cui Teſta ardita fuit cognomen) ad id ventum eſt, vt ad pontem S. Angeli, qui dicitur Todici, Dux, & Princeps alterinſecus (nam interruptus erat) ſe ad colloquium iungerent; ſic non parua, vt dicitur à Normannis donatus pecunia, Dux ad propria repedauit. Per eos dies, ſtella, quam cometam vocant, ingentem retro ſe facem gerens, ſpatio viginti, & amplius dierum apparuit, quæ eiuſdem, vt fertur ducis (non enim multo poſt defecit) mortis prænuncia fuit.

Ann. 1065

CAPVT XXVI.

SED cum prædictus Apoſtolicus magnæ admodum circa hoc Monaſterium deuotionis exiſteret, ſatagente pariter, & inſtigante Hildebrando Archidiacono, ſi quos ex hac domo Fratres à Domno Abbate acquirere poterat, vel ſuo lateri ad Eccleſiaſticum miniſterium ſociabat, vel certè in Epiſcopos, ſiue in Abbates, honorifice promouebat. Todinum igitur Berardi Marſorum Comitis filium, Romam ad ſe accerſitum, in Lateranenſi Patriachio Leuitam conſtituit. Aldemarium quoque felicis memoriæ, Capuanæ ciuitatis prudentiſſimum, ac nobilem clericum, & Richardi Principis olim Notarium, qui meus in conuerſione magiſter extiterat, quiq; in Abbatem Fratribus Sardiniam miſſis dudum fuerat ordinatus: poſtquam reuerſus ad Monaſterium eſt, in Eccleſia S. Laurētij, quæ appellatur foris muros Cardinalem ſimul, & Abbatem ſacrauit; ſed & Ambroſium Mediolanenſem prudentem nihilominus, & eruditum non mediocriter hominem, in Tarracinenſi Eccleſia Epiſcopum ordinauit. Geraldum etiam doctiſſimum per omnia clericum, Theutonicum genere, Archiepiſcopum Eccleſię Sipō-

Aldemarius Leonis Oſtienſis magiſter.

tinæ præfecit. Per idem quoq; tempus, & Milo Capuani Monaſterij Præpoſitus, in Sueſſanam Eccleſiam Epiſcopus factus eſt, & Petrus, qui dicebatur Atenulfi patris cognomine, de nobilibus Capuanis, qui poſtmodum Romæ factus eſt Cardinalis, ad Abbatiam S. Benedicti de Salerno, cuius iam ſupra fecimus mentionem, rogatu Salernitani Principis eſt tranſmiſſus. Eodem tempore ſollemne Deſiderio priuilegium idem Apoſtolicus, præter cætera, ſuper omnimoda huius cœnobij libertate conceſſit: ne videlicet aliquis alicuius Eccleſiæ Epiſcopus, præter Romanum Pontificem, non ſolum in noſtra, ac principali Eccleſia, verum etiam in omnibus vbiq; locorum nobis pertinentibus cellis, quãlibet ditionem vſurpare, quolibet modo præſumeret, auctoritate Apoſtolica interdicens. Quo etiam tempore, cum Hildebrandus Capuanus Archiepiſcopus, elatione quadam turgidus, contra hanc auctoritatem fuiſſet ſub murmurare conatus, publicè in Romana Synodo, nobis ſuper hoc proclamantibus, priuilegijs Apoſtolicæ ſedis conuictus, ſe peccaſſe confeſſus eſt. Vnde tam ſibi, quàm ſuis ſucceſſoribus vniuerſis, ſub diſtricto tunc anathemate interdictum eſt, vt nullam vlterius inde auderent aſſumere quæſtionem, nullam prorſus contra hunc venerabilem locum promouere aliquando litem.

CAPVT XXVII.

Monaſterium Tremitenſe.

PRAETEREA cum de Rectoribus Tremitenſis cœnobij (quod nobis antiquitus pertinuiſſe, Romanorum quoque Pontificum priuilegia, pleraq; teſtantur) multa eo tẽpore inhoneſta, & nefanda diuulgarentur, eidem Deſiderio ad diſquirendum, & diſponendum illud, prout ſibi optimum videretur, data ab Apoſtolico auctoritas eſt. Qui cũ Abbatem eiuſdem loci Adam, multorum facinorum reum conuictum, exinde ſubduxiſſet, Roberto de Laurobello, & Petrone de Leſina Comitibus, & Epiſcopis Troiano Draconarienſi, ac Ciuitanenſi, necnon & Abbate Terræ maioris

ſe comitantibus, inſulam præfatam ingreſſus Transmundum inibi filium Oderiſij Marſorum Comitis, nimis honorifice ordinat in Abbatem. Egrégiè ſanè tunc indolis adoleſcentem, prudentia, & litteris non parum valentem, honeſtis quoq; moribus hoc in loco à puero inſtitutum, niſi demum peſſimorum loci ipſius Fratrum conſilijs aſſenſus fuiſſet, ſed illorum planè, quos illi etiam noſter Abbas iniunxerat auſcultandos; nam reuertentibus noſtris, paucos poſt dies, tribus de prioribus eiuſdem loci monachis oculos eruit, vni vero linguam abſcidit: fuerant enim apud eum de rebellatione Inſulæ à ſocijs inſimulati. Quod vbi Deſiderio noſtro relatum eſt, indigne nimis, & grauiter excepit, & maximo eſt ſuper his mœrore confectus; tum pro paſtorum miſeria, tum pro iubentis ſententia, tum denique, quod erat præcipuum, & quod magis cor eius angebat, pro loci huius infamia. Et quoniam eodem anno dedicationis Eccleſiæ noſtræ fieri præſtolabatur ſollemnitas, ad eam Transmundus ſuſtinetur venturus, ac iuxta culpæ modum ſententiam excepturus. Quem cum veniſſet, in totius Monaſterij conuentu aſpera nimis, & digna caſtigatione correptum, grauiori pœnitentiæ ſubdidit, eumq; illuc remeare vlterius non permiſit. Hildebrandus autem Archidiaconus, ea quæ Transmundus geſſerat omnimodis approbans, & nequaquam illum hoc crudeliter, ſed ſtrenuè, ac dignè in malignos homines feciſſe confirmans, nondum anno completo, eum à Domno Abbate aliquando difficulter extorſit, atque Abbatiam S. Clementis de Inſula, Baluenſis Comitatus, primo illi committens, paulo poſt eidem Baluenſis Epiſcopatus addidit dignitatem. Poſt hæc Deſiderius Ferro monachum, cui præfatus Transmundus Monaſterium commiſerat, ad ſe venire mandauit. Qui cum ad illum accedere detrectaret: Deſiderius verò ad illas partes pergere, pro his, quæ contigerant, quodammodo erubeſceret: poſt annum integrum, & octo circiter menſes, Duci à Sicilia reuertenti, ſuper iſtis conqueſtus eſt; qui protinus illuc tranſmittens, eum exire compulit, & in poteſtatem Deſiderij delegauit. Comitatus itaq; Dux Epiſcopis, & Abbatibus, ac monachis, ſimulq; Petrone Comite Leſinenſi, duobus galeis armatis, Inſulam ingreſſus

ingreſſus

ingreſſus eſt, die altera ab vniuerſis eiuſdem cœnobij Fratribus de eadem Abbatia ſollemniter inueſtitus. Rogatus autem, vt illos firmaret, ne aliquando idem Monaſterium, Monaſterio Caſſinenſi ſubijceret, ſed in ditione illud propria retineret, abnuit. Rogatus etiam, vt ab omni deinceps Caſſinenſium Fratrum calumnia, vel quærimonia, in perpetuum illud eſſe quietum ſtatueret, abnuit, & hoc ſe (quia iniuſtum eſſet) nequaquam facere debere reſpondit. Ita ergo, iuxta quod placuit, omnibus ordinatis, tribusq; de Fratribus noſtris ad cuſtodiam derelictis, reuerſus eſt. Sed cum poſtmodum reuocatis prædictis Fratribus, cuidam alij de noſtris eiuſdem loci regimen commiſiſſet, ille maligno vſus conſilio, faſtu quodam ſuperbiæ inflatus, *aſſumpta* tyrannide, rebellare elegit, ita vt ſemel, & bis euocatus, ad Deſiderium venire contempſerit. Quem cum excommunicaſſet, non multos poſt dies, ſtudio fidelium Deſiderij, ſimul cum ſuis fautoribus turpiter captus, atque ad eum perductus eſt. Et illum quidem non multo poſt ab excommunicatione ſolutum, rurſus Aſculenſi cellæ præfecit. In prædicto verò cœnobio ſuam vicem Abbati Terræ maioris commiſit. Quo poſt non multum tempus defuncto, rurſus, quaſi iam nauſeus, ſupradicto Ferro eiuſdem loci curam reſtituit. Sed de his hactenus, nunc ad ſuperiora redeamus. Et quemadmodum nouam B. Benedicti baſilicam, vel ædificauerit, vel dedicauerit, vel adornauerit, prout ipſi præſentes inſpeximus, deſcribere properemus.

CAPVT XXVIII.

IN omni igitur, Abbas venerabilis, proſperitate, atque quiete, meritis beatiſſimi Patris noſtri Benedicti diuinitus conſtitutus, & in tanta ab vniuerſis in circuitu honorificentia habitus, vt non modo mediocres quiq;, verum etiam ipſi Principes, ac Duces libẽter ei obedire, eiusq; voluntati, non aliter, quam ſui patris, ac domini in omnibus parere ſtuderent, ad veteram diruendam Eccleſiam, &

nouam pulchrius, atque auguſtius ædificandam, non ſine diuino inſtinctu, animum appulit, quamuis pleriſq; tunc de noſtris prioribus graue nimium id, & intentabile videretur, plurimumq; ab hac intentione mentem illius auuertere, tum precibus, tum rationibus, modiſq; omnibus ſunt conati: quippe à quibus, omni vitæ ſuæ tempore, tantum opus non poſſe perfici, exiſtimaretur, cum ille Deo fidens ad omnia, quæ pro Deo fiunt, Dei ſibi ſolius polliceretur, ac præſtolaretur auxilium. Anno itaq; ordinationis ſuæ nono, diuinæ autem incarnationis milleſimo ſexageſimoſexto, menſe Martio, indictione quarta (constructa prius iuxta infirmantium domum, non ſatis magna B. Petri Baſilica, in qua videlicet Fratres ad diuina officia interim circumuenirent) ſupradictam B. Benedicti Eccleſiam, tam paruitate, quàm deformitate theſauro tanto, tantæq; Fratrum congregationi incongruam, euertere à fundamentis aggreſſus eſt. Et quoniam in ipſo montis vertice conſtructa, & ventorum vehementibus flabris quaqua verſum patuerat, & igneis frequenter fuerat attacta fulminibus, ſtatuit (de ſolo Dei auxilio fidens) eiuſdem montis ſaxeam criſtam igni, ferroq; excindere, & quantum ſpatio fundandę Baſilicæ poſſet ſufficere, locum in imo defoſſum, quo fundamenta iaceret, complanare. Ordinatis igitur, qui hæc toto niſu, & inſtantia ſumma perficerent, ipſe interea Romam profectus eſt, & amiciſſimos quoſq; conueniens, ſimulq; larga manu pecunias opportunè diſpenſans, columnas, baſes, ac lilia, necnon & diuerſorum colorum marmora abundanter coemit, illaq; omnia ab vrbe ad portum, à portu autem Romano per mare vſque ad Turrem Gariliani, indeq; ad Suium, nauigijs conductis, ingenti fiducia, detulit. Ab inde verò vſque in hunc locum, plauſtrorum vehiculis, non ſine labore maximo, comportauit. Et vt magis feruorem fidelium obſequentium admireris: primam hic columnam ab ipſo montis initio, ſola ciuium numeroſitas, colli, brachiorumq; virtute, impoſuit; nam montis huius aſcenſus nimis tunc erat cliuoſus, arctus, & horridus: nec dum enim in cor eius aſcenderat eandem viam complanare, ac ſpatiare, quemadmodum poſtea fecit. Tandem igitur totius Baſilicæ præter

Ann. 1066

adytum,

adytum, cum difficultate non parua, ſpatio complanato, & neceſſarijs omnibus abundantiſſime apparatis; conductis protinus peritiſſimis artificibus, tam Amalfitanis, quam & Lombardis, & iactis, in Chriſti nomine, fundamentis: cępit eiuſdem baſilicæ fabricam in longitudine cubitorum centũ & quinque, in latitudine verò cubitorum quadragintatriũ in altitudine autem cubitorũ viginti & octo: baſibusq́; ſuppoſitis calumnas deſuper decem à latere vno, totidemq́; ex altero in cubitis nouem erexit: feneſtras quoque in ſuperioribus ſatis amplas, in naui quidem, viginti & vnam, *in titulo* verò ſex longas, & rotundas quatuor, ac duas in abſida mediana inſtituit. Porticus etiam vtriuſque *parietes* in altitudine cubitorum quindecim ſubrigens, *feneſtris hinc* decem, totidemq́; inde diſtinxit. Adytum interea, cum planitiei baſilicæ, quæ cubitorum ferme ſex putabatur, conſequenter diſponeret coæquare, tres non integras vlnas ſodiens: ſubito Benedicti Patris venerabilem tumulum reperit: mox cum religioſis viris communicato conſilio, ne illum aliquatenus mutare præſumeret: confeſtim ne quis aliquid de tanto poſſet theſauro ſurripere, eũdem tumulum eodem quo ſitus fuerat loco, pretioſis lapidibus reoperuit, ac deſuper arcã de pario marmore in tranſuerſum baſilicæ, ideſt à Septentrione in meridiem, quinque per longum cubitis, opere nimis pulchro, conſtruxit. Hoc itaq; modo adytum in eminentia priori permanſit: ita vt à pauimento ipſius vſque ad pauimentum baſilicę octo gradibus deſcendatur, ſub fornice ſcilicet maximo, qui eidem adyto imminet, præter illum vtiq; gradum, quo vndiq; ad altare ſubitur. Porrò in abſida maiori ad orientalem plagam, ſtatuit altarium B. Baptiſtæ Ioannis, in eo videlicet loco, vbi eiuſdem olim Oratorium Benedictus Pater extruxerat: à parte verò meridiana altarium B. Dei Genitricis, à ſeptentrionali autem altarium B. Papæ Gregorij, iuxta cuius abſidam bicameratam domum, ad theſaurum Eccleſiaſtici miniſterij recondẽdum extruxit; quæ videlicet domus ſecretarium conſuetudinaliter appellabatur, eiq. eiuſdem nihilominus operis alterã, in qua miniſtri altaris præparari debeant, copulauit. Sanè quoniam ſpatiandæ Eccleſiæ gratia partem non modicam

Corporis S. Benedicti inuentio.

cameræ

cameræ ſuæ ſubtraxerat, cõſequenter etiam prædicto ſecretario coniunctam, eandem cameram ampliorem priori porticu, ac pulchriorem effecit: ſecus ipſam verò iuxta porticum ſcilicet, principalis Eccleſiæ B. Nicolai, curuato pariete breuem eiuſdẽ, ſed pulchram admodum fundauit ædiculam: ab ipſa autem vſque ad extimam baſilicæ frontem, venerabile ſatis B. Bartholomæi Apoſtoli Oratorium, opere pari porrexit. In eius etiam fronte prope valuas maioris Eccleſiæ, de quadratis, & maximis ſaxis, mirificam arcem, quæ vulgo campanarium nuncupatur, erexit. Fecit, & atriũ ante Eccleſiam, quod nos Romana conſuetudine, Paradiſum vocitamus, longitudine cubitorum ſeptuagintaſeptem, ac ſemis, latitudine quinquagintaſeptem, ac ſemis, altitudine verò quindecim, & ſemis: quatuor, & quatuor in geminis frontibus, octo autem, & octo per latera ſingula, ſuper quadrifidas baſes habens columnas. In cuius etiam meridiano latere ciſternam maximam tantundem longitudinis habẽs, arcuato opere, ſub eiuſdem pauimento atrij, fabricauit. Ante ingreſſum verò baſilicæ, necnon & ante introitum atrij, quinque deſuper fornices, quos ſpiculos dicimus voluit. In occidentali porrò atrij parte, in ſingulis cornibus, ſingulas baſilicas modo turrium valde pulchras erexit: in dextro S. Archangeli Michaelis, in læuo autem B. Apoſtolorum Principis Petri, ad quas videlicet interius ab atrio quinque gradibus eſt aſcenſus. Iam verò extra atrij veſtibulum, eaſdẽq. baſilicas, quoniam cliuoſus valde ad Eccleſiam erat aſcenſus, montem ipſum ſexaginta & ſex per longum, totidemq. per latum cubitis excauauit, adeò vt ab imo vſque ad ipſum veſtibulum atrij, quatuor & viginti marmoreis gradibus, quos ibi conſtituit, aſcendatur.

CAPVT XXIX.

LEGATOS interea Cõſtantinopolim ad locandos artifices deſtinat, peritos vtriq. in arte muſiaria, & quadrataria, ex quibus videlicet alij abſidam, & arcum, atque veſtibulum maioris baſilicæ muſiuo opere ordinarent; alij verò totius Eccleſiæ pauimentum diuerſorum

ſorum lapidum varietate conſternerent. Quarum artium tunc ei deſtinati magiſtri, cuius perfectionis extiterint, in eorum eſt operibus æſtimari, cum & in muſiuo animatas ferè autumet ſe quisq. figuras, & quæq. virentia cernere; & in marmoribus, omnigeni coloris flores, pulchra putet diuerſitate, vernare. Et quoniam artiũ iſtarum ingenium à quingentis, & vltra iam annis magiſtra Latinitas intermiſerat, & ſtudio huius inſpirante, & cooperante Deo noſtro, hoc tempore recuperare promeruit: ne ſanè id vltra Italiæ deperiret, ſtuduit vir totius prudentiæ, pleroſq. de Monaſterij pueris, diligenter eiſdem artibus erudiri. Non autem de his tantum, ſed & de omnibus artificijs, quæcumque ex auro, vel argento, ære, ferro, vitro, ebore, ligno, *gypſo*, vel lapide patrari poſſunt, ſtudioſiſſimos prorſus artifices de ſuis ſibi parauit. Sed hæc alias.

Nunc verò cõſtructam baſilicam qualiter ex parte decorauerit, prout poſſumus deſignemus. Plumbeis igitur domatibus illam totam cum titulo, & vtroque porticu, ac veſtibulo decenter operiens: abſidam, & arcum maiorem muſiuo veſtiuit, in cuius videlicet circuitus amplitudine, aureis litteris hos verſus deſcribi præcepit.

Vt duce te Patria iuſtis potiatur adeptis,
Hinc Deſiderius, Pater, hanc tibi condidit aulam.

In abſida verò hinc inde ſub pedibus ſanctorum Baptiſtę, & Euangeliſtæ Ioannis verſus iſtos.

Hæc domus eſt ſimilis Synai ſacra iura ferenti,
Vt Lex demonſtrat hic, quæ fuit ędita quondam:
Lex hinc exiuit, mentes, quæ ducit ab imis,
Et vulgata, dedit lumen per climata ſęcli.

Feneſtras omnes tam nauis, quàm tituli, plumbo ſimul, ac vitro, compactis tabulis, ferroq. connexis, incluſit. Eas verò, quæ in lateribus vtriuſque porticus ſitæ ſunt, gypſeas quidem, ſed ſimilis ferè decoris extruxit. Dehinc ſuppoſito trabibus laqueari, coloribus, figuriſq. diuerſis mirabiliter inſignito; parietes quoque omnes pulchra ſatis colorum omnium varietate depinxit: pauimentum etiam vniuerſum totius Eccleſiæ cum adhærentibus Oratorijs B. Bartholomæi, & B. Nicolai, mira prorſus, & hactenus partibus iſtis

incognita,

incognita, cæſorum lapidum multiplicitate conſtruxit: ſed illud præcipuè, quod ſecus altarium eſt, & in choro gradibus illis, quibus ad idem altare conſcenditur, cruſtis prætioſorum marmorum, decenti diuerſitate diſtinctis. Frontemquoque chori; quem ferè in medio baſilicæ ſtatuit, quatuor magnis marmorum tabulis ſepſit, è quibus porfiretica vna, viridis altera, reliquæ duæ, ac cæteræ omnes in chori circuitu ſimplices. Veſtibulum autem Eccleſię, deſuper quidem muſiuo fecit pulcherrimo, cum ſuperlimineis arcubus decorari. Ab inde verò vſque ad imum pauimenti, totam baſilicæ faciem gypſo veſtiri. Arcus etiam eiuſdem veſtibuli *deforis* muſiuo nihilominus veſtiens, verſus Marci Poetæ *inibi* aureis litteris ſcripſit. Reliquas verò tres atrij partes diuerſis tam veteris, quàm noui teſtamenti hiſtorijs ab intus, ac de foris depingi præcipiens, marmore totum pauimentum conſtruxit. Deſuper autem laquearibus, ac tegulis operuit, veſtibulo quoque eiuſdem atrij cum geminis turribus pari modo depicto, operto, ac marmorato.

CAPVT XXX.

De Caſſinenſis Eccleſiæ dedicatione.

HIS igitur omnibus intra quinquennij ſpatium, Deo proſperante, & auxiliante, peractis, dedicare baſilicam ſollemnitate maxima, & ingenti tripudio ad ſempiternam memoriã, Deſiderius ſtatuit: adiẽsq; ſummæ ſedis Pontificem Alexandrum, ad eãdem illum dedicationem venire deuotiſſime inuitauit. Quo libentius annuente, Hildebrandum quoque Archidiaconum eius, cæteroſq; Cardinales, ac Romanos Epiſcopos, deq; Vrbanis clericis, de nobilibus plurimos, affectu familiariſſimo conuocauit. Die tantæ ſollemnitatis, ex conſultu Apoſtolici, & Cardinalium, in ipſis Kalendis Octobris conſtituta, ac litteris inuitatorijs eiuſdem Apoſtolici ad vniuerſos Epiſcopos Campaniæ, Principatus, Apuliæ, atque Calabriæ datis.

Fama itaq; huius rei longè, lateq; vulgata, tanta totius ferè Italiæ Epiſcoporum, Abbatum, monachorum, clerico-

rum, magnatum, nobilium, mediocrium, diuerſæq; conditionis virorum pariter, ac mulierum, ad diem condictam, multitudo confluxit, vt ſtellarum ferè cœli, quam illorum omnium numeroſitatem, cuilibet fuerit æſtimare facilius. Ita vniuerſæ Monaſterij officinæ, & ipſa quoq; officinarum omnium tecta: ita totius ab imo, vſque ad ſummum montis itinera; & domus ciuitatis omnes, omneſq; plateæ, omnia etiam longe, lateq; camporum adiacentium ſpatia, congregatorum ad tanta ſollemnia cuneis ſtipata erant, atque cõferta. Apparatus interea per tres illos continuos dies prę cedentes, ac ſubſequentes eamdem ſollemnitatem, in pane videlicet, ac vino, carnium diuerſarum, ac piſcium multiplicitate, adeò eſt copioſus expoſitus, vt nullus ferè aliquis in tam innumera multitudine, quin ſe ſufficienter hæc accepiſſe, dixerit, potuerit reperiri. Interfuere, itaq; tantę tunc celebritati Archiepiſcopi decem, Epiſcopi verò quadragintaquatuor. De magnatibus autem Richardus Princeps Capuanus cum Iordane filio, & fratre Rainulfo, Giſulfus Princeps Salernitanus cum fratribus ſuis, Landulfus quoq; Princeps Beneuentanus, & Sergius Dux Neapolitanus. Nam Dux Robertus Panormum eo tempore oppugnabat, ideoq; tantæ ſollemnitati tunc intereſſe non potuit. Sed & Marſorum Comitum, ac Baluenſium, filiorumq. Borrelli ingens frequentia. Horum igitur omnium ſumma deuotione, & ingenti lætitia, maximo honore, ac præcipua gloria, dedicata eſt eadē B. Benedicti baſilica, cum quinque altaribus ſuis, ipſa die Kalendarum Octobrium, Anno incarnationis diui-
Ann. 1071 næ milleſimo ſeptuageſimoprimo, indictione nona, die Sabbathi. Et altaria quidem mediana B. videlicet Benedicti, & S. Ioãnis vocabulis inſignita, manu propria prædictus Apoſtolicus benedixit: altare verò, quod in auſtrali parte ad honorem ſanctæ Dei Genitricis eſt ſitum, Ioannes Epiſcopus Tuſculanenſis. Quod autem in parte Aquilonari ad nomen B. Gregorij, Hubaldus Epiſcopus Sabinenſis: ſancti verò Nicolai, Eraſmus Epiſcopus Segninus, ſollemniter dedicarũt. In altari B. Benedicti recondita ſunt duo argentea ſcrinia, plurima ſanctorum pignora continentia, intra ipſum altare honorificè in marmore ſuperiori ſuſpenſa, quæ Reuerendiſ-

ſimus

ſimus Benedictus Papa ob amorem, & reuerentiam ſanctiſſimi Patris noſtri Benedicti, de archiuio Lateranenſis palatij abſtrahens, in hac Eccleſia Caſſinenſi direxit, primo anno Abbatis noſtri Theobaldi, Anno dominicæ incarnationis milleſimo vigeſimotertio: & hoc omnino interdixit idem ſanctiſſimus Papa, vt nullus præſumat hinc aliquid auferre. Reliquiæ autem iſtæ ſunt, de ligno Domini, de ſanguine Domini, de veſtimentis Domini, de ſpinea corona, de lapide S. Sepulchri, de velo S. Dei Genitricis Mariæ, Apoſtolorum Petri, & Pauli, Andreæ, Ioannis, Iacobi, & Thomæ, Bartholomæi, & Matthæi, Simonis, & Iudæ, & Matthiæ. Spongia cum ſanguine S. Prothomartyris Stephani, Laurentij, Stephani Papæ, Pelagij Papæ, Martini Epiſcopi, Prudentij, Iuliani, Auguſtini, Chriſtophori, Aemiliani, Nicandri, & Marciani, Alexij, Anaſtaſiæ, Eugeniæ, Ioannis & Pauli, Quadraginta Martyrum, & aliorum multorum locatæ. Præter ſanctorum reliquias in prædictis altaribus hac die conſecrationis ipſorum reconditas, tacendum non duximus, in ſingularum columnarum eiuſdem baſilicæ capitellis, tempore conſtructionis, reuerenter ſatis, in æreis piſcidulis plurium quoque ſanctorum reliquias fuiſſe repoſitas. Similiter & in quatuor angulis campanilis.

ADNOTATIO.

Bulla Domini Alexandri II. de inuentione corporum SS. Benedicti, & Scholaſticæ virginis ſororis eius apud Montem Caſſinum, & dedicatione Caſſinenſis Eccleſiæ.

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus eccleſię catholicæ filijs, ſalutē & Apoſtolicam benedictionem. Paſtoralis ſollicitudo noſtra, ſi debet proſpicere, & proficere omnibus, etiam extraneis, & longinquis, multo magis domeſticis, & propinquis: ipſis quippe ſecundo gradu poſt Deum admouenda eſt inuiſibilis charitas, vt per eos, velut quadam viſibilis flamma, gradatim ad remotiores quoſque diſcurrat. Pijs ergo locis, & diuina religione venerabilibus,

debitæ conſolationis, & defenſionis porrecturi manus, illum cæteris præferendum non ambigimus, quem monaſticę normę conſtat eſſe principale gymnaſium, & ſanctæ Romanæ, & Apoſtolicæ ſedi contiguum: quem ciues Romani, Patres videlicet eximij Benedictus, Maurus, Placidus, cum nonnullis alijs fundarunt, quemq. à gentibus deſtructum, ſanctiſſimi prædeceſſores noſtri Gregorius, & Zacharias reſtruxerunt & priuilegijs Apoſtolicæ ſedis meritò cęteris cœnobijs prętulerunt: vtpote, qui non ſtudio hominum, ſed diuino imperio à ſanctiſſimo Patre Benedicto conſtructus eſt. Quorum nos ſacræ auctoritati, ſicut tempore, & loco ſuccedimus, ſic eorum exemplis, vt oportet, innitimur. Sed quia rerum geſtarum ſeries ad hoc litterarum fidei committuntur, ne illarum veritas poſterorum memoriæ ſubtrahatur, ea, quæ noſtris temporibus acta ſunt, pandere curamus. Nam cum dilectiſsimus filius noſter Deſiderius eamdem renouaret Eccleſiam, & adytum baſilicæ diſponeret adæquare, cum tres non integras vlnas fodiſſet, in dextro altaris latere, laterem reperit, nomen eiuſdem confeſſoris continentem. Cumq fragmenta altaris remota fuiſſent, inuenit ſuper ſepulchra ſyndonem expanſam candidiſsimam, quæ cum tangebatur, euaneſcebat. Hac viſione certiſsimus redditus, reſerari ſanctiſsimi Patris pręcepit tumulum: quo facto ſanctiſsima corpora intemerata, & indiminuta inueniens: Nuncios noſtros aſciſcens, pretioſiſsimaq; corpora eis oſtendens, tam præſentes quàm futuros certiſsimos, & indubios de ſanctis corporibus reddidit. Igitur cum ad eamdem dedicandam deueniſſemus Eccleſiam, vna cum decem Archiepiſcopis, & quadragintaquatuor Epiſcopis, Cleroq. S. R. E. idem filius noſter Deſiderius conquęſtus eſt, eſſe quoſdam nec Deum timentes, nec homines reuerentes, qui poſſeſsiones B. Benedicti per diuerſa loca Caſsinenſi cœnobio auferentes, in ſuum retorquere dominium ſatagunt. Et cętera quæ ſequuntur, quibus ſupponitur, ſigillum Domini Papæ, nempè circulus quadrifidus in formam crucis, cum his verbis: *Magnus Dominus noſter & magna virtus eius:* habēs circumcirca huiuſmodi inſcriptionem. *Exaltauit me Deus in virtute brachij ſui.* In calce tandem. *Datum in caſtro Caſsino, die Kalendarum Octobrium, per manus Petri*

S.R.E.

S. R. E. Subdiaconi, atque vice D. Annonis Colonienſis Archiepiſcopi Bibliothecarij. Anno decimo pontificatus D. Alexandri Papæ II. ab incarnati verò Domini milleſimo ſeptuageſimoprimo, indictione nona.

CAPVT XXXI.

PERACTA igitur ſollemniter celebritate miſſarum, & Apoſtolicæ poteſtatis auctoritate, tam ijs, quos tunc præſentes eſſe contigerat, quam omnium, qui per octo continuos dies, ob deuotionem tantæ ſollemnitatis ibidem occurrere poſſent, confeſſorum peccatorum abſolutione conceſſa, cum maxima, & ingenti lętitia ſinguli rediere in ſua.

Verum præfatæ abſolutionis gratia, tanta vndiq. huc diuerſi ſexus, atque ætatis per eoſdem octo dies hominum ſe continuauit frequentia, vt neminem fere illorum, qui ad primum diem conflaxerant, domum remeaſſe putares.

Nec modus eſt populis, coeuntibus agmine denſo,
Nec requies, properant in lucem à nocte, diemq.
Expectare piget.
Lucani coeunt populi, coit Apula pubes;
Ac Calabri; & cuncti, quos alluit æſtus vterque;
Qui laua, & dextra circunſtrepit omne:
Ipſaq. cœleſtium ſacris procerum monumentis Roma,
Petro, Pauloq. potens rareſcere gaudet,
Millia profundens ad mœnia celſa Caſsini.
Vincit iter durum pietas, amor & Benedicti,
Vincit & alma fides, præſens ab omnibus iſtic
Creditur & ſummi Benedictus gloria Chriſti.

Infidelem certè quiſq; ſe crederet, miſerum penitus æſtimaret, ſi tantæ ſollemnitatis non ſatageret eſſe particeps. Ex eo iam per totum chriſtianum orbem cępit celebritatis tantæ gloria diuulgari: ex tunc iſte locus, licet ab olim Benedicti Patris meritis famoſus, ac nobilis fuerit, nobilior multo, ac glorioſior cępit haberi: Patriſq; Deſiderij nomen, apud pleroſq; iam dudum magnum, & celebre, celebrius

deinceps, ac nobilius per Occidentem totum diffundi, prudentiæ ſimul, ac religionis maximæ ab omnibus prædicari, omnibusq. ipſius temporis Abbatibus, vbiq. locorũ ab omnibus cenſebatur iure præferri. Partim igitur deſiderio Deſiderium viſendi, partim verò templi tam vulgati, & tam celebris contuendi: partim denique in hoc ſacroſancto cœnobio conuerſandi, & Deo, quo ad viuerent, ſeruiendi: multi ex multis; & extimis terrarum partibus huc cępere confluere, & hilariter Deſiderio recipiente, factum eſt, vt intra ipſum fermè biennium ad ſecundum circiter centenarium congregationis loci huius ſe numerus porrexiſſet. Iam verò diuerſorum Regum, atque Potentium, vtriuſque ſexus, quãta circa eundem venerabilem Patrem cęperit haberi deuotio, ſupplices ad eum litteræ, & munera decentia teſtabantur, quibus ſe, ſuosq. omnes, tam ſuis, quàm Fratrum ſub eo degentium precibus, attentius commendabat.

CAPVT XXXII.

Agnes Imperatrix Caſſinum venit.

NEC Imperatricis quoque Agnetis dignum videtur religioſam tacere deuotionem, quæ velut altera Regina Saba; Salomonis alterius, & alterius Templi, magno videndi deſiderio ducta, ex vltimis huc Germaniæ finibus aduentauit, ac per medium fermè, iſtic, anni ſpatium commorans, multo maiora, ſe de his, quę ſuper hoc loco auditu perceperat, tam ſecundum Dominũ, quàm ſecundum ſæculum, videre gaudebat, & aſſerebat: meritò cenſens, & locum, & Patremq;, & Fratres per totum orbem ſui ordinis hominibus celebriores habendos. Obtulit autem B. Benedicto, prout auguſtalem dignitatem decebat, dona magnifica, ideſt planetam diaſpram totam, vndiq. auro contextam. Albam quoque à ſcapulis, & capite, ac manibus friſo decentiſſime adornatam, à pedibus verò friſea nihilominus liſta menſuram fermè cubiti in latitudine habens circundatam, ſimulq. & amictum cum bruſto. Pluuiales duos purpureos pretioſis aureis liſtis ornatos. Pannum diarodanum friſatũ, cum auro ante faciem maioris altaris.

Necnon

Necnon & pallium magnum cum elephantis, quod doſſale cognominatur. Euangeliarium cum tabula fuſili de argento, opere anaglifo, & pulcherrime deaurato. Duo quoque candelabra argentea æquè fuſilia, pondo librarũ duodecim.

CAPVT XXXIII.

LIBET nunc poſt Eccleſiæ dedicationem reſidua exornationis ipſius deſcribere, vt licentius deinceps valeamus Deſiderij geſtis, tam in ædificijs, quàm in alijs quibuſlibet magnificentijs, operam dare. Ad ſupradictam igitur Regiam vrbem, quendam de Fratribus cum litteris ad Imperatorem, & auro triginta & ſex librarum pondo, tranſmittens, auream ibi in altaris facie tabulam cum gemmis, ac ſmaltis valde ſpecioſis patrari mandauit; quibus videlicet ſmaltis nonnullas quidem ex Euangelio, ferè autem omnes B. Benedicti miraculorum, inſigniri fecit hiſtorias. Quem certè noſtrum confratrem, Imperator nimis honorifice ſuſcepit, & quamdiu ibi manſit honeſte cum ſuis omnibus, reuerenterq; tractauit; & quicquid ornamentorum inibi vellet efficere, Imperialem ei licentiam tribuit. Fecit itaq; & cancellos quatuor fuſiles ex ęre ante altare, ſcilicet hinc inde, inter chorum, & adytum ſtatuẽdos. Trabem quoque nihilominus fuſilem ex ære, cum candelabris numero quinquaginta, in quibus vtiq; totidem cerei per feſtiuitates præcipuas ponerentur, lãpadibus ſubter in æreis vncis ex eadem trabe triginta & ſex dependentibus. Quę videlicet ærea trabes, ęreis æque brachijs, ac manibus ſuſtentata, trabi ligneæ quam pulcherrime ſculpi, & vario colore interim fecerat Deſiderius exornari, cõ ũmata eſt, & ſupra ſex columnas argenteas, quatuor & ſemis in altitudine cubitos habentes, & octo libras per ſingulas, in ipſa chori fronte conſtituit. Sub qua nimirum trabe, quinque numero teretes iconas ſuſpendit, tredecim verò quadratas, paris menſuræ, ac ponderis deſuper ſtatuit. E quibus videlicèt decem ex quadratis, prædictus Frater apud Conſtantinopolim groſſo argento ſculpſit, ac deaurauit, ha-

De ornatu Caſſinenſis Eccleſię.

bentes per ſingulas aliæ libras quatuordecim, aliæ duodecim. Rotundas verò omnes, argentea ſolum vrna, quatuor librarum circundans, cætera coloribus, ac figuris depingi græca peritia fecit. Alteram quoque iconam rotundam ex vtraque parte argento mirifice ſculpto, ac deaurato veſtitam, argenteis etiam bullis extrinſecus in gyro circundatam, quidam nobilis tunc B. Benedicto à Regia Vrbe tranſmiſit: cui poſtmodum ſimilem alteram fieri iuſſit, vtraque eſt in ciborio altaris hinc inde ſuſpenſa. Ceraptata etiam ærea fuſilia valde pulchra, duo magna, & parua ſeptem, ſupradictus Frater ſecum è Conſtantinopoli detulit. Fecit præterea Deſiderius, & aliam trabem de argento librarum circiter ſexaginta, ſculptam nihilominus, ac deauratam, quā in fornice maiori, ante altare ſuper quatuor argenteas columnas ex parte inauratas, decem libras, & quinque cubitos altitudinis habentes, locauit. Fecit & duas cruces magnas argēteas librarum per ſingulas triginta, quarum imagines cælatura ſatis mirifica prominerent: easq; ſub prædicta trabe inter eaſdem columnas, hinc inde ſuper marmoreos ſtipites ſtatuit. Tres porrò reſiduas maioris altaris facies argento librarum octuaginta & ſex bene ſculpto, ac deaurato veſtiuit. Quatuor enim trabes propter ciborium altaris ſimili modo ſculpto, ac deaurato argento extrinſecus induit, ab intus verò picturis, & colribus decorauit: è quibus duæ habent cubitos quatuor, & ſemis, libras viginti, & viginti; duæ verò aliæ cubitos quatuor, & ſemis, libras viginti, & viginti. Sex etiam candelabra magna, tres cubitos altitudinis habentia, de productis, ac ſculptis argento laminis fecit, pondo ſex, vel quinque librarum, quæ videlicet in feſtis præcipuis ante altare in directa linea poſita accendi cum maximis faculis debeant. Pulpitum quoque ligneum ad legendum, ſiue cantandum longe priori præſtantius, & eminentius fecit in aſceuſu graduum ſex, idq; diuerſis colorū fucis, & auri picturis, de pulchro pulcherrimum reddidit. Ante quod columnam argenteam viginti & quinque librarum, partim deauratam, ad modum magni candelābri, ſex cubitos in altitudine habentem, ſupra baſem porfireticam ſtatuit: ſuper quam videlicet cereus magnus, qui Sabbatho

paſchali

paſchali benedicendus eſt, ſollemniter debeat exaltari. Fecit & coronam maximam de argento, librarum circiter cētum, habens in circuitu cubitos viginti, cum duodecim turribus extrinſecus prominentibus, ſex & triginta, ex ea lampadibus dependentibus, eamq; extra chorum ante crucem maiorem ſatis firma ferrea catena, ſeptem deauratis malis diſtincta, ſuſpendit. His partim de conſtructione, & conſecratione, partim nouæ baſilicæ decoratione quoquomodo exaratis, ad cætera Monaſterij ædificia complenda, ſimul cum noſtro Deſiderio reditum faciamus.

Poſt tranſactam igitur ſollemnem baſilicæ dedicationē, cernens Deſiderius diuina cooperante potentia, ſimulq; Patris Benedicti meritis, omnia quæ cęperat, ad perfectum, prout optauerat, perueniſſe; audentior iam, imo valentior factus, totius cęnobij ambitum decreuit ingenti animo ſpatiare, & vt iam de aliquibus fecerat, reliquas officinas, cum his etiam, quæ ipſemet ante Eccleſiæ conſtructionem conſtruxerat, renouare. Et primo quidem clauſtrum, quod tantæ congregationi ad huc permodicum eſſe conſtat, ampliare deſiderās, euerſo mox vetere refectorio, quod ſatis enormiter à latere templo, à fronte vero, capitulo inhærebat, quodq; etiam ipſe dudum bis tempore diuerſo adauxerat, in vlteriori illud parte futuri clauſtri iuxta meridianum ſcilicet Eccleſiæ latus, decorum valde, ſatiſq; magnum extruxit, diuerſiſq; coloribus pictorum artificio compſit, & laqueari appoſito trabibus, tegulis deſuper operuit. Legiuum quoque perpulchrum, & eminens in eo conſtituit, quod valde decenter gypſo veſtitum, cunctis ſpectabile reddidit. Cuius videlicet domus longitudo, in cubitis quinque & nonaginta extenditur, latitudo in tribus & viginti porrigitur, in quintumdecimum vero altitudo ſuſtollitur: ab Orientali parte habens ingreſſum, ab Occidentali vero abſidam, antequam profecto ampla valde Abbatis menſa ex tranſuerſo cernitur conſtituta. Habet autem à latere meridiano feneſtras quatuordecim, circa pulpitum trés, à Septentrionali vero duas tantum, duas quoque rotundas in frontibus ſingulis, omnes tam vitro, quàm gypſo, & plūbo inſigniter laboratas. Iuxta eamdem quoque domum ab Auſtrali parte

De cæteris Monaſterij ædificijs.

coquinam Fratrum amplam ſatis, & pulchram in duobus inuicem connexis fornicibus, quos vna tantum columna ſuſtentet, erexit; interq́; ipſam, & refectorium, gradus & ianuam, vndequaq́; neceſſaria in idem refectorium, ſiue conferantur, ſiue referantur, conſtituit. Ex altera verò ipſius coquinæ parte cellarium ſtatuit, ex quo videlicet tam Refectorio, quàm coquinæ quælibet debeant neceſſaria tribui. Poſt hæc, cum necdum ſufficiens ſibi ad tantam Fratrum multitudinem clauſtri ſpatium videretur, dormitorium, atque capitulum, quæ dudum ipſemet magno valde ſumptu, ac ſtudio fabricauerat, necnon & veterem infirmantium domum, ex integro eſt aggreſſus euertere, & clauſtri ampliandi occaſione, eaſdem quoque domos ampliores efficere. Quoniam igitur exteriorem dormitorij murum non longe ab altero in magno montis præcipitio ſtatuebat erigere; quinque craſſam cubitis maceriam in fundamento, maxime firmitatis gratia, iaciens, eam in ducentorum ſpatio cubitorum per longum extendit; in altitudine autem cubitorum triginta erexit, quatuor & viginti cubitis in latitudine à muro interiori diſtantem. Habens à meridiano tantum feneſtras amplas viginti, è quibus tres maximæ, tribus colũnellis marmoreis fulciuntur. Quæ videlicet domus longe priore amplior, firmior, ac pulchrior, & fabrorum peritia lateribus tecta, & pictorum artificio decorata eſt coloribus. Iuxta quam etiam in vlteriori capite ipſius, veſtiarium Fratrum conſtruxit, paruum quidem, ſed ſatis competens, pulchrumq́;. His triennio circiter conſumantis, montem è veſtigio, qui intra iacebat ſuffodere aggreſſus eſt: per longum ſcilicet cubitis centum & quinque, per latum autem quadraginta & nouem, per altum vero circiter ſeptem. Sicq́; capituli ædem ab Orientali parte per tranſuerſum conſtituit, vt interior eius frontiſpicij angulus, angulo exteriori tituli baſilicæ ſit connexus, abſida vero ipſius appropiare dormitorio videatur. Cuius videlicet domus longitudo cubitorum quinquaginta & trium, latitudo viginti, altitudo autem octo & decem habet; habet autem à latere vno feneſtras vitreas ſpecioſiſſimas nouem, ab altero totidem, à fronteſpicio Aquilonari tres rotundas, ab Auſtrali

vero

vero duas æque rotundas, laqueari picturis ſpecioſiſſimis ſufficientiſſime decorata. Tantam autem tunc cum iſta ſuffoderentur terræmotuum ſumus experti frequentiam, vt vno quidem die vicibus decem & ſeptem, per alios verò aliquot dies, nunc quatuor, nunc duobus, modo etiam ſex, vel quinque vicibus, per dies ſingulos ſentiremus. Quod certè propter innumeras eiuſdem loci ſepulturas, tunc neceſſario violatas, quæ ſanctorum fortè hominum fuerant, non ab re contigiſſe multi putauimus. Alias ſanè ſatis raro hoc in loco ſolent fieri terræmotus. Verum quoniam ingens præcipitium ab interiori dormitorij parte remanſerat, erectis ſecus domum tandem cameris, & terra, ſaxiſq; cætera replens, iniectis: itemq; ante Refectorium, in fronte videlicet clauſtri, curua nihilominus camera ciſternam maximã fabricans, ita demum totius clauſtri ſuperficiem coæquauit; mox itaq; arcus per gyrum deambulatorios ſuper centum & decem marmoreas columnellas inſtituens, clauſtrum omne in longitudine cubitorum centum & quinque, in latitudine vero quinque & ſeptuaginta diffudit. Cuius quia ea pars, quæ maioris baſilicæ erat contigua, ſi cæteris coæquaretur non aptus in eandem baſilicam eſſet ingreſſus, ſubtus item, & ſuper deambulatorias fornices fecit, & in eius vtriſque angulis marmoreos gradus, quibus in cætera deſcenderetur, inſtituit: totumq; in circuitu, & lapideis pauimentis ſtrauit, & picturis pulcherrimis compleuit. Nihil hoc expleto, moratus ſolarium palatij illius, quod à Richerio cæptum ipſe perfecerat, ab eminentia priori clauſtri in planitiem depoſuit, atque inibi infirmorum Fratrum quietem conſtituit. Porrò ab Occidentali parte clauſtri, iuxta ciſternam videlicet, quam prædiximus, cellam nouitiorum ordine ſatis congruo aptauit, in qua videlicet, iuxta regularem inſtitutum, & meditari, & quieſcere, atque comedere nouitij ipſi deberent: ſic iam tandem Fratres, qui eatenus ſuper tot operibus inquietati, ac moleſtati pluſquam ſatis extiterant, opportuna ſimul, & amœna quietis ſtatione locatos, ordini de cætero regulari, quanto ordinatius, tanto diſtrictius, operam dare perdocuit. His igitur omnibus ex voto perfectis, & interioribus Fratrum officinis decentiſſime,

Terræmotuum multitudo.

centiſſime, vt optauerat conſummatis, ad exteriora, ſe nihilominus ædificia Monaſterij perficienda impiger, ac fortis accingit. Ab Occidentali igitur parte primum maceriam firmiſſimam erigens, portam cubitorũ penè triginta extra veterem, de quadratis, ac ſectis lapidibus ſtatuit: ſupra quam turrem firmiſſimam in quatuor magnis columnis effectam, ingenti camera confirmauit. Verum cum exterius præcipitium pateret immenſum, tumulus vero interius magnus exiſteret, eo defoſſo, præcipitium illud ſaxis eius, & terra, cliuoſo licet tramite, peruium fecit: ibiq; iuxta, extra portam ſcilicet, xenodochium maximum fabricauit: itaq; demum hinc inde muro contiguo, ac ciuitatum more munito, vniuerſum Monaſterium circumſepſit. *Denique* ab Aquilonari parte palatium quantitatis non modicæ ad hoſpitum quorumq; receptionem ædificauit. Piſtrinum quoque tanto decore conſtruxit, vt multi peregrinorum huc venientium ignorantes, quaſi ad Eccleſiam *ſæpius* illuc oraturi venerint. Non ceſſabat dum iſta agerentur *Deſiderius* conquirendis Eccleſiæ ornaminibus inſudare, & vndecumque poſſet, quibuſcumque poſſet ingenijs, quæ huius apta eſſent pulchritudini comparare.

ADNOTATIO.

HVc vſque peruenerat Leo Oſtienſis in deſcribenda Hiſtoria Caſsinenſi, quando morte præuentus, reliqua vſque ad obitum Deſiderij (ſicut promiſerat) proſequi non potuit. Compleuit autem tertium hunc librum Petrus Caſsinenſis Diaconus, vt conſtat ex libro quarto huius Chronici cap. 66. atque ex prologo eiuſdem Petri ſuper eundem librũ, necnon ex his, quæ cap. 56. huius libri referuntur: ibi enim auctor ſic ait Qualiter ſanctum brachium (B. Matthęi Apoſtoli) *temporibus Girardi Abbatis, ad hunc locum detulerũt, loco ſuo ſcribemus. Quod quidem ſcriptũ reperies libro quarto huius Chronici cap. 73. Igitur quæ ſequuntur vſque ad finem Chronici Petrus Diaconus Caſsinenſis ſcripſit. Quis autem fuerit Petrus iſte, habetur infra libro quarto huius Chronici cap. 66.*

C A-

CAPVT XXXIV.

CHRISTO igitur duce omnia ſibi, prout optauerat eueniſſe cognoſcēs, hinc ad Eccleſiam B. Martini, quæ ſola ferè iam, intra Monaſterij ambitum, de veteribus ædificijs remanſerat, renouandam, totum cor Deſiderius vertit. Diruta namq; priori eiuſdem B. Martini baſilica, locatiſq; in Chriſti nomine fundamentis, cępit eiuſdem Eccleſiæ fabricam in longitudine cubitorum trium & quadraginta, latitudine viginti & octo, altitudine viginti & quatuor: feneſtras vero ab vno latere nouem, ab altero totidem. Porticus etiam vtriuſque parietes in ſedecim cubitorum altitudine erigens: feneſtris quatuor & quatuor, totidemq; ab altero diſtinxit, & illas quidem, quæ in naui ſunt, plumbo ſimul, & vitro compactis tabulis ferro ligatis incluſit. In frontiſpicio porrò eiuſdem Eccleſiæ feneſtras tres, ac vnam in abſida diſtinguens, ſimilis decoris parari mandauit. Illas autem, quæ in porticibus ſunt (gypſeas quidem) pari vero decore conſtruxit. Columnas vero nouem ab vno latere, totidemq; ab altero erexit. Secus ipſam quoque Eccleſiam curuato pariete breuem quidem, ſed pulchram domum ad eiuſdem Eccleſiæ miniſterium conſtruxit. Cancellos vero lapideos ante B. Martini altarium mirificos patrari fecit. Abſidam autem muſiuo decenter veſtiuit. In qua etiam aureis litteris hos verſus deſcribi præcepit.

Deſiderius renouat S. Martini Eccleſiam.

Cultibus extiterat quondam locus iſte dicatus,
Dęmonicis, inquam, hoc templo veneratus Apollo,
Quod Pater hic properans Benedictus omnipotentis
Vertit in honore Dei, Martini, & nomine ſancti
Hoc Deſiderius poſt centum luſtra vetuſtum
Paruumq. euertit, renouauit, compſit, & auxit.

Iam vero ipſius Eccleſiæ pauimentum, quam ſit conſpicuum, quam ſpecioſum, ac diuerſorum marmorum multiplicitate conſtructum, oculis omnium patet. Legiuum quoque pulcherrimum, auro atque coloribus pictorum ingenio decoratum, extrui iuſſit. Ante ipſius quoque B. Martini altarium

tarium tabulam argenteam, & pulcherrime ſculptam, quatuor, & quadraginta libras habentem, Deſiderius parari mandauit, in qua omnes ferè B. Euangeliſtæ Matthęi, & ſancti confeſſoris Chriſti Martini deſculpſit hiſtorias. Fecit & portas æreas in ingreſſu eiuſdem Eccleſiæ. Iuxta eandem vero baſilicam manſiunculas, in qua ipſe maneret, conſtruens, trabibus, appoſitis tegulis, deſuper operuit. Hæc vbi cooperante Domino, prout optauerat, conſummauit: B. Bartholomæi baſilicam cum Fratrum vniuerſo conuentu, tertio nonas Ianuarias à Ioanne huius ante cœnobij monacho, poſt Sorano Epiſcopo, fecit ſollemniter dedicari. In cuius altari Apoſtolici corporis partem non exiguam in argentea recondidit capſa. Non multo poſt hæc *tempore* euoluto, ædiculas illas, quas inſtar turrium, in *atrij dixi*mus angulis conſtitutas, alteram ab eodem Ioanne, *alteram* à Leone fecit Aquinenſi Epiſcopo magna cum *lætitia dedi*cari, quarto idus Septembris, ipſo Domno Abbate, omniumq; Fratrum præſente conuentu, cum magna *lætitia*, & deuotione.

CAPVT XXXV.

Poſt annum 1071 Albericus Diaconus

PER idem tempus Albericus Diaconus vir diſertiſſimus, ac eruditiſſimus ad hũc locum habitaturus aduenit. Hic in hoc Monaſterio poſitus cõpoſuit librum de virginitate S. Mariæ, librum dictaminum, & ſalutationum. In muſica dialogum. Contra Henricum Imperatorem. De electione Romani Pontificis. Vitam S. virginis Chriſti Scholaſticę. Homiliam eiuſdem. Vitam S. Dominici. Paſſiones SS. Modeſti, & Cæſarij. Librum de dialectica. Tẽporibus vero eius facta eſt Synodus in Vrbe Romana aduerſus Berengarium Diaconum Eccleſiæ Andegauenſis: qui inter multa, quæ aſtruere nitebatur, dicebat, ſacrificium corporis, & ſanguinis Domini figuram eſſe. Cumq; nullus ei reſiſtere valeret, idem Albericus euocatur ad Synodum: quo dum veniſſet, poſt varia conflictationum genera, cum pars parti non cederet:

Sub Gregor. VII. Ann. 1079

deret:

deret: idem Albericus hebdomadæ vnius accepta licentia, librum aduerſus eundem Diaconũ de corpore Domini edidit, ſanctorum Patrum teſtimonijs roboratum, in quo omnes aſſertiones eius deſtruxit, æternæq; obliuioni tradidit. Fecit & verſus in vita S. Scholaſticæ. Rithmos in Paſcha, de die Iudicij, de pęnis Inferni. Epiſtolas quoque quampluri- mas ad Petrum Oſtienſem Epiſcopum. Rithmos de gaudio Paradiſi, de die mortis, de Monacho pęnitente.

Alphanus Archiepiſcopus Salernitanus

Eo etiam tempore Alphanus Salernitanus Archiepiſcopus, & huius cœnobij Monachus, cuius ſupra meminimus, vir in ſcripturis ſanctis eruditiſſimus, & notitia Eccleſiaſticorum dogmatum ad plenum inſtructus, compoſuit nitido, & lucidiſſimo ſermone paſſionem S. Chriſtinæ, & librum hymnorum, & verſuum.

Amatus Epiſcopus

Amatus quoque Epiſcopus, & huius Monaſterij monachus, his diebus ſcripſit verſus de geſtis Apoſtolorum Petri, & Pauli, & hos in quatuor libros diuiſit. Hiſtoriam quoque Normannorum componens nomini eiuſdem Abbatis dicatam.

Conſtantinus Africanus.

Iſtius porrò Abbatis tempore Conſtantinus Africanus ad hunc locum perueniens, ſanctęq; habitum religionis induẽs, Eccleſiam S. Agathæ in Auerſa, à Richardo Principe ſibi conceſſam, in hoc ſancto loco deuotiſſimus obtulit. Neceſſarium planè videtur ad poſterorum memoriam, quantus hic, vel qualis fuerit, litteris tradere. Hic igitur à Cartagine, de qua oriundus erat, egrediens, Babyloniam petijt, in qua Grammatica, Dialectica, Geometria, Aſtronomia, necnon & Phyſica Chaldeorum, Arabum, Saracenorum, Aegyptiorum, ac Indorum pleniſſime eruditus eſt. Completis autem in ediſcendis huiuſmodi ſtudijs, triginta & nouẽ annorum circulis, Ad Africam reuerſus eſt. Quem cum vidiſſent Afri ita ad plenum omnium gentium ſtudijs eruditũ, cogitauerunt occidere eum. Quod Conſtantinus agnoſcens, clam nauem ingreſſus, Salernum aduenit, ibiq; ſub ſpecie inopis aliquandiu latuit. Deinde à fratre Regis Babyloniorum, qui tunc eo aduenerat, agnitus, ac in magna honorificentia apud Robertum Ducẽ habitus eſt. Exinde vero Conſtantinus egrediens, ad hunc locum peruenit, & ordine quo

ſupra

ſupra retulimus, monachus factus eſt. In hoc vero cœnobio poſitus tranſtulit de diuerſorum gentium linguis libros quãplurimos, in quibus ſunt hi præcipuè. Pantegnum, quem diuiſit in libros duodecim, in quo expoſuit, quod medicum ſcire oportet. Practicam, in qua poſuit qualiter medicus cuſtodiat ſanitatem, & curet infirmitatem. Librum graduum, Dietam ciborum, Librum febrium, quem de arabica lingua tranſtulit, & alios quamplures.

CAPVT XXXVI.

SEQVENTI tempore ſupradictus Papa Alexander, vrbem egrediens venit ad hoc Monaſterium. Qui à Deſiderio honorifice ſuſceptus, dum Abbatis cameram, quæ *iuxta* Eccleſiam S. Nicolai conſtructa eſt, *ingreſſus* ſuiſſet, dæmoniacus *quidam*, qui tunc illò aduenerat, ei factus eſt obuiam: quem S. *Pontifex*, vt vidit, orationem fundens ad Dominum, *dixit ad dæmonem*. Præcipio tibi immunde ſpiritus in virtute Domini, vt exeas ab hoc homine, & vadas in illum locum, vbi nec auis volat, nec vox hominum reſonat, & ſis ibi vſque ad diem iudicij. Mirabilis Dominus in ſanctis ſuis, qui inuocantes ſe, & de ſua miſericordia præſumentes velociter exaudire dignatur. Nam dæmon, ad eiuſdem Pontificis præceptum, hominem relinquens, cuncti, qui aderant laudare cęperunt, & benedicere Dominum. Nec hoc tacendum videtur, quod omnipotens Deus per eundem ſuum famulum operare dignatus eſt. Nam cum ciuitatem Aquinum pertranſiret, claudam quandam in itinere iacentem inuenit, cuius infirmitati idem compatiens Pontifex, aquam, de qua poſt miſſarum ſollemnia ſuas manus abluerat, ei ad bibendum tradidit; quam mox, vt in potum accepit ſanitati reddita, gratias Deo referre per maximas cępit. Fecit præterea idem ſanctiſſimus Pontifex priuilegium Deſiderio de Monaſterio S. Mariæ in Palladio, cum attinentijs ſuis, recipiens ab eo Eccleſiam S. Ieruſalem, quam Leo Papa Reuerendiſſimus, ſicut ſupra taxauimus Richerio Abbati noſtro tradiderat.

Conceſ-

Conceſſit etiam prædictus Papa Alexander perſonaliter noſtro Deſiderio, ciuitatem Tarracinenſem, cum pertinentijs ſuis.

Defuncto autem eodem Pontifice Clerus, Populusq; Romanus in vnum conuenerunt, Hildebrandumq; ſedis Apoſtolicæ Archidiaconum eligentes Gregorium appellare decreuerunt. Qui eodem ordinationis ſuæ anno ad hoc Monaſterium veniens, ſociato ſibi Deſiderio Beneuentum perrexit, indeq; regrediens Romam reuerſus eſt. Quo tempore dum in natiuitatis Dominicæ ſollemnitate in Eccleſia ſanctæ Mariæ cognomento maioris, prædictus Papa miſſarum ſollemnia ageret, captus eſt ſupra ſanctum altare à quibuſdam Romanis infidelibus, ſed vi, ac conſtantia ciuium Romanorum eadem die ereptus eſt. Ann. 1073

CAPVT XXXVII.

PER idem tempus Richardus Princeps per præceptū obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Angeli, quæ nuncupatur ad Formas, de qua ſuperius, tempore ſcilicet Baldoini Abbatis, qualiter nobis à Marino Papa cōceſſa ſit, plenius ſcripſimus. Sed quia Capuanus Archiepiſcopus illam eo tempore retinebat, præfatus Princeps cupiens ibidem facere Monaſterium, ante ſeptem circiter annos cum eo concambium fecit, data pro ipſa alia Eccleſia vocabulo S. Ioannis de Landepaldi, quæ tunc temporis palatio pertinebat, cum ornamentis, & libris non paucis, & vniuerſis rebus, ac pertinentijs eius. Receptis ab eodem Archiepiſcopo prædicta Eccleſia S. Angeli cum tribus alijs Eccleſijs iam vetuſtate conſumptis, ideſt S. Saluatoris, S. Ioannis, & S. Hilarij, & cum omnibus ad eaſdem Eccleſias pertinentibus, ſexaginta auri librarum pęna appoſita, ſi aliquādo Archiepiſcopus, vel alius ſucceſſorum ſuorum id remouere voluiſſet. Quo facto conceſſit in eodem loco Eccleſiam S. Angeli de Faldiſcos intra Capuā cum omnibus pertinentijs ſuis: necnon & quicquid palatio pertinebat in toto Sarzano, cum vniuerſis ibi habitantibus villanis, & omnia, quæ ibi pertinerent Gregorio Comiti Palatij, & Petro filio

filio Doſerij in loco S. Eraſmi. Cũ omnibus itaq; his, & cum vniuerſis pertinentijs ſuis, ſimul & cum chartula commutationis, quam à prædicto Archiepiſcopo ex inde receperat, in hoc Caſſinenſi cœnobio prædictam Eccleſiam obtulit. Et quoniam locus idem valde amænus, & ſatis aptus Monaſterio erat, rogauit humiliter Deſiderium, vt pro amore ſuo ſpecialiter inde ſtuderet, quod & fecit, de Monaſterio Albanetæ integram omnium mobilium medietatem accipiens, & medietatem etiam eiuſdem loci monachorum illuc trãſmittens: cępitq; Deſiderius illud ædificare ex integro, tam ſpatioſe quemadmodum hodie cernitur: vbi etiam intra breue tempus quadraginta, & eo amplius monachos regulariter victuros aggregauit.

CAPVT XXXVIII.

S. Benedicti miraculum.

EODEM præterea tempore, *quidam ruſticus*, in partibus degens *Apuliæ*, *dum ſiti* æſtuaret, ad bibendum perrexit. In quem mox diabolus ingrediens, eum vexare crudeliſſime cępit. Ductus autem à propinquis ad hoc Monaſterium, atque ante Patris Benedicti corpus iactatus, eius interuenientibus meritis confeſtim ſanatus eſt.

Miraculum aliud.

His porrò diebus cum in hoc Caſſinenſi cœnobio de vino ad totius Monaſterij ſtipendium, nõ pluſquam palmi vnius, & dimidij menſura eſſet in vaſe, Frater, qui domum vinariam cuſtodiebat, pergens ad Patrem Deſiderium ei referre curauit. Abbas autem ad hæc, antequam ad Roberti curiam pergam, veni ad me, & vnde id emere debeas dabo. Alio autem die ea; quæ Deſiderius præceperat, monachus obliuioni tradens, ad eum minime venit. Deſiderius autem iter arripiens, Roberti ducis curiam adijt. Sed qui in deſerti regione per quadraginta annos manna populum pauit, ipſe per tres menſes, & dimidium, vinum vnde omnes biberent creſcere fecit. Quidam vero puer ex Monaſterij famulis, cęleſtium myſteriorum ignarus, vehementer admirans vinum tantum duraſſe in vaſe, cellam vinariam adijt, vinum

menſus

menſus eſt, ſtetitq; eadem hora, & vltra creſcere deſijt, tunc ad monachum gratulabundus accedens ait. Ego nũc vinum menſus ſum, ſed tantus eſt, quantus fuit ante tres menſes. Monachus autem hæc audiens eum grauiſſime verberauit. Puer vero ante eum aufugiens, clauſtrum eſt Fratrũ ingreſſus, & quid ſibi monachus fecerat per ordinem pandit. Quẽ venerandæ memoriæ Stephanus, qui eo tempore Decanatus officij curam gerebat, euocans dixit: cur tam crudeliter hũc puerum verberaſti? Tunc Frater hoc, quod in vino per merita beatiſſimi Patris Benedicti Deus operari dignatus eſt enarrans, ſubiunxit. Hic verò ad vaſculum pergens vinum menſus eſt, & vlterius in vaſe non creuit. Illi autem hæc audientes benedixerunt Deum, qui ſuis temporibus in hoc loco antiquum dignatus eſt renouare miraculum.

Nocte quadam cum Frater Gregorius manſionarius in ſtratu ſuo quieſcens vigilaret, audiuit duos pueros in Eccleſia mira ſuauitate, ac dulci modulamine laudes Deo referre. Sciens itaq; pro certo neminem monachorum eſſe in Monaſterio, qui puerilem vocem haberet, confeſtim ſurgẽs Eccleſiam ingreditur, nullumq; ibi reperiens, & quod in re erat aduertens, facto mane, quod audierat Fratribus per ordinem pandit: hinc Angelorum frequentiam apud B. Patris exuuias, hoc fuiſſe dixerunt. Tempore alio præfatus Gregorius lampadam ante imaginem Saluatoris, quæ ſupra fores Eccleſiæ picta eſt, dependentem, aduenerat refecturus, & ecce videt eam tenſis vinculis dependere in aere, nulla prorſus eam materia, præter ipſam aeream, ſuſtentante. Conuocatis Gregorius Fratribus, qui eminus aberant, quod miratur oſtendit, ipſiq; poſtmodum cum eo pariter huius teſtes extitere miraculi. Nocte, quæ præcedebat diem tranſitus S. Patris noſtri Benedicti feſtiuũ, dum ad vigilias vnus è cuſtodibus lampadem ante imaginem eiuſdem B. Patris dependentem reficeret; lapſa ſubito lampas in pauimentum fuit, illæſaq; permanſit, quæ iterum eleuata, iterum cecidit, erecta tertio, tertio lapſa eſt, & nullo horum caſu, vel effractionis lampas, vel effuſionis oleum, vel ignis extinctionis, pertulit detrimentum.

Alia miracula.

Cum die quadam, de cuſtodibus vnus, ante altare accen-

ſam lampadem vſque ad ipſa ferè laquearia eleuaſſet, repẽte lampas lapſa, in pauimentum cecidit (mirabilis in factis ſuis Deus) non ſolum non eſt fracta, quæ deciderat lampas, ſed nec effuſum oleum, nec ignis extinctus.

Tunc temporis in Monaſterio B. Patris noſtri Benedicti, quod intra Salernitanæ vrbis mœnia conſtructum eſt, & huic Caſſinenſi cœnobio ab ipſo conſtructionis ſuæ exordio ſubditum, ſatis inſigne miraculum contigit. Ex ipſius namq; Monaſterij familia, vorax hominum Lupus, paruulum puerulum clandeſtinus impetijt, rapuit, & habuit, poſt quem transfixa dolore mater, inclamans, ait: Adiuro te beſtia per Beatum Benedictum, cuius ſeruus eſt, ne filium meum vlterius feras, ſed eum ſub omni celeritate dimittas: quo lupus audito, hunc quidem, quem ferebat, aperto protinus ore depoſuit; alium vero puerum repentinus inſiluit, eumq; ſubito diſſecans, truncum cadaueris ſpreuit, præciſumq; caput mordicus confixũ, in ſuas latebras concitus aſportauit.

ADNOTATIO.

DEſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 2. Dialog. ea quæ hic de lampadibus referuntur confirmat dicens. Quia omnipotens Deus non tantum in magnis, ſed etiam in minimis rebus aliquando oſtendit mirabilia ſua, vt fides credentium magis, ac magis augeatur, ac in laudibus Creatoris ſui vniuerſa creatura prorumpat, cum in cunctis vſui humano conceſſis, paterna pietate curam habere conſpicitur, quid in lampadibus in hac Eccleſia, noſtris temporibus actum ſit (ſicut à Gregorio venerabili Monacho, qui eiuſdem Eccleſiæ cuſtos ad huc ſuper eſt didici) ex parte referre non negligam. Cum quadam die vnus è cuſtodibus lampadem in Oratorio ante altare igni admoto accendiſſet, eamq. ſurſum penè vſque ad laquearia eleuaſſet, repente dilapſa, ante altare in pauimentum cecidit (mirabilis Deus in factis ſuis) non ſolum fracta non eſt, ſed nec etiam oleum effuſum, nec ignis in ea accenſus extinctus eſt.

Alio tempore, cum prefatus Gregorius lampadem ante imaginem Saluatoris, quia ſupra fores Eccleſiæ depicta erat,

vellet reficere, inuenit eam extenſis vncinulis ita in aere dependere, vt nulla prorſus materia ſuſtentaretur. Qui mox conuocatis Fratribus, qui prope aſtabant, eis (vt tanti teſtes miraculi eſſe deberent) quod mirabatur oſtendebat. Prętere a alio tempore in hac eadem Eccleſia B. Benedicti, ea nocte, quæ præcedebat diem, qua eius feſtiuitas agebatur (ſicut ab eis, qui huic miraculo interfuere accepi) dum ad vigilias vnus è cuſtodibus lampadem ante imaginem eiuſdem B. Benedicti reficeret, repentè delapſa, in pauimentum corruit, ac illæſa permanſit, quæ iterum ter ſurſum eleuata cecidit, & quod mirabilius eſt, nec ipſa frangi, ne oleum effundi, ne lumen in ea accenſum extingui, diuina conſeruante virtute, potuit: Plura ſunt in huius Monaſterij Oratorio, ex lampadibus huiuſmodi facta miracula, quæ quia valde ſimplicia ſunt, ſuperfluum ſcribere duximus. Hæc autem idcirco ſcripſimus, nę quia parua ſunt, omnino contemni viderentur.

CAPVT XXXIX.

CIRCA hos dies, Michael Conſtantinopolitanus Imperator, Patri Deſiderio per nũtios, quos ad eum direxit, dona quamplura tranſmiſit, poſcens, vt pro ſe, & liberis, & pro ſtatu Imperij ſui Dei omnipotentis clementiam aſſidue ſupplicarent. Inſuper etiam ob Patris Benedicti reuerentiam, pro ſalute animæ ſuæ, per præceptum aurea bulla bullatum, conſtituit, vt per vnumquemque annum hoc Monaſterium accipiat de palatio Cõſtantinopolitani Imperij auri libras viginti quatuor, & pallia quatuor ad noſtræ congregationis ſuſtentationem.

Borrellus autem Comes, Borrelli maioris filius, cum ob nonnulla ſua in hoc loco ſeruitia, Deſiderij familiaritatem fuiſſet non immerito adeptus: Monaſterium S. Petri, quod vocatur de Auellana, quod videlicet Pater ipſius B. Dominico ante quatuor & quadraginta annos ad conſtruendum tradiderat, quodq; idem Borrellus ſatis ampla terrarum conceſſione ditauerat, cum Eccleſijs, & colonis, & cum omnibus omninò pertinentijs, ac poſſeſſionibus ſuis, quod eſt Monaſterium S. Petri de Auellana.

terra quinque millium circiter modiorum, B.Benedicto deuotiſſimus obtulit. Cuius Monaſterij, cum longe poſt, Gualterius nepos ipſius, duodecim Caſales de riuo Franculi nequiter retineret, veniens ad hoc Monaſterium, ſua ſponte nobis ipſos refutauit, ac reddidit. Theodinus quoque, & Oderiſius, atque Bernardus Baluenſes Comites, non multo poſt, & ipſi quoque Monaſterium S. Petri, quod ſitum eſt in valle de lacu, & aliud Monaſterium Eremitarum, in loco, qui dicitur Pratum Cardoſum, quæ nimirum, & ipſa nihilominus à B.Dominico ante non plures annos fundata extiterant pari modo in hoc Monaſterio obtulerunt, cum quinque ſcilicet adiacentibus lacubus, cum Eccleſijs, & colonis, & cum omnibus omninò pertinentijs, ac poſſeſſionibus eorum, tam in eodem Comitatu Baluenſi, quam in Marſicano, & Theatino. Eodem anno oblatum eſt B. Benedicto à quibuſdam nobilibus Marſicanis caſtellum, quod nominatur Meta, in valle de Orbeto cum omnibus finibus, ac pertinentijs ſuis; necnon & Eccleſia S.Patris in loco vbi Formæ vocatur, & Eccleſia S.Donati ſupra ipſas Formas, cum omnibus, quę ad eaſdem Eccleſias pertinent: inſuper & vniuerſis, quæ ad præfatos nobiles iure hereditario pertinebant tam in ipſis Formis, quàm & in valle Frigida. Eodem etiam anno Leo, & Girardus Fundani Conſules obtulerunt B.Benedicto Monaſterium S.Magni cum omnibus ſibi pertinentibus, & cum quarta parte de ipſa piſcaria Fundani lacus, & cum Eccleſia S.Mariæ iuxta amphitheatrum Fundanæ ciuitatis S.Mauri, & S.Martini ad Tirille, & S.Andreæ in Tarracina, & S. Nicolai in vrbe Romana, loco qui dicitur ad Foſſa, cum omnibus pertinentijs, ac rebus illarum. Pari modo autem vna cum Richardo cognomento de Aquila, ijdem Conſules obtulerunt huic loco Eccleſiam S. Onufrij cum pertinentijs ſuis, & quoniam locus idem habilis ad conſtruendum Monaſterium erat, Deſiderius cupiens ibidem facere Monaſterium, per Girardum Præpoſitũ S.Nicolai in Pica, qui quintus poſt eum huius cœnobij Abbas effectus eſt, in ſtatum, quo nunc cernitur erexit. His quoque diebus Littefridus Fundanus Conſul chartam fecit huic Monaſterio de omnibus, quæ ſibi pertinebant de ciuitate Fundana, & valle de

curſa,

curſa, & Aquauiua, & Ambryſe,& Paſtina,& Ymola, Campo de mele veteri, & de tertia parte piſcariæ ad S. Anaſtaſiam, & de Monaſterio S.Archangeli, & de omnibus,quæ ei pertinebant à paterno, vel materno iure. Per idem quoque tempus Ioannes Hiſernienſis vir nobilis, ſimiliter obtulit huic Caſſinenſi cœnobio Monaſterium S. Benedicti in loco Bagnarolæ, cum duobus alijs cellis ipſius, ideſt S.Mariæ, & S.Luciæ, cum vniuerſis earum pertinẽtijs. Idem fecit etiam Morinus Comes Venafranus de quatuor alijs Eccleſijs,ideſt S.Nazarij de Piperozza, S.Petri de Sexto, S.Barbatj de Rauenola, & S.Martini de ipſa Furca.

CAPVT XL.

OPERE pretium reor ea,quæ iſto anno Dominus per B.Benedictum in Gallijs operari dignatus eſt ad poſterorum memoriam, & ędificationem annectere. Quidam namque vir potentiſſimus Gallorũ genere progenitus, tantis ſe ab ipſa infantia execrarat flagitijs, vt nulla pars corporis eius proprio vacaret à vitio. Hic ad mortem veniens,conuocatis cuiuſdam cœnobij Fratribus, monaſticum habitum ſibi tribui flagitabat, mox autem, vt ſacris indutus eſt veſtibus,ſpiritum reddidit. Cuidam vero Dei ſeruo iuxta manenti Dominus ea, quæ circa defuncti animam agebantur oſtendere dignatus eſt. Nam ſtatim,vt de corpore exijt,cum terribilis turba dęmonum, igneis illam ligantes catenis, ad tartarea conarentur ferre incendia, B. Pater Benedictus paſtoralem manu deferens virgam,in medium aſtitit. At verò hoſtes ſe prædam perdere cognoſcentes,dixerunt: Quot à noſtris iam dudum manibus Benedicte abſtuleris animas, noſti: hunc vero, qui nunquam aliquid boni geſſit, iniuſte agis ſi à noſtris manibus auferre conaris. Et ſanctus, ne vobis iniuſtitiam forte facere videar, eius facta examinate,& ſi veſtrorum operum poſtquam meum accepit habitum aliquatenus fuit cõſcius, veſter permaneat:tunc malignorum illud collegium victum ſe rationabiliter ſentiens, tenues per auras euanuit; Hoc

Dei ſeruus, vt vidit, cępit collaudare Chriſti clementiam, qui tam mirabiliter eandem animam de dæmonum manibus liberare dignatus eſt.

In eiſdem verò partibus Monaſterium eſt quoddam in honore eiuſdē Patris ſacratum, in quo Fratres, dum die, qua idem ſanctus cęlos aſcendit, feſtiuitatem illius ſollemniter celebraſſent, ad cęnam venientes, dum piſces ſe non habere perſpicerent, hac de re conqueri contra Abbatem cęperunt. Subſequenti vero nocte, ſanctiſſimus Pater Benedictus Abbati in ſomnis apparens, dixit ad eum. Cur Fratres triſtantur? Et ille: propter piſces, quos non habuerunt in præterito die. Cui ſanctus: ego quidem in Monaſterio meo Caſſinenſi cellararium de mundo recedētem expectaui, qui quoniam peccatorum erat ponderibus aggrauatus, eum meis orationibus adiuui, atque illum omnipotens Deus in æternæ vitæ quietem conſtituit. Nunc vero piſcatores mitte ad proximum Monaſterio lacum, ibiq; abundanter inuenies vnde murmurationem valeas ſedare Fratrum. Abbas autem euigilans, piſcatores ad lacum ſub omni celeritate tranſmiſit, quod dum Fratres cernerent mirari cęperunt, quia lacus, ad quem piſcatores pergebant, non niſi ſerpentes, & ranas ferebat. Piſcatores autem lacum, in quo nunquam ante piſcatum fuerat, ingredientes, piſcium multitudinem tantam ceperunt, vt per octo continuos dies Fratribus ad commedendum ſufficerent.

Notent hoc Cellerarij.

Quidam Ioānes cognomine Venafranus, Vicecomes Iordani primi Principis, fuit vir ſceleſtiſſimus, & omni vitiorū labe repletus. Qui dum ad mortem veniſſet ad hunc ſe locum duci, & ſanctæ ſibi religionis habitum tribui rogauit. Cuius petitioni amici eius fauentes, ad hoc Monaſterium eum duxerunt, atque ante corpus ſanctiſſimi Patris Benedicti monaſtica veſtimenta ſuſcipiens, ſtatim è mundo receſſit, illo autem ſepulto, ruſticus quidam de Monaſterio egrediens ad campeſtria loca tendebat. Cumq; ſub Eccleſia S. Seueri olim Caſſinenſis Epiſcopi, quæ in hoc monte ſita eſt, aduenſſet, diabolum in via ſtantem reperit, ſtatura procerum, digitos, ac vngulas habentem valde longiſſimos, virgamq; in manu tenentem, & ruſticum toruo vultu aſpicientem.

tem. Cumq; ad eum ruſticus perueniſſet, Diabolus ait: vnde venis? Ille autem, hominem eum eſſe exiſtimans, dixit: A Caſſinenſi cœnobio. Et diabolus: Quid actum eſt de Ioanne Vicecomite? Tum ruſticus, poſtquam monachus factus eſt, ſtatim è mundo receſſit. Diabolus autem hæc audiens, cępit conqueri, dicens: Hei, Benedicte, mihi. Hei, Benedicte, mihi: cur meos quotidie ad te ſeruos conuertis? Cur me tam immaniter, tam crudeliter perſequi non deſiſtis? Hæc cum dixiſſet, furibundo, & flammanti ruſticum vultu reſpiciens, ait. Scito certiſsime, quia niſi hodie in Monaſterio Benedicti cibum, potumq; ſumpſiſſes, & panem de eodem loco allatum nunc in ſinum tuum teneres, nulla interpoſita mora te confeſtim occiderem. Statimq; per montis latus ſe præcipitem dedit, lapides, & arbores in modum turbinis trahens. Ruſticus autem hoc viſo, tremebundus de monte deſcendit, & cuncta quæ viderat, vel audierat per ordinem pandit. Cumq; ad aquam, quæ Caſsinus vocatur aduenisset, iteratò diabolus eidem apparens, dixit. Adhuc per terram iſtam ambulas? Frendensq;, ea, quæ prius locutus fuerat protulit, & Caſsini aquam cum virga, quam tenebat validiſsime percuſſit, atque diſparuit. Ad cuius ſonitum, ruſtico viſum eſt, quod tota terra tremuiſſet; aqua vero fluminis, more tempeſtatis ſurſum in aera ferebatur, in riuo prędicto; reuerſus autem ruſticus ad domum ſuam, languore corripitur, atque poſt diem tertium vitam finiuit.

CAPVT XLI.

EODEM tempore, cum Ladenulfus, qui fuerat Comes Caleni, contendiſſet nobiſcum de alueo fluminis Gariliani, quod non deberet aliquo modo pertinere caſtro noſtro de Mortula, & quod ipſi homines de cryptis eiuſdem loci, nihil nobis deberent: in iudicio Iudicum Sueſſanorum cauſa ipſa diutius ventilata eſt; victus rationibus ceſsit, & de his omnibus per chartam ſe manifeſtauit nullam prorſus habere iuſtitiam. Sed & Loffridus, qui cognominatus eſt Monius, per idem tempus ex imperio Richardi Principis veniens ad hoc Monaſterium, in præſentia

Deſiderij, ſpontè ſua per ſcriptum ſe manifeſtauit, ac refutauit in manus eius ipſas piſcarias, quæ ſunt in flumine Gariliano ad ipſos currentes: qualiter incipit à riuo, qui dicitur viuus, qui deſcendit ab ipſis cryptis, & vadit vſque in riuum, qui deſcendit à S.Cruce, & mittit in prædictum fluuium Garilianum: quæ videlicet piſcariæ antiquitus pertinuerunt, partim huic Monaſterio, partim S.Saluatoris de Cucuruzzo, quas etiam vſque ad illud tempus Sueſſani Comites violenter, & malo ordine retinuerant. Sequenti tempore Loffridus cognomento Ridellus Dux Caietanorum obtulit in hoc loco Monaſterium S.Eraſmi de ciuitate Formiana, & Monaſterium S.Petri de Foreſta, *in pertinentia* Pontiſcurui, cum vniuerſis poſſeſſionibus ipſorum. *Tunc e-*etiam Lando Dominus Arpinenſis ciuitatis, ad mortem veniens, iudicium fecit in hoc Monaſterio de omnibus, quę ſibi iure hereditario pertinebant, ideſt de medietate Arpini; & Montiſnigri, & S.Vrbani, & Vici albi, & Caſa oliuerij.

CAPVT XLII.

Leo Oſtiẽſis Epiſcopus.

PER idem tempus ſupradicto Papa Gregorio Romæ Synodum celebrante, Leo huius loci bibliothecarius (qui poſt Oſtienſis eſt Epiſcopus factus) ex iuſſione Patris Deſiderij proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, quam nuper Beneuentani à ditione huius *cęnobij* violenter abſtraxerant, cumq; ad placitum res producta fuiſſet; relecta ſunt in omnium audientia noſtra munimina, qualiter Arichis Princeps eiuſdem Eccleſiæ conſtructor per præceptum huic cœnobio Caſſinenſi eam tradiderat. Demũ vero qualiter omnes Romani Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, ac Principes prædictam cellam in hoc loco confirmauerant. Quo audito Papa Gregorius ait: Quod nequaquam poſſent Beneuentani Eccleſiam Monaſterio Caſſinenſi primitus delegatam, ab eius poteſtate ſubtrahere, *ſed* Caſſinenſem Eccleſiam omnino canonice, ac legaliter eamdem cellam in perpetuum obtinere debere. In eadem etiam

Synodo

Synodo conſtituit; vt ſi quis à Laico Eccleſiæ inueſtituram acciperet, dans & accipiens anathemate plectetur.

Eodem tēpore cum prædictus Papa Gregorius apud Capuā moraretur: Clerici eiuſdem ciuitatis, inuidis apud eum quæſtibus vſi ſunt, dicentes: Eccleſiam S. Angeli, quæ olim fuerat iuris Capuanę Eccleſię, iniquo concambio in ius Monaſterij noſtri tranſiſſe. Quam nimirum quęrimoniam idem Apoſtolicus oratu Deſiderij in diſcuſſam manere non patiens, per idoneos, ac veraces viros diligenter inquirere ſtuduit, vtrum concambium, quod pro eadem Eccleſia datum fuerat conueniens eſſe videretur. Qui videlicet hoc ſtudioſiſſime diſquirentes, inuenerunt, & probauerunt, quod Eccleſia S. Ioannis de Tandepaldi, quæ pro eodem concambio data fuerat, ſatis plus poſſeſſionis, & ornamentorum, tempore concambij habuiſſet. Quod etiam Herueus eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopus ſe veraciter cognouiſſe aſſeuerabat. Quo competenti teſtimonio, promotæ litis omni dubietate ſublata, cenſuit præfatus Apoſtolicus, tam Archiepiſcopum, quàm & Capuanos clericos, in perpetuū ab hac quæſtione quieſcere, nullamq; vlterius de ipſo concambio litem mouere. Qui mox priuilegio firmum hoc, & in perpetuum ſtabile iudicans, atque decernens, vt idem Monaſterium ſub cura, & regimine Caſsinenſis Abbatis manere perpetuò debeat. Eodem quoque priuilegio cuncta, quæ vel ibi tunc conceſſa, vel in futurum eſſent concedenda confirmans, temeratoribus quidem huius decreti, niſi fortè reſipuiſſent, excommunicationis ſententiam intulit. Obſeruatoribus vero benedictionem Apoſtolicam, & pacem perpetuam prouenire optauit.

CAPVT XLIII.

PRAETEREA Ioannes filius Hugonis Comitis, patris exemplū ſecutus, obtulit, atque firmauit B. Benedicto integram partem ſuā de caſtello Suio, quod eſt medietas ipſius, cum vniuerſis ad eandem medietatem pertinentibus, tam intus, quàm foris: necnon & integram partem ſuam de ſupradicto Monaſterio S. Eraſmi in

Formio.

Formio. Item Sanſo filius Alberti de Comitatu Pinnenſi chartam fecit huic Monaſterio de integra ſorte hæreditatis ſuæ, ideſt de medietate caſtelli, quod dicitur Planella, cum Eccleſia S.Stephani ibidem, & de medietate Panſilani, cum terra mille modiorum menſuræ. Dux quoque Robertus capta Taréto nobiliſsima ciuitate Apuliæ, obtulit B.Benedicto Monaſterium eiuſdem ciuitatis, quod vocatur S.Petrus Imperialis cum omnibus pertinentijs ſuis, necnon & quatuorcentum familias hominum eidem loco pertinentes. Inſuper etiam totam decimam ſuam frumenti, & hordei, vini, & olei, & omnium piſcium piſcariarum ſuarum: pęna appoſita quingentarum librarum auri, cuicumque id remouere quæſiſſet. Iiſdem porrò temporibus Panormitana ciuitas ab eodem ſtrenuiſsimo Duce capta eſt. Qualiter autem, vel qua occaſione idem Dux Siciliam cepit, licet ſuperius ex parte tetigerim, opportunum videtur ad poſterorum memoriam, huic loco inſerere.

CAPVT XLIV.

CVM igitur Panormitanæ ciuitatis regimen Vulthuminus admirarius retineret, quidã ex ſeruis eius Belchus nomine, contra eum inſurgens, honorẽ eum, patriaq; priuauit. Pulſus vero ille Sicilia ad ſupradicti Roberti Ducis confugit auxilium. Tunc nauali Dux collecto exercitu, Siciliam, Ducem expugnaturus ingreditur. Contra quem Saraceni, cum valido exercitu congredientes, iuxta ciuitatem Meſſanam, ſine mora, Chriſto fauente, ſuperati ſunt, reliqui fugæ præſidium ſumunt. Meſſana vero capta, eiuſq; Admirario interfecto, Rimetum Dux peruenit ad vrbem, quam ſibi tributariam faciens, cum mille equitibus, totidemq; peditibus ad Caſtrũ Ioannis peruenit. Aduerſus quẽ Balchahot Saracenorum Admirarius, cum quindecim millibus equitum, & centum millibus peditum properans, bellum inijt: Mirum & omnibus retro temporibus inauditum, cum ex chriſtianis non equitum, vel peditum aliquis vulneraretur, vel moreretur, ex Paganorum multitudi-

multitudine interfectorum numerus vix colligi potuit. Inde autem Dux victor recedens, venit in vallem de Mena, in qua Roccam B. Marci conſtruens, Calabriam redijt, & ſuper Barium (quę totius Apulię primatum obtinet) cum exercitu veniens, obſidionem locauit. Quam cum diu obſeſſam in deditionem accepiſſet, cum militari agmine Siciliam redijt, ac ciuitatem Catanenſium capiens, Panormum obſidere cępit. Quam cum quinque menſibus obſediſſet, tãdem illam, prout volebat, obtinuit. Talia igitur ad votum ſibi Dux eueniſſe aduertens, immenſo valde congregato exercitu, ſuper Salernum caſtra locare diſponit. Quod ſupradictus Papa Gregorius dum comperiſſet, per Patrem Deſiderium Giſulfo Principi, ducis pacem expetere, monuit: ad quod ille, nec reſponſum quidem reddere voluit. Dux vero ſuum exercitum congregans, circa Salernum tentoria fixit. Ex alia autem parte Richardus Princeps rogatu Ducis occurrens, cum diuerſis bellorum machinis illam oppugnare vehementiſsime cępit. Hoc Deſiderius audiens, Richardum Principem abijt, eumq; vna ſecum ad Giſulfum venire rogauit. Quo dum veniſſet, poſt multa verba in vacuum habita, eorum Giſulfus ſpernit conſilium, & cum Duce nullo pacto ſe confęderaturum iureiurando affirmat. Deficientibus tandem in ciuitate eis, quæ ad victum ſunt neceſſaria, equorum, canum, aſinorum, ac muricipum carnes cępere comedere. Vendebatur autem canis iecur tarenis decem, modiũ vero tritici quadraginta quatuor bizantijs. Illorum vero egeſtatem Dux dum comperiſſet, intempeſtæ noctis ſilentio ſtipatus militum cuneis ad muros vrbis veniens, & portam clauſam lapidibus diruens, Salernum obtinuit. Ciuitate autem potita, Robertus Eccleſiam S. Apoſtoli, & Euangeliſtę Matthæi inibi conſtrui iuſsit, in qua etiam ſacrum eiuſdem Apoſtoli corpus ſumma cum veneratione locauit: os integrum brachij eius argentea theca reconditum, ad ſuam filiorumq; tutelam reſeruans. Inde autem Dux cum exercitu, ſociato ſibi Principe, ad hoc Monaſterium venit, atque à Deſiderio, & Fratribus honorifice ſuſceptus, illorumq; ſe orationibus commendans attentius, Campaniam expugnaturus ingreditur. Talia Papæ Gregorij dum perueniſſent ad aures,

aures Ducem, & Principem à liminibus Eccleſiæ ſeparauit, collectoq; exercitu, ſuper eos ire diſponit. Quod vbi Duci nuntiatum eſt, concite vna cum Principe Capuam remeans, Dux ſupra Beneuentum, Princeps verò ſupra Neapolim obſidionem firmauit. Neapolitani verò Principis terrore perculſi, omnipotentem Deum rogabant attentius, quatenus de ſupradicti Principis poteſtate, miſeratione ſua clementiſſima, eos eripere dignaretur. Cumq; eadem ciuitas acerrime expugnaretur, ſanctus Chriſti martyr Ianuarius, cum alijs dealbatis ſæpius videbantur à Principe, & eius exercitu per caſtra armati diſcurrere. Qui æſtimans eum eſſe Archiepiſcopum, mandat cur contra ordinem ſuum cum lancea ſcutatus ad pugnam procederet, cui reſpondens Archiepiſcopus. Ego, vt tu vir illuſtriſſime perſpicis, in lectulo iaceo. Ille armatus quis ſit ipſe videas: nam pro certo ſcias, quia S. Ianuarius protegit, ac defendit hanc ciuitatem. Princeps verò eius dictis derogans fidem, ciuitatem oppugnare non deſinebat. In qua obſeſſione ab excommunicatione ſolutus defunctus eſt, cui ſuccesſit Iordanus filius eius. Exinde vero inter Ducem, & Principem diſſenſionis, & odij ſcandela orta ſunt. Princeps enim fauens Papæ Gregorio, acceptis à Beneuentanis quatuor millibus quingentis bizantijs, caſtra, quæ Dux ad expugnationem Beneuenti firmauerat deſtruens, cum vniuerſis Comitibus Apuliæ, contra eum conſpirat. Quod vbi Duci, qui eo tempore in Calabria morabatur nuntiatum eſt, cum quadraginta ſex millibus pugnatorum Apuliam redijt, & Aſculum, montem Decico, & Arianum expugnans, cepit, & contra Principem ſuper fluuium Sarnum ire diſponit. Deſiderius interea Pater hæc audiens, Ducem adijt, eumq; ad pacem redire rogabat. Cuius monitis Robertus obtemperans, pacem cum Principe facit. Exinde autem Dux mouens exercitum ſupra caſtrum, quod Monticulus dicitur obſidionem fecit: quod cum cepiſſet, Carbonaram, Petram palumbi, Montem viridem, Gentianam, vna cum Spinazzolo ſimiliter acquiſiuit.

Deſiderius præterea ægrè ferens Ducē à matris Eccleſiæ gremio diu extorrem manere, Romam adijt, & Papam Gregorium rogare cępit, vt Ducem ab anathematis vinculo,

lo, quo eum ligauerat ſolueret. Quo impetrato,pacis amator,& conſeruator Deſiderius,cum Cardinalibus ad Ducem profectus, eum ab excommunicationis vinculo ſoluit.

CAPVT XLV.

EODEM quoque tempore Roſſellẽſis Eccleſiæ Pontifex ad hoc cęnobium veniens, non paruæ pecuniæ numerum in hoc loco depoſuit. Quod vbi Iordano Principi relatum eſt, miſsis militibus eandem pecuniam de Eccleſiæ ſecretario abſtractam, ad ſe deferri mandauit Fratres autem ad hæc: Pecunia, quæ Patri Benedicto credita eſt,nos alicui viuentium minime damus, ſed illam in ſecretario ponentes; ex inde,qui præſumpſerit,auferat. Milites vero hæc audientes, & diabolico ſtimulo debriati, pecuniam de ſecretario Eccleſiæ abſtrahentes, ad Principem deferunt. Tantum vero, & tam immane flagitium, Gregorij Papæ, dum perueniſſet ad aures, huius temeritatis noxam inultam eſſe non ferens, & verens, ne exemplo huius facinoris iterum noſtra Eccleſia violaretur, diuinum officium in Patris Benedicti Eccleſia interdixit,altariaq; omnia denudari fecit: aſſerens quod in tanto ſcelere nimiæ negligentiæ,& acriter vlciſcendæ timiditatis, & Deſiderium, ac Fratres arguere poſſet,& grauius aduerſus congregationem noſtram commoueri debere, niſi ea, qua locum iſtum ſemper dilexerat, charitate detineretur. Siquidem tolerabilius ſibi videretur, villas, & caſtella nobis pertinentia in prædam, & direptionem dari, quam vt ſanctus locus per totam chriſtianitatem famoſus, & venerabilis, tantæ ignominiæ periculo ſubiaceret. Sed non in longum poſtquam officium de Eccleſia noſtra interdictum eſt, vindictam diſtulit dextera Dei. Nam tanti auctor ſceleris, poſtquam pecuniam accepit lumen amiſit. Idem vero Papa Gregorius in Concilio reſidens conſtituit, vt ſi quis Normannorum, vel quorumlibet hominum, villas ſeu poſſeſsiones cœnobij huius Caſsinenſis inuaſerit, & bis, vel ter admonitus non emendauerit, excõmunicationi ſubiaceat, donec reſipiſcat, & Eccleſiæ ſatisfaciat.

CAPVT XLVI.

EODEM anno Iordanus Princeps, cuius ſupra meminimus more priorum Principum, generale præceptum huic Monaſterio fecit de omnibus finibus, ac pertinentijs eius, quo etiam præcepto ſpecialius cōfirmauit eidē Monaſterio, quæ tam Pater, quàm ipſe huic Monaſterio conceſſerant, ſeu concambiauerant, vel reddiderant. Ideſt caſtellum, quod dicitur Fractæ, & Terame, & Pedem de monte, & Mortulam, & Cucuruzzum, & Turrem ad mari: ſed & omnia, quæ antiquitus huic Monaſterio pertinuerunt in tota Liburia, cum Eccleſijs, ac finibus, & pertinentijs earum. Hæc inquam omnia in hoc loco ſpecialiter confirmauit. Biennio poſt hæc oblata eſt ab eodem Principe in hoc Monaſterio Eccleſia S. Rufi intra ciuitatem Capuanam, quæ dudum ſibi conceſſa, & per ſacramentum firmata fuerat ab his, quibus iure hereditario, iuxta morem patriæ, pertinuerat, cum ſeruis & ancillis, atque colonis, necnon & libris, & ornamentis, & omnibus omninò tam foris, quàm intus pertinentijs ipſius, mille librarum auri pœna propoſita id violare conantibus. Per eos etiam dies Comes Adenulfus, & Fratres fecerunt oblationem ſuam in hoc loco de lacu maiori, qui eſt iuxta ciuitatem Aquinenſem, cum omnibus eiuſdem laci pertinentijs, ſuper eam oblationem, quam ante annum Princeps Iordanus fecerat.

CAPVT XLVII.

De ſancto Guinizone.

HIS quoque temporibus, Guinizo Confeſſor Almificus, & huius cœnobij monachus, vita deceſsit. De cuius virtutibus, quia ad id loci decurrens peruenit hiſtoria, æquum planè videtur aliquanta opuſculo iſti annectere. Hic dum Baſilij peruerſi temporibus, pro huius cœnobij cauſis ad Todinum ſeruum, tunc in arce, quæ Bantra dicitur reſidentem, directus fuiſſet: rogatus, vt ea nocte in ſupradicta arce remoraretur, extra

cellam

cellam, Guinizo, nullatenus ſe manere poſſe reſpõdit. Tunc Todinus, diabolico debriatus veneno, dum ſeruus Dei orationis gratia Eccleſiam intraſſe conſpiceret, cum ſumma diligentia claudi Eccleſiam fecit. Virgam vero, quam in manu ſeruus Dei adduxerat, vxori ſuæ tradens, in arcam claudi præcepit. Sed humani generis conditor, atque redẽptor, qui in ſe ſperantes non deſerit, miſit Angelum ſuum, qui ſaluo ianuarum ſignaculo, eum de Eccleſia abſtrahens, ad radices montis depoſuit. Ruſtici vero, ſole iam ad occaſum vergente, redeuntes à ruribus, percontati à caſtri habitatoribus, ſi quid nouum in illis partibus foret geſtum, responderunt: ſe omninò nihil aliud vidiſſe, niſi quemdam hominem ſoliuagum, diſcalciatis pedibus, cambuttam in manu portantem. Todinus vero nequiſſimus ſeruus hoc audiens, euocat confeſtim Presbyterum, & quid de Dei homine actum fuiſſet ſollicitè cępit inquirere. Qui cum in Eccleſia eum requiſiſſent, & non inueniſſent, ſtupore ſimul, & admiratione repleti ſunt. Qualiter autem omnipotens Deus de Eccleſia, ianuis clauſis, ſeruum ſuum abſtraxit, vſque hodie cunctis mortalibus manet incognitum. Huius autem viri geſta magnifica, diſcipuliq; eius Ianuarij miracula, ſi quis plenius noſſe deſiderat, textum vitæ eius à nobis ante hoc fermè ſeptennium exaratum relegat. Lib. 4. capit. 74.

Circa hoc ferè tempus ſanctæ memorię Gebizo ex Colonia, de qua oriundus erat, egrediens, ad hunc locum peruenit: atque à Deſiderio monachus factus eſt, vir humilitate ſummus, honeſtatis nitore conſpicuus, qui cuius apud omnipotentem meriti fuerit, non debet videri laciniosum, ſi ex his, quæ de eo apicibus tradita ſunt, ex parte hic aliqua perſtringamus. Habuerat namq; ante conuerſionem quendam familiariſſimum Adonem nomine prædiuitem. In vigilijs autem Natalis Domini oranti ei, diabolus innumera dæmonum caterua ſtipatus affuit. Quem vir Dei ſciſcitatus eſt dicens: Vnde iocundaris miſerrime? Et Diabolus: Quoniam de anima Adonis modo triumphaui, nunc enim inter noſtros eum ſuſcepi. Et his dictis, oſtendit prædictam animam, iumentorum more ligatam, ad ſupplicium trahi. Túc vir Dei, onus pęnitentiæ diuitis ſibi imponens, cępit omni- De B. Gebizone.

potentem

potẽtem Deum rogare, vt eandem animam de antiqui hoſtis poteſtate eripere dignaretur. Nocte verò adueniente diabolus affuit, eumq; flagellis ita cæcidit, vt ſeminecem eum relinqueret, dicens. Cur pro eo auſus fuiſti Dominum rogare, qui ſuis ſceleribus innumeris exigentibus in noſtra iura deuenit? Non tamen pro hoc vir Dei ab oratione ceſſauit, vſquequo Angelus Domini apparens ei, dixit. Hactenus ego, meiq; ſodales pro Adone laborauimus, ſed age gratias Deo, quia modo liberatus eſt, & noſtris conciuibus aggregatus.

Nocte quadam dum in ſtratu ſuo, quod eſt ante ſecretarij ianuã, in ipſo adytu baſilicæ reſideret, viſi ſunt in choro ſtare Fratres, & quaſi viritim thurificaretur, à ſingulis ſubſellijs videbatur exire fumus, cuius virgulæ ſupra B. Benedicti colligerentur altarium. Cumq; ad hoc cerneret, Angelus Domini apparens dixit, quod vides orationes ſunt Fratrũ, quæ propterea in altari congeruntur, vt S. Benedictus repræſentet eas ante ſedem maieſtatis. Extant præterea de hoc egregio viro plura miracula, quæ ſi quis noſſe deſiderat, hiſtoriam vitæ eius à Paulo Grammatico, & huius cęnobij monacho deſcriptam relegat.

Ecclesia S. Liberatoris. Hoc etiam tempore iuſſu Deſiderij pulchro ſatis opere in Comitatu Theatino renouata eſt Eccleſia S. Liberatoris, ab Adenulfo iã dicti loci Præpoſito, & huius cœnobij monacho.

ADNOTATIO.

De B. Guinizone additio. *De venerabili viro Guinizone, hæc refert Deſiderius Caſſinenſis Abbas lib. 1. Dialog. Alius quoque vir venerabilis vitæ, Guinizo nomine, mente, & habitu monachus fuit, qui ex vlteriori Hiſpania noſtrum ad cœnobium veniens, in hac vicina ſilua, non pauco tempore vitam ſolitariam duxit, ibiq. in omnipotentis Domini Ieſu Chriſti ſeruitio vitam finiuit. De quo venerabili viro, Ioannes Abbas Monaſterij S. Vincentij ſiti iuxta ortum Vulturni amnis, qui ei familiariſsimus fuit, multa miranda mihi, cum ad huc in noſtro Monaſterio præpoſituræ curam gererem, referre ſolitus erat. Cuius diſcipulus Ianuarius nomine, magnę obedientię,*

Ianuarius B. Guini-

dientię, magnæq. abſtinentiæ monachus extitit. Qui dum quodam tempore à magiſtro ſuo, venerabili videlicet Guinizone, vt ferramenta, quibus operari ſoliti erant, reficere, Aquinum miſſus fuiſſet, domum Fabri ferrarij adijt, atque ab eo eadem ferramenta reparare, data mercede, popoſcit. Faber vero ferrarius cępit eum irridere dicens. Num ex pane, & aqua ſolitarius iſte tam rubicundus, tam pinguis extat? Rubor iſte, vt mihi videtur, magis ex vino, quam ex latice hauſto procedit. At ille. Hodie, inquit, tibi vtrum ex natura, an ex aſsidua vini potatione rubore conſpergar, oſtendam. Cum vero ferrum in ignem miſſum vehementer ferueret, & Faber ferrarius id acceptum forcipe ſuper incudem poſuiſſet, ac ſcintillæ huc, illucq. vndique volantes, totam penè domum illuſtrauiſſent, caſu ferrum, ex incude in terram deſiliens cecidit. Igitur venerabilis vir Ianuarius, ferrum ex incude cecidiſſe conſpiciens, inclinans ſe, feruens ferrum nuda manu tenuit, ac ſuper incudem ponens, malleatorem, vt quantotius id percuteret, hortatus eſt. At illi, qui aderant, viſo tanto miraculo, nimio pauore perterriti, pedibus eius prouoluti, veniam ex irriſione, quam in eum exercuerant, humiliter deprecati ſunt. Sicq. factum eſt, vt omnis illa irriſio, quam ſtulti homines in Dei ſeruum procaciter inſerre præſumpſerant, in venerationem verſa ſit. Itaq. cum venerabilis vir ad magiſtrum, atque ad cellam remeaſſet, ab eo vehementer correptus eſt, quod inſultantibus cedens, talia, in oculis hominum facere præſumpſiſſet. Cumq. ille, vnde hoc ſciret, vel quis ſibi indicaſſet percontaretur: ille, inquit, qui tibi præſtitit, vt poſſes facere, mihi etiam tribuit, vt poſſem ſcire; Ea quoque, quæ de hoc egregio viro, videlicet Guinizone, Ioannes religioſus monachus, qui in hac vicina ſilua, ſub anachoritica diſciplina commoratur ſolitus eſt referre, dignum duxi huic noſtro aſſociare libello. Dicebat enim, quia cum adhuc in Beneuentana ciuitate in ſuo Monaſterio degeret, quadam die, quidam Dei ſeruus, ſibi alijsq. Fratribus, qui ibi aderant, intulit dicens. Pro certo ſciatis hodie aliquem magnum virum è monachis apud montem Caſsinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum. Quod illi audientes mirati ſunt, quod per octoginta ferè millia egredientem è corpore ani-

zonis diſcipulus.

mam illius videre potuerit. & non adbibentes fidem, ſubtiliter ſtuduerunt indagere, & repertum eſt, eo die illum venerabilem virum emiſiſſe animam, quo prædictus Dei ſeruus Beneuenti poſitus, agnouit.

CAPVT XLVIII.

Ann. 1077 Comitiſſa Mattilda.

ANNO autem Dominicæ incarnationis, milleſimo ſeptuageſimoſeptimo, Mattilda Comitiſſa Liguriæ, & Tuſciæ, iram Imperatoris Henrici ſibi infeſti metuens, Liguriam, & Tuſciam Prouincias, Gregorio Papæ, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ deuotiſſime obtulit. Hæc ergo cauſa inter Pontificem, & Romanum Imperium diſſenſionis, & odij ſomitem miniſtrauit. Qua propter Pontifex opportunitate reperta, eumdem Imperatorem, ob inueſtituram Eccleſiarum à liminibus Eccleſiæ ſeparauit. Cæſar autem, cum optimatibus Imperij conſilio habito, tranſcenſis alpibus, vt cũ Pontifice paciſceretur, intrauit Italiam. Triduo namq; ante Pontificis curiam, qui eo tempore in vnam munitiſſimam Mattildæ arcem ſe contulerat, idem Auguſtus diſcalceatus permanens, pacem expoſcebat, & hoc per ſe, hoc per Principes Imperij, hoc per familiares Apoſtolici poſtulabat. Pacis autem tenor iſtius modi fuit: vt ſi quid cōmiſſi ab vtraque parte factum eſſet, ſolueretur. Demum vero Cæſar more anteceſſorum ſuorum Romano Pontifici fidelitatem faceret. Poſtmodum vero cum Imperator, Papam, & Mattildam dolo capere vellet, detecta fraude, Pontifex à Mattilda monitus, & adiutus, Romam reuerſus eſt. Cumq; Henricus in priſtina relapſus eſſet, à Gregorio rurſum excommunicatus fuit, coronamq; Imperij Rodulphum Ducē inſignire curauit. Quod vbi Cæſari in Italia nunciatum eſt, è veſtigio in Gallias tranſiens, anno Dominicæ incarnationis

Ann. 1081 milleſimo octogeſimoprimo, contra eundem Ducem bellum iniens, in quo primo publico marte ſuperatus; deinde victor effectus, eundem Ducem gladio trucidauit. Victor igitur Imperator effectus, ſuæ iniuriæ vlciſcendæ memor, congre-

gato exercitu Romam aduenit, ſed obſiſtentibus Romanis cum eodem Pontifice, ſine effectu reuerſus eſt.

Hoc etiam anno Robertus Dux cum quindecim millibus armatorum tranſito mari, Romaniam debellaturus ingreditur. Contra quem Alexius Imperator cum centum ſeptuaginta millibus pugnaturus adueniens, bellum inijt, à quo idem Imperator deuictus eſt.

CAPVT XLIX.

HENRICVS interea Imperator, alio anno exercitum congregans, Romam aduenit, & Porticum S. Petri per vim cepit, & ex magna parte deſtruxit, atque Archiepiſcopum Rauennatem, inuaſorem Apoſtolicæ ſedis, abſque conſilio, & voluntate totius Romanæ Eccleſiæ conſtituit. Ann. 1082 Henricus Romam venit. Hoc audito omnes ferè iſtarum partium homines, vno animo, vnaq; voluntate contra Normannos conſpirauerunt, vt cum Imperator Romam tranſiſſet, omnes in illos vnanimiter inſurgeret. Quod illi cognoſcentes, & malum timentes, acceperunt conſilium intra ſe, vt ſi quomodo poſſent fędus cum Henrico Imperatore componerent, dicentes: quia poſtquam Imperator Romam habuerit, nullam vlterius ab eo fidem habebimus, ſed iunctus Romanis, & cæteris circa manētibus, omnes nos de partibus iſtis expellet. Quod poſtquam tractatum eſt, & poſitum inter eos, & nuntij eorum ad Imperatorem ob hoc ierant, & redierant: demum vocauerunt Patrem Deſiderium, & quoniam neminem alium in his partibus inuenire poterant, in quo confidere potuiſſent, & de eo ſatis fideliter præſumebant, omnia ei, quæ conſiliati fuerant credidere, ſecumq; eum ad Imperatorem ire hortati ſunt; & licet propter ſecuritatem ſuam, fidem cum Imperatorem componerent, eo tamen animo veniebant, vt cauſa fidelitatis Romanæ Eccleſię, de pace inter Imperatorem, & Pontificem ſatagerent. Hoc vbi Gregorio Papę nũtiatum eſt ſupradictum Imperatorem cum omnibus ſuis ſequacibus à liminibus Eccleſiæ ſeparauit. Hoc vbi Norman-

ni perſenſerunt, omnes, qui prædictum Pontificem antea ſinceriter, ac fideliter diligebant, ex tunc ab eo corpore, & animo receſſerunt.

Henricus Imperator Deſiderium ad ſe vocat.

Imperator interea, per Comites Marſorum, miſit epiſtolam ad Patrem Deſiderium, vt iret ad eum: ad quam epiſtolam nullum omninò reſponſum dedit, quia neſciebat cuiuſmodi ſalutationem ei ſcriberet. Idem miſit illi aliam, ſatis minando, quod nec ad eum iuerit, nec ad ſcripta ſua reſpõderit, mandauitq; ei, vt Farfæ ſibi occurrere non moraretur, niſi fortè vellet grauiter pęnitere. Ad hæc Deſiderius reſcripſit ei pro ſalutatione, debitæ fidelitatis obſequium, ideò quia nullam ei fidelitatem ſe debere putabat; & cum multas rationes illi in ipſis litteris poſuiſſet, ſe propter Normannos non poſſe illum adire, ſed ſi fortè cum Romano Põtifice vellet pacem facere, inueniret aliquam occaſionem illum adeundi, & ad vltimum, vt illum ad pacem animaret, ſcripſit, neque regnum, neque ſacerdotium in tanto diſſidio incolume poſſe conſiſtere. Ad hæc Imperator iratus, & multa contra Deſiderium indignatione commotus, nuntijs ſuis, quos ad Principem mittebat, omninò interdixit, ne Deſiderio aliquid loquerentur, & Principi mandauit, vt Deſideriũ quantum valeret læderet, niſi ſua ſponte ad Imperatorem veniret. Hoc vbi Deſiderius Pater cognouit, Romano Pontifici hæc omnia litteris intimauit, & quid ſibi inde eſſet agendum conſuluit, ſed nullum ab eo ſuper hoc reſponſum accepit. Rurſus igitur Imperator miſit litteras, vt nullo modo dimitteret, quin ad eum in Paſcha iret, & cum eo ipſam feſtiuitatem celebraret, & aliam miſit monachis, de eadem re, ſed adhuc ire ad illum diſtulit. Poſtquam verò Princeps, & omnes Normanni ad Imperatorem pergebant, & Princeps Deſiderium ſecum ire hortabatur, idem Abbas Fratres conuocans dixit ad eos.

Deſiderij ad monachos ſuos oratio.

Anguſtiæ mihi ſunt vndique, ſi enim ad Imperatorem non iero, imminet periculum, & euerſio Monaſterij, ſi autem iero, & voluntatem eius impleuero, incurram periculum animæ, ſi autem iero, & voluntatem eius non fecero, imminet periculum corporis mei, ſimulq; timeo, ne iratus Imperator ita Normannis Monaſterium iſtud, quod ſub tutela,

tela,

tela, & defenſione eius eſt, ſicut & totum Principatum concedat; pergam tamen ad eum, tradens me morti, & periculo, neque enim faciam animam meam pretioſiorem quam Patrem ſanctiſſimum Benedictum: nam & pro veſtra communi ſalute animarum, & corporum, lociq; iſtius incolumitate, ſi aliter fieri non poteſt, opto anathema eſſe. Si enim millies occidar, nullus me ſeparabit à dilectione loci iſtius; nam non dico Imperatori, qui chriſtianus eſt, ſed etiam alicui pagano, ſiue tyranno occurrere non recuſo, dummodo hoc Monaſterium valeam ab eius barbarie liberare. Nam & Leo Papa, vt ciuitatem Romanam à deuaſtatione, & incendio liberaret, Genſerico Regi Ariano occurrit, & Sabinus Canuſinus, Attilam æque Arianum ad conuiuium inuitauit, & demum eius calicem accepit, & bibit, & Pater Benedictus Zallam ſimiliter perfidiæ Arianæ hominem, etiam in oratione ſuſcepit, vt eum ab afflictione ruſtici mitigaret. Hæc cum dixiſſet, Patri Benedicto ſe commendans, iter arripuit. Ita tamen, Deo ſe protegente, cauit, vt in toto illo Ann. 1083 itinere, & in tota illa mora, quam ibi habuit, cum multi ſibi Epiſcopi, & honorati viri, amici etiam ſui quamplurimi, & Imperatoris Cancellarius occurriſſent, neminem oſculatus eſt, cum nullo eorum ſimul orauerit, comederit, aut biberit. Poſtquam verò Albanum peruenit, neque ipſe ad Imperatorem iuit, neque ad illum aliquem miſit, ſed per totam illam hebdomadam minæ ſibi ab Imperatore tantummodò mittebantur. Nam mandabat ei, vt ſibi fidelitatem faceret, & homo ipſius deueniret, & Abbatiam de ſua manu reciperet. Quæ videlicet omnia, Deſiderius forti animo contemnebat, dicens: ſe non modo pro Abbatia, ſed nec pro honore totius mundi id eſſe facturum. Cumq; tam rigidum, & inflexibilem eum Imperator eſſe cerneret, iratus eſt valde: præcepitq; Principi, quatenus nuntios ſuos acciperet, & cũ eis ad Monaſterium veniret, illisq; ipsũ aſſignaret, ſed cum Princeps multa illi bona de Deſiderio frequenter locutus fuiſſet, & eum ad illum duxiſſet, ita flexit ſe, vt ipſe coram Principe amicitiam ſibi promitteret, & de corona Imperiali acquirenda illum pro ſuo poſſe adiuuaret, ſaluo tamen ordine ſuo. Quæ quoniam ad comparationem ſuperiorum

Deſiderio leuia viſa ſunt, quia aliter nequiuit, conſentit,& coram Principe hoc ei promiſit. Cumq; adhuc exigeret, vt virgam Abbatiæ ab ipſo reciperet. Reſpondit: quia cum Romani Imperij coronam eum habere vidiſſet, tunc ſi ſibi videretur, Abbatiam ab ipſo reciperet, ſi verò nollet, dimitteretur. Poſt hæc Imperator, accepto à Principe magno quantitatis pretio, per præceptum aurea bulla bullatum, confirmauit ei totius Capuani Principatus attinentias, retento ſibi,& Imperio Monaſterio Caſſinenſi, cum vniuerſis rebus, ac pertinentijs ſuis.

Deſiderius diſputat cum Epiſcopo Oſtienſi.

Notabilis Deſiderij ſententia.

Deſiderij magnanimitas.

Super hæc interim, quamdiu ibi permanſit Deſiderius, quotidie, ac ſæpe cum Epiſcopis, qui cum Imperatore erant de honore Apoſtolicæ ſedis contendit, & præcipue cum Epiſcopo Oſtienſi, qui etiam Papæ Gregorio fauere videbatur. Cum ille ei priuilegium Nicolai Papæ, quod cum Hildebrando Archidiacono,& centum vigintiquinque Epiſcopis fecerat, oſtendiſſet, vt nunquam Papa in Romana Eccleſia, abſque conſenſu Imperatoris fieret, quod ſi fieret, ſciret ſe non pro Papa habendum eſſe, atque anathematizãdum: Deſiderius tam illum, quàm omnes, qui eum adiuuabant palam conuicit. Dixit enim, neque Papam, neque Epiſcopum aliquem, neque Archidiaconum, neque Cardinalẽ, ſed nec vllum hominem, iuſte hoc facere potuiſſe. Apoſtolica enim ſedes domina noſtra eſt, non ancilla, nec alicui ſubdita, ſed omnibus eſt prælata, & ideo nulla ratione poſſe conſtare, vt eam aliquis quaſi famulam vendat. Quod ſi hoc à Nicolao Papa factum eſt, iniuſtè proculdubio, & ſtultiſſime factum eſt, nec pro humana ſtultitia, poteſt, aut debet amittere ſuam dignitatem Eccleſia, nec vnquã debet à nobis hoc aliquatenus conſentiri; nec Deo volente amplius fiet, vt Rex Alemannorum Papam conſtituat Romanorum. Ad hæc iratus Epiſcopus, dixit. Quod ſi hæc Vltramontani audirent, omnes ſimul adunati vnum fierent, & Eccleſiam deſtruerent. Deſiderius reſpondit. Certè ſi non ſolum hi, ſed etiam totus mundus contra hoc vnum congregaretur, nunquam nos ab hac ſententia excludere poſſet. Poteſt quidem Imperator ad tempus (ſi tamen permiſerit Deus) pręualere, & vim Eccleſiaſticæ iuſtitiæ inferre, noſtrum tamen

conſenſum nunquam poterit inclinare. His, & huiuſcemodi pluribus quotidie, cum eis, & ſæpiſſime contendebat, & iuſtis eos rationibus conuincebat. Cum Archiepiſcopo etiam Rauennate ſuper eadem re ſatis contendit, & de prçuio priuilegio iuſtis eum rationibus vicit: cur etiam de Papatu ſe intromiſiſſet, non leuiter reprehendit, ſed cum multis rationibus ſatisfacere voluiſſet, nec valuiſſet: inuitum ſe feciſſe reſpondit: nam ſi hoc non feciſſet, honorem ſuum Imperator proculdubio perdidiſſet. Deſiderius autem ab eodem Imperatore præceptum aura bulla bullatum de huius loci poſſeſſionibus accipiens, & licentiam redeundi ab Imperatore impetrata, ad hoc Monaſterium eſt reuerſus. Deſiderius Caſſinum reuertitur.

CAPVT L.

CIRCA hæc tẽpora Hugo venerabilis Abbas Cluniacenſis, vir celeberrimæ vitæ, ac famæ, ad Patris Benedicti limina aduenit, quem venerabilis Deſiderius honorifice, vt tantum decebat virum, ſuſcipiens, & ſocietatem Cluniacenſium Fratrum noſtræ congregationi adiungens, memoriam illorum apud nos, noſtræq; congregationis apud illos in morte, & in vita viri venerabiles in perpetuum habendam ſcripſerunt. S. Hugo Cluniacẽſis Abbas Caſſinum venit.

Tunc temporis in hoc Caſſinenſi cœnobio, cum quidam Frater, Gregorius nomine, ex hoc mundo migraſſet, tanta odoris fragrantia de loco in quo iacebat emanauit, vt omne ſubito hoc Monaſterium odoris ſuauitas diſperſerit. Cumq; omnes mirarentur, nuntius ab infirmorum domo venit, qui Gregorium monachum obijſſe nuntiauit.

Quidã Frater in hoc Caſſinenſi cçnobio, Rãdicius nomine fuit, cuius quanta, qualiſq; vita extiterit, in ipſo mortis articulo Dominus oſtendere dignatus eſt: nam cum expleto viuẽdi tempore mortis perſolueret debitum, cçperunt Fratres, ſicut mos eſt, eius animam omnipotenti Domino commẽdare. Cum iam extremum halitum traheret, voces pſallentium virtute, qua poterat cõpeſcere cçpit, dicens. Tacete, tacete: numquid non auditis, quantæ reſonant laudes in

cœlo? Nunquid pueros, qui laudes decantant non videtis? Nam veſtimenta, vultusq́; eorum ſunt, vt nix. Vnde per Dominum obnixè vos poſtulo, vt ſileatis, mihiq́; tam ſuauiſſimum cantum audire ſinatis. Hæc dum diceret, extremum halitum fudit.

ADNOTATIO.

De hoc Gregorio hæc ait Deſiderius lib. 2. Dialogorum. Gregorius quidam ſummæ religionis monachus in hoc cœnobio dictus eſt, qui ſicut à pleriſque huius loci Fratribus audiuiſſe me reminiſcor, dum in præſenti vita moratus eſt, ſub monaſticæ diſciplinæ regula omnipotenti Domino ſtuduit ſtrenuiſſime deſeruire. Cumq. expleto vitæ termino ex hoc mundo migraſſet, tanta odoris fragrantia de loco in quo exanimis iacebat emanauit, vt omne ſubito Monaſterium illius odoris ſuauitas, quaſi vnius angulum domatis mirificè reſperſerit. Et dum omnes odoris illius ineffabili quadam ſuauitate recreati mirarentur, ac quod eſſet omnino neſcirent, nuntius repentè ab infirmorum domo properans venit, qui Gregorium monachum obijſſe retulit. Voluit itaque omnipotens Deus oſtendere, quanti meriti iſte vir fecerit, cuius egredientis anima, tam mirifico odore cœnobium omne repleuerit.

CAPVT LI.

SEQVENTI tẽpore Ioannellus, & Seifridus pro parte ſua, & parentum ſuorum renuntiauerunt ſe huic Monaſterio de caſtello Saraceniſco cum pertinẽtijs ſuis, recipientes perſonaliter à Deſiderio monetæ Papienſis ſolidos ducentos, centum librarum auri pęna appoſita. His porrò diebus Deſiderius ante præſentiam Iordani Principis, conceſſit Goffrido, cognomẽto Monio, diebus vitæ ſuæ caſtrum Suienſe, in eo tenore, vt ipſum caſtrum non recognoſceret, neque à Principe, neque ab vllo homine, niſi à prædicto Ab-

bate,

bate, & ſucceſſoribus ſuis,& ſeruiret inde huic Monaſterio, & eius Abbatibus per rectitudinem : ad mortem verò prædictum caſtrum in huius loci poteſtate rediret.

CAPVT LII.

ALIO præterea anno Henricus Imperator Romam cum exercitu venit, & ſupradictũ Papam Gregorium, qui in arce S. Angeli ſe contra eum munierat, cum diuerſis bellorum machinis oppugnare modis omnibus cępit. Hoc vbi Roberto Duci, qui ea tempeſtate Conſtantinopolitanum Imperatorem expugnabat, relatum eſt, Boamundum filium ſuum in ipſa expeditione relinquens, Italiam citiſſime rediјt, ac immenſum valde exercitum congregans, ob Papæ liberationem contra Imperatorem ire diſponit. Quod vbi Deſiderio nuntiatum eſt, Nuntium Romæ illico deſtinauit, qui & Papæ liberationem, & Imperatori aduentum ducis nuntiaret. Tunc Imperator vrbe egrediens, ob id ſcilicet, quia ſine militum præſidio erat, ciuitatem Caſtellanam ingreſſus eſt. Robertus autem Dux, Romæ cum exercitu ad Eccleſiam SS. Quatuor Coronatorum in tempeſtæ noctis ſilentio dum aduenisset, ex cõſilio Cencij Romanorum Conſulis, ignem in vrbem immiſit. Romani igitur re inopinata perculſi, ac in igne extinguendo dum erant intenti, Dux confeſtim cum exercitu ad arcem S. Angeli properans, Pontificemq; inde abſtrahens, Romam ſine mora egreſſus, Papam Gregorium ad hoc Monaſterium vſque deduxit: quem Apoſtolicum, noſter Abbas vſque ad ipſius exitum, cum Epiſcopis, & Cardinalibus, qui eum ſecuti fuerant ſuſtentauit.

Ann. 1084

Pontifex Caſſinum venit.

CAPVT LIII.

FACTVM eſt autem dum idem Papa Gregorius miſſam celebraret, vt vir quidam Ioannes nomine, non longè ab altaris crepidine aſtaret. Cumq; ad ipſum altare oculos leuaſſet, ſubito in extaſim raptus,

Viſio oſtenſa circa Gregoriũ VII.

tus, niuei candoris columbam, cuius guttur videbatur eſſe aureum, ſuper eamdem aram ſtare conſpexit. Quæ mox inde aduolans, atque ſupra dextrum humerum Papæ Gregorij recubans, alis protinus expanſis, vtroſque protexit humeros: & tamdiu ſic perſtitit, quouſque commiſtio corporis, & ſanguinis Chriſti in calice facta fuit. Iterumq; ſicut prius in humero ſe colligens, inde ad altare deſcendit, caput blande ſuper hoſtiam flectens (viro illo, quid hoc eſſet neſciente) cum celeri volatu pleno roſtro remeauit ad cęlum. Poſt hæc reuerſus homo ille ad cor, ita ad memoriam redijt, vt penitus in eius animo nulla viſionis huius manerent veſtigia. Nocte verò ſubſequente, cum ſe ſopori dediſſet; vir vt ſol irradians, minaci vultu in medio ſuæ domus oſtio eidē apparuit: quo viſo, de ſtratu in quo iacebat proſiliens, terrore cogente nimio, fugam tentauit arripere: quem vir ſupereminēs extenſa manu compeſcuit, brachium eius tenens ſuauiter. Cernens autem ille, quod nullo modo manus eius euadere poſſet, ac ſi ligatus, inuitus ſtetit: cuius ad auxilium, quidam niuea canitie aſperſus, ſtola candida indutus, ſubito aduenit, illius mærorem manu conſolationis abſtergens, de captione, qua tenebatur eum eripuit, quē libera voce: Quis hic tantæ poteſtatis, vel claritatis eſſet, intrepidus inquiſiuit. Cui, hic eſt ſol iuſtitiæ, reſpondit; & ille: Nomen tuum, ſimili modo quærenti mihi, ediſſere; Nequaquam, inquit, meum ſcire nomen oportet, ſed ad interrogata ſapienter mihi reſponde. Reminiſceris forſitan, quod heſterna die in Eccleſia dum aſtares vidiſti? Ille cui obliuio animum impedierat, cępit infra ſe voluere, & cogitare, quid ab eo ſenior quæreret, & ſubito memor ſui factus, per ordinem ſibi retulit rei euentum. Vade, inquit, quantocius auribus Papæ hoc ipſum intimato, vt conſtanter vigore Spiritus ſancti cęptū opus peragat; & confeſtim ab oculis eius ablatus eſt.

ADDITIO.

Notēt hoc ſimoniaci

DEſiderius lib. 3. Dialog. aliud mirabile geſtum, de hoc ſancto Pontifice refert, quod maxime vellem notarent,

ac intimo corde ruminarent ſimoniaci, qui gratiam Spiritus ſancti vendere, aut emere, quaſi pro nihilo ducunt: ſic igitur ait Deſiderius. Venerabilis Gregorius Papa, cuius ſuperius memoriam feci, quid contra Simonaicam hæreſim, ſe præſente Dominus oſtendere voluit, ſæpe mihi ſolitus eſt referre. Cum eſſem, inquit, Subdiaconus, & á B. memoriæ Victore huius Apoſtolicæ ſedis Pontifice, in Galliam pro Eccleſiaſticis negotijs diſcutiendis eſſem transmiſſus cura mihi fuit Epiſcoporum conuocare Concilium, vt illis coram poſitis, de Eccleſiaſticis negotijs tractaremus. In eadem verò ciuitate, qua Synodus cogebatur, Epiſcopus erat, qui pretio honorem comparaſſe Epiſcopatus á multis affirmabatur. Igitur vocatus Epiſcopus, venit in medium, cum ergo eum exhortari ſalutaribus monitis cępiſſemus, vt quæ ſibi opponebantur, conſcientia iam fatente, humiliter confiteretur: ille, tum quia eiuſdem ciuitatis erat Epiſcopus, tum quia fretus auxilio Comitis ipſius Terræ, plenus ſuperbia omnino verba noſtra paruipendebat. Sed cum à nobis, & á cęteris, qui ibi aderant Epiſcopis, ſub iuſtitiæ regula, ſe, quod non ſperauerat, conſtringi conſpiceret, nec eſſugiendi haberet licentiam, negare pertinaciter cępit, quod ante vix audire dignabatur. Cumq. verba producerentur in longum, & maximum diei ſpatium eſſet conſumptum, & ille nihilominus in ſua pertinacia negando perſiſteret, hoc modo, eum cum cęteris, qui aderant, religioſis Epiſcopis, nobis audire viſum fuit, & totum iudicium in oſtenſione Spiritus ſancti committere. In nomine, inquam, Patris & Filij, & Spiritus ſancti, cuius donum gratiæ te comparaſſe audiuimus, vt huius rei veritatem ediſceras adiuramus. Quod ſi amplius, vt cępiſti, negare tentaueris, Spiritum ſanctum, donec quæ vera ſunt confitearis, nominare non valeas. Qui Epiſcopus, cum abunde eloquens eſſet, & à nobis exhortaretur, vt Spiritum ſanctum nominaret. Patrem quidem, ac Filium ſatis diſertè nominabat, Spiritum vero ſanctum, mirum in modum, nullo modo nominare poterat. Tunc omnibus, qui aderant luce clarius patuit, quod honorem Epiſcopatus dato pretio emerat, qui non niſi Spiritus ſancti gratia largiente tribuitur. Tunc virtute Spiritus ſancti tremefactus Epiſcopus, humiliter coram omnibus confiteri coactus eſt, quod

quod ante inflatus ſuperbia, Dei timore poſtpoſito, procaciter negare præſumpſerat.

CAPVT LIV.

HIS porrò temporibus quidam Amalfitanæ ciuitatis nobilis, mundo, mundaniſq; omnibus abrenuntians ad hunc locum peruenit, & à Deſiderio gratanter ſuſceptus, & monachus factus eſt: partem non exiguam ligni ſalutiferæ, & viuificæ crucis auro, & lapidibus pretioſis exornatam, & in aurea icona locatam, quam ipſe de palatio Conſtantinopolitano abſtulerat in coniuratione, quæ contra Michaelem Imperatorem facta eſt B. Benedicto deuotiſſime obtulit.

Deſiderius autem poſt iſta Capuam pergens; & officinas Monaſterij Capuani in ruinis iam poſitas cernens, ad renouationem illius animum dedit. Diruta namq; priori Eccleſia, iuſſit conduci artifices, alios ad muros conſtituendos, alios ad capitella columnarum miro opere facienda. Euocanſq; ad ſe Benedictum eiuſdem loci Præpoſitum, præcepit, vt in eiuſdē Eccleſiæ renouatione, omnibus rebus poſtpoſitis, ſpecialiter inuigilare ſtuderet. Cuius ille imperio parens, Patris Benedicti baſilicam, ſicut nunc cernitur, pulcherrimam ſatis conſtruxit. Quæ quidem Eccleſia habet in longitudine cubitos octo & nonaginta, in latitudine duos & quinquaginta, in altitudine quadraginta, columnas ab vno latere nouem, ab altero totidem. Tunc temporis cum omnis tellus areſceret, Fratribus omnipotentem Deum, & Patrem Benedictum, per aliquot dies ex hoc rogantibus, pluuiam Dominus abundantiſſime tribuit. Et vt meritis beatiſſimi Patris Benedicti id eueniſſe crederetur, ſolummodo intra terras Monaſterij diffuſa eſt, à foris vero, ne vna quidem pluuiæ gutta cecidit.

Datur terræ pluuia meritis B. Benedicti.

CAPVT LV.

SEQVENTI vero tempore Theodinus filius Mainerij de Triuento obtulit huic loco Monaſterium S. Saluatoris

natoris, quod ſitum eſt prope fluuium Areſta, ſimul cum caſtello, quod eidem Monaſterio pertinet vocabulo Peſclatura, & duobus alijs Eccleſijs ideſt S. Maria de Colle rotundo, & S. Paulus de Petra coruina cum vniuerſis earundem Eccleſiarum mobilibus, & im̃mobilibus. Transmundus quoque Theatinus Comes ſimiliter obtulit in hoc Monaſterio tria ſui iuris caſtella in Comitatu Pinnenſi, quorum vnum vocatur Arſita, alterum dicitur Bacucco, tertium nominatur Biſenti, cum terra nihilominus decem millium, & eo amplius modiorum.

Circa hæc ferè tempora vir Domini Aldemarius huius cœnobij monachus, & miraculorũ patrator egregius, apud Bocelanicum vita deceſſit. De cuius miraculis, quia id ratio exigit aliquanta opuſculo iſti ad ſuccedentium memoriam perſtringenda ſunt. Hic dum quodam tempore Bouianum pertranſiret, vnus è ſupradicti loci habitatoribus eum interficere cupiens, vibrato telo ita lacertum eius obriguit, vt brachiũ flectere nullo modo poſſet. Tunc vbi ſe tali correptum pęna perſpexit, eundem Aldemarium rogare cępit, vt ſui miſereri dignaretur, vir autem Domini orationem pro ipſo fundens, perſequentem ſe confeſtim ſanum reſtituit. Nec hoc ſilendum videtur, quod ſi quis languidus aquã viri Domini manibus benedictam in potum accepiſſet, ſaluti priſtinæ citiſſime reſtituebatur. B. Aldemarius.

Per hos dies oblata eſt in hoc Monaſterio à ſupradicto Principe Iordano Eccleſia S.ᵗ Agathæ iuxta Auerſam, quàm dudum Conſtantinus Africanus, ſicut iam ſupra taxauimus, B. Benedicto obtulerat, cum curtibus, & villanis, & vniuerſis pertinẽtijs eius, qualiter eam Richardus Princeps pater eius dotauerat, & ſicut Gulielmus Cappellanus ipſius, qui eam reſtaurauerat, ad diem obitus ſui tenuerat.

CAPVT LVI.

HOC interea anno Robertus Dux, qui cum Conſtantinopolitano Imperatore, eiusq; exercitibus multa iam dudum prælia proſpere geſſerat, multasq; eius Vrbes occupauerat, cum eſſet in eadẽ expedi-

expeditione, obijt, corpusq; eius Italię delatum, & in Venuſina ciuitate cōditum eſt. Hic interea ad diem obitus ſui, brachium S. Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthæi Cappellanis ſuis, filio ſuo Salerni reportandum, atque reddendum reliquit. Sed illi ſubſtantia pauperes, ac fide pauperiores, thecam argenteam, in qua ſanctum brachium erat recōditum, inter ſe diuidunt, indeq; Ieroſolymam pergentes, ſanctas reliquias, vſque ad diem obitus ſui, apud ſe retinuere, celantes. Ad mortem autem venientes ſupradictas reliquias inſcijs ſocijs, pueris ſuis contradunt: qui, qualiter ſanctum brachium temporibus Girardi Abbatis ad hunc locum detulerunt, loco ſuo ſcribemus. Non autem videtur indignum hic ex parte aliquam ſummã oblationum iſtius ducis, eiusq; coniugis Sicelgaite ad ſcientiam poſterorum annectere, qui ſupra omnes ferè ſui temporis mortales locum iſtum, Patrem Deſiderium, & noſtram congregationem diligere, exaltare, & honorare ſtuduerunt.

Lib. 4. capit. 73.

CAPVT LVII.

PRIMA igitur vice, quando idem Abbas Regium perrexit ad eos, donauit ei Dux ſexcentos bizantios, & quinque pallia, & vnam nauiculam auream. Alia vice palliũ vnum magnum, & gemmas, atque margaritas quamplures, pro Skifatis ſeptingẽtis. Item alia vice ad Caſtrumuillari, donauit ei ſexcentos bizantios, & bis mille Africanos, & tredecim mulos cum tredecim Saracenis, & vnum tappetium magnum. Item quando ægrotauit, dedit mille skifatos. Item à Gallipoli mandauit trecentos bizantios, & duo millia tarenos. Quando prima vice venit huc, & iuit in Campaniam, poſuit in Capitulo duodecim libras auri, & centum bizantios, & ſuper altare B. Benedicti trecentos skifatos, & tria pallia, & centum skifatos pro fabrica dormitorij, & centum in refectorio, & quadraginta in hoſpitali, & duodecim libras denariorum in infirmario, & centum michalatos pro pictura Capituli. Quando venit ſuper Aquinum, miſit huc quingentos bizantios.

tios. Quando recepit Barium donauit Deſiderio duodecim libras auri. Item ſecunda vice, quando perrexit ſuper ciuitatem Tiburtinam, poſuit in Capitulo duodecim libras auri; ſuper altare verò centum skifatos, & vnum pallium magnum. Tertia vice quando reuerſus eſt à Roma cum Papa Gregorio, poſuit in Capitulo mille ſolidos Amalfitanos, & centum bizantios ſuper altare; & abiens hinc miſit centum nonaginta farganas Fratribus in dormitorio. Alia vice miſit huc mille tarenos pro piſcibus. Item mille tarenos, & vnũ nauigium valens ſolidos mille. Item quadringentos ſolidos Amalfitanos. Item à Romania miſit huc mille michalatos. Vxor prӕterea illius quando ӕgrotauit, miſit B. Benedicto quadragintaquinque libras argenti, & pallium vnum. Item quãdo venit huc poſt mortem Ducis, poſuit in capitulo trecentos skifatos, & cooperuit omnes menſas refectorij mantilijs. Alia vice obtulerunt B. Benedicto altarium aureum, cum gemmis, margaritis, & ſmaltis ornatum. Coopertoriũ altaris ſericum, cum vrna purpurea, ornatum margaritis, & ſmaltis. Calicem aureum paruum. Planetam purpuream cum friſo, & cum aquila de margaritis. Tunicam vnam de panno pretioſo inaurato. Pluuiales quatuor. Albas ſericas quatuor. Albas de mataſſa bambacij octo. Candelabra de cryſtallo, & onichino, atque argento, parium vnum. Alia candelabra argentea cum malis cryſtallinis, parium vnum. Bazilia de argento parium vnum, librarum ſeptem. Lanternam argenteam librarum octo. Scrinium argenteum ſuper altare cum nigello, librarum octo. Scrinium eburneum magnum. Coppas duas argenteas deauratas cum nigello, librarum quindecim. Concam argenteam cum aquamanili ſuo, librarum vigintiquatuor. Vrceum de cryſtallo maiorem. Scutellam argenteam cum nigello, librarum quatuordecim. Alias duas librarum decem. Scutellam aliam librarum ſexdecim. Pannos ſericos octo. Circitoria de altare S. Benedicti quatuor. Duas cortinas arabicas, quӕ pendebant ſupra chorum. Alias duas cortinas, quӕ appenduntur in circuitu chori per quadrageſimam. Item quando venit huc poſt mortem Ducis, poſuit in Capitulo quinque libras auri, & duas dedit in infirmario, vnam pro expenſis, alteram pro

balneo

balneo conſtituendo. Super hæc omnia obtulerunt B. Benedicto Monaſterium S.Petri Imperialis in Taranto, cum decima de piſcaria, & cum decima manualium ſuorum. Monaſterium S. Angeli in Troia, S.Nicandri, S. Anaſtaſiæ in Calabria, S.Nicolai in Sellectano, & Fundicum in Amalfi, cum pertinentijs ſuis.

Anno ſequenti eadem Ducissa Sicelgaita, per conſenſum filij ſui Ducis Rogerij, obtulit B.Benedicto per chartam aurea bulla ſignatam, locum qui Cetrarius dicitur, in Calabria, cum toto portu ſuo, & omnibus pertinentijs ſuis, atque vniuerſis colonis ibidem habitantibus, quem videlicet in dotem à prædicto coniuge ſuo, Duce Roberto, dudum receperat, ea tamen conditione, vt quo ad ipſa viueret, idē locus in eius dominio permaneret. Poſt obitum verò eius, abſque vlla heredum, ſeu ſucceſſorum ſuorum calumnia, ad huius Monaſterij ius remearet. Super hæc autem tranſmiſit B.Benedicto, per Deſiderium, altare pretioſiſſimum auro, ac ſmaltis margaritis, & gemmis, quodq; his omnibus multo pretioſius eſt, Beatiſſimi Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthæi ſacroſanctis reliquijs mirifice decoratum.

CAPVT LVIII.

HOC eodem anno Ioannes Comes filius Landulfi de Venafro, ad extrema veniens, ad hoc Monaſterium cum rebus ſuis ferri ſe iuſſit, & concambium de caſtello ſuo, quod Cardetū vocatur ideo nobis valde congruum, quia contiguum, diu iam optanti Deſiderio, fecit. Datę ſunt autem pro eiuſdem caſtelli commutatione quatuor Eccleſiæ, quas in Venafro habebamus cum omnibus poſſeſſionibus, ac pertinentijs earum, ideſt S. Benedictus, qui vocatur Pizzulu, S.Maria in Sala, S.Nazarius in Biperozzu, & S.Benedictus intra eandem ciuitatem. Per hos dies Marinus Comes Traiectenſis, vna cum Oddulana vxore ſua, obtulit B.Benedicto totam partem ſuam de Comitatu Traiectano, & Caſtroſpineij, ac Fractæ. His quoque diebus Gualterius Comes Leſinenſis reddidit B. Benedicto fluuium Lauri cum tota piſcaria ſua, & ipſam focem S.Benedi-

S.Benedicti cum tota piſcaria,& calatoribus ſuis,tam intus, quàm foris cum introitu, & exitu ſuo: necnon & Eccleſiam S.Focatis, & Eccleſiam S. Petri cum pertinentijs ſuis, quæ malo ordine retinuerant homines de ciuitate Leſinenſi. Tunc temporis Leo filius Symeonis ad mortem veniẽs, per manus Deſiderij, obtulit in hoc loco, omnia ſua mobilia, & immobilia, tam intus, quàm foris in ciuitate Barenſi.

CAPVT LIX.

HIC Abbas conceſſit Landoni Comiti Traiectenſi quartam partem de eodem Comitatu Traiectano, quam videlicet Marinus Comes, ſicut ſupra diximus, S.Benedicto, cum Oddulana vxore ſua, tradiderat, & quartam partem de caſtro Fractæ, & medietatem de caſtro Spinij, & quartam partem de Monaſterio S.Martini ad Aquamundula, excepto Monaſterio S.Martini cum pertinentijs ſuis: in eo tenore, vt idem vbicumque vocatus fuiſſet, ſupradicto Abbati, ac eius ſucceſſoribus fideliter ſeruiret; poſt mortem vero ſuam,omnia hæc in Monaſterij ius abſque contradictione redirent.Fecit & libellum Tranſmundo Comiti Theatino vſque ad tertiam generationem de Caſtellomonte, & caſtello Mucculla, & caſtello Friſa cum pertinentijs ſuis, eo videlicet ordine, vt in tertia generatione ſupradicta caſtra in Monaſterij huius ditionem redirent. Eodem verò tempore Petrus filius Gregorij Romanorum Conſulis, præceptum fecit huic Monaſterio de Eccleſia S. Antonini in Monte Porculo, cum omnibus attinentijs ſuis: quam ſupradictus Gregorius Conſul Romanorum, vna cum filio ſuo Ptolemeo B.Benedicto obtulerat.

CAPVT LX.

IDEM quoque Gregorius illuſtris, ob maximam deuotionem, quam in Patre Benedicto, & per eum in loco iſto habebat, cum ſupradicto filio ſuo Ptolemæo conſtituit, vt omni tempore nauis noſtra cum nauclero,& nauticis ſuis libera maneat ab omni conditione,& de-

bito penſionis, & vt nullum plateaticum, vel portaticum Monachi noſtri aliquando darent, in omni iure, ac ditione poteſtatis ſuæ, mari, terraq;. Obtulit etiam tunc B. Benedicto Eccleſiam, quæ dicitur S Ieruſalem cum vniuerſis pertinentijs ſuis, ſitam in territorio Tuſculano, iuxta tenorem ſcilicet, quo antea Monaſterium S. Agathæ, & S. Angeli, S. Luciæ, S. Fęlicitatis, S. Petri in Pelgi, S. Saluatoris in Tuſculano, & S. Mariæ in Vineis huic Caſſinenſi cœnobio conceſſerat, & confirmauerat.

Sequenti tempore Iordanus Princeps præceptum fecit Deſiderio de terris, quas homines noſtri de caſtro *Teramenſi*, & Plumbariola, & Pedemontis emerant ab *hominibus* de Aquino. De caſtro etiam Saraceniſco, & Suien*ſi*, & de Turre ad mare, cum pertinentijs ſuis: necnon de Lacu Aquinenſi, & de Eccleſia S. Rufi in Capua, & Monaſterio S. Agathæ in Auerſa. Hæc inquam, omnia cum omnibus pertinētijs ſuis ſingillatim principalibus præceptis in hoc Monaſterio confirmauit. Berardus etiam Comes filius Berardi Marſorum Comitis, eo tempore obtulit B. Benedicto Monaſterium S. Mariæ in valle Porclanenſi, & caſtellum Roſcolum cum pertinentijs ſuis. Per eos etiam dies Romualdus presbyter fecit chartam huic Monaſterio de S. Ioanne in Conca cum attinentijs ſuis. Præterea & Nubilo Comes de Caſtrouipera obtulit huic loco Monaſterium S. Euſtaſij infra eundem caſtrum, & Eccleſiam S. Barbati, & S. Eleutherij, & S. Hilarij, atque Monaſterium S. Euſtaſij in caſtello Ribza cum omnibus pertinentijs eorum. Sed & Andreas ſacerdos, & monachus cum parentibus ſuis oblationem *fecit* huic loco de Eccleſia S. Blaſij in Limata ſubtus *caſtrum*, quod vocatur in Carica. Hoc tempore Rolandus vir nobilis de ciuitate Lucenſi, obtulit B. Benedicto partem ſuam de Monaſterio S. Gregorij infra eamdem ciuitatem, & partem ſuam de Eccleſia S. Mariæ in Palatio, & caſtello Alflexo, & de Eccleſia S. Matthæi, & S. Mariæ in curte vecchia, & S. Nazarij in burgo S. Martini, & S. Martini in eodem burgo, & quidquid ſibi pertinere videbatur in Comitatu Lucenſi, Lunenſi, Pinſenſi, Piſtorienſi, Florentinenſi, Volaterrenſi, Populonienſi, & Roſſellenſi,

Mattilda

Mattilda præterea Duciſſa Liguriæ, & Tuſciæ (cuius ſuperius memoriam feci) ob reuerentiam huius loci, conſtituit, vt nullum plateaticum, vel thelonium in ciuitate Piſana, & Lucenſi, & in omni ditionis ſuæ Terra, Monachi noſtri aliquando darent. Racterius quoque filius Petri de Territorio Marſicano, his diebus chartam fecit huic loco de tota parte ſua de Eccleſia S. Benedicti in Ciuitella, loco Paſcuſano. Idem fecit & Rainaldus filius Roberti de ciuitate Antena, cum parentibus ſuis de S. Petro in Morini, & S. Lucia in Rendenaria, cum omnibus pertinentijs illarum. Balduinus quoque Comes filius Oderiſij Marſorum Comitis, fecit huic loco oblationem de Eccleſia S. Vrbani in Comino, & S. Victorini in Vicoalbo, vna cum ipſo Lacu; necnon de Eccleſia S. Angeli in Pratora cum pertinentijs ſuis. Similiter fecit & Robertus de Belloprato de Eccleſia S. Ioannis in Poco cum pertinentijs ſuis. Petrus etiam & Ioannes filij, Atenulfi de Ceprano, tunc temporis ſimiliter fecerunt oblationis chartulam de Eccleſia S. Petri in Fabratera, cum montibus, planis, ſiluis, ac pertinentijs ſuis. Per eos dies Maio Iudex de ciuitate Barulana cum parentibus ſuis, per manus Deſiderij, obtulerunt hnic Monaſterio Eccleſiam S. Stephani intra eamdem ciuitatem. Oderiſius præterea Landonis filius de Bahuco ad hunc locum veniens, Eccleſiã S. Mariæ ſitam ſub ipſo caſtro, & aliam Eccleſiam S. Mariæ in iam dicto caſtro, & S. Pauli, & S. Archangeli in Mozzani, & S. Quintiani, in hoc cœnobio deuotiſſimus obtulit. Sed & Ioannes filius Liudini de ciuitate Aquinenſi oblationem fecit in hoc Monaſterio de Eccleſia S. Martini intra eãdem ciuitatem. Raul quoque Nouellus, eodem tempore chartam fecit in hoc ſancto cœnobio de Eccleſia S. Ioannis in Pantano, & S. Laurentij in caſa Palumbi, & S. Mariæ in ipſo colle, & S. Blaſij in Farneto, cum omnibus rebus, ac pertinentijs illarum. Henricus etiam filius Henrici Comitis de caſtro Cremonenſi, obtulit & ipſe Monaſterium S. Benedicti ſitum in pertinentijs eiuſdem caſtri, & Eccleſiam S. Ambroſij in caſtro Tire, cum omnibus pertinentijs ſuis. Id ipſum fecit & Punzo filius Benedicti de duabus Eccleſijs, ideſt S. Fęlicis, & S. Trinitatis in ciuitate S. Vrbani. Pandulfus quoque Aqui-

Mattildæ priuilegiũ

nenſis Comes, eo tempore ſimiliter obtulit in hoc loco Monaſterium S. Martini in colle Arcizzi, cum pertinentijs ſuis. Tunc temporis Bernardus quidam nobilis de ciuitate Aquinenſi, chartam fecit huic Monaſterio de Silua, quæ dicitur Matrelle, loco qui appellatur ad Riuum tortum, territorio Aquinenſi.

CAPVT LXI.

HIS quoque diebus Guaiferius vir ſapientiſſimus, & facundiſſimus, è ciuitate Salernitana, de qua oriundus erat, egrediens, ad hunc locum peruenit, atque à Deſiderio ſuſceptus, monachus factus eſt. In hoc igitur cœnobio poſitus ſcripſit vitam S. Secundini. Verſus in laudem pſalterij: de miraculo illius, qui ſe ipſum occidit, & per beatum Iacobum vitæ redditus eſt. Homiliam de aduentu. In natiuitate Domini; de Epiphania, & alia quamplurima, quæ hic ſcribere ſuperfluum duximus.

Non ſolū autem in ędificijs conſtruendis, verum etiam in libris deſcribendis, Deſiderius operam dare per maximam ſtuduit. Codices namq; perplures in hoc loco deſcribi prę-cepit, tam ſcripturæ ſacræ, quàm ſanctorum Patrū, & aliorum nobilium ſcriptorum: libros etiam ad decantandum in choro diuinum officium tam de die, quàm de nocte, librum Euangeliorum, auro & lapidibus pretioſis ornatum, in quo poſuit de ligno Dominicæ crucis, ac de veſtimentis S. Ioannis Euangeliſtæ.

CAPVT LXII.

HOC præterea tempore, latrones noctu huius noſtri Monaſterij ingreſſi cellarium, carnes, caſeū, lardumq; inde ſurripiētes, ſuos his mercibus ſacculos impleuerunt: foras autem egreſſi ſacculos, quos impleuerant, leuare conati minime potuerunt. Deinde relicta ſarcina, tentantes fugam, per totius excurſum noctis Monaſterij clauſtra circumeuntes, nullam egrediēdi facultatem penitus conſequi valuerunt. His quoque diebus in

Eccleſia, quæ ad honorem Patris Benedicti in partibus Liburiæ cõſtructa eſt, ſatis inſigne miraculum factum eſt, nam cum quidam Frater ad terraticum à ruricolis accipiendum directus fuiſſet; ruſticus quidam, à quo triticum exigebatur, in tempeſtæ noctis ſilentio, ſaccum frumento implens, & ſuper humeros ponens fugam arripuit. Sed ò verax per cęleſtem lata ſententia regem: Qui ambulat in tenebris neſcit, quo vadat: nam qui iuſſa principis tenebrarum omni conamine, omniq; inſtantia implere niſus eſt, per viam rectam ſe incedere putans; per totam noctem in circuitu curtis illius deambulauit; vbi autem dies eſt reddita terris, in ſe ruſticus rediens, & quod in re erat aduertens, volebat cum tritico egredi, & nequibat, volebat triticum de collo ſuo deponere, & minime poterat. Monachus verò completis hymnis matutinalibus, Eccleſiam egrediens, eumq; diuinitus ligatum aſpiciens: poſtquam ab ipſo totius rei ſeriem didicit, orationem Deo, Benedictoq; Patri feruentiſſime fundens, ruſticum à nexu, quo detinebatur ocius ſoluit. Ioan. 12. verſ. 35.

Hoc præterea tempore fames maxima per totam fere Italiam facta eſt. Tunc Deſiderius cum Fratribus communicato conſilio, cibos indigentibus abundanter conferebat.

ADNOTATIO.

E*A, quæ hic de latronibus referuntur, Deſiderius lib. 1. Dialogor. in hunc, qui ſequitur modum enarrat. Alio etiam tempore latrones noctu huius noſtri Monaſterij cellarium ingreſſi, carnes, caſeum, lardumq. ex inde ſurripientes ſuos ſacculos impleuerunt. Sed foras egreſſi ſacculos, quos impleuerant, leuare conati, minimè potuerunt. Deinde relicta ſarcina tentantes fugere, tota nocte hac illac per clauſtrum Monaſterij deambulantes, foras egredi nullatenus valuerunt. Igitur facto mane, cum ſe intra Monaſterij clauſtrum conſpicerent, timore exterriti, ac ſui reatus conſcij, quid facerent neſciebant: tandem reperto inter ſe conſilio, exeuntes per portam Monaſterij, ſi quo modo poſſent euadere, quaſi nihil mali perpetraſſe viderentur, cæteris, qui de Monaſterio ad quodlibet opus egrediebantur ſe miſcuerunt, & lento pede,*

ne aliqua de eis ſuſpicio oriretur, carpentes iter, haud longiuſcule à Monaſterio ſubſtiterunt. Cum interea Cellerarius, Fratribus ſolita ſtipendia præbiturus, Cellarium ingrederetur, refertos ante adytum ſacculos inuenit, & miratus, ignoranſq. quid eſſet, quæq. recondita requiſiuit: cum autem repoſita ablata cōſpiceret, turbatus damno, foras egreſſus, quicquid perdiderat in ipſis ſacculis reperit. Qui vehementer attonitus, & iam quid eſſet intelligens, mox conuocatis ad ſe duobus vel tribus pueris, per viam vergentis deorſum montis (ſi fortè latrunculos, qui id admiſerant inuenire poſſent) mittere curauit. Illi autem iuſſa complentes cum Monaſterio egreſſi paululum proceſſiſſent, repererunt illos iuxta ſtantes in ipſo itinere montis. Cumq. iam penè pertranſiſſent eos, ac nullam in eos (quia noti erāt) ſuſpicionem haberent, concito gradu iter, quod cęperant peragebant. Illi vero diuinitus exterriti, ac velut amentes effecti, cęperunt poſt eos clamare, & dicere. Scimus Domini, quia vt nos comprehendatis veniſtis, ſed miſeremini noſtri, nihil enim inde aſportauimus, ſed ablata omnia in ipſo cellarÿ ingreſſu dereliquimus. At illi talia audientes comprehenderunt eos, ligatiſq. poſt tergum manibus ad Monaſterium perduxerunt, atque ita vt erant connexi vinculis, Fratribus præſentauerunt. Fuere autem nonnulli, qui minus circa præceptum Domini cauti, cędi eos, ac ſic dimitti iudicauerunt. Cæteri vero, quorum mens pia in Deo erat, & magis erga diuina mādata ſollicita, ſolutis vinculis, cibo, potuq. refectos, liberos abire permittunt.

CAPVT LXIII.

Gregorius ſeptimus obijt ann. 1085.

ANNO autem dominicæ incarnationis milleſimo octogeſimoquinto, indictione octaua: cum venerabilis, ac ſemper recolendæ memoriæ Dominus Gregorius VII. Papa, apud Salernum infirmitate magna detineretur, interrogatus ante diem tertium obitus ſui ab Epiſcopis, & Cardinalibus, qui tunc vna cum Deſiderio præſentes erant, quid poſt ſuum obitū de Romanæ ſedis ordinatione iuberet; Reſpondit, vt ſi vnquam ali-

quo

quo modo poſſent, eundem Deſiderium ad hoc officiũ promouerẽt. Is enim præter hoc, quod primus presbyter Cardinalis Romanæ tunc Eccleſiæ eſſet, prudentia maxima, religione ſingulari, & Principum circummanentium amicitia multa pollebat. Si verò hunc nullatenus flectere ad iſta valerent, aut Archiepiſcopum Lugdunenſem Hugonem, aut Ottonem Oſtienſem, aut Lucenſem Epiſcopum, quem prius ex his habere poſſent, in Papam eligere poſt ſuum obitum quantocius feſtinarent. Hoc ſtatuto, defunctus eſt, octauo ſcilicet Kalendas Iunij, die dominica, & honorabiliter intra Eccleſiam B. Matthæi Apoſtoli, & Euãgeliſtæ ſepultus, cum ſediſſet in Pontificatu annis duodecim, menſe vno, diebus tribus. Et quoniam Romana Eccleſia paſtore deſtituta remanſerat, & hæretici, atque ſchiſmatici more luporum illã nitebantur inuadere: Deſiderius vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus, necnon & laicis religioſis, qui hactenus in catholica vnitate, & obedientia Papæ Gregorij fideliter perſtiterant, cępit vnanimiter agere, qualiter eam poſſet decentiſſime ordinare. Miſerunt ergo, & conuenire fecerunt, vndiq; aptas huic officio perſonas, quatenus ex eis vnanimi cõſenſu eam cum gratia, & auxilio Dei eligerent, quæ idonea, & apta tanto ordini eſſet. Conuenientes poſt hæc ad prædictũ Abbatem Epiſcopi, & Cardinales cęperunt eum ſuper pręfati Pontificis iudicio appellare, vtq; in tanta temporis neceſſitate periclitanti ſubueniret Eccleſię, Papatum ſuſcipiẽdo, inſtantiſſime flagitare. Ad hæc ille, Papatum quidem ſe ſuſcipere obſtinatiſſima reſponſione recuſauit: alijs vero quibus ſciret, & poſſet modis, ad Romanæ Eccleſiæ ſeruitiũ ſe paratum eſſe reſpondit. Die pentecoſtes Sabinenſi Epiſcopo, & Gratiano Romam venientibus occurrit, eiſq; verba, quæ cum Papa Gregorio de Eccleſiæ ordinatione habuerat, retulit, pariterq; cum eis Iordanum Principem, & Rainulfum Comitem adijt, atque ad ſeruitium, & adiutorium Romanæ Eccleſiæ adhortatus, libentiſſime ad omnia paratos inuenit. Cępit deinde Cardinalibus vehementer inſiſtere, vt de Pontificis eligendi perſona quantocius deliberarẽt, & vt ad Comitiſſam Mattildam litteras mitterent, quatenus ſtuderet, vt & ij, quos prædiximus Epiſcopi, & quot-

quot idoneæ tanto officio perſonæ iudicarentur, Romam ſine tarditate venirent. Quod illi facere negligentes, cum Iordano Principe clam machinabantur eidem Abbati paſtoralem curam iniungere, & ſuaſionibus multis nitebantur eum quoquo modo Romam perducere, putantes violenter ſe id ei poſſe imponere. Quod ipſe perſentiens omnino renuere, & contradicere cępit, ſicq; ad hoc Monaſterium reuerſus, iterum Normannos, & Longobardos, & omnes quotquot potuit, hortari ad Romanæ Eccleſiæ ſeruitium cępit, & multos ex eis promptos, & paratos ad rem ipſam inuenit. Sed quia feruor æſtatis nimius erat, propterea tūc Romam ire diſtulerunt, quouſq; calor æſtatis ſe imminueret, & tempora infirma tranſirent. Poſtquam vero Princeps conducto exercitu huius rei gratia Romam eundi, Campaniam venit, comitantibus etiam ſe vna cum Deſiderio nonnullis partium iſtarum Epiſcopis: ipſe ſuſpectus prædictorum conſiliorum amplius procedere noluit, dicens: quod niſi Iordanus Princeps, & Comes Rainulfus, & Epiſcopi Romani fidem ſibi præſtarent, nullam ſuper hac re vim illi allaturos, neque alios inferre paſſuros, ipſe cum eis nullatenus pergeret. Renuentibus facere, hac de cauſa res tunc infecta remanſit.

CAPVT LXIV.

Guibertus Antipapa.

IAM ferè annus in tali fluctuatione tranſierat, quo in Apoſtolica ſede nullus Paſtor erat, nullus dominici gregis curam gerebat, & Guibertus hæreſiarcha oues Chriſti ſanguine redemptas, ſuis cum ſequacibus laniabat, cum circa Paſchalem feſtiuitatē Epiſcopi, & Cardinales Romanæ Eccleſiæ de diuerſis partibus Romam conuenientes, mandauerunt prædicto Abbati, vt vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus Romanis, qui ſecum tunc morabantur, & cum Giſulfo Salernitano Principe, qui tunc à Ciſalpinis partibus venerat, ad eos quantocius pergerent, quatenus de Romanæ Eccleſiæ ordinatione ſimul tractarent. Ille nihil ſuſpicatus de ſe iam illos aliquid

cogitare,

cogitare, cùm iam nulla de eo mentio ab aliquo fieret, aſſumptis præfatis omnibus, Romanam peruenit ad vrbem, in vigilijs Pentecoſtes. Per totam autem ipſam diem multa frequentia, quotquot catholicæ parti fauebant, tam clerici, quàm laici ad eum cõuenientes, iam circa veſperas congregati ſunt pariter omnes, tam Epiſcopi & Cardinales, quàm & cæteri Romani, qui in fidelitate B. Petri Apoſtolorum principis perſeuerabant, in Diaconia S. Luciæ, quæ eſt iuxta Septem ſolia, cęperuntq; omnes vnanimiter Deſiderium multis precibus obſecrare, vt Romanum Pontificatum ſuſcipere non recuſaret, eumq; obteſtare per diuina per humana omnia, vt ſubueniret periclitanti Eccleſiæ in naufragio conſtitutæ, multoties ad genua eius (& nonnullis lacrymantibus) omnes pariter ruentes. Deſiderius vero, quia iam dudum decreuerat vitam ſuam in quiete tranſigere, & qui magis optabat in diuina vocatione ſuum tempus finire, cępit omnimodis refutare, & hoc ſe nunquam conſenſurum firmiter repromittere. Inſtabant illi vehementer, ipſe autem vehementius renitebatur, dicẽs: Pro certo ſciatis, quia ſi aliquam mihi violentiam ſuper hoc intuleritis, ego quidem prout citius potuero Caſſinum redibo, & nullo modo vnquam inde me intromitto: Vos autem propter hoc periculum magnũ, & vobis, & Romanæ Eccleſiæ facitis. Et quia tardior iam hora proceſſerat, imminente iam nocte ad ſua quiq; reuerſi ſunt. Summo mane, Dominica Pentecoſtes, omnes vnanimiter ad eum iterum conuenientes, eadem cęperunt repetere, & ipſe nihilominus in ſemel fixa ſententia perdurare. Videntes ſe omnino iam nihil procedere, dixerunt Deſiderio presbyteri, & Cardinales Epiſcopi, quoniam quemcumque ipſe illis conſuluiſſet, ipſum illi parati eſſent eligere. Vnde cum Cencio Romanorum Conſule conſilio habito, tandem vt Oſtienſis Epiſcopus Papa eligeretur decreuit. Poſt hæc quæſierunt ab eo, vt ipſum Pontificẽ quem eligerent in Caſſinenſi Monaſterio reciperet, eumq; donec Eccleſia tranquillaretur cum ſuis omnibus ſuſtentaret, ſicut & de ſupradicto Papa Gregorio fecerat: quod Deſiderius libentiſſime facere repromiſit. Cum autem iam, iamq; de Oſtienſi Epiſcopo decernerent, repentè quidam de Cardinalibus,

Ann. 1086

dinalibus, nequaquam ſe conſenſurum in eam elactionem
clamauit: Quem cæteri, nequaquam ad ſuam ſententiam
flectere valuerunt. Verùm, vt Salomon teſtatur: non eſt pru-
dentia, non eſt conſilium contra Dominum. Mox enim Epi-
copi, & Cardinales vna cum clero, & populo in Deſiderij
duritiam ſtomachantes, & videntes, ſe nihil poſſe cum eo
precibus agere, ſtatuerunt violenter cauſam perficere. Tan-
dem itaq; vniuerſi pariter vno conſenſu, & animo illum
rapientes inuitum, & renitentem attrahunt, & ad Eccleſiam
prædictam Chriſti martyris Luciæ perducunt: ibiq; eum
iuxta morem Eccleſiæ eligentes, Victoris ei nomen impo-
nunt. Sed quoniam hæc omnia, vt diximus contra eius ani-
mum, & voluntatem fecerunt, cappam quidem rubeam in-
duebat, albam vero nunquam eum potuerunt induere.

Deſiderius ad ſummum Pontificatum euehitur ann. 1086.

CAPVT LXV.

EO igitur tempore præfectus Imperatoris à
Duce, & eius matre dimiſſus, propter illud
videlicet odium, quod Epiſcopi, & Cardi-
nales (faciente tamen Salernitano Princi-
pe) Salernitanum Epiſcopum ſacrare no-
luerunt, die noctuq; cum aliquantis ære
iniquo conductis, in Capitolium contra eumdem electum
conuenientes, perſecutiones ei maximas intulit. Poſt qua-
tuor dies idem electus Romam egreſſus venit Ardeam, ibiq;
per triduum remoratus, abijt Tarracinam, ab inde crucem,
& chlamydem, & cætera Pontificatus inſignia ita *dimiſit*,
vt eis vlterius vti nullo vnquam modo perſuaderi potuerit,
decernens potius omni vitę ſuę tempore in diuina vocatio-
vitam finire, quam tanti ordinis faſcibus grauiſſimis colla
ſubmittere. Inſiſtebatur ei quotidie precibus, lacrymiſq;
creberrimis, obijciebantur Eccleſiarum magna diſcrimina,
ingerebatur plurimarum perditio animarum, quibus ei ma-
nifeſtiſſime diuina indignatio intendebatur, ſicq; Caſſinum
reuerſus eſt. Cæterum per anni totius curriculũ adeò men-
tis eius propoſitum immobile perſtitit, vt nullis omninò
argumentis ad eorum potuerit hortamenta, precationeſq;
deflecti.

Deſiderius dimittit ĩſignia Pontificia

deflecti. Non tamen ob hoc Cardinales, & Epiſcopi, qui cum eo erant aliquatenus quieſcentes, Iordano Principi inſtare cęperunt, vt quantocius properaret, & propter conſecrationem eiuſdem electi, Romam cum eis pergeret. Qui cum magno exercitu ad hoc Monaſterium veniens, partim ordinatione ipſius electi, partim timore æſtatis, vlterius progredi veritus, reuerſus eſt.

CAPVT LXVI.

SEQVENTI anno mediante Quadrageſima apud Capuam Epiſcoporum concilio congregato, cum prædictus electus, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus Romanis eidem conſilio præfuiſſet, Cencius etiam Romanorum Conſul cum alijs nobilibus Romanis, & Iordanus Princeps, & Rogerius Dux, cum omnibus ferè ſuis optimatibus interfuiſſent, poſt finem concilij rurſus inſperate, & nihil eo de his ſuſpicante, cum multis precibus, lacrymiſq; à clericis, & laicis perurgeretur, immobilis perſtitit. Tandem cum Dux, & Princeps, vna cum Epiſcopis, cæteriſq; catholicis viris flentes eius pedibus adiacerent, multis rationibus, & orationibus coactus, vix tandem ſuccubuit, & præteritam electionem, crucis, & purpuræ reſumptione firmauit, duodecimo ſcilicet Kalendas Aprilis, Dominica in ramis palmarum. Inde Caſſinum reuerſus, ibidem Paſcha celebrauit. Peracta feſtiuitate, cum Capuano, ac Salernitano Principe, Romam perrexit, ac iuxta ciuitatem Oſtienſem Tiberim cum omnibus tranſiens, cum graui infirmitate detineretur, extra porticum S. Petri tentoria fixit; & quoniam Rauennas hæreſiarcha (qui viuente Papa Gregorio Papatum inuaſerat) Eccleſiam S. Petri armata manu tenebat, non integro die à militibus Principis, Dei auxilio expugnata, & recepta eſt. Dominico vero die poſt Dominicam Aſcenſionem, multis Romanis, & omnibus ferè Tranſtiberinis ſollemniter cũ maxima frequentia, præfatus electus à Romanis Epiſcopis Oſtienſi videlicet Tuſculanenſi, Portuenſi, atque Albanenſi; Cardina-

Ann. 1087

Deſiderius conſecratur.

Cardinalibus quoque & Epiſcopis, atque Abbatibus quàm plurimis aſſiſtentibus, more Eccleſiaſtico conſecratus, & in Apoſtolicam ſedem locatus eſt, ſeptimo idus Maij. Quo etiam die corpus confeſſoris Chriſti Nicolai, à ciuitate Myrenſi, in qua per annos ſeptingentos ſeptuagintaquinque quieuerat, Barium delatum eſt. Prædictus autem Pontifex per octo circiter dies Romæ remoratus, vna cum prædictis Principibus ad hoc Monaſterium rediјt.

Tranſlatio S.Nicolai.

CAPVT LXVII.

POST exiguum vero temporis ſpatium, Comitiſſa Mattilda vrbem adiens, magnis eundem Pontificem ſupplicationibus per Legatos interpellauit, quatenus eius frui aſpectibus, eius potiri colloquijs mereretur. Eam quippe cauſam ſibi Romam veniendi fuiſſe per maximam ſuggerebat. Cogebat corporis languor loco non abſcedere: ſed quia pro ſanctæ vtilitate Eccleſiæ, ſe omnibus diſpoſuerat periculis obiectare, iter per mare aggreſſus eſt. Cumq; ad vrbem perueniſſet, à Comitiſſa, & eius exercitu, ac cæteris B. Petri fidelibus deuotiſſime, officioſiſſimeq; ſuſceptus eſt, atque apud Eccleſiam B.Petri octo diebus permanſit. Deinde in feſtiuitate S.Barnabæ, ſuper altare S.Petri miſſam ſollemniter celebrans, eadem die, auxilio, & ope præfatæ Comitiſſæ per Tranſtiberim Romam intrauit. Tranſtiberim tunc totam, Romanorumq; per maximam partem nobilium, & penè omnem populum, caſtellum quoque S.Angeli, baſilicam B.Petri, ciuitatem Oſtienſem, ac Portuenſem, in ſui iuriſdictione tenebat; morabatur vero apud Inſulam Romæ, quæ & ipſa ſui iuris extabat. Die igitur, qui Apoſtolorum natalitia præcedebat; Nuntius quidam, quaſi ex Imperatoris parte adueniens, omnes Conſules, Senatores, ac populum Romanum de corona ſubmouit Imperij; cum ſubito Romani ſuperuenientes, præter B.Petri Eccleſiam vniuerſa cęperunt. Eccleſiam vero ipſam, quam ſupradicti Pontificis homines deſuper tuebantur, ingredi nullo modo potuerunt. Sed quia Guiberti hære-

Victor tertius Romam proficiſcitur.

hæreſiarchæ multitudo permaxima erat, ij, qui ex parte Papæ Victoris erant, contra tantam hoſtium manum obſiſtere non valentes, in Tranſtiberim, ſiue in caſtellum S. Angeli diſceſſerunt. Iam die mediante in Eccleſia S. Mariæ in Turribus Rauennas hæreſiarcha miſſam cantauit: nam vtrumque campanile igne, & fumo ſuppoſito ceperat: ſole iam ad occaſum vergente, ij, qui in Eccleſia ſteterant, palam cum armis ſuis deſcendẽtes, reuerſi ſunt. Ita (heu, proh dolor) Apoſtolica, & vniuerſalis B. Petri Eccleſia, eo die quo eius præcipua feſtiuitas extitit, omni tam nocturno, quàm diurno officio caruit. Sic Guiberti hæreſiarchæ ſpes fruſtrata eſt, qui in Apoſtolorum ſollemnitate miſſas illic celebrare affectabat. Altera die Apoſtolicum altare lotum, & miſſa eſt ibi peracta. Die vero ſequenti omnes ad propria ſunt reuerſi, & eadem Eccleſia in ditione Papæ Victoris redijt. Guibertus Antipapa.

Eo itidem tempore, dum quidam peregrini, orationis gratia, ad B. Benedictum venirent, obuius illis quidam vir canonicus factus eſt: quem quis eſſet interrogantes, B. Petrum Apoſtolum ſe eſſe reſpondit; Et illi: Quo tendis? Et S. Apoſtolus: Vado ad Fratrem Benedictum, vt cum illo paſſionis meæ diem celebrem; nam Romæ conſiſtere non valeo; varijs enim procellis Eccleſia mea deprimitur. Quod cum Fratribus, viri illi poſtmodum reſeraſſent, ad ſuccedentium memoriam conſtituerunt, ita tanti Apoſtoli feſtiuitatem, ſicut & Patris Benedicti, cum maxima deuotione ſollemniter celebrare.

ADNOTATIO.

Cardinalis Baronius tom. 11. anno 1087. refert hanc eãdem hiſtoriam, ſubiungitq. ſtatim, quæ ſequuntur. Sed quod ab eo (Apoſtolo Petro) per Chriſtum fidei principium emanauit, ex quo omnis propago Sacerdotum fęliciter germinauit, vtiq. debuerat ſollemnius celebrari. Tu autem (candide Lector) perpende diligenter Decretum, ſeu Statutum à Monachis Caſſinenſibus, ſuper celebritate feſti B. Apoſtoli Petri latum, & vide, quid amplius facere potuerint in honorem

rem tanti Apoſtoli, quam decernere, & ordinare, vt feſtum ipſius eadem veneratione, & ſollemnitate cum feſto Patriarchæ ipſorum Benedicti celebraretur. Hoc enim facit Eccleſia Romana, & cæteris faciendum præſcribit, cum in ordine, ſeu regula ſui breuiarij, feſtum Patroni, ſiue Tituli alicuius Eccleſiæ, feſto Apoſtolorum Petri, & Pauli, æquiparat, atque vtrumque tamquam duplex primæ Claſſis celebrari decernit; quod tunc Monachi Caſsinenſes ſimiliter decreuerunt, & ſtatuerunt.

CAPVT LXVIII.

GVIBERTVS interea hæreſiarcha, qui poſt præſtita Domino ſuo beatæ memoriæ Gregorio ſeptimo Papæ fidelitatis ſacramenta, & obedientiam nouem annis exhibitam, Apoſtolicum thronũ inuaſerat, cernens Victorem Papam ab omnibus in maxima veneratione haberi, Henricum Imperatorem ſoluens ab obſeruatione iuramenti, quod apud Canuſiam Tulciæ oppidum, olim Papę Gregorio fecerat, Romam attraxit, & cum eo expugnare catholicam Eccleſiam cępit. Hi vero, qui ex parte Papæ Victoris in Vltramontanis partibus erant, Imperatorem Romæ remorare cognoſcentes, contra eum rebellare diſponunt. Contra quos Henricus Imperator adueniens, facto, vt aſſolet, vario bellandi euentu, diutiſſime plurimis deprędationibus, & incendijs, ac cędibus vtrimque decertatum eſt. Tandem præfatus Imperator, relictis ad reſiſtendum in Germania copijs, aſſumpto partim ſuo, partim conductitio, ſiue gregario exercitu, Romam, & ſuburbana eius deprędationibus, & incendijs, ac cædibus, quibus valuit, quadriennio deuaſtauit: & tandem ſuo Simone, magis pretio, quam vi inthronizato, ab eodem Imperialem coronam accepit, & tam non fauentibus, quàm non communicantibus ſibi, ſuiſq; complicibus, & Romæ, & in omni Romano Imperio ſæuiſſimam, & diuturnam intulit perſecutionem. Huius rei cauſa, & Eccleſiæ penè totius Romani Imperij deſolatæ, & chriſtiana religio propemodũ diſſipata, & vigin-

viginti millia hominum, & eo amplius in diuerſis Regionibus (B. Papa Guiberto cooperante) cęſa ſunt. Qui etiam pulſis catholicis Epiſcopis, & Abbatibus, & alijs Eccleſiarum Præpoſitis, ſcientia pariter, & religione pollentibus, ſceleratos, & idiotas ſingulis ciuitatibus, & cęnobijs, vel Eccleſijs, ſingulos, interdum autem binos, vel annuos Prælatos, damnabilis prioris magiſtri ſui Simonis magi mercimonio ſubſtituens, in deprędationibus ſanctorum locorum, & chriſtianorum ſibi non fauentium, imò & fauentium (dum non eſſet, qui armato reſiſteret) longe, lateq; voluntate quidem Neronis, & Decij, ſed minori poſſibilitate, graſſatus eſt. Idem vero Guibertus, qui multo rectius Papa Demens, quā Papa Clemens, dici debuit, in oppidulo ſuo, quod Argentuum dicitur, quaſi ad ſui munitionem excelſa Turri fabricata præſtolabatur ſimoniacos angelos, cum quibus volando in putentiſſimas ſtigias paludes rueret; Deo namq; Papæ Victori legitimo Eccleſiæ paſtori in omnibus fauente, ipſe viribus confractis ad nihilum redactus eſt. Cui nemo Apoſtolicam reuerentiam, ſiue obedientiam exhibebat, pręter Imperatorem, & complices eius, vel qui ſe illi propter auaritiam perpetuò, vel ad tempus, pacto vendiderunt: quorum plurimi, quibus eius perfidia claruerat, dum execranda ſacrificia celebraret, non intererant, ſcientes eumdē nulli Romanorum Pontificum ſucceſſiſſe, ſed pręſcripto modo periurum, & inuaſorem, ac Simoniacum, Papæ Gregorio ſuiſſe ſuper iniectum. Nam qui fidem, & religionem zelo Dei tuebantur, Papæ Victori ſcientia, & religione præſtantiſſimo adhærebant.

CAPVT LXIX.

AESTVABAT interea ingenti deſiderio idem Victor Apoſtolicus, qualiter Saracenorum in Africa commorantium confunderet, atque contereret infidelitatem. Vnde cum Epiſcopis, & Cardinalibus conſilio habito, de omnibus ferè Italiæ populis chriſtianorum exercitum cōgregans, atque vexillum B. Petri Apoſtoli illis contradens, ſub remiſſione omnium peccatorum, contra

tra Saracenos in Africa commorantes direxit. Chriſto igitur duce Africanam deuoluti dum eſſent ad Vrbem, omni niſu illam expugnantes, Deo adiuuante, ceperunt: interfectis de Saracenorum exercitu centum millibus pugnatorũ. Quod ne quis ambigat hoc abſque voluntate accidiſſe diuina, illo die quo chriſtiani de Saracenis victoriam adepti ſunt, eo etiam Italiæ diuinitus patefatum eſt.

CAPVT LXX.

PRAEFATVS autem Victor Papa tertius vrbem egrediẽs, venit ad hoc Monaſterium, ſociatisq; ſibi Epiſcopis, & Cardinalibus Eccleſiam S. Nicolai in Pica ſolemniter dedicauit, menſe autem Auguſto Synodum celebrare cum Epiſcopis Apuliæ, & Calabriæ, necnon Principatus ſtatuens, Beneuentum perrexit. In qua videlicet idem Apoſtolicus præſidens, ait.

Noſcit dilectio veſtra, chariſſimi fratres, & Coepiſcopi, omni etiam orbi non latuit, ſancta Romana, & Apoſtolica ſedes, cui Deo auctore deſeruio, quot aduerſa pertulerit, quot denique per ſimoniacæ hæreſeos trapezitas, malleis, crebrisq; tunſionibus ſubiacuerit, adeo, vt columna Dei viuentis videretur iam penè concuſſa nutare, & ſagena ſummi piſcatoris, procellis intumeſcentibus, cogeretur in naufragij profunda ſubmergi. Guibertus enim hæreſiarcha (qui viuẽte ſanctæ memorię prędeceſſore noſtro Papa Gregorio, Romanam inuaſit Eccleſiam) præcurſor Antichriſti, ac Satanæ effectus, non ceſſat oues Chriſti conculcare, & occidere, & dilaniare. Irritator enim, proſecutor, exaggerator. & accenſor iniuriarum Papæ Gregorij factus, quantas calamitates, quantas tribulationes, & quantas perſecutiones ei intulerit, referre quis valeat? conſpirationes, & coniurationes aduerſus eum excitauit, vrbe fugauit, ſacerdotio periurus ipſe, ac Simoniacus, quantum ad ſe fuit priuauit, atque contra eum Romanum Imperium, gentes, & Regna cõmouit, & quod à ſæculo non eſt auditum, ipſe excommunicatus,

ctus, & damnatus, eundem ſanctum Pontificem excommunicare præſumpſit, & Romanam vrbem hactenus ſacrilegijs, homicidijs plurimis, conſpirationibus, flagitijs, & omnibus vitiorum, & criminum ludibrijs deturpare non deſiſtit, & Simonis Magi munitus perfidia, ipſiusq; officina factus, nequitiarum ſuarum complices ad tam impijſſimum, & execrabile facinus euocans, Imperatoriſq; exercitum congregans, Apoſtolicæ ſedis inuaſor eſt factus, contra præcepta Euangelica, contra Prophetarum, & Apoſtolorum decreta, contra canonum, & Romanorum Pontificum iura, nullo Cardinalium, Epiſcoporumuè præcedente iudicio, nullo Romani cleri approbante ſuffragio, nullo deuoti populi fauore adhibito, in ſancta Romana Eccleſia, omnis malitiæ, nequitiæ, & perditionis caput eſt factus, Sed omnipotentis Dei clementia, prædictum Pontificem Gregorium poſt labores, & certamina ad æternam requiem euocante, cum iam vnanimi concordia Epiſcoporum, & Cardinalium, & comprouincialium Epiſcoporum, & cleri, ac populi Romani, noſtram paruitatem, omnibus modis contradicentem, & renitentem, Apoſtolicæ ſedi præfeciſſent, non timẽs æterni Imperatoris iudicium, vſque nunc Chriſtum, & oues, pro quibus ſuum ſanguinem fudit, perſequi non omittit. Idcirco auctoritate Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum, omni ſacerdotali officio, eum, ac honore priuantes, & à liminibus illum Eccleſiæ ſeparantes, anathematis vinculo innodamus.

Noſtis præterea, & bene noſtis, quantos dolos, quantasq; perſecutiones mihi intulerint Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus, & Richardus Maſſilienſis Abbas, qui pro faſtu, & ambitione ſedis Apoſtolicę, quam hactenus latenter habuerant, poſtquam ſe non poſſe adipiſci peruiderunt, in ſancta Eccleſia ſchiſmatici facti ſunt: & Richardus quidem electionem noſtram Romæ cum Epiſcopis, & Cardinalibus fecerat. Hugo autem poſtmodum ad nos veniens, pedum effuſus veſtigijs, dum obſequium nobis ſummi Pontificis inuitis, ac retrahentibus exhiberet, Legationem à nobis in partibus Galliarum poſtulauerat, & acceperat; quoad itaque paruitatis noſtræ infirmitatem, factæ & collaudatæ à ſe ip-

ſis electioni conſpexerant repugnare, omnibus modis inſiſtebant, ne onus abijceremus nobis pro Eccleſiæ neceſſitate impoſitum. Sed vbi nos ad id deflexos contemplati ſunt, cęptam diu ambitionis flammam clibanus exturatus euomuit. Quapropter omnium ſibi Fratrum videntes vnanimitatem pertinacius in eo ſcandalorum ſcelere reluctari, ab eorum, & noſtra continuo ſunt communione ſeiuncti. Vnde vobis Apoſtolica auctoritate præcipimus, vt ab eis abſtinere curetis, nec illis omnino communicetis, qui à Romanæ Eccleſiæ communione ſua ſponte ſeiuncti ſunt, quoniam, vt beatus ſcribit Ambroſius, qui ſe à Romana *Eccle*ſia ſegregat, verè eſt hæreticus æſtimandus.

Conſtituimus etiam, vt ſi quis deinceps Epiſcopatum, vel Abbatiam de manu alicuius laicæ perſonæ ſuſceperit, nullatenus inter Epiſcopos, vel Abbates habeatur, nec vlla tali Epiſcopo, ſeu Abbati obedientia exhibeatur. Inſuper ei gratiam B. Petri, & introitum Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum, quem ſub crimine, tam ambitionis, quàm inobedientiæ (quod eſt ſcelus idololatriæ) cepit, reſipiſcendo non deſerit. Similiter etiam de inferioribus Eccleſiaſticis dignitatibus conſtituimus.

Item ſi quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet ſæcularium poteſtatum, aut perſonarum, inueſtituram Epiſcopatus, vel alicuius Eccleſiaſticæ dignitatis dare prçſumpſerit, eiuſdem ſententię vinculo ſe aſtrictum eſſe ſciat: nec mirum, cum omnes vendentes, & ementes, trecenti decem & octo Patres in Nicæno Concilio congregati excommunicauerint, dicentes. Qui dat, & qui recipit, anathema ſit. Quando ergo tales Epiſcopos, vel Abbates, vel reliquos clericos non deuitatis, ſi eorum miſſas audiatis, vel cum eis oratis, cum illis excommunicationem ſubitis. Quos quidem ſacerdotes eſſe omnino credere non debetis. Pęnitentiam vero, & communionem à nullo niſi à catholico ſuſcipiatis, ſi vero nullus ſacerdos catholicus affuerit, rectius eſt ſine communione manere viſibili, & inuiſibiliter à Domino communicari, quam ab hæretico communicari, & à Deo ſeparari; nulla etenim
2. Cor. 6. conuentio Chriſti ad Belial, ait Apoſtolus, neque pars fidelis

lis cum infideli, omnis enim hæreticus infidelis eſt. Simoniacus vero, quia hæreticus, ideo infidelis. Sacram enim communionem Chriſti, quàm viſibiliter, & corporaliter catholici propter imminentes hæreticos habere non poſſunt; tamen dum mente, & corpore Chriſto coniuncti ſunt, eiuſdem Chriſti communionem inuiſibiliter habent.

Hæc igitur dum cũctorum Epiſcoporũ in eodem concilio reſidẽtium auctoritate confirmata fuiſſent, facientes exemplaria, per Orientem, & Occidentem diſſeminauerunt.

CAPVT LXXI.

IN eodẽ vero Concilio idem Pontifex grauiter infirmatus, poſt actum per tres dies concilium, feſtinanter Caſſinum rediјt, atque cũ Epiſcopis, & Cardinalibus ad hoc Monaſterium aſcendẽs, in capitulum Fratrum ſe ferri præcepit, & ſub diſtrictiſſimo anathemate interdixit, ne quis ſucceſſorum ſuorum (Abbatum videlicet Caſſinenſium) auderet vendere, vel alienare Terras, Eccleſias, Villas, vel quaſcumque poſſeſſiones huic Caſſinenſi cœnobio pertinentes. Simili modo interdixit, ne quis Monachorum auderet facere chartam, vel libellum, abſque ſcientia Abbatis ſui, quod ſi feciſſet irritum eſſet. Hoc ſtatuto, omnium Monachorum vnanimi conſenſu præfatis Epiſcopis, in eodem Capitulo reſidentibus, atque confirmantibus, Domnum Oderiſium religioſum valde virum, & Romanum Diaconum, qui tunc in hoc noſtro Monaſterio Præpoſituræ fungebatur officio, Abbatem conſtituit. Poſt hæc conuocatis eiſdem Epiſcopis, atque Cardinalibus monuit, atque præcepit, vt iuxta quod prædeceſſor ſuus Papa Gregorius iam dudum decreuerat, Ottonem Oſtienſem Epiſcopum, in Papam eligere, quanto poſſent citius, ſtuderent, eumq;, quia præſens erat, manu apprehendens, cæteris Epiſcopis tradidit, dicens: Accipite eum, & in Romanam Eccleſiam ordinate.

Oderiſius fit Abbas Caſſinenſis.

His ita diſpoſitis, atq; decretis, ſepulchrũ ſibi conſtitui in abſida ipſius capituli iuſſit, atq; poſt diem tertium feliciter

Papæ Victoris obitus anno 1087.

migrauit ad Dominum, ſextodecimo Kalendas Octobris, Anno Domini milleſimo octogeſimoſeptimo, à Patris autem Benedicti, anno quingenteſimo ſeptuageſimonono, cum præfuiſſet in huius Monaſterij regimine annis vigintinouem, menſibus quatuor, diebus ſexdecim. In ſede vero Apoſtolica ab ipſo ſuæ electionis exordio anno vno ſacrationis, menſibus quatuor, diebus ſeptem.

ADNOTATIO.

Mendum irrepſit in hoc capite circa numerum annorum, qui fluxere à tranſitu ſancti Patris Benedicti, vſque ad obitum Victoris Papæ Tertij. Aſſeritur enim, & vere, Victoris obitus decimoſexto Kalendas Octobris, Anni milleſimi octogeſimiſeptimi, tranſitus verò ſancti Patris Benedicti aſſignatus eſt ſupra libro primo capite primo, Anno Domini quingenteſimo quadrageſimotertio, à quo vſque ad annum ſupradictum obitus Papæ Victoris tertij, tantum interceſſere anni quingenti quadragintaquatuor, vt patet rectè calculanti: ſi enim dicas, vt habetur in textu, interfluxiſſe annos quingentos ſeptuagintanouem, conſequenter dicendum erit, Victorem tertium obijſſe anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimoſecundo, quod omnino falſum eſt, & rationi temporum repugnat.

CAPVT LXXII.

ISTA præterea ornamenta idem Papa Victor ad mortem ſuam in hoc Monaſterio dereliquit. Quæ omnia ferè poſt dedicationem Eccleſiæ partim ipſe cum Fratribus huius cœnobij acquiſiuit, partim ab alijs recollegit. Planetæ diaſpræ quinque, & tres ſine auro diarodanæ, tres deauratæ. Diapiſtin duæ, & alia cetrina. Purpureæ deauratæ ſeptem, & aliæ quinque purpureæ, & duæ exametæ. Planetæ quotidianæ ſex, quadrageſimales quatuor. Dalmaticæ paratæ octo, & aliæ vndecim. Tunicæ paratæ quinque,

&

& aliæ decem & nouem. Pluuiales vero ornatos triginta octo, & alios octogintaſeptem. Albas lineas centum nonagintatres, de ſerico decem. Stolæ deauratæ cum manipulis ſuis decem & nouem: de argento cum manipulis ſuis tres, ſtolæ aliæ decem & octo; ſemicintia ſeptem: fanones aurei pro Subdiaconibus tres, & alij quatuordecim. Camiſi magni deaurati cum ammictis ſuis duo, & alij de ſerico ſeptem. Panni de altare ſancti Benedicti duo, vnum cum margaritis, alterum deauratum. Coopertoria cum auro tria, & duo alia ſine auro. Circitoria magna, & optima vndecim. Panni de altare ſancti Ioannis. Circitoria quinque, & coopertoria quinque: panni de altare ſanctæ Mariæ facies vna purpurea cum auro, coopertorium cum ſmaltis. Circitoria quatuor, coopertoria quatuor. Panni de altare ſancti Gregorij circitorium aureum, & alios quatuor. Doſſales magni decem & nouem. Doſſales minores triginta. Hoſtiaria ſeptem. Calices aurei duodecim cum patenis ſuis, ſeptem maiores, & quinque minores. Fiſtula aurea cum angulo. Calices argentei ſaxonici duo, & alij ſeptem argentei, fiſtulas argenteas duas. Thuribula de auro duo, de argento deaurata duo, alia argentea maxima duo, & alia argentea octo. Candelabra de cryſtallo parium vnum, & aliud parium argenteum cum onichino, & aliud parium argenteum cum malis cryſtallinis, & alia candelabra quinque. Duæ lanternæ argenteæ magnæ, & vna quotidiana. Euangelium ipſius, Euangelium Imperatoris, Euangelium Papæ Stephani, Euangelium Imperatricis, Euangelium Abbatis Aligerni, Epiſtolaria duo, vnum cum tabula aurea, aliud cum tabulis argenteis. Regulam ſancti Benedicti cum tabulis argenteis. Capſa magna argentea cum gemmis, & ſmaltis. Scrinia argentea duo. Duas cruces aureas magnas cum gemmis, & duæ aliæ aureæ minores, & tres argenteæ ad proceſſionem. Labrum aureum cum aquamanili ſuo. Fumigatorium græcum, aliud cum nigello, alterum cum ſmaltis: omnia hæc argentea. Pixis aurea cum ſmaltis pro corpore Domini, & alia maior argentea cum nigello. Coppetellæ de pernis tres. Bacilia argentea paria duo. Centum libras auri non laborati, fanonem Imperialem

rialem totum aureum. Scaramangæ Imperatorum duodecim. Coronam de argento ſuper altare ſancti Ioannis cum crucibus quinque, & aliam crucem græcam. Coronam argenteam deauratam, & lapidibus pretioſis ornatam ferens ſex cruces. Aliam coronam ſuper altare ſancti Benedicti ferens tres cruces, lapidibus pretioſis ornatam. In ſancto Nicolao coronam argenteam, & crucem argenteam fuſam. Coronæ argenteæ, quas in veteri Eccleſia inuenit vndecim. Hæc de Reuerendiſſimi Victoris tertij Papæ vita, & moribus, ac loci iſtius renouatione, ſeu adornatione dicta ſufficiant. Ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus in ſęcula ſęculorum. Amen.

APPENDIX AD TERTIVM LIBRVM CHRONICI CASSINENSIS.

M*VLTA ſcribit Deſiderius in ſuis Dialogis ad Monaſterium Caſſinenſe, & ipſius membra pertinentia, præter ea, quæ ſuperioribus libris adnotauimus, quæ quoniam certum tempus præfixum non habent, viſum eſt nobis in calce huius tertij libri ea ſimul reponere eodem ordine, & verbis, quibus ab ipſo deſcripta ſunt, ne aliquid ad hiſtoriam Caſſinenſem pertinens per negligentiā prętermiſiſſe videamur. Ait ergo libro primo.*

De Mancuſo Monacho.

Sed neque hoc taceam, quod de Mancuſo monacho, Fratribus referentibus agnoui, quem ipſe in Monaſterio poſitus vidi, noſtroq; iam tempore defunctus eſt. Qui cum ex Apuliæ partibus conuerſionis gratia huc veniſſet, à Richerio Abbate noſtro prædeceſſore ſuſceptus, Fratrum congrega-

tioni aſſociatus eſt. Itaq; in Monaſterio corpore, in ſæculo mente degens, ſemper terrena quæq; ac ſæcularia meditabatur, omne magiſterium regularis diſciplinæ, ſibi graue, ac importabile videbatur. Tunc cæpit ab Abbate licentiam petere, multasq; occaſiones adinuenire, quo patriam, parentesq; poſſet reuiſere. Cumq; ab Abbate ſuo ſæpius fuiſſet admonitus, vt viam veritatis, quàm ſemel arripuerat, in melius proficiens, de die in diem ad finem vſque perducere, depoſita omnis torporis ignauia, ſummopere ſtuderet, ne forte iuxta ſententiam Domini, aratrum tenens retroq; reſpiciens Regno cœlorum aptus eſſe non poſſet; & vxorem Lot imitans, in ſtatuam ſalis verſus, horrendum cũctis ſpectaculum præberet: ille nihilominus (cuius mens ſemel à maligno obſeſſa fuerat) nullo modo quieſcebat, ſed quotidie Abbatem, Fratresq; precibus ſatigando, vt eum patriam reuiſere ſinerẽt, omnimodis poſtulabat. Cumq; ſpem redeundi ſibi ſublatam eſſe conſpiceret, clam de Monaſterio egreſſus, more fugacis ſerui nocturnas tenebras captans, vt canis ad ſuum vomitum, ad patriam, Diabolo inſtigante, reuerſus eſt; atque in parentum domo manſitans, ſæculariter ibi, vt iam dudum mente conceperat, viuere cępit. Sed cum ab Abbate ſuo per nuntium ſæpe fuiſſet admonitus, vt ad Monaſterij clauſtra rediret, & ille ſalutaria monita paruipendens, obtemperare negligeret, ab eodem Abbate cõmunione priuatus eſt. Cum itaq; poſt non multos dies paululum languore correptus in lectulo reſideret, immanem leonem ingredientem oſtium, ac contra ſe aperto ore venientem, cernit. At ille, ad ingreſſum ferocis beſtiæ territus, cępit magnis vocibus clamare, dicens: currite, currite, quia leo iſte me deuorare contendit. Leo vero rugiens irruit in eum, & mordicus coxam illius apprehendens, maximum ex ea carnis fruſtum abſtraxit: ſicq; eum cruentatum, & ſeminecem relinquens, diſparuit. Cumq; plures ad clamorem vocis illius obſtupefacti concurrerent, leonem quidem minime viderunt, ſed cruentatum, ac ſemiuiuum monachum in terra proſtratum inuenerunt. Itaq; cum eum à terra eleuaſſent, paululum recepto ſpiritu, cuncta, quæ ſibi acciderant per ordinem pandit, & vt quantocius ſe ad Monaſteriũ

Luc 9 verſic 62.

Geneſ. 19. verſ. 26.

Mancuſus è clauſtro fugit.

reduceret propinquos, ac vicinos obnixè precatus eſt. Propinquis igitur eius voto obtemperantibus, ad cellam huius noſtri Monaſterij, quæ intra Aſculanum oppidum ſita eſt, eum portauerunt: ibiq; poſt paululum recuperata ſanitate, hoc ad Monaſterium eſt reuerſus, ac experperata culpa pęnitentia recepta, plures poſtea in ſanctæ conuerſationis habitu vixit annos.

Ex libro ſecundo Dialogorum eiuſdem.

De B. Felice Monacho. INterea nec ea, quæ de B. Felice (monacho videlicet huius Monaſterij) audiui; ſilentio ſunt prætermittenda. Quodam tempore, neſcio qua de cauſa, ad Theatinam vrbem venire me contigit; & cum ab Epiſcopo, & clericis illius Eccleſiæ benigne, ac amicabiliter ſuſceptus eſſem, atque orationis gratia ad Eccleſiam me duxiſſent: facta oratione, ad dexteram me Eccleſiæ contuli, ibiq; ædiculam, & altare conſpexi: cumq; Epiſcopum, & clericos interrogaſſem, in cuius honorem altare illud conditum eſſet, reſpōſum mihi eſt, quod in honorem B. Felicis confeſſoris Chriſti altare illud eſſet dedicatum. Cum autem quis fuerit iſle Felix inquirerem, dicebant mihi, quod monachus Caſſinenſis congregationis fuerit, atque ab Abbate ſuo illis in partibus, vt Paſtoribus gregis præeſſet miſſus, ibi vitam finierit. Et cum ad corpus eius omnipotens Deus multa mirabilia operaretur, à maioribus ſuis de loco, in quo prius iacuerat leuatus, atque in hac Eccleſia ſub hoc, vt cernis, altare conditus fuit. Miraculū. Igitur quoddam memorabile illo in loco nuper ab eo patratum, omnipotente Domino largiente, narrabant. Cum quidam cæcus ad cuncta obſtantia pedes offendēs, miſericordem Deū rogaturus ante eius altare veniſſet, & proſtratus toto in terra corpore gemitu, ac ſuſpirijs, vt meritis B. Felicis, ſui miſereretur oraſſet: mox depulſis cæcitatis tenebris, ita ſanus, & incolumis ſurrexit, vt mirantibus cunctis, ipſe ſuis oculis lucem cęperit cernere, quam ſemper ab alijs deſiderauerat audire.

De Angelo Monacho. Alter quidam (vt Fratres, qui ad huc ſuperſunt referunt) Angelus, in hoc Monaſterio monachus, dictus eſt, cuius profecto

fectò vita nomini diſſimilis viſa non eſt, qui dum infirmitate tactus corporis, vltimum diem clauſiſſet, dæmoniacus quidam in coquinam fortè intrauerat: Et ecce ſubito cępit ſtrepere, ac ſe furibundus à terra diſſiliens in aera eleuare, magnisq; vocibus clamans, vim ſe à Benedicto perpeti conquerebatur dicens. O quid mihi modo Benedictus fecit, animam Angeli monachi, ob paruum cucullum, quod geſtauit in capite, mihi auferens, ſecum detulit. Cumq; omnes, qui aderant ad verba illius ſtupefacti intenderent, & quid diceret ignorarent, repentè ſignum, quo Fratrum obitus ſignificari ſolet inſonuit, ſtatimq; Fratres omnes feſtinanter ad domum infirmorum pergunt, & Angelum monachum iam defunctũ reperiunt. Qua in re aperte monſtratum eſt, quod animam illius in aliquo nocere non potuit, de cuius morte coram Fratribus tam triſtem, tamq; lugubrem, ſe antiquus hoſtis oſtendit.

Frater quidam in noſtro Monaſterio Stephanus Veneticus dicebatur, qui ex Venetiæ partibus adueniens, in ſanctæ conuerſationis habitu ſtudioſiſſime vixit. Cuius humilitatis, patientiæ, ac obedientiæ bonum omnibus, qui tunc in omnipotentis Dei ſeruitio ibidem congregati erant Fratribus, liquidiſſime patuit. Cumq; iam tempus eſſet, vt eius digna conuerſatio à iuſtiſſimo Domino remunerari debuiſſet, moleſtia grauatus corporis, Fratribus coram poſitis, diem clauſit extremum. Tunc quædam religioſiſſima anus, Agundia nomine, virgo mente, & corpore, quæ in ſanctimoniali habitu, iuxta Eccleſiam B. Mariæ ſemper virginis ſitã in ciuitate, quæ circa radicem Caſſini montis eſt condita, manebat, more ſolito, antequam clerici eiuſdem ciuitatis ad reddendas nocturnas Deo laudes ſurrexiſſent, ante prædictam Eccleſiam Dei Genitricis ſtans, gemitu, lacrymis, & ſuſpirijs Dominum precabatur. Cum ecce ſubito intempeſtæ noctis hora, reſpiciens vidit columnam igneam è cella, in qua infirmi Fratres quieſcere erant ſoliti, exeuntem, cęlumq; tendentem, quæ ſtatim nuntium Monaſterium ſubire præcepit, qui ſtudioſe inquireret, ſi aliquis ex infirmis Fratribus in cella illa degentibus, ex hoc mũdo migraſſet. Tum is, qui miſſus fuerat nuntius, perniciter montem aſcendit,

De Stephano Venetico.

Monaſte-

Monaſterium intrauit, domum infirmorum adijt, atque Stephanum religioſum monachum defunctum reperit, & ſtudioſius inquirens, inuenit eum ea hora emiſiſſe animam, qua columna ignea ab ancilla Dei viſa eſt celſa penetrare Polorum.

De Ioanne Venetico.

Alter quidã in iam dicto noſtro Monaſterio Ioannes Veneticus dictus eſt, miræ patientiæ, obedientiæ, & humilitatis monachus, qui quanti meriti apud Ieſum Chriſtum Dominũ fuerit, ſuum poſt obitum manifeſtiſſime claruit. Cum quidam Frater, cuius nomen à memoria excidit, caſu in inguine crepuiſſet, ita vt interiora eius, membrana diſrupta, inter carnem, & coriũ dilaberentur, ſepulchrum ipſius adijt, ac ſe ſuper illud proſternens, lacrymis, gemitibusq; vt pro ſe Dominum precaretur, ex intimo cordis poſtulabat affectu, proculdubio credens eius meritis ſe poſſe ſanitatem recipere, qui in hac vita poſitus, omnipotenti Domino totis viribus ſtuduit deſeruire. Cum igitur aliquantulum ſuper ſepulchrum eius orans incubuiſſet, ita reſtitutus eſt ſanitati, vt languoris priſtini, nec vllum quidem in eo indicium remanſiſſe videretur.

Smaragdus monachus, qui ad huc ſupereſt, & in noſtro Monaſterio commoratur, retulit mihi, quod narro, quod à Leone venerabili Presbytero, qui ſæcularibus, ac diuinis litteris, haud mediocriter eruditus, ab adoleſcentia vſque ad vitæ exitum in ſæpe dicto Monaſterio degens, omnibus penè in hac Prouincia notus extitit, accepit. Cum quidam caſu accidente (ſicut prędictus Presbyter ex ore illius accepit) in ſecretiori loco crepuiſſet, & languore creſcente, quotidie vehementer fatigaretur, medicum à quo ſecari, vel exuri deberet, ſi quoquo modo poſſet ſanitatem recipere, conducere meditabatur. Timebat tamen ſi ſecaretur à Medico (vt multoties euenire ſolet) ne forte moreretur; & rurſus ſi non ſecaretur ſedurum ſuſtinere dolorem, quod eſt ipſa morte deterius, periculoſius ſibi videbatur. Igitur cum intra ſe hæc diutius agitaret, vnum ſibi remedium credidit fore, vt ad ſepulchrum B. Benedicti pergens, ipſius miſericordiã imploraret: ſperans ſe eius patrocinio, poſſe ſaluari, ſub cuius magiſterio recedens à ſæculo deuotiſſime ſe

Miraculũ meritis S. Benedicti patratum.

contule-

contulerat. Statim igitur Eccleſiam intrauit, ac ſe coram altare humiliter proſternens, diutius orauit, vt omnipotẽs Deus meritis ſancti Patris ſalutem ſibi conferre dignaretur. Expleta vero oratione, è pauimento in quo proſtratus iacuerat ſurrexit, atque ex crepidine altaris puluerem collegit, & ligans in panno, loco in quo patiebatur ſuperpoſuit, atque die altero ita ſanus repertus eſt, vt nec ſignum quidem præteritæ infirmitatis in eo omnino remaneret.

Quidam puer in domo hoſpitum ſimul cum patre in lectulo cubans, cum ad neceſſitatem corporis in ipſo noctis ſilentio ſurrexiſſet: ſubito ingens Leo dentibus frendens, & eum vnguibus paratus diſcerpere, ſibi horrendus apparuit: qui pauore nimio exterritus, vociferans in terram corruit. Ad cuius vocem mox turbatus pater è lecto ſurrexit, feſtinus ad eum, valdeq; anxius acceſſit, cur ita clamaſſet, vel quid ſibi eueniſſet, paterna diligentia ſollicitus inquiſiuit. Ille vero immanem Leonem contra ſe venientem tremebũdus, ac palpitans vidiſſe ſe retulit: quem pater blanditijs demulcens, in vlnis proprijs acceptum, reduxit ad lectulũ. Sed diabolus, qui in ſpecie ſibi Leonis apparuerat in eum ingreſſus poſt aliquot dies vehementiſſime infeſtare cæpit. Cumq; ad Eccleſiam ante altare B. Benedicti eſſet adductus, mirum immodum in pauimento clauſis oculis proſtratus iacens, quicumque Monaſterij portam ingrediebatur, mox eius nomen exprimebat, dicens: talis vel talis homo modo per portam Monaſterij ingreditur. De Puero à Dæmonio vexato.

Quidam autem Frater cum cauſa obedientię è Monaſterio ad ciuitatem deſcendiſſet, duodecim à quodam accipiẽs denarios, eoſq; propriæ vtilitatis gratia, occulte capiens, ſibi in ſinum miſit. Cum autem ad Monaſterium reuerſus, ad puerum, in loco quo vexebatur, acceſſiſſet: ſtatim diabolus hoc modo eum per os Pueri coram Fratribus infamare cępit, dicens. Monachus iſte contra Regulam ſui Ordinis, duodecim denarios à tali viro accipiens, cauſa proprij commodi occultatos retinet in ſinu. Igitur cum à Fratribus interrogaretur, vtrum vera eſſent conuitia, quæ antiquus hoſtis per os vexati ſibi obijceret: mox ille ſuam clamitans culpam, omnino id ita eſſe profeſſus eſt.

Alter

Alter quoque Frater (cuius nomen, ne verecundiam patiatur omitto) ex alio Monaſterio, ſuæ ſalutis cauſa ad noſtrum deductus: quadam nocte ad nocturnas vigilias lectionem de veteri teſtamento in Eccleſia, Fratribus more ſolito reſidentibus, recitabat: cum forte Puer, qui vexabatur adeſſet; & ecce ſubito diabolus per os eius exclamans, illa omnia, quæ legebantur ſe ad liquidum noſſe, ibiq; fuiſſe proteſtabatur, & adiungens huiuſmodi verbis lectori exprobrabat: ſed ſi ea, quæ de te ſcio, referre coram præſentibus vellem, magnam profecto tibi verecundiam incutere poſſem; & re vera Fratrem illum abunde in ſuo Monaſterio ſęculariter vixiſſe compertum eſt. Poſtquam igitur pro vexato Puero ante ſepulchrum B. Patris Benedicti diutius à Fratribus eſt oratum, ita ſanus effectus eſt, vt amplius à maligno ſpiritu vexari minime viſus ſit.

Puer vexatus liberatur.

Eodem tempore alter puerulus ingentem Aethiopem ſuper tectum domus aſtantem conſpexit: qui valde territus mox fugam arripuit: ſed idem dæmon eum inſequens, ad oſtiũ domus impulit, in terram proſtrauit, ſtatimq; in eum ingrediens acriter miſerum fatigabat: cumq; ad oratorium ad ſepulchrum prædicti Patris ſæpe fuiſſet adductus, eiuſdẽ Patris meritis, qui eum inuaſerat dæmon relinquens, abſceſſit: ſic vt ad eum accedere vlterius auſus non fuerit.

Alterpuer à Dæmonio obſeſſus liberatur.

Alius quidam Ioannes nomine, qui ætate prouectus adhuc ſupereſt, atque in infirmorum domo deſeruit, ex Prouincia Marſorum, de qua ortus fuerat (cũ à peſſimo dæmone teneretur) ad hoc cœnobium gratia recuperandæ ſalutis à propinquis adductus eſt: proculdubio credẽtibus, eum meritis B. Benedicti ſalutem poſſe recipere, ad cuius limina, multos diuerſis languoribus occupatos audierant ſaluti priſtinæ reſtitutos, & ipſe poſt non longum tempus expulſo hoſte, ſanitate recepta, magnam exultationem videntibus intulit.

Ioannes à Dæmonio meritis B. Benedicti liberatur.

Theodoricus etiam Monachus, atque Sacerdos, qui adhuc viuit, ac nobiſcum in hoc cœnobio, religioſam vitam ducens, conuerſatur, nepotem habuit, quem valde diligebat in ſæculo, quem antiquus hoſtis ingreſſus eſt, non tamen vt aperte eum vexaret, ſed latenter languorẽ inferens, quaſi paraly-

Alius obſeſſus à dęmone.

paralyticum videntibus exhiberet. Hunc itaq; prædictus auunculus eius, cauſa recuperandæ ſanitatis, ad ſe, de B. Patris Benedicti meritis confidens, adduci fecit. Sed cum in hoc Monaſterio aliquandiu infirmus, ita vt venerat perduraret, & à nullo, quod eum dæmon poſſideret æſtimaretur: quadam die ab eodem auunculo ſuo ad venerabilem virum Lambertum nomine, qui in hac proxima ſilua, iuxta Eccleſiam ſanctorum martyrum Coſmæ, & Damiani, ſolitarius habitabat (vt eius benedictione potiretur) delatus eſt. Cui vir Dei panem benedictum dedit, vtq; eum comederet imperauit. Cumq; ſibi quod acceperat in os miſiſſet, idq; comedens guſtaſſet, dæmon, qui hactenus in eo latuerat, benedictionem tanti muneris ferrè non valens, ſtrependo, vociferando, huc illuc diſſiliendo, quæ cauſa languoris eſſet innotuit. Poſtquam vero cum auunculo ad Monaſterium eſt reuerſus, & apertè, quod à dæmone poſſideretur cognitum fuit, ductus in Oratorium eſt, quo omnipotentem Dominũ pro eo rogaturi cuncti ſimul Fratres conuenerunt. Expleta itaq; oratione, & pſalmodia, hora ſexta, Fratres ad refectorium (dimiſſis cum eo duobus, vel tribus monachis) cauſa reficiendorum corporum pergunt. Igitur cum illi, qui remanſerant diuinam pro eo miſericordiam lacrymabiliter precarentur, quatenus interceſſione beatiſſimi confeſſoris ſui Benedicti liberare captiuum hominem dignaretur: Monachus veneranda canitie ante altare, eidem, qui vexabatur aſtare viſus eſt: qui antiquo hoſti ab eo recedere potenti virtute imperauit: Mox dæmon facto impetu, magno cum vomitu ab obſeſſo exijt, atque ad eum accedere vlterius minimè præſumpſit, quem videlicet ſenem B. Maurum proculdubio fuiſſe compertum eſt, cuius reliquias Fratres, qui cũ eodem obſeſſo in Eccleſia remanſerant, ſuper pectus eius magna cum ſpe, ac deuotione poſuerant. Is autem, qui liberatus à dæmone eſt, Monachus in hoc Monaſterio cæteris cum Fratribus in Ieſu Chriſti Domini ſeruitio perſeuerans, conſtitit.

Lâbertus monachus

Panis Benedictivirtus.

Vexatus à Dæmone eripitur.

Ruſticus quidam in vicinia huius Monaſterij, in caſtello, quod S. Angeli nominatur, habitabat, qui feſtiuitatem B. Nicolai confeſſoris Chriſti per annos ſingulos, vna cum familia

lia ſua, prout poterat, deuotiſſime celebrabat. Ea igitur die, qua eius ſacra à fidelibus celebratur ſollemnitas, ad baſilicam illius nomini conſecratam, cum vxore, & filio in puerili adhuc ætate manente, oblationem Domino oblaturus acceſsit. Poſtquam vero expletis miſſarum ſollemnijs, & cõmunione ſacri corporis, & ſanguinis Domini participata, ad domum propriam ſunt reuerſi: puer à patre agrum reuiſendi licentiam petijt, quem pater compeſcuit, dicens: Non eſt dignum, ò fili, in agrum hodie ad aliquod opus exercendum exire, quia licet indigni, diuina ſacramenta percepimus, & feſtiuitas Patroni noſtri B. Nicolai, ab omnibus magna cum deuotione vbiq; recolitur. Sed ille puerili leuitate ductus poſtquam, quod petierat à patre impetrare nequiuit, paterna iuſſa paruipendens, clam de domo auolans, ſolus ad rura viſenda contendit. Vbi vero aliquantum in agro moratus, ſolem ad occaſum vergere, & opacam noctem iam penè terris imminere conſpexit, ad vicinam ſiluã (ne vacuus redire videretur, ac vt per hoc gratiam Patris, cuius verba contẽpſerat, recipere poſſet) ligna cęſurus, domumq; delaturus, acceſſit. Cumq; ligna iam componere cępiſſet in ſarcinam, ſubito quaſi vehementis ſpiritus ſonitum contra ſe venire præſenſit, eleuatoq; ſurſum capite, nigerrimam auem, ad modum Vulturis, magno cum impetu per aera ſuper ſe volantem conſpexit, quæ haud longiuſcule in ſemita, qua puer regredi debebat, ſe ſe obuiam poſuit. Itaq; cum timore perterritus, ac tremebundus in eam intenderet, illa in ſpeciem nigerrimi pueri, cuius capilli hiſpidi, ac ſurſum erecti, & extrema pars in ruborem deſinere videbantur, ſe ſe transformans, oſtendit.

Filius patri inobediens à dęmone obſidetur.

Igitur puer dum id, quod videbat, pauidus vt erat animo, inſpiceret: iſdem antiquus hoſtis eum taliter allocutus eſt. Efficere, inquit, ò puer, ex toto meus, & vna mecum ad huius proximi fluminis oram accede, ibiq; auri, & argenti tibi copiam magnam tribuam, vt non lignis, ſed auro, argentoq; domum reuertaris onuſtus: quatenus dum ſuperfueris, omnes propinquos, vicinoſq; tuos diuitijs excellens, nobili, & delicioſa fruaris vita in terris. Hęc autem antiquus hoſtis non ita perſuadebat, vt ea, quæ pollicebatur tribueret, ſed

ſed vt eum mergens, necare poſſet in flumine. At puer frequenter Chriſti nomen inuocans, crucis ſe ſtudebat munire ſignaculo, flebiliq; voce talia reſponſa reddebat. Abſit à me abſit, ne alicuius aliquando efficiar famulus, niſi omnipotentis Dei, qui me creauit, & Patris, qui me generauit. Cum itaq; iterum, atque iterum ſignum ſibi ſalutis apponeret, dæmon qui videbatur, inde ſe ſubmouẽs, in vndas vicini fluminis magno cum ſtrepitu merſit, ibiq; ſerpentum more ſibilare, aſinorum rudere, taurorum mugire, rugire leonum, cępit: atque tantum timorem miſello incuſſit, vt tota ſilua rotari in vertiginem ſibi videretur. Cumq; in terra ferè iaceret exanimis, & quid ageret penitus ignoraret, ecce ſubito ſenex mitrato capite, candida ſtola indutus, ſibi aſtans apparuit, & inquit ad eum: Quid hic agis, cum iam tardior hora protrahatur, & recedentibus cunctis ſolitaria iam penè arua remaneant? Surge quantocius, domumq; redire feſtina, ne ſi amplius hic moratus fueris, graue periculum incurras. Surgens itaq; de terra, cum ſe ad leuandam ſarcinulam inclinaſſet, idem, qui viſus fuerat ſenex diſparuit: Et ecce iterum malignus ſpiritus ante oculos eius ſe ingerens, eiſdem quibus prius verbis affari puerum cępit: ſed ille nihilominus, quæ hortabatur, ſe facturum omnino denegans, flens, & eiulans in terram decidit, ac prout poterat, & ſciebat, Saluatoris omnium Ieſu Chriſti clemẽtiam, vt ſibi pręberet auxilium, flagitabat. Mox ille venerandus ſenex, qui ei dudum viſus fuerat, rurſus apparuit, & vt citius ſurgeret, lignaq. auferens aſportaret, hortatus eſt. Ad cuius aduentũ inimicus, qui videbatur, vt fumus euanuit. Quem vtiq. ſenem Beatum credimus fuiſſe Nicolaum, cuius celebrandę feſtiuitati, prædictus ruſticus eo die operam dederat. At puer ad ſenis imperium ſurgens à terra, leuata ſarcinula, ſumma cum velocitate domum rediјt, & vt ipſe poſtmodum referebat, tam leuis ſibi illa lignorum ſarcinula, quàm vehebat, facta eſt, vt nihil ponderis habere videretur.

S. Nicolaus puero apparet.

Cum autem domum regreſſus paululum remoratus eſſet, qui ei apparuerat dæmon in eum ingreſſus, cępit horribiliter fatigare. Vterq. turbatus parens affuit lugẽs, & perſtrepens familiola cuncta circumſtetit. Sed cum nullum illi au-

xilium impendere poſſe ſe cernerent, ſalubre reperto conſi-
lio,hoc ad Monaſterium,ad limina cum B.Benedicti perdu-
cunt, atque ad eius venerãdum ſepulchrum in dextera par-
te altaris, miſericordiam Domini lacrymabiliter poſtulan-
tes proſternunt: ibiq. obſeſſus vehementer fatigatus obdor-
miuit. Igitur cum ſic feſſus obdormiens iaceret, aperiri ſi-
bi ſubito altare viſum eſt,indeq. vir clariſſimo aſpectu,can-
didoq. habitu procedens, eius aluum, pectusq. diu contre-
ctans, ei vt ſurgeret, ac diſcederet, imperauit. Qui mox
expergefactus, ita ſanus ſurrexit, vt dæmoniacam infeſta-
tionem in ſe vlterius non ſentiret. Hæc omnia per ordinem
ex ore ipſius pueri, qui paſſus fuerat lacrymabiliter refe-
rentis, agnoui.

Puer vexatus Caſſinum perducitur, & ſanatur

Monaſterium S. Liberatoris.

In Diœceſi Theatini Epiſcopatus eſt Monaſterium nobi-
le, iuxta radicem Magellici montis, in honorem ſancti Li-
beratoris conſtructum, & huic noſtro Caſſinenſi cœnobio
ſubditum, vbi magna Fratrum multitudo commorantes,
iuxta almi Patris Benedicti mandatum, Chriſto Domino
vero Regi militantes deſeruiunt. Quodam igitur tempore,
dum Fratres in eodem Monaſterio in noctis ſilentio,iuxta
morem quieſcerent, quidam Reuerendus vir monaſtico in-
dutus habitu, vni eorum apparuit, eumq. vt velociter de
lectulo, in quo iacebat ſurgeret, hortatus eſt. Cumq. ille
ad eius imperium expergefactus,ſurrexiſſet, inquit ad eum:
Accelera, & excita omnes Fratres, & vt velociter ſurgant,
atque ad Eccleſiam pergant, magnis clamoribus inſta,quia
hæc in qua quieſcunt cella, ſub omni eſt celeritate caſura.
Ille autem iuſſis obtemperans,magnis vocibus *clamare cę*-
pit: ſurgite Fratres, ſurgite, atque ex hac cella, quia proti-
nus ruitura eſt, quantocius exite, ne moram in ea amplius
facientes, à ruinis (quod abſit) opprimamini. Cum igitur
illi expergefacti, eiusq. clamoribus turbati; vnde hoc noſ-
ſet inquirerent, ille quæ viderat, quæq. ſibi dicta fuerant,
ordine retulit. Mox itaq. Fratres inde exeuntes, celeriter
Eccleſiam intrauerunt, nocturnamq. ſynaxim, more ſolito,
pulſatis ſignis,Domino decantare cęperunt. Cumq. inten-
tis mentibus officia conſueta perſoluerent, ſubito prædicta
domus, dato magno ſtrepitu, funditus corruit. Exterriti

S.Benedictus curã ſuorum gerit.

Fra-

Fratres, feſtine pergunt, ſolliciti, ne quis eorum illa ruina oppreſſus eſſet inquirere, & cum delapſam materiam, huc illucq. deuoluerent, inuenerunt vnum è Fratribus ſenectute grauatum, ſub ruinis vndique circumiacentibus incolumem remanſiſſe, extractumq. foras, quonam modo euaſiſſet, curioſe interrogarunt. At ille, cum domus, inquit, funditus fatiſcens, ſuper me dilaberetur, ſubito quidam ſplendidus vir, monaſtica veſte indutus, mihi adſtitit, ipſamq. ruinam iam ſuper me cadentem, meq. opprimere minitantem, brachio ſuo ſuſtentans, incolumem (vt ipſi cernitis) conſeruauit. Qui videlicet B. Benedictus fuiſſe creditur, qui, & antea paterna pietate gregem, ſub ſuo magiſterio militantem, ſua admonitione, & protectione eripuit, & ſenem fugere non valentem, manu ſollicitudinis ſuæ, defendit. S. Benedictus monachum ſuũ ſaluat.

De Ioanne monacho.

Quidam etiam Frater in eodem Monaſterio Ioannes dicebatur, qui ætate, ac ægritudine præſſus, extremum vitæ ſpiritum trahebat. Cum igitur quadam die aliqui ex Fratribus, more ſolito, decantaturi matutinas laudes ad eum veniſſent, ille eos voce qua potuit compeſcuit dicens: Nolo, vt mihi canonicas horas amplius decantetis, quia Domnus Abbas cum multis Fratribus albis veſtibus indutis, ad me modo gratia viſitandi venerunt, mihiq. matutinale officium decantantes, poſt paululum, ſe huc redituros, meque ſecum aſſumpturos eſſe dixerunt. Dum itaque Fratres, qui ad eum venerant ad eius viſionem intenti, ſi vera eſſent, quæ retulerat ſolliciti præſtolarentur, poſt vnius horæ ſpatium, Frater ille magna cum exultatione, emiſit ſpiritum. Ex quo animaduertere poſſumus, beatiſſimum Patrem Benedictum fuiſſe, qui ei cum illa albatorum concione apparuit, eumq. ſecum, vt promiſerat, aſſumpſit.

Modus libelli huius nos ad finem tendere cogit, ſed bonum obedientiæ, quæ inter cæteras virtutes prima eſt, non ſinit nos virtutem cuiuſdam Fratris, qui eam tota cordis humilitate vſque ad mortem ſectatus eſt, penitus ſilentio præterire: illum videlicet imitans, qui factus obediens Patri vſque ad mortem, obedientiæ nobis, pariter ac patientiæ reliquit exemplum. Qui videlicet Frater huius noſtræ

De Raine rio mona cho.

congregationis Rainerius nomine, iuuenis quidem ætate, ſed moribus grandæuus fuit, cui multi è Fratribus, qui adhuc ſuperſunt, & eum optimè nouerunt teſtimonium perhibent, quod ſcilicet tantæ humilitatis, tantæq; obedientiæ fuerit, vt ex hoc mirabilis ab omnibus haberetur, cui dum quadam die ab Abbate ſuo eſſet iniunctum ad aliquod opus pro vtilitate Monaſterij peragendum, Theatinum adire territorium. Ille læto, vt ſemper animo, ad obediendum promptus, iuſſa implere feſtinans, iter arripuit. Qui dum pergeret, & aliquanti iam itineris ſpatium perfeciſſet, à latrunculis cuiuſdam potentis viri Oderiſij, qui ex præcepto eius (ſi quid ex huius Monaſterij rebus diripere poſſent) viam obſeruabant, omnibus, quæ deferebat ſublatis, interfectus eſt. Cuius quidem corpus, vel propter inimicorum inſidias, vel quia longè aberat, ad hoc cœnobium deferri non potuit, ſed in quadam Eccleſia iuxta poſita, humi traditum eſt.

Sed quantum illius obedientia omnipotenti Deo fuerit accepta, ad extinctum eius corpus oſtendere dignatus eſt. Cœperunt namq; multæ in infirmitate detentæ perſonæ, ad eius ſepulchrum accedere, & recepta ſanitate ad ſua incolumes remeare, inter quos Atto Comes magni Attonis Comitis filius, præfati Oderiſij gener, cum grauiter detentus à febribus fatigaretur, ad ſepulchrum illius, fama ducente peruenit, ibiq; in oratione proſtratus, recedente febre, ita ſanus ſurrexit, vt malæ illius valetudinis, qua antea laborabat, nihil prorſus in ſe ſentiret. Qui pro recepta ſanitate gratias referens, ob retributionem tanti muneris, optimo ſuper eius ſepulchrum oblato pallio, gaudens diſceſſit.

Ex libro tertio Dialogorum eiuſdem.

Monaſterium S. Sophiæ de Beneuẽto.

IN Beneuentana Vrbe Monaſterium eſt, quod ſanctæ Sophiæ dicitur, huic Caſſinenſi cœnobio ſubditum, in quo quidam à pueritia ſanctæ conuerſationis, & magnæ humilitatis monachus extitit: qui infra annos adoleſcentiæ nimio languore præuentus ad extrema perductus eſt. Ad

cuius

cuius exitum congregati Fratres, vt moris eſt, hymnis, & pſalmis Deo, cui omnia viuunt, eius cæperunt animam commendare, ſanctorum cętum in eius auxilium attentius inuocare: qui creſcente languore defunctus eſt. Sed cum ad lauandum eius corpus aqua præpararetur, per vnam ferè horam exanimis iacuit. Cumq; qui aderant orationi, & pſalmodiæ inſiſterent, ſubito corpus eius omne contremuit, ac paulatim reuiuiſcens, cunctis, qui adſtabant, admirantibus, in lectulo reſedit. De hinc interrogatus, cæpit illis, quæ egreſſus de corpore viderat, referre dicens. Cum anima mea, vobis litanias canentibus, Sanctoſq; Domini inuocantibus, de corpore egrederetur, mox ad preces veſtras, Sancti, quos inuocaſtis, meum in auxilium aduenerunt. Cumq; illi ab eo requirerent ſi illos, quos nunquam viderat, cognoſcere potuiſſet, reſpondit. Sanctum Benedictum, ſanctum Gregorium cognoui, Beatum Donatum, & Felicem cum reliquis, qui in hac Eccleſia requieſcunt Sanctis, meum in auxilium venire conſpexi: inter quos Beatus Mercurius Patronus noſter, velut ſplendidum ſydus rutilans videbatur. Quem cum interrogaſſent vtrum, nam eſſet in hac vita moraturus: minime, inquit, nam Beatus Mercurius ſe ad me aſſumendum venire ſpopondit. Quę omnia, vt dixerat, vera fuiſſe, rei exitus comprobauit.

Defũctus Monach. reuiuiſcit

Sãctorum patrocinium.

Eodem namq; die ex hac luce ſubtractus, ab illis proculdubio eſt receptus, quos antea, moriens, ſuum in auxilium venire conſpexit. Ego denique in eodem Monaſterio poſitus vnum ex illis, qui adfuerant teſtibus, Sicenolſum nomine, ſuperſtitem vidi, qui cuncta hæc, vt dicta ſunt, ſe vidiſſe, & audiſſe profitebatur. Hactenus Deſiderius in Dialogo.

De libris Dialogorum Deſiderij Abbatis.

Libri iſti Dialogorum Deſiderij Abbatis Caſſinenſis aſſeruantur manuſcripti in Bibliotheca Vaticana, vnde nobis data fuit copia eos tranſcribendi. Citantur hi libri à Cardinale Baronio ſæpius in notis ad Martyrologium Romanum, necnon & in Annalibus: ſuntq. magnæ auctoritatis, conſeruaturq. eorum tranſumptum in archiuo ſacri Monaſterij Caſſinenſis.

In Prouincia Aprutij celebris habetur memoria ſancti

De Sancto Amico monacho additio.

Amici confeſſoris, cuius corpus venerandum in caſtro ſancti Petri de Auellana (quod in ſpiritualibus, & temporalibus ſacro Caſſinenſi Monaſterio ſubditum eſt) honorifice conditum requieſcit: de quo antiquum Caſinenſe Martyrologium die tertia Nouembris agit in hunc modum. Eodem die apud caſtrum ſancti Petri depoſitio ſancti Amici monachi, & Eremitæ, qui multis claruit miraculis. Habentur eius acta manuſcripta in Bibliotheca Caſinenſi, ſed non produnt quo tempore floruerit. Eius feſtum prædicto die celebratur in Eccleſia Caſinenſi ſub duplicis officij ritu. Arbitror poſteriorem fuiſſe Deſiderio, ac conſequenter Sanctis illis monachis, de quibus ipſe ſcripſit, ideoq. hoc vltimo loco ipſum cum alijs coniungere placuit, vt qui ſimul viuunt in cœlis ſimul etiam reperiantur deſcripti à nobis in terris.

Finis Libri Tertij.

CHRONICI CASSINENSIS

Liber Quartus.

Patri in Chriſto venerabili, & ſemper recolendę memoriæ Rainaldo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, & ſacri Caſſini Montis Abbati.

Petrus Diaconus debitæ obedientiæ famulatum.

PRISCI quondam veterum rerum Doctores, ob ſapientiæ ingeniū demonſtrandum; aſſidue retexere non deſinebant, quæ, quanta, vel qualia proſpere, aut ſecus in Romano Imperio euenißent. De quibus, vel in quibus ſtilum ingenij ſui exacuere, & elimare modis omnibus cupiebant, & renitentes ſui magiſterij flores, per hiſtorias diu deſideratas, Imperatoribus oſtendebant: ſummumq; apud eos ſtudium erat, vt perituram elationis gloriam longè, lateq. per Orbis circulum propagarent. At Pater in Chriſto beatiſſime, venerabilitas veſtri ſtudij, huius ſacri Cœnobij reſiduam hiſtoriæ partem texere cupiens, noſtræ exiguitati hoc præcipere dignati eſtis, ſimili quidem feruoris ſtudio, ſed diſpari tamen amore; illi namq. ſcripſere, vt perituram, tranſitoriam, momentaneam, ac laben-

tem laudem acquirerent , veſtra vero à Deo pertegenda beatitudo id exigit, vt pretioſi, præclari, fulgidi, atque laudabiles apud omnipotentem Dominum *ſimus in futura quietis gloria: illud ſæpe, ſæpiusq. in noſtræ mentis archa-*
Pſalm. 33. *no replicantes: In Domino laudabitur anima noſtra, audiant manſueti, & lætentur. Ego nempe veſtræ iuſſionis Imperio ceruicem ſubmittens, quartam noſtri Chronici deciſionem quam vir facundiſſimus* Leo Oſtienſis Epiſcopus, *morte præuentus, explere nequiuit, ſicut diſpoſuerat, ſcribere ordiar, illis maxime inductus verbis, quibus hoc onus iniungere dignati eſtis, dicendo. Ad ea, quæ tibi iniunguntur accingi ne cuncteris, verte oculos ad montes, ideſt ad præcepta legis, & gratiæ, & inde tibi auxilium veniet. Illius enim eſt perficere, quod nos velle adiacet, hominum namq eſt plantare, Dei autem incrementum*
1. Cor. 3. *dare; ipſe namq. ſuſcitat de terra, & de lacu miſeriæ pauperem, eumq. locat cum principibus populi ſui. Ergo de illius fidens auxilio aggredere illud, quod tibi à nobis obedientiæ merito imperatur, ſimul etiam, & quicquid a Patris Deſiderij felici ad cœleſtia tranſitu, in hoc euenere cœnobio, ſeu in alijs terrarum partibus, ſtudioſius inquirens, exarare ſollicite ſtudeas: illa nihilominus ſuis in locis adijciens, quæ noſtro videlicet tempore in Orientali climate per peregrinos milites operatus eſt Chriſtus: ſimulq. tempora, loca, & perſonas, & præcipua dumtaxat geſta, ac bella annectens, ex eo videlicet tempore, quo ijdem peregrini ipſum bellum auxiliante Deo aggreſſi ſunt, quouſque ciuitatem ſanctã Ieruſalem receperunt, & ſanctum, ac venerabile Chriſti ſepulchrum (propter quod vtiq. ſpecialiter profecti ſunt) de prophanorum manibus eruerunt. Hoc vbi pectore hauſi, conatus ſum pro viribus quod iniunxeratis, fidens in illo, cui omnia poſſibilia ſunt, quiq. ea, quæ abſcondita ſunt Philoſophis, & vana gloria*

turgidis, ſua largiflua pietate ſæpe reuelat paruulis, & inſipientibus, cauſam etiam reddens, quæ excuſabit noſtræ inſcitiæ culpas, tanti Patris præcipientis auctoritas. Et quia Abbatum ſeries à Patris Benedicti temporibus, vſque ad renouationem Eccleſiæ Beati Martini à prædicto Leone fuerat exarata, nos ab eiuſdem Eccleſiæ renouatione ſcribendi ſumentes initium, ea, quæ de ſanctiſſimi Deſiderij vita deſcripta non erant, eidem hiſtoriȩ adiungere curauimus, ne ex maxima parte tertius liber detruncatus videretur. Deinceps Reuerendiſſimum, & religioſiſſimum Oderiſium, cum reliquis Abbatibus ſibi ſuccedentibus, litteris, vtcumque mandaturi.

Notandum ſane, quia ea, quæ conſcribenda ſunt, ex regiſtris Romanorum Pontificum, Gregorij ſeptimi, & ſucceſſorum eius, necnon Principum, & Ducum geſtis decerpſimus, aliquando ſenſum tantum, nonnunquam vero illorum verba, & acta, vt deſcripta erant interſerentes. A Girardi porrò Abbatis tempore (qui me in hoc ſancto Caſſinẽſi cȩnobio, primo ætatis meæ luſtro ſuſcepit) vſq; ad hunc diem, partim ex ore venerabilis Abbatis Senioreti, ſui tẽporis ſingularis noſtri Ordinis viri, audiui, partim oculis proprijs vidi, partim ſeniorum noſtrorum, aliorumq. fidelium relatione comperi. Quod ſi veſtræ ſanctiſſimȩ Paternitati non diſplicere perſpexero, alijs me placere confido. Enimuero, vt noſtis, diſciplinis liberalibus nequaquam operam dedi, ſed à quinto ætatis meæ anno, quo ad hunc locum, ſicut ſupra retuli, Chriſto largiente perueni, diuinis lectionibus, & priſcis annalibus, prout Dominus dedit, ſecundum noſtrum ſcire, & poſſe adhæſi. Quod ſi aliquis contra nos propter hoc locutus fuerit, & me inſulſum, atque indoctum dijudicans, tantum opus nequaquam aggredi debuiſſe clamauerit, liquido noſcat, quia tunc Redemptoris magnalia penè annihilantur,

Num. 22. *ſi humanæ rationis aſtutia inueſtigentur. Ille enim, qui brutum animal olim reſoluit in verba loquentem, ipſe in cordibus ſeruorum ſuorum, prout vult, & quantũ vult, & quãdo vult dat verbum. Vnde & per pſalmographum*
Pſalm.80. *Vatem clamat: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud; & Iacobus: Si quis indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat*
Iacob 1. *omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Si quid ſcientiæ, ſi quid ingenij, ſi quid in nobis boni conſpicitur, ad cũctorum bonorum auctorem ex toto neceſſe eſt,*
Matth. 10 *vt referatur. Ipſe namq. dixit: non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis, per quem in quo, & à quo omnis ſapientiæ, & omnis ſcientiæ, & omnis bonitatis norma, & principiũ conſtat, & finis. Et quia ſunt aliqua forſan, in quibus poſſem à ſapientibus merito reprehendi hoc noſtrę inſcitię imputent, ſi quæ vero irreprehenſibilia, Deo, non mihi aſcribant, quia ego diſtractus neceſſitate, & perturbatione temporis, hoc opuſculum, non quo debui ſtilo digeſſi. Quapropter Rainalde Pater in Chriſto Beatiſſime, qui nos ad hoc opus eligere cenſuiſtis, veſtro id, ſi placet, elimato ſplendidoq. ſermone corrigito, nec ſimplicis verbi imperitiam, ſed hiſtoriam noſtro Cœnobio attendatis vtiliſſimam.*

CAPVT PRIMVM.

Oderiſius electus Abbas anno 1087.

ODERISIVS huius Monaſterij Abbas triceſimus octauus, ſedit annis decem & octo, menſibus duobus, diebus decem & octo. Hic ex Marſorũ Comitum origine ducens ſanguinis lineam, in ipſo pueritię ſuæ tempore, dum in hoc Caſſinenſi cœnobio à reuerẽdę memorię Richerio Abbate ſuſceptus, & habitu ſanctæ conuerſationis indutus fuiſſet, cernens eum ſupradictus Abbas luxus ſæculi ſpernere, diuinis

diuinis lectionibus intentum eſſe, contemplatiuam vitam inhianter appetere, & regularis vitæ egregium ſectatorem, Caſſinenſem Abbatẽ illum futurum eſſe prædixit, qui à prædeceſſore ſuo ſanctæ, ac ſemper venerandæ memoriæ Victore Papa, huius loci Præpoſitus ordinatus, dum idem Pontifex, vt ſupra retulimus, grauiter infirmatus, ad hunc locum veniſſet, in Capitulo Fratrum ſe deferri in lecto præcepit, ibiq; in præſentia Epiſcoporum, & Cardinalium, qui cum eo erant, admonuit Fratres, vt iuxta quod B.Benedicti Regula præcipit, Abbatem ſibi de ipſa congregatione eligerent; inter Fratres vero habito conſilio, omnes pari conſẽſu Oderiſium ad tantum ordinem recipiendum dignum proclamantes, elegere: quod cum ſupradicto Papæ Victori retuliſſent, ipſe voluntatem eorum, & electionem valde laudabat, eundemq; protinus vocari faciens, omnino inuitum, & renitentem, & virtute, qua poterat proclamantem, & per ipſum Deum, ne hoc faceret obteſtantem, per virgam, & regulam de Abbatia inueſtiuit.

Lib. 3. capit. 72.

CAPVT II.

POST mortem autem ſupradicti Pontificis, triſtitia ingens, & deſperatio cunctos noſtræ partis inuaſit, & iam ferè quid agerent, vel qualiter ſe de Eccleſia intromitterent ignorabant. Prædictis igitur Epiſcopis circumquaque diſperſis, rurſus frequentes Nuntij, crebriq; Legati, tam Romanorum, quàm Vltramontanorum, & Comitiſſæ Mattildæ ad eoſdem Epiſcopos tranſmiſſi, hortabantur pariter, atque rogabant, vt de Romanæ Eccleſiæ ordinatione ſtuderent: vt in vnum conuenientes caput facere chriſtianitatis ſatagerent, membra, Dei auxilio, capiti non defutura, facilè, & in proximum caſuram, & confundendam Eccleſiam; niſi Paſtorem haberet: tandem itaq; rurſum vndiq; coadunati, vna cum noſtro Abbate Oderiſio, miſerunt litteras Romanis clericis, & laicis S.Petri fidelibus, vt quotquot ex eis poſſent, prima hebdomada quadrageſimæ Tarracinam venirent, quotquot ve-

ro non poſſent aſſenſum ſuum in perſona,quam ipſi concordi voto eligerent,proprijs litteris repræſentarent: ſimiliter etiam miſerunt litteras vniuerſis circumquaque per Campaniam, Principatum, atque Apuliam manentibus Epiſcopis, atque Abbatibus, vt quicumque poſſent abſque canonica excuſatione per ſe ipſos ad prædictum locum, & tempus occurrerent: non autem valentes, aut per idoneas perſonas, aut certe per litteras conſenſum ſuum tranſmittere perſtuderent.

Ann.1088 Factum eſt, & quarta feria primæ hebdomadis quadrageſimæ, octauo ſcilicet idus Martij, congregati ſunt apud Tarracinam Campaniæ ciuitatem cum Epiſcopis,& Cardinalibus Romanis ſuperius notatis, Archiepiſcopi, Epiſcopi, at Abbates, ex diuerſis partibus numero quadraginta; ab Vrbe autem Roma Ioannes Portuenſis Epiſcopus omnium Cardinalium, & clericorum catholicæ dumtaxat parti fauentium, Benedictus vero Præfectus vniuerſorum laicorum fidelium legationem, & conſenſum vnanimem per litteras attulere. Legatorum autem Vltramontanorum, & Mattildæ Comitiſſæ, nonnulli fuerunt orantes inſtanter, vt eidem propter quam conuenerant rei, cum auxilio, & gratia Spiritus ſancti, ita ſtuderent, vt læta illis, à quibus fuerunt legati, nuntia referre valerent.

Altera igitur die conuenerunt omnes pariter ad Epiſcopatum prædictæ ciuitatis in Eccleſia B. Petri Apoſtolorum Principis, & ſancti Leuitæ Cæſarij, & cum reſediſſent, ſurgens in medium Tuſculanenſis Epiſcopus, retulit per ordinem omnia, quæ de ordinatione Eccleſiæ, vel Papa Gregorius antea, vel poſtmodum Papa Victor ſtatuerant, ſimul etiam, quam ob cauſam ipſimet vniuerſi, tunc in eodem loco conuenerant. De hinc ſurgens Epiſcopus Portuenſis, & Benedictus Præfectus retulerunt, & ipſi tam clericorum, quàm laicorum fidelium à Roma ſuper hoc negotio Legationem pariter, atque conſenſum, videlicet,vt quemcũque ipſi tunc vnanimi voto ad hoc officium promouerent, eumdem pari, & ſimili conſenſu in Apoſtolica ſede ſtatuendum reciperent.Cumq; huius Monaſterij Abbas,& Archiepiſcopus Capuanus, & ad poſtremum cũcti,qui conuenerant benefactum,

nefactum, recteq; dictum laudaſſent, atque omnipotentem Deum, vt miſeriam, & afflictionem Eccleſiæ, quandoq; reſpicere, ac releuare dignaretur, multis precibus imploraſſent, ſtatuere demum cōmuni conſilio, vt per tres illos dies, ideſt quintam, & ſextam feriam, ac ſabbato, triduanum ſpecialiter ieiunium celebrarent in abſtinentia, & orationibus, ac eleemoſynis, vt diuinitus oſtendi ſibi perſonam tantæ dignitatis condignam, continuis precibus impetrarent.

Dominica itaq; die valde mane omnes iterum in eadem Eccleſia congregati, cum inter ſe pariter nonnulla de re huiuſcemodi tractauiſſent, exurgentes tres Cardinales Epiſcopi, qui caput eiuſdem concilij erant. Portuenſis ſcilicet, Tuſculanenſis, & Albanenſis, ambonem aſcendere, factoq; ſilentio, vno ſimul ore pronunciant Ottonem Epiſcopum placere ſibi in Romanum Pontificem eligendum. Cumq; vtrum omnibus idem quoque placeret, ſicut eſt cōſuetudo, requirerent: repente mirabili, ac ſumma concordia omnes magna voce, hoc ſibi placere, dignumq; illum vniuerſi conclamant Apoſtolicæ ſedis Papam exiſtere. Tunc Albanenſi Epiſcopo pronunciante, Vrbanum illũ placere vocari, mox cuncti ſurgentes capiunt, eumq; cappam laneam exuentes, purpuram induunt, & cum acclamatione, atque inuocatione S. Spiritus ad altare B. Petri Apoſtoli illum pertrahentes, in Pontificali ſolio ponunt, quarto idus Martij, ſicq; ab eodem Pontifice miſſa ſollemnis celebrata, vniuerſi gaudētes, Deoq; gratias referentes, rediere ad ſua. Sed de his hactenus, nunc qualiter noſter Abbas veteres officinas diruens nouas extruxerit deſcribamus.

Vrbani ſecundi Papæ electio

CAPVT III.

CERNENS igitur Oderiſius renouationē cœnobij, Deſiderio ad votum ceſſiſſe, ad officinas, quæ ex veteribus ſupererant, renouandas non ſegnis accingitur: domum nāq; infirmorum, quam dudum prædeceſſor ſuus Deſiderius magno ſumptu, ac ſtudio, vna cum balneo ædificauerat à fundamentis eſt orſus euertere.

Et Monaſterij ampliandi occaſione ipſam infirmorum domum ampliorem, & meliorem efficere. In decliuo igitur montis latere domum illam conſtruens, tam in longitudine, quàm in latitudine, & altitudine maiorem, ac firmiorem erexit. Quæ videlicet longe priore ſpecioſior, mirifice ſatis eſt lateribus tecta, & pictorum ſtudio decorata, habens ab Oriente feneſtras plures; in cuius capite per pulchram Abbatis cameram conſtituit, iuxta quam etiam Eccleſiam S. Andreæ Apoſtoli conſtruxit. Deſuper autem trabibus, tabulisq; eſt mirifice laqueata, ac lateribus cooperta, parietibus in gyro figuris pulcherrimis decoratis, pauimenti vero opus quam ſpecioſum, quam ſolidum, quam multigena marmorum ſit diuerſitate conſtratum obtutibus omnium patet. Circuitum etiam clauſtri magnis marmorum tabulis ſepſit: feneſtras præterea in abſida duas, in frontiſpicio, ab vno latere, & ab altero totidem inſtituit, quæ videlicet Eccleſia ab vno capite abſidæ ſanctiſſimi Patris Benedicti, ab altero hæret domui infirmorum, iuxta vero eiuſdem Eccleſiæ frontem, ciſteruam arcuato opere fabricauit: à Septẽtrionali porrò eiuſdẽ Eccleſiæ parte cimiterium conſtruens, lateribus cooperuit: iuxta infirmorum vero domum ab interiori parte coquinam, ac balneum, atque ciſternam opere per pulchro extruxit. Clauſtrum quoque infirmorum inibi ſuper marmoreas columnellas erigens, & picturis decorauit, & tegulis texit. Nihil hoc, vir ſtrenuiſſimus, expleto moratus, circa atrium maioris Eccleſiæ palatium, in quo nobiles quiq; hoſpitarentur, fabricauit, & idem trabibus contignans, tegulis cooperuit, iuxta quod etiam ciſternam arcuato opere patrari mandauit.

CAPVT IV.

HOC præterea tempore quidam Frater in hoc cœnobio Maio dictus eſt, qui qualiter à diabolo interfectus, qualiterq; per ſanctiſſimum Patrem Benedictum ereptus ſit, præſens textus declarat. Hic igitur dum in domo infirmorum ſenio feſſus maneret, in natiuitate Domini, ob ſui corporis neceſſitate ad ſeceſſus

pergebat,

pergebat, cui diabolus in humana effigie apparens, dixit ad eum, ſcio quo pergis, ſed quia decrepito iam ſenio feſſus, abſque adminiculo tendere illuc inter noctis tenebras minime vales, ſequere me: Ego ero dux itineris tui. Hæc dum ſupradictus Frater audiſſet, putans eum hominem, non diabolum eſſe, poſt eum pergere cœpit; cumq; ad feneſtram magnam, quæ in medio domus eſt perueniſſent, antiquus hoſtis ſenem in eamdem feneſtram imponens, eumq; exinde præcipitans, interfecit. Fratres vero eum per totam noctem inquirentes non inuenere. Igitur cum eum vbiq; quærerent, & non inuenirent, monachus quidam ad eamdem feneſtram accedens, eumq; mortuum aſpiciens, Fratribus vbi iaceret oſtendit. Alio vero die idem Abbas, æternæ iuſtitiæ reſeratorem precibus pulſare, Fratres admonuit, vt qualiter, vel quo ordine prædictus Frater ex hoc mundo receſſiſſet, pandere dignaretur. Tunc is, qui defunctus fuerat, cuidam Fratri per viſionem apparens, quid circa ſe actum fuerat, narrauit, adiungens, quia poſtquam defunctus eſt, cum eum diabolus per viam carbonibus plenam duceret, & illum ſæpiſſime in eodẽ igne volutaret, Pater illico Benedictus adueniens, eumq. de poteſtate dæmonum auferens, ſuo cœtui aggregauit. Tunc prædictus Abbas, vna cum Fratribus ob eiuſdem animæ liberationem Deo gratias referens, conſtituit; vt quotquot Fratres obirent, tot etiam pauperes vſque ad trigeſimum diem ad mandatum hoſpitum addi deberẽt. Adiuncto inſuper vno paupere pro anima Deſiderij ſui anteceſſoris, & omni tẽpore cum à Capitulo Fratres ſurgunt, cantent pro defunctis pſalmos quatuor, & quotquot Fratres defuncti fuerint, tot etiam pſalmi de canticis graduũ ſuper præfatos quatuor, vſque ad diem trigeſimum addantur: inſuper ſexta feria per totum annum mox, vt miſſa defunctorum expleta fuerit, pſalmos decantantes ad cimiterium pergant, ibiq. dantes orationem, poſtea de more Capitulum ſoluant. Optimum ſtatutum.

CAPVT V.

HIS porrò diebus dum ſupradictus Papa Vrbanus ad hunc locum veniſſet, conſuetudinario ſibi lateris do- Vrbanus Pontifex

lore

a S. Benedicto ſanatur.

lore grauiſſime tactus eſt. In vigilijs igitur Patris Benedicti, dum eodem languore cruciaretur, & de præſentia corporis eius dubitaret, viſibiliter ei ſanctus apparens, dixit ad eum: Cur de mei corporis præſentia dubitas? ad quem Pontifex: Tu quis es? & ſanctus: Sum Frater Benedictus. Quia autem tu me in hoc loco dubitaſti quieſcere, id ne amplius dubites, & me certiſſime in hoc Caſſinenſi cœnobio quieſcere credas, hoc tibi ſignum erit. Cum primum ad nocturnalem ſynaxim pulſatum fuerit, ſtatim ſanus eris, & his dictis diſparuit. Adueniente autem hora, Pontifex ſanus effectus, Oderiſium Abbatem vocauit, dicens: quia vſque nũc de corpore B Benedicti dubitaui fateor; ſed quia in hac nocte me viſibiliter ſanauit, & ſuum, ſuæq. ſororis corpus hic certiſſime quieſcere docuit, ſurgamus, & Deo laudes permaximas reddamus; Et his dictis, quæ ſibi Pater Benedictus reſerauerat per ordinem pandit: quanta autem tunc lætitia, & quanta mentis exultatio, de tanti Pontificis ſanitate omnibus fuerit, quia adhuc ferè omnes, qui videre ſuperſunt, omitto referre.

Corpus S. Benedicti Caſſini quieſcit.

ADNOTATIO.

EXtat de hac re diploma eiuſdem Vrbani, datum Capuæ die Kalendarum Aprilium, per manum Ioannis Diaconi Cardinalis, indictione quartadecima, Anno Dominicæ incarnationis milleſimo nonageſimoſecundo, Pontificatus verò Domini Vrbani Papæ ſecundi, anno quarto: cuius tenor talis eſt. Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Eccleſiæ catholicæ filijs, Redemptoris noſtri ſanguine pretioſo redemptis, ſalutem & apoſtolicã benedictionem. Scriptum eſt: Sine pęnitentia ſunt dona, & vocatio Dei. Illud verò donum quod omnipotens Deus Beatiſſimo Patri noſtro Benedicto, & per eum ſuo Caſſinenſi conceſſit cœnobio, nulla poteſt ratione conuelli, nulla violentia permutari, quin ipſe omniũ Monachorum Pater, & eius iam dictum Caſinenſe Monaſterium caput omnium Monaſteriorum perpetuò habeatur, & meritò: nam ex eodem loco de Benedicti pectore Monaſtici ordinis veneranda religio, quaſi de paradiſi fonte manauit:

uit: quem etiam idem venerabilis Pater virtutibus, & ſua corporali requie memorabilem toti orbi efficit. Cuius dum ſacratiſsima limina, more prædeceſſorum noſtrorum, ipſo die vigiliarum eiuſdem Patris viſitaſſemus: conſuetudinario lateris dolore attacti, ad extrema deuenimus: cumq. iam ſalutis ſpes funditus nobis adimi videretur, ac de corporali eiuſdem Patris Benedicti in eodem loco præſentia in noſtro animo dubietas verſaretur, nocte, qua eiuſdem Patris agebatur ſollemnitas, idem ſanctiſsimus Benedictus noſtræ exiguitati viſibiliter apparens, dixit. Cur de noſtra corporali præſentia dubitas? quem dum quis eſſet, interrogaſſemus, Sanctus Domini reſpondit. Ego ſum Frater Benedictus huius Caſsinenſis cœnobij cuſtos, & habitator in ſempiternum. Quia autem tu me hic dubitaſti quieſcere, id ne amplius dubites, meumq. hic quieſcere corpuſculum credas, hoc tibi ſignum erit. Cum primum ad nocturnale officium pulſatum fuerit, vlterius dolore iſto non laborabis; & his dictis diſparuit. Adueniente autem hora (iuxta quod Sanctus Domini dixerat) ſanitati priſtinæ redditi, cum Epiſcopis, & Cardinalibus, Deo, & ſanctiſsimo confeſſori Benedicto grates permaximas referentes, eius feſtiuitatem digna cum veneratione peregimus. Ob quam rem rogamus, & obſecramus in Domino Ieſu, qui pro noſtra ſalute incarnari, & mori dignatus eſt, & ex authoritate B. Petri Apoſtolorum Principis, cuius vice Romanę Eccleſiæ præſidemus, & in virtute Spiritus ſancti expreſsè pręcipimus, ne quis vlterius falſam Patris Benedicti tranſlationem celebrare præſumat. Contradictoribus huius noſtri Apoſtolici conſtituti diuinum iudicium intentantes, & anathematis vinculo innodantes. Et quia ex diſpenſatione ſacratiſſimæ ſedis B. Petri Apoſtolorum Principis, cui Deo authore, licet indigni adminiſtramus, totius Dominici gregis curam gerere paſtoralis ſollicitudine compellimur; & quæ ſequuntur, & ad noſtrum propoſitum minimè ſpectant.

Aduerte (optime Lector) qualiter ſummus Pontifex in præſenti decreto, tranſlationem corporis S. Benedicti falſam, ac per conſequēs nullam eſſe decernit. Nec vllo modo ſatisfacit quod modernus quidam ſcriptor dicit: Vrbanum quidem prohibuiſſe celebrationem falſæ tranſlationis, non autem ve-

ræ,quaſi fuerint duę S.Benedicti tranſlationes, vna vera,altera falſa: quod gratis, & abſque vllo fundamento aſſeritur. Si autem aliqua S.Benedicti tranſlatio vera dicenda eſt, illa profectò erit non corporis, ſed feſti eius, tranſlati á die vigeſimaprima Martij, ad vndecimam diem Iulij: hac enim die antiquitus ſolitum fuiſſe celebrari in Eccleſia Tranſitum,ſeu Natalem S.Benedicti docuimus ex Radulpho Tungrenſi in libello de tranſlatione S.Benedicti cap. 5. Hoc autem ita eſſe euidenter conſtat ex Sacramentario, ſiue Antiphonario S. Gregorij Papæ: in quo Sanctorum feſta, & miſſas in eis dicendas diſponens, & ordinans ſanctus Pontifex, iuxta ordinem temporis, quo tunc celebrabantur: feſtum S. Benedicti in menſe Iulio, poſt feſtum ſanctorum ſeptem Fratrum collocauit, cum hoc titulo. In natali S.Benedicti. Gregorium autem multis annis,prætenſam corporis S.Benedicti tranſlationem præceſsiſſe, nemo eſt, qui dubitet. Vnde nullo modo dici poteſt feſtum illud tranſlationis corporis S.Benedicti, quæ, ſecundum omnes,necdum fuerat facta. Ceterum proceſſu temporis, reducto feſto illo menſis Iulij ad ſuum proprium locũ, nempe ad diem 21. Martij: placuit quibuſdam Patribus vtrũque feſtum S.Benedicti celebrare: & feſto Martij nomen Tranſitus ſiue Natalis: feſto vero Iulij nomen Tranſlationis indiderunt. Quod multis (primam illius feſti inſtitutionem ignorantibus) anſam præbuit, & occaſionem errandi, atque opinandi corpus S.Benedicti aliquando fuiſſe tranſlatum, cum reuera, non corpus, ſed feſtum ipſius tranſlatum fuerit, vt dictum eſt.

Cardinalis Baronius tom. 11. Annal. anno 1088. videtur reſpuere ea,quæ in hoc capite de Vrbano ſecundo referuntur; eo vel maxime, quod diploma de hac re ab eodẽ Vrbano editum, ſibi videtur continere non leuia de impoſtura inditia. Cui nunc reſpondendum eſſet:niſi in noſtro libello de exiſtentia corporis S.Benedicti apud Caſsinum cap.20.á nobis diluta fuiſſent omnia, quæ aduerſus diploma iſtud adducuntur argumenta.Quare in præſenti ſolummodo dicimus,Cardinalem Baronium deceptum fuiſſe falſa ipſius diplomatis ſcriptura quæ habetur in calce Chronici Caſsinenſis impreſsi Venetijs anno 1513.vbi aſſeritur datum anno Pontificatus Vrbani

bani nono, cum tamen in autographo habeatur quarto, vt à nobis poſitum eſt.

CAPVT VI.

TVNC temporis, Gentilis filius Balduini Comitis, vna cum Tranſmundo nepote ſuo, obtulere B. Benedicto Monaſterium S. Mariæ in Luco, cum omnibus ſuis mobilibus, & immobilibus, & Eccleſiam S. Nicolai in valle Sorana, S. Stephani in Rigo viuo, S. Reſtitutæ, & S. Mariæ in colle Longo, cum omnibus pertinentijs illarum. Præterea & Morinus Venafranus Comes obtulit B. Benedicto caſtrum Aquæfundatæ, quod videlicet antiquitus (ſicut præcepta Imperatorum continet) intra huius Monaſterij fines ſitum eſſe dignoſcitur, cum omnibus pertinentijs ſuis, pro quo videlicet caſtro, idem Abbas centum & quindecim libras ei contradidit.

CAPVT VII.

SEQVENTI tempore ſupradictus Papa Vrbanus, iterum ad has partes deueniens, Ioannem Caietanum, loci huius à pueritia Monachum, Diaconum in Lateranenſi Patriarchio ordinauit. Quo etiam tempore, dum apud Troiam Apuliæ ciuitatem Synodum celebraret, Abbas noſter Oderiſius proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, ſed cauſis bellorum ingruentibus nil iuſtitiæ habere exinde potuit. His porrò diebus defuncto in Caietana Eccleſia Leone Epiſcopo, Rainaldus huius cœnobij monachus, in eadem Eccleſia Epiſcopus ordinatur: ſimiliter in Sardiniæ Inſula Benedictus huius Monaſterij monachus Epiſcopus ſubſtituitur. Huius autem Benedicti miracula noſſe, qui cupit librum, qui de miraculis prænotatur, à nobis ante hoc ferè ſeptennium exaratum relegat.

Hic fuit poſtea Papa, infra cap. 64.

Tunc temporis Richardus, cui nomē de Aquila inditum

eſt, ad hoc Monaſterium veniens, Abbati noſtro iureiurando firmauit, quod caſtrum Suium non recognoſceret ab vlla perſona, niſi tantum ab hoc Monaſterio Caſſinenſi, & ex prædicto caſtro ſeruiret inde S. Benedicto ſecundum tenorem, quem Galfridus Monius Deſiderio Abbati fecerat: ad mortem vero ſuam, abſque alicuius contradictione in huius cœnobij ditionem rediret.

CAPVT VIII.

Ann. 1090. dedicatur Eccleſia S. Martini

PORRO cum à dedicatione maioris Eccleſiæ annus iam nonuſdecimus, & ab incarnatione Dominica milleſimus, & nonageſimus volueretur, tribus iam annis, & tribus, ac ſexaginta diebus à tranſitu reuerendæ, ac ſemper honorifice memorãdæ memoriæ Papę Victoris tertij elapſis, præſidente, atque iubente ſupradicto Patre Oderiſio, dedicata eſt Eccleſia ſancti confeſſoris Chriſti Martini, quam prædictus venerabilis Abbas Deſiderius, ſicut ſupra retulimus, in loco ipſo, vbi olim à B. Patre Benedicto conſtructa fuerat, circa portam ſcilicet Monaſterij, mirifice, ac pulcherrime in ſedecim marmoreis colũnis erexerat, quamq; tam muſiuo, quàm & diuerſis picturarum coloribus optime decorauerat. Dedicata eſt autem quartodecimo Kalendas Decembris, ipſa videlicet die octauarum eiuſdem B. confeſſoris Martini, feria ſecunda, cum tribus altaribus ſuis, ingenti frequẽtia ordinis diuerſi virorum, & maxima vniuerſorum lætitia. Quorum primum, atque præcipuum in honore ipſius B. Martini dedicauit vir venerabilis D. Ioannes Epiſcopus Tuſculanenſis, illud autem quod ad dexteram ipſius baſilicæ ſitum eſt in honore S. Eraſmi martyris, conſecrauit Domnus Rainaldus Epiſcopus Caietanus, qui ipſo anno ex hoc noſtro Monaſterio, ſicut ſupra retulimus, eidẽ Eccleſiæ fuerat datus Epiſcopus. Tertium vero, quod à parte ſiniſtra ſtatutum eſt in honore glorioſi confeſſoris Chriſti Ambroſij, benedixit Domnus Honeſtus Reuerendiſſimus Epiſcopus Verulanus. In altare vero S. Martini hæ reliquiæ

conditæ

conditæ ſunt: Matthæi Apoſtoli,& Euangeliſtæ,Marci Euāgeliſtæ, Martini Epiſcopi, Cornelij, & Cypriani, Cirini, & Maximi, Stephani Papæ & martyris, Sebaſtiani, Focæ Epiſcopi, & martyris, ac Quadraginta martyrum. In altare S. Eraſmi habentur reliquiæ eius, Caſti, Secundini, & Hippolyti martyrum. In altare S.Ambroſij ſunt reliquię eius, Auguſtini Epiſcopi, Pancratij martyris. Fuere autem cum eis in hac dedicatione Epiſcopi etiam alij tres, ideſt Lambertus Alatrenſis,Roffridus Soranus, necnon & Leo Epiſcopus Venafranus. Quod autem tamdiu poſt Patris Deſiderij trāſitum conſecratio baſilicæ huius dilata eſt, hoc fuit in cauſa, quoniam & picturæ partem aliquam, & pauimenti non modicam ad complendum, morte præuentus, idem Abbas reliquerat. Bis enim illam conſtruxit,primo namq; poſtquā columnas, & epiſtilia locauit, Deſiderio Capuam adeunte, Eccleſia ipſa funditus corruit, quod vbi agnouit,in hęc verba prorupit: Sacerdos Dei Martine paſtor egregie ora pro nobis Deum. Moxq; vir ſtrenuiſſimus ad hunc locū remeās Eccleſiam, ſicut cernitur, à nouo conſtruere fundamine cępit; ſed vt diximus, morte præuentus, hanc explere nequiuit; quam ſucceſſor illius ſtudioſiſſime complere,& addere, quæq; neceſſaria videbantur, curauit: & ſic eam dedicari, quatenus præmiſſum eſt; honorificentiſſime fecit.

Quo tempore Sicelgaita Duciſſa coniux bonæ memoriæ Ducis Roberti,cuius ſupra meminimus,vita decedens,propter ſummam ſpem, quam in Patre Benedicto habebat, ad hoc ſe Monaſterium duci fecit, & in paradiſo huius Eccleſię ante baſilicam B.Petri Apoſtoli tumulari rogauit.

CAPVT IX.

EODEM præterea tempore, quidam miles Richardus nomine, in caſtro degens, quod Spinium nuncupabatur, horreis alimenta negantibus, ad eumdem Abbatem quantocius properauit, ac preces pro pretio offerens, aliquantum tritici, quo ſuam conſolaretur inopiam, magnopere poſtulauit; at ipſe poſtulantis

neceſſitati compatiens, bis quinque tritici modios ſe ei indubitanter daturum alacriter ſpopondit, & dictis fidem facturus, vt certiorem illum redderet, prædixit, quando vel vnde eſſet accepturus. Ille vero ſubſtantia pauper, ſed mente pauperior, vice contraria perſecutionem pro benignitate, pro miſericordia impietatem B. Patri Benedicto rependere deliberauit, maiora potius eligens cum execratione poſſidere, quam paucis contentus, cum benedictione manere; Nam diabolo ſuggerente, vnius conſolationi, alterius compaſſioni grauiter inuidente, quid apud Abbatem inuenerat idem Richardus Rainaldo Ridello ſuo Domino in oppido, quod Traiectum dicitur tunc manenti, feſtinauit referre. Non tamen, vt charitatis exemplo informaretur; ſcilicet, quod ſub recipiendi occaſione tritici, caſtrum quod Fractæ vocatur, in quo erat repoſitum, locus ſibi tradendi congruus haberetur.

Tunc ille aurem accomodans conſilio traditoris, eũdem Richardum ſacramento ſecurum reddidit, quod dimidiam partem ſupradicti caſtri ſibi eſſet daturus. Adueniente ergo feſtiuitate S. Priſcæ, Dux nefandi ſceleris ſub amici ſpecie prædictum caſtrum ingreſſus eſt. Quem nonnulli iuuenes bini, ac bini ſequentes, ab inhabitatoribus caſtrum communi hoſpitio recipiuntur; recepti autem non virtutis merito, ſed fraudis magiſterio, de hoſpitalitate, ad dominationem ſubito tranſeunt. Quod vbi Oderiſio Abbati nuntiatum eſt, eidem Rainaldo rogando mandauit, vt accepto centum ſolidorum pretio caſtrum Monaſterio redderet. Hoc dum ille etiam audire contemneret, per integram hebdomadam ab eodem Abbate commonitus iuſtitiam huic loco facere contemnens, ante Patris Benedicti corpus excõmunicatus eſt. Quarta autem die Adenulfus Aquinenſis Comes ab eodem Abbate, illuc cum exercitu directus, ab oppidanis in caſtro receptus, arcem oppugnare modis omnibus cępit; Mira dicturus ſum, veriſsima tamen: Nam cum hi, qui in arce erãt, ſuper obſidentes viritim lapides, & iacula mitterent, nullus quiſpiam in aliquo læſus eſt: ſicq; auxilio Dei, & meritis B. Patris Benedicti interuenientibus, eãdem, vi arcem cepere, captis omnibus eiuſdem Rainaldi fidelibus, qui ibidem re-

perti

perti ſunt. Nam vt iſta B. Benedicti auxilio, ac voluntate geſta credantur, in exercitu deambulans, quidam monachus apparuit, cum nullus monachorum tunc ſe illi pugnæ miſcuerit.

Septimo vero die dum præfatus Abbas cũ Papa Vrbano Capuæ eſſet, aſtantibus multis clericis, atque nobilibus Capuanis, prædictus Rainaldus cum omnibus, qui ſecum erant veniens, diſcalciatis pedibus, publice ſatisfecit: ſicq; ab excommunicatione ſolutus eſt. Eo etiam die, quo ſupradictum caſtrum recepimus, Anno Dominicæ incarnationis milleſimo nonageſimotertio, indictione ſecunda, menſis Ianuarij, die triceſima, dedicata eſt Eccleſia S. Andreæ Apoſtoli, quàm idem Abbas à fundamentis, ſicut ſupra retulimus, ædificauerat, à Domino Rainaldo Caietano Epiſcopo, & huius cœnobij monacho. Ann. 1093 Dedicatio Eccleſiæ S. Andreæ.

Tunc temporis Oderiſius filius Oderiſij Sangrorum Comitis ad mortem veniens, obtulit B. Benedicto duo ſui iuris caſtella; Fracturam ſcilicet, & collem Angeli, & quicquid ſibi à paterno, vel materno iure pertinere videbatur in toto Comitatu Sangretano.

CAPVT X.

PER idem tempus Iordanus Princeps, cuius ſupra meminimus, cum vniuerſam ferè Campaniam à iure ſedis Apoſtolicæ ſubductã in deditionem accepiſſet; apud Pipernum vita deceſſit: corpusq; eius ad hoc Monaſterium delatum, & iuxta Eccleſiam B. Petri Apoſtoli reconditum eſt. Capuani autem, vbi mortem Principis agnouere, cõtra Richardum ſupradicti Iordani Principis filium, eiusq; matrem conſpirantes, Capuanæ ciuitatis munitiones capiunt, Normannosq; omnes vrbe depellunt. Richardus autem Auerſam vna cum matre recedens: ducem Rogerium in ſuum auxilium euocat, qui æſtiuo adueniente tempore, cuncta Capuanæ ciuitati adiacentia flamma, ferroq; conſumpſit, & tamdiu eos expugnauit, vſque quo Capuani, neceſſitate coacti, prędicto Richardo munitiones redderent, eumq; recipientes, ſibi in Principem conſecrarent.

Idem prætere a Rogerius Dux eo tempore fecit pręceptũ B. Benedicto de omnibus, quę Robertus Dux pater eius, vna cum vxore ſua loco iſti conceſſerant, & de Monaſterio S. Anaſtaſiæ, cum pertinentijs ſuis in territorio Follo caſtri. Inſuper & decem homines in eodem caſtro cum familijs, & rebus ſuis in hoc ſancto cęnobio per præceptum aurea bulla bullatum conceſſit; necnon & Monaſterium S. Nicolai in Biſiniano, S. Angeli in Troia, & alia multa; ſed & Boamundus frater eius, eo anno ſimiliter per præceptum aureo ſigillo bullatum, confirmauit omnia, quæ pater eius in hoc loco tradiderat cum Monaſterio S. Petri Imperialis in Taranto, cum omnibus omninò pertinentijs ſuis, & *decimam* ſuam de frumento, vino, hordeo, animalium, *piſcium*, quas tunc habebat, vel deinceps habiturus erat.

CAPVT XI.

Ann. 1095 Signum mirabile.

ANNO autẽ Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimoquinto, pridie nonas Aprilis, quarta feria poſt octauas Paſchæ, à quarta fermè vigilia noctis vſq; in crepuſculum, ſtellæ innumerabiles de cœlo verſus occidentalem plagam, vbiq; terrarum cadere viſæ ſunt. Eodem tempore innumerabilis, & inæſtimabilis multitudinis occidentalium gentiũ facta eſt cõmotio;

Multarum gentium cõmotio.

omnibus certè retroactis ſæculis inaudita, & admirabilis, cum profecto tot ſimul gentes, tot Principes, tam ſubito, tam vnanimiter, tamq; cõſtanter abſque hominis vllius imperio conſpirauiſſe, nemo qui legerit, nemo qui *vel* audierit aliquando, vel viderit, alicubi valęat reperiri. Vnde non ſine cęleſti nutu, ac diſpoſitione diuina, id geri, vel etiam incipi potuiſſe, nemo eſt, qui poſſit ambigere; de quorum omnium magnis, & multiplicibus geſtis ſumma dumtaxat, & excellentia, quæq; breuiter, & compendioſę opuſculo iſti decreui inſerere, quoniam quidem nec mei propoſiti eſt per ordinem vniuerſa litteris tradere, & certè tot ſunt, & talia, quæ prudentis cuiuſlibet non parua exigunt ocia, & prolixi, ac ſpecialis volumnis opera.

Fer-

Fertur autẽ commotionem hanc apud Gallias, occaſione quorumdam pęnitentium, principium accepiſſe. Qui videlicet proptèrea, quod de innumeris ſceleribus digne apud ſuos pęnitere nequibant, & quod ſine armis, vtpote ſæculares, inter notos conuerſari vehementer erubeſcebant, auctoritate, atque conſilio ſanctæ memoriæ Papæ Vrbani (prudentis planè, & verè Apoſtolici viri) qui tunc temporis pro negotijs Eccleſiæ partes illas adierat, vltramarinum iter ad ſepulchrum Domini à Saracenis eripiendum in pęnitẽtiam, & remiſſionem peccatorum ſuorum illis iũctum, fide promptiſſima ſe arripere ſpopondere, certi, & indubij redditi, quod quidquid aduerſi, quidquid periculi, quidquid denique incommodi illis contingeret, loco pęnitentiæ à Domino recipiendum, ſi tamen ſe à præteritis nequitijs continerent. Paulatim igitur ab vno ad alterum, & à Prouincijs ad Prouincias verbo huiuſcemodi volitante, incredibile eſt, ad quantam multitudinem breui tempore conſpiratio ipſa peruenerit. Ad indicium autem euidens, ac ſpeciale huius expeditionis, communi conſilio in veſtibus ſuis ſignum ſanctæ Crucis fecere aſſuere, & ſimul altis vocibus DEVS LOVOL, DEVS LOVOL, DEVS LOVOL, per totum iter decreuere frequentius inclamare, & re vera diuinæ iam volũtatis erat, & hoc ipſum clementiſſima ſimul, & omnipotẽtiſſima illa ſua miſeratione diſpoſuerat, vt & chriſtianos illarum partium, ex tanto iam tempore ſub iugo, & ludibrijs Saracenorum degentes, à dominio illorum erueret, & ſancta illa loca ſalutiferæ natiuitati, paſſioni, ac ſepulturę eius dicata, quæ ab impijs per tot annorum curricula, propter iniquitates noſtras, & patruum noſtrorum, occulto ſuo iudicio inuadi, ac prophanari permiſerat, ipſamq; ſanctam ciuitatem Ieruſalem, à noſtris recuperari ſua pietate concederet: atq; ad ea viſitãda, & adoranda vniuerſos per orbem fideles, ſine periculo aliquo properantes, miſericorditer exaudiret.

Huiuſmodi commotionis occaſio.

Factis igitur tribus turmis ex omni illa, quæ ad id iam conſenſerat multitudine, vna pars eorum cum duce Gotifredo, & eius fratre Balduino, & cum Comite Balduino de Monte ſimul, & cum quodam Petro Eremita, quem ſequebatur ingens turba Alemannorum, Vngariam ingreſſi per viã,

Expeditio Ieroſolymitana.

Petrus Eremita.

quam olim Rex Carolus ſtrauerat, abiere Conſtantinopolim: vbi iam illos Longobardorum maxima multitudo præuenerat.

Adnotatio. *Ioannes Bonifacius Societatis Ieſu Presbyter lib. 2. de hiſtor. virgin. cap. 15. ex chronico Abbatis Stadenſis, notat de hoc Petro, quæ ſequuntur. Petrus genere Hiſpanus, Ordinis Benedictini, dum chriſtianos Principes ad Terræ ſanctæ recuperationem excitat, numerum hunc excogitauit ſalutandi Mariam Virginem, Aue Angelico ter, & ſexagies repetendo, in memoriam tot annorum, quos vixiſſe Virginem credebant; corona hæc vulgo dicitur. ſic ibi. Hic eſt Petrus Eremita in præſenti nominatus.*

Pars vero alia cum Raimundo Comite S. Aegidij, & cum Epiſcopo Podienſi per Sclauoniam perrexit. Tertia autem pars per antiquam ſtratã Romam venit, cum Roberto ſcilicet Comite Flandrenſi, & Roberto Comite Normanniæ, & Hugone, qui vocatus eſt magnus, & Gulielmo Marchiſij filio, cum alijs pluribus: qui videlicet per noſtrum Monaſterium Caſſinenſe tranſeuntes, & Benedicto Patri, ac Fratribus ſe plurimum commendares, Barium profecti ſunt.

Interea Boamundus filius bonæ memoriæ Ducis Roberti cognomento Guiſcardi, qui primo cum patre, de hinc per ſe, multa cũ Conſtantinopolitano Imperatore, eiuſq; exercitibus prælia iam dudum proſpere geſſerat, cum eſſet in expeditione, vna cum patruo ſuo Comite Rogerio in partes Campaniæ, & hæc omnia per ordinem ad aures perueniſſet ipſius, mox ad eiuſmodi ſeruitium ſubeundum cęlitus animatus, pannum ſericum ſibi protinus conferri præcipiens, totum in fruſta diuiſit, & tam ſibi, quàm & omnibus ſuis, & pluribus alijs, ob id negotium ad ſe cõfluentibus, ſicut alios feciſſe audierat, cruces inde in veſtibus ſuis, & ſimul omnes DEVS LOVOL, inclamare magnis vocibus iuſſit. Qua fama exciti omnes Rogerij milites, tam multi ad huiuſcemodi confęderationem ſubito cõfluxere, vt paucis ſibi relictis, prędictus Comes, męſtus ad Siciliam remeauerit. Mox Boamundus ad ſua regreſſus, ad præfatum iter aggrediendum ſe præparauit. Perrexere autem cum eo Capitanei hi: Tancredus Marchiſij filius, Robertus filius Girardi, Richardus de

Prin-

Principatu, & Rainaldus frater eius, Robertus de Anſa, Hermanus de Cannis, Robertus de ſurda valle, Robertus filius Froſtoni, Hunfridus Ser Rao, Richardus Ser Comitis Rainulfi, Gotfridus Comes de Ruſcilione, & Girardus frater eius Epiſcopus de Ariano, Boellus Carnotenſis, Alteredus de Caniano, & Ioffredus de Monteſcalloſo, & plures alij, quorum ad præſens non reminiſcimur.

Cum vero trãsfretaſſent venere ad Velonam, ibiq; ſociati ſunt eis Flandrenſis Comes, & Comes de Normannia, & alij plures, qui cum illis tranſierant. Inde progreſſi venere in partes Bulgariæ, in vallem Andrinopolis, inde Caſtoriã, inde Paflagoniam, demum ad flumen Bardanum. Cumq; audiſſet Imperator venire Boamundum, miſit europalatem quemdam, qui illum cum omnibus ſuis ſecure, & honorifice conduceret, vſque ad Conſtantinopolim: venientes autem ad Ruſſam ciuitatem Boamundus relicto ibi vniuerſo exercitu, cum paucis abijt Conſtantinopolim, cum Imperatore locuturus, ibiq; inuenit Ducem Gotfridum cum fratre eius. Vocabatur Imperator hic Alexius Cõnenus.

Comes interea S. Aegidij cum Podienſi Epiſcopo, poſt multa pericula, vix de Sclauorum terrã egreſſus, venit Dirrachium, indeq; progreſſus poſt dies aliquot, introiuit Conſtantinopolim. Huc vſque tamen omnes hi, quos prædiximus, & maxime primi, non ita facile, verum cum magna difficultate, multiſq; anguſtijs, & periculis perueniſſe credendi ſunt, quæ videlicet tam à Turcis, & Pizinacis, alijſq; Barbaris, quàm etiam, & ab ipſius Imperatoris exercitibus, per diuerſa loca perpeſſi ſunt: pluresq; ex eis alij fame, alij gladio, quidam verò diuerſis infirmitatum, mortiumq; generibus periere: multoties tamen ex prædictis Barbaris victoriam Chriſtus ſuis peregrinis conceſſit.

Cępit præterea Prouidus, & Callidus Imperator cum Duce, & Comite, atque Boamundo, cæteriſq; eorum ſocijs agere, quod ſi vellent ei ex ſacramento ſecuritatem, & fidelitatem facere, ipſe quoque omnibus illis fidem nihilominus, & ſecuritatem daret, iuraret etiam, quod ſimul cum eis, & ipſe cum exercitu ſuo in viam ſancti Sepulchri per terram, & per mare pergeret, & mercatum illis concede-

ret,

ret,& quęq; perdita liberaliter reſtauraret; inſuper & Boamundo quindecim dierum terram in longitudine, octo autem in latitudine ex iſta parte Antiochiæ daret. Sed dum hoc facere diu ex conſilio detrectarent, ita tandem (multa, & ineuitabili neceſſitate coacti) iurare aſſenſi ſunt: vt ſi Imperator iuramentum, quod ſe facere pollicebatur, illis fideliter obſeruaret, iſti quoque ſuum nullatenus præterirent. Quo facto mox omnis ſupradictorum exercitus tranſmeato brachio, profecti ſunt ciuitatem Nicomediam.

Videns itaq; Dux Gotfridus, quod tanto exercitui arcta nimium eſſet via per quam tranſire ad Nicæam debebant, vtpote per valde ardua,& excelſa montana, præmiſit tria millia hominum cum ſecuribus,& alijs ferramentis, qui eãdem viam viriliter inciderent, & ſpatiarent: crucesq; ferreas, ac ligneas fieri, ac ſupra ſtipites pro ſigno viæ iuſſit affigi. Ventum tandem eſt ad Nicæam, quæ videlicet ciuitas nobiliſſima, & valde munita totius Romaniæ caput eſſe dignoſcitur, ibiq; caſtrametati ſunt ſexto die incipiente menſe Maio, obſederuntq; illam per continuas hebdomadas ſeptem; ipſo autem primo biduo, tam acriter noſtri ciuitatem ipſam aggreſſi ſunt, vt quandam muri partem perfoderent. Tertia vero die cum Soliman Rex Hunnorum (quos nunc Turcos vocamus) cum ducentis millibus equitum à meridiana porta, quæ nondum cuſtodiebatur ad auxiliandum ſocijs vellet intrare, repente irruit ſuper eos Comes S. Aegidij, & tanta eos virtute contriuit, vt vix paucis euadentibus, cæteros obtruncaret: itemq; alios cum tanta ſuperbia accedentes, vt etiam funes ſecum, quibus *noſtri* vincirentur afferrent, Dei auxilio deuicere: eorumq; capita ad reliquorum terrorem, cum fundis, & alijs inſtrumentis intra ciuitatis muros iacere. Tunc ad omnem penitus ciuitatis adytum diſturbãdum, fecere in circuitu eius vnuſquiſque de prædictis magnatibus, vnum caſtellum ligneũ,& cępere cum diuerſis machinis ciuitatis turres confringere.

Ann. 1096 menſe Maio Nicæã obſident.

Poſt hæc, conſilio habito, elegere de ſuis tres prudentiſſimos viros, & miſere Babyloniam ad Amirarium cum litteris huiuſcemodi, videlicet, vt ſciret, quod vniuerſi Francorum Principes Ieroſolymam vnanimiter pergerẽt,& iter

ad

ad ſepulchrum Domini aperire diſponerent, deq; prophanorum paganorum dominio, chriſtianorum terram eripere, eosq; inde turpiter eijcere, cum Chriſti auxilio vellent: videret nunc, quid ſibi agendum eſſet, & eligeret, vtrum vellet, aut fide Chriſti recepta, illorum de cætero amicum manere, aut amicitia paganorum prælata, obuiam illis in bellum exire. Erat igitur iuxta ciuitatem lacus quantitatis non modicæ, per quem Turci cum nauibus exeuntes, nonnulla ciuibus ſubſidia deferebant; Accepto itaq; conſilio, miſere ad Imperatorem orantes, vt mandaret illis aliquot naues vſque ad portum ciuitatis, ac deinde faceret eas cum bobus, deferre per montana vſque ad prædictum lacum: factumq; eſt, cumq; naues applicuiſſent, nocte miſere eas in lacum plenas armatis Turcopolis, quos cum eiſdem nauibus Imperator tranſmiſerat, & facto mane cępere properare contra ciuitatem, quod Turci videntes cępere valde mirari, ignorantes vtrum de ſuis eſſent, an de Imperatore: cum autem cognouiſſent naues illas Imperatorem mādaſſe, eumq; noſtris fauere, de ſuis vero neminem illis poſſe ſuccurrere, confuſi, atque perterriti, & penitus deſperantes, miſere Imperatori, quod ſi eis cum vxoribus, & filijs, & armis ſuis exire impune liceret, ipſi ſponte ciuitatem protinus redderent. Tum Imperator mandauit illis, vt reddita ciuitate ad ſe ſine aliqua trepidatione fiducialiter properarent. Quoniam autem Imperator iam dudum promiſerat, ſe omne aurum, & argentum, & equos, omnesq; ſuppellectilem ciuitatis noſtris contradere: ſed & Monaſteriū ibi latinum, ac xenodochium conſtituere, ſperantes in verbis eius veritatem eſſe, deditionem ipſam, & laudauere, & miſere. Sed Imperator ciuitate recepta lętiſſimus redditus, nihil eorum, quæ fuerat pollicitus fecit.

Poſt hæc mouentes inde tentoria, cum iam tertia die ante lucem iter arripuiſſent, noctis errore confuſi, in duos ſeorſum cuneos per duos ferme dies diuiſi ſunt. Interea ingēs multitudo Turcarum, atque Perſarum, Arabumq; coadunata, verſus cuneum in quo Boamundus erat, ſummo diluculo tendere cępit: immenſis vocibus more ſuo garrientes, ſtridentes, atque frendentes. Quod Boamundus magnanimus

vir

vir proſpiciens, cępit hortari ſocios dicens: O fortiſſimi Chriſti milites, nolite terreri, ſcientes quod Dominus cuius bella bellamus, nobiſcum eſt. Equites igitur abeant contra illos, pedites vero feſtinanter extendant tẽtoria, quod vult Deus de nobis hoc faciat. Erat tunc cum illo Comes de Normannia, & Tancredus; miſit interea Nuncios ad cæteros Principes, vt quantocius feſtinarẽt ſuccurrere illis, cinxerant enim illos vndiq; Turcæ, & Arabes, quorum non eſſet numerus, & nequaquam tanti prælij pondus ferre ſoli valerent. Quod illi audientes, quamuis id minime crederẽt, & hæc ſub ludo mandata eſſe putarent, profecti tamen protinus ſunt, & cernentes tantam hoſtium multitudinem, valde mirati ſunt. Tũc accepta à Deo fiducia ordinauere acies, ſteterunt in ſiniſtro cornu Boamundus, & Comes Normanniæ, & Tancredus, & Richardus de Principatu, & Robertus Ser Girardi eorum ſignifer. In cornu vero dextro Comes S. Aegidij, Dux Gotfridus, Hugo magnus, & Comes Flandrenſis: Epiſcopus autem Podienſis per montana cingebat eos, ſtatimq; vt à noſtris omnibus pariter inclamatum ex more eſt DEVS LOVOL, tanto mox terrore Barbari omnes arrepti ſunt, vt quantotius fugam inirent, quos noſtri inſtãtiſſime perſequentes, multitudinem ex eis maximam occiderunt, per diuerticula quæq. vix cæteris euadentibus.

Chriſtianorum victoria.

Fertur relatione fidelium, & ipſorum quoque Turcarum, qui euaſerant, teſtimonio comprobatur: quod tres egregij milites ſuper albos equos ſedentes, & alba nihilominus vexilla crucibus inſignita gerentes, exercitum noſtrorum pręcedere, & aduerſarios quoſq. inſequi, ac perimere videbãtur, Georgium ſcilicet, & Demetrium, atque Theodorum inſignes Chriſti milites conijcientes. Nec mirum plane iſtud, nec incredibile debet videri: quomodo enim perſequetur vnus mille, & duo fugarent dena millia: niſi, quia Dominus vendidit eos, & Deus tradidit illos? Nam itinere trium dierum poſtea inueniebant noſtri Turcas occiſos, & equos illorum, cum nondum aliquis illuc de noſtris tranſiſſet. Fertur autem ad illam expeditionem Turcarum, atque Perſarum quadringenta ſexaginta millia conueniſſe, præter Arabes, quorum numerus ignoratur. Præda omnis in auro,

Chriſtiani cęlitus adiuti.

Deut. 32. verſ. 30.

&

& argento, veſtibus, atq; animalibus ſatis magna inter omnes diuiſa. Durauit autem pugna hæc ab hora fermè tertia vſque in veſperam, acta ipſa die Kalendarum Iùliarum, cecideruntq; in eo prælio de noſtris duo nobiles, ac feliciſſimi milites, cum maximo certe dolore cunctorum, Ioffredus ſcilicet de Monteſcalloſo, & Gulielmus frater Tancredi, & quingenti ſexagintaſex equites, & vndecim millia pedites, Saracenorum vero pluſquam centum millia. Victoria partu Kalendas Iulij anno 1096.

Accidit poſt hæc, vt Soliman Dux Niceæ ab inde fugiẽs, obuius fieret exercitui Arabum circiter decem millium, venienti in auxilium ſuorum, qui percũctatus ab eis, cur nam ſic fugeret, reſpondit: Si mihi credere, vobiſq; conſulere vultis, vertite curſum, alioquin, ſi vel parum teritis moras, nemo veſtrum euadet manus Frãcorum: Deus enim eorum pro certo cum illis eſt. Nam cum nudius tertius ita eos vndiq; cinctos, & ſuperatos iam ferè in manibus haberemus, reſpicientes, ſubito vidimus tam innumeram gentem, quãtam nemo vnquam hominum vidit. Siquidem tam montana, quàm plana omnia repleta erant armatis, moxq; vociferantibus cunctis, tanta nos repentè formido, tantus tremor arripuit, vt nihil aliud quã fugam meditari poſſemus: mirum valdè ſi quiſquam de tanta illa multitudine noſtra viuus euaſit. His Arabes, & huiuſcemodi verbis auditis, protinus terga verterunt, & dum fugerent ante noſtros, vbicumque applicabant, glorificabantur, dicentes. Nos ſumus, qui ſuperauimus Francos, & deuaſtabant Eccleſias, & domos, & villas, & filios chriſtiauorum ducebant captiuos, & incendebant omnia, quæ noſtris fore neceſſaria viderentur; Noſtrorum itaq; exercitus, dum illos indeſinenter inſequeretur, per inaquoſa, & deſerta loca maximam equorũ multitudinem amiſit, ipſi quoque per dies aliquot nil niſi ſolas agrorum ſpicas reperiebant ad comedendum. Tandem per Iconium deuenere Heracleam, ibi quoque cum non parua Turcorum manu congreſſi, ſuperatos fugere compulere.

Hinc Tancredus, & Balduinus frater Ducis Gotfridi, ſe ab exercitu diuidentes, ingreſſi ſunt vallem de Botrentot. Inde Tancredus cum ſuis tãtum progreſſus, venit Tharſum, ibiq; cum Turcis, qui illi haud procul à ciuitate occurrerunt Noſtri Tharſum oppugnat

runt confligens, intra eamdem illos ſe tutari coegit, moxq; ante ipſius Vrbis portas tentoria fixit. Balduinus etiam ſuperueniens ſimiliter fecit, quod Turcæ videntes exterriti, omnes nocte illa fugere. Facto mane exeuntes ciuitatis maiores, Tancredo illam ſpontaneæ tradidere, quem videlicet tam ſtrenuè viderant cum Turcis pridie dimicaſſe; quàm Tancredus Balduino relinquens, & in anteriora contendens, Adenam, & Mamiſtam ſimiliter acquiſiuit: necnon & vniuerſa caſtella vſque Antiochiam. Cæteri vero ad Heracleam digreſſi ſunt, caſtella, ſeu ciuitates ipſius partim vi, partim deditione recipientes, & verſus Antiochiã quamtotius properantes. Cum autem prope iam eſſent, *præcurſores* exercitus noſtri, non paruam Turcarum manum, qui Antiochiæ ad ſuffragia ferenda veniebant, offendunt; quos in Chriſti nomine vnanimiter aggreſſos, plures eorum interfecere, cæteros vero in fugam verterunt, prædamq; maximam equorum, & camelorum, quos diuerſis victualibus oneratos deduxerant, acceperunt, atque iuxta ripam fluminis Pharphar eo die caſtrametati ſunt.

Meminit huius fluuij ſacra ſcriptura 4.Reg. 5. verſ. 12.

CAPVT XII.

HIS diebus Richardus de Aquila, cuius ſupra meminimus, obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Heliæ in Ambriſe, S. Mauritij in Monte, ſupra caſtellum S. Ioannis de Carica, S. Mariæ ad fontem de monte Ceruario, & S. Ioannis de Fabrateria, *loco* Campuſani, cum terris, vineis, caſis, molendinis, & omnibus tàm mobilibus, quàm immobilibus illarum. Quo tempore idem Abbas dedit ei libras vigintiquinque. Similiter Pandulfus de Præſenſano obtulit B. Benedicto partem ſuam de caſtro Mirtula, & Bantra Comitale, & S. Saluatoris in Cucuruzzo cum vniuerſis pertinentijs illorum: pro qua etiam re Abbas Oderiſius nonaginta ſex libras ei contradidit. Rodulfus etiam de Moliſio Bouianenſis Comes, chartam fecit huic loco de Monaſterio S. Crucis in Hiſernia, necnon de caſtello, qui vocatur Balneus, cum caſis,

ſis, terris, vineis, aquis, molendinis, ſiluis, Eccleſijs,& vniuerſis pertinentijs ſuis,tam intus,quàm foris: Accipiens ab eodem Abbate libras centum. Petrus quoque filius Atenulfi cum Ioanne cognomento Rouere fratre ſuo, idem fecit de S.Ioanne in campo Samni cum pertinentijs ſuis, territorio Ceperano. Id ipſum fecit, & Rainaldus Comes Pontiſcurui de Monaſterio S. Pauli in Foreſta cum pertinentijs ſuis. Sed & Lando Dux olim Caietanorum, eodem tempore fecit,& ipſe chartam B.Benedicto de omnibus, quæ ſibi à paterno, vel materno iure pertinebant in toto Ducatu Caietano,ac Principatu de ciuitatibus, caſtellis, villis, Eccleſijs, ſiluis, & alijs omnibus.

CAPVT XIII.

HIS porrò diebus, Cidrus Vicecomes Richardi Principis ad hunc locum veniens, ſanctæq; conuerſationis habitum accipiens, monachus factus eſt. Opportunum vero videtur, tam ad præſentium, quàm ad poſterorum notitiam ſcribere, quid iſte diuerſis temporibus huic loco obtulit. Prima igitur vice dedit Domno Deſiderio Abbati, quando cępit renouare Eccleſiam S.Benedicti, ſolidos Amalphitanos octingẽtos, item alia vice dedit ei ſolidos quadringentos. Item dedit ei ſolidos trecentos, de quibus emit Circitorium optimum ad altare S. Benedicti. Item alia vice dedit ei centum libras argenti. Item alia vice pro tabula altaris B.Martini libras vigintiquatuor. Poſt Patris autem Deſiderij tranſitum, obtulit B.Benedicto crucem auream pretioſam cum gemmis,& margaritis, & ſcrinium aureum mirificum, & calamarium aureum, margaritis, & gemmis pretioſiſſimis vndiq; adornatum; veſtem etiam Imperialem totam deauratam, gemmis ſmaltis, ac margaritis decenter ornatam. Pallium purpureum, & liſtam auream pro pluuiale. Item pro corona argentea libras quadraginta; pro conſtructione cimiterij libras viginti; item libras argenti quinquaginta. Pro tabula altaris S.Andreæ libras viginti, necnon & plura alia in vtilitatibus Fratrum in diuerſis temporibus.

Arnulfus

Arnulfus interea vir nobilis, cum omnibus parentibus ſuis eo tempore fecere huic ſancto loco chartam oblationis de Rocca, quæ vocatur Ciuitella, necnon & de Monaſterio S. Saluatoris ibidem conſtructo, & Eccleſiam S. Petri de Monteſcopulo, ac medietatem de Eccleſia S. Mariæ, & de Eccleſia S. Agnelli in Cæſe, & curtem in Petracle, & in Alano, in Paganica, & in Porcaria cum omnibus pertinentijs illarum, tam mobilibus, quàm immobilibus.

CAPVT XIV.

EODEM quoque tempore, cum Aquinenſes Comites fęrali aduerſus Soranos odio deſæuirent, ab eiſdem Soranis contra eos Ionathas filius Iordani Principis eſt euocatus, qui deſiderium acquirendæ Campaniæ, per hos ſe inueniſſe lætatus: Normannos ad ſe euocans, vrbem Soranam ingreſſus eſt. Vbi cum per aliquot annos remoratus, pugnas ibi nonnullas feciſſet, & recepiſſet: ab eodem Ionatha Adenulfus Comes captus, atque in carceris eſt vincula coniectus. Tunc capti Comitis fratres Landulfus, Pandulfus, & Lando, Oderiſium Abbatem adeunt, vtq; ſibi in tantis neceſſitatibus ſubueniret, modis omnibus poſcunt. Abbas vero Oderiſius ſociatis ſibi aliquot fratribus, Ionatham apud Soram remorantem adijt, ibiq. cum eo colloquens, prædictum Comitem à vinculis ſoluit, ſub hoc videlicet tenore, vt quouſque mille libras Ionathæ perſolueret, filios ſuos obſides illi pertraderet, quod & factum eſt. Poſt hæc autem idem Comes ad Monaſterium veniens idem Abbas dedit ei libras cētum, & alias centum accomodauit, & Comes Adenulfus dedit in ciuitate de ſancto Vrbano omnes illos, quos beatæ memoriæ Domnus Deſiderius Abbas cum eo cōcambiauerat cum omnibus eorum pertinentijs in integro, ſicut Domnus Deſiderius Abbas ante commutationem tenuerat tali tenore, vt à proxima Paſchali feſtiuitate veniente vſque ad aliam Reſurrectionem, vel antea ſi potuerit fieri, ſi Comes Adenulfus reddiderit centum libras, ſiue de alia tali merce-

merce, quæ Abbati, vel Monachis complacuerit, reddant ex integro ipſi ſupradictos homines: ſi vero ad prædictum terminum eaſdem libras non reddiderit, per chartam legaliter ſcriptam, teſtibusq. roboratam, amittat omnes homines iam dictos cum omnibus illorum pertinentijs, quæ ſupradicti ſub Abbate Deſiderio tenuere, ita tamen, vt vſque ad prædictum terminum ſic poſſideant, & habeant ipſos homines, vt hodie habere videntur. Excipitur mons de Albeato cum vineis, & terris, ſi tamen ibi caſtrum ædificauerit. Excipitur, & Miluczu cum rebus ſoceri ſui, & Presbyteri Landonis Auunculi ſui; Refutauit etiam terram huic Monaſterio pertinentem, quæ eſt ad Petram ſcriptam, quam poſt mortem patris ſui, idem Comes ab huius loci ditione ſubduxerat. Adueniente vero reddendi pretij termino ab Oderiſio Abbate Adenulfus Comes conuentus, vt ſupradictas libras, Caſſinenſi cœnobio redderet, ſe non habere profeſſus eſt vnde has nobis reſtituere poſſet.

CAPVT XV.

HIS quoque diebus, Paldus Comes filius Ioãnis Venafrani Comitis, reddidit B. Benedicto Eccleſiam S. Benedicti in Venafro, & S. Benedicti Pizzuli cũ omnibus pertinentijs ſuis, quas videlicet Deſiderius Abbas inconcambium dederat Ioanni patri ipſius; ſed & Teſendus vir nobilis obtulit huic ſancto cęnobio Eccleſiã S. Petri ſubtus Caſtrum Murolum, S. Angeli, & S. Martini ſupra caſtrum idem, necnon octo familias hominum cum vniuerſis ſubſtantijs ſuis in hoc loco deuotiſſimus obtulit.

CAPVT XVI.

SVB huius Abbatis temporibus, Balduinus Dominus caſtelli, quod vocatur Põs S. Anaſtaſiæ, in Comitatu Teleſino, obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Dionyſij de prædicto caſtello S. Anaſtaſiæ, quã ipſe valde paruulam reperiens, ac vetuſtam, à fundamentis

 reno-

renouauit,& ampliauit, eamq. nonnullis poſſeſsionibus,atque colonis ditans,& manſiones in circuitu conſtruens,Dõnum Roffridum Beneuentanum Archiepiſcopum illam dedicare ſollemniter fecit (commonitus à ſupradicto Papa Vrbano) cum terris, vineis, ſuperpoſitis, & ſiluis cum arboribus cultis, & incultis, & Eccleſijs antiquis conſtructis intra eaſdem pertinẽtias, videlicet Eccleſia ſanctæ Dei Genitricis, & virginis Mariæ, quæ ad Aruente vocatur, Eccleſia S.Angeli, quæ dicitur ad Gruttam, Eccleſia S.Barbati, Eccleſia S. Iuliani, quæ conſtructa eſt in territorio caſtelli Limatæ, quæ dicitur ad pugnam, cum omnibus pertinentijs ſuis. Inſuper & Eccleſia S. Eraſmi intra fines ipſius caſtelli Pontis S.Anaſtaſiæ, in loco, vbi dicitur Ferrarisi, cum molendinis ſex in fluuio Aletto, qui vadit iuxta prædictum caſtellum Pontis S.Anaſtaſiæ, & piſcaria in fluuio eodem, in loco, vbi dicitur de Combi, & vinea,& ſilua, quæ ad dominica ſita eſt. Osbertus etiam filius Rainulfi Comitis, reſtituit huic ſancto loco Eccleſiã S. Mariæ de Cinglis cum pertinentijs ſuis, nec multo poſt Nicolaus Presbyter de Venafro iudicauit, & tradidit huic cœnobio Eccleſiam S. Nicolai in ciuitate Venafri cum omnibus pertinentijs ſuis.

Adelgrima quoque Comitiſſa filia Pandulfi Principis Capuani habitatrix in territorio Carſeolano, in caſtello,quod vocatur Auricula,relicta Rainaldi Comitis filij Berardi Comitis, iudicauit, & tradidit quatuor caſtella in dicto territorio Carſeolano,Anno Dominicę incarnationis milleſimo
Ann.1096 nonageſimoſexto. Primum quidem caſtellum,quod vocatur Auricula, ſecundum, quod vocatur Foſſaceca, tertiũ,quo dicitur Camerata, quartum, quod nominatur Piretus: necnon tria Monaſteria, videlicet Monaſterium S.Ioannis cum ipſo hoſpitali, S.Ioannis de valle Caluula, & S. Petri de Pireto. Caſtella,& Monaſteria ſupradicta cum omnibus omninò pertinentijs ſuis.

Eodem anno ſtella cometes apparuit, & Vrbs Antiochena à chriſtianis capta eſt. Sequenti vero tempore, idibus Iulij, chriſticolæ ciuitatem Ieruſalem cęperunt, & in cœlo ignea via per totam noctem viſa eſt,quinto Kalendas Octobris.

A D-

ADNOTATIO.

ANtiochia capta eſt à chriſtianis, Anno milleſimo nonageſimoſexto, Ieroſolyma vero, Anno milleſimo nonageſimoſeptimo, idibus Iulij.

CAPVT XVII.

ALEXIVS Imperator Conſtantinopolitanus, per Ioannem Curopalatem ſuum, trãſmiſit B. Benedicto, veſtem de dorſo ſuo totam deauratam, quem profecto legatum prædictus Abbas honorifice ſatis ſuſcepit, eumdemq; Imperatorem participem bonorum, quæ in Caſſino operantur in perpetuum conſtituit, legatumq; ſuum cum litteris ad eum direxit, per quas Chriſtianos, qui ad expugnandam Paganorum perfidiam Ieroſolymam perrexerant, illi commendare curauit, ac præterea curam domus peregrinorum, quæ in Caſſino eſt, ad remiſſionem omnium peccatorum ei gerendam iniunxit. Pari etiam modo litteras Gotfrido Regi Ieroſolymitano, ac Boamundo Principi Antiocheno, ne Imperatorem debellarent, tranſmittere ſtuduit. Alia vice libras octo ſolidorum Michalatorum miſit idem Imperator, cauſa memoriæ, & pallium triacontaſimum pro altari noſtræ Eccleſiæ. Tunc temporis Abbas noſter Oderiſius à præfato Vrbano Papa priuilegium generale accepit de liberatione huius cęnobij, tam in capite, quàm in membris, Eccleſiarũ, atq; caſtrorum.

CAPVT XVIII.

IDEM præterea Pontifex Apoſtolicæ ſedis Vrbanus pro negotijs Eccleſiaſticis, vt ſupra diximus Galliam ingreſſus in plenario Turonenſi, vbi ipſe præſidebat concilio, Monaſterium S. Mauri in Glannofolio à Tyrannide Foſſatenſium Monachorum abſtrahens, priſtinæ libertati reſtituit, ſub magiſterio tantum, & tutela Monaſterij Caſſinenſis perpetuò manſurum.

Per hos dies idem Abbas Oderiſius per Georgium Monaſterij ſui monachum, Henrico quarto Imperatori, litteras deſtinauit, per quas ſe Deſiderio in Monaſterij regimine, & Imperatoris fidelitate, & ſeruitijs ſucceſſiſſe monſtrauit. Quo etiam tempore iam dictus frater Georgius in pręſentia prædicti Imperatoris Henrici, & Henrici quinti filij eius, & Mattildæ Comitiſſæ, proclamationem fecit de poſſeſſionibus cœnobij Caſſinenſis apud Liguriam conſtitutis, quæ Patri Benedicto Ayſtulſus, & Deſiderius Reges Longobardorum, necnon Carolus, Pipinus, & Lotharius Imperatores, ac cæteri Dominum timentes conceſſerant. De Monaſterio S. Benedicti in Perſiceta territorio Mutinenſi intra fines fluuij Fuſculi, & limitis Manimeliaci, quod videlicet Petrus Dux ciuitatis Rauennę B. Benedicto ſub Abbate Angelario obtulerat cum tota curte Perſiceta, & curte de Greniano, & curte de Monterione, cum molendinis duorum fluuiorum ideſt Fuſculi, & Gallici. Deinde Monaſterium S. Mariæ in Laurentiatico vltra fluuium Gallicum: inde non longe eſt Monaſterium S. Donnini in curte Argellæ, vna cum ſilua alta, & ſilua maiore, & tota piſcaria, quæ dicitur Caucenna vſque in fluuium Gambacane, & vſque in Roſaleſe, & vſque in curtem Ragoguſala. Deinde ſubtus viam publicam Monaſterium S. Vitalis cum tota curte Calderaria, prope caſtrum Sala. Monaſterium S. Ioannis in Fraſſenetula cum tota curte ipſa, vſque ad ſtratam Petroſam, ſitum prope caſtrum Cedula. Monaſterium S. Martini iuxta ſtratam petroſam in caſali Marciano cum tota ipſa curte, prope caſtrum Vneiola, & omnia dominicalia. Monaſterium S. Saluatoris in Pontelongo cum tota eadem curte per Comitatum Mutinenſem. In pertinentia de Monterione ex ſuperiori, & inferiori parte ipſius caſtri, quamplurimæ petiæ de terra, & molendinum in loco, qui dicitur Campalda, in fluuio Fuſculo, & curtes; quæ ſunt in Benſelio, quæ Berta filia Compalacij Ticinenſis obtulit B. Benedicto, intra hos fines. Ab Oriente limes Biſentulæ. A meridie via, quæ appellatur maior, & limites de Maleandroni. Ab Occidente flumen Riolum, ſubtus Caſtellionem. Hæc inquam omnia cum vniuerſis pertinentijs, & appenditijs ſuis in circuitu,

cum

cum caſalibus, fundis, & cum Dominicalibus, cum villis, ruſticis, colonis vtriuſque ſexus, cultum, incultum, diuiſum, indiuiſum, ſubter, & ſuper ad ius pertinuerant antiquitus Monaſterij Caſſinenſis: de his omnibus Imperator, veritate cognita, Mattildæ Comitiſſæ præcepit, vt cuncta iam dicta eidem Fratri reconſignaret pro parte, & vice Monaſterij Caſſinenſis, centum librarum auri pęna appoſita.

Per idem tempus Monaſterium S. Mariæ de Cinglis, de quo etiam tempore Abbatis Deſiderij, & huius Abbatis, diu proclamatum fuerat contra Abbatiſſam S. Mariæ in Capua, quæ ibidem violenter ingreſſa fuerat, viſis vtriuſque partis iuribus, prædictus Pontifex nobis reſtituit; & per priuilegium ſub dominio huius cœnobij, & ordinatione manere conſtituit, Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo nonageſimooctauo, Ann. 1098

Eodem anno bonæ memoriæ Vrbanus Apoſtolicæ ſedis Præſul obijt, cui Raynerius Abbas ſanctorum Laurentij, & Stephani in Apoſtolicam ſedem Pontifex ſubrogatur, Paſchali nomine illi impoſito.

CAPVT XIX.

PER idem tempus Anſo Rector Beneuentani Principatus, ad fidelitatem Romanę Eccleſiæ, & nobiles viri fratres ſui, Dauferius & Atenulfus, Ioannes & Berardus, Petrus & Alfanus, & Luitprandus filij Dõni Dacomari Beneuentani Præſidis, obtulerunt B. Benedicto Eccleſiam S. Nicolai conſtructam ſurſum in terra Beneuentanæ ciuitatis, quæ vocatur Pagana, quàm ipſe genitor eorum ampliauerat, cum caſis, terris, molendinis ad fluuium Sabbatum, & cum omnibus pertinentijs ſuis. Ipſi enim fratres ante hoc tempus fecerant priuilegium dictæ Eccleſiæ de omnibus rebus ſuis. Berardus etiam Marſorum Comes illis diebus obtulit huic cœnobio Eccleſiam S. Martini in territorio Marſicano, iuxta lacum Fucinum, loco qui Filimiti appellatur cum omnibus pertinentijs ſuis terris, vineis, & vno ſeruitio piſcatorum, & rebus ſuis.

CAPVT XX.

INTEREA Roccha filia Draconis Comitis,obtulit quadraginta & ſex homines in vico Sellectano, & in Caſtellione ſeptē homines cum omnibus rebus eorum ſtabilibus, vel mobilibus, & filijs eorum, & alios cum reuerſi fuerint, qui exiuerant de ipſis terris. Sed Comes Rogerius Siciliæ & Calabriæ confirmauit omnia, quæ Roccha neptis ſua huic cœnobio dedit, videlicet omnia illa,quæ in vico Sellectano poſſederat. Pari etiam modo Berardus Comes filius Oderiſij Sangretani Comitis,obtulit B.Benedicto totam,& integram pertinentiam,quę ſibi pertinebat intra fines montis Azæ pro paſcuis, exceptis cultis terris, pratis, defenſis, necnon obtulit cunctum & integrum locum, qui dicitur de Lacuuiuo, & cunctum,& integrum locum, qui dicitur Godi, & quantum ſibi pertinuit de Pantano: totamq́; & integram clarenam, & muricetum, & quantum ſibi pertinuit, & de loco, qui dicitur Saphinum, & campum de Ar.

Simili modo nobilis vir Maxanus habitator ciuitatis Albæ in territorio Marſicano,obtulit huic ſancto loco Eccleſiam ſuam S.Martini in dicto territorio, vbi dicitur Sclaui, cum triginta modijs de terra, & omnibus pertinentijs ſuis. Ijs etiam diebus Abbas noſter Oderiſius commutationem fecit cum Benedicto Tarracinenſi Epiſcopo de Eccleſia B. Andreæ Apoſtoli, quæ poſita eſt in ciuitate ipſa prope Epiſcopium, cum cimiterio, & domibus, & plateis, pro qua recepit Eccleſiam B. Nicolai ſitam extra ciuitatem ipſam, iuxta portam Albinam, cum cimiterio, & horto, & domo, centum ſolidorum pęna appoſita,ſi id remouere quæſiſſet.

Ann. 1100. Porrò cum à creatione Paſchalis ſecundi, ſecundus iam annus eſſet elapſus, & ab incarnatione Dominica centeſimus,& milleſimus volueretur. Guibertus Hæreſiarcha inuaſor Romanæ Eccleſiæ vita priuatus eſt.

Poſt non multum tēporis ſpatium,LandulfusComes filius Raidolfi Comitis obtulit B.Benedicto,totam & integram Roccham de Comino cum ſuo caſtro,& ſuis pertinentijs.

Sequẽti autem anno Roccha, quam ſupra nominauimus, fecit priuilegium de hominibus vndecim, quos habebat in vico Sellectano cum famulis, terris, & vineis eorum, & cum omnibus, quæ ad ipſos pertinebant. Obtulit etiam per priuilegium Eccleſiam S. Petri, quæ eſt ad Ferulitum, & medietatem Eccleſiæ S. Demetrij, quæ eſt oblata prædictæ Eccleſiæ S. Petri, & medietatem de omnibus terris cultis, & incultis, montibus, planis, aquis, molendinis, paſcuis, atque paludibus, & portubus ipſius maris. An. 1102

CAPVT XXI.

DEMVM Abbas noſter Oderiſius à ſupradicto Papa Paſchali priuilegium conceſſionis de S. Nicolao in Beneuento, & libertate eius, cum omnibus, quæ tunc poſſidebat, ideſt molendina duo ſub vno tegmine, centimolum, hortos cum diuerſis arboribus, curtes decem, cum terris, & ſiluis ſuis, & domibus, accepit. Addidit etiam idem Pontifex Eccleſias has videlicet Eccleſiam S. Nicolai, in Vrbiliano prope Petram pedicinam cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Nicolai, quæ vocatur Rodenandi cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Mariæ, quæ vocatur Rotunda cum pertinentijs ſuis, & Balneum iuxta Eccleſiam S. Potiti.

CAPVT XXII.

TVNC temporis Laydolfus filius Tentori Raydolfi, vir nobilis de ciuitate Capuana obtulit B. Benedicto integram turrem quæ vocatur de Mari, quæ eſt infra fines Sueſſanæ ciuitatis, iuxta fauces Gariliani fluminis, & aquam, & alueum prædicti fluminis, cum ripis eius, & terram, & ſiluam, quæ nominatur Pineta, cum alijs tribus ibi coniũctis. Per idem tempus Gualterius Comes donauit caſas, & caſalina infra ciuitatem Teramnẽſem, & vineam, terram, & mo-

lendina in Caſtaldatu Teramnenſi,& ſiluam infra Ducatum Spoletinum, in locis,vbi dicuntur Ciſalanum,& Pracelę pā-tanum, & quartam portionem caſtelli Ioannis & Pauli,cum pertinentijs ſuis. Dedit etiam idem Gualterius omnes res, quæ ſuere Aſcari in valle, quæ dicitur Pratacelæ, & Interā-nes, excepta Eccleſia S.Paterniani,cum ſuis pertinentijs,& dedit medietatem Ciſelani cum pertinentijs ſuis,& omne, quod fuit Vualdi in Gruttola, & in Cinqualio, & in Sallano, & alijs locis.

CAPVT XXIII.

Ann.1103 HOC præſidente Abbate, anno Domini milleſimo cēteſimo tertio, ſeptimodecimo anno promotionis ſuæ, dedicata eſt Eccleſia S.Stephani,à Benedicto Tarracinenſi Epiſcopo, nonis Nouembris: in qua ſunt recōditę ſanctorum reliquiæ,quæ ſubtus adſcriptæ ſunt. De panno vbi inuolutus fuit Chriſtus quādo natus eſt, S. Matthæi Apoſtoli, Bartholomæi Apoſtoli, Stephani Protomartyris, Laurentij, Vincentij, Sebaſtiani, Ciriaci, Duodecim fratrum, Coſmę & Damiani, Luciæ & Geminiani,Marij & Marthæ,Tiburtij & Valeriani, Georgij, Hippolyti,Martini Turonenſis,Stephani Papæ, Calliſti Papę,Cornelij Papæ, Cypriani, Priſcæ, & Adelberti.

Paulinus, & Auguſtinus ſancti Benedicti diſcipuli.

In hac Eccleſia cum inuenta fuiſſent corpora ſanctorum Monachorum, Paulini & Auguſtini, B Benedicti diſcipulorum,cum alijs duobus ſepulta,Dæmoniacus quidam ibidem veniens clamare cępit dicens: Paulinus & Auguſtinus diſcipuli Benedicti cum duobus ſocijs ſuis me eijciunt.Hęc dum crebro per os illius diabolus diceret, cum ſanguine immundus ſpiritus egreſſus eſt. Oderiſius autem Abbas ſanctorum inde corpora eleuans, in muro Eccleſiæ S. Andreæ Apoſtoli reuerenter locauit.

CAPVT XXIV.

INTER hæc Gulielmus Comes ciuitatis montis S.Michaelis Archangeli fecit priuilegium B. Benedicto de Xenodo-

Xenodochio extra dictam ciuitatem cum pertinentijs ſuis, & conceſſit eidem Xenodochio, terras, & Eccleſias. Henricus verò frater eius cōceſſerat prius cuidam Ziano ſuo terras pro conſtruendo ipſum Xenodochium: demum conceſſit Xenodochio ipſi Eccleſiam S. Nicolai in Tiliata cum pertinentijs ſuis. Ioannes quoque Comitellus obtulit partem ſuam, ideſt integram medietatem, de Eccleſia S. Benedicti Xenodochio memorato, Vrſus etiam cognomento Spina, partem ſuam obtulit dictæ Eccleſiæ S. Benedicti in ipſo Xenodochio; ſed & Sico Presbyter, & Marcus, Vrſus, & Leo nobiles viri de dicta ciuitate, obtulerunt Eccleſiam S. Altiſſimi dicto Xenodochio conſtructam in ſilua ad Marruta, quam habebant à paterna, vel materna ſubſtantia.

Huius Abbatis anno vltimo, Rogerius Dux fecit priuilegiū huic cęnobio de terris in pertinentijs Troianę ciuitatis.

CAPVT XXV.

RICHARDVS quoque ſecūdus Princeps, interuentu Roberti Comitis, dedit huic loco oppidum Pontiſcurui cum pertinentijs ſuis, exceptis caſtellis de foris cum illorum pertinentijs, & excepto feudo Richardi de Aquila, quod ibi habebat in vita Gualguani. Quod videlicet oppidum idem Gualguanus nomine dotis vxori ſuæ dedit, & moriens dereliquit, ſed illa debitam ſecuritatem dicto Principi facere contempſit, & contra voluntatem ſuam hoſtibus ipſius ſe iunxit, & guerram ſibi fecit; & negotium cum eis commiſit, & annonam eis tribuit, ob quam culpam prædictum oppidum in Principis iuriſdictionem, & poteſtatem deuenit, & præfato Roberto Comiti fratri dictæ vxoris Gualguani prædicti dedit, per quem videlicet Comitem, & à quo præfatum oppidum noſtro cęnobio datum fuit. Sed & Robertus Caiacianorum, atque aliorum multorum Comes, filius Raynulfi Comitis ſuperius nominati, partim dono, partim pretio conceſſit, & confirmauit huic cœnobio oppidum de Pontecuruo cum ſuis pertinentijs, ex conceſſione Richardi ſecundi Principis, qualiter

ter à prædicto Principe ſibi conceſſum fuit, quod videlicet Gualguanus antequam moreretur poſſidere viſus eſt. Nobilis etiam mulier Berta filia Vualdi dedit, & obtulit huic cœnobio Eccleſiam S. Martini conſtructam in Spoletina ciuitate, in loco, qui dicitur porta S. Laurentij, cum omnibus pertinentijs ſuis.

Demũ Theobaldus, & Petrus Caldina viri nobiles, & alij quatuor obtulere huic loco, Geſſum in monte de Treguazano in caſtro Argentij. Robertus quoque de Buthone vir nobilis cum vxore ſua Sica obtulere, & tradidere S. Benedicto medietatem de Eccleſia S. Petri conſtructa ad Ferulitum cum omnibus dotibus, quæ eidem Eccleſiæ pertinent, & cũ Eccleſia S. Demetrij, cum terris, ſiluis, planis, montibus, paſcuis, aquis, molendinis, atque paludibus. Circa hos dies Mattilda Comitiſſa conceſſit huic loco tertiam partem de curte S. Benedicti, quæ dicitur in Paſtorini. Hugo Comes de Moliſio filius Comitis Raulis obtulit B. Benedicto integrum caſtellum nomine Vitecoſum cum pertinentijs ſuis. Prætere a præfatus Abbas recepit à ſupradicto Papa Paſchali priuilegium generale, prout receperat ab Vrbano ſecundo.

Huic quoque Abbati, & ſucceſſoribus eius Ptolemæus Conſul, & Comes Tuſculanus affidauit vnum nauigium, in qualicumque nauigio ſint, huius cœnobij monachi, vt in mari, & terra ſecuri ſint à ſe, ſuiſq; hominibus, & omnia mercimonia eorum, & omnes homines, qui fuerint inuenti in nauigio ipſo eundo Sardiniam; & redeundo Caietam. Obijt autem præfatus noſter Abbas Oderiſius, quarto nonas Decembris.

Oderiſij obitus anno 1105.

CAPVT XXVI.

OTTO Abbas huius Monaſterij triceſimuſnonus, ſedit anno vno, menſibus decem. Hic nobiliſſima Fundenſium Cõſulum proſapia ortus, in ipſis infantiæ annis omnipotenti Deo oblatus, atque à venerandæ memoriæ Patre Deſiderio ſanctæ conuerſationis habitum indutus eſt, qui cum aliquãtos annos in ſanctæ reli-

religionis ſtudio peregiſſet, in Monaſterio S. Nicolai in Pica Præpoſitus ordinatus eſt. Defuncto autem piæ memoriæ Abbate Oderiſio, cum Fratres (vt in talibus rebus conſuetudo eſt) ad huius cœnobij Abbatiam regendam vnuſquiſque ſuum Abbatem eligere vellent: priores quorum pars ſanior, & religioſior erat, nimis hæc indignè ferentes, de eodem viro fratribus ſuum velle notificantes, eum in huius loci regimine Abbatem elegere.

Princeps autem Richardus eo tempore infirmitate grauiſſima laborabat, & cum non poſſet in ſeruitio eiuſdem Abbatis venire Caſſinum, ex latere ſuo ſtrenuos deſtinauit viros: qui eidem Abbati ſeruitia ſua fideliter offerrent. His ita peractis ingraueſcente infirmitate vita deceſſit, & Robertus frater eius illi in Principatu ſuccedit. Per idem tempus defuncto quarto Imperatore Henrico, qui cum Gregorio ſeptimo Papa de Eccleſiarum inueſtitura plurimum diſceptauerat. Henricus quintus filius eius Romani Imperij gubernacula regenda ſuſcepit.

Hic Abbas conceſſit Girardo filio Girardi de Coruazzano, libellario more, terras pertinentes Eccleſiæ S. Benedicti de Paſtorino, vſque in tertiam generationem, recipiens in præſenti Lucenſis monetæ ſolidos centum viginti, annualiter vero pro cenſu ſolidos tres, de omnibus frugibus, quæ ibidem annualiter fuerint. Similiter fecit Alberto Raynaldo, & Sicefrit de Falſabrina, & Albertino filio Bonifacij de alijs terris ibidem, recipiens ab eo tantumdem pretij. Huic Abbati Robertus Princeps priuilegium fecit, confirmans de more omnes pertinentias Monaſterij huius.

CAPVT XXVII.

HOC interea anno Alexius Conſtantinopolitanus Imperator, per Apocriſarios Imperij ſui, trāſmiſit B. Benedicto pallium purpureum optimum, de quo prædictus Abbas pluuiale aureis liſtis ornauit, & tunicam eiuſdem ſubtegminis fieri iuſſit. Direxit autem cum eiuſdem legatis ad Imperatorem nuntium ſuum cum litteris, per quas Oderiſium Abbatem, de hac luce migraſſe,

graſſe, & ſe in Monaſterij regimine , & in amore, ac ſeruitijs eiuſdem Imperatoris ſucceſſiſſe notificauit. Eodem vero anno Carbonellus vir nobilis obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Gregorij, & S. Nicolai, & S. Agathæ in Tarſia, ad locum Peccianum, cum omnibus rebus , ac pertinentijs ſuis, centum librarum auri pęna appoſita.

CAPVT XXVIII.

Bruno Signiæ Epiſcopus.

SEQVENTI tempore idem Abbas Capuam pergens, cappellã S. Angeli *ad Formas*, quæ in honore S. Nicolai *nouiter* cõſtructa erat, fecit à Brunone Signiẽſi Epiſcopo, & huius cœnobis monacho dedicari: conuocato etiam ad hoc Senne Capuano Archiepiſcopo. Facta itaq; dedicatione, alia die idem Archiepiſcopus coadunata multitudine Capuanorum, vel aliorum virorum, armata manu miſit illos ad eamdem Eccleſiam violandam, altareq́; deſtruẽdum, & reliquias inde diripiendas, ſibiq; aſportandas. Quo facto conquerebatur contra noſtrum Abbatem, & iam dictum Epiſcopum, quod contra canones erga ſe egiſſent in eadem dedicatione, non cedentes ſibi metropolitano in his, quæ Archiepiſcopum agere decet. Noſtri autem, & iam dictus Epiſcopus dicebant, quia ſimul concorditer feciſſent omnia, quæ ibidem acta ſunt. Hac de re proclamantibus noſtris Romæ in Synodo idem Archiepiſcopus, & irruptionem Eccleſiæ, & deſtructionem altaris, ac reliquiarum oblationem vna cum clero, & populo ciuitatis honorifice ſe emendare humiliter ſpopondit, quod & fecit. Hic Abbas rogatu Fratrum noſtrorum conceſſit, & confirmauit eis caſtrum Citrariæ cum pertinentijs ſuis.

CAPVT XXIX.

EO igitur tempore cum Fratres neceſſitates multimodas ſuſtinerent, Abbati noſtro Ottoni ex inde conquerẽtes rogabant, vt iuxta regulæ præceptum eis neceſſitatem

corporum

corporũ tribuat, reminiſci illum debere, quod Patris Oderiſij tempore, idem ipſe iam dicto Oderiſio exinde ſæpius conqueſtus fuerat Abbas autem nimis hæc indignè,& ęgerrime ferens, fatetur ſe deliquiſſe, fatetur male egiſſe, quod Abbati Oderiſio multoties obſtiterit, quod contradixerit, Fratres, & in Deum, & in Patris Benedicti regulam delinquere, quod neceſſitates corporis animarum ſaluti præponerent, reminiſci illos debere, primum eſſe quærendum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur illis. Matth. 6. Quid multis? Videntes Fratres eumdem Abbatem contra Patris Benedicti præceptum, ſtudere plus timeri, quam amari, iam dicto Papæ Paſchali nonnulli ex ipſis, cæteris ignorantibus, abſcondite litteras dirigunt. Quod non Fratrum vnanimi conſenſu electus eſſet, quod ſeditioſe, & nequaquam canonice ad Caſſinenſis Abbatię officium promotus fuiſſet. Hæc ergo cauſa Romanum Pontificem contra eumdem Abbatem commotum omnimodo reddidit. Quod cum Abbas certo certius agnouiſſet hoc à Fratribus actitatum, occaſione contra eos accepta, illos de Monaſterio expulit. At Fratres è Caſſino expulſi Romam adeunt, acta, & dicta Pontifici per ordinem pandunt, Pontifex autem eoſdẽ Fratres ad remorandum ad B.Pauli Apoſtoli Monaſterium dirigens, nonnullos ex ipſis in ſuamet curia ſecum manere conſtituit, vrbemq; egrediens, pro cauſis Eccleſiaſticis Galliam ingreſſus, venit ad Floriacenſe Monaſterium Benedicti Patris nomine conſecratum. Monaſterium Floriacenſe.

Agebatur porrò ab illis tũc falſiſſimę Trãſlationis B.Benedicti celebritas, at Pontifex eamdem trãſlationem falſam eſſe affirmans, non feſtiuitatis, ſed diei officium celebrare cum Cardinalibus Italicis cępit. Monachi autem ſupradicti loci cum nonnullis Epiſcopis, & Cardinalibus Gallicanis, Trãſlationem celebrare incipientibus, Papa orationem fudit ad Dominum obnixè expoſtulans, vt de eadem re veritatis indicium ſibi oſtendere dignaretur. Celebrantibus autem illis nocturnalem ſynaxim, tantus ſtupor, & hebetudo mentis eos inuaſit, vt omninò quid dicerent ignorarent. Attoniti autem tanto miraculo, regulare officium decantare inoffensè cæperunt: mox autem, vt Tranſlationis cantũ De trãſlatione ſancti Patris Benedicti.

celebrare

celebrare diſponebant, horrore ſimul, & ſtupore replebantur. Quod Reuerendiſsimus Pontifex aduertens, glorificare cępit, & benedicere Deum,& Benedictum famulum eius. Facto autem mane Abbatem ad ſe, & Monaſterij Priores conuocans, præcepit, vt altare de loco tolleretur, quatenus omnes patenter agnoſcerent, vtrum nam vera eſſet, necne Tranſlatio illa:nolle vlterius aliquos de corpore B.Benedicti illorum ambagibus decipi, quem ipſe temporibus Papæ Alexandri in Monaſterio Caſsinenſi inuentum eſſe certiſsime nouerat. Illi autem proſtrati pedibus eius rogare cępe-runt, ne altare effodere præciperet, ne Monaſteriũ deſtrueret, ſe nihil certi de corpore B. Benedicti, niſi famam tantum à maioribus ſuis accepiſſe: ſi reliquiæ non inuenirentur, ſcirent certiſsime Monaſterium deſtruendum,& poſſeſſiones, à quibusq; diripiendas. Tunc Papa illorum precibus inclinatus conticuit, interdicens omninò, & ex parte ſedis Apoſtolicæ præcipiens, vt vlterius eamdem falſiſsimam Tranſlationem celebrare nequaquam præſumerent. Idem præterea Apoſtolicus, ordinatis in Gallia negotijs ſuis, Romam reuerſus eſt.

Et quoniam, vt ſupra taxauimus, facientibus noſtris, de Caſsinenſis Abbatis electione prædictus Pontifex vltra modum commotus erat: Fratres, qui à noſtro Abbate ad eum directi fuerant monuit, vt de Abbatis electione Patris Benedicti inſtituta ſeruarent. Cumq; illi Abbatis electionem vnanimi Fratrum conſenſu factam eſſe aſtruerent,& nequaquam ſeditioſe, ſed canonice ad id officium promotum dicerent: Papa reſpondit. Quomodo canonice veſter Abbas electus eſt, qui ſibi deuotis, & fidis conceſsit obedientias, repugnantes de Monaſterio expulit? Sed nunc ad Monaſterium redite, ibi per me, ſiue per nuntios noſtros electio illius pleniter exanimata, quod erit canonicum ſtatuam. Egreſsis igitur illis, cum hi, qui ſupradictum Abbatem exoſum habebant, commotum Apoſtolicum aduerſus eum cognouiſſent, moleſtias, quas poterant illi inferre non deſinebant.

Comites interea Aquinenſes, cũ ab huius loci infeſtatione nequaquam ceſſarent, ad illorum nequitiam refręnandã

idem

dem Abbas animum dedit, ſingula namq; Monaſterij Caſtra vallo in gyro muniuit, ibiq; ruricolas, qui eatenus in villis deguerant, manere conſtituit, ſicq; contra eoſdem Comites ſe præparare modis omnibus cępit.

Dignum ſanè videtur ad poſterorum memoriam hiſtoriæ prę́ſenti annectere miraculum, quod in hoc Monaſterio omnipotens Deus, ad laudem, & gloriam ſui nominis oſtendere dignatus eſt.

CAPVT XXX.

TEMPORE ſiquidē ipſo, dum Ioannes cognomento Affidatus in manſiuncula, quæ turri Patris Benedicti collateralis eſt, nocturno tempore ſopori membra dediſſet, euigilans, audiuit dulciſonum officium, ante nocturnalem ſynaxim in B. Patris ædicula ab Angelis celebrari, ad quod ſtupefactus, Sebaſtianum (qui ſupra eum quieſcebat) interrogat, ſi iam Fratres ad nocturnale officium ſurrexiſſent; qui cum ad huc primam noctis vigiliā manere dixiſſet, iam dictus Ioannes exurgens ad turrem acceſſit, quā immenſi ſplendoris, & inauditi odoris replebat fragrantia. Stupefactus autem, & id, quod in re erat, aduertens, Ottonem Abbatem adijt, quæ viſa, & audita fuerant ſeriatim enuntiauit, qui Deo omnipotēti gratias agens, quod venerandæ memoriæ Victori tertio Papæ, & Theodemario ſeruo Dei reuelatum fuerat, iam dictam turrem cum largo habitaculo in oraculum Domini Saluatoris, & eius Genitricis Virginis Mariæ dedicari conſtituit; conuocatiſq; artificibus cellarium inter dormitorium, & titulum S. Protomartyris Stephani conſtruxit, ſed morte præuentus explere nequiuit. Iam dictæ vero cantilenæ ſuauitas, & odoris fragrantia, ac lucis immenſitas, ab antiquis viris in iam dicta turri, in præcipuis feſtiuitatibus viſa, & audita narrantur, ſed quam maxime vnoquoque anno depoſitionis die B. Patris Benedicti adueniente, audiri, & videri ſolitum eſt. Obijt autem præfatus Abbas die Kalendarum Octobrium, & ſepultus eſt iuxta Eccleſiam S. Andreæ Apoſtoli in

Angelicus cōcentus in ædicula S. Benedicti auditur.

Ann. 1107

in cimiterio Fratrum, introeuntibus iam dictum cimiterium ad læuam.

CAPVT XXXI.

Vide adnotata infra poſt cap. 42.

BEATISSIMVS Bruno, Abbas huius Monaſterij quadrageſimus, ſedit annis tribus, menſibus decem. Hic Liguria Prouincia ortus ex illuſtri Aſtenſium ciuium proſapia, ſed illuſtriores ab infantia *poſſidens* mores, liberalibusq; ſtudijs *à pueritia* ſufficienter inſtructus, *Aſtenſis Epiſcopij* canonicus extitit. Qui deſiderio regni cœleſtis patriam, parentesq; relinquens, huc properans, vt Deo liberius ſub monachali habitu deſeruire valeret, Romanam primum acceſſit ad vrbem. His porrò diebus Vrbanus Papa ſecundus vniuerſali præſidebat Eccleſiæ. Factum eſt autem, vt eo tempore, quo idem vir ad hunc locum tendebat. Signenſis Epiſcopus vita decederet, quem idem Reuerendiſſimus Pontifex in diuina ſeruitute feruere aſpiciens, dixit ad eum: Sicut tranquillitas maris multoties infert periculũ nautis, ita & monachis à ſæculi turbine remotis, quies, & ſecuritas ipſa pernicioſiſſimum ſolet inferre naufragium, vnde noſtris monitis te obedire conuenit, & Signienſis Eccleſiæ curam, quæ tibi à nobis iniungitur, tanto diligentius, ac religioſius, quanto ſcientia, ac ſapientia polles, regere ſtude. Cuius cum ille ſermonibus minime præberet aſſenſũ, præcepit ei, vt ad ciuitatem prædictam pergeret, ibiq; vice Romani Pontificis Epiſcopum ordinans, iret quo vellet, tunc ſupradictus vir illuc adueniens, cum ſibi iniuncta implere ſatageret: idem Papa clam Signienſibus apices deſtinans, eum Epiſcopum ordinari præcepit, talia dum ad eius notitiam perueniſſent intempeſtæ noctis ſilentio, B. *Mariæ* Eccleſiam egrediens, fugam arripuit. Itaq; dum meditata implere ſatageret, in quodam triuio, virgo quædam Imperiali trabea adornata, cuius facies ſplendebat ſicut Sol, illi eminus aſtitit, quam vnde, qualis, quæuè eſſet, & quo tenderet, dum requiſiſſet, illa reſpondit: Sponſam, quam non

bene

bene fugis, me noueris eſſe: qua propter, vt ad Eccleſiam redeas, ex Dei omnipotentis parte præcipio, & caue ne Dei vlterius velis reſiſtere voluntati, & his dictis diſparuit. Perculſus ad hæc Bruno tanto virginis famine, Deiq; in ſua ordinatione voluntatem aduertens, ſuccubuit, ac Pontificij cathedram lætantibus cunctis ſuſcepit. Ordinatus autem, in ea, qua fuerat mentis intentione, permanſit: vnde adinuenta opportunitate, ſub ſupradicto Abbate Oderiſio ad hunc locum perueniens, flentibus, qui cum eo venerant, & nihil tale de ipſo ſuſpicantibus, monachus factus eſt. Signienſes autem grauiter illius ferentes abſentiam, Paſchalem Papam ſecundum adeunt, rogant vt illum potius Epiſcopatus ſui curam gerere cogeret, quam ſibi tantum conſulens, in Caſſinenſi cœnobio quietum, & remotum, à ſæculi turbine velle quieſcere. Pontifex autem illorum ad verba commotus, ſtrenuos à ſuo latere deſtinat viros, per quos eidem Brunoni ex parte ſedis Apoſtolicæ, mandat, vt curæ ouium ſuorum ſtudeat, & Romano Pontifici pro cauſis Eccleſiaſticis ſemper adhæreat, arguens inſuper illum, & increpans, cur abſque Apoſtolicæ ſedis licentia, auſus fuiſſet Monaſterium petere, quo illum omninò eſſe non permitteret ipſe. Ad hæc præfatus Bruno per Epiſcopos, & Cardinales amicos reſcripſit.

Cuncti proculdubio, qui in Romana ſunt Eccleſia noſcũt, quia niſi contra Eccleſiam ſchiſmaticorum ſæuiret inſania, hoc quod nunc egi, à multis iam annis opere impleuiſſem: nunc vero quia in Romana Eccleſia, Petro clauum regente, tota per orbem Chriſti Dei noſtri gratulatur Eccleſia, ventorum iam turbines ſilent, maria pacata quieſcunt. Idcirco quod Deo ſemel deuoueram, reddere cogor: Melius eſt enim non vouere, quam vouere, & non reddere. Quod ſi quis fortaſſe mihi obijciat, quod ſemel acceptum Epiſcopatum relinquere non debebam, licẽter reſpõdeo, quod multi ſunt, qui Pontificatus iura non deſerunt, & de ſiniſtris ſunt, dicẽte Domino: Principes fuere, & non cognoui, Iudices extitere, & non per ſpiritum meum; ij autem, qui recta intentione Epiſcopatum dimiſerunt, certum eſt eos de æterna felicitate perenniter cum Chriſto gaudere. Mihi porrò exẽ-

Epiſtola S. Brunonis.

Ecclеſ. 5. verſ. 4.

Oſeæ 8. verſ. 4.

pla Sanctorum non deſunt, quorum veſtigia ſecutus ſum; qui relicto tumultu ſæculi, quietam vitam adepti ſunt. Vnde, per vos, ſummum Pontificem obnixè deprecor, vt de reliquo amplius mihi moleſtus non ſit, & quietum portum, in quem Chriſto gubernante perueni, ne me relinquere cogat, ſuppliciter poſco.

Cumq; nulla ratione eũdem Apoſtolicum, nec Signinum populum flectere valeret, ſupradictus Abbas Oderiſius rogauit eundem Pontificem, vt præfatum virum ſub monachali habitu in hoc Monaſterio Deo militare permitteret, cuius precibus idem Papa aurem accommodans, *quieuit*. Poſt hæc autem ab eodem Pontifice vna cum *Boamundo* in Gallias directus, vice Romani Pontificis in eiſdem partibus Synodum, ſecundum traditionem Eccleſiaſticam, tenuit. Inde quoque Romam reuerſus, quadrageſimoquarto die ab Ottonis Abbatis depoſitione extante, ad hoc Monaſterium redijt, atque à Fratribus eſt in huius cœnobij regimine, ac cura Prælatus. Idem vero Apoſtolicus ad hunc locum poſtea veniens, non ſolum dignum illum eſſe Abbatem in conuentu Fratrum peroratus eſt, verum etiam in Apoſtolicam ſedem dignum ſibi ſucceſſorem fore teſtificatus eſt. Non autem idem vir otioſe hic vixiſſe credendum eſt, qui tales, ac tantos nobis ſcripturarum expoſuerit libros, de quibus ſummam illorum ſcilicet, qui in noſtris manibus venere, pandere curamus, ſuper Pſalterium, ſuper Geneſim, ſuper Exodum, ſuper Leuiticum, ſuper Numerum, ſuper Deuteronomium, ſuper Iſaiam, ſuper Cantica canticorum, ſuper Iudicum, ſuper Apocalypſim. De totius autem anni feſtiuitatibus, atque diebus Dominicis, compoſuit ſermones ſexagintanouem, Homilias centum quinquagintaquinque.

Bruno fit Abbas Caſſin. Ann. 1107

S. Brunonis ſcripta.

CAPVT XXXII.

HOC prӕterea tempore Adenulfus, Lando, & Atenulfus Aquinenſes Comites, diabolica debriati vӕſania, caſtrum Terame ruſticorum proditione ingredientes, & eiuſdem caſtri habitatores in ſuã fidelitatem iurare facientes, oppida Monaſterio pertinentia

tia deprædare cęperunt. Hoc vbi prædicto Abbati nũtiatum eſt,ad eoſdem Comites dirigẽs,vt caſtrum Monaſterio redderent, & à tantis iniquitatibus, & direptionibus ceſſarent, monere cępit. Illi autem eius dicta non ſolum facere, ſed etiam audire ſpernentes, deteriora in dies agere minabantur. Tunc Abbas,cum Fratribus communicato conſilio,eoſdem ſacrilegos à liminibus Eccleſiæ ſeparauit,ac è veſtigio Robertum Principem euocans, ad eiuſdem caſtri recuperationem inuitauit, qui copioſo valde congregato exercitu, ſuper eumdem caſtrum adueniens, illum oppugnare modis omnibus cępit. Cumq; hoſtiliter ibi per dies fermè quindecim reſediſſet, ijdem Comites miſere ad eumdem Abbatem, quod ſi illos cum armis ſuis exinde exire permitteret,idem caſtrum abſq; omni controuerſia protinus Monaſterio redderent. Quod dum Abbas annuiſſet, ſupradictum caſtrum in Monaſterij huius poteſtatem redijt, die iduum Auguſtarum, Anni Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo octauo; pro quo videlicet caſtro, idem Abbas Capuano Ann.1108 Principi libras ducentas contradidit.

CAPVT XXXIII.

MENSE itaq; Octobrio adueniente, idem Apoſtolicus ad hunc locum adueniens, ſociato ſibi noſtro Abbate, Synodum celebraturus, Beneuentum perrexit. In qua videlicet veſtigia prædeceſſorum ſuorum ſecutus, conſtituit, vt quicumque inueſtituram Eccleſiæ,vel Eccleſiaſticam dignitatem de manu laici acceperit, & dans, & accipiens communione priuetur. Veſtimenta vero ſæcularia, & pretioſa clericis reprahendit, & talibus vti interdixit. Cum autem Capuam deueniſſet,rogatus ab eodem Abbate,Eccleſiam S.Benedicti, quam Deſiderius Abbas intra eãdem ciuitatem renouauerat, ſollemniter dedicauit, in qua etiam de veſtimentis ſanctiſſimi Patris Benedicti recondidit, ſicq; ad hoc Monaſterium veniens, Romam reuerſus eſt.

CAPVT XXXIV.

HIS porrò diebus Rogerius Dux præceptũ fecit B. Benedicto, de ouibus loci iſtius, vt nullam dationem, vel cenſum vlterius inde exigeret, tam ipſe, quàm ſucceſſores ſui, in omni pertinentia montis Gargani, & licentiam hoſpitandi ſemper habeãt cum eiſdem ouibus, ab Eccleſia, quæ dicitur Paſſari, vſque ad Salpitanum pontem, qui Lambardone dicitur, vſque in mare, & vſque in vadum deſico, decem librarum auri pęna appoſita.

Tunc temporis Laydulfus filius Pandulfi Comitis de Præſenzano, in præſentia eiuſdem Abbatis manifeſtauit, & renuntiauit ſe de vniuerſa parte ſua de caſtello Mortula, & caſa Fortini, & Cucuruzzo, & Rocca de Bantra, pęna appoſita centum librarum auri, ſi hoc remouere quæſiſſet. Sed & Ioannes Triuentinæ ſedis Epiſcopus, vna cum Roberto filio Triſtaini Limeſſani caſtri Domino, obtulit huic loco Eccleſiam S. Illuminatæ infra fines prędicti caſtri Limeſſani, loco, vbi dicitur Petra maiore, cum omnibus Eccleſijs, & pertinentijs ſuis.

CAPVT XXXV.

Ann. 1110 ANNO autem Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo decimo, indictione tertia, menſe Iunio, ſexto eiuſdem, *ſtella* cometes apparuit. Eo etiam tempore iam dictus Paſchalis Papa ſecundus vrbẽ egrediens ad has partes deuenit, & Ducem, ac Principem, omneſq; Comites Apuliæ, Calabriæ, ac Principatus aduocans, accepit ſecuritatem ab eis, quatenus illum adiuuarent, contra Henricum Imperatorem, ſi neceſſitas ſibi incumberet, & ad hoc prouocati fuiſſent. His ita peractis Romam redijt, & omnes proceres Romanorum ſimili ſacramento conſtrinxit.

Hẽricus interea Imperator, immenſum valde exercitum

congre-

congregans, intrauit Italiam prædeceſſorum ſuorum, antiquorum videlicet Imperatorum dignitates, & iura, & Imperij coronam ab eodem Pontifice Romæ accipere cupiens, ſicq; curſum ſuum quotidie accelerabat; erat iam hyemis tempus, cumq; in Tuſciam deueniſſet, miſſis Romam in porticu S. Petri nuntijs, cum Petro Leonis, & alijs Pontificis nuntijs, hoc pactum inter eos deliberatum eſt. Vt Imperator ſcripto refutaret omnem inueſtituram omnium Eccleſiarum in manu Pontificis, in conſpectu cleri, & populi Romani, in die coronationis ſuæ, & (poſtquam Papa fecerit de regalibus ſicut in alia charta ſcriptum eſt) ſacramento firmabit, & dimittet Eccleſias liberas cum oblationibus, & poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſtè non pertinebāt; & abſoluet populos à iuramentis, quæ contra Epiſcopos facta ſunt. Patrimonia, & poſſeſſiones B. Petri reſtituet & concedet, ſicut à Carolo, Ludouico, Henrico, & alijs Imperatoribus factum eſt, & tenere adiuuabit ſecundum ſuum poſſe; & non erit in facto, aut in conſilio, vt idem Papa perdat Papatum Romanum, aut vitam, vel membra, vel capiatur mala captione, aut per ſe, aut per ſubmiſſam perſonam, nec ipſe, nec fideles ipſius, qui pro ipſo ſecuritatem ei fecerint, ideſt Petrum Leonis cum ſuis filijs, quorum bona, damnum ſtudioſe non patiantur, & ſi quis eis malum fecerit, Rex eos fideliter adiuuabit. Pro huius ſecuritatis obſeruatione, mediatores dabit eidem Pōtifici Fridericum filium ſororis ſuę, Engilbertum, & Theobaldum Marchiones, Hermannum, & Gotfridum Comites, Fridericum palatinum Comitem de Saxonia, Berengarium de Baioaria, Fridericum Saxonē, Albertum Cancellarium, Cononem fratrē Berengarij, Sigeboth de Baioaria, Henricum Ducem Carinthiæ, Bertulfum filium Ducis Bertulfi, qui iurabunt Papæ ſecuritatem de vita, de membris, de Papatu, de captione, & ſi Imperator hæc omnia ſupraſcripta nō obſeruaſſet, ipſi cum honoribus ſuis, ad Romanam Eccleſiam ſe tenerent: obſides pro ſecuritate Pontificis Rex dare pollicitus eſt proxima quinta feria, & ſecurè mitteret ad Inſulam in poteſtate Papæ, Fridericum Ducem nepotem ſuum, Brunonem Epiſcopum Spirenſem, Conradum nepotem Comitis Hermanni, & filium eius, &

Henricum fratrem Comitis Friderici. Obſides ſi recepiſſet, redderet in die coronationis ſuæ, tranſito ponte, & ſi forte coronatus non fuiſſet, aut non tranſiſſet ſimiliter redderet apud caſtellum S. Angeli; Legatos autem, quos Papa ad eum miſiſſet, in eundo, & redeundo ſecuros faceret, tam à ſe, quàm à ſuis, & ſi eis neſcientes iniuria illata fuiſſet, ad emẽdandum fideliter adiuuaret. Et poſtquam Rex hoc adimpleuerit, Papa præciperet Epiſcopis præſentibus in die coronationis eius, vt dimittant regalia Imperatori, & regno, quæ ad Regnum pertinebant tempore Caroli, Ludouici, Henrici, & aliorum prædeceſſorum eius: ſcripto firmabit ſub anathemate auctoritate ſua, & iuſtitia, ne quis eorum, vel præſentium, vel abſentium, vel ſucceſſores eorum intromittant ſe, vel inuadant regalia, ideſt ciuitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, Monetas, Thelonium, Mercatum, Aduocatias Imperij, iura Centurionum, & Curtes, quæ manifeſtè Imperij erãt cum pertinentijs ſuis, militias, & caſtra Imperij, nec ipſe Imperatorem, nec Romanum Imperium ſuper his vlterius inquietaret, & priuilegio ſub anathemate confirmaret, ne poſteri ſui inquietare præſumerent. Imperatorem benigne, & honorificè ſuſciperet, & more prædeceſſorum ipſius catholicorum Imperatorum coronabit, & ad tenendum Imperium officij ſui auxilio adiuuabit: ſi Papa hoc non adimpleuerit, Petrus Leonis cum omnibus ſuis teneret ſe ad Imperatorem. Obſides autem, niſi effugerent, redderet altero die poſt coronationem, ſi per Papam remanſerit, vt non coronetur, ſimiliter reddet.

Cumq; hoc inter eos conſtitutum fuiſſet iureiurando firmauit hoc Imperator, Albertus Cancellarius, Hermannus, Fridericus, & Gotfridus Comites, Fridericus Saxo, & Cono frater Berengarii, Sigeboth de Baioaria, Henricus Dux Carinthiæ, & Bertulfus filius Ducis Bertulfi. Hi omnes poſt Imperatorem eo ordine iurauere; vt ſi Imperator hoc implere nollet, ipſi cum omnibus ſuis tenerent ſe ad Romanam Eccleſiam.

CAPVT XXXVI.

POSTQVAM autem hæc ita firmata ſunt, idem Apoſtolicus direxit ad eum litteras, per quas ei mandauit, quod illuminatori omnium gratias ageret, qui cordis ipſius oculos illuminare dignatus eſt, vt patris eius nequitiam toto iam ſæculo diffamatã, & interius cognoſceret, & grauius abhorreret. Apoſtolica namq; ſedes, eum ad æterni Patris viſcera confugientem, paterna benignitate ſuſciperet, & inter matris Eccleſiæ filiosfamiliarius confouere optaret: Si enim, ſicut ſuarum litterarum allegatione Apoſtolicæ ſedi promittebat, plena mentis deuotione, ſibi ſuiſq; legitimis ſucceſſoribus obediẽtiam exhibere iuraſſet, quam ſiue Reges, ſiue Imperatores catholici ſuis prædeceſſoribus exhibuerant, ipſe profecto; eum vt catholicum Imperatorem haberet, & honorem eius per Dei gratiam ſeruaret, atque augere curaret. Nam ſi in cæpta vellet probitate perſiſtere, magna Romano Imperio ſalus per Apoſtolicæ ſedis obedientiam proueniret, quam ob cauſam non ſolum in partes illas venire, ſed extremis quoque periculis perſonam ſuam exponere paratus eſſet. Cæterum quia ad præſens ad ipſum venire temporis qualitas, rerumq; non pateretur, per ſuos nuntios voluntatem ſuam aperire, & Imperator ſuam inſinuare valeret.

Poſtulat interea Imperator, vt patris ſui cadauer in Eccleſia ſepeliri permitteret. Ad quod Papa reſpondit, quod Sanctarum ſcripturarum exinde ſibi obſtaret auctoritas, & miraculorum prohiberet reuerentia diuinorum. Ipſos enim Dei martyres iam in cœleſtibus poſitos id terribiliter exegiſſe ſciret, vt ſceleratorum cadauera de ſuis Baſilicis pellerentur, vt quibus viuentibus non cõmunicamus, nec mortuis communicare poſſimus. Menſe autem Februario, Cęſar cõcite caſtra ſua mouens, ad vrbem tendebat. Pontifex autem exhortatorios vbiq; dirigens apices, non ceſſabat Normannos, & Longobardos ad Romanæ Eccleſiæ ſeruitium inuitare. Poſt hæc Imperator Romam acceſſit, tertio idus Februarij, ſabbato videlicet ante quinquageſimam. Romanis Ann. 1111

nis vero inſtantibus, vt honorem,& libertatem vrbis ſacramento firmaret, callide illos Cæſar circumuenire cupiens; Theutonica lingua iuxta ſuum velle iurauit; nonnulli autem ex Romanis hoc agnoſcentes, & fraudem eſſe in negotio proclamantes, in vrbem ſe recepere.

CAPVT XXXVII.

Imperatoris iuramentum.

IGITVR vbi Pontifex Imperatorem veniſſe cognouit, directis nuntijs ſecuritatem ab eo, & obſides expetebat, cui Cæſar obſides tradens,& ab eo obſides recipiens, iureiurando firmauit de ipſius Apoſtolici vita de honore, de membris, de mala captione, de regalibus etiam, & patrimonijs B. Petri, & nominatim de Apulia, & Calabria, Sicilia, & Capuano Principatu, factis etiam ſacramentis, quod omnem inueſtituram Eccleſiarum, & earum res omninò quietas dimitteret. Altero die obuiam ei Pontifex miſit in montem gaudij, qui & Marij dicitur, Baiulos, Cereoſtarios, Stauroferos, Aquiliferos, Leoniferos, Lupiferos, Draconarios, Candidatos, Defenſores, Stratores, & maximam populi multitudinem cum floribus, & palmis. Duo iuxta priorum Imperatorum conſuetudinem iuramenta, vnum iuxta Ponticulum, alterum ante portam Porticus, Romano populo fecit. Ante portam à Iudæis, in porta à Græcis, cantando exceptus eſt. Illic omnis Romanæ Vrbis clerus ex Pontificis præcepto conuenerat, & eum ex æquo deſcendentem vſque ad S. Petri gradus cum laudibus deduxere, cum vero ad ſuperiora graduum aſcendiſſet, illic Domnus Papa cum Epiſcopis pluribus, cum Cardinalibus, Presbyteris, & Diaconibus, cum Subdiaconibus, & cæteris ſcholæ cantorum miniſtris affuit. Quem Imperator, vt vidit, de equo deſcendens, procidit ad pedes eius; Demumq́; exurgens, in nomine Trinitatis, in ore, & fronte,& oculis, ei pacem dedit, ac Stratoris officiũ exhibuit, moxq́; dexteram Pontificis tenens, cum magno populorum gaudio, & clamore, ad portam peruenit argenteam, ibi ex libro profeſſionem Imperatoriam fecit,& à Pontifice Imperator deſignatus eſt,& iterum à Pontifice oſculatus, mox ſuper eum

oratio-

orationem primam, ſicut in ordine continetur, Lauicanus Epiſcopus dedit.

Poſt ingreſſum baſilicæ, cum in rotam porfireticam veniſſet, poſitis vtriſque ſedibus conſedere. Pontifex reſtaurationem inueſtituræ, & cætera, quæ in conuentionis charta ſcripta fuerant requiſiuit, paratus, & ipſe, quæ in alia conuẽtionis charta fuerant adimplere. Ille cum Epiſcopis ſuis, & Principibus ſeceſſit in partẽ iuxta Secretariũ, ibi diutius, quod eis placuit tractauerunt, in quo tractatu interfuere Longobardici Epiſcopi tres, Bernardus Parmenſis, Bonus Senior Regitanus, Aldo Placentinus. Cum autem hora longior ſe protraheret, miſſis Nuntijs Pontifex conuentionis ſupradictæ tenorem petijt adimpleri. Tunc Epiſcopi Tranſalpini ad Pontificis veſtigia corruerunt, & ad oſcula ſurrexere; ſed poſt paululum familiares Regis dolos ſuos paulatim aperire cœperunt, dicentes. Scriptum illud quod conditum fuerat, non poſſe firmari auctoritate, & iuſtitia; Quibus dum Euangelica, & Apoſtolica objiceretur auctoritas, quia & reddenda Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & nemo militãs Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus, & iuxta B. Ambroſium ab Epiſcopali officio alienus ſit talia agens. Cum hæc, & alia illis Apoſtolica, & canonica capitula objicerentur, illi tamen in doloſitate ſua, & pertinacia permanebant.

Pontificis & Imperatoris cõgreſſus.

Doli, & fraudes imperialium.

Matth. 22 verſ. 21. 2. Tim. 2. verſ. 4.

CAPVT XXXVIII.

IMPERATOR interea cupiens ſuis aſſertionibus Pontificem decipere, ait. Diſcordiam, quæ inter te, & Stephanum cognomento Normannũ vſque nunc fuit, volo vt iam finem accipiat. Is enim Stephanus ob fidelitatem eius multa pericula ſuſtinuerat. Ad hæc Papa: Dies maxima ex parte præterijt, & officium prolixum erit hodie, ideoq; primitus, ſi placet, quod veſtrum eſt impleatur: Vnus autem ex his, qui cum Imperatore venerant, confeſtim ſurgens in medium, ait. Quid verbis opus eſt tantis? Indubie noueris, Dominum noſtrum Imperatorem ita velle accipere coronam, ſicut illam Carolus, Pipinus, ac Ludouicus ſumpſere, quod cum Papa ſe id non poſſe implere

Imperator nititur decipere Pontificem.

dixiſſet:

dixiſſet: Cæſar iratus, & ſeductus conſilio Alberti Archiepiſcopi Maguntini, & Burchardi Epiſcopi Saxonum, non eſt veritus eum ſuis armatis militibus circumdare. Sed cum iam dies declinaret in veſperam, conſultum à Fratribus eſt, vt Imperator eodem die coronaretur: cæterorum tractatus in ſequentem hebdomadam differrentur, illi etiã hoc auerſati ſunt. Inter hæc tam Pontifex, quàm omnes, qui cum eo erant, à militibus armatis cuſtodiebantur: vix tandem ad altare B. Petri pro audiendis miſſæ officijs conſcendere, vix ad ſacramenta diuina conficienda, panem, vinum, aquã inuenire potuere. Poſt miſſam ex cathedra deſcendere compulſus Pontifex, deorſum ante confeſſionem B. Petri cum Fratribus ſedit, ibi vſque ad noctis tenebras ab armatis militibus cuſtoditus, inde ad hoſpitium, extra Eccleſiæ atriũ, cum Fratribus deductus eſt: capta eſt cum eo, & clericorum, & laicorum numeroſior multitudo. Pueros etiam, ac diuerſæ ætatis homines, & clericos, qui obuiam cum floribus, & palmis proceſſerant, alios detruncauit, alios expoliauit, alios verberauit, alios in captione detinuit. Ioannes interea Tuſculanenſis Epiſcopus, & Leo Oſtienſis, Papam in vinculis tentum, vt perſpexere, habitu plebeio induti, in vrbem ſe receperunt.

Miſerandum prorſus.

Leo Oſtiẽſis fugit.

CAPVT XXXIX.

IGITVR Romani Papam captum, vt audiere, repentinus illos tumultus, dolor, & gemitus inuaſit, atque è veſtigio Alemannos, qui cauſa orationis, ſeu negotij, aut viſendi in vrbem ingreſſi fuerant interficiunt. Altera autem die ab vrbe egredientes pugnam conferunt, multosq; de exercitu Imperatoris interficientes, & eorum ſpolia capientes, aduerſus Theutonicos acrius pugnauerũt, adeo vt eos ex porticu penè propellerent, ipſum etiam Imperatorem equo deijcerent, & in faciem vulnerarent. Hoc vbi Otto Comes Mediolanenſis perſpexit, pro Imperatore ſe ad mortem obijciens, equum ſuum ei contradidit: nec mora à Romanis captus, & in vrbem inductus, minutatim conciſus eſt, eiuſq; carnes in platea canibus deuorandæ relictæ.

Imperator vulneratur.

lictæ. Tunc Imperator, vbi Romanorum victoriam, & ſuorum perditionem aſpexit clamauit, & dixit: Videtis ò milites mei, me interfici à Romanis,& non me defenditis? Ad hanc vocem videres Alemannorum, & Romanorum micare enſes,alios diſcindi à capite vſque ad pectus,nullaq; erat requies morientium. Perniciosiſſima dies illa Romanis, & hoſtibus eorum fuit, cum hinc, & inde multa millia hominum cæſa viderentur. Iam ad occaſum dies vergebat cum Theutonici bello reſoluti, à pugna ſe ſubducere cæperunt, virtus namq; eorum, vt ait Eutropius, ſicut primo impetu maior eſt quam aliorum, ita ſequens minor eſt, quam fęminarum. Habent namq; aliquid ſimile cum niuibus ſuis,nam ſtatim, vt tacti calore fuerint, in ſudorem conuerſi deficiũt, & quaſi à ſole ſoluuntur. Igitur Romani, vt Cimbros bello ceſſiſſe viderunt, ad ſpolia, & prædas conuerſi,ſpolijsq; peremptorum onuſti, in vrbem redire cæperunt. Hoc vbi Cæſar aduertit imperat ſuis, vt Romanos, qui ſpolijs onuſti in vrbem redibant vnanimiter inuaderent. Quod cum factum fuiſſet plures oppreſſione, & ſuffocatione, quã gladio mortui ſunt. In tanta igitur perturbatione, varia fortuna, varijq; erant euentus; at Theutonici cum ad caſtrum Creſcẽtij perueniſſent, Romani pilis de caſtro emiſſis, illos in fugam conuertunt, quibus omnibus rebus Alemanni permoti, cum multitudine Romanorum caſtra ſua compleri, & ſuum exercitum præmi vidiſſent, in caſtris ſe receperunt, tantusq; terror eos inuaſit, vt per totum ſequens biduum, die ac nocte in armis eſſent.

Nocte autem adueniente Epiſcopus Tuſculanenſis omnẽ Romanum populum aduocans, dixit ad eos. Licet verba chariſſimi filij vobis virtutem non addant, neque ſtrenuus ex imbecillo, neque robuſtus reddatur ex timido,omnis tamen vobis cauſa eſt pro vita, pro gloria, pro libertate, pro defenſione ſedis Apoſtolicæ. Omnia namq; hæc in veſtris dextris portatis; nam qui deſiderat pacem, præparet bellum. Filij veſtri contra ius, contra fas in compedibus detinentur, & Apoſtoli Petri baſilica toto Orbe veneranda, armis, cadaueribus, atque cruore eſt repleta. Quid autem aliud exinde niſi malum edicere poſſumus? Eccleſia namq;

penitus

penitus attrita, & deſolata eſt, vnde rogamus, & obſecramus, vt ei ſubueniatis, & ad tantam iniuriam vlciſcendam, totis viribus inſurgatis: nam vbi viri ſunt, qui eis obſiſtant, velociores ſunt ad fugiendum, quam ad reſiſtendum: de Dei noſtri, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli miſericordia confidentes, ab omnibus vos peccatis abſoluimus.

Hac igitur Romani hortatione animati, omnes in ſimul contra Imperatorẽ ſacramento ſe conſtrinxeruut, & omnes qui eos adiuuarent loco Fratrum habendos ſtatuerunt.

Imperatoris fuga.

Hoc vbi Imperatori nunciatum eſt, eadem nocte eũdem Apoſtolicum exinde abſtrahens, tanto metu ex porticu *profugit* cum ſuo exercitu, vt non ſolum ſarcinas, *ſed multos* etiam ſocios in hoſpitijs reliquerit. Poſt duos *autem dies* milites aduocans, præcepit Pontificem expoliari veſtimentis ſuis, quod dum factum fuiſſet, vinculis alligatum ſecum duxerunt. Dehinc vſque ad pedem Soractis progredientes, iuxta B. Andreæ Monaſterium Tiberis alueum tranſierunt, & per Sabinos ad Lucanum pontem iter agentes, vlteriores Romanæ Vrbis partes aggreſſi ſunt. Trahebantur inter hæc clericorum, & laicorum noonulli funibus alligati, Pontifex autem cum duobus Epiſcopis Sabinenſi videlicet, & Portuenſi, & Cardinalibus quatuor, apud caſtellum Trebicum, cæteri vero Cardinales apud Conodilum, in cuſtodia tenebantur. Latinorum vero nullus cum eodem Pontifice audebat colloqui. Cuſtodiebatur autem à magnatibus Imperatoris, ab ipſis etiam, & obſequebatur: ad vltimum vero tam cauſa ſuſpitionis, quàm & concordiæ gratia, reductus eſt in caſtra. Fuit autem idem Apoſtolicus in eodem carceris *ergaſtulo* diebus ſexaginta, & vnum.

Henricus expoliatũ Põtificem ligat.

Ioãnes interea Tuſculanẽſis Epiſcopus per Epiſtolas non ceſſabat cõfortare, ſollicitare, ac roborare animos fidelium ad ſuccurrendum, & auxilium ferendũ ſedi Apoſtolicę afflictę, ac deſtitutæ. Tunc Princeps in Patenariam cũ ſuis adueniens eligit milites fermè trecentos, & miſit in adiutorium Romanis, qui venientes Ferentinũ, inuenerunt Ptolemæum, & oẽs proceres illarum partium fauẽtes Imperatori. Imperator aũt cum omni ſuo exercitu iã trãſmeauerat Tiberim; qua de re cũ non poſſent vrbem intrare, Capuã repedarunt.

C A-

CAPVT XL.

HIS porrò perturbationibus inſtãtibus, Dux Rogerius cum Boamundo fratre ſuo vita decedit. Horum itaq; mors Normãnis magnum timorem, Imperatori autem, & exercitui eius, ac omnibus Longobardis audaciam maximam tribuit: re enim vera vehementer conturbati fuerant de aduentu Imperatoris, ne videlicet pellerẽtur de Principatibus, Apulia, ſeu Calabria, & munitiſſima loca eligebant omnes, & ædificabant ibi munitiones contra aduentum Imperatoris. Princeps autem habito cum ſuis conſilio, ad Imperatorem legatos direxit, pacem ab eo, & ſecuritatem expetens, itaq; cum & agros Romanorum Imperator quotidie depopularet, & eorum animos dolis, ac pecunia pertentaret, tantam Deus populo conſtantiam tribuit, vt nihil cum eis pacis, ſine Papę, & Cardinalium liberatione potuerit.

Dux Rogerius moritur.

Diuerſis inter hæc conſilijs diſtrahebatur, videns itaq; ſibi eueniſſe, quod non putabat, cæpit iureiurando firmare, quod niſi Pontifex voluntatem ſuam implere morigeraret, & ipſum, & omnes, quos habebat in vinculis, alios interficeret, alios membris detruncaret. Sed cum flectere in hoc Pontificem minimè poſſet, in hoc tandem plena deliberatione conuenit, vt omnes quos ceperat, liberos faceret, dũmodo ſecuritatem ſibi apud Papam futuri temporis prouideret. Hoc profectò per Principes ſuos, hoc per clericos, hoc per laicos, hoc per ciues Romanos ſollicitus ſatagebat; cæterum Domnus Papa facilius vitam exponere, quam inueſtituris Epiſcopatuum, & Abbatiarum conſentire malebat, quamuis ille per inueſtituras illas non Eccleſias, non officia quælibet, ſed ſola regalia ſe dare aſſereret. Proponebatur grauiſſimũ ſchiſmatis periculum, quod penè vniuerſæ Latinorum Eccleſiæ immineret. Victus tandem miſerijs filiorum, laborans grauibus ſuſpirijs, atque gemitibus, & in lacrymis totus effuſus, cogor, ait, pro Eccleſiæ liberatione, ac pace, hoc pati, hoc permittere, quod pro vita mea nullatenus conſentirem; ad hanc enim ſecuritatem confirmandam,

Pontificis cõſtantia.

Pontifex flectitur.

dam, Epiſcopi, & Cardinales, qui capti fuerant expetebantur, nec omninò aliter, aut captiuorum dimiſſio, aut Eccleſiæ pax, quantum in ipſis erat, poterat prouenire.

Cum itaq; Comes Albertus de Blanderada, & cæteri Imperatoris laterales iuramentis conditiones præſcribi non ſinerent, Pontifex ait, quandoquidem conditionem perſcribi non patimini, verbis apponam. Tunc totus ad Imperatorem conuerſus, dixit Iuramenta hæc ideo facimus tibi, vt vos illa, quæ pacti eſtis faciatis, & obſeruetis: quod Imperator cum ſuis omnibus lætiſſime, ac libentiſſime annuit; Ex verbo igitur Papæ ab eis iuratum eſt in agro iuxta *Pontem* Mammeum, qui Romanos à Theutonicis dirimebat, in hoc videlicet modo. Quod vlterius non inquietaret Imperatorem, neque eius imperium de inueſtitura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, & de iniuria ſibi illata, & ſuis; in perſona, & bonis Imperatoris aliquod malum ſibi, vel alicui perſonæ non redderet pro hac cauſa, & penitus in perſona Imperatoris nunquam anathema ponat, & concedit eidem Imperatori, & eius Imperio, & priuilegio ſuo ſub anathemate confirmat Epiſcopos, & Abbates libere electos aſſenſu Imperatoris ſine ſimonia, quos idem Imperator annulo, & virga inueſtiat, & Epiſcopus inueſtitus libere conſecrationem accipiat ab Archiepiſcopo ad quem pertinuerit; ſi quis vero à populo, & à clero eligatur, niſi ab Imperatore inueſtiatur, à nemine conſecretur, & Archiepiſcopi, & Epiſcopi libertatem habeant conſecrandi inueſtitos ab Imperatore: & Regnum, & Imperium, & Patriciatum officij ſui auxilio tenere adiuuabit. Cumq; hoc ſacramento firmaſſet, *demum* Imperator iurauit, quod dimitteret eumdem Pontificem, cum Epiſcopis, & Cardinalibus, & omnes captiuos, qui cũ eo, vel pro eo capti ſunt, & obſides, & ſecuros perduceret intra portas Tranſtiberinæ ciuitatis, nec vlterius caperet, aut capi permitteret. His qui in fidelitate ſedis Apoſtolicæ manerent, & populo Romanæ ciuitatis pacem, & ſecuritatem ſeruaret, tam per ſe, quàm per ſuos, & in perſonis, & rebus, qui pacem ſibi ſeruaſſent: eumdem Papam fideliter adiuuaret, vt Papatum ſecurè, & quiete teneret: patrimonia, & poſſeſſiones Romanæ Eccleſiæ, quæ abſtulit reſtitueret,

Pontificis iuramentum.

Imperatoris iuramentum.

ret, cætera, quæ iure habere debet more anteceſſorum recuperare, & tenere, adiuuaret bona fide, & eidem Pontifici fideliter obediret, ſaluo honore Regni, & Imperij, ſicut catholici Imperatores, catholicis Pontificibus Romanis. Poſt hæc Colonienſis Archiepiſcopus Fridericus, Gebeardus Tridentinenſis, Bruchardus Monaſterieſis, Bruchardus Spirenſis, Albertus Cancellarius, Fridericus Terimannus, Albertus, Fridericus, Berengarius, Fridericus, Gotfridus, & Guanerius Comites, ac Bonifacius Marchio in hunc modum iurauerunt.

Reſtabat illa exactionis, & extorſionis portio, vt de inueſtituræ promiſſione priuilegiũ Imperatori perſonaliter ſcriberetur, nec ipſe igitur, nec ipſius laterales paſſi ſunt, vt intra vrbem ſcriptura ipſa inferretur, vbi ſigillum Pontificis dimiſſum fuerat, altero itaq; die in eodem campo, qui ſeptẽ Fratrum dicitur, dum caſtra mouerent, illud dictari oportuit: & tranſito iuxta Pontem Salarium Tiberis fluuio, dum apud Octauũ caſtra ſita eſſent, accitus ab vrbe ſcriniarius, ſcriptum illud inter nocturnas tenebras exarauit, cui nimirum ſcripto ibidem, quamuis inuitus, Pontifex ſubſcripſit. Porrò cum ibidem chartam ipſam Imperator accepiſſet, poſtmodum tamen cum ad B. Petri Eccleſiam perueniſſent; poſt coronæ acceptionem eam ad manum Pontificis retulit, nec ſolum contra eius voluntatem, ſed etiam cõtra omnem conſuetudinem de eius manu accepit. Coronatus eſt autem ibidem Imperator portis omnibus Romanæ Vrbis, ne quis ciuium ad eum accederet, obſeratis. Cumq; ad hoſtiæ conſecrationem veniſſet, partem ipſe accipiens, partem Imperatori contradens, dixit. Sicut pars iſta viuifici corporis diuiſa eſt, ita diuiſus ſit à Regno Chriſti, & Dei, quicumque pactum iſtud dirumpere tentauerit. Poſt coronationem, finitis miſſarum ſollemnijs, Imperator ſtatim ad caſtra in campum egreditur, Pontifex autem Vrbem ingreſſus eſt; ab hinc igitur in Romana Eccleſia ſcandala diſſenſionum, & ſchiſmatum oriri cæperunt.

Henricus coronatur.

C A-

CAPVT XLI.

S. Bruno obſeſſam à dæmone liberat.

HIS quoque diebus dum Abbas noſter Bruno Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli, extra caſtrum vallis Frigidę ſitam, ſollemniter dedicaſſet, mulier quædam, quam immundus acriter vexabat ſpiritus ad eum delata eſt, cuius calamitati compatiens, oratione præmiſſa, aquam, de qua manus lauerat, patienti fœminæ in potum tribuit, moxq; ab ea diabolum effugauit.

Eo etiam tempore Presbyter in Alemãniæ partibus, *dum* quemdam puerulum pſalmum cẽteſimum tertium*decimum* edoceret, & eo relicto alio perrexiſſet, puer ſomno *feſſus*, deprimitur: moxq; rediens Presbyter excitauit *illum*, *im*perans illi legere pſalmum. Puer autem perterritus, cæpit cordetenus dicere verſus: increpatus autem à magiſtro, vt pſalmum potiuſquam verſus diceret, ille magis, ac magis cæpit illos repetere. Intelligens autem Presbyter puerum per ſpiritum loqui, cæpit illos ex ore illius deſcribere, verſus autem hi ſunt.

Rex morietur, & vrſus interficietur, & erit terror in diuerſorio: Sol & Luna emittent venenum ſuũ, & Stellæ pluent ſanguinem. Regina deſtuetur, & non ſtabit Regnum eius, & erit ſuperſtes. Rex chriſtianorum proceſſit ex aluo matris, quem genuit interfecit. Oculi eius, vt faces ardentes, & vngues eius ſicut Gris. Alia autem die puer interrogatus, nihil ſe ex hoc ſcire profeſſus eſt.

CAPVT XLII.

PRAEFATVS autem Abbas ſociatis ſibi Guala Regienſi Epiſcopo, & Roberto Paſiẽſi, & alijs Cardinalibus, cæpit omnimodis inſtare Pontifici, vt priuilegium, quod Imperatori fecerat, diſrũperet, eũq; anathematis vinculo innodaret. Hi autem, qui cum Papa in vinculis fuerant dicebant: Quod antea prædicauimus prædicamus vna, & conſona voce, & quod damnauimus damnamus: alij autem non

ſolum

ſolum non damnabant ea, quæ contra Apoſtolicam, & vniuerſalem Eccleſiam facta fuerant, verum etiam ſatis impudenter defendere conabantur. Igitur dum iſtiuſmodi diſſenſionibus Apoſtolica Eccleſia quateretur, relatum eſt eidem Pontifici, quod ſupradictus vir, illius diſſidij, & ſcādali Dux, & ſignifer eſſet, quod vbi prædictus Abbas audiuit, temporis opportunitate reperta, dixit ad eum.

Inimici mei dicunt tibi, quia te non diligo, & quia de te male loquor, ſed mentiuntur. Ego enim ſic te diligo, ſicut patrem, & Dominum diligere debeo, & nullum alium, te viuente, volo habere Pontificem, ſicut ego cum multis alijs tibi promiſi. Audio tamen Saluatorem meum mihi dicentem. Qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. Vnde & Apoſtolus dicit: Si quis non diligit Dominum Ieſum, ſit anathema maranatha. Debeo igitur diligere te, ſed plus debeo diligere illum, qui & te fecit, & me. Huic enim tanto amori nihil vnquam præferendum eſt. Fœdus autem illud tam fœdum, tam violentum, cum tanta proditione factum, tam omni pietati, & religioni contrarium, ego non laudo; quis enim illud laudare poteſt in quo fides violatur, Eccleſia libertatem amittit, Sacerdotium tollitur, vnicum & ſingulare oſtium Eccleſiæ clauditur, multa oſtia aperiuntur, per quæ quicumque intrat fur eſt, & latro? Habemus canones: habemus ſanctorum Patrum conſtitutiones à temporibus Apoſtolorum vſque ad te, via Regia incedendum eſt, neque ab ea in aliquam partem declinandum. Apoſtoli omnes illos damnant, & à fidelium communione ſegregāt, quicumque per ſæcularem poteſtatem Eccleſiam obtinerent: laici enim quamuis religioſi ſint, nullam tamen diſponendi Eccleſiam habent facultatem. Hæc namq; conſtitutio Apoſtolorum ſancta eſt, cui quicumque contradicit catholicus non eſt: omnis autem, qui hæreſim defendit hæreticus eſt, nemo autem hanc non eſſe hæreſim dicere poteſt, quam ſancta, & Apoſtolica Eccleſia in multis Concilijs hæreſim nominauit, & ſimul cum ſuis auctoribus damnauit, & excommunicauit.

S. Bruno Pōtificem alloquitur.

Matth. 10 verſ. 37.

1. Cor. 16 verſ. 22.

Talis allocutio inter Pontificem & Abbatem, inuidiæ & odij fomitem miniſtrauit. Inter reliqua autem, quæ tunc

contra eumdem Abbatem locutus eſt, ait: Si non accelera-uero tollere ei Abbatiam, futurum eſt, vt ipſe ſuis argumẽtationibus Romanum mihi tollat Pontificatum: qua propter eidem Abbati ab vrbe direxit epiſtolam, per quam mandat, quod non debet Epiſcopus ſimul eſſe, & Abbas, nec vlterius ferre ſedem Apoſtolicam, aliquem Epiſcopum tam famoſiſſimę Abbatiæ præeſſe. Fratribus etiam per Leonem Oſtienſem Epiſcopum, & huius cœnobij monachum, litteras miſit, in quibus præcepit, vt vlterius eidẽ viro obedientiam non exhiberent, ſed ſecundum Deum regulariter ſibi Abbatem eligerent, quod ſi aliter agerent, in omnibus cellis huic cœnobio ſubditis Abbates proprios ordinaret. Hoc vbi Abbas audiuit, Fratres conuocans, cępit oſtendere illis diſſenſionem, quæ inter ſe, & Pontificem pro cauſis Eccleſiaſticis erat, ſimulq; etiam monuit illos, vt ſi vellent Abbatem, quem ipſe eligeret, & illos, & hunc locum pro ſuo poſſe protegeret, atque defenderet. Erat tunc in hoc Monaſterio Frater quidam Peregrinus nomine, natione Ligur, ſæculari aſtutia callidus, cui eamdem Abbatiam dare decreuerat. Quod cum Fratres præſciſſent, dixerunt Abbati: Quia quamdiu ipſe vellet Abbatis iure præeſſe, omnes illi, vt Patri, & Domino obedirent: ſin autem Abbatiam vellet relinquere, electionem, quæ illis præcepto regulæ debebatur nulli omninò contraderent, ſed ipſi antiquo more Abbatem ſibi eligerent. Hoc vbi ille audiuit: nolo, inquit, vt propter me inter vos, & Romanam Eccleſiam ſcandalum oriatur, ideoq; virgam paſtoralem, quam mihi tradidiſtis recipite, & mox eam ſuper altare ponens, Fratribusq; abſolutionem faciens, ad Epiſcopatum ſuum reuerſus eſt, vbi in ſancta conuerſatione feliciter, vſque ad Oderiſij ſecundi Abbatis tempora viuens, è mundo receſſit, decimoquinto Kal. Auguſti, ſepultus vero eſt in ciuitate Signina in Eccleſia ſanctæ Dei Genitricis, & virginis Mariæ, ad cuius memoriam miracula Dominus patrare non deſinit vſque in hodiernum diem.

Leo Epiſcopus Oſtienſis.

Anno Domini 1125.

His diebus defuncto in Tarracinenſi Eccleſia Benedicto Epiſcopo, Gregorius huius cœnobij à pueritia Monachus, & in ſcripturis ſanctis eruditiſſimus, à Romano Pontifice in

eadem

eadem Eccleſia Epiſcopus ſubſtituitur, ſimiliter etiam in cœnobio ſancti martyris Chriſti Vincentij, Amicus huius Caſſinenſis Monaſterij Decanus Abbas præficitur, & in Romana Eccleſia Oderiſius, & Roſcemannus Diaconi Cardinales ordinantur.

Oderiſius fit Cardinalis.

ADDITIO *de ſancto Brunone.*

Beatus Bruno (vt eius acta teſtantur) natus eſt in Longobardia in villa Soleria, patre Andrea, & matre Scylla, educatus in Monaſterio S. Perpetui Aſtenſis Epiſcopatus. Inde Senis inter canonicos cooptatus, inde Romam veniens, à Petro cognomento Igneo Epiſcopo Albanenſi ſuſceptus hoſpitio, anno milleſimo ſeptuageſimonono in Concilio Romæ à Gregorio ſeptimo coacto, aduerſus Berengarium hæreticum, negãtem veritatem corporis, & ſanguinis Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ, diſputauit: poſtea Signinę eſt Pręfectus, licet inuitus, Eccleſiæ, cogentibus eum oſtenſis diuinitus viſionibus, quæ narrantur in vita ipſius. Sedit in Epiſcopatu annos quadragintaquatuor, vſque ad annum Domini 1125. iuxta veriorem computationem, & non trigintaquatuor, vt habent lectiones officij eius, Romę impreſſi 1592. Aſſeritur enim factus Epiſcopus à Gregorio ſeptimo, qui obijt anno 1085. á quo vſque ad annum 1125. quo S. Bruno dicitur obijſſe, fluxerunt anni quadraginta, ſedit ergo plures quam trigintaquatuor annos.

Hic itaq. poſtquam per aliquot annos commiſſam ſibi Eccleſiam ſanctiſſime gubernaſſet, Caſſinum montem petijt, atque monachalem habitum induit temporibus Oderiſij Abbatis. Quod cum reſciuiſſet Pontifex auctoritate Apoſtolica, vt ad ouium ſuarum curam redeat, præcepit: arguens illum, quod abſque permiſſione ſua auſus eſſet Monaſterium petere, ad quæ Bruno, reſpondit ea, quæ ſuperius cap. 31. retulit Petrus. Cumq. nulla ratione Pontificem ſedare poſſet, Oderiſius tunc Abbas Caſſinenſis, & Cardinalis, qui Brunonem cucullo induerat monaſtico, rogauit Apoſtolicum, vt illum in eodem Monaſterio Deo militare permitteret, cuius precibus exoratus Papa quieuit.

Verùm non ſiuit ibi eum immorari diutius; ſed cum titulo Epiſcopi Signienſis, legatum eum in Gallias miſit cum Boamundo Principe Antiochiæ, vbi vice Romani Pontificis ſynodum celebrauit, de hac S. Brunonis in Gallijs Legatione frequens eſt mentio apud Iuonem in ſuis Epiſtolis ad diuerſos, præcipue Epiſtola 190. & 191.

In vita vero eiuſdem Sancti, vbi de hac ipſa Legatione agitur, hæc in eius reditu contigiſſe narrantur. Cum autem de Gallia reuerteretur, in itinere latrones inſidias poſuerũt, volentes ipſum ſuis facultatibus ſpoliare. Cum autem Sãctus illis appropinquaſſet, tanto eius aſpectu ſunt diuinitus terrore percuſſi, vt ad pedes eius cum reuerentia procidentes, de malo propoſito veniam peterent, ipſiq. in conductu itineris, quantum ipſi placuit, obſequium exhiberent. Præter hanc legationem, alia ad huc ipſum perfunctum eſſe ab eodem Paſchali Papa ſibi commiſſa ad Rogerium Comitem, idem auctor vitæ ipſius affirmat. Denique bonis operibus plenus quieuit in Domino, & ab Eccleſia Romana in ſanctorum numerum aſcriptus eſt, cuius feſtum in Martyrologio deſcriptum habetur, die decimaoctaua Iulij. quo etiam die apud montem Caſſinum ſollemniter celebratur.

Martyrologium Romanũ.

CAPVT XLIII.

GIRARDVS huius Monaſterij Abbas quadrageſimuſprimus, ſedit annis vndecim, mẽſibus tribus. Hic ex nobiliſſima Marſorũ Comitum progenie originem ducens, in primis pueritiæ ſuæ annis, omnipotẽti Deo in hoc Monaſterio oblatus, atque à Deſiderio Abbate ſuſceptus, & in Monaſterio S. Nicolai in Pica Præpoſitus conſtitutus. Demum vero ab Oderiſio, qui Deſiderio in Monaſterij ſucceſſit regimine, huius loci Decanus ordinatus eſt; ſed cum poſt Ottonis tranſitum, Bruno ordine, quo ſupra retulimus, Abbas effectus fuiſſet, Romanus Pontifex grauiter, vt antea iam diximus, eius ferens electionem, ſcripſit ei, vt Abbatiam dimitteret, ac Epiſcopatum ſuum peteret. Ille ſchiſmatis, & diſcordiæ periculum me-

tuens, Abbatiam reliquit. Poſt hæc Fratres in Capitulum conuenientes, Girardus omnium vnanimitate Abbas ordinatus eſt.

His quoque diebus Rogerius Dux Apulię vita decedit, & in loco eius Guilielmus filius eius ſubſtituitur. Rogerij Ducis obitus.

CAPVT XLIV.

TVNC temporis Hugo quidam Tranſalpinus miles, cui de Albaſpina cognomen inditum fuerat, iſtis in partibus apud pleroſq; Comites ſuis armis deſeruiens, ditiaq; ſtipendia lucrans, rebus ſatis proſperis, dulciſſimæ iuuẽtutis voluptatibus vtebatur: Erat enim cum manu promptus, tum etiam ſermone facundus. Is cum Raone Rahelis filio Theanenſis ciuitatis Comite, ipſa cœnæ Dominicæ ſollemnitate, ſanctum Paſcha celebraturus, ad hoc Monaſterium deuotione non modica veniens, decliui montis ſcabroſa via, equitatura concidens, horribilem nimis crurium fracturam paſſus eſt, & non aliter quam in lectulo huc aſportari præualuit; moxq; ſe ante B. Benedicti corpus poni inſtantiſſima prece depoſcit, ibiq; magnis clamoribus vociferans, totum diem flendo conſumpſit. Cũq; iam ſequentis noctis tenebræ diei finem imponerent, Manſionarius Eccleſiæ foras illum deferre famulis quibuſdam mandauit. Ille autem magnis ſacramentis conteſtari cępit, ſe nullo modo inde, niſi conualeſceret, exiturum, & aiebat. Hic hic ante illius corpus, cuius cum ardenti deſiderio curiam viſitarem, tanto mei corporis vſus ſum infortunio, hic inquam, ad illius iniuriam iacens, continuo naturæ ſatisfaciam, niſi conſuetam ſibi, protinus mihi tulerit opem; quibus dictis recedentibus cũctis, ipſe quoque ſemiſopitus pauliſper obticuit. Cum ecce videt ſacroſanctum altarium, in quo Benedicti Patris eſt corpus reconditum, quaſi diuinitus aperiri, indeq; venerandæ canitiei virum egredi, illo ſcilicet habitu, quo in feſtiuis proceſſionibus Abbates vti conſueuerunt: qui propius accedens, & fracturæ locum benigna manu contingens, dixit: Ecce ſanus factus es, minitare iam de-

Hugo de Albaſpina

B Benedictus Hugonem ſanat.

ſine. Aeger autem continuo ſanus ſurgens,& incolumis,noctem illam in omnipotentis laudibus expēdit. Mane autem facto rem geſtam innotuit, gratiarumq; actiones Deo, & Patri Benedicto per magnificas reddidit. Poſt feſtum itaq; non minori quam decuit mentis lætitia celebratum, Theanum Hugo redijt, cœleſtisq; ignis ardore caleſcens, mundo mundanisq; omnibus vale dicens, ſe ipſum quoque ſecundum diuinum præceptum abnegans, nudus & expeditus ſecutus eſt Chriſtum, moxq; ad fontem de Corrigia xenodochium conſtruens, tam religioſo vitæ tramite ad ſupernam patriam currere cępit,vt calciamentis quidem nullis, *veſtimentis* vero tantum laneis vſus ſit. Idem etiam *poſt quindecim* annos rurſus huc veniens,quaſi adeptæ *ſalutis rependio*, B. Benedicto perpetuo ſe tradidit ſeruum, veridicoq; ore ſuperius dicta multoties fatebatur.

Hugo ſæculo renũtiat.

Eo etiam die Rao filius Rahelis, remiſit ſuper altare B. Benedicti cunctam pertinentiam cellæ noſtræ de Theano,& iurauit, quod quietam nobis dimitteret, quemadmodum temporibus Iordani Principis fuerat, reſeruans ſibi hoc tãtummodo, quod homines noſtri duobus diebus per hebdomadam ſuo ſeruitio deputentur, vſque in quatuor annos,& ipſe ob hoc dimitteret de ſolito cenſu, quem accipit de caſa Flamma,vel alijs, annuatim tarenos centum. Completo ergo termino,cætera omnia quieta dimittat in perpetuum.

CAPVT XLV.

MITTIT dehinc Pontifex noſtro Abbati, quatenus præparatis omnibus ad vrbem pergat videlicet,vt proximo menſe Martio Abbatiæ conſecrationem accipere debeat. Præparatis igitur neceſſarijs iter accipiens, Romam aduenit, ibiq; conſecrationem indeptus, priuilegium ab eo de omnimoda Monaſterij huius libertate recepit.

Menſe itaq; Martio adueniente, facta eſt ibi Synodus, in qua cum omnibus Epiſcopis de negotio ſedis Apoſtolicę,& Romani Imperij tractaretur. Papa profeſſus eſt, ſe non tam ſua, quàm aliorum concaptiuorum liberatione, cum *Impe*-

tatore

ratore feciſſe, quod fecit; ſeq; omnino catholicum eſſe, firma, ac vera ratione oſtendit. Priuilegium etiam, quod fecit contra omne ius, & fas, neceſſitate feciſſe confeſſus eſt, quidquid vero ſui prædeceſſores ſtatuerũt, & damnauerunt, omnia ſimiliter confirmauit, & damnauit. Hoc Epiſcopi audientes, illud ſcriptum priuilegium (ſi priuilegium vocandum) omnino in perpetuum condemnauerunt.

CAPVT XLVI.

EODEM vero anno Alexius Imperator, cuius ſupra memorauimus, ſtrenuiſſimos de ſuo Imperio viros cũ litteris Romam direxit, per quas ſignificabat, ſe primitus de iniuria, & captiuitate ſummi Pontificis, à Romanorum Imperatore ſibi illata; nimium dolere: deinde gratias agens collaudat illos, qui viriliter contra eum ſtetiſſent, nec illi ad votum ceſſiſſent, atque ob id ſi animos illorum promptiſſimos, ac paratiſſimos inueniret, prout ſibi ab iſtis partibus iam dudum mandatum fuerat, vellet ipſe, vel Ioannes filius eius, ſecundum morem antiquorum, fidelium videlicet Imperatorum, à ſummo Pontifice Romæ coronam accipere. Romani autem ſe omninò paratiſſimos fore ſecundum voluntatem illius per eoſdem Nuntios mandauerunt. Menſe autem Maio elegere de ſuis fermè ſexcentos, & direxerunt Imperatori ad conducendum eum, qui venientes Caſſinum, honorabiliter à noſtro Abbate recepti ſunt, atque cum illis Legatos ad Imperatorem direxit, per quos ſeruitium, & orationem ei ſpopondit. Igitur cum Conſtantinopolim reuerſi fuiſſent, & vna cum Romanis eiſdem Imperatori narraſſent, quod illis noſter Abbas feciſſet, cenſuit Imperator, eum in loco amicorum habendum, ac per huius cœnobij Fratres octo libras ſolidorum michalatorũ, & pallium tria centeſimum B. Benedicto direxit; inſuper etiam eidem Abbati mandauit, vt cum ipſe Romam coronandus veniret obuiam ei vſque Dirachium exiret, atque cum eo vſque ad vrbem in eius ſeruitio permaneret.

Alexius Imperator Legatos Romã mittit.

CAPVT XLVII.

HIS diebus Hugo filius Hugonis infantis de caſtro Feniculi, vna cum Landulfo Beneuentano Archiepiſcopo, reddidit B. Benedicto Eccleſiam S. Petri in Ruſſano, & S. Ioannis in pertinentijs de caſtro Helicuſo, & S. Georgij in caſtro Feniculi, & S. Martini in pertinentijs de caſtello, qui dicitur Turre Palatium, & S. Ianuarij in pertinentijs ciuitatis Beneuentanæ cum pertinentijs illarum, quas videlicet Pater eius ad diem obitus S. Benedicto tradiderat.

CAPVT XLVIII.

ALIO vero anno præfatus Papa Paſchalis iterum ad has partes deueniens, cum noſtro Abbate, Synodum celebraturus, Beneuentum perrexit: in qua videlicet, per Sennem Capuanum Archiepiſcopum proclamationem fecit de Eccleſia S. Sophiæ in Beneuento, quæ violenter à ditione huius loci ſubducta fuerat, ſed nihil exinde habere iuſtitiæ potuit; proclamauit etiam ſuper Benedictum Terræ Maioris Abbatem, quod Eccleſiam S. Mariæ in Caſali plano, quæ iuris huius loci extiterat, inuaſiſſet. Tunc Pontifex, licet ab Abbate Oderiſio olim exinde pulſatus fuiſſet, miſſis iterum, atque iterum litteris, appoſita etiam interdictione, vel loci, vel ordinis, eumdem Abbatem ad ſe venire coegit. Data eſt igitur per biduum iuriſperitis licentia diſputandi; nouiſſimè actores Monaſterij Terræ maioris probationem poſſeſſionis quadragenariæ intenderunt. Cæterum eorum teſtes non ex viſu, & auditu, ſed ex fama teſtimonium profitentes, nec legibus, nec canonibus ſuſcipi potuere. At contra noſtri quadragenariç, vel tricenariæ poſſeſſionis interruptionem modis talibus aſtruebant: teſtes duos notæ religionis monachos, vnum Epiſcopum, alterum Diaconum protulere, qui ſe præſentibus ſupradictam Eccleſiam S. Mariæ de Caſali plano, per Deſiderium memoriæ felicis Abbatem, locatam Rodulfo

Presby-

Presbytero aſſerebant, ſicut in locationis deſcriptione oſtẽdebatur, ſub cenſu ſex bizantiorum: tres etiam ab eis laici teſtes probati ſunt, qui ſe vidiſſe profitentur per annos quadraginta priuſquam Eccleſiam illam Terræ maioris Monaſterium inuaſiſſet, huius cœnobij monachos ibidem fuiſſe Præpoſitos. Legum igitur, Pontifex, auctoritate perſpecta, Monaſterio Terræ maioris ſuper hoc negotio perpetuum ſilentium indixit, & demum Eccleſiam de Caſali plano cum poſſeſſionibus ſuis, apud noſtrum Monaſterium, per priuilegium, quietam in perpetuum manere conſtituit.

Tunc tẽporis, & Robertus Comes de Laurotello quadrageſimali tpe cauſa orationis ad hoc Monaſterium veniens, vna cũ Oldiberto milite ſuo, obtulit B. Benedicto, quidquid ſibi pertinebat in territorio S. Martini in Piſile. Sequenti vero anno Gulielmus Dux filius Rogerij Ducis ad hũc locum deueniens, per præceptum cõfirmauit in hoc loco, quidquid Robertus, & Rogerius Duces S. Benedicto tradiderunt: confirmans inſuper Terram, quam olim in Troiano apud S. Iuſtam in hoc loco conceſſerat: adijciens inſuper, vt animalia noſtra, quæ annualiter in ſuam terram deuenerint, paſcua in ſolitis locis habeant, & abſque ſua hominumq; ſuorum, vel alicuius perſonæ contrarietate, vel infeſtatione, ſeu redditione maneant, & redeant, mille librarum auri pęna indicta. Fecit & aliud præceptum de Caſtellione de Baroncello, cum pertinentijs ſuis, vt homines, qui in eo manent, ſolidi quieti, & liberi ſint à ſe, & à ſuis ab omni datione, vel cenſu. Sed & Conſtantia filia Regis Francorum, cum Boamundo filio ſuo, eodem anno obtulit in Eccleſia S. Petri Imperialis in ciuitate Tarento, octogintaſex familias hominum cum rebus ſuis, & quidquid eidem loco conceſſum eſt per præcepta, & oblationes.

Gulielmus Dux.

CAPVT XLIX.

EODEM vero anno Papa Paſchalis, cum apud Ceperanum Synodũ celebraret, Archiepiſcopus Conſentinus proclamationem fecit ſuper Rogerium Comitem Siciliæ, qui cũ de Archiepiſcopatu deijciens,

ciens, inuitum, & renitentem monachum fieri iuſſerat. Ad hæc Papa, hoc ad me non attinet, Abbatis Caſſinenſis eſt iudicare, & diſcernere de talibus, cui hanc prærogatiuam prædeceſſores noſtri contulerunt. Dona namq; & vocatio
a) Dei, ſicut Apoſtolus, ait, ſine pęnitentia ſunt. Illud ergo donum quod omnipotens Deus Beato conceſſit Benedicto, ac per eum Caſſinenſi cœnobio nulla poteſt ratione conuelli. Abbas ergo Caſſinenſis ſuper re tali reſpõdeat, tunc Abbas. Non vult Deus coacta ſeruitia, vnde ſi contra veſtram voluntatem Monaſticum inſtitutum arripuiſtis, veſtrum erit, vel relinquere, vel tenere: qua propter ſanctæ religionis *habitum*, quod inuitus ſumpſiſtis, vt ad pedes D*omini noſtri* Apoſtolici deponatis, præcipimus; demum veſtrum erit, vel recipere, vel dimittere. Ille autem continuo ad pedes ſummi Pontificis veſtimenta deponit monaſtica, ſed nullo modo ei ab aliquo perſuaderi potuit vlterius reſumere. In eodem etiam concilio idem Apoſtolicus inueſtiuit Gulielmũ Ducem de Ducatu Apuliæ, & Calabriæ. Ibi etiam cum Landulfus Beneuentanus Archiepiſcopus accuſatus fuiſſet, & ſe purificare de obiectis non valeret, ad hunc locum fugit, Papæ ſententiam audire declinans, ſed qualiter rogatu noſtræ congregationis, & Pontificij ordinem, & Papæ gratiam rurſus habuerit, loco ſuo ſcribemus.

CAPVT L.

HOC etiam anno, cum Fratres noſtri cœnobi*j* a Sardinia remearent, Piratæ Saracenorum *ſuper* eos irruẽtes in Africam vinctos duxere, quod *vbi* noſter Abbas agnouit, pretium pro redemptione eorum illuc tranſmittere ſtuduit: ſed hi, qui deferebant vẽtorum vi in Siciliam appulſi ſunt. Igitur dum hæc ad notitiam Rogerij magnifici Comitis perueniſſent, amore ſanctiſſimi Patris Benedicti ductus, Nuntios ſuos ad Regem ciuitatis Calamenſis, quæ à Saracenis Alchila dicitur, deſtinauit: quatenus illos ad hoc Monaſterium redire permitteret, ſi eius frui amore, ſi eius pace vti deſideraret. Annuit protinus Calamenſis Rex tantis poſtulationibus, eoſdemq;

Fratres

Fratres Legatis ipſius Comitis tradidit. (Iam autem Azzo huius ſancti loci Decanus in eadem captione vita deceperat,) qui per Africam Siciliam venientes, honorabiliter ab eodem Comite ſuſcepti, atque ad hunc noſtrum Monaſterium retranſmiſſi ſunt.

CAPVT LI.

OPERAE pretium reor ea, quæ omnipotẽs Deus ad iam dicti Decani declaranda oſtẽdit merita, opuſculo præſenti annectere. Hic igitur dum in eadem Prouincia defunctus fuiſſet, corpus eius in Eccleſia B. Mariæ, ante altarium ſepultus eſt. Factum eſt autem intempeſtæ noctis ſilentio, Saraceni inde tranſeuntes, dum Luna radios ſuos emitteret, viderunt eum foris iuxta oſtium baſilicæ ſedentem, librumq́; in manu tenẽtem. Tunc illi obſtupefacti, alios Saracenos clamare cęperunt, dicentes; currite citius currite, huc properare ſtudete, nam Presbyter chriſtianorum, qui in iſto menſe mortuus eſt, ante oſtium Eccleſiæ ſedentem conſpicimus. Hoc igitur reliqui audientes, portas ciuitatis egreſſi, illuc tendere feſtinauerunt. Cumq́; ad eum appropinquaſſent, vir Domini inter limen, oſtiumq́; baſilicæ ingreſſus, nuſquam cõparuit. Quadam vero die, Manſionarius ingreſſus, Eccleſiam reperit lãpadem, quæ ſuper ſepulchrum eius pendebat ardentem. Tunc iratus puerum, qui ei iugiter in Eccleſia ſeruiebat vocauit, eiq́; dixit: Cur lampadem accenſam reliquiſti? Ad quem puer reſpondit. Ego quando Eccleſiam clauſi lucernas omnes extinxi: hanc autem quis accenderit ignoro. Animaduertens autem vir ille, quod in re erat, lampadem extinxit, Eccleſiam clauſit: alioq́; die ingreſſus Eccleſiam, eam ardentem reperit. Hoc igitur dum ſæpius fieret, nunciatum eſt Regi Saracenorum, qui in re inſolita admiratus, & putãs à chriſtianis iſta cõfingi, deſtinat Saracenos, qui lampadem extinguerent, oleum inde traherent. Quod dum factum fuiſſet, alio die Eccleſiam ingreſſi, lampadem lucentem, atque aquam in morem olei ardentem inuenere. Qui præ-

De Azone Decano in captiuitate mortuo.

Lãpas ad ſepulchrũ Azonis cęlitus accẽditur.

pete

pete curſu inde egredientes, ad Regem venerunt,& cunćta, quæ euenerant per ordinem pandunt. Tum Rex lampadem extingui, & Saracenos die, ac nocte Eccleſiam cuſtodire præcepit, ne quis Chriſtianorum ibidem intraret, qui præceptis eius parentes Eccleſiam cuſtodire cępere. Nocte autem adueniente Saraceni, qui Eccleſiam obſeruabant, oculos in cœlum leuantes, ſtellam de cœlo ſuper lampadem Eccleſiæ radiantem aſpiciunt. Tunc obſtupefacti, fores Eccleſiæ reſerant, lampademq; lucentem aſpiciunt, curſuq; celeri ad Regis tendentes palatium, ſeriatim, quæ viderant narrare cęperunt. Rex vero talia dum audiſſet ab ore ſuorum, dictis derogans fidem, lampadem extingui, & Eccleſiam ſicut prius cuſtodire præcepit: exurgensq; ad domum Calliſe, quæ Eccleſiam liminabat perrexit. Cum iam nox aduenilſet eleuatis in cęlum oculis, vidit ſtellam ſuper lampadem Eccleſiæ radiantem, eamdemq; radio ſuo accendentem, ſtatimq; Saracenos ad Eccleſiam mittens, lampadem ardentem reuerſi nunciarunt. Tunc Rex proponit edictum, vt Chriſtiani liberam in Eccleſiam ingrediendi facultatem haberent.

CAPVT LII.

EODEM quoque tempore Robertus Auerſanus Epiſcopus, præſente Romano Pontifice, promouit litigium contra hoc Monaſterium, de Eccleſia S. Agathæ in Auerſa. Cumq; diu inter nos, & illos in Romana curia hæc cauſa ſæpius ventilata fuiſſet. Ex præcepto Romani Pontificis, & Cardinalium, quibus graue videbatur totiens eādem cauſam in iudicio audire, vna cum clericis Auerſanæ Eccleſię, idem Epiſcopus eamdem Eccleſiam huic noſtro Caſſinenſi cœnobio in perpetuum habendā conceſſit. Hic Abbas fecit libellum hominibus habitantibus in caſtro S. Angeli, de terris, & ſiluis huic Monaſterio pertinentibus in loco, qui dicitur Tabulella, iuxta tenorem anteceſſorum ſuorum, vnde recepit libras denariorum decem. Huic Abbati Robertus Princeps iureiurando firmauit

totam

totam ex integro Abbatiam, & omnem terram, Caſtra & Monaſteria ſicut illa tenuit Otto Abbas, octo dies antequã mortuus eſſet, & omnia, quæ hoc Monaſterium retinebat infra Principatum Capuanum. Id ipſum fecit Andreas Cõſul, & Dux Caietanorum de terra S.Benedicti, & nominatim de caſtro Ponticurui cum pertinentijs ſuis.

CAPVT LIII.

TVNC temporis Benedictus Fundanæ Eccleſiæ Epiſcopus,& huius cœnobij monachus, contendere cępit aduerſus hoc Monaſterium pro pecunia,quàm Contardus prędeceſſor ſuus in hoc loco depoſuit,cuius pecuniæ partem idem Epiſcopus redditam fatebatur, partem vero non. Noſter vero Abbas cauſam ſe ignorare dicebat, & cum huius rei negotium diuulgatum, ac ventilatum fuiſſet, quoniam, & de quantitate pecuniæ dubitabat, & vtrum minus eſſet redditum, quam in depoſito fuiſſet acceptum. Tandem ad hanc venimus conuentionem, quod huius rei gratia noſter Abbas conceſſit eidem Epiſcopo, vſque ad obitum ſuum, Monaſterium S. Nicolai in Pica, vt haberet inde omnem redditum, quem hoc Monaſterium eſſet habiturum, præter conſuetas ſalutes temporibus ſuis.

Hic Abbas cum adhuc Præpoſituræ officio fungeretur, in Eccleſia S.Nicolai in Pica,tempore Patris Deſiderij,acquiſiuit à Girardo, Richardo, & Leone Fundanis Conſulibus Eccleſiam S.Honufrij cum pertinentijs ſuis, & quoniam ſupradictus locus in deuexo montis latere conſtructus, latronum direptionibus ſemper patebat, illam Girardus diruens in monticulo iuxta poſito conſtruxit Monaſterium in honorem ſancti confeſſoris Chriſti Honufrij, atque de Monaſterio S.Nicolai in Pica omnium mobilium medietatem auferens, partem etiam Monachorum eiuſdem loci ibi trãſmittens, ſedecim Fratres illic Chriſto ſeruituros aggregauit. Pari etiam modo in Aliphano territorio,Eccleſiam S.Marię in Cingla à fundamentis diruens, magnificam, & ſpecioſiſſimam

Monaſterij S.Honufrij.

S.Maria in Cingla

ſimam

ſimam ad ſimilitudinem huius Eccleſiæ S.Martini, in priori loco renouauit.

Hic Abbas concambiauit cum Grimaldo filio Maionis de Aquino terram in Vlmitu, recipiens aliam petiam terrę in Aſprano, cum pertinentijs ſuis.

CAPVT LIV.

Ann. 1115 SVB ijſdem ferè diebus, cum iam ab Incarnatione Domini annus milleſimus centeſimus, ac quintuſdecimus elaberetur vndecimo Kalendas Martij, caſtrum *huius noſtri* Monaſterij, quod Suium dicitur, quodq; à Patris Deſiderij tempore ab hoc Monaſterio ſubtractum fuerat, poſt deceſſum Richardi de Aquila, qui eumdem caſtrum tenuerat: captoq; Alexandro, qui vxorem eiuſdem Richardi acceperat, Suienſes non ferentes inſolentiam exactorum eiuſdem Alexandri, eundem caſtrum in manus præfati Abbatis reddiderunt. Rangarda igitur vxor præfati Richardi hoc agnito, Turrem, quæ ad mare dicitur, proditione cuſtodum, in ſua accipiens, villam Laurianam, caſam Maiorem, S.Benedictum in Sueſſa, & omnia, quæ in ſua ditione ad Caſſinenſe cœnobium pertinebant, ab huius loci poteſtate ſubtraxit, & deinceps quidquid aduerſi, quidquid incommodi Caſſinenſi cœnobio excogitare poterat, inferre non deſinebat. Abbas autem, non ſegnis ad hæc, aggregato exercitu Sueſſanam Terram igne, ferroq; deuaſtare omnimodis cępit. Richardus etiam tunc Bartholomæi de Caleno filius, propter pugnam, quam cum eadem Rangarda pro Ducatu Caietano habebat, eidem Abbati per ſacramentum firmauit totam ex integro Abbatiam, & omnia quæ recuperare poſſet in Terra Fundana, vel in Terra Guidonis de Caſtro, vel Comitum de Ciccano, & Capuano Principatu, in Comitatu Aquinenſi, Venafrano, Aliphano, ac Theanenſi, & nominatim caſtellum de Suio cum pertinētijs ſuis; & ſpecialiter viam per flumen Garilianum eundi, & redeundi cum nauigijs ad portum de Suio, & ſpecialiter Terras, quæ ab eadem Rangarda ſublatæ fuerant, ideſt curtem

tem S. Ioãnis ad Currentẽ, curtem de Lando de mari, caſam Maiorem, Laurianam, S. Benedictum de Sueſſa, & Terras, quas retinebat Gezzolinus. Idipſum fecit, & Robertus Princeps iureiurando confirmans B. Benedicto ſupradictum caſtrum de Suio cum pertinentijs ſuis.

CAPVT LV.

SEQVENTI anno, menſe Maio, iam dictus Papa Paſchalis Romam egrediens, venit ad hoc Monaſteriũ, noſtrumq; Abbatem ſecum ducens, Synodum celebraturus, Troiam perrexit, indeq; regrediẽs, Eccleſiam S. Vincentij, quam Girardus huius cœnobij monachus, iuxta ortum Vulturni fluminis à fundamentis conſtruxerat, ſollemniter dedicauit, in qua etiã noſter Abbas duo pallia obtulit. Huius Abbatis tempore Almannus huius ſacri cœnobij Monachus defunctus eſt; cuius vita quantum Deo placuit, exitus illius patefecit. Hic itaq; è Melfia ciuitate, de qua oriundus erat, ad hunc locum perueniens, diſtrictiſſime ſatis, & continentiſſime vixit: omnibus enim noctibus iuxta Eccleſiam S. Andreæ Apoſtoli in cimiterio Fratrum nudus permanens, & pſalmos canens, duris ſcoparum ictibus carnem ſuam affligere non deſinebat: ſub iſtius autem Abbatis tempore, cum idem vir intempeſtæ noctis ſilentio eſſet defunctus, Nicolaus Cellararius extra Monaſteriũ manens, eleuatis oculis, vidit tectum domus deſuper aperiri, & ex eo maximum globum ignis egredi, atque in cœli alta deferri; ſtatim vero ad Monaſterium Nuntium mittens, inuenit ea hora fuiſſe Almanni obitum, qua globum ignis de Monaſterio egredi, cęliq; alta petere vidit. Hanc autem viſionem ſicut Cellararius à foris, ita & Carbo, vnus ex huius loci Prioribus, qui adhuc ſupereſt, in Monaſterio poſitus vidit. Hic vero quamdiu vixit, tribus diebus in hebdomada panem, & aquam comedit, & nunquam niſi certa ſoluit feſtiuitate ieiunium.

Ann. 1116

Paſchalis Papa Caſſinum venit.

Vide capi. 4. lib. 1.

Almãnus monachus.

CAPVT LVI.

INTEREA cum homines de ciuitate S. Germani noſtro Abbati ſæpe inquieti, & rebelles exiſterent, ad horum nequitiam refręnandam Girardi animus ingens erigitur, vna cum Oderiſio Præpoſito, & Senioreto Decano, qui poſt Abbates huius cœnobij extitere, alijsq; prudentibus viris communicato conſilio, quosq; huius loci fideles in ſuum auxilium euocans, ſeptimodecimo Kalendas Februarias, nocturno tempore monticulum Ianulæ, qui eidem ciuitati imminet, cœpit, atque à ciuibus obſides accipiens, eãdem Ianulæ Arcem, quę à temporibus Aligerni Abbatis deſtituta, ac deſolata fuerat, reſtruere, vir ſtrenuiſsimus, cępit. Primo itaq; in montis ſummitate turrem ſpecioſiſsimam, ac valde maximam extruxit, iuxta quam duas veteres turres dirutas reparauit. Iam vero Abbas cameram cum cappella, & reliquis officinis pulcherrime ſatis conſtruens, ipſius arcis ambitum muro firmiſsimo ſepſit, & ſic demum rebelles, & infidos, quietos manere coegit. Pari etiam modo caſtrum Pontiſcurui, Cardetum, Vitecuſum, ac Suium, muris, turribusq; muniuit.

Ann. 1117 Girardus Ianulæ arcem conſtruit.

CAPVT LVII.

HIS diebus defuncto in Caietana Eccleſia Alberto Epiſcopo, Richardus huius cœnobij à pueritia monachus, eidem Eccleſiæ Epiſcopus datur. Romanus interea Pontifex cum ad Paganorum ſæuitiam edomãdam ſollicitus eſſet, Romanos, Piſanos, aliosq; de diuerſis partibus euocans, ſub remiſsione omnium peccatorum illos ad Inſulas Baleares direxit. Quo dum veniſſent, diu multumq; illas expugnantes, tandem in deditionem acceperunt, centum millibus Saracenorum gladio interemptis.

Hoc præterea tempore Hector, Pandulfus, & Giſulfus filij Pandulfi de Pręſenzano, antiqui hoſtis malitia debriati, ca-

ſtrum

ſtrum huius Monaſterij, quod Cominum dicitur, furtiue ſurripientes, terras huius cœnobij ſibi cõtiguas modis omnibus infeſtare cęperunt. Abbas autem, vt erat magnanimis, exercitum congregans, terram illorum igne, ferroq; conſumpſit. Eodem vero anno prædictus Papa vrbem egrediens venit ad hoc Monaſterium vbi honorifice nimis receptus, cum ei relatum fuiſſet de ſupradictis ſacrilegis, qui ante iam fatum caſtrum Comini inuaſerant, inter ipſa miſſarum ſollemnia, tanti mali auctores, niſi reſipiſcerent, à liminibus Eccleſiæ ſeparauit. Quid tantis? Videntes ſibi Deum in omnibus reſiſtere, eũdem caſtrum in manu noſtri Abbatis reddidere, atque ad hoc Monaſterium venientes, cuncta congregatione aſtante, ſupradictum caſtrum ſupra B. Benedicti altarium refutauere. Lando interea filius Landonis Comitis, more parentum ſuorum, ab huius loci infeſtatione nequaquam quieſcens, in ſilua huic Monaſterio cõtigua, quæ Tirellæ dicitur, caſtrum conſtruere cępit. Erat tunc in hoc ſancto cœnobio Ioannes Romanæ Eccleſiæ Cãcellarius, & huius Monaſterij monachus, cuius ſuperius memoriam feci, qui tantam inſolentiam nequaquam ferendam cenſens, Senioretum Decanum, alioſq; ex Fratribus ſecum aſſumens, eumdem Comitem adijt, atque illum ex parte Romani Pontificis obteſtare cæpit, vt in poſſeſsione B. Benedicti caſtrum non ędificaret, niſi anathema Apoſtolicum experiri vellet. Tunc ille, & Pontificis, & B. Benedicti iuſtitia agnita, de eodem loco confeſtim receſſit.

Ioannes Cancellarius.

CAPVT LIII.

TVNC temporis quidam miles in Apulia, in quodam conflictu, à quodam iniquiſſimo captus, atque Boia, catenisq; deuinctus, in foueam demerſus eſt. Cumq; per dies plurimos eodem neruo detineretur aſtrictus, & die, noctuq; ſanctiſſimi Patris Benedicti auxilium anxie flagitaret, quadam nocte ei apparuit dicens; dormis, an vigilas? Et ille: vt cernis plus in meæ mentis archano de morte, quam de ſomni quiete pertracto. Sed tu quis es, qui ad me venire dignatus es? Et ſanctus. Ego ſum

Frater Benedictus, quem in tuo adiutorio venire rogaſti? Nunc vero ſurge celerius, catenas vero cum quibus ligatus es, quoniam propter itineris longitudinem ad corpus meũ in Caſſino ferre minime vales, ad ſepulchrum Fratris Ottonis incluſi (qui meam regulam optimè obſeruauit) ſuſpẽde, & ob tuam liberationem laudes Deo reddendas ire ne tardes Caſſinum. Hæc cum dixiſſet, continuo miles ſurgens, inuocato Redemptoris noſtri, ac B. Benedicti nomine, confeſtim catenæ, quæ in pedibus eius erant ſolutæ ſunt, & cõtinuo ſurgens, quæ ſibi iniuncta fuerant omni inſtantia implere curauit. Demum vero Caſsinum veniens Deo, *Patriq́;* Benedicto laudes quam maximas retulit.

Otto Monachus.

Arderadus huius loci Oſtiarius, dum noctis medio per plana, quæ Caſsinenſi monti ſubiacent iter ageret, oculos ad ſanctiſsimi Patris Benedicti cœnobium vertens, vidit ſuper eundem locum ad inſtar ſolaris ſplendoris deſcendiſſe maximam lucem, quæ prius Eccleſiam, poſtmodum vero totum Monaſterium operiens, vſque ad dimidium ferè horæ ſpatium manſit, ac ſic demum lux, quæ ante oculos eius apparuerat ſubtracta eſt.

Sargius monachus

Eo etiam tempore Sergius huius cœnobij monachus, natione Amalphitanus, dum vita decederet, Gregorium huius loci Presbyterum rogauit, vt eum non dimitteret, qui poſtulationi eius obtemperans, cum eo permanſit. Cum vero vitæ eius appropinquaſſet iam vltima hora, reſpiciens vidit Beatiſsimam Dei Genitricem Mariam ad ſe venientẽ, illicoq; manus ſurſum erigẽs, clamare cœpit, Domina mea, Domina mea: quem interrogantes, quid videret, ait: Num quidnam non Beatiſsimam Virginem Mariam videtis? Hic nempe eſt. Hæc dum dixiſſet, animam exhalauit.

CAPVT LIX.

PER hos dies Petrus filius Petri Mayni de ciuitate Aquinenſi, obtulit B. Benedicto quidquid ſibi pertinere videbatur infra fines ſupradictæ ciuitatis in valle Opploſa, & Surgili, & Ciſternola, & omne quod ſibi pertinebat apud Suium, loco qui vocatur caſa Maiore,

Adenul-

Adenulfus quoque filius Bernardi de Aquino, & ipſe ad hoc Monaſterium veniens obtulit huic ſancto loco, quidquid ſibi à paterno, vel materno iure pertinebat in S. Vrbano.

Hoc etiam tempore, Abbas Girardus conceſsit in veſtiario huius ſacri cœnobij ob Fratrum vtilitatem, quidquid S. Benedicto pertinebat in Comitatu Termulenſi, necnon & Terras, quæ fuere Oldiberti militis, quas Comes Robertus, ſicut ſupra retulimus, huic loco obtulit, anathematis inondatione appoſita, ſi aliquis ſucceſſorum ſuorum hoc à veſtiario Fratrum ſubtrahere vellet. Conceſsit etiam in Monaſterio S. Ioannis de Capua Petram mellariam cum pertinentijs ſuis. Sciendum ſanè, quoniam in Monaſterio puellarum S. Ioannis, Abbatiſſa quidem debet eligi cum neceſſe eſt à ſanctimonialibus, ſicut ego ipſe recolo me legiſſe in priuilegio Abbatis Aligerni, quod apud Capuanum B. Benedicti Monaſterium habetur, ſed approbari, & confirmari debet iudicio Caſsinenſis Abbatis, cuius etiam auctoritate conſecrationem ipſa Abbatiſſa accipere debet.

CAPVT LX.

SVpradictus autem Pontifex, ſociato ſibi noſtro Abbate, Romam rediens, mediante quadrageſima Synodum celebrare diſponit; in qua etiam noſter Abbas proclamationem fecit de cella S. Sophiæ in Beneuento, ſed nullam exinde habere iuſtitiam valuit. Quo etiam tempore dum Pontius Cluniacenſis cœnobij Abbas ad Synodum veniens ſe Abbatem Abbatum eſſe iactitaret, interrogatus à Ioanne Cancellario, ſi Caſsinenſes accepiſſent regulam à Cluniacenſibus, an Cluniacenſes à Caſsinenſibus, Pontius reſpondit, quod non ſolum Cluniacenſes, verum etiam omnes monachi in orbe Romano degentes, regulam Patri Benedicti à Caſsinenſi cœnobio acceperunt: tum Cancellarius, ergo ſi ex Caſsinenſi cœnobio, tamquam à viuo fonte Monaſticæ religionis norma manauit, iure, ac merito Caſsinenſi Abbati hæc prærogatiua à Romanis Pontificibus conceſſa

Pōtius Abbas Cluncenſis.

Ioannes Cancellarius.

eſt, vt ipſe ſolus, qui Benedicti Legiſlatoris eſt Vicarius, Abbas Abbatum vocetur.

Romanorum diſſidium.

Per idem tempus Romani aduerſus iam dictum Pontificem ferali inter ſe odio diſsidebant. Nam pars maxima illorum, qui filium nuper defuncti Præfecti contra volũtatem Papæ elegerant, omnibus niſibus cõtra Petrum Leonis agebant adeo, vt nonnullas eius Turres deſtruerent, quia pro ipſo, & cum ipſo non conſenſerat Põtifex voluntati eorum. His auditis Henricus Imperator, qui defuncta Mattilda, tunc apud Liguriam degebat, gratia diſponendarum rerum illius, lætus effectus, quia non bene cum Papa conueniebat, Xenia Imperialia vrbis Præfecto, & Romanis tranſmiſit, aduentum ſuum illis prænuntians affuturum. Pontifex interim loco ceſſerat, & Petro Leonis in munitionibus degenti, quoquo modo poterat, ſubſidia miniſtrabat.

CAPVT LXI.

Ann. 1117 Heuricus Imperator Romã venit.

ANNO autem Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo ſeptimodecimo, idẽ Imperator congregato exercitu Romam aduenit, quod dum Papa Paſchalis comperiſſet, vrbem egrediens venit ad hoc Monaſteriũ, atque ab vniuerſa huius loci congregatione rogatus. Landulfum Archiepiſcopum Beneuentanum, quem ſupra depoſitum retulimus, in gradu ſuo reſtituit: ſicq; per Capuam Beneuẽtum ingreſſus eſt. Imperator interea vrbem Romam ingrediens, & Pontificem exinde diſceſsiſſe prænoſcens, Conſules, Senatores, ac Proceres partim donis, partim promiſsis ad ſe attrahens, Ptolemæo illuſtriſsimo Octauia ſtirpe progenito, Ptolemæi magnificentiſsimi Conſulis Romanorũ filio, Bertam filiam ſuam in coniugio tradidit, eiq. dona perplurima cõferens, quidquid auus eius Gregorius, alijq. parentes habuerant, vel retinuerant, prædicto Ptolemæo, & heredibus eius Imperiali auctoritate in perpetuum confirmauit.

Agit interim Papa cum Principe, alijsq. Normannis, quatenus contra Imperatorem conglutinetur, illiq. obſiſtant,

vel certe contra iam dictum Ptolemæum Romanorum Cõſulem generum eius, hominibus ſupradicti Pontificis armatorum auxilium ſubminiſtrent. Henricus præterea Imperator in Vrbe Roma perſiſtens, Paſchalis diei ſollemnitatem cum ingenti gaudio Senatus, Populiq; Romani celebrare ſtuduit, & quia Pontificem ibidem non inuenit, & rationes ſuas cum rationibus eius internuntijs mediantibus minime conuenire videbat, coactus, feruore æſtatis receſſit cum ſuis in hyperboreis regionibus, ſpondens ſe temperato aere agiliter Romam redire. Normanni vero Imperatorem ab Vrbe egreſſum dum agnouiſſent, elegere de ſuis fermè trecentos, ac diebus Pentecoſtes contra Ptolemæum direxerunt. Qui Campaniam ingreſſi, iuxta Pylium eiuſdem Prouinciæ oppidum caſtrametati ſunt, prædam inde hominum, ac iumentorum facientes. Hoc vbi Ptolemæo Conſuli nuntiatum eſt, è veſtigio milites, quos Imperator in adiutorium ſuum reliquerat euocans, per noctem eos exaduerſo contra caſtra illorum dirigere ſtuduit. Normanni interim cognito illorum aduentu, præpete curſu ad caſtrum Acutum fugientes peruenere, quos Theutonici inſequentes, quotquot inuenire poterant neci tradebant: magnamq; ſtragem de eis feciſſent, niſi caſtrum Normannos recepiſſet: victoria itaq; Alemanni potiti, Normannos exequitatos, & deprædatos, per vicos, & oppida perſequebantur, taliq; ordine Normãni iniurijs affecti, vnus poſt vnum ad propria remearunt.

CAPVT LXII.

HOC præterea tẽpore terræmotus magni per vniuerſam ferè Italiã facti ſunt, ita quod muri multarum ciuitatum ruerent, Eccleſiæ à fundamentis ſubuerterentur, & excelſæ Turres demergerẽtur, & multorum hominum ſtrages fierent. Fontes etiam ferè omnes turbidati ſunt, & lampades Eccleſiarum nullo impellente turbine per aerẽ mouebantur. Tunc quoque in ciuitate Veronenſi maxima pars ædificiorum corruit. Hiatus etiam in eiſdem partibus magni facti ſunt, & innumeræ arbores virentibus folijs radicitus euulſæ foras eiectæ ſunt, Terræmotus magni in Italia.

humoq; loca illa obtecta; infans etiam contra ætatem locutus, quædam portentoſa vaticinatus eſt, quæ poſtea euenere. His perturbationibus inſiſtentibus, Simon filius Hugonis de Moliſi apud Hiſerniam vita deceſſit. Corpusq; eius ad hoc Monaſterium delatum, atque in atrio Eccleſiæ B. Benedicti reconditum eſt.

CAPVT LXIII.

Robertus Anglorũ Rex.

HIS porrò diebus Robertus Rex Anglorum Legatos ad hoc Monaſterium direxit, petens, *vt pro* ſe, atque pro ſtatu Regni ſui Domini clementiam exorarent, calicemq; aureum quantitatis non modicæ B. Benedicto per eos dirigere ſtuduit. Eo etiam tempore Rogerius filius Landonis Caluenſis Comitis ad hunc locum deueniens obtulit B. Benedicto in Sicilia, in loco vbi dicitur Melazzeti, Eccleſiam S. Andreæ iuxta flumen Platonion.

CAPVT LXIV.

PER hos etiam dies Alexius Imperator Nouæ Romæ Cõſtantinopoleos, qui multa bona huic ſancto cœnobio contulerat, & ſuper omnia latini nominis Monaſteria dilexerat, quadrageſimoquarto anno Imperij ſui, huius vitæ metas exoluit, & Ioanni Porfirogenito filio ſuo Orientaliũ Romanorum ſummam reliquit. Similiter & iam dictus Papa Paſchalis à Beneuẽto Romam regreſſus, duodecimo Kalendas Februarias, vita decedit, & Ioannes Cancellarius, huius Caſſinenſis cœnobij à pueritia monachus, à Clero, Senatu, Populoq; Romano, in Gelaſium Papam eligitur.

Paſchalis Papæ obitus anno 1118. Gelaſij II electio.

Talia dum Henrici Imperatoris veniſſent ad aures, feſtinus Romam aduenit, Nuntios ad eundem electum trãſmittere ſtuduit; per quos ei direxit, quod ſi fidem quam Papa Paſchalis cum Imperatore fecerat obſeruaret, & conuentiones, quæ inter Romanum Imperium, & ſedem Apoſtolicam

ſtatu-

ſtatutæ fuerant firmaret, Imperator confeſtim fidelitatem eidem electo, & Romanæ Eccleſiæ faceret, ſin alias, alium Pōtificem in Romana Eccleſia inthronizaret. Videns igitur idem electus rationes ſuas cum rationibus Imperatoris cōuenire non poſſe, per fluuium Tyberim mare ingreſſus, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus, alijsq́, clericis Romanæ Eccleſiæ, necnon & Præfecto Romanæ Vrbis, multisq́; alijs nobilibus Romanis aduenit Caietam. Hoc vbi Imperatori nuntiatum eſt, è veſtigio Mauritium Bracarenſem Archiepiſcopum à Papa Paſchali depoſitum, inuaſorem Romanæ Eccleſiæ conſtituit. Supradictus autem electus Caietæ remorans in quadrageſima Presbyter ordinatus, & ab eiſdem Epiſcopis, & Cardinalibus in Papam Gelaſium conſecratus eſt.

Tunc temporis Capuanus Princeps Robertus, & Gulielmus Dux ad eumdem Pontificem in eadem ciuitate venientes, fidelitatem fecere. Deinde Capuam veniens, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus excommunicauit eumdem Imperatorem, vna cum prædicto inuaſore, eorumq́; complicibus. In feſtiuitate autem Paſchali impoſito ſibi Romani orbis diademate, cum magna laude, & gloria ad Patris Benedicti Monaſterium Capuæ ſitum venit, celebrataq́; miſſa ſollemniter ad Epiſcopatum ciuitatis redijt, ornatis plateis, & arcubus Romano more. Poſt hæc idem Pontifex ad hoc Monaſterium veniens, cum immenſo honore, ac gaudio ab vniuerſa congregatione ſuſceptus eſt, atque per plurimos dies in hac Terra moratus eſt. Robertus interea Princeps exercitum congregans ad hoc Monaſterium venit, Romam, ſicut promiſerat Pontifici, cum eo iturus: audiens autem quod Imperator oppidum, quod Turricula dicitur obſideret, Caſſini ſubſtitit, vbi etiam Nuntios Imperatoris ſuſcipiens, Capuam repedauit. Imperator interea cum oppidanis fędus iniens Romam redijt, ibiq́; diebus Pentecoſtes ab eodem Hæreſiarcha coronatus, Liguriam redijt. Hoc vbi Pontifex ſupradictus agnouit Romam reuerſus eſt, indeq́; egreſſus ciuitatem Piſanam adijt, Eccleſiamq́; inibi S. Mariæ, quæ ad Domum nuncupatur dedicans, primus in eadem Vrbe Archiepiſcopatum inſtituit. In eadem verò ciuitate

Gelaſius Caſſinum venit.

Gelaſius Piſarū Archiepiſcopatum inſtituit.

ſupradicto Pontifice perſiſtente, auctoritate eius, ac Petri Archiepiſcopi ciuitatis illius, oblata eſt B. Benedicto Eccleſia S. Siluestri in eadem ciuitate Piſana, ab Odemundo, & filijs eius cum pertinentijs ſuis. Huic conceſſioni Lambertus Oſtienſis Epiſcopus, poſt autem Papa Honorius, cum alijs Cardinalibus interfuit. Exinde verò ſupradictus Pontifex diſcedens cum Epiſcopis, & Cardinalibus, Cluniacenſe cœnobium petijt, atque à ſupradicti loci Abbate honorifice nimis receptus, & ibi aliquamdiu remoratus, poſt paucos dies vita deceſſit, atque in eodem Monaſterio decenti eſt ſepultura reconditus.

Gelaſij obitus.

Cardinales igitur, videntes ſe tanto deſtitutos eſſe paſtore, conſilio habito, ne diutius Romana Eccleſia morſibus ſchiſmaticorum pateret, Guidonem Viennenſem Archiepiſcopum, regali ſtirpe progenitum, in rebus ſæcularibus, & Eccleſiaſticis apprime eruditum, ibidem ſibi in Papam Calliſtum præficiunt. Idem præterea Pontifex per aliquantum temporis ibidem remoratus, Roſcemmanumq. Cardinalem, & huius cœnobij monachum ex parte Italorũ, catholicæ dumtaxat parti fauentium, de ſua ordinatione conſenſum vnanimem per litteras excipiens, vna cum Epiſcopis, & Cardinalibus ad Monaſterium B. Mauri in Glãnofolio ſitum, & huic Caſſinenſi cœnobio ſubditum peruenit, rogatusq. à Monachis Caſſinenſibus, qui ſecum venerant, necnon à Girardo iam dicti loci Abbate, eiuſdem confeſſoris Chriſti Mauri Eccleſiam ſollemniter dedicauit, in qua etiam corpora ſanctorum Antonij, & Conſtantini, qui de hoc Caſſinenſi cœnobio ad Gallias cum B. Mauro perrexerant, cum maxima reuerentia poſuit, ſicq. Romam veniens à Clero, Senatu, Populoq. Romano honorifice ſatis ſuſceptus eſt.

Calliſti II electio.

Antonius & Conſtãtinus ſancti Mauri ſocij.

ADDITIO de Gelaſio ſecundo.

IN præfatione Bibliothecæ Cluniacenſis impreſſæ Pariſijs Anno 1614. *hæc de Gelaſio ſecundo habentur. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo decimonono, Pontificatus ſui anno primo, & die quinto, cum apud Matiſconem*

tiſconem proxima quadrageſima, Concilium Remis celebrandum adornaret, ibidem correptus graui morbo, decubuit: ſe Cluniacum lectica citius deferri iuſsit, accitis ad ſe Cardinalibus, orationem habuit, & omnibus Eccleſiæ ſacramentis ſuſceptis, iuxta normam monaſticam, ſtrato terræ corpore, quarto Kalendas Februarij, ſanctiſsime quieuit: rebus ijs, quarum cauſa venerat, plane infectis. Viſitur monumentum eius inter crucem, & aram, quæ eſt poſt chorum magnæ baſilicæ, marmoreum quidem illud, ſed ex lapide candido, opere Tuſco conſtructum. Vacauit ſedes biduo. Vir omni laude dignus, ſi vita ſanctiſsima, ſi mores integri, ſi denique ſacra doctrina ſpectentur. Petrus Pictauienſis (cuius res ei notæ erant) epitaphium ei poſtea ſcripſit: quod Lector videre poterit inter ipſius Pictauienſis verſus, operibus Petri venerabilis præpoſitos, in eadem Bibliotheca col. 617. & 618.

CAPVT LXV.

EO igitur tempore, cum iam ab Incarnatione Domini Annus viceſimus centeſimus, atque milleſimus volueretur, tam magni terræmotus in hac Terra facti ſũt, vt in Comino palatium dirueret, in Cucuruzzo Eccleſiam cum curia ſubuerteret, apud Bantram, Eccleſiam, Domos, & campanaria ad terram deijceret, multiq. ſub ipſa ruina interirent, & nunc quidem nouem, nunc decem & ſeptem, nũc viginti, & eo amplius, idq. per dies ſingulos ſentiremus.

Ann. 1120

Terræmotus magni

Quo tempore Pater Benedictus cuidam Hiſpano apud Termulas, tribus vicibus viſibiliter in quodam triuio apparens, dixit: Vade dic Abbati, vt omnes, qui in ditionis ſuæ Terra habitant, diſcalciatis pedibus ad Monaſterium meum in Caſſino conſtructum, omnipotentem Deum rogaturi, cõuenire faciat, & ipſe vna cum Fratribus per omnes Monaſterij Eccleſias litanias faciant diſcalciatis pedibus. Increuere enim peccata hominum, & delicta eorum multiplicata ſunt valde, forſitan ignoſcet Deus delictis illorum, ac perficiet vota, & ſupplicationes ad eum. Percontatus quis

Beatus Benedictus cuidam Hiſpano apparet.

nam

nam eſſet, Fratrem Benedictum ſe eſſe reſpondit: Ille autem exurgens venit ad Abbatem, & quid viderit, vel audierit ſeriatim pādit. Igitur cum iuxta Patris Benedicti præceptum ſurſum ad Monaſterium omnes Deum rogaturi conuenirēt, Diabolus claudi ſpecie aſſumpta in deuexo montis latere illis factus eſt obuiam, dicens: Glorioſæ Virginis Mariæ Eccleſiam, maximamq; ciuitatis partem terræmotu dirutam eſſe, illi autē falſitati eius aurem accomodantes, & id quod cęperant ocius dimittentes, ad ciuitatem reuerſi ſunt, quo dum veniſſent videntes illuſionem diabolicam, alio die litaniam, quam ſtulte dimiſerant diſcalciatis pedibus *implere* ſtuduerūt. Igitur prima noctis vigilia magno vltra *modum* terræmotu facto, Fratres è ſtratis ſuis ſurgentes, *diſcalciatis* pedibus, flentes, & eiulantes ad Patrem confugiunt Benedictum, atque ante eius ſacratiſſimum corpus preces ad Deum fundentes, per omnia Monaſterij altaria litanias decantare cæperunt. Fidelis Dominus in verbis ſuis, qui inuocantes ſe, & de ſua miſericordia præſumentes exaudire promiſit, nam ſupplicatio litaniæ à Fratribus explicit*a*, ne vnus quidem lapis vlterius de hoc loco motus eſt. Hæc dum ad notitiam vicinorum circummanentium perueniſſent, omnes ferè, qui in Principatu manebant, nudis veſtigijs huc ad B. Benedictum venere, omnipotentis Dei clementiam ſuppliciter poſtulantes, vt tanti Patris interuentu illis miſereri dignaretur. Nec ſunt fruſtrati ſua æſtimatione: nam confeſtim tremor terræ quieuit.

B. Benedicti meritis ceſſant terræmotus.

Hoc interea anno Robertus Capuanorum Princeps, cuius ſupra meminimus vita decedit, & Richardus filius *eius* à Capuanis in Principatū ſubſtituitur: quo paulo poſt mortuo Robertus patruus eius illi in Principatu ſuccedit.

CAPVT LXVI.

HVIVS Abbatis tempore in Campania Prouincia inſigne miraculum factum eſt. In Comino, namq;, in caſtro, quod in honore ſanctorum ſeptē Fratrum conſtructum eſt, nobilis cuiuſdam militis filius fuit, nomine Albericus, qui puer decimo anno natiuitatis

Alberici pueri viſio.

tiuitatis ſuæ inchoante, languore correptus ad extrema perductus eſt, quo tempore nouem diebus, totidemq; noctibus immobilis, ac ſine ſenſu. & velut mortuus iacuit, in quo ſpatio à B. Petro Apoſtolo, & duobus Angelis per loca pœnarum deportatus, ductus eſt ad os infernalis barathri, demùm verò ductus ad Paradiſum, vidit manſiones Sãctorum, & à B. Petro Apoſtolo ſufficienter inſtructus, de veteri teſtamento, de pęnis peccatorum, & de perenni gloria Sanctorum, vitæ redditus eſt. Huius igitur viſionem noſſe, qui cupit rei ſeriem à Guidone huius Caſſinenſis cœnobij Monacho compoſitam relegat, quã, quia per omnium ferè ora voluitur, referre omiſimus. Exinde vero idem Albericus, relictis, & ſpretis ſæculi pompis, hoc Caſſinenſe cœnobium petijt, atque à Patre Girardo gratanter nimis ſuſceptus, & ſanctæ cõuerſationis habitu indutus, Chriſto vero Regi militaturus cum cæteris Fratribus eſt aggregatus. Tanta vero vſque in hodiernum abſtinentia, tanta morum grauitate pollet, vt pęnas peccatorum perſpexiſſe, & pertimuiſſe, & gloriam Sanctorum illum vidiſſe nemo dubitet. Non enim carnes, non adipem, non vinum ab illo tempore vſque nunc, Deo annuente, ſumpſit, calciamentis nullo penitus tempore vtitur, & ſic in tanta cordis, ac corporis contritione, & humilitate, vſque in hodiernum in hoc Caſſinenſi cœnobio perſeuerat, vt multa illum, quæ alios laterent, vel metuenda, vel deſideranda vidiſſe, etiam ſi lingua taceret, vita loqueretur.

Albericus fit Monachus.

His porrò temporibus Petrus Diaconus, Anno Dominicæ Incarnationis quintodecimo centeſimo, atque milleſimo, primo ætatis ſuæ luſtro, à parentibus ſuis B. Benedicto oblatus, & à iam dicto Girardo Abbate ſuſceptus, & habitu ſanctæ conuerſationis indutus, atque ſub eodem Abbate per annos bis quatuor eruditus, viceſimoprimo anno ætatis ſuæ, ſcripſit ad Oderiſium ſecundum ſupradicti Girardi ſucceſſorem, paſſionem beatiſſimi martyris Marci, & ſociorum eius: vitam egregij confeſſoris Fulconis; paſſionem ſanctiſſimi martyris Placidi diſcipuli B. Patris Benedicti, & vitam S. Apollinaris Abbatis ad Reuerendiſſimum Raynaldum Abbatem: vitam ſanctorum Guinizonis, & Ianuarij ad Richardum

De Petro Diacono Caſſinenſi Ann. 1115

Pręfati Petri lucubrationes

chardum Monachum Caſſinenſem: vitam S.Conſtantij Epiſcopi,& confeſſoris ad Guarinum Epiſcopum Aquinenſem: vitam S. Seueri Epiſcopi Caſſinenſis ad Senioretum Abbatem, Rythmum de nouiſſimis diebus. Deſtructionem, & reſtaurationem ciuitatis Atinæ, & inuentionem corporis B. martyris Marci deſcripſit: vitam S.Dariæ vxoris S. Nicandri: ſcripſit etiam ſermones multos: librum illuſtrium virorum cœnobij Caſſinenſis ad Pādulfum Theanenſem Epiſcopum. Miracula Caſſinenſium Monachorum, quæ ſcripta ad huc minime erant deſcripſit. Ortus, & vitas iuſtorum cœnobij Caſsinenſis. Chronicon cœnobij Caſsinenſis à renouatione Eccleſiæ B. Martini à Deſiderio facta vſque ad hunc diem. Solinum de miraculis breuiauit. De generibus lapidum pretioſorum ad Conradum Imperatorem librum exarauit. Expoſitionem ſuper regula S. Benedicti componens in quatuor libros diuiſit.Scholias in vetus teſtamentū. Epiſtolas plures ad diuerſos: vitam ſancti Papæ Leonis exarauit. Fecit & prologum in librum priuilegiorū huius Monaſterij. Hymnos duos in laudem S.Iuſtæ virginis,& martyris dictauit. Miracula ſanctorum martyrum Marci, Nicandri,& Marciani exarauit. Hymnos ſex in eorum laude compoſuit. Cantus B.martyris Marci dictauit. Exhortatorium ad Monachos, in quo oſtendit, quid cuſtodire, quid cauere debeant. De ſeptem vitijs,& virtutibus. De ſeptem petitionibus. De Rebecca, & Iſaac. De Rege Ozia, & Sacerdotibus. De Moyſe, & via trium dierum, ac tribus temporibus. De viſione Iſaiæ. Librum ſalutationum, exhortationum, & opprobriorum. De terra repromiſsionis Itinerarium ex omnibus veteribus libris collegit: multaq; alia ſcripſit, quæ longum eſſet recenſere.

Chronicon Caſſinenſe.

CAPVT LXVII.

SVB iam dicto Abbate Girardo, Gūnarius Sardorum nobiliſsimus, parentum ſuorum Bareſonis, & Torchitorij Regum veſtigia ſequens, cum licentia Archiepiſcopi ſui, obtulit B.Benedicto Eccleſiam S.Petri in Nurci, & S.Nicolai,ac S.Ioannis, & S.Petri in Nugulbi;

bi, & S.Heliæ, ac S.Ioannis in Setin,cum omnibus pertinentijs earumdem Eccleſiarum ad vtilitatem veſtimentorum noſtrorum. Id ipſum fecit, & Furatus de Gytil cum voluntate eiuſdem Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſui Boni de Eccleſia S.Nicolai in Solio, & S.Mariæ cum pertinentijs ſuis. Sed & Comita Sardorum nobiliſſimus,tunc tẽporis ad hoc Monaſterium veniens, chartam fecit huic loco de Eccleſia S. Michaelis in Ferruceſi cum attinentijs ſuis. Pari etiam modo Marianus de Zori obtulit in hoc loco Eccleſiam S.Georgij in Banarcata, cum omnibus, quæ tunc temporis habere videbatur. Huius exemplo ducta Muſcunionia chartam fecit de domo ſua in Solio cum ſeruis, & ancillis, & omnibus rebus ſuis. Suſanna etiam illam ad bonum æmulata obtulit B.Benedicto domum ſuam in Yſcano, & in Mulana, & in Cortina, & in Mirra, & in Amendula cum ſeruis, & ancillis, & omnibus ſuis. Vera quoque filia Gunnarij de Thori, cõceſſit ſimiliter in hoc loco domum ſuam in Coquina cum ſeruis, & omnibus, quæ habere videbatur. Id ipſum & Conſtantinus de Ceruia fecit oblationis chartulam de Eccleſia S.Petri in Symbrano cum omnibus pertinentijs ſuis.

CAPVT LXVIII.

TVNC temporis præfatus Papa Calliſtus vrbem egreſſus, venit ad hoc Monaſteriũ, & à prædicto noſtro Abbate cum ingẽti honore ſuſceptus, die illo miſſam ſollemniter celebrauit, atque in hac Terra per duos ferè menſes eſt remoratus. Quem videlicet Pontificem,noſter Abbas honorifice nimis ſuſtentauit, & in omnibus neceſſitatibus eius ſtrenue ſatis deſeruire curauit. Inde vero Beneuentum veniens, in Apuliam vſque deſcendit, ac more anteceſſorum ſuorum à Duce Gulielmo fidelitate recepta, Romam reuerſus eſt. Dehinc verò exercitum congregans, Mauritium Hæreſiarcham in ciuitate Sutrina obſidens, cæpit, & in Arce huius Monaſterij, quam idem Abbas à fundamentis conſtruxerat, exilio relegauit. Hic autem Reuerendiſſimus Pontifex dum Beneuenti reſideret, Calliſtus Papa venit Caſſinum.

roga-

Calliſti priuilegiũ

rogatus ab eodem Abbate noſtro, vel Fratribus, Eccleſias S.Petri, & S.Nicolai de Nugulbi, S.Heliæ in Setin, & S.Petri in Nurci, quas vir illuſtriſſimus Gunnarius, de quo ſupra retulimus B.Petro obtulerat,& poſtmodum eiuſdem Pontificis iuſſu B.Benedicto conceſſerat,per Apoſtolicæ ſedis priuilegium congregationi noſtræ in perpetuum confirmauit, vt de ipſarum Eccleſiarum redditibus,prout facultas miniſtrauerit, indumenta ſemper huic noſtro conuentui præparentur. Saluo nimirum cenſu quatuor ſolidorum Papienſis monetæ ſingulis annis Lateranenſi ſacro palatio perſoluendo. Adijciens inſuper, vt poſſeſſiones, & dona *omnia, quæ* ſupradictus Gunnarius B.Benedicto contulit,*vel collaturus* eſt, omnia ſimiliter in neceſſitate veſtimentorum in perpetuum conſeruentur: & ſi quis eiuſdem Gunnarij oblationes auferre, vel minuere, aut à conſtituta veſtimentorum præparatione huius ſancti Caſſinenſis conuentus ſubtrahere, vel mutare præſumpſiſſet, anathemate plecteretur. Idem præterea illuſtri viro Gunnario, vxoriq; eius Helenæ litteras direxit,gratias agens ſimul, & monens, ac in remiſſionẽ peccatorum illis iniungens, vt in eo, quod cæpiſſent conſtãtius permanerent, Romana enim ſedes, & Eccleſias, & donum, quod noſtro cœnobio fecerant ſua auctoritate firmauerat. Pari etiam modo litteras Vulterano Epiſcopo deſtinauit mandans; quoniam ſpecialiter hoc Caſſinenſe cœnobium ad protectionem Romanæ ſpectaret Eccleſiæ, vt donum, quod B.Benedicto ab illuſtri viro Gunnario, & vxore eius factum fuerat, pro B.Benedicti reuerentia,quietum, & ab omnium infeſtatione liberum faceret permanere, *quia* Apoſtolica ſedes donum illud ſcripti ſui auctoritate firmaſſet, & Eccleſias, quas Gunnarius cum vxore ſua Helena B.Petro obtulerant, huic noſtro cœnobio ex Apoſtolicæ ſedis liberalitate conceſsiſſet. Nollet ergo, vt per quorumlibet violentiam ſubtraherentur,vel infeſtarentur, ſed omnia quiete,& libere ad Caſsinenſium vtilitatẽ conſeruarentur.

CAPVT LXIX.

FACTVM eſt autem dum idem venerabilis Papa apud Beneuentum maneret,Otto Capuanus Archiepiſcopus conque-

cōqueſtus eſt Capuanam Eccleſiam ſpoliatam tribus Eccleſijs, quæ eſſent iuris S.Stephani, quas hæc Caſsinenſis Eccleſia poſsideret, ſcilicet S.Benedicti Pizzuli, S.Angeli ad Odaldiſcos, & S.Ruffi, quarū ſibi poſſeſsiones reſtitui per Romanam curiam poſtulabat. Ad hæc noſter Abbas reſpondit: Caſsinenſem Eccleſiam, eiusq; miniſtros Capuanam Eccleſiam non expoliaſſe, aſſerens ſe de prænominatis rebus, pro quibus impetebatur multiplici ratione munitum, tam inſtrumentorum, quàm legitima, & inconcuſſa temporis detentione: oſtendens inſuper quod appellatio, quæ à parte Archiepiſcopi facta fuerat, neque canonica eſſet, neque legitima, idq; pluribus, & euidentibus rationibus aſſerebat. Cumq; inter vtramque partem diu ſuper hoc decertatum fuiſſet, Apoſtolicus præcepit, vt rationes, quas noſter Abbas habebat oſtenderet. Tridui igitur dilatione conceſſa, iterum noſtra, illiusq; pars curiam adeuntes, de eiſdem quæſtionibus cauſa denuo ventilata eſt. Verum vbi à parte Archiepiſcopi nulla ratione, neque canonica, neque legitima poſſet oſtendi, quod Caſsinenſe Monaſterium prædictarum Eccleſiarum poſſeſsionem ei reſtitueret, cum conſtaret Capuanam Eccleſiam à Caſsinenſi non fuiſſe expoliatam, atque in hoc prolixius immoratum eſſet, iuſsit tandem prędictus Papa ſibi rationes noſtri cœnobij oſtendi. Quibus exhibitis, & diligenter à Cardinalibus, clericisq; Romanis ſtudioſe relectis, & perſpectis, qualiter illas Richardus Princeps, & Iordanus filius eius huic cœnobio conceſſerant, & præcepto ſuo firmauerant: Pontifex accepto conſilio, tum pro multimodis rationibus inſtrumentorum ſcilicet & temporum, tum pro priuilegijs Romanorum Pontificum, huic noſtro cœnobio conceſsis, præcepit prædictarum Eccleſiarum poſſeſsiones apud hoc Monaſterium, prout tunc fuerant, remanere.

CAPVT LXX.

HOC præterea tempore in eiuſdem Apoſtolici præſentia, prædictus noſter Abbas proclamationem fecit de Eccleſia S.Mariæ in Cingla, quam à iure huius cęnobij Raynulfus S.Maria in Cingla

nulfus

nulſus Comes violenter abſtulerat, & Eccleſiæ S. Mariæ de Capua ſubiugauerat. Tunc Pontifex Abbatiſſæ S.Mariæ de Capua litteras dirigere ſtuduit, præcipiens, vt quinta feria poſt octauas Pentecoſten, ſe ſedi Apoſtolicæ præſentaret, & ius Eccleſiæ ſuæ, præſentibus Epiſcopis, & Cardinalibus, Romano Pontifici oſtenderet. Illa autem muliebri furore exæſtuans, ad Pontificis curiam nequaquam ire, eiusq; præceptis nullo pacto ſe obedire reſpondit: quod dum ſupradicto Papæ nunciatum fuiſſet, litteras ad eam direxit mandans, quod in noſtri Abbatis quærimonia ſuper Cinglenſi Eccleſia ſubterfugium quærere iam videretur, nam *ſecundis tranſactis terminis, ad iudicium minime veniſſet, neque* perſonas pro ſe rationabiles direxiſſet. In his tamen omnibus Romana Eccleſia hactenus ſibi, & Monaſterio ſuo peperciſſe, ſed diutius cauſæ huius diſcuſsionem protendere non valeret, omni ergo occaſione ſepoſita, Pontificis conſpectui ſe repræſentaret, vel tales pro ſe perſonas dirigeret, quæ vice ſua negotium illud ſufficienter valerent pertractare. Alioquin Romana Eccleſia Caſsinenſi cœnobio de Cinglenſi Eccleſia reſtitutionem, cooperante Domino, faceret. Tali igitur Abbatiſſa conuentione perterrita, accedit ad Comitem Raynulfum, rogat, obſecrat, vt pro ſe Romano Pontifici litteras mittat. Annuit illius voluntati Comes, & vt ab Abbatiſſa rogatus fuerat, ſupradicto Papæ litteras mittit. Relectis igitur ſupradicti Comitis litteris Pontifex, eius petitioni aſſenſum præbuit, & terminum ei dedit mandans eidem Comiti, vt nullum ſuper hoc impedimentum faceret, quin negotium illud ſuo tempore decideretur. Niſi enim Abbatiſſa termino conſtituto ſedi ſe Apoſtolicæ repræſentaret, vel perſonas pro ſe idoneas mitteret, ipſe Caſsinenſi cœnobio reſtitutionem de Cinglenſi Eccleſia faceret. Adueniente autem termino, Abbas noſter Romam perrexit, iuſtitiam noſtri cœnobij recipere cupiens, ſimul etiam, & munimina noſtra ſecum deferens. Abbatiſſa verò Nuntium deſtinare, vel pro ſe ire omnino negauit.

Tùm Papa cum Epiſcopis, & Cardinalibus conſilio habito eidem Abbatiſſæ litteras miſit. Quas cum illa contempſiſſet, & Eccleſiam Cinglenſem omnibus mobilibus ſpoliaſſet,

ſet, Romanus Pontifex Apoſtolicæ ſedis iniuriam non amplius ferens, mandat Comiti Raynulfo, vt infra viginti dies poſtquam Apoſtolicas litteras accepiſſet, Caſſinenſe Monaſterium de Cinglenſi Eccleſia in integrum reinueſtiret, neque interim eiuſdem Eccleſiæ bona diripi à quibuſlibet, vel auferri permitteret. Quod ſi ipſe quoque Apoſtolici mandati contemptor exiſteret, qui ſpoliationis huius cauſa, & principium extitiſſet, in perſona, & in totam terram ipſius excommunicationis ſententiam, auxiliante Domino, proferret. Suſcipiẽs igitur Apoſtolicas litteras Comes, Abbatiſſam euocat, quid ſibi à Papa mãdatum ſit oer ordinem pandit. Illa verò facibus ſuccenſa fœmineis Principem, & Comitem, vniuerſosq́; illorum ſatellites, rogat, poſcit, obſecrat, vt Comitem flagitent, vt contra Papæ ſententiam tueri Abbatiſſam ſtudeat, vtq́; in tanto articulo temporis ſubueniat modis, ac niſibus, quibus valet exorat. Remuneratus itaq́; Abbatiſſæ pecunia Comes, illam contra Papæ ſententiam, pro ſuo poſſe tueri promittit. Quod dum ſupradicto Pontifici relatum fuiſſet, mandat Comiti, quia cum ipſe B. Petri, & Papæ fidelis eſſet, Romana Eccleſia vera eum dilectione diligeret, & inter alios ſtrenuos, & illuſtres viros perſonam ipſius præcipuè dilectionis brachijs amplexaretur, & niſi per eum remaneret, id ipſum deinceps facere præoptaret: propter quod tunc vſque Eccleſia nihil egiſſet in quo grauari à ſede Apoſtolica videretur. Præciperet ergo, vt omni penitus dilatione, & occaſione poſtpoſita, Caſſinenſem Abbatem de Cinglenſi Eccleſia, & de poſſeſſionibus eius faceret reueſtiri. Quod ſi contra hoc ire præſumpſiſſet, ipſe eidem Comiti diuina officia, & omnium Eccleſiarum introitum interdiceret, & ad viginti dierum terminum conſtitutum, perſonam ipſius excommunicaret, donec Caſsinenſem Abbatem de Cinglenſi cella plenarie reueſtiret. Pari etiam modo litteras Ottoni Archiepiſcopo Capuano direxit, præcipiens vt Alferadam Abbatiſſam, vt depoſitam, & excommunicatam haberet, & in eodẽ B. Mariæ Monaſterio nullum diuinum officium celebrare permitteret, datam à Romano Pontifice interdictionis, & excommunicationis ſententiam per ſuam Parrochiam nuntiari, &

teneri faceret; clericis vero,& laicis omnimodo prohibuit, ne contra ſuum interdictum Eccleſiam ipſam ingredi, aut cum excommunicatis participare vllatenus præſumerent. Comes interea Raynulfus ægreferens ſe pro fęminea ſuperbia excommunicatum, & ab omnibus diuinis myſterijs ſeparatum, Apoſtolici voluntatem ſe impleturum ſpopondit, ſi Caſsinenſium Fratrum munimina perſpicere poſſet. Relictis igitur in præſentia Papæ Calliſti, & omnium Epiſcoporum, & Cardinalium antiquis, & authenticis noſtri cœnobij chartulis: idem Comes coram Ioanne Cardinali tituli S.Euſebij,& Hermanno Romanæ Eccleſiæ Subdiacono, reddidit B. Benedicto totum ex integro prædictũ *S.Mariæ* Monaſterium cum omnibus pertinentijs ſuis, quæ tempore patris ſui tenuit, chartulamq; renuntiationis, & reſtitutionis exinde conſcribi faciens, illamq; propria manu roborans, ſuper altare B.Benedicti poſuit, violatoribus illius deciſionis mille librarum auri pęnam indicens.

CAPVT LXXI.

HOC interea anno Sparanus Abbas de Monaſterio S.Martini in Arci, ad hunc locum veniens, obtulit B Benedicto eãdem Eccleſiam S.Martini cum pertinentijs ſuis. Id ipſum fecit, & Rao de Banterone cum Auriſtella vxore ſua de Eccleſia S.Petri ſita in finibus Coſentiæ, in loco qui vocatur Guarano, & Eccleſia S. Martini, loco qui dicitur Cupplatu cum omnibus pertinentijs illarum. Similiter etiam Milo, & Liculfus *filij* Bernardi de Aquino, & Milo filius Milonis ad hoc Monaſterium venientes, obtulere B. Benedicto nouem familias hominum, ſibi pertinentium in oppido, quod Peſmontis dicitur, & in villa ſanctæ Luciæ.

CAPVT LXXII.

TVNC temporis, cum Fratres Monaſterij Capuani quemdam ægrotum iam ferè morti proximum monaſticum habitum induiſſent, clerici Capuanæ Eccleſiæ cum

armata

armata manu illuc conuenientes, eum iam defunctum repe-riunt, & ſtimulis nequitiæ debriati, monaſtico habitu illum ſpoliantes, eadem indumenta, quibusq; ambulantibus con-culcanda in platea proiecerunt. Quod vbi Papa Calliſtus agnouit, Capuano Archiepiſcopo præcepit, vt inauditam, & nouam tantæ temeritatis præſumptionem, ſic per Dei gratiam corrigeret, ne aliquatenus talia agere præſume-rent, neque idem Archiepiſcopus in hoc Dominum, & Ro-manam Eccleſiam offenderet, & quia Caſſinenſe Monaſte-rium Romanæ Eccleſiæ iuris eſſe ſciret, loca ei pertinentia, nec per ſe, nec per ſuos vllatenus inquietaret. Ab hoc etiam venerabili Papa, prædictus Abbas priuilegium de omnimo-da loci iſtius libertate recepit, adijciens inſuper, vt ſi qui huius noſtri Monaſterij, vel cellarum eius poſſeſſiones, aut res violenter auferrent, poſtquam Epiſcopi ipſorum à no-ſtro Abbate commoniti, iuſtitiam de eis facere omninò no-luerint: Abbas ſuper eoſdem raptores, ſecundo, tertioue commonitos, canonicam excommunicationem proferat. Calliſti Papæ priuilegium.

Quo etiam anno peccatis exigentibus, Capuana ciuitas igni tradita eſt, & tota ferè ciuitate conſumpta, S. Benedi-cti Monaſterio ignis vndiq; minabatur. Fratres autem hu-manis rebus diffidentes, & in ſolo Dei adiutorio ſperantes, corporale calicis ſumentes, extra Monaſterium in medio ignis poſuerunt. Mirum immodum reuerſus ignis, vltra propius accedere non audebat. Ciuibus etiã omnibus quæ-dam manus à Monaſterio ignem propellens viſa eſt: corpo-rale vero prorſus ab ignis iniuria illæſum manſit, præter qđ cauſa teſtimonij eius in medio foramẽ paruum factum eſt. Capuanæ Ciuitatis incẽdium. Miraculũ.

CAPVT LXXIII.

HIC interea Abbas, cum apud Beneuentum in Apoſtolici ſeruitio permaneret, & certo certius brachium S. Apoſtoli, & Euangeli-ſtæ Matthæi in eadem ciuitate reconditum eſſe didiciſſet: ad ſe iam dicti brachij cuſto-des conuocans, qualiter, vel quo ordine eiuſdem S. Apoſtoli brachium habuiſſent percontari ſtudio- De brachio sãcti Apoſtoli, & Euãgeliſtæ Matthæi.

ſiſſime cæpit; Qui dum retuliſſent, qualiter illud ſecum Robertus Dux detuliſſet in expeditione, quam contra Alexium Imperatorẽ habuerat, ac demum cappellanis ſuis ad mortem reliquerat, ipſiq; poſtmodum in die obitus ſui ſibi dimiſerant, Abbas monere illos attentius cæpit, vt tanta pignora Caſſinenſi cœnobio conferrent. Illi autem ocius ſe hæc adimplere fatentur, ſi Abbas illos quacumque hora ad conuerſionem venire vellent in hoc Monaſterio reciperet. Quod cum Abbas libentiſſime ſe impleturum ſpopondiſſet, illi confeſtim ſanctas reliquias ad hunc locum ferendas eidem Abbati contradunt. Suſcipiens igitur idem Abbas *ſanctas* reliquias, diuq; deoſculans, per huius noſtræ *congregationis* Fratres ad hoc Monaſterium tranſmittere ſtuduit. Ad cuius aduentum omnes, qui hanc terram inhabitabant, cum ingenti deuotione, & gaudio obuiam proceſſerunt; ſanè cum hæc ad huius noſtræ congregationis notitiam perueniſſent, inæſtimabili exultatione repleti, ac ſollemnibus veſtimentis induti, cum lampadibus, & thimiamatibus, vſque ad portam veterem exierunt, ac terræ proſtrati, ſanctũ Euangeliſtam adorauerunt, ſurgenteſq; cum maxima reuerentia deoſculati ſunt, & cum hymnis, & laudibus, illud in Monaſterium introducentes, atque argentea capſa, turrium inſtar aptata, ſanctum brachium reducentes, in argentea trabe ante B. Benedicti altarium ſuſpenderunt. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo viceſimoſecundo.

Ann. 1122

A D D I T I O.

De ſancto Berardo Monacho & Epiſcopo Aprutino.

HOc eodem anno decimoquarto Kalendas Ianuarij (vt refert Baronius tom. 12. Annal.) Calliſti Papæ ſecundi anno quarto, migrauit ex hac vita S. Bernardus (ſeu Berardus) Epiſcopus Aprutinus ſeptimo ſui Epiſcopatus anno, huius temporis lucerna ſuper candelabrum poſita ardẽs, & lucens in Eccleſia Dei. Hic enim ex monacho Benedictino ad Epiſcopatum inuitus aſſumptus, egregia claruit ſanctitate, illuſtratusq. eſt miraculis, vt eius res geſtæ tunc ſcriptæ declarant. Hæc Baronius. Cui adſtipulantur acta eiuſdem ſancti à Reuerendiſſimo Patre Vincentio de Monte ſancto

Epiſcopo

Epiſcopo Aprutino, ex ſcriptis antiquitus reconditis & conſeruatis in ſcrinio Cathedralis Eccleſiæ Aprutinæ, in lucem edita, impreſſaq. Venetijs apud Ioannem Antonium Rampazettum, anno milleſimo ſexcenteſimoprimo. Fuit autem S.Berardus ex illuſtri genere Comitũ Pallæ aureæ, qui cum toto ſuę pueritiæ tempore Chriſto adhæſiſſet, in Monaſterio montis Caſſini almifici Patris Benedicti habitum ſuſcepit. In quo priores (regularium mandatorum obſeruantia) tranſcendere videbatur. Et cum ſeipſum alijs imperfectiorem exiſtimaret, æmulabatur in dies (vt ait Apoſtolus) chariſmata meliora. Quamobrem ad Monaſterium S. Ioannis in Venere (in quo tunc dictæ ſacræ Religionis vigebat obſeruantia) ſuperiorum beneplacito tranſiuit. Ibiq. virtutibus, ac vitæ ſanctitate adeo reſplenduit, vt eius fama non ſolum ad adiacentes Prouincias, verum etiam ad exteras nationes aduolauerit. Interea mortuo Vberto Aprutinorum Epiſcopo, conuenietibus in vnum Canonicis Cathedralis Eccleſiæ, vniuerſiſq. ferè clericis, & proceribus Aprutinis (iuxta morem dictę Eccleſię) vnanimiter eum in Epiſcopum elegerunt, electione autem prædicta per ſummum Pontificem confirmata, de Monaſterio illum (licet nimis reluctantem) extrahentes, ad Epiſcopalem pertraxerunt ſedem. In qua ita ſe geſſit, vt ſuę profeſſionis obſeruantiam minime prateriret, (& dēptis corporis neceſſitatibus) paſtorali curæ totum vitæ ſuæ tempus daret. Pater erat pręcipue pauperum, & miſerabilium, afflictorumq. ſolatium. Cumq. ſingulari cordis ſimplicitate, pietate, ac charitate paſtoris functus eſſet officio, anno Domini milleſimo centeſimo vigeſimoſecundt, ſui vero Pręſulatus anno ſeptimo, decimoquarto Kalendas Ianuarij, à Domino vocatus, cœlos aduolauit.

Erat Paſchalis ſecundus.

Antequam Caſſinum proficiſceretur, ſuis bonis dotauit Monaſterium S.Saluatoris de Caſtellis Ordinis S Benedicti, in eodem Pallæ aureæ Comitatu ſitum, quod deſtructum fuerat, & à Bernardo, & Benedicto Abbatibus cęperat renouari & reſtaurari Extat de his diploma Paſchalis ſecundi in fauorem pręfati Monaſterij S.Saluatoris, ſub datum Beneuenti per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Cardinalis, duodecimo Kal. Maij, Indictione decima, Incarnationis Do-

Monaſterium S.Saluatoris de Caſtellis.

minicę, Anno milleſimo centeſimo decimoſeptimo, Pontificatus eiuſdem Paſchalis ſecundi anno decimooctauo, tenoris ſequentis.

Paſchalis Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto nobis in Chriſto filio Amico Abbati venerabilis Monaſterij Eccleſiæ S. Saluatoris de caſtro Caſtellorum nullius Diœceſis, vallis Sicilianæ, in Prouincia Aprutij, Fratribusq. & ſuis omnibus ſucceſſoribus regulariter promouendis in perpetuum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Diuinis præceptis, & Apoſtolicis monitis informamur, vt pro Eccleſiarum omnium ſtatu impigro vigilemus affectu. Noſtris quidem diebus tam pro tua, quàm pro tuorum prædeceſſorum Bernardi, & Benedicti Abbatum induſtria, Monaſterium ipſum S. Saluatoris in dicta Prouincia vallis Sicilianæ renouatum, & reſtauratum extitit: ac bonis mobilibus, & ſtabilibus, feudalibus, & burgenſaticis, montaneis, montibus, ſiluis, paſcuis, herbagijs, molendinis, aquis, aquarumq. decurſibus, collectis S. Mariæ, vaſſallis, vaſſallorumq. redditibus, fructibus, cenſibus, & prouentibus omnibus hæreditario iure relictis, & donatis pro dote, & dotis nomine à venerabili Fratre noſtro Berardo, nunc Epiſcopo Aprutino, de Comitibus Pallę aureæ; & per eumdem dotatum ornatum, & communitum, ac per nos præſtante Domino, dedicatum, & approbatum. Hoc igitur venerabile cœnobium iuxta petitionem tuam, & Fratrum tuorum, præſentis noſtri decreti pagina communimus: vti (ſicut à prædeceſſoribus noſtris ſtatutum fuiſſe dignoſcitur) ſemper Apoſtolicæ ſedi ſubditum, abſque vllo medio, ſub eius perpetua protectione futuris temporibus iugiter ſeruetur, tam in capite, quàm in membris acquiſitis, & acquirendis. Itaq. nulli Epiſcoporum, & præcipuè Pennenſi, liceat ſpiritu prauitatis dictum Monaſterium temerè perturbare, ſeu eius poſſeſſiones auferre, minuere, vel vexationibus fatigare; ſeu Abbatem, Sacerdotes, & Monachos ſuæ ditioni ſubijcere, contra id, quod ab origine ordinis ſtatutum eſſe dignoſcitur. Imò priuilegia, & libertates eidem Monaſterio à nobis, & Apoſtolica ſede indulta, ac eius conſuetudines rationabiles, & antiquas, firmas, & liberas volumus ab vniuerſis perpetuis temporibus obſeruari, ita quod conceſſa eidem valeat perpetua

petua tranquillitate gaudere. Ergo tibi dilecto in Chriſto filio Amico Abbati (quem nuper praſtante Domino in noſtra Romana curia Presbyterum Cardinalem fecimus, & conſecrauimus) Monaſterium, & Eccleſiam ipſam cum iuribus, rationibus, & actionibus ſuis conferimus, & aſsignamus, tuiſq. ſucceſſoribus regulariter promouendis in perpetuum, cum omnibus Eccleſijs, Præpoſituris, Dignitatibus, Grangijs Cappellis, Hoſpitalibus, rebus, & bonis alijs omnibus, prout inferius continetur, videlicet Eccleſia S. Petri de Aquauiua, S. Ioannis, & S. Ruffina in Faiano, Prępoſitura S. Andreę ad Collem gręcum cum omnibus ſuis. Præpoſitura S. Luciæ ad Collem aureum cum omnibus ſuis, S. Marię de Riuo nigro, S. Andreę de Coſtis, S. Lucię de Benedictis, S. Silueſtri de Coſſeto, S. Marię de Mortaro, S. Maximi de Palla aurea, & Cappella intus caſtrum Pallę aureę, S. Euſanij de Batutis, S. Laurentij in Coſtauerte, S. Angeli de Pennino, cum toto tenimento circumcirca, à Riuo Caſtellarij vſque ad Collem S. Michaelis, & flumen Conochię cum omnibus ſuis, S. Marię de Recepto cum Turri, & planitię ipſius recepti, vſque vbi iunguntur riuula cum flumine, cum omnibus ſuis, S. Martini, S. Andreę, S. Marię de Pratis, S. Marię ad Lucum, in pertinentijs caſtri Biſſari cum omnibus ſuis, S. Marię de Podio, S. Aegidij, & S. Leonardi cum omnibus ſuis, S. Marię de Montanea Sigellę cum Hoſpitali eius, ſita in confinibus Caſtri montis, cum herbagijs, paſcuis, ſiluis, montibus, & omnibus alijs circumcirca dictam Eccleſiam, prout ex dote tenet, & poſsidet, cum tenimentis ſuis antiquis confinibus limitatis, videlicet Confine primo vſque ad ſcalatam, Confine ſecundo vſque ad fontem fiſtulę, Confine tertio vſque ad Vetecam, Confine quarto vſque ad Aram poli, cum arboribus fructiferis, & infructiferis, vineis, oliuetis, & alijs bonis tam in ciuitate Pennæ, & dicto Caſtro montis, quam in caſtro Caſtilionis Raimundatij, & alibi vbiq. locorum. Eccleſia Saluatoris in caſtro S. Georgij ad actum pium, cum turri dicti caſtri, & alijs poſſeſsionibus, & terris donatis, & relictis eidem Monaſterio per quondam nobilem Aitonem Pium regulari eiuſdem Monaſterij habitu vita functum, pro quinta parte eiuſdem caſtri: S. Flauiani, & S. Laurentij de

Biſento, S. Flauiani, & S. Mariæ de Bulgaris de Baſciano, cum Caſtris, Caſalibus, villis, cellis, grangijs, montaneis, ſiluis, ſagis, nemoribus, paſcuis, fidis, & diffidis, collectis, vaſſallis, molendinis, aquis, aquarumq. decurſibus, & alijs omnibus iuribus, & actionibus, bonis feudalibus, & burgenſaticis ad Monaſterium ipſum conceſsione Pontificum, liberalitate Regum, & Principum oblatione fidelium, ſeu quibuſuis alijs iuſtis modis in præſentiarum tenere, & poſsidere dignoſcitur, ſeu impoſterum acquiri contigerit, firma tibi, tuisq. ſucceſſoribus in dicto Monaſterio, & illibata permaneant, perpetuis temporibus annexata decernentes. Obeunte autem te eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibidem qualibet ſubreptionis aſtutia, vel violentia præponatur, niſi quem Fratres de communi conſenſu, vel Fratrum pars conſilij ſanior, ſecúndum Dei timorem, & B. Benedicti regulam, de ſuo, vel de alieno collegio elegerint. Chriſma, oleum ſanctum, extremæ vntionis, conſecrationem altarium, munus benedictionis Abbatum, ordinationes monachorum, & cetera huiuſmodi à quocumque malueritis catholico communionem S. R. E. habente, accipietis Epiſcopo. Interdicimus ne quis Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ex eodem Monaſterio Abbatem, Monachum, vel Sacerdotem aliquem ad ſuam Synodum prouocare, vel excommunicare præſumat, nec miſſarum ſollemnia ibidem celebrare, niſi ab Abbate fuerit inuitatus. Clericos, & laicos regularem veſtri ordinis habitum poſtulantes ſuſcipiendi, nullius contradictio vos inhibeat. Liceat inſuper Monaſterio, & locis veſtris ſignificare horas operis Dei, tam in die, quàm in nocte quandocumque volueritis. Concedimus quoque tibi tuisq. ſucceſſoribus iudicare non ſolum tui Monaſterij monachos, ſed etiam omnes clericos, & laicos in cunctis locis eiuſdem Monaſterij iuriſdictione ſubiectis, habitantes. Auctoritatem inſuper caſus omnes abſoluendi, præter illos, pro quibus eſſet merito ſedes Apoſtolica conſulenda. Sepulturam quoque & cætera obſequiarum iura tam in capite, quàm in membris libera dicti Monaſterij eſſe concedimus. Ad hæc pro ſpeciali ipſius Eccleſiæ dilectione, quam noſtris manibus ſuperna dignatio voluit conſecrari, & dedicari ad honorem altiſsimi Dei, &

Domi-

Domini noſtri Ieſu Chriſti (cuius reliquias ibidem recondimus) mitræ, crociæ, chirothecarum, ac ſandaliorum in præcipuis feſtis vſum inter miſſarum ſollemnia, in conciliorum conſeſſu, quorumque interueneris inuitatus, aut requiſitus: calicum conſecrationem, linteaminum, & cæterarum miſſalium veſtium benedictionem, ex Apoſtolicæ ſedis gratia, & benignitate, tibi tuiſq. ſucceſſoribus in dicto Monaſterio concedimus, & perpetuò confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c.

Plura quidem continentur in eo diplomate, ſed nos hęc tantum deſcribenda duximus, tum propter honorem S. Berardi, qui illud dotauit, tum vero propter dignitatem ipſius Monaſterij, cui nos (quamuis indigni) conceſſione ſanctę ſedis Apoſtolicę pręſumus.

CAPVT LXXIV.

EODEM quoque anno, quidam Claudus de territorio Turonenſi, orationis gratia montem ſtatuerat adire Garganum. Cumq; Aquinatem deueniſſet ad vrbem, intempeſtæ noctis ſilentio quieſcenti ei, Beatiſſimus Pater Benedictus apparuit, dicens: Surge velociter, & caſtrum pete Caſſinum, ibiq; ante corporis mei præſentiam ſanitatem ſine dubio percipies. Tum Claudus. Quis es tu, qui tanta nobis, taliaq; promittis? Et Legiſlator ad hæc: omni dubitatione ſepolita noueris me eſſe Fratrem Benedictum Caſſinenſis cœnobij Fundatorem. Et his dictis diſparuit: Claudus vero confeſtim exurgens, rem geſtam, ſocijs per ordinem pandit. Illi vero viſioni fidem derogantes, vt diuerſi diuerſa ſenſere. Alij namq; dicebãt, fallacibus ſomnijs credere nullum debere, nam multos errare fecerunt ſomnia. Nonnulli autem, quorum fides ſanior, ac deuotior erat, cẽſebant à Benedicto Patre ſanctiſſimo promiſſum beneficium expetendum. Tunc Claudus exurgẽs ad montem celeri gradu, ac niſu, quo poterat aſcendit Caſſinum. Cumq; in Eccleſiam Benedicti Patris corpore, & nomine conſecratam Ann. 1122

ingreſſus

S. Benedictus claudum ſanat

ingreſſus fuiſſet, & ante columnam argenteam, in qua cereus magnus ponitur perueniſſet, Benedicti confeſtim ſuffragantibus meritis cœpit in priſtinum Claudus reſtitui gradum.

Tunc Andreas Manſionarius, qui eo die Eccleſiæ curam gerebat, Claudum vociferantem audiens, ad eum celeri curſu peruenit, videnſq; callos, qui in membrorum contractione exorti fuerant, diſruptos, & ſanguinem ex coniunctione profluentem, ad Fratres, vt rei geſtæ ordinem promeret, concito gradu perrexit. Claudus vero Eccleſiam egrediens inſcijs Fratribus concito gradu ad ſocios, qui eum apud ciuitatem S. Germani expectabant, lætiſſimus redijt. Illi autem tanta perſpicientes mirabilia, Girardum Abbatem adeunt, ac rem geſtam per ordinem pandunt. Venerabilis autem Abbas ob eius ſanitatem lætiſsimus redditus, omnipotenti Deo gratias reddidit, eumq; Caſsinum ad Patris Benedicti corpus remiſit.

Poſt hęc vero quidam Senatorum ab vrbe Romana egredientes ad montem peruenere Caſsinum, videnteſq; eum Claudum, quem prius ante Lateranenſe palatium iacere cognouerant, inquirebant qualiter, quouè modo ſanatus fuiſſet. Qui dum ſeriatim ſuam erectionem retuliſſet, eius dictis Senatores nequaquam aſſenſum præbentes, eius artus nudantes, & callos in fruſtra diuiſos videntes, omnipotenti Deo, & Patri Benedicto laudes retulere quam maximas. Ad huius vero perpetuæ rei indicium eiuſdem Claudi Cambutas ante fores Eccleſiæ iam dicti Patris Benedicti ſuſpenderunt.

Lib. 3. capit. 47.

Aliud miraculum.

Operæ pretium reor annectere celebre, totoq; orbi famoſum miraculum, quod tunc Dominus ad eiuſdem Patris ſanctiſsimi artus oſtendit: ipſa namq; reſurrectionis Dominicæ die, dum quidam Etruſeus cum ſocijs ſuis mutus, cæcus, & ſurdus ad Patris Benedicti ſanctas exuuias perueniſſet, ſalutem recepit in omnibus membris.

CAPVT LXXV.

HIS porrò diebus Pandulfus, cui cognomen de Sexto inditum eſt, antiqui ſerpentis nequitia debriatus, ſociato

to ſibi Odaldo quodam ſui ſceleris complice, terras noſtri Monaſterij ſibi contiguas infeſtare non deſinebat: contra quem noſter Abbas exercitum congregans, omnem illorum terram igni, ferroq; conſumpſit. Pandulfus autem, ſera pœnitudine ductus, ad hoc Monaſterium venit, & iureiurando refutauit S. Benedicto, & eidem Abbati per chartam caſtrũ Vitecuſum cum pertinentijs ſuis, vnde pugna illa exorta fuerat. Idipſum etiam fecit, & Odaldus de Caſtro, quod dicitur Aquafundata, obligando ſe, vna cum Pandulfo, & heredes ſuos huic Monaſterio, vt ſi ipſi, vel heredes ſui aliquo tempore litem, aut calumniam per ſe, vel per aliquam ſubmiſſam perſonam exinde S. Benedicto facere tentauerint componerent auri optimi libras centum.

His quoque diebus Rao filius Raelis, collecta latrocinantium manu, caſtra B. Benedicti Suium, & Mortulam deprædatus eſt. Quod dum Papa Calliſtus audiſſet, Pandulfo Teanenſi Epiſcopo, qui de hoc noſtro cœnobio, ſub Papa Paſchali, eidem Eccleſiæ Epiſcopus datus fuerat, præcepit, vt ſupradictum Raonem exinde conueniret, quatenus totam terram reſtitueret, & talequid in B. Benedicti bonis, quæ ſub protectione Romanæ conſiſtebant Eccleſiæ, vlterius facere non præſumeret. Si vero ſuper hoc eidem Epiſcopo, imò Romanæ Eccleſiæ, obtemperare nollet, idem Epiſcopus canonicam de eo iuſtitiam faceret, quia quidquid inde dictante iuſtitia feciſſet, Papa, auctore Domino, & ratum haberet, & confirmaret.

Tunc etiam Domnus Pontius Cluniacenſis Abbas, ob maximæ deuotionis reuerentiam, quam Patri Benedicto habebat, cum duodecim ſuæ Eccleſiæ Fratribus, hoc Caſsinenſe cœnobium petijt, Abbatisq; noſtri Girardi veſtigijs prouolutus, officinas Monaſterij dum perluſtraſſet, dixit: Mallem prius eſſe Decanus Caſsinenſis, quam Abbas Cluniacenſis. Demum vero Fratrum veſtigijs prouolutus, illorum ſe orationibus commendans, Ieroſolymam petijt, B. Benedicto ſpondens, poſt ſuum regreſſum paſtoralem curam relinquere, & Deo attentius in hoc ſancto Caſsinenſi cœnobio deſeruire.

Põtius Abbas Cluniacenſis Caſſinum venit.

C A-

CAPVT LXXVI.

Monaſte-riũ S. Mauri in Glãnofolio.

PER idem tempus cum poſſeſſiones Monaſterij B. Mauri, quod in Glannofolio ſitum eſt, à quibuſdam diriperentur, Girardus eiuſdem cęnobij Abbas Girardo Abbati noſtro litteras miſit, rogans, vt Papam Calliſtum hac de re exorare ſtuderet, quod & fecit. Cuius poſtulationibus Pontifex inclinatus, Glannofolienſi Abbati, & Fratribus Apoſtolicas litteras, Epiſcopis Germaniæ directas, *miſit:* mandans, vt poſſeſſiones Monaſterij B. Mauri, quod ad ius pertinebat cœnobij Caſſinenſis, quæ præreptione iniuſta à Comite Andegauenſi, & ab alijs quibusq; inuaſæ fuerant, ex integro reſtituerentur. Eodem etiam tempore Girardus Abbas noſter conceſſit in veſtiario Fratrum Eccleſiã S. Mariæ de Caſali plano, & Monaſterium S. Benedicti in Pettinari, & Eccleſiam S. Nicolai in caſtro S. Martini cum omnibus pertinentijs earumdem Eccleſiarum.

CAPVT LXXVII.

IDEM verò Abbas, cum ad grandæuam iam dierum ſuorum perueniſſet ætatẽ, Anniuerſario Oderiſij Abbatis die, dum pro eo in cappella S. Sebaſtiani defunctorum officium decantaret, poſt finitam primam vigiliam, cum impoſuiſſet antiphonam, Anima mea Deo viuit, ſupradictus Abbas Oderiſius eidem Abbati Girardo, poſt altare eiuſdem Eccleſiæ, viſibiliter apparuit, atque vt ad ſe veniret manu innuit. Hoc Girardus Abbas, vt vidit, in faciem proruens, flere inconſolabiliter cæpit: completoq; officio, ad cameram ſuam flens, & eiulans redijt. Percontatus autem à Fratribus, cur fleret, cauſam aperuit, ſeq; in proximo moriturum eſſe prædixit: nec multo poſt idem Abbas languore tactus, ſextodecimo Kalendas Februarij mortem perdidit, & vitam inuenit. Sepultus vero eſt in capitulo Fratrum ad caput Abbatis Deſiderij.

Ann. 1123

C A-

CAPVT LXXVIII.

ODERISIVS Abbas à B. Benedicto quadrageſimus ſecundus, ſedit annis tribus, menſibus quatuor, diebus quindecim. Hic ex Sãgrorum Comitum proſapia ſuæ originis lineam ducens, ſub ſanctæ memorię Oderiſio in hoc loco ſuſceptus, & habitu monaſtico indutus, & liberalibus diſciplinis apprime eruditus eſt. Qui à prædeceſſore ſuo Girardo huius Monaſterij Præpoſitus ordinatus, cum prudentia, & ſapientia multa polleret à venerabili Papa Paſchali Diaconus in Lateranenſi Eccleſia eſt conſtitutus. Girardo autem Abbate viam vniuerſæ carnis ingreſſo, Fratres (vt in talibus conſuetudo eſt) in vnum conueniunt, & quoniam noſtra congregatio plurimis erat tunc diſſenſionibus ſciſſa, vnuſquiſque Abbatem ad ſuam voluntatem eligere proponebat: nouiſſime tandem vna ſententia eumdem Oderiſium Abbatem eligentes, ſupradicto Papæ Calliſto, ocius litteras dirigunt, Girardi deceſſum, & Oderiſij electionem notificantes. Pontifex autem eius electione agnita, Apoſtolicas litteras Fratribus huius cęnobij dirigens, eiusq; electionem confirmans, mandat, vt illi in omnibus parere ſtuderent. Menſe itaq; Martio adueniente, pręparatis his, quæ itineri neceſſaria erant, prout à Pontifice ei directum fuerat, Romam conſecrandus aduenit. Ibi ab eodem Papa, qui tunc forte Synodum celebrabat, honorifice ſatis conſecratus, & à Cardinalibus, nobilibusq; Romanis in magna eſt gloria habitus. Electus anno 1123.

In qua etiam Synodo Epiſcopi, & Archiepiſcopi aduerſus monachos proclamationem fecerunt dicentes: nil aliud ſupereſſe, niſi vt ſublatis virgis, & annulis deſeruirent monachis: illi enim Eccleſias, villas, caſtra, decimationes viuorum, & mortuorum oblationes retinent; & rurſum hæc ſæpius ante Pontificem conquerentes: Decidit pudor, canonicorum honeſtas obliterata eſt, clericorum religio cecidit, dum monachi contempto cœleſti deſiderio, iura Epiſcoporum inſatiabiliter concupiſcunt, & omnes, quæ ſua Epiſcoporũ aduerſus monachos querela.

ſunt

ſunt quærunt, & qui mundum cum ſuis concupiſcentijs reliquerũt, his quæ in mundo ſunt inhiare non deſinunt. Et quibus per B. Benedictum à curis mundialibus vltro quieſcendi locus offertur, ad tollenda ea, quæ Epiſcoporum ſunt opportune, importune fatigantur. Cumq; ſuper huius rei negotium diuerſi, diuerſa ſentirent, tandem ex commiſſione noſtri Abbatis ſurgens in medium quidam ex noſtris dixit.

Fratres Caſſini degentes, die, ac nocte omnipotentis Dei clementiam pro totius orbis ſalute ſupplicare non ceſſant, quid igitur acturi ſunt, ſi conceſſiones Romanorum Pontificum violantur? Non enim ita Caſſinenſes Abbates *Romanæ* Eccleſiæ obſecuti ſunt, vt ea, quæ S. Benedicto *Imperatores*, Reges, Duces, ac Principes, atque Romani Pontifices obtulerunt, nos veſtri Apoſtolatus tempore perdere, & exhereditari mereamur. Cumq; hæc, & alia multa proferret, quidam Epiſcopus Liguriæ, dixit. Licet Coepiſcoporum religioſitas conqueſtum contra monachos fecerit, non tamen ſine cauſa prædeceſſores noſtri Monaſteria ditauerunt. A principio namq; naſcentis Eccleſiæ, duo ordines fuiſſe notiſſimum eſt, vnus qui laboraret in verbo, & doctrina, alius qui orationi vacaret, vnus qui actiuæ, alius, qui contemplatiuæ deſeruiret. Vnde non immerito monachos nos potius diligere, quam inſequi conuenit.

Calliſti Papæ ſententia.

Ad hæc Papa Calliſtus, imperato ſilentio, dixit. Caſſinenſis Eccleſia per Ieſum Chriſtum fundata eſt, cuius imperio Pater Benedictus ad eumdem locum deueniens, illumq; ab idolorum ſordibus emundans, ſanctæ Regulæ deſcriptione, & miraculorum prodigijs, & ſui corporis ſepultura, toti orbi ſpectabilem reddidit, & totius Monaſtici Ordinis caput effecit: atque idem venerabilis locus à Romanis Põtificibus reſtauratus, & Romanæ Eccleſiæ filiorum vnicum in aduerſis ſolatium, & in proſperis infatigata requies perſeuerat. Et nos ergo ſanctorum prędeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigijs inſiſtentes: Caſſinenſe cœnobium cum omnibus attinentijs ſuis, ab omnium mortalium iugo quietum ſemper, & liberum manere, & ſub ſolius S.R.E. iure, defenſionęq; perpetua manere decernimus. Cætera vero Monaſteria in eo ordine, quo antiquitus fuerunt manere iubemus.

bemus. Supradictus autem Abbas explicitis Romæ ſuis negotijs ad hoc Monaſterium redijt, atque ab vniuerſis Fratribus honorifice eſt, & ſollemni proceſſione receptus.

CAPVT LXXIX.

INTEREA homines de S. Angelo in Todici, qui omnium tribulationum, & perſecutionum, in hoc loco venientium ſemper caput, & auctores fuerunt, ſociatis ſibi, his qui caſtrum S. Victoris incolebant, contra eumdem Abbatem conſpirant, & iuriſiurãdi nexibus ſe mutuo obligant, vt nequaquam huic Caſſinenſi cœnobio, Abbatiq; fidelitatem faciant, niſi ad ſuum velle relaxationes illis, & placita tribuat. Quod dum Abbati nuntiatum fuiſſet, è veſtigio exercitum congregans, illorũ adiacentia quæq; deuaſtare modis omnibus cæpit. Illi autem videntes eueniſſe, quod non ſperabant, pęnitudine ducti, & ſolotenus Abbatis veſtigijs proſtrati, ſe deliquiſſe, ſe impie geſsiſſe teſtantur, atque ſibi Abbatis veniam de perpetrato ſcelere inſtantiſsime rogant. Annuit illorum poſtulationibus Abbas, commiſſa dimittit, ſicq; non parua quantitate pecuniæ ab eis extorta, & fidelitate recepta, infidos, & peruerſos, quietos, & fideles manere coegit.

Hoc interea tempore anno Dominicę Incarnationis milleſimo cẽteſimo viceſimotertio, pridie nonas Aprilis, quarta vigilia noctis, cum Fratres nocturnalem ſynaxim decãtarẽt, ſtellæ de cęlo innumerabiles cadere, & quaſi pluere viſæ ſunt, vbiq; per totum orbem terrarum. Tunc temporis Pandulfus Comes de Sexto, cuius ſupra meminimus, ad hoc Monaſterium veniens, iureiurando firmauit eidem Abbati totã ex integro Abbatiam, & nominatim caſtrum Vitecuſum cum pertinentijs ſuis, vnde, vt ſupra retulimus, litigium cum Girardo Abbate habuerat. Ann. 1123 Stellæ cadere viſæ ſunt.

CAPVT LXIX.

HIS quoque diebus Sauinus vir nobiliſsimus, Dalmatino genere ortus, direxit in hoc Monaſterium duos

ſcyphos argenteos librarum circiter nouem,rogans,& multa prece depoſcens, vt de noſtris Fratribus idem Abbas, ad monaſticum ordinem demonſtrandum, in Dalmatiam mitteret: pollicens non minimum proficuum per hoc loco iſti venturum. Abbas autem nihil moratus, tres de hoc Monaſterio ibidem Fratres direxit, diuinarum ſcripturarum codices, & Eccleſiaſticum apparatum illis abundantiſſime tribuens. Suſceptis itaq; Sauinus eiſdem Fratribus,permittente ſupradicto Papa Calliſto, ac concedente Rago eorum Archiepiſcopo, obtulit B.Benedicto Eccleſiam S.Mariæ in loco, qui dicitur Rabiata, prope ciuitatem Raguſam, cum portu, & piſcatione ſua, cum ſeruis, & ancillis,& cum omnibus omninò pertinentijs,& finibus ſuis.

Oderiſius Monach ī Dalmatiā mittit.

Sequenti tempore Papa Calliſtus ad hoc Monaſterium veniens, Gotfridum Comitem Ciccanenſem, qui Monaſterium S. Petri in Inſoleta ab huius loci ditione ſubduxerat, vſque ad dignam ſatisfationem à liminibus Eccleſiæ ſeparauit, ſicq; Patri Benedicto, & Fratribus ſe commendans attentius, Beneuentum perrexit.

Calliſtus Papa Caſinum venit.

His porrò diebus in Sardinia Homodei,& Albertus Epiſcopi, in Dalmatia vero Petronius, & Adenulfus Abbates ab hoc Monaſterio dati ſunt. Eo etiam tempore iam dictus Abbas Oderiſius portas æreas pulcherrimas in ingreſſu huius noſtræ Eccleſiæ fieri iuſſit.

CAPVT LXXXI.

LAMBERTVS præterea Oſtienſis Epiſcopus,poſt autem Papa Honorius,tunc temporis ad hoc Monaſterium veniens,eumdem Abbatem rogare cæpit,vt hoſpitium ſibi,& ſuis in Monaſterio S.Mariæ in Palladio concederet, quemadmodum Leo prædeceſſor ſuus à parte noſtri Monaſterij habuerat. Abbas autem perſpiciēs, illum hoc ex iure ſui prædeceſſoris quærere, ſimulq; præcauens, ne hac occaſione locum illum Eccleſia noſtra amitteret,id ſe agere poſſe negauit. Epiſcopus autem indignatione ſimul, & ira repletus receſſit, læſionis, & contrarietatis contra eumdem Abbatem tempus expectans.

Leo Oſtiēſis Epiſcopus.

CA-

CAPVT LXXXII.

PER idem tempus Richardus cognomento Pignardus Picani caſtri Dominus, Richardi de Caleno promiſſionibus illectus, euocans ad ſe Leonem Fundanum Cõſulem, & Petrum filium eius, poſt datum ei prandium in domo ſua, dum eſſet cum eo in ſecuritate per ſacramentum, compater quoque eius, & amicus, ritu proditoris Iudæ, hoſtiliter eum cum ſuis omnibus capiens, Richardo de Caleno, (quemadmodum inter ſe occulte coniurauerant) tradidit. Hoc dum ad notitiam Papæ Calliſti perueniſſet, & de tam nefaria, ac flagitioſa proditione plurimum commotus, eidem Abbati mandauit, quatenus ſupradictum Richardum modis, ac niſibus, quibus valeret impugnare ſtuderet.

Accidit forte, vt tunc quidam ex noſtris (quia res ita exigebat) Fundanam ciuitatem peteret, qui in ipſo itinere ab eiuſdẽ Richardi hominibus captus, ac de equo deiectus, & dehoneſtationibus quamplurimis affectus, negotio pro quo abierat infecto, ad Abbatem rediret. Tali igitur Abbas occaſione accepta, cum Octauiano prædicti Leonis fratre confæderatur, & vallatus militum turmis, Picani caſtri attinentias deuaſtare modis omnibus cæpit; ſed cum per integrum ferè annum eumdem caſtrum deuaſtaſſet, & afflixiſſet: Richardus certo certius agnoſcens, Papam Calliſtũ cum exercitu ſuper ſe eſſe venturum, ignorantibus cunctis, cum fratribus ſuis occulte de caſtro receſſit. Quod dum Abbati relatum fuiſſet ingenti coadunato exercitu ad eumdem caſtrum accedit, & recipientibus eum eiuſdem caſtri incolis, arcem diu, multumq; expugnans, eamdem in deditionem accepit, Anno Dominicæ Incaruationis milleſimo cẽteſimo viceſimoquarto. Oppido vero Oderiſius Abbas, vt Ann. 1124 optabat, potitus, Papæ Calliſto per litteras hæc notificare curauit, qui Deo omnipotenti ſuper hoc gratias referens, per annulum, qnod manu geſtabat, B. Benedictum abſque vllo conſorte, vel participante, de eodem caſtro inueſtiuit.

Richardus præterea Caleni Dominus agnito, quod no-

ſter Abbas ſupradictum caſtrũ obtineret, tactus dolore cordis, Capuam properat, & Principis prouolutus veſtigijs rogat, vt ſibi opem ferendo ſubueniat, quatenus caſtrum recipere valeat. Annuit propinqui ſui poſtulationibus Princeps, & exercitum congregans, ad expugnandam, & depredandam hanc terram erigitur. Abbas autem ipſe militum vallatus agminibus, ad caſtrum Bantrenſe deueniens, terram B. Benedicti illum ingredi non ſinebat. Ob id itaque Princeps Papæ Calliſti litteris commonitus, & per ſacramentum, quod Romanæ Eccleſiæ fecerat adiuratus, vt terram B. Benedicti non deuaſtaret, ſin alias excommunicationi ſubiaceat, Abbatem ad ſe euocat, & trecentas ab eo libras accipiens, principale de ſupradicto caſtro præceptum huic noſtro cœnobio fecit, ſicq; Capuanam eſt regreſſus ad vrbem. Per idem tempus Comitiſſa Adelaſia, vna cum Hildebrando Comite, ex iuſſione ſupradicti Papæ Calliſti, reddidit B. Benedicto Eccleſiam S. Martini in Arimino, & S. Columbani cum pertinentijs ſuis, centum librarum auri pęna appoſita.

CAPVT LXXXIII.

Ann. 1124

Honorij ſecundi Papæ electio.

HIS diebus defuncto Romæ iam dicto Papa Calliſto, Cardinales diuiduntur, & alij Lambertum Oſtienſem Epiſcopum, de quo ſupra mentionem fecimus, in Papam Honorium: alij Theobaldum Cardinalem tituli S. Anaſtaſiæ ſibi, in Cæleſtinum Papam præficiunt: verum quia fortior, & potior pars cum Honorio erat, hi qui iam dicto Theobaldo fauebant, rerum euentum videntes, pęnitudine ducti, ad eũdem Honorium reuerſi ſunt. Mandat dehinc idem Papa noſtro Abbati, nauem Petri periclitari in fluctibus, monẽs vti ſubueniat, vt pecuniæ ſubſidium mittat, proteſtans illos, qui ſe in tanto articulo adiuuarent, habituros vt filios, qui non vt priuignos. Commotus ad talia Abbas fatetur, quod ipſe, qui tunc de adiutorij ope ferenda pulſabatur, intereſſe debuiſſet electioni, vt qui particeps erat tribulationum, conſors

conſors eſſe deberet,& conſolationum. Interrogātibus Fratribus de prædicto Pontifice, cuius filius eſſet? Quis, qualis & quantus? Abbas reſpondit, ignorare ſe cuius filius eſſet, vnum tamen pro certo ſcire, quia plenus eſſet litteris à capite vſque ad pedes. Hæc ergo cauſa inter eumdem Pontificem, & Abbatem perpetuum diſcordiæ malum, & perenne odium ſuſcitauit.

CAPVT LXXXIV.

TVNC temporis Leo Fundanus Conſul, vna cum Petro filio ſuo, à captione, qua à Richardo Caleni Domino detinebatur ſolutus, venit ad hoc Monaſterium: ſuſceptus itaq; honorifice ab eodem Abbate, poſt celebratum reſurrectionis Dominicæ feſtum, rogatus à ſupradicto Leone, & iam dicto filio eius, quinquaginta libras eis donauit, & quinquaginta accomodauit, ea ratione, vt eaſdem quinquaginta libras vſque ad vnum annum Caſſinenſi cœnobio redderent in auro, & argento, ſiue in pannis ſericis, & in alijs rebus, quæ monachis apta eſſent ad recipiendum, & pro ſupraſcripta pecunia, quam eis idem Abbas donauit, & accomodauit ante iam dictus Leo cum Petro filio ſuo, quietas dimiſit B. Benedicto, & Caſſinenſi cœnobio omnes obedientias, quæ à quibusq; hominibus in terra ſua huic Monaſterio oblata ſunt: ſcilicet Eccleſiam S. Magni cum pertinentijs ſuis, & partem de piſcaria Fundani lacus; Monaſterium S. Honufrij, S. Heliæ in Ambriſe, S. Martini de Nola, S. Martini in Tirille, & quidquid in terra ſua à quibusq; hominibus B. Benedicto oblata ſunt, vt ſecure, & quiete Caſsinenſis Eccleſia, eiusq; Abbates teneāt, & poſsideant, & liberam habeant facultatem in eiſdem Eccleſijs ordinandi Præpoſitos, & faciendi prout ipſis placuerit, ſine omni illorum contradictione, vel moleſtatione.

CAPVT LXXXV.

INTEREA cum Aquinenſes Comites ferali aduerſus Landulfum de S. Ioanne odio deſæuirent, contra eum-

dem Abbatẽ conqueri cæperunt, quod Landulfum illis præferret, illi pecuniam, terras, & domos tribueret, ſe vero cõtemni, & pro nihilo haberi. Sed cum ad iſta Abbas non præberet auditum, iuncti quibuſdam ex noſtris, eum Papæ Honorio accuſare cæperunt, illum Apoſtolicæ ſedis inimicum, prodigum, & dilapidatorem rerum Monaſterij aſtruentes.

Richardus porrò Caleni Dominus à noſtri Monaſterij infeſtatione, nequaquam quieſcens, congregato exercitu inſperate terram iſtam ingreſſus, caſtra huic Monaſterio pertinentia S. Apollinarium videlicet, S. Ambroſium, & S. Stephanum, & partem de caſtello S. Georgij igni, *ferroq; conſumpſit*, indeq; digrediens, Monaſterium S. *Nicolai in Pica*, ex toto deprædauit, ſicq; ad ſua redijt.

CAPVT LXXXVI.

Honorius Papa Caſſinum venit.

EODEM anno Papa Honorius vrbẽ egrediens, aſcendit ad hoc Monaſterium, atque à ſupradicto Abbate, & Fratribus honorifica ſatis proceſſione receptus, ſuper altare B. Benedicti miſſam ſollemniter celebrans, ſero iam ad ciuitatem redijt: demum vero Mauritium hæreſiarcham de Ianula, in qua eum Papa Calliſtus exiliauerat, abſtrahens, apud Fumonem exilio relegauit. Ibi itaq; in plenario laicorum conuentu, eumdem Abbatem Papa Honorius euocans, ingenti eum increpatione redarguit, militem illum non Abbatem, dilapidatorem, & prodigum ſubſtantiæ Monaſterij eſſe inclamitans, confeſtimq; ciuitatem egrediens Beneuentum perrexit.

CAPVT LXXXVII.

Henrici quinti obitus.

HOC præterea tempore, Henrico quinto Imperatore defuncto, Conſules, Præfecti, Dictatores, Duces, & Principes in vnum conuenientes, de Imperatoris electione tractare cæperũt, viſum demum omnibus eſt, vt electionem ipſam in arbitrio Archiepiſcopi Maguntini, & Lotharij Ducis Saxoniæ ponerent, vt quem illi

illi vtilem Romano Imperio eſſe aſtruerent, hūc proculdubio eligerent vniuerſi. Archiepiſcopus autem ferali zelo aduerſus cognationem Henrici Imperatoris deſæuiens, & de Imperiali culmine Fridericum, & Cōradum nepotes eius propellere cupiens, ob illorum odium, ſupradictum Lotharium armis experientiſſimum, religione, & prudentia multa pollentem, qui perplura annorum curricula Leuticos expugnans, ſub Romano Imperio redegerat, vtilem atque idoneum ad Imperiale faſtigium accipiendum iudicauit: ſicq; huius calliditate, Romanum Imperium à Theutonicis ad Saxones tranſlatum eſt. His quoque diebus Rodulfus Conſentinorum Archiepiſcopus obtulit B. Benedicto Eccleſiam S. Petri in Pruda cum pertinentijs ſuis; idipſum fecit, & Auguſtinus Narnienſis Epiſcopus, vna cum Comite, de Eccleſia S. Nicolai in Guaytanello, & de Eccleſia S. Luciæ cum portu ſuo, & cum omnibus in integrum pertinentijs ſuis. Lotharij Imperatoris electio

CAPVT LXXXVIII.

HONORIO interea Papa à Beneuento ad vrbem regreſſo, Adenulfus Comes lethali odio eundem Abbatem inſequens, eidem Pontifici litteras miſit, æmulum Pontificij honoris, Caſſinenſem Abbatem inclamitans. Papa eius dictis fidem accomodans decernit eum à Caſſinenſi Abbatia remouere, & è veſtigio Gregorium Tarracinenſem Epiſcopum, & huius cœnobij monachum, qui ſub Papa Paſchali, ex hac noſtra Eccleſia eidem ciuitati Epiſcopus datus fuerat, ad eum direxit, mandans Abbati, vt Romam veniret, & de his, quæ ſibi obijciebant, iuxta canonum ſanctionem, ſatisfacere ſtuderet. Renuente igitur illo vrbem adire, niſi Pontifex ſuam gratiam ei reddidiſſet, ter eum Papa, occaſione accepta, vocauit: ſed cum ille ob hoc, quia Papam aduerſum ſe commotum ſciebat, ire diſtuliſſet, in hebdomada quinta quadrageſimalis ieiunij, idem Pontifex ſententiam depoſitionis in eum vibrauit, vno tantum repertus in crimine, quod vocatus ad curiam, ire diſtuliſſet: dicente Pontifice; & ſi in nullo alio culpandus eſt, eius tamen ſuperbia crimen eſt damnationi Honorius Oderiſiū deponit. Ann. 1126

ſufficiens, quia omnia peccata remittuntur hominibus, ſuperbis autem Deus reſiſtit.

Sacro autem palmarum die adueniente, idem Oderiſius conſiliatorum ſuorum verbis deceptus,& in Abbatis cathedra reſedit,& paſtoralem baculum manu geſtauit,& vniuerſa Abbatis officia,ſicut & antequam deponeretur, exercuit. Hæc ergo cauſa, Papam magis iratum reddidit,ac in Reſurrectionis Dominicæ ſollemnitate,eũdem Oderiſium,& omnes fautores eius à liminibus Eccleſiæ ſeparauit,obedientes vero à communione Eccleſiaſtica extorres eſſe præcepit. Hinc ergo ſeditio, & diſſenſio inter monachos, & *populum* ciuitatis grauiſſima exorta eſt.

Accidit autẽ tunc, vt quoſdam pedites ſupradictus Oderiſius cum armis ſuis ad caſtrum Ianulæ cuſtodiendum trãſmitteret. Ciues vero propter excidium S. Germani inclamantes, eoſdem pedites capiunt, armiſq; ſublatis, illos de ciuitate proijciunt. Oderiſius autem euentum rei agnoſcẽs ciuitatem egreſſus, ad Pontemcuruum exercitum congregaturus perrexit, minitans eamdem ciuitatem cum ſuis habitatoribus perdere. Illi autem conſilio inito montem aſcẽdunt, Decanum, & reliquos Fratres conueniunt, rogant, vt eidem Oderiſio litteras deſtinent, vt ad ciuitatem redeat, & ſi quam aduerſus illos querelam haberet, legalem inde iuſtitiam ſumeret. Hæc quidem dictis, factis vero aliter, quippe qui diſpoſuerant in ipſo itineris biuio interficere eum. Decanus vero habito conſilio ſtatuit, vt ad ciuitatem redeant, atque de ſuis duodecim ſapientiores, & meliores eligant, & cum eis die altero ad hoc Monaſterium veniant, vt vna cum illis, Fratres exinde ſalubre conſilium ſumant. Recedentibus interea illis, Decanus nocturno ſilentio Oderiſio nuntium deſtinat, acta, & dicta ſeriatim enuntiat, vtq. ad eos redeat inſtanter exorat; ille autem ciuium noſcens verſutiam, ad eos ſe tunc redire poſſe denegauit. Illuceſcente autem die, ciues vti ſtatutum fuerat montem ſubeunt, vnus poſt vnum Monaſterium intrant, & ad capitulum conuenientes, quæ alio die inter monachos, & laicos de pacis conuentione ſtatutum fuerat, replicare cæperunt. Cumq. inter eos de eadem re ſe longior ſermo protraheret, vnus è

Germanẽſiũ nequitia.

ciuibus

ciuibus ſurgens in medium ait: Cur fruſtra ſermonem longius trahitis? Certiſſime ſcitote, nos Monaſterium non egreſſuros, niſi depoſito Oderiſio, alium noſtro conſilio ſubſtituatis Abbatem. Quod cum Fratres nulla ratione, nullo pacto ſe hoc facturos dixiſſent, illi è veſtigio Monaſterij munitiones fraude occupauerunt, ſicq. in vnum ſummi Archimandritæ conuenientes, per Archipresbyterum ſuum in eumdem Oderiſium ſententiam depoſitionis, & excommunicationis promulgant, confeſtimq. ad Ianulæ Arcem pergentes, & illos, qui in ea reſidebãt pecunia corrumpẽtes, ad ſuam voluntatem inflectunt, eamdemq. munitionem ab his, qui illam cuſtodiebãt accipientes, diruunt, monachosq. contradicentes, ante portas Eccleſiæ B. Benedicti gladijs percuſſerunt, & per diuina, & humana omnia iurare cæperunt, quod niſi confeſtim Abbatem ad ſuam voluntatem eligerent, alios gladio trucidarent, alios de Monaſterio pellerent, alios ad Papam vinctos tranſmitterent. Quid tantis? Fratres in diſcriminis articulo ſe conſtitutos videntes, ad Oderiſium nuntios dirigunt, mandant, vt ad Monaſterium redeat, & aut laicis ſatisfaciat, aut ad voluntatem illorum Abbatiam dimittat. Quod cum Oderiſius minime ſe facturum dixiſſet, Fratres, neceſsitate coacti, laicorum voluntatem ſe facturos promittunt. Taliter Oderiſius ab æmulis ſuis eſt proiectus, & à propria ſede depulſus: vir certe magnanimis, ſcientia clarus, eloquentiæ decore ornatus. Nam inter tantas perſecutiones conſtitutus, ſermones de præcipuis feſtiuitatibus, lucidos ſatis, & diſertos compoſuit. Ab illo autem tempore, non defuerunt huic Caſſinenſi cęnobio variæ, ac ingentes ærumnæ. Iam vero qualiter Nicolai electio, & eiectio facta ſit deſcribamus.

Germanẽſes occidunt quoſdam monachos.

CAPVT LXXXIX.

NICOLAVS natione Tuſculanus ſedit anno vno menſe vno, diebus ſedecim. Hic à ſanctæ memoriæ Oderiſio primo in hoc Caſsinenſi cęnobio receptus, & monachus factus, atque à Girardo Abbate Rector apud Suium ordinatus, poſt ab Oderiſio ſecun-

do Decanus huius loci eſt conſtitutus, quam cum per menſem ferè adminiſtraſſet, à Fratribus huius cœnobij eſt in Abbatem electus; quidam verò ex prioribus, nimis hæc indigne ferentes, cæteris ignorantibus clanculo ad Papam Honorium litteras dirigunt, ſeditioſe illum, & nequaquam canonice electum eſſe affirmantes. Pontifex autem cum Nicolaum ad huc electum eſſe neſciret, Gregorium Cardinalem tituli Apoſtolorum ad hoc Monaſterium dirigens, mandat quatenus eiuſdem Gregorij conſilio, Senioretum Capuani Monaſterij Præpoſitum in paſtorem, & Abbatem *Caſſinenſes* fratres vnanimiter eligerent, de quo, & *Deus honoraretur*, & religionis ſtatus, in famoſo Caſſinēſi Monaſterio, per eius induſtriam roboratus, bona Eccleſiæ, tam ſpiritualia, quàm temporalia in melius augerentur; ipſe namq; ſi opportunum eſſet, Monaſterium manu tenere, defendere, & adiuuare paratus eſſet. Veniens autem prædictus Cardinalis ad Monaſterium, Fratres conuocat, & quod Papa præceperat ſeriatim enuntiat, quod dum Fràtres audiſſent, murmur inter eos ingens repente exoritur, dicentes non debere Caſſinenſis Abbatis electionem in alterius poteſtate tranſire, & nimis indignum, & inconueniens eſſe, vt Caſſinenſis Eccleſia, quæ ſub anteceſſoribus ſuis libera ſemper extiterat, ad ſuæ confuſionis opprobrium Cardinalibus ſubijceretur.

Tunc Gregorius, imperato ſilentio, Fratribus dixit. Indubiè noueritis me non pro Papæ Honorij huc lucro, & honore Romanæ Eccleſiæ veniſſe, ſed pro ſalute animarum veſtrarum, cum Chriſti auxilio, ſi permittitis, prouidenda. Romana enim Eccleſia, veſtro auxilio, & laude non indiget, quæ laudis præconium in Petro ex ipſius ore meruit Redēptoris. Quæ autem Eccleſia, vel Abbatia à Romanæ ſedis iugo extranea reperitur, cuius arbitrio ipſum cœlum ligatur, & ſoluitur? omnes namq; Eccleſiæ à Pontificibus, Imperatoribus, & Regibus, vel quibusq; fidelibus fundatæ sūt, Romanam vero ſedem, ſolus filius Dei fundauit, & ſuper Petri Apoſtoli fidem erexit, cui etiam terreni, ſimul, & cęleſtis Imperij iura commiſit, & illud verbum, quod condidit cœlum & terram, Romanam fundauit Eccleſiam. Et vt cæteris omiſſis ad ea, de quibus nunc ſermo agitur veniamus,

mus, ſicut Apoſtolorum Princeps Petrus & Paulus Romanam Eccleſiam ſuo ſanguine conſecrarunt, ita Caſſinenſe cœnobium per B. Benedictum, qui Romæ edoctus fuerat,& per ciues Romanos, Maurum,& Placidum habuit fundamẽtum. Illud quoque vobis notiſſimum eſſe non ambigimus, qualiter eo deſtructo à Longobardis, Caſſinenſis cœnobij Fratres iuxta Lateranenſe palatium per centum quadraginta annorum curricula habitauerint, & demum Caſſinenſem Eccleſiam, Romani Pontifices Gregorius, & Zacharias reſtruxerunt: quæ rurſum à Saracenis cremata, iterum à ſancto Papa Agapito in Monaſtico eſt ordine reformata. Cum ergo huius cœnobij Fundatores, ex Romanæ Eccleſiæ prodierint diſciplina, eiuſq; reſtauratores Romani Pontifices fuerint, conueniens eſt, iuxta ſanctorum Patrum ſtatuta, vt Eccleſia Romana mater, & domina, Caſſinenſis vero filia, & ſubdita iure dicatur. Reuoluite Caſſinenſis cœnobij munimina, eiuſdem libros perſcrutamini, & id vnde nũc ſermo agitur, poteritis inuenire: ſi verò non poteſtis, mendacij arguite, ſin autem poteſtis, nolite veritati reſiſtere, nolite Romanæ Eccleſiæ repugnare, nolite eius iuſſionibus contraire, ſed ex cuius vberibus fidei ſalutem ſuxiſtis, eius iuſſionibus ſtudete in omnibus obtemperare. Tunc Fratres Apoſtolici voluntatem, ſe impleturos fatentur, ſicq; diſceſſum à capitulo eſt. Oderiſius verò cognita Nicolai inſperata electione, agiliter ad Roccam, quæ Bantra dicitur peruenit, pecuniam opportune importune diſpenſat, & milites vndecumque congregans igni, ferroq; caſtra, quæ eidem Nicolao fauebant, demolire ſolotenus cæpit.

CAPVT XC.

HOC interea anno, Goffridus filius Richardi de Aquila, vna cum Richardo Caleni Domino, & Raone Raelis filio, caſtrum Suium, diu multumq; expugnans, incolarum fraude, & proditione, illud obtinuit. Nicolaus vero hoc agnito, Robertum filium Iordani Principis in ſuum auxilium euocat, è veſtigioq; ad hoc Monaſterium dirigens, ad ſe deferri præcepit Aquimanilia

nilia argentea librarum nouem, & vnciarum totidem, quæ Sauinus ſicut ſupra retulimus B.Benedicto direxerat: Aquimanilia argentea Stephani Papæ. Altare aureum cum gemmis ſpecioſis, calicem aureum librarum quatuor, calicem magnum ſaxonicum, quę Theodoricus Saxonum Rex B.Benedicto olim tranſmiſerat, Epiſtolarium aureum Deſiderij Abbatis, textum Euangelij Henrici Imperatoris cum gemmis pretioſis, alium textum Euangelij, thuribula argentea nouem, coronas argenteas totidem, penſantes ſingulæ, aliæ nouem aliæ duodecim libras, quas Otto Imperator, ac Hugo Marchio, alijq; fideles S. Benedicto obtulerunt, calicem librarum nouem, alios calices quinque, concam librarum ſeptem, candelabrorum paria tria, coronas quatuor, habentes per vnamquamque decem & octo libras, concas duas librarum octo, cucumellum librarum ſex, textum Euangelij, ſcutellam magnam. Hæc inquam omnia de iſta Eccleſia abſtrahens, caſtrum non recollegit, & indiſſolubile odium Monachorum aduerſus ſe ſuſcitauit.

CAPVT XCI.

Rurſus furunt Germanenſes.

STATVENTIBVS interea ciuibus, iterum Monaſterium capere, quemdam ex prioribus adeunt, Decaniam, & non paruam pecuniæ ſummam illi promittunt, ſi eorum tam nefando negotio cooperator pro ſuo poſſe exiſteret; quod dum ille Fratribus reſeraſſet, è veſtigio fideles quoſq; in Monaſterij munitiones immittunt. Ciues autem rem geſtam ignorantes, nocte adueniente, inſidias iuxta Monaſterium locant, ſed cum agnouiſſent ſua patefacta conſilia, confuſione; & mæſtitia repleti, ad ſua reuerſi ſunt.

Tunc temporis Adenulfus quidam caſtri Spinij Dominus anxians, & exæſtuans, qualiter hoc Monaſterium infeſtare; quoquomodo poſſet, locutus primo cum Richardo Caleni Domino, & Gotfrido Sueſſano, cordis ſui intima pandit, & vt eorum adminiculo, & iuuamine conceptam parturire, & ad effectum malitiam poſſet perducere, inſtanter exorat. Illi

autem lætiſſimi redditi,rogant vti meditata opera expleat, auxilium ſuum ei non defuturum. Hoc enim ſibi ſalutiferũ, hoc delectabile,hoc iucundum eſſe fatentur. Euocat interea idem Adenulfus illos , qui arcem Caſtri noui cuſtodiebant, pecuniam ſpondet, egregios illos , & felices facturos promittit, ſi ſupradicti Caſtri noui arcem ſibi traderent. Aſt proditores tantis promiſſionibus illecti, intempeſtæ noctis ſilentio cum quibuſdam latrunculis eum euocantes, monacho,& cæteris oppidanis ignorantibus, ſupradictam arcem contradunt. Quod dum Nicolao nũtiatum fuiſſet,quid ageret, vel quid diceret neſciebat. Tandem cum quibuſdam, dextro genu claudicantibus, communicato conſilio , vt ſupradictum caſtrum recolligere poſſet, Picanum oppidum, quod Oderiſius prædeceſſor ſuus acquiſierat, & Papa Calliſtus per annulum confirmauerat, & Iordanus Princeps ſacramento , & præcepto conceſſerat , in Normannorum ditione remiſit,taliq; ordine iam dictum Caſtrum nouum recollegit. Reddidit etiam tunc ſupranominatus Goffridus turrem, quæ dicitur ad mare, Monaſterium S.Benedicti in Sueſſa, curtem de Lauriana , caſam Maiorem , curtem de Lando de mari, & S.Ioannem ad currentes, cum vniuerſis, quæ ad iam dictas curtes, & obedientias pertinebant.

CAPVT XCII.

HIS quoque diebus,duo Fratres ex Hiſpania Philippus, & Philibertus, cœleſti deſiderio tacti, ad Patris Benedicti limina valde deuoti venerunt, atque Eccleſiam, quam dudum ipſi in Hiſpania in ſolo proprio iuxta ciuitatem Lucruniũ, loco qui ad Granium appellatur, conſtruxerant in hoc ſancto loco obtulere. Quorumdã Hiſpanorum oblatio.

Oderiſius interea cernens Romanum Pontificem ſibi in omnibus aduerſari, pęnitentia ductus,Romam adijt,& Papæ proſtratus veſtigijs, Caſſinenſem Abbatiã in manu eiuſdem Apoſtolici refutauit, arcem vero Bantrenſem in huius cœnobij iura remiſit. Tunc temporis Rao filius Raelis ad hoc Monaſterium veniens per ſcriptum renuntiauit B. Benedicto,

nedicto, omnes lites, querimonias, & calumnias, quas aduerſus hoc Monaſterium habuerat de hominibus, qui fuere de ciuitate Theano, & eo tempore in hac terra reſidebant. Per idem tempus Iordanus ſecundus Princeps ad hunc locũ deueniens iureiurando firmauit eidem Abbati totam ex integro Abbatiam ſecundum morem anteceſſorum ſuorum.

CAPVT XCIII.

PER idem tempus Pandulfus filius Landonis Aquinẽſis Comitis in ſilua huius Monaſterij, quæ Tirilla dicitur, *caſtrum conſtruere* cæpit. Quod vbi Papæ Honorio nuntiatum eſt, per Apoſtolicas litteras ei interdicendo direxit, ne in poſſeſſione B. Benedicti caſtrum ædificaret; ſed Deum in eodem contemnens Pontifice, intentione ſacrilega idem caſtrum ob huius loci oppugnationem, ſicut hodie cernitur, à nouo conſtruxit. Nicolaus autem cæpta eius præpedire cupiens in montem, qui Timmari appellatur caſtrum contra eum erexit.

Honorius deponit Nicolaum Ann. 1127

Tantas porrò Caſſinenſis cœnobij perturbationes, tantaq́; infortunia Papæ Honorij dum perueniſſent ad aures, eumdem Nicolaum Caſſinenſis Abbatiæ à regimine ſequeſtrauit, omneſq́; ei fauentes, vel adhærentes à liminibus Eccleſiæ ſeparauit: litteraſq́; ad hoc Monaſterium direxit, mandans, quatenus inſtanti animo, & diligenti ſtudio laborarent, vt in nobili, & famoſo B. Benedicti Monaſterio antiqua poſſit reformari religio. Proinde, ſi in manu, & conſilio ſuo Monaſterij Caſſinenſis diſpoſitionem, & ordinationem libere, & abſque contradictione aliqua poſuiſſent, quantocius ad Caſſinenſe Monaſterium venire feſtinaret, & ob honorem, ſalutem, & reformationem cœnobij, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, præſtante Domino ſtuderet laborare. Fratres verò, qui eumdem Nicolaum, pro theſauri Eccleſiaſtici dilapidatione, & terræ amiſſione, valde exoſum habebant, Nicolao ad hoc Monaſterium venienti portas claudunt, illicoq́; Nuntios ad Papam Honorium deſtinantes,

nantes, quæ geſſerant per ordinem pandunt: ſe, & Monaſterium in eius poteſtate ex toto tradentes. Ille vero ſuper huius rei negotio lætiſſimus redditus, Matthæum Epiſcopum Albanenſem ad hoc Monaſterium direxit, Fratribus mandans, vt quem vtilem ille, & idoneum tanto officio, ex Romanæ ſedis auctoritate aſtrueret, hunc ipſi abſque aliqua procraſtinatione eligerent. Hoc vbi ſupradictus Pandulfus agnouit inſperate ſuper caſtrum, quod idem Nicolaus conſtruxerat veniens, illud ad ſolum vſque proſtrauit; & Nicolai quidem talis rerum exitus extitit.

CAPVT XCIV.

SENIORETVS huius cœnobij Abbas à B. Benedicto quadrageſimuſquartus, ſedit annis nouem, menſibus ſex, diebus decem & nouem. Hic ab ipſis infantiæ annis B. Benedicto oblatus, atque à ſanctæ memoriæ Oderiſio Monachus factus, & in diſciplinis regularibus ſtudioſiſſime in omnibus educatus, & enutritus, primo ad Monaſterium S. Mariæ in Luco, deinde ad Monaſterium S. Nicolai in Pica regendum, Præpoſitus eſt tranſmiſſus: qui ad huius cœnobij Abbatiam taliter eſt electus. Cum ſatis ſtrenue per ſex annorum curricula huius ſancti cœnobij Decaniam adminiſtraſſet, ac deinde Capuani Monaſterij Præpoſituram ſatis prouide gubernaſſet (eiecto iuſſu Papæ Honorij Nicolao) de eadem Capuani Monaſterij Præpoſitura, ad huius Abbatiam eligitur. Enimuero dum ex parte ſupradicti Pontificis Matthæus Epiſcopus Albanenſis, vt diximus, hac de cauſa ad hunc locum veniſſet, nunc ſingulatim, nunc communiter cũ illis pertractaret, demum congregationi voluntatem Apoſtolici pandit. Tunc ex conſulto mandatur illi, vt quanta poteſt inſtantia ad hoc Monaſterium venire ſtudeat, quatenus de Caſſinenſis Abbatis electione in commune ſimul ab omnibus tractaretur. Qui cum imperata implere ſatageret à Goffrido de Aquila, qui partibus Nicolai fauebat, capitur, & apud Suium, cuſtodiæ mancipatur. Quod dum Fratribus

Vocatur Senioretus à Caſſinenſibus

Senioretus capitur.

tribus relatum fuiſſet, æſtuare cæperunt, quid agerent; & ſicut eſt conſuetudinis, diuerſi diuerſa ſentiebant, & alij Oderiſium reducere, alij pro ſuo velle Abbatem eligere diſponebant. Tunc præfatus Albanenſis Epiſcopus Matthæus in capitulum veniens, cæpit de ipſa Abbatis electione tractare, & ſi præceptis Apoſtolicis parere vellent interrogare. Fratres autem cum hoc in eius poſuiſſent deliberatione, ſeq; per omnia Romano Pontifici obedire velle dixiſſent, & quem cum Fratrum conſilio nominaret, ipſi Abbatem eligere promiſiſſent: tunc proprio illum nomine vocans, interrogat ſenes, deinde iuuenes, vtrum illis talis electio *placeat*. Cumq; omnes, tum voce, tum capitum inflexione *hunc ſe* velle reſpondiſſent, mox omnium vnanimitate, cum abſens eſſet (ex præcepto, vt ante iam diximus Apoſtolici) quarto idus Iulias elegerunt eum in Abbatem. Quamuis nonnulli, & ex maxima parte timore ducti, hoc ægre ferrent, ob hanc ſcilicet cauſam, quia tempore Decanatus ſui, nimium auſterus, & rigidus in huius Monaſterij ordine extitiſſet.

Albanenſis Epiſcopus Senioretum eligendum proponit.

Dimiſſus itaq; Senioretus à Goffrido, ad hoc Monaſteriũ venit, atque eius electio à Fratribus confirmata, illum in Patris Benedicti cathedra honorifice locauere. Suſcepta itaq; Abbatia Senioretus, cępit omnibus perinde modis ſtudere, quatenus nouiter adimpleret, id ad quod Abbas à Romano Pontifice factus fuerat. Angebatur itaq; nimium interdum eius animus, tum pro noſtri Ordinis emendatione, tum pro Fratrum ſuſtentatione, & terræ recuperatione. Interea oppidani, occaſione accepta, ad ſuum velle relaxationes, ac placita exquirebant, & licet vi, recipiebant. Exabbas igitur noſter Nicolaus, fauente, & iuuante ſe Goffrido de Aquila, quamdam huius terræ partem, videlicet Morculam, S. Andream Vallem frigidam, atque Caſtellum nouũ, retinens, terram, quæ huic loco reſidua erat, infeſtare non deſinebat: ob quam rem Iordanus Princeps ab eodem Abbate euocatus, extemplo cum non parua militum manu venit, atque ſuper Caſtrum nouum, quo nepos ſupradicti Nicolai reſidebat tendens, adiacentia quæq; igni, ferroq; demoliri præcepit. Ille autem perſpiciens oppidanos diffluere à ſe, & ad Abbatem clam nuntios deſtinaſſe, protinus eidem

Senioreti ſtudium optimum.

Abbati

Abbati dirigere ſtuduit, quod ſi eum cum omnibus ſuis ſecure exire permitteret, ſine dilatione, caſtrum illi continuo redderet. Quo impetrato, in Abbatis manibus confeſtim eumdem reddidit caſtrum.

CAPVT XCV.

INTEREA Apoſtolicus vrbem egrediēs, venit ad hoc Monaſterium, à quo idem Abbas in hac Eccleſia Abbatiæ conſecrationem ſuſcepit. Poſtea verò cæpit ab eo ſacramentum vehementer exquirere, atque vt Romanæ Eccleſiæ fidelitatem faceret omnino inſiſtere. Et Fratres modis omnibus reniti, & contradicere, & hoc Caſſinenſes Abbates numquam feciſſe dicebant. Quibus Pontifex è diuerſo reſpondebat, quia quod omnes fere Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Abbates faciunt, Caſſinenſis Abbas agere debet, è diuerſo noſtri dicebant: Ideo ab illis Romana Eccleſia fidelitatem extorſiſſe, pro eo quod ſæpius in hæreſim lapſi, contra Romanam Eccleſiam ſenſiſſent: Caſſinenſis vero Eccleſia, numquam in hæreſim decidit, numquam contra ſedem Apoſtolicam ſenſit: qua ratione Papa accepta conticuit: exinde vero Pontifex, ex hoc loco diſcedens Beneuentum ingreſſus eſt. Sed de his hactenus.

Honorius Caſſinum venit, & Senioretū nonſecrat

CAPVT XCVI.

DVX igitur Gulielmus cum iam annis ferè ſedecim Ducatum rexiſſet mortuus eſt, atque in ipſo omnis Roberti Guiſcardi familia, quæ ex ipſo deſcenderat finita eſt. Defuncto itaq; Duce Rogerius hæres, & filius quōdam Rogerij Siciliæ Comitis, fratris prædicti Roberti Guiſcardi Ducis, Ducatum occupat, contra quem Apoſtolicus cum expeditione properat: demum facta concordia, eidem confirmauit Ducatum. Iſs porrò diebus Iordano Principe obeunte Robertus eius filius eidem

dem ſucceſſit in Principatu, qui huic Monaſterio priuilegiū fecit de hominibus caſæ Gentianę, de ſcadentijs, de modijs terræ viginti in territorio S.Mauri ad Caſale, de piſcatione in mari, & flumine in omni territorio Caſtelli ad mare, de his quę dederunt, Iordanus ſecundus pater eius, Richardus ſecundus, & Robertus patrui, Iordanus auus, & Richardus proauus ſui, & de venientibus ad habitandum in Terra S.Benedicti, vel aliquid Monaſterio largiendum, pęna librarum auri centum appoſita. Robertus etiam Comes de Moliſio fecit priuilegium huic loco de medietate caſtri Serræ, quod eſt ſub iure Larinenſis Epiſcopatus, *pęna librarum* auri centum appoſita.

Præterea Rogerius Dux, fecit priuilegium S. Benedicto, de his, quæ obtulerunt Robertus Dux, & Sicelgayta vxor eius. Rogerius, & Guilielmus filij in Apulia, Calabria, Principatu, Salerno, & Amalfia, de conceſſionibus Principum, Baronum, & aliorum fidelium, pęna librarum auri trecentarum appoſita, anno Domini milleſimo centeſimo trigeſimo, per manum Guarnerij Mazarienſis Decani.

Ann. 1130

CAPVT XCVII.

Papæ Honorij obitus.

Innocentius II.

INTEREA Papa Honorio vita decedente, electi ſunt Gregorius Diaconus Cardinalis S. Angeli in Papam Innocentium ſecundum, & Petrus Presbyter Cardinalis S. Calliſti in Anacletum. Innocentius vero per aliquantum temporis ſpatium, in vrbe permanēs cum Epiſcopis, & Cardinalibus, qui ſuæ parti fauebant, ad ciuitatem Piſanam perrexit, Conradum Sabinenſem Epiſcopum, Vicarium in vrbe relinquens. Petrus præterea Cardinalis Rogerio Duci Apuliæ coronam tribuens, & per priuileginm Capuanum Principatum, & Ducatum Neapolitanum, cum Apulia, Calabria, & Sicilia illi confirmans, Regemq; conſtituens, ad ſuam partem attraxit, præcipiens, vt Epiſcopi, & Abbates, qui in ſuæ ditionis terra manebant, ei hominium facerent.

Per idem tempus Robertus Princeps, cuius ſupra meminius, m

nimus, fecit priuilegium huic loco, ſicut antea fecerat, & de relaxatione quinquaginta tarenorum, & Gualdo, & de portu molendini, quod eſt in fluuio Vulturni loco Cazoli, cum portu ex vtraque parte fluminis. Poſt hæc prædictus Princeps abijt Piſas, & Rex Rogerius venit ſuper Principatum, ob quam rem hic Princeps à Piſis ſtipatus nauali exercitu, Neapolim venit, Auerſani ſe eius Imperio ſubdunt, contra quem Rex Rogerius veniens, eum fugauit, Auerſam in cinerem redegit, Alfuſo filio Capuanum tradidit Principatum. Tunc temporis Hubertus Piſanus Archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis Legatus, fecit priuilegium huic Monaſterio de S. Georgio de Baray, & S. Maria de Gennor.

Innocentius igitur Alemannorum, & Lotharingorum Terram ingreſſus, iuxta Leodium à Lothario Rege excipitur, virgam, & annulum ei iuxta morem antiquum confirmans, necnon & Terram Comitiſſæ Mattildæ ei contradēs. Deinde Lotharius Rex venit Romam, & accipiens coronam ab Innocentio, reuerſus eſt. Et dum in conſpectu eius totus, vt ita dicam, Romanus orbis pacatus quieſceret, & ſub eius ditione calcati iacerent, à Papa Innocentio Piſis remorante, frequentibus litteris monitus, vt Romani Imperij coronam ab hoſtium iugo defenderet, & Eccleſiam ſciſſam ad pacem, concordiam, & vnitatem, Cæſar ſtrenuiſſimus, & clementiſſimus, reduceret. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo trigeſimoquinto, immenſum valde nimis totius Romani Imperij exercitum congregans, vna cum Richiza Auguſta vxore ſua, intrauit Italiam. Ingens interea pauor, & hebetudo mentis corripuit Auſoniam, & quid dicerent, vel facerent vnus ab alio inquirebat.

Lotharius ab Innocētio Romæ coronatur.

Ann. 1135

CAPVT XCVIII.

INTER hæc Regis Rogerij Cancellarius Guarinus nomine, Canzolino, qui tunc Capuæ præerat, mandat, quatenus Caſſinenſi Abbati, vt ad ſe veniat, deſtinet, venientem protinus capiat. Abbas autem talia dum perſenſiſſet, abnuit, ac ſe minime tunc illò poſſe ire remittit. Cancellarius vero magis, ac magis in ſuſpitionem ve-

niens, mandat Abbati, vt ſibi Capuam venienti cum feſtinatione occurrat, quatenus de Regni negotijs, cum ipſius Terræ Baronibus, inſimul tractent. Caſu itaq; tunc accidēte, Abbas grauiter infirmatus eſt, & ob hanc rem ire ad eū diſtulit. Sanitati autem redditus duos fratres ante natiuitatem Domini, Cancellario apud Beneuentum conſtituto, direxit, infirmitatis magnitudinem pandens. Cui cancellarius remiſit, vt poſt celebratam feſtiuitatem ad eum Capuam pergeret, alias autem ipſe ad eum veniret. In feſto autem Euangeliſtæ Ioannis prædicti fratres reuerſi, rumorē, quem hauſerant pandunt. Nam inter eundum, & *redeundum per* amicos, & fideles Monaſterij de hac re *interrogantes, nil* aliud, quam vt illum capere vellet, audierunt. Abbas autem quid in tali re faceret ignorans, ſimulat infirmitatem. Cancellarius vero iuncto ſibi Capuano electo, & Canzolino, Caſſinum, vt diſpoſuerat, venit.

Aquinenſis interea electus inuidiæ ſtimulis incitatus, & veneno nequitiæ debriatus, Regis Cancellario per quemdam ſcutiferum mandat, quod Caſſinenſis Abbas non pro ipſis, ſed contra ipſos ad ſuſcipiendum Imperatorem Lotharium, & Papam Innocentium ſe præparet. Quod ſi illum veritatem dicere minimè crederent, Caſſinenſe Monaſterium ab eo expeterent, ſi daret, ſcirent illum eſſe mentitum, ſi non, veritatem illum dicere certiſſime crederent. Epiſtolarum vero portitor, ſciens quid in ipſis continebatur epiſtolis, ad Monaſterium venit, & id quod in re erat Abbati per ordinem pandit. Abbas autem à ſcutifero Epiſtolam accipiens, & relegens, omnia prout idem retulerat inuenit. Cancellario itaq; cum Capuano electo, & Canzolino *apud* S. Germanum adueniente: Guarinus electus Aquinenſis, pro eadem re ad illos aduenit. Cumq; Abbati in dolo mandarent, vt omni ſepoſita occaſione, ob regni negotia ordinanda, ad illos deſcenderet, remiſit, ſe ad eos ob infirmitatem ire non poſſe; miſit tamen Monaſterij Priores ad Cancellarium, qui in eius præſentia Aquinenſem electum de prædicta cauſa reprobarent, atque illum falſiſſimū omnino oſtenderent. Cumq; electus hoc ſe feciſſe negaret, oſtendunt Epiſtolam, pandunt per ordinem omnia. Tunc ille confuſus neſciebat,

ſciebat,quid euidenti rationi reſponderet. Cęperunt autem hi, qui ex parte Regis erant, cæpta omittere, ac ſimulato animo, & ira, Caſſinenſibus faceta verba proferre (vtpote qui electo Aquinenſi fauebant) atque ſe ob hanc rem, neque veniſſe, neque id credere iureiurando affirmabant. Sed poſt paululum, qui dolorem conceperant, peperere iniquitatem, cum protinus earumdem litterarum portitorem apprehendentes, & diuerſis ſupplicijs excruciantes, oculis priuauerunt. Electus vero timore ductus, ac minantium ciuium furore perterritus, Canzolino illum de ciuitate educente, Aquinum redijt.

Altera autem die in ipſis Epiphaniorum vigilijs ad Monaſterium aſcendentes, poſt ſalutationem ex more factam, ac nonnulla inter ſe colloquia, cæteris exeuntibus, cæperũt Abbatem ſuper mandatum Regis, de datione Monaſterij requirere, atque vt ſibi ſtatim in præſentiarum (quod eſt à ſæculis inauditum) traderetur, omnino præcipere. Ipſe vero cum viginti, aut quantis ex Fratribus vellet, cum omni theſauro Eccleſiaſtico, & cuncta ſuppellectili Monaſterij, ad arcem quæ Bantra dicitur demigraret, reliqui vero per obedientias diuiderentur: in Monaſterio quatuor Sacerdotes, cum tribus aut quatuor Fratribus dimitteret, qui diuinum officium ad Patris Benedicti corpus peragerent: aſſerentes ſe hoc pro nulla alia cauſa facere velle, niſi quod Caſſinenſis Eccleſia magnam per totum orbem Romanum haberet famam eſſe in omnibus locupletem, atque præ omnibus Italiæ Eccleſijs in auro, & argento, alijsq; pluribus opibus pollere. Quod ſi omnia hæc Lotharius Imperator, vel alij inimici Regis obtinere valerent, multa detrimenta, & damna, per hoc in Regno eius euenirent. Dicebant autem hæc mentientes, quia vt poſt in propatulo claruit, illum interim eundum comprehendere, & ſupradicta omnia ſurripere diſpoſuerant: ſicq; iam Monaſterium, & cuncta ſecurè detinerent. Poſt hanc ergo tam inauditam, tamq; nefandam iuſſionem, abſque communi Caſſinenſium Fratrum conſilio Abbas hoc ſe agere poſſe negauit. Accepta itaq; conſiliandi licentia, hi qui ex parte Regis erant egreſſi ſunt foras. Ann. 1136

Dehinc Abbas, Monaſterij priores conuocans, quam ob

cauſam Cancellarius venerat pandit. Quid cuiq; ſuper hoc videretur interrogat, atque quid in tali negotio opus ſit, conſilio cum eis communi pertractat. Omnium tamen vnanime votum, vna ſententia fuit, quatenus Caſſinenſe Monaſterium, nullo pacto nulla ratione in laicorum poteſtate traderetur. Promittentes ſe, vſque ad mortem pro tanti loci defenſione certare paratos eſſe. Ante ſe canum, muricipum, & equorum carnes comedere, quam Caſſinenſe cœnobium in aliorum poteſtatem, atque dominium venire permitterent. Quoniam quidem ſi caput incolume permanere conſtaret, reliqua membra, ſi quid incommodi, ſi quid aduerſi eueniret, ſalutem ſperarent: Si autem caput periret, cætera etiam membra, licet ſana viderentur, cum capite pariter in interitum irent. Hoc communi conſilio deliberato, Cancellario aduenienti cum Canzolino, Abbas taliter orſus eſt loqui. Super Caſſinenſis cœnobij negotijs, vnde nos requirere voluiſtis, tam pro rei magnitudine, quàm etiam, & pro ipſius temporis breuitate, neque conſiliari, neque quid vobis reſpondere poſſemus inuenimus: vnde rogamus quatenus nobis terminum detis, quouſque cunctos noſtræ congregationis Fratres, qui per obedientias poſiti ſunt, conuocemus: ſicq; cum eis, quid nobis agendum ſit, communi conſilio pertractemus.

Optima Caſſinenſium Monachorũ deliberatio.

Tunc Cancellarius amaritudinis felle ſuccenſus reſpondit dicens: Quod conſilium hic eſt? aut quod conſilium vultis habere? hic non eſt conſilium, non erit dilatio aliqua, niſi vt iuſſionem Regis impleatis: Nam ego vobis conſiliãdi terminum non do, ſed omnino ex parte illius impero, atque præcipio, quatenus extemplo, quid de hac re ſtatuiſtis reſpódere curetis. Cui Abbas reſpondit. Hoc profecto, quod dicitis implere minime poſſumus, & maxime, quia ſi hoc Rex præcepit, vel qua ex cauſa, hæc fieri mandauit ignoramus. Ad quem Cancellarius, tale confeſtim dedit reſponſum. Ego ſum os, & lingua Regis, per me loquitur, & ſua iura diſponit. Qua vero ex cauſa fieri mandauit, hæc eſt. Lotharius cum ſuo Papa Innocentio veniet, & in hoc volumus vos probando tentare, ſi nobiſcum debetis in fidelitate Regis permanere, ac pro eius conſeruanda corona contra

Lotha-

Lotharium decertare. Ad quem Abbas. Parati ſumus, inquit, hoc cum neceſſe fuerit adimplere, & ſacramento inde vos, in præſenti per noſtros fideles firmare; inſuper promittimus nos contra inimicos Regis ſtrenuè præparare, & pro poſſe Caſſinenſe cœnobium, contra Imperatorem defendere, & manutenere. Cui cum Cancellarius dixiſſet, cum quibus Caſſinenſe cœnobium contra Imperatorem defenſurus eſſet. Abbas reſpondit, cum opportunum fuerit, de ciuitate S. Germani, & omni Terra S. Benedicti fortiores, & robuſtiores quosq; eligentes, hic habere ſtudebimus, ſicq; cum veſtro conſilio, & veſtris militibus in adiutorium (ſi res ita exigeret) venientibus, Caſſinenſem Eccleſiam contra Imperatorem, & contra milites eius defendere, & manutenere curabimus, ita vt per Caſſinenſe cœnobium, nulla Rex detrimenta, vel damna patiatur. Exclamans protinus Cancellarius dixit cum magna indignatione. Ecce Regis fideles, videte, cum quibus putat ſe Caſſinenſis Abbas Imperatori reſiſtere, cum effæminatis videlicet, infidis, & periuris, & qui numquam B. Benedicto fidem ſeruauerunt. Qui Brunonem, Oderiſium, & Nicolaum de Abbatia expulerūt, qui Caſſinenſe cœnobium contra fas, & ius cæperunt, qui caſtrum Ianulæ deſtruxerunt, monachosq; contradicentes, ante B. Benedicti altarium gladijs percuſſerunt. Cæpit autem & multa cum ſuis contra Abbatem dicere, & monachos, & laicos deturpando iniuriare, multis & varijs opprobrijs dehoneſtare, fallaces, & callidos declamare, cumq; ad hæc omnium ora in ſilentio eſſent, receſſit tandem cum magna indignatione, & ira: præcipiens, ac dicens, vt per totum ipſum diem de eadem re reſponſum ſibi reddere omnino deberent.

Recedente itaq; eo omnes Priores in vnum cum Abbate conueniunt, cauſam inter ſe conferunt, trahunt longa ſuſpiria, & quid agere debeant neſciunt. Anguſtiæ illis erant vndiq; & quid eligerent neſciebant, dicentes: ſi Monaſterium in manibus laicorum damus, incurrimus in mortem animæ, & corporis, ſi autem non damus non effugiemus manus illorum, ſed melius eſt nobis incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Dei noſtri, & videre mala gentis

noſtræ, & ſanctorum. Hoc vnum omnes à minimo vſque ad maximum dicebant, in hoc omnium diffinita ſententia erat, vt quamdiu poſſent, numquam Caſſinenſe cœnobium pro vita amittenda in laicorum traderent poteſtatem. Viſum demum omnibus eſt, vt ad eumdem Cancellarium nuntios deſtinarent, qui eum ſuppliciter exorarent, quatenus illis ſpatium daret quouſque de tanta re, ſicut deceret, conſiliari, eiq; reſpondere valerent. Cancellarius autem dum Monaſterium cum ſatellitibus ſuis deambulans circuiret, ad dormitorium veniens iuſſit metiri altitudinem muri, quatenus illius exemplo ſcalas ad cœnobij captionem aptare valerent. Quod videns vnus ex Fratribus nuntiauit Abbati.

CAPVT XCIX.

Viſio cuidam Ioanni monacho oſtenſa.

EO etiam tempore quidam Frater, Ioannes nomine, dum naturæ debitum ſolueret, & iam ſine motu, & voce iaceret, ſubito in ſe rediẽs, retulit ſe vidiſſe Patrem Benedictum cum multitudine monachorum defunctorum in Eccleſia ſtantem, & Regem Rogerium cãdem Eccleſiam ingredientem, omnemq; Caſſinenſis Eccleſiæ theſaurum aſportantem. Qui cum ad gradus maioris Eccleſiæ perueniſſet, mortui, qui in Eccleſia eminus erant, irruentes interficiebant eum. Hæc cum dixiſſet adiunxit, vt certius ſciatis me vera proferre, noueritis me ſtatim è mundo receſſurũ, quod ſi poſt hæc vlterius vixero, indubitanter, quæ protuli falſa fuiſſe noſcatis. His dictis obdormiuit. Hæc quidem Frater. Nos verò præfatam viſionem pertractantes, atque in memoriam retinentes, iam penè totam impletam eſſe videmus, quando ferè omnem huius loci theſaurum Rogerij Regis factione ſublatum eſſe videmus. Acta ſunt autem hæc omnia vigiliarum Epiphaniarum die.

Ann. 1136

CAPVT C.

Monachi nudis pe-

POST hæc ab Abbate, & Fratribus ſtatutum eſt, vt duodecim ex Monaſterij ſenioribus, diſcalciatis pedibus ad

ciuitatem

ciuitatem pergerent, vbi iam dictus Cãcellarius,& Capuanus electus morabantur, ſuppliciter flagitantes, vt ſpatium darent in quo Fratres, qui in obedientijs erant congregarentur, quatenus cum eis in vnum communicato conſilio congruum reſponſum, de re ſupraſcripta, proferre valerẽt. Quod dum factum fuiſſet cum luctu, & gemitu vſque ad ianuam Monaſterij illos eſt omnis congregatio ſubſecuta; illis autem recedentibus, Fratres ad Eccleſiam B. Benedicti reuerſi ſunt, vbi quantæ lacrymæ effuſæ ſint referre quis valeat? omnes enim in terram ſe proſternentes, & capita in pauimento Eccleſiæ percutientes, Domini miſericordiam, cum luctu, & voce cordis implorabant, vt locum iſtum reſpiceret. Demum vero ad B. Benedictum conuerſi, ac ſi præſentem eum viderent. Pater ſanctiſſime tu præſentiorem te diſcipulis tuis poſt carnis receſſum, quam ſi viueres pollicitus es, te eſſe futurum, vnde per Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum te adiuramus, vt quemadmodum pollicitus es, & nos, & locum iſtum protegas, & ab omnibus malis defendas. Poſt hæc viuificæ crucis lignum, & brachium ſancti Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthæi, & ſancti confeſſoris Chriſti Mauri Fratres ſumentes, cum litanijs per Eccleſias intra Monaſterium ſitas pergere ſtatuere. Cumq; in Eccleſia B. Martini, vota Domino ſupplicationis, & laudis perſoluerent, poſt finita ſuffragia exeuntes inde, ad Eccleſiam Beati Protomartyris Stephani diuertere, vbi cum vnus è Fratribus ad portas baſilicę aperiendas pręceſſiſſet, inuenit eas obſeratas, Frater enim, qui eamdem tenebat Eccleſiam, vnus erat ex duodecim illis, qui ad Cancellarium ierant, & clauem Eccleſię oblitus dimittere, ſecum detulerat. Regreſſo autem illo, qui ad Eccleſiam aperiendam præceſſerat, quod in re erat denuntiat, & vt reuerterentur, qui primi incedebant dicebat: iterum alij, atque alij currentes, ſimiliter clauſas ianuas inuenere, & Fratribus nuntiare curarũt. Frater autem, qui crucem ferebat, neſciens, quid ageret, ſe ſequentes hortatus ad ianuas peruenit Eccleſiæ, & mox tactis ſeris, diuinitus ſunt apertæ: vnde aliquantulum lætificati, gratias Deo peregerunt, atque cum omni deuotione, & cordis contritione ibi litaniarum ſuffragijs peractis, ad

dibus Cãcellarium adeunt.

Monachi Dei miſericordiam implorant

Miraculũ.

Patris Benedicti Eccleſiam, ſunt reuerſi; ſicq; miſſas ipſius Dei cum luctu, & triſtitia peregerunt. Et tunc adimpletum
Amos 8. verſ. 10. eſt in illis, quod per Prophetam dicitur: Dies feſti veſtri conuertentur in luctum. At Fratres, qui miſſi fuerant ad Cancellarium, cum ad locum, in quo Pater Benedictus ſe-
Nota hũc locum. mel per annum cum Sorore ſua locutus fuerat, perueniſſent, Decanus, & qui cum eo ob eamdem rem ante deſcenderãt, cognito illorum aduentu, ad Monaſterium remiſerunt dicentes, quod pro tali facto Cancellarius magis prouocaretur ad iram, quam flecteretur ad miſericordiam.

Cancellarius autem poſtquam audiuit, quod *Fratres cum* B. Mauri brachio per ſanctorum Eccleſias Dei *omnipotẽtis* clemẽtiam ſupplicarent, in ſuperbiam eleuatus, cæpit multa contra monachos minitare dicens, ſe inciſuros illis, & labrum, & nares, & veſtes illorum medias, vſque ad nates, & ſicut alter Nicanor verba blaſphemiæ in Deum, & Sanctos eius proferre dicens. Quod ſpes, quam monachi in Benedicto, & in Mauro habebant, caſſa eſſet, illisq; magis perniciem, quam ſalubritatem conferret. Vehementiq; poſt hæc indignatione permotus, litteras habitantibus in Campania, Samnio, Apulia, Lucania, & Calabria direxit, mandans vt quam citiſſime poſſent, cum diuerſis bellorum machinis, ad Caſſinenſe Monaſterium obſidendum, & capiendum venirent. Abbas autem agnoſcens, quod Cancellarius de ſua morte, & cænobij captione cogitaret, cum paucis communicato conſilio, Legatos ad Landulfum de S. Ioanne, qui tũc Imperatori fauebat, direxit: mandans, vt veniret, & Caſſinenſe Monaſterium ſub cura ſua ſuſciperet, & contra eos, qui illud capere quærebant defenderet: verum quia hoc per diem agi non poterat, per noctem impletum eſt, atque ex vtraque parte factis ſacramentis, tertia die poſt feſtiuitatem Epiphaniæ, feria ſexta, milites Landulfi iam dicti in Monaſterium inducti, & munitiones contraditæ ſunt. Landulfus verò poſt hæc Caſſinum deueniens, Abbati & Fratribus conſtantiam, & inimicis perturbationem maximam contulit.

Cancellarius autem agnoſcens Landulfum Caſſinum veniſſe, ciuitatem Aquinum, quo commorabatur relinquens,

atque

atque per ſanctum Angelum in Maiolisi Lirim fluuium trãſiens, Minianum perrexit, vbi infirmitate grauiſſima tactus, Notario præcepit, vt litteras ſcriberet, quatenus omnes, qui in Regno Regis Rogerij morabãtur ad Caſſinenſe Monaſterium capiendum venirent, quod dum ille implere ſatageret, ſubitanea morte defunctus eſt.

Poſt hæc Abbas cum Fratribus ſtatuit, vt per triduum Dei omnipotentis clementiam ſupplicarent, quatenus pacem, & quietem Caſſinenſi cœnobio largiflua pietate concederet; & quia ſilentium illis diebus, propter tumultum, & perturbationem, tenere non poterant, decreuerunt, vt tribus diebus poſt completorium, vnum per noctem Pſalterium in Eccleſia cantaretur; ſed antequam eamdem triduanam inchoarent, Abbas in capitulo ſurgens, iuxta Monaſterij conſuetudinem veniam petijt, & confeſſionem de ſuis exceſſibus fecit. Similiter & omnes Fratres poſt illum, ſe in Patris Benedicti Regula deliquiſſe confeſſi ſunt, ſicq; Abbas indulgentiam illis conferens, de omnibus excommunicationibus in Caſſinenſi cœnobio factis, in quibus aliquando offenderant, eos abſoluit.

A D N O T A T I O.

Cardinalis Baronius tom. 12. *Annal. anno* 1136. *ſuper his, quæ à Petro hoc capite referuntur, hæc ait. At dicet aliquis, ſi ſchiſmatici erant hi, quomodo miraculo illo apertę ſunt eis ſpontaneè fores Eccleſiæ? Dicam breuiter: Non ſimul, ac Abbas, vel Epiſcopus aliquis ſchiſmaticus eſt, neceſſe eſt omnes ſibi ſubditos pariter eſſe ſchiſmaticos, ſed illos tantum, qui certo ſciunt ſuum errare Præſulem, cæteros autem non peccare, qui perſuaſibilibus rationibus, putant ipſum recta incedere via, & ſe verum ſequi Paſtorem, nec tanta ineſt ipſis doctrina, vel adeo explorata rerum geſtarum cognitio, nec facultas exquirendi, cuius potiora ſint iura, hosq. ſua ipſorum conſcientia reddi crimine liberos, ſicut & tunc eueniſſe putamus: nimirum, quod & ſi Abbas, & ex Præfectis aliquis apud Deum, & eius Eccleſiam rei fuerint patrati ſceleris, ſimpliciores tamen his ſubditi, bona fide, & conſcientia* Pag. 245.

ſcientia pura cuncta gerentes, diuinis tantum rebus vacantes, omnis curioſitatis expertes, nullo modo (vt canones docent) rei fuerint tanti criminis, quorum numerum haud exiguum fuiſſe, iure poſſumus exiſtimare.

Hæc quidem optime dicta ſunt à ſapientiſſimo Cardinali: verum vnde ipſe habuerit, vel Senioretum Abbatem, vel Caſſinenſes Monachos, eo tempore fuiſſe ſchiſmaticos, ego penitus ignoro; & quidem Senioretus numquam legitur à vero, & legitimo Eccleſiæ catholicæ Pontifice ſe aliquando ſeparaſſe, ſed poſt eius obitum Rainaldus Calamentanus, Abbas tumultuaria electione factus, cum ſuæ factionis monachis, filio Petri Leonis Antipapæ, cuius Subdiaconus erat, adhæſit, ſicq. ipſe cum ſuis ſchiſmaticis facti ſunt: vt docet auctor infra cap. 104. Reſtituendus ergo Senioreto Abbati honor ſibi debitus, nec inter ſchiſmaticos, ſed inter veros, & legitimos Eccleſiæ catholicæ filios annumerandus, cum nullibi appareat ſchiſmate ſe ipſum polluiſſe, ſed ſemper in obedientia Innocentij ſecundi perſeueraſſe. Immo quia nec ipſe, nec Monachi Caſſinenſes ſchiſmaticis adhærere voluerunt, vniuerſa mala, quæ hic referuntur, ſunt perpeſſi.

CAPVT CI.

S. Benedictus Bono Monacho apparet.

HIS porrò diebus quidam Frater, Bonus nomine, dũ in Eccleſia B. Protomartyris Stephani poſt matutinalem ſynaxim fatigatus obdormiſſet, B. Benedictus in viſione ei apparens dixit, Multa incommoda, & perturbationes, & rerum maximum detrimẽtum pro hoc facto habebitis; ſed confidite in Domino, & in potentia virtutis eius, quia adhuc domus mea reintegrabitur, & in ſuum ſtatum reducetur, Beatiſſimum vero Maurum, vt omni inſtantia precum ſupplicetis, præcipio, ipſius ſine dubio interuentu, ab inſtanti periculo, & perturbatione liberabimini, & his dictis diſparuit. Euigilans autem Frater, Abbati & Fratribus, quæ viderat, & audierat per ordinem pandit, vnde in communi Fratrum capitulo ſtatutum eſt, vt omnibus Dominicis diebus ad introitum Eccleſiæ, poſt antiphonam

tiphonam B. Benedicti adderetur, & antiphona B. Mauri Similiter, & in omnibus feſtis, in quibus collecta facienda eſt, ſicut in quotidianis diebus antiphona, & oratio eius diceretur. Interea tota Terra à fidelitate Abbatis, præter caſtrum Caſſinum, receſſit; de quo facto homines de caſtro S. Angeli, cauſa, & initium extiterunt. Ipſi enim primitus inimicos Monaſterij intra caſtrum ſuſcipientes, Caſſinenſe cœnobium oppugnare cæperunt. Poſt hæc Bertulfus Manſionarius, natione Cymber, & Adenulfus cognomento Marſicanus, huius rei gratia ad Imperatorem Lotharium diriguntur. Dehinc omnes obedientiæ per Campaniam, Picenum, Samnium, Lucaniam, atque Calabriam captæ, atque à iure cœnobij Caſſinenſis ſubductæ ſunt.

Cancellarius vero, qui tanti mali caput, & auctor fuit ſeptimodecimo die, poſtquam huc in vigilijs Epiphaniæ peruenit, apud Salernum ad extrema perueniens clamabat. Benedicte, & Maure cur me interficitis? cumq; hæc crebro repeteret, vita deceſſit. Cancellarij interitus. Anno 1136.

CAPVT CII.

EO etiam tempore quidam Frater Creſcentius nomine, natione Romanus, vidit in viſione, quemdam lacum, nimiæ magnitudinis, & ignei coloris, cuius vndæ ad cœlũ ferri videbantur, in quibus vndis, vidit eiuſdem Cancellarij animam in aeris alta eleuari, & rurſum ad ima demergi. Iuxta quem lacum, cum duos Monachos ſtare vidiſſet, interrogatus ab eis cuius eſſet anima, quam tantis tormentis affliſci videbat, ſe Frater neſcire reſpondit. Ad quem qui videbatur ſenex, hæc eſt, inquit, anima Guarini Cancellarij, quæ idcirco talia patitur, propter perturbationem, & tribulationem, quam Caſſinenſi Monaſterio excitauit. Quem Frater cum quis eſſet, qui talia promeret interrogaſſet. Fratrem Benedictum ſe eſſe reſpondit. Frater autem à ſomno exurgens, ita ſe vidiſſe, & audiſſe, Deum, & Sanctos eius teſtes inuocans, affirmabat. Cancellarij æterna damnatio.

Inter hæc quidam ex noſtris, contra voluntatem Abbatis, de pace, & concordia tractare cæperunt, cum ijs, qui ex parte Regis erant, mediante Richardo Epiſcopo Caietano. Demum vero, ad id ventum eſt, vt ex parte Fratrum, facto ab obedientialibus ſacramento, & à cuncta congregatione promiſſione de pacta conuentione, atque ex illa parte factis ſacramentis, pax fieret: ſicq; commotio illa, & perturbatio, ſubito quieuit, ſed ad tempus.

CAPVT CIII.

Senioretus obijt ann. 1136.

TERTIA vero die, poſtquam *hæc facta* ſunt, ſupradictus Abbas languore depreſſus, vitam finiuit, quinta feria, nonis Februarij. Per totam vero noctem, qua vita deceſſit. Decanus cum Fratribus tractare cæpit, qualiter antequam mors eius diuulgaretur, homines Landulfi ſuperius nominati, qui Monaſterium tenebant foras expellerentur. Remuneratis igitur illis, qui in capite eorum erant, & à Regis Baliuis ſecuritate accepta, vt inde cum ſuis omnibus exirent, mediante iam die omnes de Monaſterio, cum armis recedentes, ad ſua reuerſi ſunt, qua ex re factum eſt, vt vſque ad illam horam, mors Abbatis palam neſciretur. Hora autem nona iam propinquante, celebrato officio ipſius, ſepulturæ traditus eſt, ad dexteram partem introeuntium in cimiterium, iuxta gradus, vbi quatuor diſcipuli B. Benedicti requieſcunt.

CAPVT CIV.

SED vt ad id redeam vnde digreſſus ſum, cum ad huc Abbatis feretrum in Eccleſia eſſet, deſtinati ſunt à Canzolino, Capuani Principatus Camerario, milites, vt nullus eo abſente de Abbatis electione tractare præſumeret. Dilatum itaq; eſt, & contradicentibus, ac mærentibus monachis, vſque ad ipſius aduentum protelatum, cumq; illuc aduenisset, cum ei oſtenderentur.

tur.

tur, de electione Abbatis Patris Benedicti iuſſio, & priuilegiorum conſtitutio: Reſpondit, quod nil ad præſens iſtiuſmodi valeret oſtenſio, ſed differte vſque ad Domini mei Rogerij Regis notitiam: ſin autem, tradite arcem Bantrenſem, & eligite quem vultis, ita tamen, vt prius fidelitatem Regi faciat; quod cum Fratres ſe non implere dixiſſent, ipſe exercitum congregans, vniuerſa Caſſinenſis cœnobij caſtra ab eius ditione ſubduxit.

Iam ferè ſex dies in tali fluctuatione tranſierant, cum ad feſtum virginis Chriſti Scholaſticæ, Fratres vndiq; ad Monaſterium conuenientes, & de electione Abbatis inter ſe tractantes, diuiduntur in partes, & vna quidem Raynaldum Calamentanum, qui poſt Abbas extitit. Alia Raynaldum Etrurienſem eligere diſponebant; ſed cum inter ſe plurima conferrent, viſum demum Prioribus eſt, vt electio differretur, vſquequo ad Regem Rogerium, Romanumq; Pontificem, tunc Piſis remorantem, Nuntios deſtinarent, per quos Caſſinenſis cęnobij fortunam notificare, & ſuper tali negotio illorum conſilium præſtolari valerent; ſed cum ad hoc alteram partem flectere nullo modo poſſent, contradicentibus, & renuentibus alijs, qui ſupradictum Raynaldum Calamentanum eligere diſpoſuerant, eumdem Raynaldum apprehendentes, in Patris Benedicti cathedra illum locantes, ſibi in Abbatem conſtituunt. Reliqui vero nimis hæc indigne ferentes, clam ad Berthulfum Manſionarium, & ad Adenulfum Caſſinenſis cœnobij Fratres, quos Abbas Senioretus Legatos direxerat ad Imperatorem Lotharium, Nuntium cum litteris deſtinant: per quas, & Senioretum de hoc mundo migraſſe, & eumdem Raynaldum contra voluntatem ſuam ſeditioſe, & non canonice electum eſſe notificabant: poſtulantes, vt Imperatorem atque Pontificē ex parte totius congregationis rogarent, vt ex ſuis aliquem in Caſſinenſi cœnobio Abbatem conſtituerent, & in Raynaldi electione nullatenus præberent aſſenſum, prius ſe Monaſterium deſtruere, prius inde egredi, quam illum ſibi Abbatem conſtitui proclamātes. Quod dum Raynaldus certo certius agnouiſſet, clam cum Canzolino, alijsq; fidelibus Regis paciſcitur, eiq; fidelitatem faciens, Abbatiam illi confirmant: ſicq;

Raynaldi Calamentani tumultuaria electio.

Raynald' ſchiſmatícis adhęret.

ſicq; ſacramentum à colonis Monaſterij accipiens, à filio Petri Leonis cuius Subdiaconus erat, in Caſſinenſi Abbatia firmatur. Cumq; Nuntius, qui litteras ferebat Rauennam, vbi tunc Imperator morabatur peruenisset, à ſupradictis Fratribus Imperatori Lothario cum litteris præſentatur. Pandunt quæ Caſſinenſi Eccleſiæ, cameræ ſcilicet Romani Imperij accidiſſent, qualiter Senioretus defunctus, & Raynaldus, qui fidelitatem Regi Rogerio fuerat; Abbas contra voluntatem multorum electus fuiſſet: & quia nonnulli ex Fratribus de Monaſterio egredientes in manus inimicorum incidiſſent, & plurimas perpeſſi eſſent calamitates. *Poſt* vero deflebant periclitari ſuos familiares, confundi Caſſinenſe cœnobium, & quemadmodum ipſi omnia dimiſiſſent, pro Romani Imperij fidelitate, in quo ſolo ſpem ſuam poſt Deũ, & Patrem Benedictum Caſſinenſis Eccleſia poſuiſſet.

Lotharius autem Imperator miſericordia motus, necnon & memor, qualiter ſub anteceſſorum ſuorum tuitione Caſſinenſis Eccleſia fuiſſet, multo magis tamen propter odium Regis Rogerij, quem Romano Imperio inimiciſſimum eſſe iudicauerat, propenſior erat apud prædictos Fratres, & iuxta tenorem edicti, quod Pipinus, & Carolus Magnus ſtatuerant, illos inter cappellanos Romani Imperij, iuxta morem antiquum conſtituit. Cumq; Duces, Principes, ac Marchiones Imperij congregaſſet, beneficia prædeceſſorum ſuorum Caſſinenſi cęnobio conceſſa intimabat, & ſupradictum Raynaldum accuſans, manifeſtum hoſtem Romani Imperij pronuntiat, quoniam Abbatiam ab inimico Romani Imperij ſibi confirmatam acceperat, neglecto, & contepto Imperatore, à quo Caſſinenſis Eccleſia ciuitates, caſtra, & omnes poſſeſſiones acceperat.

CAPVT CV.

Innocentius Papa conatur reducere Caſſinẽſes

EO tempore Henricus Dux Baioariæ gener Imperatoris, ab eodem Imperatore tranſmiſſus, vna cum Papa Innocentio intrauit Campaniam. Igitur cum in planitiæ, quæ Caſſini contigua eſt, caſtra poſuiſſent, Richardum ſupradicti Pontificis cappellanum, &

& Caſſinenſis cœnobij Monachum ad Monaſterium deſtinant, mandantes quod ſi illos vellent recipere, & Papæ Innocentio obedientiam exhibere, ipſi pro ſuo poſſe, illos, vt filios, vt fratres, vt ſocios diligerent; & Caſſinenſe Monaſterium ſub Imperatoris tutela, & defenſione ſemper haberent. Sed cum huic rei Raynaldus aurem non accomodaret, & fratres illum de Monaſterio exturbare, ſi facultas daretur, per omnia vellent, idem Raynaldus Fratres in capitulum conuocans, ſuadebat, vt in Regis Rogerij fidelitate manerent, vt filio Petri Leonis obedientiam conſeruarent. Adiutorium illis non defuturum. Poſtremò fatetur ſe ab illis Abbatiam accepiſſe, non ab alio. Ad illorum libitum, ſi vellent, Abbatiam dimitteret, ſi non, retineret. Et hæc quidem ore non corde proferebat, iam enim occulte miſerat ad Gregorium filium Adenulfi de S. Ioanne, vt cum ſuo exercitu per Tirillanam ſiluam. Caſſinum veniret, quatenus eius ope, & auxilio fultus, Monaſterium contra Papam, Ducem, & Monachos retinere valeret. Quo dum veniſſet cum eodẽ electo ſacramento confœderatur, & Monaſterij munitiones ab ipſo accipiens, & aſſultum, cum ſuis militibus Pontificis Nuntios inuadit: quos cum in fugam vertiſſet ſuis audaciã permaximam tribuit. Apocriſarij autem Pontificis dum ad ciuitatem, quæ monti adiacet perueniſſent, ciues ſub Imperatoris fidelitate ſacramento conſtringunt, & ſic ad caſtra redeunt. Raynaldus autem cum Gregorio intra Monaſterium concluſus ſata extra Monaſterium incidebat, & omnia deſtruebat, ne quid ad alimentum hominum, vel iumentorum relinqueretur. Raynaldus ĩ ſchiſmate perſeuerat.

Iàm ferè vndecim dies tranſierant, cum Dux videns Monaſterij Caſſinenſis bona dilapidari, ſimul & pugnæ tempus tranſire, conſilio habito, Raynaldum euocat, & calicem aureum, necnon & obſides pro quadringentis libris accipiens, Abbatiam ex parte Imperatoris (ſi in eius fidelitate permaneret) illi confirmat; & eum à ſe, ſuiſq; ſecurum reddens, Imperatoris vexillum in B. Benedicti Eccleſiam induci, ac demum in arcem, quæ Eccleſiæ imminet, cum ingenti laude imponi præcepit.

Alia vero die caſtra mouens cum ingenti exercitu ſupra

ciuitatem Capuanam deuenit,ibi itaq; Rao Raelis filius,& Goffridus de Aquila venientes, & ſe, ac ſuos Pontificis, ac Principis Roberti, & Henrici Ducis Imperio ſubdunt. Capuani autem cernentes Barones cateruatim ad Papam, & Ducem confluere, ſolo proſtrati veniam poſcunt. Quo facto totus, vt ita dicam, Capuanus Principatus Rogerij iuſſa linquentes, Papæ veſtigijs aduoluuntur, omnia imperata ſe facturos ſpondentes: multi namq; propter amicitiam, quam cum Roberto Principe habuerant, confluebant ad eos, nonnulli propter illorum gloriam, & remunerationem beneficiorum, quam ſe ab ipſis accepturos *ſperabant:* plures vero propter ſpem quam in eis,tan*quam in proprijs* Dominis habebant.

Henricus interea gener Imperatoris vna cum Papa Innocentio, Roberto Principi Capuanum Principatum reſtituẽtes, cum ingenti exercitu ad pontem S. Valentini iuxta Beneuentum caſtra locauit. Mãdat poſt hæc Dux in ciuitatem ex parte Apoſtolici Nũtios,vt niſi anathema Apoſtolicum, & Imperialẽ vellent incurrere iram,Beneuentum in eorum manu remitterent,& nundinas foris vrbem pararent. Contradicentibus autem illis, qui in vrbe ex parte filij Petri Leonis erant, Nuntij Papæ Innocentij infecto negotio de ciuitate excluſi ſunt: nam Rogeriani milites, qui tunc in ciuitate erant, minimè pactis conſenſerunt, moxq; quingẽtorum militum, & triginta millia peditum congregantes exercitum, foris ciuitatem contra illos pugnaturi, conueniunt: ob quam rem Pontifex in iracundiam verſus, Beneuentanos à liminibus Eccleſiæ ſeparauit, Ducemq; cum exercitu contra eos congredi præcepit: ſed cum ſcutiferi Ducis in prima acie terga vertiſſent: Dux euentum fortunę alteratum perpendens, præcepit militibus, vt fluuium tranſuadentes, montem, in quo ciuitas ſita erat, aſcenderent,& ab aurea porta ciuitatem inuaderent.Seditio tamen in vrbe de rebus præſentibus erat,quibuſdam dicentibus Papæ Innocentio reddendam ciuitatem, debere iuxta patrium morem B.Petro,& eius Vicario deſeruire: alij vero nequaquam, ſed repugnare perſuadebant; milites interea fluuium tranſuadantes ad ciuitatem tendebant. Beneuentani autem,

Innocentius Beneuentanos excommunicat.

ſem, hoſtes contra ſe venire dum perſpexiſſent, è pugna ſe ſubducentes, fugæ præſidium ſumunt. Hi autem, qui ex parte Ducis erant illos inſtantius inſequentes, ciuitatem cum eis ingreſſi ſunt, atque hoc modo Beneuentum in deditionem acceperunt. Vrbe vero potiti, Troiam Apuliæ vrbem applicuere, quam abſque pugna à ciuibus accipientes, oppida quæq; adiacentia cum Gargano, atque Siponto in ſuum dominium vertunt. Beneuentum capitur.

CAPVT CVI.

LOTHARIVS interea Imperator eo tẽpore Rauennam egrediens, Vmbriam, Aemiliam, Flaminiam, Picęnumq́; Prouincias ſub ſuo iure redegit, ciuitates contradicentes, ad ſolum vſque proſtrauit. Cumq́; ad Monaſterium S. Martini in Salinis perueniſſet, Transſmundus Præpoſitus S. Liberatoris illũ adiens, eumq́; ex parte Caſſinenſis congregationis efflagitãs, quidquid B. Benedicto in partibus illis ablatum fuerat, reddi præcepit. Inde vero caſtra mouens, ſupra Barium, quæ totius Apuliæ caput eſt, tentoria fixit, & à ciuibus vrbis ſuſceptus, arcem quam Rex Rogerius magnifice conſtruxerat, oppugnare modis omnibus cæpit. Diu itaq́; illam vallo, diuerſiſq́; bellorum machinis oppugnans, plurimis ex vtraque parte interemptis, tandem cum magno labore illam obtinens, ad ſolum vſque deduxit, vniuerſasq́; Apuliæ vrbes, ſub Romani Imperij iura redegit, ſicq́; peractis omnibus, Ducem ordinaturus, Melphiam Apuliæ vrbem perrexit: quo dum veniſſet, exercitum dirigens, Salernum obſidere præcepit.

His porrò diebus Berthulfus, & Ioannes Caſſinenſis cœnobij Fratres proclamationem fecerunt contra Sipontinos, ante eumdem Imperatorem, qui ſiluam Monaſterij, quę ſubditione hoſpitalis ſita erat, in ſuum dominium retorſerant. Horum itaq́; Imperator precibus inclinatus, ſigillum ſuum illis conceſſit, ex parte ſua præcipiens, niſi Imperialem vellent incurrere iram, ex tunc, & deinceps ſiluam illam ſub

Caſſinenſi Monaſterio quietam manere permitterent, mille bizantiorum pęna appoſita, ſi hoc remouere tentaſſent.

CAPVT CVII.

Lotharius Raynaldo litteras mittit.

SENIORETO itaque vita decedente, Raynaldo, qui ei ſucceſſit Imperator litteras deſtinauit, mandans, quod ſemper moris ſui fuit manutenere, & amplecti eos, qui ad Romanum *ſpectarent Imperium*, nec eos vnquam *deſerere, qui fiduciam* in ſe poſuiſſent: vnde *proculdubio* ſciret, quod Eccleſiæ Caſſinenſis ius, quouſque viueret tueretur, nec alienæ poteſtati ſubmitteret, quod ſui iuris eſſet, & quod ad Imperialem ſpectabat dignitatem. Quia vero in feſto Apoſtolorum Petri, & Pauli curiam pro ſtatuendo Duce, apud Melphiam condixiſſet, omneſq; Terræ Barones eo conuocaſſet, mandaret, vt aſſumptis ſecum ſapientioribus Fratribus, omnibus poſtpoſitis, ad eum veniret, omniaq; priuilegia ſecum deferret, ius Eccleſiæ ſuæ oſtenſurus, volens beneficijs ſuper hoc obtinere, vt apud Caſſinenſem Eccleſiam memoriale ſuum ſemper remaneret. Si ad feſtum præfatum venire poſſet, veniret, ſin autem quantocius poſſet.

Aliam quoque ſacram Ottoni Decano, & Fratribus direxit, notificans, quia nollet, quantum Deus permitteret, in aliquo terminum anteceſſorum ſuorum Imperatorum excedere, & ius Eccleſiæ Caſſinenſis ad exemplum illorum in nullo minui pateretur, ſemper enim Caſſinenſis Eccleſia in vigore ſanctæ religionis permanſit, omnibuſq; forma bonæ conuerſationis fuit: vnde noſſe illos vellet, quia Abbatem ſuum, ad ſe venire feciſſet, & pro conſilio Principum ita Caſſinenſis Eccleſiæ cauſam diffinire, vt nihil libertatis ſuæ tempore ſuo amitteret. Sed cum Abbas ad eum adhuc ire diſtuliſſet, iterum aliam direxit epiſtolam, per quam mandauit, vt ad ſe veniret, commonens illum, quod ſi timore alicuius coactus, ab vnitate Eccleſiæ exorbitaſſet, ad eũ, quem tota Eccleſia patrem recognouit, rediret.

Electus

Electus ergo non ſine titubatione, & pauore, ad iter ſe præparauit, ac Fratres, qui ſecum irent deſignauit. Dicebant autem amici, & inimici non impune ei prouenturas amicitias, quas cum inimicis Imperatoris habuiſſet. Ob quam rem, amici quidem deſperabant, inimici vero, licet in proſpectu contriſtarentur, in abſcondito lætabantur, ſperantes meliora ſibi, rerum mutatione ventura, quod poſtea rei probauit euentus. Sed cum in ſuſpicione quoſdam Fratres haberet, Monaſterium, & caſtra eius amicis, & propinquis ſuis commendauit. At vbi legati Imperatoris, legationis ſuæ cauſam in conſpectu omnium protulerunt, Pars trepidare; quod in Regno, & ſub poteſtate Regis Rogerij poſiti, nequaquam cum inimico illius pacem faceret, vel ad eum ire debere cenſebant. Alia vero, quæ & ſanior videbatur, ad Imperatorem ire, eius in omnibus præceptis obedire dicebant. Tandem Abbas coactus, in natiuitate S. Ioannis Baptiſtę, iter arripuit: ducens ſecum ex Caſſinenſi congregatione quoſdam ex ſapientioribus monachis. Necnon Ioannem ciuitatis S. Germani Archipresbyterum. Alioſq; nonnullos nobiles ſapienteſq; laicos de Terra S. Benedicti.

Eo itaq; die, quo ciuitatem S. Germani egreſſus eſt, Theanenſem deuenerunt ad vrbem, ibiq; quatuor diebus, aliquid noui de Imperatore præſtolantes manſere: indeq; progreſſi Capuam deuenere, benignum, vtpote in propria domo in Monaſterio S. Benedicti, quod in eadem ſitum eſt ciuitate, hoſpitium ſe habituros fore arbitrantes. Verum (vti poſtea rei probauit euentus) omninò eos ſua fefellit ſpes. Nam Innocentius Papa ſecundus, litteras per omnia Caſſinenſis Eccleſiæ adiacentia Monaſteria, ne ſupradicto electo, vel Fratribus obedirent, mandauerat. Ad quod cum perueniſſent pulſantibus illis Monaſterij ianuam, Fratres egreſſi, talia illis reſponſa dedere. Nequaquam Domini auſi ſumus, vobis aliquid contradicere, cum luce clarius conſtet hoc Monaſterium Caſſinenſi Eccleſiæ, & vobis ſubditum ſemper fuiſſe; ſed quia iureiurando Apoſtolicis Nuntijs, ne vobis hoſpitium daremus, coacti promiſimus, nobis egreſſis, quæq. vobis ſunt de rebus Monaſterij neceſſaria tollite. His electus auditis, ad S. Vincentij Eccleſiam, quæ in eadem

Raynaldus Capuam peruenit.

ciuitate conſtructa eſt, ſuos abire præcepit, quo dum peruenifſet, tametſi & ipſis, ne illos reciperent eſſet indictum, tamen quia præ verecundia illos iam ingreſſos minime eijcere poterant, affluenter, de quibus abundabant, eis ſeruiere. Reliqua verò omnia, quæ erant neceſſaria, abundanter Abbatiſſa Monaſterij S. Ioannis tranſmiſit.

Altera die, cæptum iter arripientes, per furcas Caudinas Beneuentum applicuere, indeq. moti per Afrigentum, perq. Roccam Geſualdi ad caſtrum, cui Guardia Lombardorum nomen eſt, applicuere: vbi quondam Leo Papa *ſanctiſſimus*, cum Normannis præliaturus ſanguinem *minuerat, & per* aliquot dies ibi requieuerat. Nolentes *igitur præ paruitate*, & deformitate caſtellum ingredi, foris ad Monaſterium ſancti Papæ Leonis diuerterunt, ibiq. ſatis benigne honorabiliterq., in quantum videri poterat, ſunt recepti.

Raynaldo parantur inſidiæ.

Sed quia humana fragilitas, ad malum magis, quam ad bonum ſemper extenditur, illius loci homines ſupradictum electum, cum ſuis Fratribus, Giliberto de Baldana, & Roberto de Murra, qui exercitui Rogerij Regis præerant tradere conati ſunt. Tamen omnipotentis Dei diſpoſitio (quæ multo aliter fieri diſpoſuerat) conſilium confudit eorum. Quædam namq. ſanctimonialis in eadem Eccleſia commanens, cum conſilij illius eſſet conſcia, Petrum Caſſinenſem Bibliothecarium (*huius hiſtoriæ ſcriptorem*) ad ſe venire fecit, eiq. quæq. ab illis erant conſilio inuenta aperuit: Quo Petrus, audito, electo, cæteriſq. quæ illi erant reuelata aperuit, caſtellumq. quod valde erat proximum, petendum admonuit, quod electus, & quidam ex Fratribus deſpexere, ſeq. nullo modo eo die Monaſterium egreſſuros affirmauerunt. At præfatus Petrus periculoſum ſibi eſſe, ſi ibi nocte maneret perpendens, Anfredum Monachum allocutus ad caſtellum cum ſuis rebus feſtinare cæpit; nonnulli vero ex Monachis, quæ illi fecerant aduertentes, & ipſi relicto electo receſſere. At vbi electus omnes penè ſuos receſſiſſe perſpexit, ipſe quoque aſcenſis equis cum reliquis ad caſtellum perrexit. Illuceſcente vero die, caſtellum egreſſi, cæptum ſummo ſtudio peragebant iter, cum vix tribus diei elapſis horis, militum multitudinem contra ſe per latus deſcende-

re

re montis conſpiciunt, ſubitoq. metu turbati, & in fugam conuerſi ſunt. At poſtquam milites omnem eos capiendi ſpem, illis fugientibus perdiderunt, ad locum proprium ſunt reuerſi. Monachi autem magis fugam, quam iter pacificum accelerantes, per Ciſternam, Montemq. viridem Aufidum transfretantes, primo ad ciuitatem Melphiam, deinde ad Lacum penſilem, vbi omnis Imperatoris exercitus cum Papa Innocentio reſidebat, aduenere.

Sed cum Nuntij Papæ Innocentij extra caſtra Abbati obuiãtes dixiſſent, Põtificem iuſſiſſe, vt antequam caſtra intraret, diſcalciatis pedibus cum Fratribus, qui ſecum erant Papæ ſatisfacere, & pro obedientia, quam filio Petri Leonis exhibuerant, pęnitentiam recipere, & iureiurando firmare, vt quidquid Pontifex præciperet implere morigeraret, & filium Petri Leonis cum ſuis refutans, anathematizaret: Raynaldus timore ductus Cæſarem appellare, & de hac re cum Imperatore conſiliaturum reſpondit, & ſic caſtra ingreſſus eſt. Poſt hæc cæpit in omnibus libertatem oſtendere, & quoſque venientes muneribus alligare. Moxq. antequam tentoria figerentur, miſſis Nuntijs, ſuum Imperatori aduentum notificare curauit. Tunc Imperator cum ipſo, ac Fratribus pro B. Benedicti amore magnificentiam oſtendit, moxq. miſſo à latere ſuo Henrico Duce Baioariæ genero ſuo, & Rodulfo, & Ottone Palatinis Comitibus, vt tentorium, quod iuxta Papilionem Pontificis, ipſius iuſſu fixum fuerat, remouerent. Illudq. iuxta ſuum tentorium figerent mandauit: aſſerens, cum Caſſinenſis Eccleſia per Carolum Magnum, & Pipinum, ſpecialis camera ſit Romani Imperij conſtituta, nequaquam iuſtum eſſe cappellanos Imperatoris (Monachos ſcilicet Caſſinenſis Eccleſiæ) ab Imperatore ſeparari, ſed iuxta eum ſuum tentorium figi debere, quod & factum eſt.

Pontifex Nuntios Raynaldo mittit.

Raynaldus Cæſarem appellat.

Cæterum vbi Romanus Pontifex Caſſinenſem electum ab Imperatore ſuſceptum eſſe cognouit, directis Cardinalibus cæpit vehementer Imperatori inſtare, vt iureiurando filium Petri Leonis anathematizari à Caſſinenſibus Monachis, & per ſacramentum fidelitatem, & obedientiam Papæ Innocentio, & eius ſucceſſoribus promitti faceret. Conque-

rens, cur excommunicati, & à liminibus Eccleſiæ ſeparati ab Imperatoria eſſent Maieſtate recepti. Renuentibus Monachis, atque dicentibus: Dominum in Euangelio, & Patrem Benedictum in Regula præcepiſſe ne iurarent, & ſe ac Priores ſuos nũquam iurandi conſuetudinem habuiſſe, fidelitatem vero, neque Papæ, neque alicui ſe eſſe facturos, quippe cum ſibimet ipſis fideles eſſe non poſſent, faciendo illa, quæ Deus per B. Benedictum vetuit, & dimittendo, quæ obſeruare præcepit. Sicq. eo die ab Imperatore diſceſſum eſt. Alio vero die Pontifex, per Aymericum Cancellarium, & Girardum, ac Guidonem Cardinales direxit, vt aut à Monachis Caſſinenſibus filium Petri Leonis anathematizari faceret, aut ab illis ſicut ab excommunicatis abſtineret.

Clementiſsimus autem, ac religioſiſsimus Imperator volens Pontifici iuſta iubenti ſatisfacere, locutus cum electo, ac ſocijs ipſius, eos ad abiurandum, & anathematizandum filium Petri Leonis, recipiendumq. verum Pontificem Innocentium ſecundum, induxit: ſicq. Raynaldus abiurato ſchiſmate, quod hactenus ſecutus fuerat, Caſsinum redire iuſſus eſt, cum quo miſit Pontifex Balduinum Presbyterum Cardinalem, præcipiens, vt Anacletum pſeudo Pontificem Petri Leonis filium à Caſsinenſibus Monachis anathematizari faceret, ac Papæ eiuſq. ſucceſſoribus obedientiam ab ipſis exigeret. Quæ quidem omnia libenter fecere Caſsinẽſes Monachi. Acta autem ſunt hæc apud Caſsinum quarta, & quinta feria tertiæ hebdomadæ Septembris: cum iam Pontifex Innocentius cum Imperatore Lothario ad ciuitatem S. Germani perueniſſent.

CAPVT CVIII.

SEQVENTI vero die ad Monaſterium aſcendit Imperator cum multis Prælatis, atque optimatibus, qui cum Monaſterium fuiſſent ingreſsi in capitulo reſederunt; in quo poſt peractum ab Abbate Clareuallẽſi (*is fuit S. Bernardus, tunc tempore Clareuallenſis Abbas*) ſermonem, Cardinales à Pontifice miſſi

auctorita-

auctoritate Apoſtolica eidem Raynaldo Caſsinenſem Abbatiam interdixerunt. Sicq; vna cum Imperatore Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Ducibus, Principibus, ac Marchionibus ſurgentes, B. Benedicti ſunt ingreſſi Eccleſiam: eumdemq; Raynaldum Aimericus Cancellarius, ac Peregrinus Patriarcha Aquileienſis, & Girardus Cardinalis euocantes, depoſitionis ſententiam in eum protulerunt; & ſic iuſſu illorum, præſente Imperatore, & vniuerſis Imperij magnatibus, virgam & annulum, necnon & regulam, ſupra corpus ſancti Patris Benedicti depoſuit; & Raynaldi quidem talis rerum exitus fuit.

Raynaldus deponitur anno 1137.

CAPVT CIV.

RAYNALDO, vt præfertur, depoſito, Monachi de eligendo ſucceſſore tractare cæperunt. Venerat autem cum Imperatore de Tranſalpinis partibus Guibaldus Stabulenſis, propè Leodium, cœnobij Abbas: cuius ſapientia, probitas, atque morum honeſtas cum nota eſſet Caſſinenſibus, concordibus animis eum, licet inuitum, ac reluctantem ſibi in Abbatem elegerunt, qui quaſi præuius futurorũ loco ceſſerat. Miſit ergo Imperator ad Guibaldum Nuntios, vt ad ſe ad Monaſterium veniret. Quo dum veniſſet, vbi Fratrum voluntatem aduertit, omninò renuere, & contradicere cæpit. Conueniunt poſt hæc in camera, in qua Imperator morabatur Fratres cum Richiza Auguſta, & cum Peregrino Patriarcha Aquileienſi, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & vniuerſi Imperij optimatibus, cæperuntq; eum opportune de tali, tantoq; negotio monere. Sed ille conſtanter renuens, numquam ſe tam grauem, tamq; immenſam ſarcinam ſuſcepturum affirmabat. Cernens itaque Imperator Guibaldum modis omnibus reluctare, Fratribus illum tradidit. Quem ſuſcipientes in Caſſinenſi Monaſterio Abbatem ordinauerunt; & ab Imperatore per Romani Imperij ſceptrum, quod manu geſtabat, de Caſſinenſi Abbatia cum omnibus poſſeſſionibus ſuis, ſicut à temporibus an-

Guibaldus Abbas à Caſſinenſibus eligitur.

tiquis vſque ad illum diem Monaſterio conceſſa fuerant, eſt inueſtitus.

CAPVT CX.

POST diſceſſum autem Pontificis, & Imperatoris, Guibaldus cum Fratribus communicato conſilio, Legatos ad Rogerium tunc Capuæ remorantem, deſtinat, pacem ab eo exquirens, & amicitiam ſpondens. *Cuius* verba Rogerius pro nihilò *ducens, ineffi*caces Nuntios eius remiſit: mandans ſe nul*la ratione, nul*lo pacto ferre poſſe, vt Abbas ab Imperatore conſtitutus in Caſſinenſi cœnobio remaneret: quinimo, ſi aliquo modo idem Guibaldus in ipſius manibus veniret, abſque dubio laqueo ſuſpenſum necaret. Tantis itaque, ac talibus minis Guibaldus perterritus, Caſſinenſe cœnobium Landulfo de S. Ioanne ad cuſtodiendum relinquens, quarto nonas Nouembris, inſcijs Fratribus, eodem Landulfo ſibi ducatum præbente, nocturno tempore receſſit, dans poteſtatem Fratribus eligendi quem vellent.

CAPVT CXI.

Raynaldus Etruſcus fit Abbas.

IAM duodecim dies à Guibaldi receſſu tranſierant, cum Fratres conuenientes in vnum, & Spiritus ſancti gratia inuocata: elegere Raynaldum eiuſdem cęnobij monachum virum vtiq; habitu, inceſſu, & moribus honeſtiſſimum, & diuina humanaq; ſcientia clarum. Hic itaque nobiliſſimo Marſorum Comitum genere, in Valeria ſcilicet Prouincia, ſanguinis ſui lineam ducens, tertio ætatis ſuæ luſtro, ſub Oderiſio ſecundo B. Benedicto oblatus, tanta morum ſuauitate, tanta honeſtate, ac conſtantia, ſuper omnes coęuos ſui temporis ſplenduit, vt illud Dominicum ei poſſit ap-
Act. 9. tari: Vas electionis eſt mihi iſte, ſed ego oſtendam ei quanta illum oporteat pati pro nomine meo: contra hūc namq;

coniura

coniura verè gentes, & Regna ; & vt ita dicam orbis terrarum contra eum ſurrexit: ſed galea ſalutis,& lorica fidei indutus , & Patris Benedicti protectione munitus , aduerſantium, & æmulantium inſidias pro nihilo duxit .

Eo etiam tempore cum Rex Rogerius ciuitates,& caſtra Rogerij malignitas.
vſque ad confinia Caſſinenſis cœnobij recepiſſet , fortiſſimoq; atque duriſſimo Imperio ſuo iuri ſubditas retineret , eiq; nullo modo, nullo pacto idem Abbas , prout Rogerius volebat conſentire vellet , ſe ciuitates , & caſtra , omniaq; Monaſterio pertinentia demoliturum minari cæpit. Miſſiſq; Nuntijs, hoc Abbati, Fratribus , cunctoq; populo nuntiari mandauit . Verum vt in talibus aſſolet , primum ſæuire cæpit vulgus ignobile, deinde ſæuitia in timorem mutata,ſuis cum omnibus, vxoribus quoque, & filijs Caſſinenſe ad Monaſterium confugerunt. Non poſt multum præfatus Rex paciſcens cum Caſſinenſibus, treugam interim, vt omnes, qui ob timorem illius aufugerant cum ſuis ad propria reuerterentur, conceſſit .

CAPVT CXII.

HIS porrò diebus erat quidem Frater in Albertus monach.
Caſſinenſi cœnobio Albertus nomine,natione Pelignus, ætate ſenex, religioſam agens vitam , adeo vt cæteris Fratribus admirationis , & compunctionis ſæpe cauſa exiſteret. Is cum ſenio feſſus in domo infirmorum maneret, & populi ſua reportare cupientis tumultum auribus hauſiſſet:quoſdam ex circumſtantibus, quid ſibi vellet tam cõfuſus populorum tumultus, interrogauit . Ad quem vnus: Num tibi, inquit , incognitum eſſe poteſt , quis, vel cur ſit populorum iſte tumultus cum omnibus has plagas incolentibus ſit notiſſimũ? Cui cum ille nil horum ſe noſſe reſpondiſſet,ait. Rex Rogerius nuper nobis minatus eſt ſe, & Caſſinenſe Monaſterium, & omnem terram adiacentem deſtructurum . Sed omnipotentis Dei miſericordia placatus, treugam nobis conceſſit, & inde eſt tumultus iſte, quem audis, cum ea,quæ ob timo-

rem

rem illius in Caſſinenſi Monaſterio flendo delata fuerant à populo, gaudendo reportantur.

His Frater auditis ingemuit, atque ex intimo longa trahens ſuſpiria, hunc pſalmum decantare cæpit cum lacry-
Pſalm.42. mis. Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta; cum verſum illum quo dicitur. Emitte lucem
Miraculũ. tuam, canere cæpiſſet, ſubito (mirabile dictu) immenſa corruſcatio, ſuper eum deſcendit, adeo vt ipſe, qui iam per aliquot tempus, lumine priuatus fuerat, lumen reciperet oculorum, atque illius immenſæ lucis munere minime fraudaretur. Nec mora conſpicit ianuas Eccleſiæ ipſius in qua reſidebat patefactas (*erat Eccleſia S. Andreæ, vt habetur infra*) venerabiles vultu, habituq. viros duos ad ſe in-
Viſio Alberto monacho oſtenſa. trantes. Quos cum vidiſſet Deifico lumine circundatos expauit, nec vltra oculos leuare auſus, reſedit. Tunc illi propius accedentes dixere: Surge, age Frater Alberte, Abbatiq. & Fratribus, vt pęnitentiam commiſſorum delictorum agere ſatagant edicito, diſcalciatisq pedibus, Antiphonam B. Mariæ decantantes, egreſſi, litanias ante ſacroſanctum Benedicti corpus peragant, ſi forte Deus veſtrorum delictorum, lamentis, pęnitentiaq. immemor factus, ab his locis, tantas calamitates repellat. Tum Frater, qui eſſent, & quibus vocitarentur nominibus, inquiſiuit. Ad hæc ille. Ego inquit ſum Maurus ſanctiſsimi Patris Benedicti diſcipulus. Hic vero eiuſdem Patris, & ipſe diſcipulus Placidus eſt, adiecitq. Hæc quæ nunc à te, vel audita, vel viſa ſunt, caue ne pigritia dicere, quibus tibi iuſſum eſt, prætermittas: ſin alias contemptus pigritiæq. pęnam incurres. Sciasq. te ideò diuino, iuſtoq. iudicio, corporali lumine fuiſſe priuatum: quia quæ aliquando in capitulo ad agendam pœnitentiam diuina dignata eſt Maieſtas oſtendere, tui cordis arcano condidiſti, nulli quæ videras pandens. Namq. idem Frater dum adhuc ſub diſtrictione cœnobialis inſtitutionis in clauſtro cum Fratribus reliquis degeret, ſeq. ieiunijs, orationibus, vigilijs, flagrisq. in conſpectu diuinæ Maieſtatis quotidie mactaret; nocte quadam ingreſſus capitulum in ſpiritu rapitur, iudiciariasq. ſedes in abſida capituli, Domino vna cum ſancta ipſius Matre conſedente (ſicut ibi hactenus

ſtenus pictæ cernuntur) aſpexit:tantoq. liberius diuinis cœpit intendere,quanto ſe ab humanis reddiderat alienum.

Cumq. tanta viſione ſtupefactus aſsiſteret, vidit repente ſanctiſsimum Patrem Benedictum, Mauro, ac Placido dextera, læuaq. comitatum, in medium aduenifſe Concilium, magnis vocibus omnipotentis Dei maieſtatem, ita interpellare.

Rex Regum, Creator, Redemptorq. mortalium,ſine cuius nutu ſubſiſtere fragilitas humana nō valet, has oro queſtus mei voces exaudias,meumq;,quod te donante fabricādum,perpetuoq; regendum,Monaſterium ſuſcepi,reſpicias; Tu enim Domine, qui cogitationes de longe conſideras, & vocas ea,quæ non ſunt, tamquàm ea, quæ ſunt, hunc locum mihi mortali adhuc in carne conſtituto, deſtruendum eſſe monſtraueras,gentibusq; barbaris, quæ Fratribus præparaueram, traditurum te occulto tuo iudicio dixeras,ac reſtituendum in melius pollicitus fueras; quod & factum hodie cernitur. Nunc autem inſurrexerunt contra hunc locum iniquiſſimi quidam, & execrabiles, ipſum conantes euertere. Sed & Rectores ipſius nequaquam boni Paſtoris, ſed rapacis lupi veſtigia ſequentes, oues ſibi commiſſas voracibus dentibus laniant, Tyrannorum more;opes ad ſeruitium, & honorem tuum congregatas, in vſus turpiſſimos conuertunt;commiſſum ſibi populum, vt laſciuientes vaccas vagari ſinunt; pupillorum, & viduarum cauſas contemnentes, ad munera ſola conuertuntur. Quem das his cladibus finem, Rex magne Polorum? His dictis Sanctus conticuit, factoq; ibi fine quieuit.

Oratio S. Benedicti ad Deum fuſa.

Notē hæc Abbates Caſſinenſes.

Cum ecce innumerabilis multitudo dæmonum furcis igneis, & vncinis armata,ante ſe Creſcentium Marſorum Comitem habentes, adueniunt; thuribulaq; argentea magna, quæ ex Caſſinenſi Monaſterio quidam in pignus acceperat, & quæ contra voluntatem Senioreti Abbatis recollegerat, in manibus, veluti de fornace prodirent, habētem. Quem idem Frater, cum interrogaſſet,cur his ſupplicijs afficeretur;quia maiora thuribula retinuiſſet,ſe torqueri,ait. Cæpitq; rogare Monachum, vt quæ de ſe viderat Berardo filio diceret, & vt ſupradicta thuribula Monaſterio redderet,

ret, rogaret. Addens, hoc illi ſignum ſit, quod eadem thuribula, & aureum calicem, ab alijs rebus dum viueret ſegregaſſet; idq; exceptis Fuſcone, & Tranſmundo Conſiliarijs ſuis, neminem ſcire. Hoc ille vbi ad ſe rediјt, dicere dubitauit. Ex hinc iuſto Dei iudicio excæcatus, & qui lumen æternum, quod viderat, talentumq; quod erogandum acceperat, noluit cæteris erogare conſeruis; ſed in terram, vt piger ſeruus, occuluit, iuſte talentum proprij luminis perdidit.

Et vt ad ea, quæ omiſimus reuertamur, auditis Beati viri Mauri monitis, illisq; recedentibus, lux quoque, *quæ eius* illuſtrauerat oculos, vna abſceſſit; adeo vt *cæcus (ſicut antea fuerat)* remaneret. Verum ne delirus, aut mendax haberetur, nec ſic quidem, quæ audierat, vel viderat, dicere voluit. Trigeſimo autem die poſtquam hæc viderat illuceſcente, cum idem Frater in eodem loco, vbi prius viſionem viderat, ſederet (in Eccleſia ſcilicet S. Andreæ Apoſtoli) idem qui ſupra ſanctiſſimus Maurus illi apparuit; & cur ea, quæ viderat, vel audierat dicere renuiſſet increpans, talia verba profudit. Ego quidem Frater, præcepi, vt ſecreta Dei, quæ tibi per me reuelata ſunt, hominibus panderes; ſed tu negligens, deſidiæ te dediſti, vnde veluti Maieſtati diuinę obnoxius, tradendus eſſes inextinguibilibus ignibus. Sed quia omnipotentis Domini miſericordia (quę melior eſt ſuper vitas) hoc tibi commiſſum indulget; præcipio, vt quæ à me tibi reuelata ſunt, dicere vltra non moreris. Quod niſi feceris (quod abſit) æternis traderis incendijs. Hæc fatus, in tenues ſubito Sanctus euanuit auras. Frater autem continuo ſurgens, Abbatem ad ſe euocat; & cuncta, quæ audierat, vel viderat, per ordinem pandit. Abbas autem conuocans Fratres, quæ ſupradictus Frater viderat, narrat. Omnesq; diſcalciatis pedibus, capitulum, quo reſederant egreſſi, litanias cum fletu, & lacrymis ante Patris Benedicti corpus peregerunt. Cæterum quidam ex Fratribus, cum hæc deliramenta putarent, nullumq; præbere aſſenſum vellent; die quadam prædictus Albertus me acerſiri fecit, remq. eamdem, quo ſupra diximus ordine, ſe vidiſſe Sacramento firmauit. Nullos igitur hæc vlla ratione

dubitare

dubitare commoneo, ne forte incredulitatis ſuæ pęna plectantur; & dum me falſitatis reprehendunt, ipſi falſi teſtes, mentientes apud diſtrictum examen ſuperni Iudicis habeantur.

Hactenus Petrus Diaconus.

ADMONITIO AD LECTOREM.

IN Chronicis Caſſinenſibus hactenus impreſſis, adiecta reperiuntur huic quarto libro acta quædam per modum diſputationis inter S.R.E. Cardinales, & Petrum Diaconum Caſſinenſem, coram Lothario Imperatore habita; de quibus audi iudicium Cardinalis Baronij tom. 12. Anno 1138. pag. 275. ſic dicentis. Cuius acta de diſputatione Cardinalium cum ipſo Petro coram Lothario Imperatore, ab aliquo pro arbitrio concinnata, cum multipliciter arguantur falſitatis, indigna putamus, quæ Annalibus intexantur. Ita Deus mentienti reſiſtit, vt quamuis vafer, & callidus ſit, qui orditur telam mendacij, eius obſcuret, veluti faſcino intellectum, vt videre non ſinat, quæ alijs ſunt perſpicua, vt ſic inde poſſit redargui falſitatis. Recenſentur ipſa in quarto libro Chronici Caſſinatis, quem Petrus poſuit appendicem ad Leonem Oſtienſem. Eſt autem illorum exordium huiuſmodi. In nomine Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Anno ab Incarnatione eius milleſimo centeſimo trigeſimooctauo, indictione prima, ſeptimo idus Iulij, Anno Imperij Domini Lotharij Cæſaris ſeptimo &c. Huc uſque Cardinalis Baronius, qui in conſequentibus plures craſſos errores, quibus acta illa referta ſunt, demonſtrat.

Mihi certe, cum primum ea legi, fateor diſplicuiſſe; cum autem iterum, ac de nouo attentius perlegiſſem, & vniuerſa,

qua

quæ in eis tractantur maturius conſideraſſem, manibus, pedibusq. in ſententiam conſenſi Cardinalis Baronij, iudicauiq. à quopiam prorſus indocto, & penitus ocioſo, pro animi arbitrio (ſeu potius abſque aliquo arbitrio) fuiſſe conficta, & concinnata. Et præter rationes à Cardinale Baronio in eorum confutationem allatas, ego, qui librum ipſum manuſcriptum, in quo huiuſmodi acta continentur, diligenter inſpexi, addo ſequentes, videlicet caracterem, chartam, & atramentum eſſe valde diuerſa ab his, quibus antecedentia eiuſdē libri ſunt ſcripta; apparent etiam multo recentiora, aſſuta, & adiecta ſuperioribus. Imo qui ea voluit præcedentibus connectere, quædam eraſit, quædam verò ſuperſcripſit, tum ex indice capitum eidem libro quarto Chronici præfixum: tum etiam ex fine, vt vel ſic aliqua videretur eſſe connexio, & dependentia inter vera, & ſuppoſititia. Cæterum comprehenſus eſt in aſtutia ſua, cum vniuerſa, quæ à nobis notata ſunt, & animaduerſa, facile pateant oculis intuentium. Quemadmodum igitur Cardinalis Baronius indignum iudicauit, (& meritò) eiuſmodi acta ſuis intexere Annalibus; ita & ego dignum omnino cenſui, eadem ab hoc Caſſinenſi Chronico penitus excludere, quod Lector veritatis amator æqui, boniq. conſulat, obſecro.

Breuis, ac ſuccincta Chronologia Abbatum Caſſinenſium, qui in hoc Chronico continentur.

1 *SAnctiſsimus Patriarcha, & Legiſlator Monachorum Benedictus, ſacri cœnobij Caſsinenſis Fundator, Patria Nurſinus, Caſsinum venit, ibiq. ſedem fixit, Anno quingenteſimo vigeſimonono. Obijt ibidem Anno quingenteſimo quadrageſimotertio. Præfuit huic ſacro Monaſterio annis tredecim, & aliquot inſuper menſibus. Pag. 26.*

2 *Conſtantinus Reuerendiſsimus valde vir (ſic enim eum*

appellat

appellat Gregorius lib. 2. Dialog. in principio) B. P. Benedicto in regimine huius Monaſterij ſucceſſit. pag. 93.

3. Simplicius tertio loco Caſsinenſi Monaſterio Præfectus eſt, vt docet idem S. Gregorius, vbi ſupra. pag. 93.

4. Vitalis quartus in Ordine Caſsinenſis Monaſterij Abbas efficitur. pag. 93.

5. Bonitus, quintus poſt ſanctum Benedictum eidem Monaſterio præfuit; quo præſidente (Anno Domini quingenteſimo octogeſimonono) Monaſterium Caſsinenſe a Longobardis deuaſtatum eſt. pag. 93.

Ab obitu S. Patris Benedicti vſque ad Caſsinenſis Monaſterij deſolationem, fluxere anni quadragintaſeptem non penitus completi, quibus quatuor prædicti Abbates eiuſdem cœnobij moderatores extitere, non tamen conſtat quanto tempore quilibet ipſorum gubernacula tenuerit.

6. Petronax Brixienſis ſextus poſt B. Benedictum Abbas, primus verò huius Monaſterij reſtaurator, electus anno 731. præfuit annis 22. obijt anno 753. pridie nonas Maij. pag. 96. 97. 99. 107.

7. Optatus ſeptimo loco Abbas ſedit annis quatuor, obijt anno 757. pridie nonas Iunij. pag. 107.

8. Hermeris præfuit anno vno completo, obijt anno 758. decimoquinto Kalendas Auguſti. pag. 108.

9. Gratianus præfuit annis quatuor, menſe vno, obijt anno 762. vndecimo Kalendas Septembris. pag. 109.

10. Tomicbis præfuit annis ſex, menſibus quinque, diebus viginti vno, obijt octauo Kalendas Februarij anno 769. pag. 110.

11. Poto præfuit annis quatuor, & menſibus quinque, obijt tertio Kalendas Iulij anno 773. pag. 111.

12. Theodemar præfuit annis decem & nouem, vita functus eſt nonis Iunij anno 792. pag. 112. & ſequentibus.

13. Giſulfus ex nobili Beneuentanorum Ducum proſapia originem ducens, præfuit annis viginti vno; defunctus eſt nono calendas Ianuarij anno 813. pag. 119. 120.

14. Sanctus Apollinaris præfuit annis quindecim, miraculis clarus obdormiuit in Domino, quinta calendas Decembris Anno 828. pag. 122. 124. 135.

San-

15 *Sanctus Deuſdedit prefuit annis ſex, ſpiritum Deo reddidit ſeptimo idus Octobris anno 834. quo etiam die recolitur eius memoria ab Eccleſia catholica in Martyrologio Romano. pag. 125. 126.*

16 *Hildericus ſedit diebus decem & ſeptem, obijt anno 834. pag. 127.*

17 *Authpertus, ſiue Ansbertus, ſedit annis tribus, naturæ debitum ſoluit decimo calendas Martij, Anno 837. pag. 127.*

18 *Baſſatius prefuit annis decem & nouem, defunctus eſt decimoſexto calendas Aprilis, anno 856. pag. 128. 135.*

19 *Sanctus Bertharius prefuit annis vigintiſeptem, & menſibus ſeptem, à Saracenis martyrio coronatus occubuit vndecimo calendas Nouembris, anno 884. pag. 141. 155. 226.*

Huius Abbatis vltimo anno Monaſterium Caſsinenſe à Saracenis inuaſum flammisq. traditum eſt, nec multo poſt, Monaſterium, quod deorſum erat, ab eiſdem deuaſtatum, pariterq. incenſum eſt. pag. 155.

Monachi autem, qui euadere potuerunt, Theanum cum Angelario Prepoſito profecti, ibidem aliquot annis permanſerunt. pag. 155.

20 *Angelarius primus apud Theanum Abbas, ſed vigeſimus in ſerie Caſsinenſium Abbatum, prefuit annis ſex, vſque ad annum 890. quo tempore in Theanenſem Epiſcopum electus eſt pag. 159.*

21 *Ragemprandus prefuit annis nouem, & menſibus decem; mortuus eſt octauo idus Nouembris, anno 899. Theaniq. ſepultus eſt. Huius Abbatis ſeptimo anno, Monaſterium Theanenſe occulto Dei iudicio combuſtum eſt. pag. 161. 163.*

22 *Leo prefuit annis quindecim, menſibus ſeptem, obijt Theani decimoſexto calendas Septembris, anno 915. Hic cepit reſtaurare Monaſterium Caſsinenſe; vacauit Abbatia anno vno pag. 165. 166.*

23 *Ioannes primus ex Archidiacono Capuano Abbas Caſsinenſis effectus, ſedit annis decem & nouem, menſibus ſeptem. Huius ſuaſu Monachi Theani commorantes Capuã*

profecti,

profecti, ibi per aliquot annos habitauere. Obijt pridie calendas Aprilis anno 936. & apud Capuanum Monaſterium ſepultus eſt. pag. 169. &c.

24 *Adelpertus pręfuit annis nouem, obijt Capuæ anno 944. pag. 162.*

25 *Balduinus genere Francus, præfuit annis duobus, poſt quos à Marino Papa Romam euocatus, ob ipſius prudentiam, atque in rebus gerendis ſtrenuitatem Monaſterio S. Pauli de Vrbe pręficitur anno 946. pag. 174. 176.*

26 *Maielpotus pręfuit annis ſex, obijt Capuæ anno 952. pag. 177.*

27 *Aligernus vir per omnia Religioſus, atque laudabilis electus fuit Capuę anno 952. pręfuit annis trigintaquinque. Reduxit Monachos ad Caſsinenſe cęnobium. quod in integrum reſtituit, & reparauit, vbi & deinceps monachi habitauere. Obijt Caſſini nono calendas Decembris anno 987. pag. 179. 182. & pag. 204.*

28 *Manſo pręfuit annis decem, cumq. à quibuſdam impijs, ac perfidis Capuanis captus, atque oculis priuatus fuiſſet, Caſsinenſes Monachi Ioannem ſibi in Abbatem elegerunt anno 997. pag. 198. 201 203.*

29 *Ioannes ſecundus pręfuit anno vno, Abbatia ſe abdicauit, atque in proximam eremum ſecedens, reliquum vitæ ſuæ tempus ſanctiſsime tranſegit, obijt tempore Abbatis Theobaldi. pag. 210. 211.*

30 *Ioannes tertius nobilis Beneuentanus, atque eiuſdem Eccleſiæ Archidiaconus, pręfuit annis duodecim, menſibus ſex. Annus tertius iſtius Abbatis, fuit milleſimus ab incarnatione Domini, vt ſcribit Leo lib. 2. cap. 24. fuit ergo electus anno 998. obijt decimoquinto calendas Aprilis, anno milleſimo vndecimo pag. 211. 212. 221.*

Docibilis Abbas Caſsinenſis ſubſtitutus pag. 218.

Rotundulus Abbas Caſsinenſis certo modo pag. 222.

31 *Athenulfus Pandulfi Principis Beneuentani filius, pręfuit annis vndecim, cumq mare fuiſſet ingreſſus, vt Conſtantinopolim pergeret, marinis fluctibus abſorptus perijt anno Domini 1022. pag. 222. 225. 237.*

32 *Theobaldus pręfuit annis tredecim, electus fuit quarto*

calendas Iulij anno 1022. præſentibus Benedicto Papa octauo, & ſancto Henrico Imperatore; ſequenti vero die natalitijs Apoſtolorum Petri, & Pauli dicato, præfatus Pontifex eum ſacrauit. Obijt in cœnobio ſancti Liberatoris tertio nonas Iunij anno 1035. ibidemq. honorifice ſepultus eſt. vacauit Abbatia anno vno. pag. 239. 249. 258. 260. 263.

33 *Baſilius à Pandulfo Capuano Principe anno 1036. contra omne ius, & fas Abbas Caſsinenſis conſtitutus, præfuit annis duobus; veritus autem Conradi Imperatoris aduentum, vna cum ſuo Pandulfo Conſtantinopolim fugiens, locum dedit monachis eligendi ſibi Abbatem. pag. 266. 280. 307.*

34 *Richerius Bauarus electus anno 1038. præfuit annis decem & ſeptem, menſibus ſex. Obijt apud Aternum tertio idus Decembris anno 1055. atque in Monaſterio ſancti Liberatoris in ſepulchro ſui prædeceſſoris Theobaldi conditus eſt. pag. 269 272. 279. 306.*

35 *Petrus præfuit anno vno, menſibus quinque, Abbatia ſe abdicauit feria quinta poſt Pentecoſten anno 1057. pag. 307. 314.*

36 *Fridericus Regio genere ortus primum ſancti Leonis Papæ noni Cancellarius, poſtea huius Monaſterij monachus; electus fuit feria ſexta poſt Pentecoſten anno 1057. atque eodem menſe à Victore ſecundo Cardinalis Preſbyter creatus eidem in Pontificatu ſucceſsit, die ſecunda Auguſti eiuſdem Anni, Stephanusq. vocatus eſt; præfuit menſibus decem, & clarus miraculis obijt Florentię quarto calendas Aprilis 1058. pag. 314. 315. 316. 320.*

37 *Deſiderius ex nobiliſsima Beneuentanorum Principum progenie ortus, electus Abbas anno 1058. in ipſa ſolemnitate Paſchali, præfuit annis vigintinouem, menſibus quatuor, diebus ſexdecim, à Nicolao ſecundo in Ieiunijs menſis Martij anni ſequentis Presbyter Cardinalis ordinatus, Gregorio ſeptimo in Pontificatu ſucceſsit, Victorq. tertius appellatus eſt; præfuit Eccleſiæ Dei anno vno, menſibus quatuor, diebus ſeptem. Obijt Caſsini decimoſexto calendas Octobris anno 1087. ſepultusq. eſt in Capitulo*

Fratrum,

Fratrum, inde verò ad cappellam ſancti Bertarij tranſlatus; eius præclara geſta texuntur toto libro tertio huius Chronici.

38 *Oderiſius primus Marſorum Comitis filius, à Nicolao ſecũdo Diaconus Cardinalis creatus anno* 1060. *deinde Abbas electus, præfuit annis decem & octo, menſibus duobus, diebus octo, obijt quarto nonas Decembris anno* 1105. *pag.* 343. 435. 456. 490.

39 *Otto ex nobili Fundenſium Conſulum proſapia ortus, præfuit anno vno, menſibus decem, obijt calendas Octobris anno* 1107. *pag.* 490.

40 *Sanctus Bruno Aſtenſis primum Signienſis Epiſcopus, poſtmodum Caſſinenſis Monachus, præfuit annis tribus, menſibus decem, poſt quos à Paſchali ſecundo Papa ad ſuũ Epiſcopatum redire iuſſus, Signiæ doctrina, & miraculis clarus beato fine quieuit. pag* 496. 512. 513.

41 *Girardus ex Marſorum Comitibus ortus, præfuit annis vndecim, menſibus tribus, obijt decimoſexto calendas Februarij, anno* 1123. *pag.* 516.

42 *Oderiſius ſecundus ex Sangrorum Comitum progenie, dum eſſet Caſſinenſis Præpoſitus, à Paſchali ſecundo Diaconus Cardinalis creatus eſt: poſt obitum vero Girardi Abbas electus, præfuit annis tribus, menſibus quatuor, diebus quindecim, iuſſu Honorij ſecundi depoſitus, anno* 1126. *pag.* 557. 560. & *pag.* 569.

43 *Nicolaus Tuſculanus præfuit anno vno, menſe vno, diebus ſexdecim, ab eodem Honorio ſecundo depoſitus eſt, anno* 1127. *pag.* 567. 569.

44 *Senioretus adnitente Honorio Pontifice Abbas electus, præfuit annis nouem, menſibus ſex, diebus decem & nouem obijt nonis Februarij anno* 1136. *pag.* 573 588.

45 *Rainaldus Calamentanus, tumultuarie, ac ſeditioſe electus, Anacleti Antipapæ partes ſequutus eſt, præfuit anno vno, menſibus ſeptem, depoſitus eſt ab Innocentio ſecundo menſe Septembri anno* 1137. *pag.* 589. 597.

45 *Guibaldus Lotharingus depoſito Rainaldo inuitus, & renitens Abbas effectus eſt, præfuit autem vſque ad quartũ nonas Nouembris eiuſdem anni* 1137. *pag* 5[illegible]9.

47 *Rainaldus Etruſcus, duodecimo poſt Guibaldi diſceſſum die, vnanimi conſenſu Abbas efficitur, poſtea verò ab Innocentio ſecundo Cardinalis creatur. Eo iubente Petrus Diaconus librum quartum huius Chronici ſcripſit; quare nec Præfecturæ, nec obitus ipſius tempus ibi aſſignatur; ex alijs autem libris manuſcriptis habetur, præfuiſſe annis viginti octo, & menſibus octo, obijſſeq. anno 1166. idibus Iulij. pag. 453.600.*

Finis Libri Quarti.

DE MONACHATV S. GREGORII MAGNI,

Sub Regula, & Inſtituto ſanctiſſimi Patris Benedicti, breuis & reſoluta aſſertio.

AVCTORE
DONNO MATTHÆO LAVRETO
Monacho eiuſdem Inſtituti, & Abbate
Sancti Saluatoris de Caſtellis.

BEatiſſimum Pontificem Gregorium Magnum monachum fuiſſe, nemo vnquam in dubium reuocauit, ſed nec reuocare potuit, cum idem ipſe pluries in ſuis ſcriptis id expreſſe fateatur. Fuiſſe vero inſtituti, ſeu ordinis ſancti Patris Benedicti, multi ſanctitate, ac doctrina celebres, tam antiqui, quàm moderni ſcriptores, teſtatum, ac ſuis ſcriptis conſignatum reliquerunt, atque ita hactenus ab vniuerſis creditum eſt. Primus, qui huic vetuſtæ, & communiter receptæ ſententiæ ſe oppoſuit, fuit Cardinalis Baronius tomo ſeptimo Annalium, Anno quingenteſimo octogeſimoprimo, quo in loco, Beatum Gregorium ex albo monachorum ſub Regula Diui Benedicti militantium expungere, atque in alium, neſcio quem, ordinem redigere conatus eſt. Cum autem Chronicon Caſſinenſe in lucem edere pararem, conuentus ſum, immo compulſus, ab his, qui mihi poterant imperare, vt rem hanc paulo diligentius diſcuterem, atque peruetuſtæ de monachatu ſancti Gregorij ſub

Beati Benedicti Regula, ſententiæ ſuppetias ferrem: oppoſita vero, auctoritatibus, ſeu rationibus reſponderem, ſatisfaceremq. Quibus cum reluctari nequaquam poſſem, aſſenſum præbui, eo libentius, quod veritatis patrocinium mihi aſſumere arbitratus ſum: atque ideo hic in calce huius Chronici ea de re breuiter, & ſuccincte tractare decreui.

De quibuſdam prænotandis ante diſputationis exordium. Caput primum.

PRO elucidatione, & intelligentia eorũq; dicenda ſunt, ſciendum, Ioannem Sanctæ Romanę Eccleſię Diaconum Cardinalem circa Annum Domini octingenteſimum ſeptuageſimumquartum, iuſſu Ioannis Papæ octaui, deſcripſiſſe ſancti Gregorij vitam, quatuor libris digeſtam, quam ex ſcrinio ſanctæ ſedis Apoſtolicæ colligere, ſtudioſè curauit. Hæc autem Gregorij vita, à Ioanne Diacono, vt præfertur, deſcripta fuit auctoritate præfati Pontificis approbata, publicè in officijs Eccleſiaſticis lecta, atque generaliter ab vniuerſis recepta: nec quiſquam hactenus repertus eſt, qui ijs quæ in ea ſcripta, & aſſerta reperiuntur contradixerit, eaue alicuius falſitatis reprehenderit. Teſtatur hoc ipſum idem Baronius loco ſupra citato, vbi ſic ait.

Tomo 7. Anno 581

Aggreſſuri itaque iam nos ordine temporum res mirificè geſtas eiuſdem ſancti Gregorij recenſere: quoniam continget interdum à Ioannis Diaconi, qui vitam eius ſcripſit, diſcrepare ſententia: ne hoc nimium audax alicui videri poſſit, cum auctor abſque reprehenſione (nota verba *) hactenus lectus fuerit: hic primum de ipſius auctoris tempore quo ſcripſit, paucis agendum putamus.* Docet deinde Baronius, Ioannem Diaconum, trecentis ferè annis poſt Gregorium libros de rebus ab eo geſtis elaboraſſe: quibus ſic ſtatutis concludit dicens. *Sic igitur haud quiſque prudens in verba auctoris dixerit eſſe iurandum, qui poſt annos, vt dixi, ferme*

mè trecentos, ea de ſancto Gregorio ſcriptorum monumentis, poſteris commendauit. Hæc Baronius.

Ex quibus liquidò conſtat, neminem ante ipſum Ioanni Diacono ſe oppoſuiſſe, nec quidquam eorum, quæ ab eo in vita Gregorij ſcripta ſunt, reprehendiſſe. Et quamuis auctoritas Baronij ſit plurimi facienda: in his tamen, quæ de ſancto Gregorio ſcribit, non videtur auctoritati Ioannis Diaconi præferenda: nam regulariter loquendo, cum de rebus antiquis agitur, antiquioribus ſcriptoribus, potius quam iunioribus ſolet fides adhiberi. Cum ergo Ioannes Diaconus trecentis fermè annis poſt Gregorium de Gregorio ſcripſerit, Baronius verò annis fermè mille; videtur ex hoc capite, ſtandum potius ſententiæ Ioannis antiquioris, quam Baronij iunioris, niſi firmis auctoritatibus, & rationibus ſuam aduerſus Ioannem Aſſertionem probet, atque communiat.

Hoc igitur diligenter inquirendum, & inueſtigandum eſt in hoc tractatu, num ſcilicet, rationes & auctoritates, quas pro ſua opinione adducit Baronius, ad euertendam antiquam Ioannis de monachatu ſancti Gregorij ſub Regula Diui Benedicti ſententiam, ſolidæ ſint, ac firmæ, necne: quod ſi ſtabiles, & concludentes fuerint, amplectenda erit ſententia ipſius, quantumcumque noua videatur: ſi ſecus, retinenda erit inueterata, & tot annorum centurijs præſcripta Ioannis Diaconi aſſertio, nec vllo modo recedendum ab ea, quam per tot ſæcula, tot viri ſanctitate, ac doctrina percelebres ſecuti ſunt, & amplexati: ſemper enim (vt eſt in prouerbio) fuit veneranda ſenectus, in his præcipuè, quæ ad hiſtoriam, & narrationem geſtorum pertinent antiquorum.

Proponuntur quæ Baronius ſcribit in fauorem ſuæ opinionis, aduerſus Ioannem Diaconum. *Caput II.*

DVO præcipuè ſunt, quæ Baronius in Ioannis narratione falſitatis conatur arguere. Primum, quod cap. 6. lib. 1. agens de primordijs monachatus ſancti Gregorij,

aſſerit illum ſub Hilarionis, & Maximiani re gimine regulari tramite militaſſe. Alterum quod libro qua rto cap. octogeſimo, ait. Porrò in exilitate Balthei, quæ vnius pollicis menſuram non excedit, ſpeciem propoſiti regularis olim à ſancto Benedicto ſtatuti, cuius ipſe vitam deſcribens in Dialogo, Regulam quoque laudauerat, eum ſeruaſſe, luce clarius manifeſtat: præſertim cum idem venerabilis Doctor Gregorius græcam lingnam neſcierit, & ſui Monaſterij monachos, Benedicti vtique Regulæ mancipatos, in Saxoniam deſtinauit. Hæc Ioannes.

Tomo 7. Anno 581 Baronius igitur, vt hæc quæ à Ioanne dicta ſunt euellat, hoc ordine, atque his verbis ratiocinatur. *Sed & in eo redarguendus eſt Ioannes Diaconus, dum ait ipſum Gregorium vitam excoluiſſe Monaſticam, primò ſub Hilarione Abbate, inde verò ſub Maximiano. Nam ipſe diuerſa bis ponit, dum ait. Vitæ venerabilis Valentius (vel Valentio, ſiue Valentinus) qui poſt in hac Romana Vrbe, mihi (ſicut noſti) meoq. Monaſterio præfuit, prius in Valeria Prouincia ſuum Monaſterium rexit. Qui igitur haud diu permiſſus eſt degere in Monaſterio, ſed inde auulſus in Diaconum ipſe Gregorius eſt aſſumptus, haud alium Abbatem poſt Valentium habuiſſe inſtitutorem, putamus. Nam quod ad Maximianum ſpectat, licet ipſe Gregorius teſtetur eum eidem ſuo Monaſterio præfuiſſe, non tamen addidit, & ſibi, ſicut de Valentio dixerat. Poſt Maximianum vero præfuit eidem ipſius Monaſterio, Pretioſus, cuius idem Gregorius meminit. Inde autem Probus adhuc viuente Gregorio, qui de eo in conſtituto ad ipſum dato mentionem habet, Monaſteriumq. illud titulo ſanctorum Andreæ Apoſtoli, atque Luciæ, ſeu Potius Lucæ, cuius reliquias, ſicut Andreæ acceperat Conſtantinopoli, nominatum fuiſſe publica, intexta conſtituto, acta, referant. Quo extructo, in ipſum cum ingreſſus eſt Monaſterium contigiſſe ſanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat. Homil. in Euangel. 40. & lib. 4. Dial. cap. 11.*

Porrò inſtituto ab ipſo Monaſterio ſancti Andreæ in Vrbe, non ex proxime poſitis Caſſinatibus monachis (vt multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranēſem

baſilicam

baſilicam datum fuerat Monaſterium: ſed ex Prouincia Valeria, Monaſterio ſancti Equitij, in quo vigebant monaſtica inſtituta, petitum primum Abbatem apparet: idque non ex ipſius Gregorij loco citato tantum, ſed etiam alio eiuſdem, dum ſancti Equitij poſt obitum edita miracula recenſet: dumq. ex relatione eiuſdem Valentij, ſiue Valentini ſui Abbatis, quæ narrat, ſe accepiſſe teſtatur, vbi ait. Silere non debeo, quæ de hoc viro Abbate quondam meo Reuerendiſſimo Valentio narrante cognoui: ſuum enim Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo, de quo dictum eſt fuiſſe cognoſce. Porrò nullum aliud celebre eo tempore in Prouincia Valeria Monaſterium fuiſſe reperitur, niſi ſancti Equitij, ex quo primus petendus eſſet Abbas Monaſterij ab ipſo erecti, à quo & habitum ipſa Gregorius monaſticæ conuerſationis accepit, & ab eo monachorum inſtitutis eſt regulis.

Videant hinc ergo, quo iure nonnulli tradant fuiſſe Gregorium inſtitutionis ſancti Benedicti profeſſorem, cum ſanctus Equitius ante ſanctum Benedictum in dicta Prouincia Monaſterium erexerit, & monachis in eo poſitis præfuerit: congregauerat iam ille monachos, cum ſanctus Benedictus petijt eremum. Nec eſt enim cui magis, quam ipſi Gregorio credi poſſit de ſe teſtanti. Sed neque eſt, vt quis Valentium hunc quem ſibi præfuiſſe Abbatem fatetur iterum ipſe Gregorius, illum exiſtimet fuiſſe Valentinianum, ſecundum numeratum poſt ſanctum Benedictum Abbatem, primum verò Lateranenſis cœnobij: nam conſtat diuerſum fuiſſe Monaſterium ſancti Andreæ ab illo Lateranenſi, vt ex diuerſa etiam Abbatum ſerie intelligere potes. Lateranenſi enim primum Valentinianus Abbas, inde Simplicius, & poſt eum præfuit Honoratus, vt idem Gregorius docet: in Monaſterio vero ſancti Andreæ, primo (vt eiuſdem Gregorij teſtificatione diximus) Valentius, ſiue Valentinus, inde Maximianus, tertio loco, Pretioſus, atque poſtea ſubſtitutus eſt Probus. Sed de his modo ſatis.

Rurſum tomo 8. Anno 604. reſpondens ad ea, quæ Ioannes Diaconus de Baltheo ſancti Gregorij dixerat, ſic ait. *Cæterum antiquitus, cum diuerſi eſſent ordines monachorum haud memini eoſdem adeo valde habitu fuiſſe diſtinctos, vt*

vel ex cingulo, cuius quiſque obſeruantiæ eſſet, dignoſci facile potuiſſet; & tomo 9. Anno 827. hæc habet Qui in his, quæ aſſerit, ex cingulo cognitum Gregorium vixiſſe vſque ad vitæ finem, obſeruantia monachum, id nulli dubium eſſe debet. Quod autem aſſerat ex balthei exilitate (vt ait) conuinci fuiſſe monachum inſtituti ſancti Benedicti, id minime ex hoc probari poteſt, cum occidentales omnes monachi eiuſmodi cinguli genere vterentur. Teſtatur enim ſanctus Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis, conſueuiſſe monachos pelliceo vti cingulo, etiam in Africa. Sed & tradit Caſſianus de habitu Monachorum cap. 1. non Monachorum tantum, ſed Apoſtolicorum quoque virorum fuiſſe conſuetudinem eiuſmodi vti cinguli genere.

Hæc ſunt, quæ Baronius ad euertendam Ioannis Diaconi de Monachatu ſancti Gregorij ſub Beati Benedicti Regula, ſententiam, ſuamq. nouam de hac re opinionem firmandam, & ſtabiliendam, excogitauit argumenta.

De quodam Apologetico pro ſententia Cardinalis Baronij edito. Cap. III.

ANTONIVS Gallonius Congregationis Oratorij Presbyter, vt præfatam Baronij de monachatu ſancti Gregorij opinionem, à duobus Monachis Congregationis Caſſinenſis acriter impugnatam, propugnaret: Apologiam quandam edidit, Romę impreſſam Anno 1604. in qua cum (vt ipſe teſtatur pag. 77.) nil noui adducat ad eam ſententiam corroborandam, ſed ſolum nitatur aduerſarios confutare, ideo argumentis, & rationibus à Baronio adductis diſſoluendis incumbemus. Si quid autem præterea Antonius præfatus in Baronij fauorem attulerit, pariter, ſed breuiter, confutabimus: nec enim intendimus dilatare philacteria, aut magnificare fimbrias, ſed preſſe, & ſcholaſtico more, argumentis huius nouæ opinionis ſatisfacere curabimus, vt veritas antiquæ, & inueteratæ Ioannis Diaconi, aliorumq. aſſerentium Beatum Gregorium Monachum fuiſſe Benedictinum ſarta tecta, & inconcuſſa permaneat.

Ante

Ante omnia vero opere pretium erit adnotare Regulam quandam à prædicto Patre Gallonio in ſuo Apologetico pag. 47. vniuerſis iunioribus ſcriptoribus præfixam. Reijciens enim quandam Polydoni Virgilij, de propagatione Ordinis ſancti Benedicti in Anglia, ſententiam: contendit non eſſe admittendam, quia nulla antiquorum auctoritate fulcitur, atque hunc conſtituit Canonem.

Non enim recentioribus de antiquioribus teſtantibus fidem adhibemus, niſi quæ dicunt, vel ratione, vel antiquorũ teſtimonio fulciatur. Alioquin ſi via iſta aperitur, vt nouiſſimo cuique qualibet aſſerenti abſque auctoritate, vel ratione probata credatur, in poteſtate cuiuſlibet erit, quod vult aſſerere, & antiquitus tradita diſſipare. ſic ille. Regula notanda. Regula quidem optima, ſed male à pluribus obſeruata: videturq. deſumpta ex Diuo Gregorio Homil. 34. in Euangel. circa medium, vbi diſputans vtrum omnes Angeli mittantur, necne, ita concludit. *Nos affirmare nolumus, quod apertis teſtimonijs non approbamus.* Subdit deinde Gallonius hæc verba. *At ſic eſt Baronius comparatus, vt ſcriptis ſuis nullam fidem adhiberi velit, niſi antiquorum teſtificatione, quæ ſcribit affirmet, & comprobet.* Et iterum pag. 77. eadem fere repetit dicens. *Ita enim comparatus eſt Baronius, vt cum veritatis vindicem agat, & defenſorem, quemcumque libenter audiat monitorem, ſummisq. gratiarum actionibus proſequatur eum, per quem ipſe proficiat, cum veritatem interdum læſam, labantemq. ipſam, ita firmari contingat.* Baronius quoque ipſe in præfatione ad appendicem tom. 10. Annal. ſic de ſe dicit. *Secunda fœlicitas illa debet exiſtimari, ſi qua humana imbecillitate errata noſcuntur, eadem cognita emendare: quam nos aſſequi cum exoptemus, ita comparati ſumus, vt monitores noſtros tamquam inſignes colamus benefactores.*

Excutiamus ergo, iuxta tenorem præfatæ regulæ, ea quę Baronius pro ſua de Monachatu ſancti Gregorij opinione adducit, & quidem ſi probata ratione, vel antiquiorum auctoritate ſuffulta fuerint, admittamus, ſin minus, reijciamus. Cum enim veritatis vindicem agat, & defenſorem, ſi in humanis adhuc eſſet libenter audiret quemcumque monito-

monitorem, noſq. gratiarum actionibus proſequeretur, quippe qui veritatem læſam labantemq́; firmare, atque ſtabilire contendimus. Nec putamus, defenſionem pro veritate ſuſceptam ingratam fore defuncto, quæ ita apparet placuiſſe viuenti.

Reſponſio ad primum argumentum Baronij. Cap. IV.

CONTENDIT in primis Baronius probare, Beatum Gregorium non fuiſſe *inſtitutum* regulis Monaſticis *ſub magiſterio* Hilarionis, & Maximiani, vt aſſerit Ioannes Diaconus, ratio vero eius talis eſt.

Credendum eſt potius Gregorio de ſe teſtanti, quam cuilibet alteri, ſed Gregorius ſolum Valentium nominat Abbatem ſuum, ergo nullum alium habuiſſe credẽdus eſt, eo vel maxime, quod haud diu permiſſus fuit in Monaſterio degere.

Hoc argumentum non concludere, viderunt viri docti, qui à Clemente Octauo, reſtituendo, ac corrigendo Breuiario Romano fuere Præfecti. Cum enim in Lectionibus legi ſolitis in feſtiuitate B. Gregorij, alia quædam emendauerint, hæc quæ de ipſius Inſtitutione ſub magiſterio Hilarionis, & Maximiani aſſerit Ioannes intacta omninò reliquerunt, atque in eiſdem Lectionibus publice ab omnibus legi in Eccleſia Dei voluerunt. Argumentum autem à correctione Romani Breuiarij tanti facit Gallonius, (& merito) vt pag. 20. ſui Apologetici inde ſe arbitretur conuincere erroris Ioannem Diaconum, aſſerentem Beatum Gregorium à Benedicto Papa creatum Diaconum Cardinalem: ſic enim ait. *Cum enim in reſtitutione Breuiarij Romani ſub Clemẽte Octauo elaborata, expunctum ſit nomen Benedicti Papæ, quod à Ioanne ſciretur errore poſitum, ea expunctione, non ſolum Ioannis Diaconi de his ſententia aboletur, ſed omnium illorum, qui poſt Ioannis tempora floruerunt.* Tantundem Gallonius pro Baronio. Liceat nunc mihi pro Ioanne ſimiliter argumentari. Cum in eadem Romani Breuiarij reſtitutione non ſit expunctum nomen Hilarionis, & Maximia-

ni,

ni, immo ibi aſſeratur expreſſe Beati Gregorij fuiſſe magiſtros, ea aſſertione non ſolum Baronij contraria de his ſententia aboletur, verum etiam ipſius Gallonij, & eorum omnium, qui poſtea illos ſecuti fuerint.

Sed ad argumentum Baronij in forma reſpondentes, concedimus Valentium Beati Gregorij fuiſſe Abbatem, ex ipſius Gregorij atteſtatione, verum cum nuſquam neget alios ſe habuiſſe Abbates, vel magiſtros, non opportet ad ſolum Valentium illius reſtringere inſtitutionem. Quod autem pro confirmatione ſubiungit Baronius, Gregorium videlicet haud diu permiſſum fuiſſe in Monaſterio degere falſum omnino eſſe cenſeo, quia eidem Gregorio penitus aduerſatur. Ipſe enim libro quarto regiſtri epiſt. 45. aſſerit Marinianum, quem conſtituerat Epiſcopum Rauennatem, diu ſecum in Monaſterio conuerſatum fuiſſe. Quod etiam concedit Baronius tom. 8. Anno quingenteſimo nonageſimoquinto. Rurſus lib. 3. Dialog. cap 33. *Eleutherius, inquit, Pater Monaſterij Beati Euangeliſtæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs ſitum eſt, diu mecum eſt in hac vrbe, in meo Monaſterio conuerſatus*. Et infra eodem capite referens ſanitatem ſibi à Deo precibus eiuſdem Eleutherij impetratam, ſic ait. *Cumq in diſpoſitione Monaſterij mens occupata fuiſſet, obliuiſcebar funditus ægritudinis meæ*. Ex quibus aperte conſtat, Beatum Gregorium, & diu in Monaſterio permanſiſſe, & Abbatem eiuſdem ſui Monaſterij, antequam Conſtantinopolim proficiſceretur, extitiſſe, vt capite ſequenti docebimus. Quæ cum ita ſint, veram putamus ſententiam Ioannis Diacôni aſſerentis, Gregorium tempore Benedicti Papæ, qui Pelagium præceſſit, fuiſſe iam Monachum.

Gregorius diu in Monaſterio vixit.

Nec argumentum, quod adducit Baronius in cōtrarium, quidquam probat. Arguit enim ſic. Gregorius ipſe teſtatur quo tempore Laurentius Iunior electus fuit Archiepiſcopus Mediolanenſis, ſe fuiſſe verbis præfectum; ſed Laurentius electus fuit Anno Domini quingēteſimo octogeſimoprimo, qui fuit quartus Pontificatus Pelagij, ergo ante hunc annum non potuit eſſe monachus. Ad hoc argumentum reſpondeo negando Laurentium non fuiſſe electum ante annum quin-

Lib. 3. Epiſt. 2.

genteſi-

genteſimum octogeſimumprimum. Probat Baronius aucto-ritate (vt ait) omnium qui res Eccleſiæ Mediolanenſis pro-ſecuti ſunt. Si vero quæras quot, & qui ſint omnes iſti, duos tantummodo profert recentiſſimos ſcriptores, videlicet Panuinum, & Galeſinum, qui noſtris diebus ſcripſerunt. Quibus (iuxta regulam nobis præſcriptam) fidem non ad-hibemus, quia cum ſint adeò noui, recenteſq; ſcriptores; & de rebus valde antiquis agant, nec ſuam aſſertionem anti-quiorum auctoritate, aut aliqua probata ratione, confir-ment: non eſt cur propter eos à Ioannis Diaconi, immo ab ipſius Gregorij ſententia diſcedamus: cum idem *ipſe Baro-*nius in multis alijs, & peculiariter in ijs, *quæ de Epiſcopis* Eccleſiæ Mediolanenſis ſcribunt, alicubi ab eorum ſenten-tia recedat. Teneamus ergo ex eiuſdem Gregorij teſtifica-tione, ipſum diu in Monaſterio deguiſſe, antequam à Bene-dicto, ſiue Pelagio Diaconus S.R.E. crearetur, atque Con-ſtantinopolim mitteretur: habuiſſeq; præter Valentium alios Patres, ſiue educatores in monaſtica diſciplina, vt Ioannes Diaconus teſtatur, & retinet Breuiarium Roma-num nouiſſime correctum, & emendatum.

Martyrologium ad diem 20. Nouēb. K.

Huic noſtræ aſſertioni adſtipulatur idem Baronius tom. 8. Anno quingenteſimo nonageſimoquarto ad finem, dum aſſerit, Maximianum fuiſſe Diui Gregorij Patrem, & edu-catorem in monaſtica diſciplina. Verba ipſius ſunt. *Hoc eodem anno Maximianus ille vir ſanctiſſimus Abbas olim Monaſterij ſancti Gregorij, eiusq. Pater, & educator in monaſtica diſciplina, ac poſtea ab eo creatus Epiſcopus Syra-cuſanus (de quo ſuperius ſæpè) hoc inquam anno, menſe Nouembri, ex hac luce migrauit*. Habuit ergo Beatus Gre-gorius, præter Valentium, alium Patrem, & educatorem in monaſtica diſciplina, vt diſertis verbis aſſerit ipſe Baro-nius. Nec tamen inde colligas, Maximianum Abbatem fuiſſe ſancti Gregorij, ſucceſſit enim Gregorio in regimine Monaſterij, non præceſſit: vocatur autem Gregorij Pater, quod magiſter, & inſtitutor illius in monaſtica diſciplina fuerit.

De Hilarione vero cenſeo, illum fuiſſe magiſtrum, & in-ſtitutorem ſancti Gregorij, vt docet Ioannes Diaconus, &

retinet

retinet Breuiarium Romanum nuper correctum: vtrum vero fuerit Abbas Monaſterij ſancti Gregorij, nolo temere definire. Quis autem ipſe fuerit, ignoro. Similiter, vtrum in ſcriptis Ioannis Diaconi, loco Valentionis irrepſerit nomen Hilarionis (vt quidam viri docti non improbabiliter aſſerunt, & fieri ſæpius in aliorum ſcriptis videmus) quia neſcio, decidere non præſumo.

Sed eſto, concedamus Baronio, non diu permanſiſſe in Monaſterio Gregorium, numquid propterea nō poterat eodem tempore Valentius Abbas eſſe Monaſterij ſancti Gregorij, & Hilarion, ac Maximianus eiuſdem Gregorij magiſtri, & inſtitutores in monaſtica diſciplina? Certè argumentum Baronij, quod ab auctoritate negatiuè procedit, contrarium minimè concludit.

Proponitur, & diſſoluitur ſecundum argumentum Cardinalis Baronij. Cap. V.

TEXIT deinde Baronius ſeriem Abbatum Monaſterij ſancti Gregorij, & Monaſterij Lateranenſis, quod tempore Beati Gregorij Caſſinates monachi incolebant, ex quorum diuerſa ſerie tam ipſe, quam Gallonius videntur probare voluiſſe Beatum Gregorium monachum Benedictinum non fuiſſe. Oſtendam ergo in texenda horum Abbatum ſerie plures commiſſos fuiſſe errores, argumentumq; ab eius diuerſitate ſumptum, nihil aduerſum nos concludere.

Numerat Baronius inter Abbates Monaſterij ſancti Gregorij, Pretioſum, qui non Abbas, ſed tantum Præpoſitus, (vulgo Prior) fuit: ſic enim eum vocat Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 55. In Monaſterio vero ſancti Gregorij, Abbas erat diuerſus à Præpoſito, vt patet ex eodem Gregorio lib. 9. epiſt. 38. & 42. Quod etiam fatetur Gallonius pag. 85. Quod ſi Præpoſitus idem erat, qui Abbas, non debuit profecto in hac Abbatum ſerie prætermitti ſanctus Auguſtinus Anglorum Apoſtolus, qui & ipſe eiuſdem Monaſterij Præpoſitus

fuit,

fuit, vt ſcribit Gregorius lib. 9. epiſt. 114. Probum autem quem quarto loco enumerat, fuiſſe Abbatem concedo, Monaſterij vero ſancti Gregorij, nego. Nec enim vſquam à Gregorio vocatur Abbas Monaſterij mei, quemadmodum cæteri; ſed Abbas Monaſterij ſanctorum Andreæ, & Luciæ, quod Baronius nititur transformare in Monaſterium ſancti Gregorij, ſupponendo Lucam pro Lucia. Sed prius probandum erat Monaſterium ſancti Gregorij vnum & idem cum illo ſanctorum Andreæ, & Luciæ fuiſſe, vt rectè Probum in Abbatum illius ſerie annumerare potuiſſet. Præerat etiam Monaſterio ſancti Gregorij tempore quo Dialogorum libros ſcripſit, Petrus quidam, vt teſtatur idem Gregorius lib. 4. cap. 47. meminit etiam Gregorius lib. 7. epiſt. 13. cuiuſdam Candidi Monaſterij ſui Abbatis, & epiſt. 125. cuiuſdam Cyriaci, pariter eiuſdem Monaſterij Abbatis, qui omnes in hac ſerie à Baronio prætermiſſi ſunt. Quin & ipſe Gregorius (qui proculdubio Abbas ſui Monaſterij fuit) debuit in hac ſerie inter alios Abbates connumerari. Certe Baronius tomo 7. Anno 584. & Gallonius pag. 17. ſui Apologetici, non ſolum fatentur, ſed probant Beatum Gregorium Abbatem fuiſſe ſui Monaſterij, quamuis errent in tempore Præfecturæ ipſius, aſſerentes illum Abbatem fuiſſe poſt reditum è Conſtantinopoli, vſque ad electionem ſuam in ſummum Pontificem. Quod nullo modo ſtare poteſt, præerat enim eo tempore Monaſterio ſancti Gregorij Maximianus, vt expreſſe teſtatur idem Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 36. vbi ſic ait. *Neque hoc ſilendum puto, quod omnipotens Deus ſuper Maximianum famulum ſuum, nunc Syracuſanum Epiſcopum, tunc autem mei Monaſterij Patrem, dignatus eſt monſtrare miraculum. Nam dum iuſſione Pontificis mei in Conſtantinopolitanæ vrbis palatio reſponſis Eccleſiaſticis deſeruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximianus, charitate exigente, cum fratribus venit. Qui cum ad Monaſterium meum Romam rediret, &c.*

Gregorius fuit Abbas ſui Monaſterij.

Ex quibus liquidò conſtat Maximianum eo tempore Abbatem Monaſterij ſancti Gregorij extitiſſe, quo ipſe Gregorius Conſtantinopoli reſpōſis Eccleſiaſticis deſeruiebat: in qua Prçfectura perſeuerauit donec à Beato Gregorio Sy-

racuſanus

racuſanus Epiſcopus ordinatus eſt. Non ergo fuit Gregorius ſui Monaſterij Abbas poſt reditum è Conſtantinopoli vſque ad electionem ſuam in ſummum Pontificem, vt auctores iſti volunt, ſed antequam Conſtantinopolim proficiſceretur: quod optime fieri potuit, cum diu in Monaſterio (vt ipſemet teſtatur) conuerſatus fuerit. Perpendat igitur Lector, quot errores in hac breui Abbatum ſerie recenſenda commiſſi ſunt: nec deinceps miretur, ſi in quibuſdam alijs erratum fuiſſe perſpexerit: ſæpe namq; falluntur homines etiam oculatiſſimi.

Nec minus erratum eſt in recenſenda ſerie Abbatum Lateranenſis Monaſterij, in qua aſſeritur Valentinianum primum Abbatem Lateranenſem, fuiſſe ſecũdum poſt ſanctum Benedictum: Gregorius namq; in proemio lib. 1. Dialog. Conſtantinum facit ſecundum poſt Beatum Benedictum Abbatem. Deinde Baronius poſt Valentinianum conſtituit Simplicium Lateranenſis cœnobij Abbatem, cum iuxta Gregorium, vbi ſupra, fuerit tertius Caſſinenſis Abbas, vt nos latè probauimus in libello de exiſtentia corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum. Aſſerit præterea Baronius præfuiſſe tertio loco eidem Lateranenſi cœnobio Honoratum, cum Gregorius, vbi ſupra expreſſe dicat, Honoratum eo tempore, quo ipſe Dialógorum librum ſcribebat, præfuiſſe Monaſterio Sublacenſi; & Fauſtus in vita ſancti Mauri aſſerat, tertium Lateranenſis Monaſterij Abbatem fuiſſe Theodorum.

Sed concedamus vltro his auctoribus horum Abbatum ſeriem veriſſimam eſſe, recteq; procedere, quid inde probare contendunt? Ex diuerſa, inquiunt, ſerie Abbatum vtriuſque Monaſterij, apparet Beatum Gregorium non fuiſſe monachum Benedictinum, cum non fuerit monachus Lateranenſis cœnobij, quod incolebant Benedictini; ſed alterius omnino diuerſi. Hoc argumentum probat quidem diuerſa fuiſſe duo illa Monaſteria, non autem diuerſi fuiſſe inſtituti, & regulæ. Imo neque probat Valentium non fuiſſe Valentinianum Lateranenſis cœnobij Abbatem, cum facile potuerit ex vno Monaſterio in aliud transferri.

Proponitur, & ſoluitur tertium Baronij argumentum. Cap. VI.

EX his, quæ præcedenti capite ſcripta ſunt apparet bonum aliquando dormitare Homerum, cum ſæpius adducat Gregorium pro ſe loquentem, cum tamen ille diuerſum omninò ſcribat, in præſenti quoque diſputatione, cum Beatus Gregorius nuſquam dixerit ſe fuiſſe ordinis ſancti Equitij monachum, ità illum inducunt pro ſe teſtantem Baronius, & Gallonius, ac ſi hoc ipſum apertiſſimis verbis affirmaſſet: Quod an ita ſit, modo à nobis aſſumitur examinandum.

Tomo 7. anno 581. Baronius, vt probet Beatum Gregorium non fuiſſe monachum Benedictinum, ſed ſancti Equitij, in hunc modum ratiocinatur. Primus Monaſterij ſancti Gregorij Abbas fuit Valentius, ſed hic fuit aſſumptus ex Prouincia Valeria, Monaſterio ſancti Equitij, ergo non fuit Benedictinus. Quod ſi Valentius Benedictinus non fuit, nec Gregorius, qui ab illo fuit Regulis monaſticis imbutus.

Sunt nonnulla in hoc argumento, quæ iure poſſunt in dubium reuocari, quæq; ad veritatem hiſtoriæ pertinent. Primum vtrum Valentius fuerit primus Monaſterij ſancti Gregorij Abbas. Cum enim id Gregorius nuſquam aſſerat, nec antiquorum auctoritas, aut probata ratio conuincat, non cogimur credere Valentinm fuiſſe primum Abbatem Monaſterij ſancti Gregorij. Et ideo nego Valentium fuiſſe primum Abbatem Monaſterij ſancti Gregorij, vt ſupponit argumentum Baronij. Secundo dubitatur num Valentius fuerit aſſumptus in Abbatem Monaſterij ſancti Gregorij ex Prouincia Valeria: quamuis enim aliquando fuerit Abbas cuiuſdam Monaſterij in prædicta Prouincia conſtituti, tamen quo tempore Præfectus fuit Monaſterio ſancti Gregorij, cœnobium illud ſuum à Longobardis fuerat deuaſtatũ, Tomo 7. Annal. iuxta eiuſdem Baronij computationem, qui Monaſterium Valentij euerſum aſſerit Anno quingenteſimo ſeptuageſimotertio, Monaſterium vero ſancti Gregorij erectum fuiſ-

ſe

ſe anno quingenteſimo octogeſimo, vel octogeſimoprimo, annis videlicet ſeptem, vel octo poſt euerſionem Monaſterij Valentij. Quo tempore Valentius, non in Prouincia Valeria, in qua Longobardorum furor, & rabies graſſabatur, ſed Romæ commoratus eſt, vbi familiaritatem cum Beato Gregorio contraxit, eiq; narrauit miracula illa, quæ ipſe refert lib. 1. Dialog. cap. 4. ad finem, & lib. 4. cap. 21. Habitaſſe vero toto illo tempore Valentium in Monaſterio Lateranenſi cum monachis Benedictinis, eo quod eiuſdem eſſet Regulæ, & inſtituti, atque ex inde ad regimen, & Præfecturam Monaſterij ſancti Gregorij aſſumptum fuiſſe, probabiliſſimum eſt, immò fere certum, & euidens, vt inferius patebit. Nego igitur, Valentium aſſumptum fuiſſe ad regimen Monaſterij ſancti Gregorij ex Prouincia Valeria, ſed ex Monaſterio Laterauenſi.

Tertium, quod non ſolum in dubium reuocamus, verum etiam expreſſe negamus, quia falſum eſſe cenſemus, illud eſt: Valentium ex Monaſterio ſancti Equitij fuiſſe aſſumptũ ad Præfecturam Monaſterij ſancti Gregorij. Hoc inquam penitus, & omninò negamus, quouſque auctoritate antiquorum, aut ratione probata id nobis certum, exploratũq; reddat. Quod quidem Baronius efficere conatus eſt, ſed an illud præſtiterit modo diſcutiendum eſt.

Argumentatur ergo auctoritate deſumpta ex lib. 1. Dialog. Beati Gregorij cap. 4. ad finem, vbi refert Gregorius ſe accepiſſe à prædicto Valentio Abbate ſuo quoddam miraculum in Monaſterio ſancti Equitij, poſt obitum eiuſdem Sancti, in defenſionem monachorum ſui Monaſterij, aduerſus Longobardos patratum, ex cuius narratione infert Baronius, Valentium fuiſſe Monaſterij ſancti Equitij monachum. Verum concluſio prætenſa, ex huiuſmodi narratione nullo modo inferri poteſt. Vt enim aſſerit Gregorius, miraculum illud publicè in Eccleſia exhibitum, non ſolum monachis illius Monaſterij, ſed & multis alijs innotuit: ergo ex huius miraculi narratione non ſequitur Valentium Monaſterij ſancti Equitij monachum extitiſſe. Quod ſi hoc modo argumentari licet, argumentabor ego ſic. Narrauit idem Valentius Beato Gregorio 3. lib. Dialog. cap. 22. aliud

miraculum à quodam venerabili Sacerdote in eadem Prouincia Valeria poſt obitum factum, ergo Valentius fuit huius Sacerdotis diſcipulus. Si negaueris hanc conſequentiam negabo & ego illam ſuperioris argumenti, vtraque enim eodem pede claudicat. Auctoritas ergo illa, ex 1. lib. Dialog. Gregorij deſumpta, nihil iuuat ad probandum Valentium fuiſſe Monaſterij ſancti Equitij monachum: niſi velimus aſſerere, quotquot alicuius Sancti geſta, vel miracula narrant, illius Sancti eſſe diſcipulos: quod quam falſum, & abſurdum ſit, nemo non videt.

Ratio vero qua vtitur Baronius ad idem probandum, talis eſt. Valentius Monaſterij ſancti Gregorij Abbas *aſſumptus* eſt ex Prouincia Valeria, ſed tunc in ea nullum aliud celebre Monaſterium extabat præter illud ſancti Equitij, ergo ex illo aſſumptus eſt Valentius.

Huic argumento reſpondeo primum, negando conſequẽtiam. Gregorius enim ad conferendas dignitates Eccleſiaſticas, non celebritatem loci, ſed probitatem, & honeſtatem perſonæ promouendæ requirebat: vt patet ex eodem Gregorio lib. 4. epiſt. 43. & lib. 6. epiſt. 10. & lib. 7. epiſt. 93. & lib. 9. epiſt. 22. Quid enim prodeſt ad regimen animarum, manere ſiue morari in loco celebri, niſi virtute, & ſanctitate polleas? Aut quid obeſt degere in loco humili, & abiecto, ſi vita, & moribus fueris celebris, atque conſpicuus? Non ergo aſſumptus eſt Valentius ad Præfecturam Monaſteri ſancti Gregorij, eo quod in loco celebri moraretur, ſed quia monaſtica religione, omniq; virtutum genere polleret, & clarus haberetur.

Secundò reſpondeo negando minorem, videlicet eo tempore in Prouincia Valeria nullum aliud celebre Monaſteriũ extitiſſe præter illud ſancti Equitij. Gregorius namq; Homil. 35. in Euangel. meminit cuiuſdam Monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti (quæ proculdubio in Prouincia Valeria ſita eſt) cuius Abbas vocabatur Stephanus vir valde ſanctus, & virtute patientiæ ſingularis. Præterea Monaſterium illud in quo primum ſanctus Benedictus à monachis ſummis precibus exoratus Abbatis officio functus eſt, vt habetur lib. 2. Dialog. cap. 3. Quem poſtea eiuſdem

Monaſte-

Monaſterij monachi veneno tollere conati ſunt, in Prouincia Valeria ſitum erat, vt patet intuenti locum, vbi ipſius veſtigia hactenus oſtenduntur: nec arbitror fuiſſe ex his, quæ ſancto Equitio parebant. Immò & illa duodecim Monaſteria, quæ referente Gregorio vbi ſupra, Beatus Benedictus apud Sublacum conſtruxit, ſi rectè fines Prouinciæ Valeriæ perpendas, intra ipſam fuiſſe reperies. Sed & ipſum Valentij Monaſterium diuerſum omninò fuit à Monaſterio ſancti Equitij, vt ex eiuſdem Gregorij relatione conſtat. Agens namq; Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 4. de Monaſterij ſancti Equitij inuaſione, refert Longobardos, qui illud inuaſerant, à ſpiritibus immundis arreptos, nihil mali monachis illius Monaſterij inferre potuiſſe. Cum autem poſtea lib. 4. cap. 21. De Monaſterio Valentij à Longobardis itidem inuaſo agit, duos illius monachos in cuiuſdam arboris ramis ſuſpenſos, atque necatos aſſerit. Ex atteſtatione igitur Gregorij Monaſterium Valentij, diuerſum erat à Monaſterio ſancti Equitij. Sed reſpondet Gallonius pag. 90. Monaſterium Valētij non fuiſſe illud ſancti Equitij primarium, ſed vnum ex eis, quæ ſancto Equitio parebant: idq; ſuppoſuiſſe Baronium tanquam certum, & exploratum. Ego vero dico, hoc non debuiſſe ſupponi, ſed probari. Licet enim Gregorius dixerit ſanctum Equitium multorum Monaſteriorum in Valeria Prouincia Patrem fuiſſe, tamen cum numquam dixerit omnium, non bene infertur: Monaſterium Valentij erat in Prouincia Valeria, ergo erat vnum ex ijs, quæ ſancto Equitio parebant. Quod etiam ex modo loquēdi ipſius Gregorij facile colligere poſſumus. Sic enim ait libr. 4. Dialog. cap. 21. *Vitæ venerabilis Valentius, qui poſt in hac Romana vrbe, mihi meoq. Monaſterio præfuit, prius in Valeria Prouincia ſuum Monaſterium rexit:* ſuum dixit, vt Monaſterium illud ipſius Valentij, & non alterius eſſe monſtraret: ſicq; ab alijs eiuſdem Prouinciæ Monaſterijs diſcerneret. Eodem modo loquendi vtitur Gregorius pleriſque in locis dum agit de Monaſterio Romæ à ſe cōſtructo, quod ſemper ſuum Monaſterium vocat, quamuis non fungeretur Abbatis officio. Ita & Monaſterium in quo Valentius Abbas fuerat, ſuum nuncupauit, quaſi diceret, Valentium illud

Valentij Monaſterium.

erexiſſe, ipſiusq; Fundatorem fuiſſe. Si autem Gregorius indicare voluiſſet Valentium ſancti Equitij monachum extitiſſe, vel ipſius Monaſterium vnum fuiſſe ex ijs, quæ ſancto Equitio parebant, opportebat id in primis exprimere. Quod cum nec ipſe Gregorius, nec quiſquam ex antiquis ſcriptoribus illud afferat, nec ratio probata conuincat, non eſt adhibenda fides neotericis ſcriptoribus, aſſerentibus, contra regulam ab ipſis traditam, & alijs præſcriptam, Valentium monachum fuiſſe ſancti Equitij, Monaſteriumq; illius vnum ex ijs, quæ ſancto Equitio parebant extitiſſe.

Ex his, quæ dicta ſunt, manifeſtè apparet multa fuiſſe in Prouincia Valeria, Monaſteria, præter ea, quæ ſub ſancti Equitij cura, & obedientia degebant. Immò probabiliſſimum eſt, ac ferè euidens, fuiſſe in eadem Prouincia, multo ante erectionem Monaſterij ſancti Gregorij in vrbe, plura Monaſteria ſub Regula, & inſtituto ſancti Benedicti, ſiue fuerint ab eo fundata, ſiue vltro ſe ipſius Regulæ ſubdiderint. Aſſerit enim Martyrologium Romanum die 21. Martij Beatum Benedictum monaſticam diſciplinam in Occidente penè collapſam reſtituiſſe, atque mirificè propagaſſe: conſtat præterea, eundem ſanctiſſimum Patrem diſcipulos ſuos, cauſa propagandæ Religionis monaſticæ, in Prouincias remotas miſiſſe, vt Placidum in Siciliam, Maurum in Gallias, & alios in Hiſpaniam. In Italia etiam, tamquam in propria ſibi reſeruata Prouincia, multorum Fundator extitit ſanctorum cœnobiorum, multaq; Domino acquiſiuit millia perfectorum monachorum, vt aſſerit Beatus Maurus relatus à Fauſto in vita ipſius. Cum ergo hæc ita ſe habeant, improbabile profecto, & valde improbabile eſt, ſolam Prouinciam Valeriam, adeò vicinam, atque locis, in quibus Beatus Benedictus vixit contiguam, expertem fuiſſe huius reſtaurationis, & propagationis. Vnde cenſeo ante erectionem Monaſterij ſancti Gregorij, non ſolum extitiſſe in Prouincia Valeria aliquot Monaſteria à Beato Benedicto, ſeu eius diſcipulis fundata, verum etiam alia multa prius exiſtentia, Regulæ ſancti Patris Benedicti ſe vltro ſubdidiſſe: inter quæ, ſi affirmauero vnum fuiſſe Monaſterium ſancti Equitij cum omnibus ſibi ſubiectis, rem valde

Martyrologiũ Romanum.

probabi-

probabilem aſſeram, quam Bernardus Abbas Monaſterij ſancti Honorati prope Fundanam ciuitatem, qui illis temporibus vixit, plane confirmat, in quadam Epiſtola ad Simplicium tertium Monaſterij Caſſinenſis Abbatem, in qua ſic ait.

Experientia compertum eſt multorum Rectorum mores varias viuendi normas in Monaſterijs peperiſſe. Hinc factum eſt, vt iam omnia Monaſteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tuſciæ, Liguriæ, & aliarum Prouinciarum Italiæ certam, & rectam Regulam viuendi, quam ſanctiſſimus, & Deo acceptiſſimus Benedictus magiſter tuus inſtituit ſeruare decreuerint, &c. Quam Epiſtolam ab impugnationibus Gallonij defenſam inuenies in libello noſtro de exiſtentia corporis ſancti Benedicti apud Caſſinum cap. 6. & 7. Epiſtola Abbatis Fundani.

Neq; vllo modo probro dandum eſt monachis illis, quod relicta priori, & antiquiori norma, & modo viuendi, ſancti Benedicti inſtitutionem ſuſceperint: quin potius eos laude dignos eſſe cenſemus, quod Regulæ ſanctiſſimæ, & diſcretiſſimæ colla ſubmiſerint; & iuxta Apoſtoli conſilium, ęmulati fuerint chariſmata meliora, quemadmodum plura alia celeberrima, & ſanctitate conſpicua Monaſteria feciſſe cõſtat: vt Monaſterium Turonenſe, à ſancto Martino, & Lyrinenſe, à ſancto Honorato, ante ſancti Benedicti tempora fundata: quorum monachi Regulam Benedictinam ſuſceperunt, proprijs inſtitutis dimiſſis. Romæ etiam Monaſterium monialium ſanctæ Mariæ in Campo Martio, primum ſanctimoniales græcæ, ſub Regula ſancti Baſilij incoluerunt, quibus ſucceſſerunt Romanæ Virgines, quæ ibidem non ſub Regula ſancti Baſilij, ſed ſub inſtitutis ſancti Benedicti hactenus perſeuerant. Idem contigit Neapoli in Monaſterio ſancti Gregorij Armeni, quod vulgo ſancti Ligorij appellatur. Videndus Baronius in notis ad Martyrologium Romanum die 11. Iunij. Quod ſi in ijs Monaſterijs, in quibus certa Regula habebatur, illa omiſſa, ſancti Benedicti inſtitutio eſt recepta, quid mirum ſi monachi ſancti Equitij, quibus ille nullam propriam, & peculiarem deſcripſerat Regulam, habita notitia Regulæ ſancti Benedicti, eam fuerint amplexati?

Cum igitur Beatus Gregorius nuſquam aſſerat Valentiũ Abbatem ſuum, diſcipulum ſancti Equitij extitiſſe, aut alicui ex Monaſterijs eidẽ ſubiectis præfuiſſe;& Baronius vniuerſam ſtructuram de monachatu ſancti Gregorij, ſub Beati Equitij Regula, ſuper hoc fundamentum conſtruere, & ſtabilire conetur, eo diruto, atque conuulſo, vniuerſa moles deſuper impoſita, funditus corruat neceſſe eſt.

Vtrum Beatus Gregorius fuerit Regulæ ſancti Baſilij Profeſſor. Cap. VII.

SENTENTIA quam hactenus impugnauimus, de monachatu ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Equitij, adeò improbabilis eſt, ac ſolidis deſtituta fundamentis, vt Antonius Gallonius, qui eam ex profeſſo ſuſceperat defendendam, tandem reiecerit, quamuis aliam non magis probabilem aſtruere conatus ſit, videlicet, ſanctum Equitium ſubditos ſibi monachos, Diui Baſilij regulis informaſſe, ac perinde ſanctum Gregorium ab illis idem inſtitutum didiciſſe. Audiamus, obſecro eumdem Gallonium ſuis proprijs verbis loquentem, atque hoc ſuum adinuentum probantem: ſic enim ait pag. 108. ſui Apologetici.

Gallonij ratiocinatio.

Dicere non prætermittam in antiquioribus ſedibus ſancti Equitij, in ipſa ciuitate Aquila, vſque hodie perſeuerare Moaſterium monialium titulo ſancti Baſilij, & in eo eiuſdem Regulæ obſeruantiam, quod illud fuiſſe exiſtimatur, cuius cum meminit ſanctus Gregorius, ſub cura ſancti Equitij fuiſſe tradit. Quibus etiam appareat ſanctum Equitium ſubiectos ſibi monachos ad eiuſdem ſancti Baſilij Regulas informaſſe, & ſanctum Gregorium ab illis idem inſtitutum didiciſſe. ſic Gallonius.

Monaſterium ſancti Baſilij in ciuitate Aquila

Qui profecto in his, quæ de Monaſterio ſancti Baſilij in ciuitate Aquila conſtituto aſſerit, valde hallucinatur. Eſt quidem in ea ciuitate quoddam nobile Monaſterium monialium titulo ſancti Baſilij, in quo à ſui primæua inſtitutione Regula ſancti Benedicti ſeruatur. Hoc autem nullo mo-

do

do poteſt eſſe illud, cuius cum meminit ſanctus Gregorius, ſub cura ſancti Equitij fuiſſe tradit. Conſtat enim quodam publico inſtrumento, quod in eodem Monaſterio aſſeruatur, prædictum cœnobium fundatum fuiſſe à quibuſdam fœminis religioſis, tempore Ioannis Papæ vigeſimiſecundi, Anno Domini milleſimo trecenteſimo vigeſimo, indictione tertia, die quinta menſis Iunij. A tempore vero quo floruit ſanctus Equitius, vſque ad huius Monaſterij erectionem, fluxerunt anni circiter octingenti. Nequit ergo eſſe illud, quod ſanctus Gregorius aſſerit ſub cura ſancti Equitij fuiſſe. Quod ſi eſſet exinde probaretur monachos ſancti Equitij imbutos fuiſſe Regulis Diui Benedicti, & non Baſilij, cum idē Monaſterium ab exordio ſuæ fundationis, non Baſilij, ſed Benedicti Regulam ſeruaſſe noſcatur.

His circa veritatem hiſtoriæ illius Monaſterij poſitis, expendamus, quam vim habeat Gallonij ratiocinatio ad probādum ſanctum Gregorium fuiſſe Regulæ ſancti Baſilij profeſſorem. In ciuitate, inquit, Aquila eſt quoddam Monaſterium monialium ſub titulo, ac Regula ſancti Baſilij. Sub titulo, concedo, ſub Regula, nego. Sed eſto, vt aſſeris. Quid inde? ſubdit. Hoc illud eſſe exiſtimatur, quod Beatus Gregorius aſſerit ſub cura ſancti Equitij fuiſſe. Quo fundamento nititur iſta tua exiſtimatio? Sicut enim gratis à te aſſeritur, ita recte à nobis negatur, cum præfatum Monaſterium nouum ſit, vt oſtendimus. Sed hoc vltro tibi conceſſo. Quid ſubinde inferre intendis? Addit: quibus appareat, ſanctum Equitium ſubiectos ſibi monachos ad eiuſdem ſancti Baſilij Regulas informaſſe. Hæc apparentia, & ſuperior exiſtimatio, eiuſdem farinæ ſunt, multa ſiquidem ſunt hodie Monaſteria alterius inſtituti, & Regulæ, quam ab exordio, & primæua inſtitutione fuere, vt docuimus ſupra de Monaſterio Lyrinenſi, Turonenſi, & alijs. Vnde iſtiuſmodi collectio non valet. Hoc cœnobium hodie obſeruat ſancti Baſilij Regulam; ergo ab initio ſuæ fundationis eam obſeruauit. Si enim huiuſmodi valeret diſcurſus, actum eſſet de cauſa iſta, & nobis adiudicāda, cum præfatum Monaſterium Regulam ſancti Benedicti obſeruet. Sed concedimus tibi gratis ſanctum Equitium monachos ſibi ſubiectos ſancti Baſilij Regulis

lis imbuiſſe: vnde, obſecro, infers ſanctum Gregorium ab illis idem inſtitutum accepiſſe? Petis profecto principium, & quod in primis probandum erat (Gregorium ſcilicet à monachis ſancti Equitij regularibus diſciplinis fuiſſe inſtructum) tanquam certum, & exploratum ſupponis, eo ſolo fundamẽto innixus, quod ita tibi videatur. Faceſſant iſthęc. Si tibi fidem adhiberi optabas, opportebat te (iuxta Regulam à te traditam) auctoritatem antiquorum, vel rationem aliquam probatam adducere, quod cum non feceris, tuo te iuditio, ac ſententia condemnamus. Hoc vnum ex his verbis tuis libenter accipimus (quia verum eſſe cenſemus) nempe, Beatum Gregorium non fuiſſe Regulis ſancti Equitij informatum, cum nullam Regulam monaſticam ipſe condiderit.

De Cingulo ſancti Gregorij. *Cap. VIII.*

IN octauo, & nono Annalium tomo, nititur Baronius illi rationi reſpondere, qua Ioannes Diaconus, ex balthei, ſeu cinguli Gregoriani exilitate, probat Beatum Gregorium monachum fuiſſe Benedictinum; cuius quidem reſponſio, ſicut & illa, quam reddit Gallonius pag. 109. non videtur eſſe ſufficiens. Quamuis enim concedamus omnes in vniuerſum monachos cingulo, vel baltheo fuiſſe vſos, negamus tamẽ huiuſmodi cinctoria fuiſſe omnia eiuſdem materiæ, ſeu formæ; ſed quoſdam funibus, vt mȏdo Franciſcani. Alios zona pellicea, vt nunc Auguſtiniani fuiſſe præcinctos. Hoc ita eſſe conſtat ex cap. 22. Regulæ ſancti Benedicti, vbi S. Pater decernit, vt monachi cingulis, aut funibus ſint pręcincti. Quemadmodum ergo nunc Fratres Ordinis ſancti Auguſtini, illa ſua peculiari, & lata, qua vtuntur zona, ab alijs diſtinguuntur Religioſis, ita & tunc monachi Benedictini balthei exilitate (vt ait Ioannes Diaconus) à cæteris diſtinguebantur. Cumq; hoc diſcrimen, temporibus illis, fuerit omnibus cognitum, & exploratum, optimè potuit Ioannes dicere, huiuſmodi balthei exilitate luce clarius in-

notuiſſe

notuiſſe, Beatum Gregorium ſeruaſſe propoſitum vitæ regularis à ſancto Benedicto traditæ.

Ex his, quæ hactenus diſputata ſunt apparet opinionem Baronij de monachatu ſancti Gregorij ſub regula ſancti Equitij eſſe nouam, atque ab ipſo primitus aſſertam, abſque vlla antiquorum auctoritate, vel ratione probata. Neque enim Gregorius aſſeruit aliquando de ſe, vel de monachis ſui Monaſterij, militaſſe ſub regula ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij, immo nuſquam harum meminit regularum: vnde nec Baronius aliquem ſancti Gregorij locum pro ſe adducere potuit. Solum inuenimus Gregorium aſſeruiſſe, Valentium Abbatem ſuum, antequam Monaſterio ſancti Gregorij præficeretur, ſuum in Prouincia Valeria monaſterium rexiſſe. Ex quo nullo modo inferri poteſt, Valentium ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij monachum extitiſſe. Non ergo reſilire debemus ab antiqua, & recepta de monachatu ſancti Gregorij ſub regula ſancti Benedicti ſententia, cum (vt inferius patebit) antiquorum auctoritate, & ratione probata ſuffulta ſit, & roborata.

Aliæ probationes pro monachatu ſancti Gregorij ſub regula ſancti Benedicti. Cap. IX.

PROBAT præterea Ioannes Diaconus quadam validiſſima ratione, Gregorium monachum extitiſſe Benedictinum, ex eo, quod monachi ab eo in Angliã miſſi fuerint inſtituti Benedictini profeſſores. Miramur autẽ valde Baronium huic rationi nuſquam occurriſſe: quod ideò fortè facere omiſit, quia ratus ſufficienter probaſſe Beatum Gregorium non fuiſſe monachum Benedictinum, conſequenter probatum cenſuit monachos ab eo in Angliam miſſos, (vtpotè Monaſterij Gregoriani alumnos) non fuiſſe eiuſdem ſancti Benedicti Regulæ profeſſores. Hæc enim duo inter ſe adeò ſunt annexa, & connexa, vt vnum ex altero pendeat. Conſtito namq; monachos à Beato Gregorio in Angliam miſſos Ordinis fuiſſe ſancti Benedicti, ſtatim ſequitur ipſum

Monachi Benedictini Angliã ad fidem conuerterunt.

Grego-

Gregorium eiuſdem fuiſſe inſtituti, cum fuerit eiuſdem Monaſterij monachus. Vidit hanc dependentiam, & connexionem Antonius Gallonius in præfato Apologetico, pag. 58. vbi de his agens, ſic ait.

Dicimus non diuidendam banc quæſtionem á primaria de qua agitur, ſed eamdem eſſe cum illa, nempe, an ſanctus Gregorius fuerit monachus ſancti Benedicti, cum ſatis conſtet ex Monaſterio ſancti Gregorij, Auguſtinum, & alios collegas in Angliam miſſos, eſſe progreſſos. Quamobrem, ſi ſancti Benedicti Gregorius monachus fuit, certum eſt eiuſdem Ordinis ſuos miſiſſe in Angliam monachos, ſi non fuit, ſtultum eſt dicere miſſos ſuos monachos fuiſſe alterius ordinis, cuius ipſe non erat. Tantundem Gallonius, cui & nos hac in parte ſuffragamur, & aſſentimur, dicimusq; cardinem huius diſputationis in hoc puncto verſari. Vtrum monachi à Beato Gregorio in Angliam miſſi fuerint ordinis ſancti Benedicti, vt Ioannes Diaconus teſtatur: quod ſi conſtiterit, eo ipſo Gregorius inter monachos Benedictinos erit adnumerandus.

Nititur itaq; Pater Gallonius probare Auguſtinum, & ſocios in Angliam miſſos non fuiſſe inſtituti Benedictini, vt ſic ab eodem inſtituto ſanctum excludat Gregorium. Argumentatur autem his verbis pag. 59. *Atque primum ex Auguſtini conſultatione de his ad ſanctum Gregorium ſcribentis, & Gregorij ad eum reſpondentis argumentum accipiamus. Eſt iſta interrogatio Auguſtini. Quæro Pater Beatiſſime de Epiſcopis qualiter cum ſuis Clericis conuerſentur. Reſpondit ita inter alia ad iſta, Gregorius. In Eccleſia Anglorum, quæ auctore Deo, nuper ad fidem perducta eſt, hanc debes inſtituere conuerſationem, quæ in initio naſcentis Eccleſiæ fuit Patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex his, quæ poſſidebant, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia. Hæc ad interrogationem Auguſtini, præter hæc nihili amplius. Cui, ſi fuiſſet ipſe Gregorius ſancti Benedicti monachus, & eiuſdem Patris Regulam Anglicanis Clericis præſcribendam in Angliam intuliſſet, eamq. ab eiſdem obſeruari voluiſſet: haud ſatis ſufficienter ab eodem Gregorio reſponſum videri potuiſſet, vt tantum ſeruarentur ab eis, quę in*

Argumentum Gallonij.

in Eccleſia primitiua Apoſtolorum tempore ſeruabantur, nimirum, quod omnia inter eos communia eſſent: ſed addi neceſſe fuiſſet, vt præter hæc, ſancti Benedicti Regulam eiſdem ſeruandam proponeret. ſic ratiocinatur Gallonius.

Argumentum hoc, vt ex ſe patet, nullam habet vim ad probandum Auguſtinum, & ſocios, à Beato Gregorio in Angliam miſſos, non fuiſſe monachos Benedictinos: ſiquidem Auguſtinus non quæſiuit, qualiter monachi in ſuis Monaſterijs conuerſari deberent: neq; enim hoc poterat ignorare, qui fuerat Præpoſitus monaſterij ſancti Gregorij, & Regulis monaſticis apprime imbutus; ſed ſolum quæſiuit de Epiſcopis, qualiter cum ſuis Clericis viuere, & conuerſari deberent: cui Gregorius reſpondit, vt ſupra. Quod ſi ex eo colligere velis Auguſtinum, & collegas nō fuiſſe monachos Benedictinos, quod Beatus Gregorius non propoſuit eis regulam ſancti Benedicti ſeruandam: poteris etiam inde colligere nullius Regulæ fuiſſe, quia nullam peculiarem illis ſeruandam propoſuit: cum tamen conſtet euidenter fuiſſe monaſterij ſancti Gregorij monachos, vt ipſe Gregorius ſæpius in ſuis teſtatur Epiſtolis, & Gallonius, vbi ſupra confitetur. Nullam igitur monaſticam regulam illis, de quibus conſulebat Auguſtinus, ſeruandam propoſuit Gregorius: quia cum non eſſent monachi, ſed clerici, nulla regula monaſtica illis iure poterat præſcribi. Nec eſt cur Gallonius clericos transformet in monachos, nec è contra, ſed vtrique in ſuo ordine perſiſtentes, regulas ſibi præſcriptas obſeruent: Clerici, apoſtolicam regulam à Gregorio in ſua reſponſione propoſitam: monachi vero, & hanc, & illam quam in profeſſione ſui ordinis promiſerunt. Reſpōſio.

Arguit ſecundo Pater Gallonius aduerſus eandem Ioannis Diaconi ſententiam pag. 105. & ſequentibus: ſed cum nimis longa, & prolixa ſit eius argumentatio, nos eam ſuccinctè, & fideliter ad formam, & modum argumentandi ſcholaſticum redigemus. Venerabilis, inquit, Beda, qui luculenter proſecutus eſt hiſtoriam rerum Eccleſiæ Anglicanæ, cum ab eo frequentiſſima fiat mentio monachiſmi in Angliam iugiter propagati, nuſquam tamen de ſancto Benedicto, vel Benedictinis monachis vllus ſermo: ſignum ergo Secundū argumen- Gallonij.

go euidens eſt, tempore venerabilis Bedæ non fuiſſe adhuc introductum in Angliam ordinem monaſticum, iuxta regulam ſancti Benedicti. Præterea ſanctus Benedictus Anglus, qui fuit Abbas venerabilis Bedæ, diuerſa Monaſteria in Italia, & alijs Prouincijs peragrauit, vt monaſtica diſceret inſtituta, quæ alios docere poſſet, vt aſſerit Beda in ſermone de eodem ſancto Benedicto. Similiter Beatus Bonifacius monachus, & ipſe Anglus, ſi Regulam ſancti Benedicti pre manibus habuiſſet, atque in Anglia nota fuiſſet, non miſiſſet Caſſinum Sturmum diſcipulum ſuum monachum Anglicanum, ſub regulari obſeruantia educatum, ad diſcendum, quod iam in Patria à pueritia didiciſſet. ſic Gallonius.

Tertium argumentum Gallonii.

Ad ſecundum argumentum Gallonij.

Hæc argumenta non ſolum contra regulam ſancti Benedicti, ſed etiam contra omnes regulas monaſticas, procedunt. Nam venerabilis Beda, ſicut non meminit expreſsè regulæ ſancti Benedicti, ita nec aſſeruit monachos illos, à quibus ordo monaſticus in Angliam eſt introductus, & propagatus, fuiſſe Regulæ ſancti Baſilij, Pachomij, vel alterius Sancti peculiariter addictos: cum tamen certo certius conſtet eos, & monachos fuiſſe, & alicuius Regulæ profeſſores. Argumenta ergo iſta, quæ procedunt ab auctoritate negatiuè, nihil probant. Si autem modus iſte argumentandi parti aduerſæ placet, & validus eſſe cenſetur, facile concludam pro noſtra ſententia, quod intendo. Argumentabor enim ſic. Sanctus Gregorius ſumma cum laude meminit Regulæ ſancti Benedicti, non autem Regulæ ſancti Baſilij, nec ſancti Equitij, fuit ergo monachus ſancti Benedicti.

S. Benedictus Anglus.

Ad illud de ſancto Benedicto Anglo reſpondeo: illum non fuiſſe monachum Anglicanum, ſed Angliam reliquiſſe antequam monachus fieret: ſic enim de illo ſcribit venerabilis Beda in ſermone de eodem ſancto. *Derelictis omnibus ſecutus eſt Chriſtum, quando ſpretis eis, quæ in miniſterio regali acquiſierat, vel acquirere valebat, cum eſſet nobilis natu, ad Beatorum Apoſtolorum limina peregrinaturus aduolauit, vt quia rudis adhuc in gente Anglorum fides, & Eccleſiarum inſtitutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam ſumeret, vbi per ſummos Chriſti Apoſtolos totius Eccleſiæ caput eminet eximium. Ibi ergo eruditus in Chriſto, il-*

Venerabilis Beda.

lis

lis in partibus attonſus, ibi eſt monaſterialibus imbutus inſtitutis: ibidem totum vitæ ſuæ curſum erat exacturus, ſi non Apoſtolica Domini Papæ probiberet auctoritas. Hæc Beda. Ex quibus conſtat floruiſſe tunc Eccleſiarum inſtitutionem in Anglia, voluiſſe nihilominus ſanctum iſtum Benedictum ad Beatorum Apoſtolorum limina peregrinari, vt inde perfectam viuendi formam ſumeret, vnde Eccleſiæ Anglicanæ eam ſe accepiſſe gloriabantur. Fuiſſe autem hunc ſanctum Benedictum monachum Benedictinum aſſerunt Matthæus Vueſtmonaſterienſis, ad annum ſeptingenteſimumtertium, & Florentius Vuigornienſis ad annum ſexcenteſimum ſexageſimumquintum. Cumq; prius Biſcopus vocaretur; poſtea ab auctore ordinis, cui ſe deuouit, Benedicti nomen accepit.

Similiter reſpondendum eſt ad illud de ſancto Bonifacio, miſiſſe videlicet Caſſinum Sturmum diſcipulum ſuum, non vt regulam ſancti Benedicti, quam in ſuo Monaſterio iampridem fuerat profeſſus, addiſceret, ſed vt in Monaſterio ſancti Patris Benedicti, quod tunc, ſub Petronacis regimine, magna florebat ſanctitate, experiretur, probaretq; modum, & formam, quam prædicti Monaſterij monachi, in ſeruanda ſancta regula tenebant. Ita docet Baronius tomo nono anno ſeptingenteſimo vigeſimoquinto. *Sanctus Bonifatius*, inquit, *vt quam exactiſſimam monaſticam diſciplinã Germaniæ populis traderet, ab ipſo fonte eam haurire curauit: nimirum ex domo ipſa prima atque primaria ſancti Benedicti Abbatis, hoc eſt, ex Monaſterio Caſſinate, cuius rei gratia miſit illuc Sturmum diſcipulum ſuum, vt aliquandiu illic moratus, diſceret cultum perfectiſſimum monaſticæ vitę, quamuis ipſe Bonifacius à puero monaſticis fuiſſet imbutus inſtitutis in Anglia.* Hæc Baronius. Videndus Surius tomo quinto, die vigeſimaoctaua Septembris, in vita ſanctæ Liobæ virginis cap. 10. Similiter ſancti Adelardus, Ludgerus, & alij quamplurimi, poſtquam in Gallia, & Germania multa fuiſſent erecta Monaſteria ſub beati Benedicti Regula, Caſſinenſe cœnobium adierunt, vt inde tamquam ex quodam limpidiſſimo Religionis monaſticæ fonte haurirent, non quidem regulam ipſam, quam tenebant, ſed optimum mo-

Ad tertiũ argumentum de S. Bonifacio

Caſsinenſe Monaſterium.

dum eam ſeruandi, qui apud Caſſinum vigebat. Argumenta ergo Gallonij non probant monachos à Beato Gregorio in Angliam miſſos non fuiſſe Benedictinos, ſed nec Regulam eiuſdem ſancti Patris illis temporibus fuiſſe Anglis incognitam.

Oſtenditur monachos à Beato Gregorio in Angliam miſſos fuiſſe Ordinis ſancti Benedicti.
Caput X.

QVAMVIS ad retinendam Ioannis Diaconi ſententiam aſſerentis monachos à Beato Gregorio in Angliam miſſos fuiſſe Ordinis ſancti Benedicti, ſufficeret oſtendiſſe, ac demonſtraſſe, argumenta aduerſus eam inducta non concludere: nihilominus, vt veritas, quam defendimus magis, ac magis eluceſcat, operæ pretium me facturum putaui, ſi præter diſſolutionem argumentorum partis aduerſæ, aliquid in medium proferrem ad corroborandam, & fulciẽdam Ioannis Diaconi, quam nos ſequimur, aſſertionem: fulti, & innixi auctoritate certa antiquorum, & ratione probata, & efficaci, iuxta regulam à Gallonio ſuperius nobis præſcriptam.

Venerabilis Beda.

Refert venerabilis Beda lib. 2. Hiſtoriæ Anglicanæ, tempore Bonifacij Papę Quarti Romam veniſſe Mellitum Londoniæ Epiſcopum, de neceſſarijs Eccleſiæ Anglicanæ cauſis tractaturum: atque eumdem Bonifacium Papam Synodum congregaſſe, de vita, & quiete monachorum ordinaturum: inter quos ipſe etiam Mellitus aſſedit, vt quæq; eſſent regulariter decreta, ſua quoque auctoritate ſubſcribens, confirmaret, atque in Brittaniam rediens, Anglorum Eccleſiæ mandata obſeruanda ſecum deferret. Quod quidem Concilium aſſerit celebratum anno 8. Imperij Phocæ, indictione decimatertia, die tertio Kalendarum Martiarum. Baronius tomo 8. Annalium pag. 214. Aſſerit celebratum eſſe hoc cõcilium Anno Domini ſexcenteſimo decimo, Pontificatus eiuſdem Bonifacij Papæ anno quarto, qui fuit quintus, vel

ſextus

ſextus ab obitu ſancti Gregorij Magni. Tomo etiam Conciliorum tertio pag. 50. ante initium eiuſdem Concilij habentur ea, quæ ex venerabili Beda retulimus: poſt quæ ſequitur decretum ipſius Concilij, tenoris ſequentis.

Sunt nonnulli nullo dogmate fulti, audaciſſime quidem, zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati, aſſerentes monachos, quia mundo mortui ſunt, & Deo viuunt, Sacerdotalis officij potentia indignos, neque pœnitentiam, neque christianitatem largiri, neque abſoluere poſſe per Sacerdotalis officij diuinitus ſibi iniunctam poteſtatem: ſed omninò falluntur. & infra. *Neque enim Beatus Benedictus Monachorum Præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor, ſed eos ſæcularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo.* Refertur hic canon totidem verbis à Gratiano 16. q. 1. cap. ſunt nonnulli. Decretum Concilij ſub Bonifacio IV. Gratianus

Ex actis huius Concilij, adiunctis ijs, quæ Beda refert; apparet exortam fuiſſe in Anglia controuerſiam inter Clericos ſæculares, & Monachos, ſuper miniſterijs Eccleſiaſticis obeundis, contendentibus clericis, non poſſe monachos ad Sacerdotalis officij culmen aſcendere, neque ſacramenta miniſtrare: cuius rei gratia Mellitus Romam venit. Hanc controuerſiam, vt dirimeret Pontifex, Concilium præfatum coadunauit; cui & ipſe Mellitus interfuit, vt quæ fuiſſent decreta ſubſcriberet, ac in Brittaniam rediens Anglicanæ Eccleſiæ ſeruanda deferret. Cum autem in eo Concilio nullum aliud, præter hoc circa monachos, decretum fuerit ſtatutum, ſeu promulgatum, euidenter apparet Concilium illud, vel ſolum, vel præcipue propter hanc cauſam fuiſſe congregatum. Vnde Beda, vbi ſupra, tantum aſſerit, Bonifacium Concilium congregaſſe, vt de vita, & quiete monachorum diſponeret, & ordinaret: qua de re Mellitus in Angliam rediens nullum aliud decretum huius Concilij, præter iſtud, ſecum deferre potuit: modo ex huius Concilij actis argumentor ſic in confirmationem ſententiæ Ioannis Diaconi.

Concilium hoc fuit congregatum ſolum, vel præcipue propter Eccleſiæ Anglicanæ monachos, quos à muneribus Eccleſiaſticis excludere nitebantur clerici. Decretum au-

tem Concilij ſuper ea controuerſia, tale fuit. Liceat monachis fungi Sacerdotio, & alijs huic officio annexis. Ratio vero à Patribus Concilij adducta, hæc eſt. Quia Beatus Benedictus monachorum Præceptor almificus, hoc eis non interdixit. Quid obſecro iuuaret hoc decretum monachos Anglicanos, aut quid ponderis haberet ratio illi adiecta, ſi non fuiſſent alumni ſancti Benedicti? Quid, inquam, ad monachos alterius inſtituti pertinet, quid ſanctus Benedictus ſuis monachis conceſſerit, vel interdixerit? Sicut enim monachi Benedictini legibus aliorum ordinum non tenentur, ita nec monachi alterius profeſſionis regulis ſancti Benedicti ſunt aſtricti. Ne ergo cogamur dicere Patres illius Concilij, vna cum ſummo Pontifice, futilem, & ineptam ſui decreti reddidiſſe rationem, fatendum omnino eſt monachos Anglicanos, ad quos Mellitus hoc decretum obſeruandum detulit, regulæ ſancti Benedicti fuiſſe ſubiectos. Profecto ſi monachi illi non fuiſſent Benedictini, quando Mellitus in Angliam reuerſus, hoc decretum tam illis, quã clericis Eccleſiæ Anglicanę ex parte Concilij obſeruandum propoſuit, & intimauit, potuiſſent clerici illi aduerſus tale decretum legitimè ſe opponere, diceréq; . Cum iſti non ſint monachi Benedictini, non eſt pars illis in decreto iſto. Quid enim refert vtrum ſanctus Benedictus conceſſerit, aut non interdixerit ſuis monachis ſacerdotium, cum iſti ad ipſius gregem non pertineant? Quis modo non rideret, ſeu potius irrideret, ſi cuipiam interroganti, An liceat religioſis ſancti Franciſci de Obſeruantia redditus, & prouentus poſſidere, reſponderet alter, licet: & rationem dicti ſui reddens ſubiungeret: Quia Beatus Benedictus hoc illis non interdixit? Exibilanda profecto ab omnibus ratio iſta foret, cum illi religioſi ſancti Benedicti regulis non ſubdantur. Cum igitur ſummus Pontifex, & Patres Concilij decernunt, licere monachis fungi ſacerdotio, & cæteris muneribus Eccleſiaſticis, quia hoc eis non interdixit Beatus Benedictus, monachorum Pater almificus: ſatis ſuperq; declarant monachos illos Ordinis ſancti Benedicti extitiſſe. Nec poſſumus dicere Patres Concilij ignoraſſe, cujus inſtituti eſſent monachi Anglicanæ Eccleſiæ, maximè cum inter illos ſede-

ret Mellitus eiuſdem Eccleſiæ monachus, & Epiſcopus. Cũ ergo à Patribus Concilij ſanctus Benedictus illorum monachorum Præceptor appelletur, ſequitur ex communi huius Concilij Patrum conſenſu, monachos Eccleſiæ Anglicanæ fuiſſe Benedictinos, rationemq; huius decreti legitimam, & optimam eſſe. Exinde vero neceſſario infertur ſanctum Gregorium fuiſſe monachum Benedictinum, ſiquidem monachi illi Anglicani eius diſcipuli erant, ipſiusq; Monaſterij alumni, vt plurimis in locis teſtatur idem Gregorius, & fatetur Gallonius pag. 58.

Proponitur, & ſoluitur obiectio quædam Gallonij aduerſus ea, quæ cap. præcedenti ſunt dicta.
Caput XI.

PATER Gallonius pag. 64. ſui Apologetici, vt ea, quæ præcedenti capite tradita ſunt eneruet, ait: deſiderari in canone à nobis citato quædam verba, quæ apud Iuonem Carnotenſem, & quoſdam alios decretorum collectores, in eo leguntur; quæ ſi huic decreto inſerantur, robur, & vim argumenti noſtri euacuant. Verba vero inſerenda dicit eſſe iſta. *Nam ſi hac ex cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ ſedis compar Beatus Gregorius monaſtico cultu pollens, ad ſummum nullatenus apicem conſcenderet; Auguſtinus quoque eiuſdem ſanctiſſimi Gregorij diſcipulus Anglorum prædicator egregius, ac Pannonienſis Martinus Beatiſſimus, cuius ſanctitatis famam longe, lateq. diffuſam totus perſonat mundus, alijq. quamplurimi ſanctiſſimi, pretioſiſſimo monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo Pontificali ſubarrarentur, ſed quia monachi fuerunt prædictis vti prohiberentur. Neque enim Benedictus monachorum Præceptor almificus huiuſmodi rei aliquo modo fuit interdictor.*

Hæc verba ſi legantur in iſto canone (vt vult Gallonius) non poterimus ex eo deducere, quod intendimus, videlicet Gregorium, Auguſtinum, & ſocios fuiſſe monachos ſancti

Benedicti, cum ibi nominetur ſanctus Martinus multo antiquior Benedicto, quique monachus eius eſſe nequiuit. Sicut ergo ex iſto canone probare non poſſumus, ſanctum Martinum fuiſſe monachum Benedictinum, ita nec Gregorium, Auguſtinum, & ſocios in Angliam miſſos. Et quemadmodum ratio huic decreto appoſita nullo modo probat ſanctum Martinum regulam ſancti Benedicti obſeruaſſe, ita ex ea probari nequit Gregorium, & Auguſtinum fuiſſe eiuſdem inſtituti profeſſores.

Ad obiectionem reſponſio.

Ad hoc argumentum dico primum, nihil efficere contra nos, qui decretum illud allegauimus, ſicut habetur in tertio tomo Conciliorum, & in Decreto 16. q. 1. quibus in locis Gregorius, Auguſtinus, & Martinus nullatenus nominantur. Sed admiſſa lectione, quam prætendit Gallonius, reſpondeo: nullo modo minui per illam, aut labefactari diſcurſum, & argumentationem à nobis ſuperius factam. Nos enim ex vi, & ratione huius decreti non intendimus directè, & per ſe probare tres illos ſanctiſſimos Pontifices in eo nominatos fuiſſe monachos Benedictinos: ſed tantum Eccleſiæ Anglicanę monachos ad quos illud dirigebatur decretum, & propter quos, & eorum quietem fuerat ſtatutum, & ordinatum, fuiſſe inſtituti Benedictini, propter rationem à nobis ſuperius allatam. Et quamuis ex ratione huius decreti non probetur ſanctum Martinum Turonenſem fuiſſe monachum Benedictinum, quia inter ipſum, & monachos Anglicanos nulla erat connexio, & dependentia: probatur tamen ex ea ſanctum Gregorium, & Auguſtinum, Mellitum & ſocios, Anglicanæ Eccleſiæ monachos; fuiſſe Benedictinos, cum conſtet eos omnes eiuſdem Monaſterij, & Regulæ fuiſſe alumnos.

S. Martinus Bracharenſis Epiſcopus

Reſpondetur præterea, negando Martinum, de quo loquitur decretum Concilij fuiſſe Epiſcopum Turonenſem (vt arbitratur Gallonius) ſed Martinum Archiepiſcopum Bracharenſem, qui floruit temporibus Pelagij Primi, & Ioannis Tertij. Interfuitq; primo Bracharenſi Concilio, & præfuit ſecundo, vt habetur tomo tertio Conciliorum. Fuiſſe autem Martinum hunc Pannonienſem, teſtantur multi, qui de ipſo ſcribunt. In primis Gregorius Turonenſis libro

Greg. Turonenſis.

bro

bro quinto Hiſtoriæ Francorum cap. 37. ſic ait. *Hoc eodem tempore ſanctus Martinus Gallicienſis Epiſcopus obijt, magnum populo illi faciente plãctum. Hic Pannoniæ ortus fuit, & exinde ad viſitanda loca ſancta in Orientem properans, in tantum ſe litteris imbuit, vt nulli ſecundus ſuis temporibus haberetur; & exinde in Galliciam venit, vbi cum Beati Martini reliquiæ portarentur, Epiſcopus ordinatur. In quo Sacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migrauit ad Dominum.*

Venantius quoque Fortunatus Pictauienſis Epiſcopus, qui tempore eiuſdem Martini floruit, ſic de eo cecinit. Venãtius Fortunatus.

Martino ſeruata nouo, Gallicia plaude,
Sortis Apoſtolicæ, vir tuus iſte fuit.
Qui virtute Petrum prabet tibi, dogmate Paulum,
Hinc Iacobi tribuens, inde Ioannis opem,
Pannoniæ, vt perhibent, veniens è parte Quiritum,
Eſt magis effectus Gallica vera ſalus.

Aymoinus etiam libro tertio Hiſtoriæ Francorum cap. 38. *Ea tempeſtate*, inquit, *Beatus Martinus Gallicienſis migrauit ad Dominum. Hic Pannoniæ oriundus, loca ſacra in Oriente circumiens, abunde ſe illic litteris imbuit.* Sanctus vero Iſidorus libro de viris illuſtribus cap. 22. ita de illo ſcribit. *Martinus Dumienſis Monaſterij ſanctiſſimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans, Galliciam venit: ibiq. vniuerſis ab Ariana impietate ad fidem catholicam conuerſis, Sueuorum populis regulam fidei, & religionis conſtituit, Eccleſias informauit, Monaſteria condidit, copioſaq. præcepta piæ inſtitutionis compoſuit, &c.* Ioannes Pereſius Segobienſis Epiſcopus, qui librum Iſidori de viris illuſtribus ſuis ſcholijs illuſtrauit, in ſcholio huius capitis duo carmina ab eodem ſancto Martino de ſe ipſo compoſita adducit, videlicet. Aymoinus. S. Iſidorus

Pannonijs genitus, tranſcendens æquora vaſta
Galleciæ in gremium diuinis nutibus actus.

Denique Baronius tomo ſeptimo, Anno quingenteſimo octogeſimotertio, de ipſo hæc ſcribit. *Sicut nomen, & patriam, ita & ſanctitatem Martini Turonenſis adeptus eſt;* & infra. *Dies autem quo tantus vir ex hac vita ad cœlum* Baronius.

migrauit, celebri ſolemnitate anniuerſario cultu refulget ad decimumtertium Kalendas Aprilis. Quo in loco tenet eumdem eſſe Martinum Gallicienſem, Dumienſem, & Bracharenſem: quem in Martyrologio ad diem vigeſimamprimam Iunij in tres Martinos diuiſerat. Vocatur autem Gallicienſis eo, quod Prouinciam illam ad fidem catholicam, ab Ariana impietate reuocauit. Dumienſis vero, quia Abbas eius Monaſterij extitit: Bracharenſis denique, quia Archiepiſcopus illius ſedis effectus, ibi diem clauſit extremum. Agunt de eo Sigebertus de ſcriptoribus Eccleſiaſticis cap. 19. Trithemius lib. 2. de viris illuſtribus ordinis ſancti Benedicti cap. 13. Necnon & vniuerſi ferè ſcriptores, qui res Hiſpanicas proſecuti ſunt.

Ex his omnibus conſtat ſanctum Martinum, de quo agimus, virum fuiſſe ſanctiſſimum, doctiſſimum, totiq; chriſtiano orbi notiſſimum. Quibus ſic conſtitutis, dicimus. Quando ſacrum Concilium in ſuo illo decreto, poſt Gregorium, & Auguſtinum, ſanctum Martinum nominauit, non de Beato Martino Turonenſi, ſed de hoc ſecundo Martino, quem Venantius nouum Martinum appellat, qui fuit Pannonienſis, & Epiſcopus Gallicienſis, ſeu Bracharenſis, loquutum fuiſſe. Hoc autem, ita eſſe ex ipſius decreti contextu, atque ratione ſatis euidenter apparet. Nam quorſum, obſecro, poſt nominatum ſanctum Martinum Turonenſem ſubnecterent Patres Concilij verba illa: Neque enim Benedictus monachorum Præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor? Numquid ſanctus Martinus Turonenſis, qui multis annis Beatum præceſſerat Benedictum, poterat aliquo modo regulis, aut legibus Benedicti ligari, vel abſolui? Verum quia Concilium adduxerat in exemplũ, & confirmationem ſui Statuti tres illos ſanctos Pontifices, Gregorium, Auguſtinum, & Martinum, de quo agimus, qui omnes ex ordine ſancti Benedicti ad Pontificalem fuerant dignitatem aſſumpti: vt doceret nihil propterea fuiſſe factum, ſeu attentatum contra regulam, & inſtitutum, quod profeſſi fuerant, optime conſequenterq; ſubiunxit: Neque enim Benedictus monachorum Pater almificus huiuſmodi rei fuit interdictor. Maneat ergo firmum, & fixum Grego-

rium,

rium, Auguſtinum, & Martinum in præfato decreto nominatos, necnon & monachos Anglicanos, propter quos decretum illud fuit promulgatum, Benedictini ordinis extitiſſe, ac perinde liberè, & licitè potuiſſe vniuerſa munia Eccleſiaſtica obire: quia Benedictus eorum Præceptor almificus hoc eis non interdixit.

Proponitur grauiſsimum ſancti Aldelmi Epiſcopi teſtimonium in fauorem noſtræ ſententiæ. *Caput XII.*

VT ea, quæ duobus præcedentibus capitibus aſſeruimus, monachos ſcilicet Anglicanæ Eccleſiæ fuiſſe inſtituti Benedictini, magis, ac magis corroborentur, confirmentur, ſolidenturq́; ecce producimus in medium teſtem omni exceptione maiorem, ſanctum Aldelmum Epiſcopum, cuius memoriam recolit Eccleſia catholica in ſuo Martyrologio die 25. Maij, de quo agit venerabilis Beda lib. 5. Hiſtoriæ Anglicanæ cap. 19. Fuit ſanctus Aldelmus Anglus nobiliſſimus, regia ſtirpe natus: adoleſcens vitam monaſticam in Monaſterio Moldunienſi eſt amplexus, inde Presbyter ordinatus, & Abbas eiuſdem Monaſterij conſtitutus, tamdem Epiſcopus Schireburnenſis creatus, migrauit ad Dominum anno ſeptingenteſimonono. Hæc ex Beda, qui aſſerit eum fuiſſe virum vndequaque doctiſſimum, ſcripſiſſeq́; librum eximium de laudibus virginitatis, in quo promiſcuè celebrat, & laudat pleroſq́; ſanctos tam viros, quam fœminas: quem librum ad exemplum ſedulij geminato opere verſibus exametris, & proſa compoſuit, cuius quidem libri ſæpius meminit Baronius in notis ad Martyrologium. Floruit autem hic ſanctiſſimus, ac doctiſſimus Pater eo ſæculo, quo Auguſtinus, Mellitus, & alij monachi à Beato Gregorio miſſi, Chriſti fidem in Anglia diſſeminarunt, atque monachiſmum introduxerunt, potuitq́; cognoſcere aliquos ex diſcipulis ſancti Gregorij. Fuit ergo ſanctus Aldelmus oculatus teſtis eorum, quæ de monachatu monachorum Angli- S. Aldelmus.

canæ Eccleſiæ ſub regula ſancti Benedicti ſcribit. Cumq́; in eo tot qualitates, & conditiones optimi teſtis concurrant, minime dubito, teſtem omni exceptione maiorem, eum appellare. Primum ratione profeſſionis, quia monachus, & de monachis agens: deinde ratione dignitatis, quia Abbas, & Epiſcopus: tertio ratione probitatis, quia ſanctus ab vniuerſali Eccleſia receptus: quarto ratione eruditionis, quia vndequaque doctiſſimus, vt ait Beda: quinto ratione patriæ originis, quia Britannus, & de rebus Britanniæ ſcribens: ſexto denique ratione temporis, quia quæ ſuo ſæculo contigerunt litteris mandauit, ad poſterosq́; tranſmiſit, ita vt dicere valeat. Quod ſcimus loquimur, & quod vidimus teſtamur. Cuius aſſertio ſufficere debet ad plenam noſtræ ſententiæ probationem.

S. Benedicti Encomium.

Hic itaq́; talis, ac tantus vir, in eo libro quem ſcripſit de laudibus virginitatis, ſiue de laudibus virginum, agens de Beato Patre Benedicto, mirificè eum extollit, multisq́; encomijs ornat; ſed quod ad rem præſentem attinet, ſic inter alia de ipſo canit.

Primus, qui ſtatuit noſtræ certamina vitæ
Qualiter optatam teneant cœnobia normam,
Quoque modo properet directo tramite ſanctus
Ad ſuperum ſcandens cęlorum culmina cultor.

Et infra.

Huius alumnorum numero glomerantur ouantes,
Quos gerit in gremio fœcunda Britannia ciues,
A quo iam nobis baptiſmi gratia fluxit,
Atque magiſtrorum veneranda caterua cucurrit.

Citauit hos verſus cum pluribus alijs ante hos ſexcentos annos Aymoinus Floriacenſis in quodam ſermone habito in feſto ſancti Benedicti, quem reperies in bibliotheca Floriacenſi opera Ioãnis à Boſco Celeſtini edita Lugduni apud Horatium Cardon, Anno Domini 1605. pag. 293. Extant præterea ex membranis manuſcriptis Monaſterij sãcti Galli in Eluetia deſumpti prędicti verſus, tomo quinto antiquæ lectionis Henrici Caniſij in editione Lugdunenſi pag. 292. in editione Ingolſtadienſi pag. 822.

Duo ſunt tituli, quibus Beatus Aldelmus ſanctiſſimum

Patrem

Patrem Benedictum exornat, & laudat. Primus eſt, monaſtica inſtitutio, quod nempe ipſe fuerit primus, qui per ſui ordinis monachos, normam monaſticæ religionis in Angliam inuexerit: erat enim, vt dictum eſt, Beatus Aldelmus Anglicanæ Eccleſiæ monachus, & loquitur in his verſibus de ſe, & de alijs eiuſdem inſtituti religioſis, quos aſſerit à Beato Benedicto accepiſſe: qualiter optatam teneant cœnobia normam, eumdemq; extitiſſe: qui primo ſtatuit noſtræ certamina vitæ. Videbat ipſe Monaſteria Anglicana à ſanctis primis monachis Beati Gregorij diſcipulis nouiter erecta, eaq; ſub Regula ſancti Benedicti conſtituta eſſe cernebat, inter quæ vnum erat cœnobium Molduníenſe, vbi ipſe ſanctus Aldelmus monachum agebat. De his ergo cœnobijs, quæ tunc in Anglia ſanctitate, ac monaſtica diſciplina fulgebant, agens ſanctus Aldelmus, aſſerit Beatum Benedictum auctorem, & inſtitutorem vitæ ipſorum fuiſſe, dum canit.

Primus, qui ſtatuit noſtræ certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant cœnobia normam.

Secundo laudibus effert Beatum Benedictum, quod ab ipſo baptiſmi gratiam receperit Britannia, quodq; magiſtri, qui eam ad fidem catholicam perduxerunt, fuerint huius Beatiſſimi Patris alumni. Id aſſerit expreſſe quatuor vltimis verſibus à nobis ſuperius adductis, videlicet.

Huius alumnorum numero glomeramur ouantes, &c.

Hi autem, qui Britanniam, ſeu Angliam ad Chriſti fidem perduxerunt, & à quibus ciues Britanni baptiſmi gratiam ſuſceperunt, fuere Auguſtinus, Mellitus, alijq; monachi à Beato Gregorio ex ſuo Monaſterio illuc directi, atque trãſmiſſi, vt idem Gregorius ſæpius teſtatur, & apud omnes eſt in confeſſo. Eos cum dicat ſanctus Aldelmus, alumnos fuiſſe Beati Benedicti, euidenter docet ipſius extitiſſe ordinis, & inſtituti. Cumq; rurſus aſſerat accepiſſe Britannos à Beato Benedicto baptiſmi gratiam, atque magiſtrorum venerandam cateruam: hoc enim apertè dicit duobus vltimis verſibus, ſcilicet.

Auguſtinus, & ſocij fuerũt monachi Benedictini.

A quo iam nobis baptiſmi gratia fluxit,
Atque magiſtrorum veneranda caterua cucurrit.

Conſtan-

Conſtanter affirmat Auguſtinum, Mellitum, & ſocios fuiſſe monachos ſancti Benedicti, per quos tamquam per diſcipulos, & alumnos, Britannis gratia baptiſmi à Beato fluxit Benedicto, atque ab eodem, per ſanctum Gregorium, eiuſdem inſtituti monachum, venerandum accepit tam fidei, quàm monaſticæ religionis magiſtrorum cateruam. Hæc autem omnia, ideo refert ſanctus Aldelmus in Beati Benedicti laudem, & honorem, quia quæ filiorum ſunt in gloriam Patris redundare noſcuntur.

Præterea ſanctus Aldelmus in eodem libro de laudibus virginum, agit de ſancto Baſilio, & eius Regula, ſed breuiter admodum; ſancti vero Equitij, nec meminit quidem. Qui ergo fieri potuit, vt monachi Anglicani illius temporis fuerint inſtituti ſancti Baſilij, aut ſancti Equitij? Poſtremo traditio perpetua Eccleſiæ Anglicanæ (cui in his, quæ ad ipſam pertinent, videtur omninò ſtandum) à priſcis illis temporibus vſque ad nos deriuata, incunctanter tenet, Anglo Saxones à monachis Benedictinis ad Chriſtum conuerſos. Huic autem traditioni, nullum ſcriptorem Anglum, neque exteræ nationis, reperi contradicentem ante Baronium, qui primus de monachatu ſancti Gregorij ſententiam toti antiquitati repugnantem aſſeruit.

Errat ergo Pater Gallonius, & longius à veritate diſcedit, dum aſſerit Ioannem Diaconum vnum, & primum auctorem, inuentorem, & aſſertorem monachatus ſancti Gregorij, & diſcipulorum eius ſub regula ſancti Benedicti, extitiſſe. Sic enim ait pag. 79. ſui Apologetici. *Fuit vnus, & primus Ioannes Diaconus, qui ita ab antiquitate reſilijt;* & iterum pag. 104. *Fuit, inquit, hoc argumentum Ioannis Diaconi, qui primus, poſt annos fermè trecentos, auctor inuentus eſt, & aſſertor monachatus ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Benedicti.* Hoc inquam falſum eſt, nam Ioannes ſequutus eſt ſanctum Aldelmum, & Concilium ſub Bonifacio congregatum, de quo ſuperius actum eſt. Sed liceat, obſecro, mihi dicere. Fuit vnus & primus Baronius, qui ita ab antiquitate reſilijt, & poſt annos fermè mille auctor inuentus eſt, & aſſertor monachatus ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Equitij, ſibi & omnibus hactenus incognita.

Errat præterea Gallonius dum pag. 107. tamquam omnibus exploratum aſſerit, nec viuente Beda, nec Bonifacio, adhuc in Angliam ſancti Benedicti Regulam allatam, neque à monachis receptam; ſed Ioannes, inquit, Diaconus falſa ductus coniectura, id primus aſſeruit, & alij ipſum incautè ſequentes, eodem cum ipſo errore lapſi, affirmarunt. Incautè profecto loquutus eſt Gallonius: ex his enim, quæ ſuperius dicta ſunt liquido conſtat, ante tempora, Ioannis Diaconi, Bonifacij, & Bedæ fuiſſe cognitam, & ſeruatam à monachis Regulam ſancti Benedicti in Anglia, quod ſanctus Aldelmus multo antiquior Ioanne expreſsè aſſerit, & ante ipſum Bonifacius Papa, & Patres in Synodo ſuperius allegata, congregati, qui floruerunt exordio naſcentis Eccleſiæ Anglicanæ, idem docuerunt. Poſt Ioannem etiam multi ſanctitate, & doctrina illuſtres ſcriptores id ipſum affirmarunt: inter quos (vt cæteros omittamus) fuit ſanctus Thomas opuſculo 17. cap. 16. quem non credo incautè loquutum fuiſſe, ſed veritatem ipſam expreſſiſſe, cum Baronius nullum pro ſe proferre potuerit antiquum ſcriptorem, qui ipſius ſuffragetur opinioni. Gregorius enim quem ſibi fauere gloriatur, nihil vmquam dixit, quod ipſius ſententiam iuuare, aut confirmare poſſit. S. Thomas.

Errat denique tertio dum pag. 78. de ſententia Ioannis Diaconi loquens, ita pronuntiat. *Proſcribenda eſt Ioannis Diaconi primi veſtræ ſententiæ auctoris aſſertio, quæ nullas habeat ab antiquitate traduces*. Hoc, inquam, non ſatis cautè dictum eſt: nam ſententia Ioannis, optimè ab antiquitate traducitur, ex Concilio videlicet Bonifacij, & atteſtatione ſancti Aldelmi, qui ducentis annis Ioannem Diaconũ præceſſit. Proſcribenda potius noua contraria ſententia, quæ nullas habet ab antiquitate traduces. Retinenda verò inueterata illa Ioannis Diaconi de monachatu ſancti Gregorij ſub Beati Benedicti Regula, in quam copiosè originarij fontes influunt antiquitatis.

Quod autem opinio de monachatu ſancti Gregorij ſub diuerſa Regula à Benedictina, noua omninò ſit, & nullum habeat ſtabile, & firmum antiquitatis fundamentum, non ſolum ex eo apparet, quod nec Baronius, nec Gallonius in

ſui

ſui fauorem aliquem antiquorum ſcriptorum adducere potuerunt, verum etiam ex eo, quod nec ipſi inter ſe conueniunt. Hæc autem diſcordia, euidens ſignum eſt nouitatis, ne dicam falſitatis: quæ cum non habeat certum, ac tutum locum, ſeu Aſylum, quo ſe recipere, & tueri, nec firmum ſolum ſuper quod pedes ſuos ſtabilire poſſit, cogit vnumquemque ipſorum in viam ſuam declinare: inde eſt, quod alter Equitianum, alter vero Baſilianum monachum Gregorium facit.

Claudamus tandem caput iſtud quadam argumentatione ex verbis ipſius Gallonij pag. 78. deſumpta. *Habet,* inquit, *nouitas illa crimen, vel criminis ſuſpicionem non vitat, quæ à nulla deducitur antiquitate: laudanda vero, & amplectenda, fouenda, atque arctius retinenda, ſi à vetuſtatis fonte deriuari intelligatur, quæ non nouitas adinuenta, ſed antiquitas reſtituta ſit potius appellanda*. Optimè profecto dicit, ſed pro nobis, contra ſe, nolens ſententiam profert. Si enim nouitas illa, quæ à nulla deducitur antiquitate, habet crimen, vel criminis ſuſpicionem non vitat, profecto aſſertio ipſius de monachatu ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij, quæ à nulla deducitur antiquitate, crimen habet, vel criminis ſuſpicionem non vitat. Aſſertio verò Ioannis Diaconi de monachatu ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Benedicti, laudanda, amplectenda, fouenda, atque arctius retinenda, cum à vetuſtatis fonte deriuata ex dictis euidenter appareat.

Proponuntur aliæ rationes pro monachatu ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Benedicti. Caput XIII.

QVONIAM Baronius, & Gallonius ſuis ſcriptis perſuadere conati ſunt nouam hāc ipſorum de monachatu ſancti Gregorij ſub Regula ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij aſſertionem, ex eiuſdem Beati Gregorij ſcriptis deſumpſiſſe, cum tamen apud Gregorium, nec tenuè quidem veſtigium inueniri poſſit, ex quo

ſaltem

ſaltem apparenter colligi liceat, ipſum ſeu Valentium Abbatem ſuum ſub Regula ſancti Equitij, vel ſancti Baſilij aliquando militaſſe, vt à nobis ſuperius ſatis, ſuperq; oſtenſum eſt: ideo operæ pretium me facturum exiſtimo, ſi lectori proponam nonnulla, quæ ex geſtis, & ſcriptis ipſius ſancti Gregorij, in fauorem noſtræ ſententiæ videntur deduci poſſe: vt exinde appareat, Gregorium non contrariæ, ſed noſtræ ſententiæ fautorem eſſe, ac Patronum.

Obſeruandum autem in primis (quod obſeruatione digniſſimum cenſeo) quoſuis cuiuſcumque inſtituti monachos, tenaciſſimos eſſe gloriæ, & honoris Patris, & inſtitutoris ſui: vnde quoties ſe ſe offert occaſio eum miris laudibus ornant, ipſiusq; actiones, & geſta laudare, extollere, ac magnificare non deſiſtunt. Huic noſtræ obſeruationi adſtipulatur Baronius tomo octauo, Anno ſexcenteſimo ſexageſimoquarto, dicens. Videmus exemplis, quoſuis etiam regularis diſciplinæ ſolutiſſimos monachos, ſui ipſorum inſtitutoris memoriæ tenaciſſimos eſſe, vt pro ea conſeruanda parati ſint vitam quoque profundere. Addimus nos eſſe etiam cupidiſſimos dilatationis, & propagationis ordinis ſui. Nec enim religioſi vnius Ordinis Monaſteria ædificant, niſi pro ſe ipſis, vnuſquiſque propria ſui Ordinis curat: priuilegia, indulta, gratias, fauores, & exemptiones pro maiori gloria, amplitudine, & decore ſui ordinis quærunt: cæteros vero ordines, tamquam ad ſe non pertinentes, negligunt.

His poſitis, tamquam per ſe notis, & manifeſtis, videamus cui Ordini fauerit Gregorius, quem laudauerit, cuius propagationem curauerit, vt inde elicere valeamus, cuius Ordinis ipſe fuerit. Et vt à Patre, & inſtitutore Ordinis incipiamus: Conſueuerunt, qui aliorum Sanctorum geſta narrant, in Patroni ſui laudibus non eſſe contracti, ſed illius encomia vberius, ac plenius proſequi, vt & ſuum filialem affectum, & pietatem in optimum Patrem, & magiſtrum oſtendant, necnon deuotionem, & amorem omnium filiorum eius in communem parentem acuant, & accendant. Hoc autem in ſpiritualis ſui parentis illuſtribus exemplis recenſendis, in primis Gregorium facere oportuit. Cum

enim

enim ſeptem Monaſteria ædificaſſet, ſex in Sicilia, ſeptimum in Vrbe, in quibus plurimi diuinis obſequijs mancipati erant: quid illis ad vitam ſpiritualem, & monaſticam diſciplinam diligenter conſectandam, vtilius præſtare potuiſſet, quam ſi illius vitam, exempla, & mores mentis oculis perſpicienda eis propoſuiſſet, cuius regulam, & monaſtica inſtituta, & illis ſeruanda tradidiſſet, & ipſe poſtmodum exequenda ſuſcepiſſet? Quamuis enim omnia Sanctorum exempla miræ virtutis ſint, ac energiæ ad vitam, & mores optimè formandos, & componendos: tamen maiorem quamdam vim, & efficaciam habent illa, quæ à proprio ſpirituali Patre filijs tradita eſſe noſcuntur: dum illis oſtenditur ipſum per illam vitæ viam præceſſiſſe, ad quam ingrediendam alios verbis, & ſcriptis inſtigauit, & erudiuit. Qualiter autem, & in cuius perſonam iſtud Gregorius præſtiterit, modo videndum eſt.

Notum omnibus eſt, ac manifeſtum, Beatum Gregorium ſcripſiſſe in libris Dialogi Patrum Italicorum geſta, ad inſtantiam, & petitionem monachorum ſuorum: vt ipſe ſcribit Maximiano Epiſcopo Syracuſano Epiſtola 50. lib. 2. dicens. *Fratres mei, qui mecum familiariter viuunt, omni modo me compellunt, aliqua de miraculis Patrum, quæ in Italia facta audiuimus, ſub breuitate ſcribere.* Inter cæteros autem Patres lib. 1. Dialog. cap. 4. ſcribit de ſancto Equitio: cuius cum Petrus Beati Gregorij collocutor, cuperet vitam, & mores plenius noſſe, idque à Gregorio precibus poſtulaſſet, huiuſmodi ab eo reſponſum accepit. *Ne vitæ eius cognitione fraudaris, bene hanc Reuerendiſſimus vir Albinus Reatinæ Antiſtes Eccleſiæ cognouit; & adhuc ſuperſunt multi, qui ſcire potuerunt.*

Sanctus Equitius.

Perpendat mecum, obſecro, Lector, quare Gregorius ipſe, Petri deſiderio minimè ſatisfecit. Cur ad Albinum Reatinum Epiſcopum ipſum ablegauit? Cur, inquam, Gregorius geſta, & acta ſancti Equitij non reſerauit, neque ſuis ſcriptis poſteritati legenda, & imitanda propoſuit? Certe nihil aliud poſſumus aptius reſpondere, quam non illa nouiſſe, & ideo non potuiſſe ſcribere, quod ignorabat: propterea, Petrum ad Albinum Epiſcopum, qui ea probè cognouerat,

gnouerat, remiſiſſe. Sed dico, nonne Valentius ſancti Gregorij Abbas, fuit Beati Equitij diſcipulus? Qui ergo fieri potuit, vt geſta Patris, & inſtitutoris ſanctiſſimi, Gregorio diſcipulo ſuo non reſerauerit? Neque ipſe Gregorius diſcere curauerit? Vnum tantum miraculum à Beato Equitio patratum narrauit Valentius Gregorio, reliqua pauca, quæ de ipſo ſcribit, ab alijs ſe accepiſſe teſtatur. Profecto ſi amborum Pater, & magiſter fuiſſet ſanctus Equitius, oportebat eos in primis optime noſſe geſta, & exempla præclara ſanctiſſimi ſui Parentis, & inſtitutoris, eaq; ſcriptis conſignata, monachis (propter quos Dialogorum libros ſcribebat Gregorius) tradere, vt ad illius normam, & exemplar vitam, moresq; ſuos informare ſtuduiſſent. Cum igitur, nec Valentius Gregorio, nec Gregorius ſuis monachis, acta ſancti Equitij propalare curauerint; ſed cupientes illa ſcire, ad Albinum Reatinæ Eccleſiæ antiſtitem, remiſerint: euidens eſt neutrum ipſorum fuiſſe Beati Equitij diſcipulum, nec tamquam eorum inſtituti auctorem ab eis habitum, & reputatum.

Sancti vero Benedicti, qualis ab ineunte ætate fuerit vita, qualis in progreſſu, qualem denique, quamq; admirandum habuerit exitum, dulciſſima facundia vbertim promulgauit, atque proſequutus eſt: integrumq; librum in ea recenſenda conſumpſit. Nec quidquam valet reſponſio Gallonij pag. 104. dicentis, ideo Gregorium pauca de ſancto Equitio narraſſe, quia paucos de illo habuit relatores: cum enim ipſe Gregorius aſſerat, Albinum Reatinæ Eccleſiæ Præſulem, vitam ſancti Equitij bene cognitam, ac perſpectam habuiſſe: poterat facilimo negotio illum ad ſe vocare, vel per litteras cum illo agere, vt deſcriptam diligenter ſancti Equitij vitam, ad ſe tranſmitteret: quemadmodum in prænotata Epiſtola ſcripſit Maximiano Syracuſano Epiſcopo multo longius diſſito, vt quæ de miraculis Patrum Italicorum, & peculiariter de Donno Nonnoſo, noſſet, ſibi ſub celeritate tranſmittere curaret. Cur non ita ſcripſit Albino Reatino antiſtiti pro cognoſcendis B. Equitij geſtis? Quia non fuit illi animus, acta illius ſcribendi: ideoq; neglexit illa conquirere, & inueſtigare. S. Benedictus. 6

Præterea

Præterea, intentio Gregorij in deſcribendis Dialogorum libris, fuit (vt ipſe in præallegata Epiſtola ad Maximianum teſtatur) aliqua de miraculis Patrum Italicorum ſub breuitate ſcribere. Hanc autem breuitatem in Equitio, & alijs Patribus obſeruauit. Cum autem ad deſcribendas res mirandas ſancti Benedicti ventum eſt, intentionem mutauit, vitamq; illius diffuſe, toto ſecundo libro Dialogi, proſequutus eſt, cum ſancto Equitio, vnum tantum ex duodecim capitulis primi libri attribuerit; vt vel hinc appareat, Gregorium filiali amore, quo in parentem, & inſtitutorem ſuum flagrabat Benedictum, impulſum, vitam ipſius, non ſtrictim, neque contractè, vt aliorum Sanctorum, ſed late, ac diffuſe deſcripſiſſe. Econtra vero, cum tam facile potuerit vitam ſancti Equitij ad plenum cognoſcere, & euulgare, nec tamen voluerit; apparet defuiſſe animum Gregorio illam cognoſcendi, & euulgandi: ac per conſequens non agnouiſſe, nec habuiſſe ſanctum Equitium tamquam parentem, & auctorem Ordinis, & inſtituti, ſub quo Gregorius ipſe militabat.

Vlterius, ſanctus Gregorius nuſquam meminit Regulæ ſancti Equitij: cuius in primis mentionem facere oportebat, vt diſcipulis tanti Patris nota eſſet inſtitutio, & norma viuendi ab ipſo tradita. Regulam vero ſancti Benedicti ſummè laudauit, commendauitq; lib. 2. Dialog. cap. 36. dicens. *Scripſit monachorum Regulam, diſcretione præcipuam, ſermone luculentam, &c.* Et ſuper caput nonum libri primi Regum pag. 153. iuxta Romanam editionem, vocat ſanctum Benedictum, arctiſſimæ vitæ magiſtrum optimum, & ſummæ veritatis diſcipulum eruditum: adducitq; ibidem, locum quemdam ex cap. 58. Regulæ eiuſdem ſancti deſumptum. Certè (niſi mea me fallit memoria) neminem vmquam Gregorius in ſuis ſcriptis magiſtrum appellauit, præter vnum Benedictum hoc in loco: cumq; occaſione Regulæ ipſius allegandę, hoc illum titulo decorauerit, apertè ſatis inſinuauit, ſe illius fuiſſe diſcipulum.

Regula s. Benedicti.

Denique, ſolam ſancti Benedicti Regulam in Synodo approbauit, & confirmauit, ac per diuerſas Italiæ partes, & vbicumque latinæ litteræ legerentur, præcepit, vt diligentiſſimè

ctiſſimè obſeruarent, quicumque ad conuerſionis gratiam accesſuri eſſent, vſque in finem mundi. Hanc autem approbationem, & confirmationem factam fuiſſe, anno Domini quingenteſimo nonageſimoquinto, refert Baronius tom.8. pag. 91. Sequenti vero anno ſanctus Gregorius monachos diſcipulos ſuos in Angliam deſtinauit.

Ex quibus manifeſte apparet, ſanctum Gregorium, eo tempore voluiſſe Apoſtolica auctoritate Diui Benedicti regulam communire, & roborare, quo ſanctus Auguſtinus,& alij monachi ipſius collegæ, in Angliam, ad diſſeminandam fidem catholicam in illis regionibus,erant profecturi: quatenus, vna cum religione chriſtiana, monaſticam diſciplinam, iuxta Regulæ ſanctiſſimi Patris, & magiſtri ſui Benedicti præſcriptum, & normam, illuc introducerent. Quod & fecerunt: nec enim vllo modo credendum eſt,ſancti Gregorij diſcipulos, diuerſam regulam, & modum viuendi nouiter ad conuerſionem venientibus tradidiſſe, ab ea, quam ipſi didicerant, & Gregorius eorum Pater, & magiſter laudauerat, approbauerat, atque ab vniuerſis ſeruari præceperat.

Ex dictis planè conſtat Beatum Gregorium filiali quodam, ac peculiari amore, & dilectione, erga ſanctum Benedictum, & eius Ordinem affectum fuiſſe: inſtitutum,ac normam viuendi ab eo traditam eximiè commendaſſe,Apoſtolica auctoritate confirmaſſe,atque ab vniuerſis, qui ad conuerſionem venirent ſeruari voluiſſe: ac perinde (iuxta obſeruationes ſuperius poſitas) monachum Benedictinum fuiſſe. Nec poterit Pater Gallonius hunc noſtrum diſcurſum reprehendere, ſeu inficiari, cum ipſe pag.45. ſui Apologetici ſimiliter ratiocinetur. Poſtquam enim retulit laudes, & encomia, quibus Cardinalis Baronius ſanctum Benedictum, eiusq; ordinem pleriſque in locis ſuorum Annalium decorauit, atque ornauit, iſta ſubnectit. *Niſi ſcirem Baronium fuiſſe noſtræ Congregationis Presbyterum, aſſererem fuiſſe Benedictinum, cum his, & alijs præclaris elogijs, Benedictinos, cum datur occaſio, prædicet.* Optima profecto, & appoſita ad rem,de qua agimus argumentatio, iuxta quam, ex ipſius Gallonij ſententia,concludo,Beatum

Tt Grego-

Gregorium monachum fuiſſe Benedictinum, non autem Equitianum: ſiquidem ſummis laudibus, & elogijs plurimis, Diuum Benedictum, Regulam, & inſtitutum ipſius extollit, prædicat, commendatq; : Regulæ vero ſancti Equitij nuſquam meminit, atque ita omnino tenendum eſſe cenſeo.

Candidum Lectorem, obſecro, vt quæ à nobis in hoc tractatu ſcripta ſunt, primum attente, ac ſimpliciter legat, omni priuato affectu ſemoto, poſtea vero de controuerſia ipſa libere ſententiam proferat. Ego enim paratiſſimus ſum, non ſolum ſacroſanctæ Eccleſiæ certo, & infallibili iudicio; verum etiam cuiuſcumque melius ſentientis, & iudicantis, arbitrio, me ſubmittere, ſicuti ex nunc ſubmitto. Vale.

F I N I S.

Imprimatur.

Alexander Boſchius Vicarius Generalis.

M. Cornelius Tiroboſcus Prædicatorum Ordinis Curiæ Theologus.

NEAPOLI,
Ex Typographia Tarquinij Longhi. MDCXVI.

INDEX RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc volumine continentur.

ABbatum Caſſinenſium ſeries, & chronologia. pag. 606.
Abbatum Caſſinenſium dignitas, auctoritas, & iuriſdictio , pag.24.25.312.522.531.
S. Adalbertus Epiſcopus , & martyr Caſſinum venit, pag.205.206.
Adam monachus Caſſin. ſanctus, pag.245.260.
Agapitus ſecundus Papa, pag.176.177.
Agnes Imperatrix Caſsinum venit, pag.372.
Alax Archiepiſcopus Beneuentanus, pag.220.
Albericus Marſorum Epiſcopus, pag.202.
Albericus Diaconns monachus Caſſin. pag.380.
S. Aldelmus monachus Angliæ Epiſcopus, pag.647.
Aldemarius monachus Caſſin. ſanctus, pag.413.
Alfanus Archiepiſcopus Salernitanus , pag. 319. 332. 334. 381.
S. Alferius primus Abbas Monaſterij Cauenſis, pag. 330.
Alexander ſecundus Papa , pag. 309. 352. 369. 382. Caſſinum venit .
Alexius Conſtantinopolitanus Imperator , pag. 403. 478. 483. 491. 519.
Almannus monachus Caſsin. ſanctus, pag.527.
S. Amicus monachus Caſsin. pag.452.
Angelus monachus Caſsin. ſanctus, pag. 440.
S. Antoninus Surrentinus monachus Caſsin. pag.100.
Antonius, & Conſtantinus monachi Caſsin. ſancti, pag.536.
Antiochia capitur à chriſtianis, pag.482.

Arduinus Græcos ab Apulia, & Calabria expulit, pag. 275. 277.
S. Athanaſius Epiſcopus Neapolitanus, pag. 151. 152.
Athanaſius iunior Epiſcopus Neapolitanus, pag. 151. 152.
Azzo monachus Caſſin. ſanctus, pag. 229. 231.
Azzo alius monachus Caſſin. ſanctus, pa .23.
Baioariæ Dux, pag. 590. 592.
Baleares Inſulę à fidelibus expugnantur, pag. 528.
Bambergenſis Eccleſia erigitur, pag. 244.
Bareſo Sardorum Rex, pag. 355. 540.
Baſilius Conſtantinopolitanus Imperator, pag. 236.
Baſilius Protoſpatharius Imperialis, pag. 178.
Belgrinus Colonienſis Archiepiſcopus, pag. 237.

Sanctus Pater Benedictus.

EIus patria, & parentes, pag. 3. 4.
Quoto anno ætatis Eremum petijt, pag. 6. 7.
Chronologia totius vitę eius, pag. 26.
Arctiſſimum vitæ genus arripuit, & ſeruauit, pag. 4. 5. 25. 26.
Arctiſſimæ vitæ magiſter optimus à ſancto Gregorio vocatur, pag. 61.
Omnium iuſtorum ſpiritu plenus fuit, pag. 18.
Florentius Presbyter illum perſequitur, pag. 17.
Inuidię Florentij cedit, pag. 18.
Dei iuſſu Caſſinum migrat, pag. 19. 20. 21. 87. 89.
Caſſinum perueniens quadraginta diebus in oratione permãſit, Idola contriuit, aras ſubuertit, lucos ſuccendit, pag. 20. 22. 23.
Munus prędicandi à Deo immediate ſuſcepit, pag. 23.
Apoſtolus iure merito nuncupandus, pag. 23.
Infidelium multitudinem ad fidem conuertit, pag. 39.
Prophetię ſpiritu pollet, pag. 28. 29. *&c.*
Fratres ſuos ad prędicandum mittit, pag. 39.
Totilam Gothorum Regem reprehendit, pag. 30. 31.
Sacerdos fuit, pag. 45.
Raptus eius mirabilis, pag. 56.

An

An viderit diuinam eſſentiam, pag 58.
Regulam monachorum ſcripſit, pag 59.
Eius regula valde commendata, & laudata, pag. 59. 60.
Diuinus legiſlator vocatus, pag. 60. 197.
Eius regula prima ab Eccleſia approbata, pag. 63.
Ipſius obitus glorioſus, pag 64. 65. 88.
Corpus eius apud Caſsinum requieſcit, pag. 90. 240. 245. 364. 462.
Quędam ipſius laudes, & encomia, pag 18. 70. 91. 648.
Ipſius ordinis mirifica propagatio, pag. 8. 13. 62. 88. 91. 93. 99.
Ordo S. B. illuſtrium virorum feraciſsimus, pag. 92.
Conqueritur de ſuis monachis, pag 283. 603.
Miracula innumera poſt eius obitum ipſius meritis patrata, pag. 37. 69. 115. 141. 239. 246. 260. 264. 271. 282. 384. 385. 389. 412. 420. 421. 442. 443. 444. 445. 448. 495. 517. 529. 553. 583.
S. Benedictus Anglus Ordinis ſancti Benedicti, pag. 638.
Benedictus Papa tertius, pag. 188.
Benedictus Papa octauus, pag. 217. 225. Caſsinum venit, pag. 239. 256.
Benedictus nonus, pag. 291. 293.

Beneuentum, & Beneuentani Principes.

ANtharit Longobardorum Rex Beneuētum caput multarum Prouintiarum conſtituit, pag 99.
Zoto primus Dux Beneuentanus, pag. 99. 163.
Giſulfus Beneuentanus Dux, plurima bona Monaſterio Caſſinenſi conceſsit, pag 101. 163. 185.
Arichis primus Princeps appellatus, pag. 109. 114.
Grimoaldus Princeps, pag. 115. 120.
Grimoaldus alter Princeps, pag. 121.
Sico Princeps pag. 122.
Sicardus Princeps, pag. 128. 129.
Beneuentani Principatus diuiſio pag. 129. 138.
Radelchis Beneuentanus Princeps, pag. 129. 138.
Adelchis, ſiue Radelchis Princeps, pag. 137. 150.
Aio Princeps, pag. 159.

Beneuentani Principatus tranſlatio á Longobardis ad Græcos, pag. 164.
Gubernatur per Duces ab Imperatore Conſtantinopolitano miſſos, pag. 154.
Guido Dux Imperatoris Latini, expulit inde Græcos, pag. 164.
Beneuentanorum Principum poſt Guidonem ſucceſſio, pag. 164.
Beneuentani pro corpore S. Bartholomæi Apoſtoli, corpus S. Paulini Nolani, Ottoni tertio tradideruut, pag. 213.
Pandulfus Princeps Beneuentanus, pag. 222.
Beneuentum qualiter in ditionem Romanæ Eccleſiæ peruenit, pag. 244. 299.
Beneuentani excommunicantur à Papa, pag. 296. 592.
Landulfus Beneuentanus Princeps, pag. 329. 368.
Beneuentana Synodus ſub Victore tertio, pag. 432.
S. Berardus Epiſcopus Aprutinus monachus Caſſinas, pag. 548.
S. Bernardus Abbas Clareuallis Caſſinum venit, pag. 598.
Berengarius Italiæ Rex, pag. 179. 180.
Boamundus Roberti Ducis filius, pag. 470. 472. 498. 509.
Bolanus Catapanus Imperialis, pag. 235. 236. 248. 257.
S. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus, & martyr, Ordinis S. Benedicti, pag. 639.
S. Bonifacius alius cum S. Romualdo Caſſinum venit, pag. 2[illegible]8
Caietæ Duces, pag. 154. 234. 287. 339. 392. 525.
Calliſtus Papa ſecundus, pag. 536. 541. *Caſſinum venit, pag.* 560.
Capitanata Prouintia, vnde dicta, pag. 248.
Cappella S. Crucis in latere Caſſini montis conſtructa, pag. 30. 37.

Capua, & Capuanus Principatus.

Primus Capuanus Princeps Siconolfus, pag. 130. 131. 138
Capuanæ Vrbis deſtructio, pag. 130. 146.
Capuæ nouæ ædificatio, pag. 139.

Capuani Epiſcopum ſuum nequiter expellunt, pag.153.
Pandenolfus Capuanus Princeps, pag.154.
Atenulfus Princeps, pag.165.168.
Landulfus,& Atenulfus fratres Principes, pag.169.171.
Capuana Eccleſia erigitur in Archiepiſcopalem, pag.194.
Ladenulfus Princeps cum matre Aloara, pag.195.
Pandulfus Princeps, pag.197.198.
Laidulfus Princeps, pag.201.
Landulfus Princeps, pag 201.*filius Principis Beneuentani.*
Ademarius Princeps. pag.201.
Pandulfus Princeps peſsimus, pag. 225.236. *vinctus abducitur in Germaniam à S Henrico Imperatore*, pag.238 *in cuius locum inſtituitur Capuanus Princeps Pandulfus Theanenſis Comes*, pag.238.256.257.
Pandulfus à vinculis ſolutus Capuanum Principatum inuadit, & multa mala facit, pag.257.258.259.287.295. *Eius mors,& ęterna damnatio*, pag.261.263.298.
Guaimarius Salernitanus fit Princeps Capuanus, pag.270. 295.
Pandulfus iunior Capuanus Princeps, pag.304.
Richardus Princeps, pag.344.345.358.368.
Iordanus Princeps, pag 346.396.397.398.418.469.
Richardus Princeps, pag.469.489.491.
Capuanorum rebellio, pag.469.
Robertus Princeps, pag.491.524.538.
Robertus Princeps. pag.538.569.
Capuanæ ciuitatis incendium, pag.547.
Iordanus Princeps. pag.572.575.
Robertus Princeps Capuanus, pag.575.576.
Carolus Mannus Rex fit monachus Caſsinas, pag.104.
Carolus Magnus Italiam venit, Caſsinenſe Monaſterium viſitat, pag.113.114.118.
Chriſtophorus Papa fit monachus, pag.165.
Clemens Papa ſecundus, pag.292.294.

Comitatus, & Comites diuerſi.

Aliſanus Comes, pag.188.526.
Aprutinus Comitatus, pag.188.199.216.254.286.

Aquinenſis Comitatus, pag. 202. 204. 235. 278. 280. 480. 498.
Auerſanus Comitatus, pag. 257. 270. 275. 277. 295.
Bouianenſes Comites, pag. 478.
Caiazzanorum Comitatus, pag. 489.
Ciccani, & Signiæ comites, pag. 227.
Compſanus comes, pag. 124. 129.
Comitiſſa Iſelgarda, pag. 156. 158.
Iſernienſes comites, pag. 194.
Larinenſes comites, pag. 286.
Leſinenſes comites, pag. 215. 416.
Marſorum Comites; pag. 144. 180. 192. 195. 200. 213. 214. 228. 273. 305. 343. 350. 418. 419. 485.
Minlanenſes comites, pag. 349.
Comites de Moliſio, pag. 490. 576.
Comites de Morono, pag. 274.
Pennenſis comitatus pag. 148. 149. 158. 193. 199. 200. 216. 394
Comes de Petra abundanti, pag. 189.
Comites de Pontecuruo, pag. 349. 479.
Comites de Praſenzano, pag. 256. 500. 528.
Sangrorum comites, pag. 469. 486. 557.
Comites de Sexto, pag. 278. 559.
Comites Sprani, pag. 189. 349.
Teleſinus comitatus, pag. 481.
Termulenſis comitatus, pag. 225. 250.
Theanenſis comitatus, pag. 183. 199. 232. 278. 289.
Theatinus comitatus, pag. 143. 195. 302. 305. 310.
Traiectenſis comitatus, pag. 231. 318. 416. 417.
Tuſculanus comitatus, pag. 321.
Valuenſis comitatus, pag. 190. 361. 388.
Venafrani comites, pag. 235. 349. 416. 465. 481.
Concilij Romani ſub Bonifacio IV. decretum, pag. 640.
Conradus Imperator Caſsinum venit, pag. 257. 267. 268.
Conſtantinus Africanus monachus Caſsin. pag. 381.
Conſtantia Francorum Regis filia, pag. 521.
Corona B. Mariæ à quo primum excogitata, pag. 472.
S. Cunegundis virgo, S. Henrici Imperatoris vxor, pag. 244.
Damaſus ſecundus Papa, pag. 294. 296.
Dedicatio Eccleſiæ Caſsin. celeberrima, pag. 367.

S. Domi-

S. Dominicus Soranus monachus, pag. 263. 264. 387.
Draco Normannorum comes, pag. 277. 295.
Eccleſiæ Romanæ labores, & ſchiſmata, pag. 291. 292. 321. 352. 424. 429. 430. 506. 535. 576.
Epiſcoporum aduerſus monachos querela, pag. 557.
Exempla ambientium Eccleſiaſticas dignitates pag. 202. 207. 219.
Expeditio pro recuperanda terra ſancta, pag. 470.
Fauſtus S. Benedicti diſcipulus, ſanctus, pag. 78. 94.
Felix monachus Caſsin. ſanctus, pag. 440.
Formoſus Papa, pag. 159. 161.
Fortunatus Caſsin. Epiſcopus, pag. 24.
Fridericus Leonis noni Cancellarius, pag. 302. 304.
Gebizo monachus Caſsin. ſanctus, pag. 399.
Gelaſius ſecundus Papa monachus Caſsin. pag. 534. 536. *Antea S.R.E. Cancellarius, pag.* 465. 529. 531.
S. Germanus Capuanus Epiſcopus, pag 56.
S. Germani ciuitas, pag. 119. 141. 226. 236. 528. 566. 570.
Giſulfus Salernitanus Princeps, pag. 299. 341. 368. 395.
Gothfridus Tuſciæ Marchio, pag 358.
Gothifredus & Balduinus frater eius, pag. 471. 483.
S. Gregorius Magnus ſcripſit vitam S. Benedicti, pag. 1. *Regulam ipſius laudauit, pag.* 59. *Eamdem approbauit, & profeſſus eſt, pag.* 64. 613. *&c.*
Gregorius tertius Monaſterij Caſsin. reſtaurationem procurauit, pag. 96. 98.
Gregorius Papa ſextus pag. 291. 294.
Gregorius ſeptimus, pag. 383. 392. 402. 409. 410. 422. *Caſsinum venit.*
Gregorius monachus Caſsin. ſanctus, pag. 407. 408.
Gregorij Cardinalis ad monachos Caſsin oratio, pag 558.
Guaimarius Salernitanus Princeps, pag. 151. *fit monachus Caſsin. pag.* 154.
Guaimarius alter, pag. 166. 169.
Guaimarius tertius, pag. 224. 270. 278. 295. 299.
Guaimarius quartus, pag. 329.
Guarinus Regis Rogerij Cancellarius, pag. 577.
Guido Italiæ Rex, pag. 179.

Guini-

Guinizo Hiſpanus monachus Caſſin. ſanctus, pag. 398. 400.
Gulielmus Tancredi Normannorum comes, pag. 277.
Gulielmus Dux Rogerij filius, pag. 517. 521. 522. 575.
Gunnarius Sardorum nobiliſſimus, pag 540.
S. Henricus Imperator, pag 225. 226. *Caſſinum venit, pag.* 239. 242. 243.
Henricus Conradi filius, pag. 272. 291. *Caſſinum venit, pag.* 295. 310. *vbi error in margine irrepſit, vt pro tertio, ſit poſitum quartus.*
Henricus quartus, pag. 402. 403. 409. 430. 484. 491.
Henricus quintus, pag. 484. 491. 500. 504. 506. 532. 564.
Hildebrandus, qui & Gregorius VII. pag. 303. 320. 340. 352. 361.
Honorius ſecundus Papa pag. 560. 562. 565. *Caſſinum venit.*
S. Hugo Abbas Cluniacenſis Caſſinum venit, pag. 407.
Hugo Italiæ Rex, pag 180.
Hugo de Albaſpina, pag. 517.
Humbertus Epiſcopus Siluæ candidæ, ſiue S. Ruffinæ, pag. 302. 311. 313. 332. 337.
Hunifridus Normannorum comes, pag. 277. 301.
S. Ianuarius Neapolitanæ Vrbis Protector, pag. 396.
Ianuarius monachus Caſſin. ſanctus, pag. 400.
Ianulæ arcis conſtructio. pag. 183. 528. 567.
Iaquintus monachus, pag. 326. 332. 343.
Ieiunium æſtiuum quatuor temporum, pag. 315.
Ieroſolyma capitur à chriſtianis. pag. 482. 483.
Innocentius ſecundus Papa, pag. 576.
Ioannes Papa octauus. pag. 151.
Ioannes nonus, pag. 161.
Ioannes decimus, pag. 169. 172.
Ioannes vndecimus pag. 179.
Ioannes decimuſquintus, pag 182.
Ioannes Diaconus vitam S. Gregorij ſcripſit, pag. 614.
Ioannes Apulus monachus Caſſin ſanctus, pag. 308.
Ioannes Veneticus monachus Caſſin. ſanctus, pag. 442.
Ioannes alius monachus Caſſin ſanctus, pag. 449.
Ioannes Conſul, & Dux Neapolitanus, pag. 173.
Lambertus Italiæ Rex, pag. 180.

Landul-

*Landulfus Princeps Salernitus, pag.*215.
*Leo Papa tertius, pag.*121.
*Leo Papa quartus, pag.*136.
Leo ſextus, pag 172.
*Leo nonus, pag.*295.296. *Caſsinum venit, pag.*298.300.301. 332.596.
*Leo Oſtienſis huius Chronici ſcriptor, pag.*79.392.506.514.
*Ligni ſanctæ Crucis portio, pag.*196.412.
Lintheum quo Chriſtus Dominus exterſit pedes diſcipulorum pag 228.
*Liutius ſiue Lucius monachus Caſsin. pag.*223.
*Longobardi. pag.*93.99.164.
*Lotharius Regnum Francorum diuiſit, pag.*127.138.
*Lotharius Italiæ Rex, pag.*180.
*Lotharius Imperator, pag.*565.577.593. *Caſsinum venit.*
*Ludouicus Pius Imperator, pag.*125.
*Ludouicus Imperator Caſsinum venit, pag.*145.146.147.
*Ludouicus Italiæ Rex, pag.*180.
*Maiellæ montis eremitæ, pag.*331.
*Mancuſus monachus Caſsin pag.*438.
*Marcus Poeta S. Benedicti diſcipulus, pag.*22.90.91.
*Mare dulce factum, pag.*188.
*Marinus Papa ſecundus, pag.*174.
*S. Martinus Epiſcopus Bracharenſis monachus, pag.*644.
*Mattilda Tuſciæ Comitiſſa, pag.*401.419.423.428.484.490.
*S. Matthæi Apoſtoli brachium pag.*414.547.
*Matthæus Epiſcopus Albanenſis, pag.*573 574.
*S. Maximianus Diui Gregorij inſtitutor, pag.*622.
*Melus, & Dattus illuſtres viri, pag.*234.236.
Michael Conſtantinopolitanus Imperator, pag 387.
*Mirabile ſignum in altari S. Benedicti de Capua, pag.*171.
*S. Maurus diſcipulus S. Benedicti, pag.*13.16.62.65.66.77. 87.88.132 133.252.
*Maio monachus Caſsinds, pag.*460.

Monachi, & Monaſterium Caſſinenſe.

M*Onaſterium Caſsinenſe à S. Benedicto fundatum, pag.* 1.27.28.87.

A Longo-

A Longobardis deſtructum, pag. 34. 93.
Quanto tempore manſit deſolatum, pag. 93. 97. 98.
Deſolationis tempore monachi ibi manebant, pag. 96.
A quo & quando reſtauratum, pag 96. 97. 569.
Succeſsit in locum Epiſcopatus Caſsin. pag. 24.
Non eſt intra fines alicuius Diœceſis, pag. 24.
Eius laudes, & encomia pag. 99. 100 197. 354. 370. 462. 558. 639.
Monachi Caſsinenſes ad diuerſas Prouincias mittuntur, pag. 95. 114. 167. 290. 355. 560.
Monachi Caſsin. martyrio coronati, pag. 74. 95. 155. 167.
Monachorum Caſsinenſium ad dignitates Eccleſiaſticas promotio, pag. 315. 340 341. 359. 465. 514. 515. 528. 560.
Monachi ducenti martyrio coronati. pag. 126.
Monaſterium ſancti Petri de Caradigna in Hiſpania, pag 62. 126.
Monaſterium ſancti Vincentij ad Vulturnum, pag. 96. 118. 144. 170. 527.
Monaſterium ſanctæ Sophiæ in Beneuento, pag. 104. 109. 175. 328. 392.
Monaſterium Plumbariolæ, pag 107.
Monaſterium ſancti Liberatoris, pag. 156. 249. 400. 448.
Monaſterium Theanenſe, pag. 155. 163.
Monaſterium Capuanum pag. 170. 175. 177. 452.
Monaſterium ſanctæ Mariæ de Albaneta, pag. 223.
Monaſterium Inſulæ Tremitenſis, pag. 304. 331. 360.
Monaſterium ſancti Michaelis Vallis lucis, pag. 108. 226.
Monaſterium ſancti Angeli de Barregio, pag. 148. 175. 187.
Monaſterium ſancti Pauli de Vrbe, pag. 175. 245.
Monaſterium ſanctæ Crucis in Ieruſalem de Vrbe, pag. 297.
Monaſterium ſanctiſsimæ Trinitatis Cauenſis, pag. 223. 329. 330.
Monaſterium ſancti Petri de Auellana pag 387.
Monaſterium ſanctę Euphemię in comitatu Theatino, pag. 348.
Monaſterium ſancti Clementis iuxta flumen Piſcarię, pag. 148. 361.

Monaſterium ſancti Ioannis in Venere, pag. 304. 336.
Monaſterium ſanctæ Scholaſticæ in comitatu Pennenſi, pag. 158. 304.
Monaſterium ſancti Saluatoris de Caſtellis, pag. 549.
Neapolis capitur à Pandulfo Principe Capuano, pag. 257.
Nicolaus ſecundus Papa, pag. 340.
Nicolaus Picingli Saracenos debellat, pag. 169.
S. Nilus Abbas Caſsinum venit, pag. 196. 205. 206.
Normanni, pag. 233. 234. 275. 276. 277.
S. Odilo Abbas Cluniacenſis Caſsinum venit, pag. 251.
Olibanus Galliarum comes monachus Caſsin. pag. 209.
Otto monachus Caſsinas, ſanctus, pag. 530.
Otto primus Imperator, pag. 180. 181. 187.
Otto ſecundus, pag. 194.
Otto tertius, pag. 195. 199. 212. *Caſsinum venit*, pag. 213.
Paſchalis ſolemnitas variè olim celebrata, pag. 66.
Paſchalis ſecundus, pag. 485. 499. 509. 518. 527. 534. *caſsinum venit*.
Paulinus, & Auguſtinus ſancti Benedicti diſcipuli, ſancti, pag 488.
Paulus Diaconus Longobardus Caſsinenſis monachus, pag. 116. 117.
Paulus alius monachus caſsinenſis ſanctus, pag. 255.
S. Petrus Apoſtolus Caſsinum venit, pag. 429.
Petrus Damiani Caſsinum venit, pag. 321. 353.
Petrus Eremita Ordinis S. Benedicti, pag. 471. 472.
Petrus Diaconus caſsinenſis, pag. 539.
Pipinus Francorum Rex, pag. 107. 108.
Piſani caſsinenſes monachos ſpoliant, pag. 356. 358.
Piſana Eccleſia erigitur in Archiepiſcopalem, pag. 535.
Sanctus Placidus diſcipulus Diui Benedicti, pag. 13. 62. 73. 87. 88.
Pontiſcurui oppidum, pag. 149. 273. 489. 528.
Pontius Abbas Cluniacenſis Caſsinum venit, pag. 531. 555.
Rachis Longobardorum Rex monachus caſsinas, pag. 106.
Rainerius monachus caſsinas, ſanctus, pag. 450.
Randitius monachus caſsinas, ſanctus, pag. 407.
Regula à modernis ſcriptoribus ſeruanda, pag. 619.

Reli-

Religio decidit, vbi minima contemnuntur, pag.72.
Robertus Anglorum Rex, pag.534.
Robertus Guiſcardus Dux, pag. 277. 337. 344. 394. 401. 413.
Rodulfus Italiæ Rex, pag.179.
Rodulfus Normannorum Comes, pag.281.287.289.
Rogerius Calabriæ Dux, pag.416.427.469.486.500.509.
Rogerius Siciliæ Comes, pag.521.522.575.576. *fit rex* 576. 601.
S. Romanus Beato Benedicto in ſpecu miniſtrauit, pag.5.
S. Romualdus Caſſinum viſitat, pag.208.
S. Saluius monachus Caſſinas, pag.158.
Saracenorum in Italia geſta pag.125.130.134.136.137.138 143.147.151.154.166.169.
Saraceni in Africa debellantur, pag.431.
Sancti duodecim Fratres martyres, pag.109.
Sergius ſecundus Papa, pag. 134.
Sergius monachus Caſſinas, ſanctus, pag.530.
Sergius Dux Neapolitanus à proprio fratre excæcatur, pag. 151.
Sergius alter Dux Neapolitanus, pag.257.260.261.368.
Sancta Scholaſtica Virgo ſoror Beati Benedicti, pag. 54. 55. 584.
Sanctus Seuerus Epiſcopus Caſſinenſis, pag. 24. 251. 390. 540.
Sicelgaita Roberti Ducis vxor, pag.415.416.467.576.
Soles duo apparuerunt, pag.188.
Stephanus ſecundus, & tertius Papa, pag.107.108.
Stephanus nonus monachus Caſſinas, pag.317.320.
Sanctus Stephanus Vngariæ Rex, pag.290.
Stephanus Veneticus monachus Caſſinas, ſanctus, pag.441.
Stellæ de cœlo cadere viſæ ſunt, pag.470.559.
Tarracinenſium votum S. Benedicto factum, pag.200.
Terræmotus per diuerſa loca, pag. 137. 196. 214. 377. 533. 537.
Todinus nequiſſimus ſeruus pag.258.259.266.268.
Torchytorius Sardiniæ Rex, pag.357.540.
Tranſlatio S. Benedicti, pag. 242.463.493.

Tranſla-

Tranſlatio S. Bartholomæi Apoſtoli, pag. 128.
Tranſlatio S. Matthæi Apoſtoli, & Euangeliſtæ, pag. 188.
Tranſlatio S. Ianuarij Epiſcopi & martyris, pag. 124.
Tranſlatio S. Nicolai Epiſcopi, pag. 428.
Tranſlatio S. Germani Capuani Epiſcopi, pag. 149.
Victor ſecundus Papa, pag. 303. 316.
Victor tertius monachus Caſſinas, pag. 426. 428. 431. 432. 435. 437.
Viſiones, & apparitiones diuerſæ, pag. 212. 219. 243. 245. 247 334. 409. 429. 537. 538. 582. 586. 587.
Vngari Capuanum territorium deuaſtant, pag. 172. 173.
Vrbanus Papa ſecundus, pag. 459. 461. 485. *Caſſinum venit*.
S. Zacharias Papa Caſſinum venit, pag. 97. 98. 102.

F I N I S.

UNIVERSIDAD CENTRAL BIBLIOTECA DE LA FACULTAD DE FILOSOFIA

BIBLIOTECA DE FILOSOFIA